

REBABNÂME

Hz. Sultan Veled

T.C.
Konya Valiliği
İl kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
Yayın No: 214

REBABNÂME

Yazan
Hz. Sultan Veled

Mütercim
Niğdeli Hakkı Eroğlu

Osmanlı Alfabesinden Günümüz Alfabesine eviren
Amber Güneysel

Editör - Hazırlayan ve Sadeleştiren
İsmail Koçak

Grafik tasarım
Emre Başaran

Arka Kapak Fotoğrafı
Kanikey Güvenç, Symbike Güvenç

n Kapak Resmi
Kasımpaşa Mevlevihanesi rebabilerinden, Saçlı Emir Efendi Camii ve tekke-
si şeyhi Haşimi Osman Efendi'nin torunu Süreyya Baba (19. yy)

Baskı, Cilt
Kristal Ltd.şti.
+90.212 2179777 / İstanbul

Baskı Tarihi
Kasım - 2011
İSTANBUL

ISBN
978-605-359-504-5

Bu kitap, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından
Başbakanlık Tanıtma Fonu'nun katkılarıyla bastırılmıştır.

Bilgi İçin:
Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Aziziye Mah. Aslanlı Kışla Cad. No:5 Karatay - Konya /Türkiye
Tel: +90.332. 353 40 21/22 - 351 10 74 Fax: +90.332.353 40 23 - 350 64 61
Web Site: www.konyakultur.gov.tr
E-Mail: konyatourism@kulturturizm.gov.tr

TAKDİM

Hz. Mevlâna'nın öğretileri üzerine kurulan Mevlevîliği müesseseleştiren Bahâeddin Sultan Veled, 25 Nisan 1226'da Karaman'da dünyaya gelmiştir. Hz. Mevlâna, Semerkandlı Şeyh Şerefüddin'in kızı Gevher Hatun'la evliliğinden dünyaya gelen çok sevdiği oğluna "Sultânü'l-Ulemâ" (Âlimler Sultânı) olarak anılan babasının adını vermiştir.

Hz. Mevlâna'nın, babasının vefatından sonra Seyyid Burhâneddin Muhakkik Tirmizî'nin manevî terbiyesine girmesi gibi, Sultan Veled de, babasının Cenâb-ı Hakk'a vuslatının ardından Çelebi Hüsâmeddin'e tâbî olmuş; ancak Çelebi'nin vefatından sonra babasının makamına geçmiştir.

Âşık, ârif, âlim ve kâmil mürşidler vasıtasıyla uzun asırlar boyunca insanlığı güzelliğe, iyiliğe, doğruluğa, sevgiye, hoşgörüye, kısaca güzel ahlâka dâvet eden Mevlevîliğin; bunu gerçekleştirecek mekân, düstûr ve icrâ usûllerini mükemmel bir şekilde ortaya koymasında en büyük âmillerden biri şüphesiz hiç Sultan Veled'dir. Onu Ulu Ârif Çelebi ve Dîvâne Mehmed Çelebi gibi mühim şahsiyetler takip eder.

Aşkın gerçek hürriyet olduğunu idrâk eden, merkezinde aşk bulunan, etrafına da dalgalar hâlinde aşkı yayan Hz. Mevlâna'yı en iyi anlayan ve anlatan Sultan Veled, "Deldiğim inciler o akıp duran deryâdandır (Mesnevî), bu kitap (Rebâbnâme) merd-i Hüdâ'nın (Hz.Mevlâna) övgüsü için yazılmıştır." diyerek beslendiği kaynağı açıkça belirtir.

Hakikaten Sultan Veled'in yazdığı eserler incelenir, daha çok dikkatlere sunulur ve istifade edilirse babasının izinde giden büyük bir şahsiyet olduğu hemen anlaşılacaktır.

Sultan Veled, "Eğer aşk ile aşkın gamı olmasaydı, bu kadar güzel sözleri kim söyleyecek ve kim işitecekti." diyerek babasının açtığı aşk şehrâhında yürüyecek, "Rebâbnâmın, Cenâb-ı Hüdâvendigâra mahsus ve âit olduğunu" bileerek eserine rebabla başlayacak ve adını "Rebâbnâme" koyacaktır. Rebab'taki iniltiyi ney'e nispetle daha da çoğaltarak...

Konya'da 2 Kasım 1312'de Hakk'a yürüyen Sultan Veled, Hz. Mevlâna'ya karşı duyduğu hürmet, bağlılık ve yolunu geliştirmek için harcadığı büyük gayretin bir mükâfatı olarak babasının kible tarafına yanına, adeta kucağına tevdi edilir. Bir bakıma baba oğul ney ve rebabla irşad faaliyetlerini bir başka hâlde devam ettirmektedirler.

Sultan Veled'in ve eserlerinin önemini idrakle Rebâbnâme'yi Osmanlı Türkçesi'ne tercüme eden merhum Hakkı Eroğlu'nu rahmet ve minnetle anıyor; günümüz harflerine aktaran sayın Amber Güneysel ile sadeleştirerek yayına hazırlayan sayın İsmail Koçak'a şükranlarımı arz ediyorum. Çalışmadan bizi haberdar ederek eserin basımına vesile olan Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Grubu Müdürü sayın Yrd.Doç.Dr. Rahmi Oruç Güvenç'e teşekkür de benim için ifâsı zevkli bir vazifedir.

Rebabnâme

“Hz. Mevlâna’nın 738. Vuslat Yıldönümü Uluslararası Anma Törenleri” kapsamında gerçekleştirilecek olan “Uluslararası Sultan Veled Sempozyumu”yla tevafuk ederek dikkatlerinize sunduğumuz bu eser için emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

“Aşkta kemâle erenler için zevâl yoktur.” “Devlet, Hakk’a vâsıl olanındır.” “İman zevk ve şevkten ibarettir.” buyuran Sultan Veled’i rahmet, minnet ve şükranla anıyor, yolumuzu aydınlatacak “Rebabnâme” sini ehl-i dikkatin nazarlarına takdim etmekten büyük bir bahtiyarlık duyuyorum.

Vakt-i şerîfler hayrola...

Dr. Mustafa ÇIPAN
İl Kültür ve Turizm Müdürü

MÜTERCİMİN İFADESİ

Cenab-ı Hakk'ın tevfiğiyle tercümem 165 günde hitama erdi. Birçok kusur ve hataları bulunacağı muhakkaktır. Çünkü bürhan-ı kalemim gibi natamam bir lügat kitabından başka müracaatgahım yoktur. Tercümenin bütün ağırlığı lisan hakkındaki sathi bilgime yükleniyordu. Bu gayrı müsait şerait içinde böyle çetin bir işe girişmek çılgınca bir hareket sayılırdı. Bunu takdir etmemiş değildim. Hatta işin azameti karşısında ürküp kalmıştım. Fakat Allah'ın lütfu ve dostların teşviki, sonra da cehaletim bana cesaret verdi. "Başlanan iş başa çıkar." diyerek başladım. Hamdolsun başa çıktı. Birçok kusurlarıyla beraber bir eser meydana geldi.

"El özrü inde kiramın nâsi makbulün"¹

Yüzüp geçdüm bu deryanın yüzünden
Eger dalsam muhakkak gark olurdum.

Mütercim Hakkı Eroğlu.

1 "Özür insanların cömertleri katında makbuldür."

ÖNSÖZ

“Aşk âlemine dair birçok sözler ve sırlar vardır ki ifade ve anlatımlara sığmaz. Hak Teala onları rebab gibi sazlardan ortaya çıkarır.”

Önsöze Rebabnâme’den alınan bu sözlerle başlamamız, kitabın mahiyetine dair söz söylemenin zorluğunu bir nebze olsun ifade edebilme çabasıdır. Bu nedenle sırrına vakıf olmanın müşküllüğü aşikâr olan bu eserin içeriğine dair değerlendirmeyi okuyucunun irfanına emanet etmekten başka bir yol olmadığını dile getirmekle yetinmek gerekliliğinin hoş görüyle karşılanacağını ümit ediyoruz.

Eserin mahiyet ve muhtevasından ziyade hazırlanma safhasına ilişkin bir değerlendirmeyle sözü Sultan Veled Hazretlerine bırakmaya gayret edeceğiz.

Yaklaşık bir buçuk yıl kadar önce, Yard. Doç. Dr. Rahmi Oruç Güvenç, yaptığı bir seminerde Rebabnâme’nin bir tercümesine ulaştıklarını ve sadeleştirilmesi gerektiğini dile getirdiğinde yetersizliğimize değil yol açanların kudretine yüzümüzü çevirdiğimizden olsa gerek bu zor işe talip olduk. Kitabın bu güne kadar gözlerden saklı kalmış olan Osmanlıcası Dr. Erşan Çırak tarafından kütüphaneden bulunmuş ve ilk okuması Amber Güneysel tarafından gerçekleştirilmişti. Metin bize kadar ulaştı. İlk çalışmanın ardından metnin yeniden okunması gerekliliğini gördük ve tekrar okuyarak sadeleştirmeye gayret ettik. Metinleri sadeleştirirken mümkün merteye sadık kalmaya çalıştık. Cümleler bu gün kullandığımız gramatik yapı açısından problemler gibi de görünse tercümedeki haliyle aktarmaya gayret ettik. Metnin aslında işaret edilen ayet ve hadisler ile bazı Arapça ve Farsça bölümlerin Türkçelerini bularak anlamlarını dipnotlarda vermeye çalıştık.

Sadeleştirme tamamlandıktan sonra elimizdeki tercümeyle kitabın Farsça aslıyla karşılaştırarak tercümenin güvenilirliğini anlamaya gayret ettik. Oluşan imkânlar bu konuda bizi fazlasıyla rahatlatacak kadar çok noktada mukayese yapma fırsatı verdi. Her bir makalenin giriş bölümleri ve kitabın birçok bölümünden birçok beyit Farsçasından tetkik edildi. Ve kusurlarıyla beraber de olsa elinizdeki sadeleştirilmiş metin ortaya çıktı.

Elinizdeki bu eser Amerika’dan, Afganistan’a kadar birçok kişinin emeğiyle oluştu. Her birinin ismini burada zikretme imkânı olmasa da her birine ayrı ayrı ve gönülden teşekkür ederiz.

Kitabın oluşumundaki en büyük etken elbette ki Rahmi Oruç Güvenç oldu. O olmasaydı bu gün rebabdan da Rebabname’den de bahsetmemiz belki mümkün olmayacaktı. Yapmış olduğu çalışmalarla tüm dünyada rebabın nağmelerinin gönüllere ulaşmasını sağladığı gibi yaptığı teşvik ve gerçekleştirdiği faaliyetlerle de Rebabname’nin oluşumuna vesile oldu. Kendisine teşekkür etmek bizim açımızdan cüretkârlık sayılır.

Rebabnâme'nin sadeleştirilmiş metninin oluşturulmasında en çok emeği geçen kişi eşim Fatma Koçak'tır. Osmanlıca metnin okunmasından, sadeleştirilmiş metnin tetkikine kadar her aşamada emeğini benden esirgemediği ve ayrıca çalışabilmem için her türlü sıkıntıya katlandığından dolayı kendisine ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bu kitaba çokça emek eden bir diğer isim ise Emre Başaran'dır. Kitabın kapak tasarımından tüm düzenlemelerin yapılmasına ve hemen hemen her aşamada emeği oldukça fazladır. Kendisine gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Osmanlıca bölümlerin okunmasında içinden çıkamadığım her noktada yardımını esirgemeyen Prof. Dr. Yaşar Aydemir'e de gönülden teşekkür ederim. Onun desteği olmasa metnin müşkül bölümlerini aşamazdım.

Büyük bir hoşgörüyü vakit ayırıp Arapça bölümlerin birçoğunu okuyan Yrd. Doç. Dr. İbrahim Özay'a da teşekkür ederim.

Kitabın Farsça aslından tetkikini yapmama imkân sağlayan mütercim Ertuğrul Ertekin'e ve Yasemin Yancı'ya, değerli arkadaşlarım Banafsheh Sayyad'a ve Behruz Dijurian'a da ayrı ayrı teşekkürler ederim. Rahmi Oruç Güvenç'in gerçekleştirdiği "66 Gün 66 Gece Sema" programına katılıp bana yardımcı olan fakat isimlerini hatırlayamadığım diğer tüm İranlı arkadaşlara da teşekkür ederim.

Ayrıca kitabın imlasının kontrolünde yardımlarını esirgemeyen öğretmen arkadaşlarım Osman Esmer ve Fatma Eriş Hamza'ya çokça teşekkürler ederim.

Ve nihayet kitabın yayınlanmasına imkân sağlayan Konya İl Kültür ve Turizm Müdürü Sayın Mustafa Çıpan'a da teşekkürler ederim.

Burada ismini anamadığımız ve emeği geçen tüm herkese canı gönülden teşekkür ederim.

Çalışmamızın kusurlarının hoş görülmesi, rastlanan kusurların kısa zamanda giderilebilmesi dileğiyle.

İsmail Koçak

RƏBABNÂME

Sultan Veled (k.s.s.)

Aşığın sözü, insanı aşık eder.
İnsan dağ kadar sağlam olsa,
Bir saman çöpü gibi kaldırır atar.

(SAYFA 1)

YAZILIŞ SEBEBİ

Bu sırlarla dolu Mesnevi-i Manevî'nin yazılış sebebi şudur:

Gönül ehli kişilerden büyük bir zat bu acizden, hakkımdaki sevgi ve iyi niyetine binaen, talep etti ve yol gösterdi. Dedi ki:

“Hoca Senai Rahmetullah-ı Aleyhin “İlahinâme” si vezninde bir kitap yazmıştınız. Ümit ederim ki Cenab-ı Mevlana kaddese sirrahu hazretlerinin mesnevisi vezninde de diğer bir eser vücuda getirirsiniz, bu suretle o vezne aşına olan kardeşlerimizin de hatırlarını hoş etmiş olursunuz. Çünkü “Bişnev ez ney”¹ vezni, onların tabiatında okuya okuya birleşmiş, sağlamlaşmıştır.

Zaten yazdığınız bütün şiirlerinizde Mevlana Hazretleri'ne benzemek, onun konularını ele almak ve incelemek amacını gütmektesiniz. Yazacağınız bu yeni eserin, Mesnevi-i Şerif vezninde olmasıyla da Hazrete tabi olma ve benzeme çabası daha mükemmel olarak sağlanmış olacaktır.”

O zatın bu yönlendirmesini kabul ettim ve “Rebab”ın, Cenab-ı Hüdavendigâr'a mahsus ve ait olduğunu bildiğim için kitabıma Rabab ile başladım.

Hazret-i Mevlana, Mesnevi'sinde buyurmuşlardı ki: “Ney, şundan dolayı şikayet ediyor: Kamışlıktan kesilmiş, dostlarından uzak düşerek garip kalmıştır.”

Neyin sesinde bir inlemeden fazla şey yoktur. Rababda ise bir çok inilti ve perişanlık vardır. Rababın bütün malzemesi (deri, kıl, tel ve ahşap) gariptir. Her biri kendi vatanından, kendi cinsinden ayrıldıkları için inliyor ve feryat ediyorlar.

Demek oluyor ki “Rebabdaki inilti, neyden daha çok ve daha çeşitlidir.” Gerek neyde gerek rebabda vesairedeki inleme ve şikayetler, birer benzetme, birer mecazdır. Bunların inleme ve şikayetleri hakikatte şunun içindir ki: bunlar ezeli bilgi içerisinde zaten varlardı.

Suret âlemine gelince “Eser olarak başka bir âleme düştük, sanatkarın manevi birlikteliğinden ayrıldık” diye şikayet eder ve o birliktelik ve bütünlüğe tekrar kavuşmayı isterler. Hakikatte ise, bunlar da birer istiairedir.

Gerek ney, gerekse rebabla kastedilen, aşıklar ve taliplerdir ki “ahd ü eleste”² de bütün enbiya ve evliya'nın mukaddes ruhlarıyla beraber meşhur “hum cemûun ledeynâ muhdarûn”³ sözü gereğince o ilahın tertemiz huzurunda birleştikten sonra yüce “ihbitu”⁴ fermanına bağlı olarak ruhlar âleminden maddi âleme atıldıkları için ney gibi, rebab gibi feryad ederler ve

1 “Dinle neyden” Hz. Mevlana'nın mesnevisinin ilk beytinin başlangıç kelimeleri.

2 **Araf 7/172** Hani Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” demişti. Onlar da, “Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)” demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, “Biz bundan habersizdik” dememeniz içindir.

3 **Yasin suresi 36/53** Sadece korkunç bir ses olur. Bir de bakarsın, hepsi birden toplanıp huzurumuza çıkarılmışlardır.

4 **Bakara 2/38** “İnin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir” dedik.

ayrıldıkları âlemi hatırlama, güzelliğini düşünme ve o buluşmanın zevkini anarak asıl vatanlarına dönme arzusuyla ağlarlar ki bilinir “Hubbu’l-vatan mine’l-iman”⁵ buyrulmuştur.

Özet olarak, hakikat gözüyle bakılınca, gerek manzum, gerek nesir bütün söylediğimiz ve söyleyeceğimiz, Adem (a.s.)’in devrinden beri söylenen ve bundan böyle de söylenecek olan sözlerin hepsinin de birer istiare olduğu görülür. Yoksa esas konunun içeriği, gerçekte, ne söylenmiştir, (SAYFA 2) ne de söylenebilir.

O halde bu sözlerin faydası nedir? Fayda şudur ki, anlatılması mümkün olmayan bu halin büyük bir iş ve nihayetsiz bir devlet olduğunu söyleyerek herkesin talep ve rağbetini o tarafa yönlendirebilmektir. Mesela, balığ olmamış bir çocuğa: “Mahbubun dudakları şeker gibi tatlıdır.” denilse, çocuk, kendi kendine bir kıyas ve çıkarım yapar, der ki: “Mademki şeker tatlıdır, mahbubun dudaklarının da onun gibi tatlı olması gerekir.” Halbuki, çocuk, bu zevki balığ olmadan evvel duyamaz.

Bunun gibi, fakirliğin niğmeti ve o sonsuz güzelin güzelliği, enbiya ve evliyanın bu husustaki açıklamalarının hakikati de hakkıyla bilinemez. Nasıl ki demişlerdir: “Men lem yezuk lem yarif - Tatmayan bilemez.”

(SAYFA 3)

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

MAKALE 1

Bu şerh, şunu beyan edecektir ki şu şerefli “ve in min şey’in illâ yusebbihu bi hamdihi”⁶ ayet-i kerimesi gereğince yerin, göğün bütün zerrelere Cenab-ı Hakk’ı tespih etmektedirler. Bütün eşya, tespih ediyor olunca, “rebab”ın da tespih edenlerden olması lazım gelir. Çünkü rebab da bir şeydir. Şu kadar var ki onun tespihini ancak gönül ehli olanlar (ruhaniler, arifler) duyar. Ehl-i zahir ise onu çalgı ve eğlence kabilinden dinlerler.

Bu makale, şunu da anlatacaktır ki, “Allâhu nûrus semâvâti vel ard”⁷ ayet-i kerimesi gereğince; bütün eşya, Cenab-ı Hakk’ın nuru ve parıltısıyla doludur. Daha doğrusu, Cenab-ı Hak’tan başka hiçbir şey mevcut değildir, bütün varlık ondan ibarettir.

Şu kadar ki, Hak Teala Hazretleri kemal-i gayretinden tılsımcılık ve göz-bağcılık etmiştir. Bundan dolayı yakınların en yakınını, biz, uzakların en uzağı görür ve açıkta olan hakikatleri gizli sanırız. Halbuki onlar, meydana gelişlerindeki mükemmelliklerinden dolayı (son derece açıkta olduklarından) saklı ve gizli görünmektedirler.

Bu makalede şu da söylenecektir: “Küntü kenzen mahfiyyen...”⁸ Hadis-i Kutsisi delaletiyle, bütün varlık aşktan ibarettir, bütün âlem aşktan doğmuş, aşktan vücuda gelmiştir. Hayır, şer, fayda, zarar hülâsa herşey talepten (muhabbetten) hasıl olmuştur.

Talep olmasaydı hiç bir şey vücut bulmazdı. Talepler de aşkın parçalarındandır. Bundan dolayı, kesin bilgiyle bilindi ki “Âlem, aşktan vücuda gelmiş ve aşk ile ayakta durmaktadır.” Nasıl ki demişlerdir:

BEYİT

Ger aşk nebûdi u gam aşk nebûdi
Çendîn suhan-i nagz ki gofti ki şenûdi?

Tercüme: Eğer aşk ile aşkın gamı olmasaydı, bu kadar güzel sözleri kim söyleyecek ve kim işitecekti?

Rebabın iniltisinden, sesinden her türlü aşk nüktelerini dinleyin. Daima inleyerek ve seslenerek der ki “Ya Rabbi! Ya Rabbi! Ya Rabbi! Yaratan ve benzersiz olan sensin, her istediğini yardımcıya muhtaç olmadan yaratırsın. Bu dünyayı bizim için yarattın. Ve üzerine gönül cezbedici nakışlar çektin. Gayretinle bağlar icat ettin ve cümlesini ‘İrem bağları’ gibi süsledin. (SAYFA 4) Gül,

6 **İsra suresi 17/44** Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah’ı tespih ederler. Her şey onu hamd ile tespih eder. Ancak, siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), çok başışlayandır.

7 **Nur suresi 24/35** Allah, göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun temsili şudur: Duvarı bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânûs içinde. Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

8 **Hadis-i Kutsi**, “Küntü kenzen mahfiyyen feahbebtü en unefe fe halektel halka li uref” (Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi murad ettim ve bu halkı halk eyledim ki bilineyim.)

meyve, yaprak ve ağaçlardan her birine kerem ederek yiyecek ve giyecek verdin. Nar, elma, servi ve çınardan her birini sevgiliyi giyindirir gibi süsledin. Bahçelerde, bağlarda, güllüklerde her tarafa çeşmeler, ırmaklar akıttın. Göklere, kalemsiz, fırçasız güneşten, aydan ve yıldızlardan yüz çeşit işaretler nakşettin.

Hepsinde bir çok tesirler yarattın, her birine bir türlü meşguliyet ve vazife verdin. Yıldızlardan kimi ululuk bahş eder, kimi küçüklük eriştirir. Onlardan vakit vakit doğum, ölüm gibi sevinç ve keder verici, uğurlu ve uğursuz şeyler ortaya çıkar. Hepsi de senin saltanatının hizmetçileridir ki iyilik ve kötülüğe senin emrinle giderler. Her birine bir çeşit hediye bahşetmişsin! Hakikatte ise senden gayrisi mevcut değildir. 10

Gözü olan herkes açıkça görür ki zahirde ve batında senden gayri kimse yoktur. Yerde ve gökte ancak seni görür ve bütün uğraşısı senden ibaret olur. Bu dünyadan başka bize görünmeyen ne dünyalar vardır ki nispet olunursa, onlar birer derya, bizimki bir damladır. O cihanlar asıl, bizim cihanımız onların çok da önemli olmayan bir parçası gibidir. Bu cihan sınırlıdır. Onların ucu bucağı yoktur. O beka cihanlarından ayrı düştüm de bu fani dünyada onun için ağlarım. 15

Beni lütfuyla bu hicrandan kurtarsın, tez vakitte gene visaline erdiresin diye, işte rebab, inlerken nağmelerinde böyle yüz binlerle tespih terennüm eder, dilsiz olduğu halde Huda'yı gizli gizli zikreder ve o zikri ariflerden başkası işitemez. 20

Eğer Huda seni de (yefgahune) anlayanlar sırasına koyarsa eşyanın tespihlerini o vakit ayanen görür ve duyarsın. Cenab-ı Hak buyuruyor ki: "Ey zahir âlimleri, sırların açıklamasını benimle ilimde ileri gidenlerden başkası bilemez." 25

Şundan dolayı ki "Onlar, benim nurumla yaşamaktadırlar". Her ne kadar tendeki can gibi gizli iseler de âlemde emînlik ve sağlamlık bulmuş olanlar o mertlerdir ki cümlesi de gönülden Hakk'a vasil olmuşlardır. Onlarda kıl kadar varlık yoktur, hepsi de yokluk tarafına yönelmişlerdir. Zaruri ölümden evvel ölmüşler, pılyı pırtıyı toplayıp yokluk tarafına götürmüşlerdir. Bunlar o sultanlardır ki kendilerinden geçtikleri için Cenab-ı Hak, ilmîni onlara ih-san eyledi ve onların üzerinden uyguladı. 30

Bunlar, Cenab-ı Hakk'ın zat ve sıfatından dolayı fani ve ilm-i ledüne maden olmuşlardır. Bunlardan başkasını cahil bil! Her ne kadar kılı kırk yararlırsa da zahir uleması bu ilimden mahrumdur. Çünkü onların uğursuz nefisleri ölmemiştir. İnsanlar, ilm-i kesbiyi (gayretle elde edilen ilim) vakit vakit hemcinslerinden öğrenmişler, bayağı dünyanın servet ve makamı için zahmet çekerek her biri zevkinden olmuşlardır. 35

İlmi ancak halkı avlamak, rütbe ve makam, mevki kazanmak maksadıyla öğrenmişler, kuyunun dibine dalmışlar, orada kalmışlardır. Bunların dış görünüşleri doğan gibi gösterişlidir. Fakat hakikatte bunlar kedi gibi fare avcılarıdır. 5

(SAYFA 5) Öyleyse, bunlara doğan deme, kedi de! Çünkü kedi tabiatlıdır. Onların avı faredir. Kedi cinsi, damlarda ve dallarda sürekli kuş tutmaz. Ey hüner sahibi, şekli bırak da manaya bak! Ve onları kedi say!

40 Hülâsa, onlar doğan olamaz, olsa olsa kedi olurlar. Çünkü daimi avları faredir. Zahir âlimleri, Kuran'ı güçlerinin yettiği kadar tefsir ve takdir etmişlerdir. Batın âlimleri de tefsir etmişlerdir. Hakk'a yakinen iman eden bunlardır. Her türlü anlamı ve yorumu bilen, ancak Cenab-ı Hak'tır. Ondan başka hiçbir kimse bunu bilemez. Zahir âlimleri öyle zannederler ki evliya, Hakk'ın gayrıdır. Hakikatte onların nur-ı mutlak olduklarını anlayamazlar.

45 Hak Teala Hazretleriyle velileri arasına ikilik sığmaz. Burada benlik ve senlik yoktur. Her müfessir kendi bilgisine itimat ederek iktidarının derecesine göre Kuran'ı tefsir etmiştir. Fakat bu tefsir (derinlemesine ve hakikatiyle anlayanların tefsiri) ondan ayrıdır: O, cisim; bu, candır. Kuran-ı Kerim'in her ayetinde batını manalar vardır. Her müfessir bir batına kılavuzlanmıştır. Zahir âlimleri, üçüncü kademedan ileri gidemedikleri halde,

50 batın uleması, yedinci kademeye kadar ilerlemişler ve hakikat bunlar tarafından keşfolunmuştur. Bunlara açıklanan sırlar, lisanla anlatılamaz. Halk, ancak onun adını duyabilir. Suretten geç, yüzünü mana tarafına çevir ki dostu düşmandan ayırt edebilsin.

Biliniz ki hisleriyle hareket eden âlimlerin ellerine gayb nurundan bir şey geçmemiştir. Çünkü onların hisleri naridir, gizli sırları nasıl anlayabilirler?

55 Nari olan kulaklar için eşyanın tespihlerini işitmeye imkan yoktur. Halkın bütün hisleri naridir. Bundan dolayı benzersiz yaratanın güzelliğine karşı perdelidirler. Hepsinin de şehvetleri ve zevkleri nari, canları ebedi ruhla ilintisizdir. Taatle ihlas, bizim bakır ruhlarımızı altın edecek kimyalardır. Yüzünü samimiyetle ve tamamen Bari-i Teala Hazretleri yönüne döndürürsen, narın nur olur.

60 Veyahut Hak erlerinden sana bir armağan (bir himmet) ererse cismanilikten kurtulur, saf nur olursun. Onların bakışlarıyla narın nur olur, her dikeninden yüzlerce gülistan ortaya çıkar. O ihsan sayesinde (abdal) zümresine dahil ve binışan olarak "gayb erlerine" kavuşursun, yerde, gökte ne kadar mevcudat varsa, zerrelerinin tespihlerini aşikar olarak işitirsin, gözlerin perdesiz olarak Hak Teala Hazretlerini görür, vücudunun her zerresinden yüzlerce güneş parıldar.

65 İnsan, cin, huri, melek iki cihanda da seninle var olur. Bendelikten kurtularak sultan, cisminden soyutlanarak saf can olursun.

Bu bahsin haddi ve payanı yoktur. Geri dön de tekrar rebab ile demsaz ol!

(SAYFA 6) Artık ona kulak ver, Huda'nın zikrini onun iniltilerinden dinle! Bunu Cenab-ı Hak kendi kelimasında buyurmuştur ki "Herşey, canıgönülden bizi tespih eder."⁹

9 İsrâ Suresi 17/44 Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tespih ederler. Her şey O'nu hamd ile

Yaş, kuru, engin, yüksek yani her şey onu tespih ederse, şüphe yoktur ki rebab da, onun parçaları da bir şeydir. Gerçi rebab görünüşte bir tek şeydir. Fakat onun bir çok parçadan oluştuğu malumdur. Rebab terennüm ederken parçalarından herbirinin ayrı ayrı zikir ve tespihlerine kulak ver! Eğer ruhunda gizlenmiş bir kulağa sahip değilsen, ondan alelade bir ses, bir çığlıktan başka bir şey duyamazsın. 70

Rebab, inlemeleriyle der ki: "Biz testilere benzeriz, sen safa deryasısın! Bizim canımız sana bağlıdır. Ey canların canı! 75

Bize cemalini perdesiz olarak göster. Biz, seninle doluyuz, fakat sen bizden gizlisin, lütfunla bu gizliliği bize açıkça göster."

Rebab, gece gündüz yürekten böyle aşıkâne feryatlar eder. Ve bundan hiç zahmet ve yorgunluk duymaz. Balık denizin suyundan doyar usanır mı? Arslana, avlanmadan bıkkınlık, usanç gelir mi?

Çünkü balığın hayatı su ilemdir. Susuz kaldığı zaman acı çeker, hatta ölür. İşte rebab, dilsiz ve harfsiz olarak ehl-i safaya böyle yüzlerce çeşit ince sözler söyler. Aşka dair sözlere nihayet olmadığı halde o, bu deryayı kucaklamış, kuşatmıştır. 80

Kainatta ne varsa, alt, üst, gök, yer, ön, arka, tamamen ve yalnız aşktan vücuda gelmiştir. Aşağı, yukarı, yer ve gök hep aşkın mahsulüdür.

Şu hikmete binaen ki Hak Teala Hazretlerinin varlığı biline. Cenab-ı Hak, hadis-i kudsisinde "küntü kenzen mahfiyyen feahbebtü en urife fehalektü'l-halka lien uraf"¹⁰ buyurmuştur. Ben kainatı şunun için yarattım ki "Kudretim ve ilmim zahir ola. Benim emrimle yokluk bunun için var oldu, âlemdeki hadsiz hesapsız mahluklar bu hikmetten dolayı yaratıldı. Yeni yeni ortaya çıkan bütün hadiseler benim emrimle vücuda gelmektedir." 85

Mahluklar cümlesinden dünyada vakit vakit oluşan gizli, açık şeyler. Yiyecek, içecek, giyecek, kadın, erkek, köle, hizmetçi hülasa bunlara benzeyen her şey talep sonucu değil midir? Talepsiz vücut bulmaları mümkün müdür? İyi, kötü her şey talepten doğmuştur ve doğmaktadır. Kara, ak, mavi her ne varsa tamamıyla talep mahsulüdür. Şunu da bilin ki talep dediğimiz şey de aşkın bir parçasıdır ve aşkın çileleri içinde sonsuz değerler ve üstünlükler gizlidir. (SAYFA 7) 90

Talep, aşk deryasından bir damla veya madenden ufak bir parçadır. Şüphesiz, damla denizin aslıdır. Bundan dolayı talebinde aşkın aslı olması lazım gelir. Biliniz ki her ne varsa bütün aşktan meydana gelmiştir. Aşkta kemalle erenler için zeval yoktur. Hakikatte aşk asıldır, âlem onun parçalarının bir sonucu. Sen parçaların parçalarını bırak da asla talip ol! Ta ki asıl gibi ebedi 95

tespih eder. Ancak, siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, halim'dir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), çok bağışlayandır.

10 **Hadis-i kutsi:** Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi murad ettim ve bu halkı halk eyledim ki bilineyim.

kalasın. İyi bil ki parçaların kalıcılığı yoktur.

100 Parçalar, gölge gibidir; gelir, geçer. Fakat asıl, güneş gibidir; yüksek ve da-
imdir. Sanat eseri, nihayet fanidir. Ancak onların görünmeyen sanatkarı sü-
rekli ve ebedidir. Ne mutlu ona ki sanatkara talip oldu da dünya için din su-
yunu döküp telef etmedi. Çünkü sanatkar yanında, can için ebedi safa, min-
netsiz ihsan vardır. O safa şarabının ve sarhoşluğunun baş ağrısı yoktur. Ona
bir can veren, binini alır.

105 Orada yönü olmayan bir âlem seyredersin ki bu dünya onun yanında bir kat-
re gibi kalır. O âlemdede bu geçici hayat, ebediyyet kazanır. Bu vefasız dünya-
da ise, vefa cefa ile şerbet, zehir ile nimet, ceza ile lütuf, kahırla rahat, elem-
le eştir.

MAKALE 2

Bu makalede şunlar beyan olunacaktır:

Aşk, bir taraftan şükür, diğer taraftan şikayeti gerektirir. Vücudu tahrib etmesi, yürek yakması, tutkununu rüsva etmesi yüzünden şikayeti; hoşluğu, sarhoşluğu, iki âlemden feragati, nurlar ve sırlar ummanını dalgalandırması, sonsuz hayat ve bitmeyen zevke aracı olması yönlerinden şükür gerektirir. Bakışın hangisine düşerse ona göre. Eziyet ve mihnet cihetine düşerse şikayeti, hazine ve saadet safhasıyla ilgilenirse şükür gerekli kılar. Dikkat edersen görürsün ki her şey böyledir. Hurufat, sanat vesaire. Hep böyle iki taraflıdır. Sevilir, sevilmez tarafları vardır. Mesela ilim tahsili zahmet ve meşakkat bakımından şikayeti, fayda ve zevk bakımından da şükür icab ettirir. Mesela şarab; acılığı, fena kokusu ve haram olması, içenleri rezil etmesi yüzünden şikayeti; zevk ve neşe vermesi yüzünden şükür icab ettirir. Mesela ilaç; tatsızlığı, kokusu, tiksindirici olması cihetinden şikayete; hastalığın giderilmesi ve sıhhati iade etmesi bakımından şükre zemin hazırlar. Bu misalleri dilediğiniz kadar çoğaltabilirsiniz. Fakat aşıklar nazarında böyle iki taraflı şey yoktur. Onlara her şey şükür sebebidir.

(SAYFA 8) Yanlarında iyi, kötü; iman, küfür eşittir. Her iki hal de onları Hakk'a ulaştırır. Çünkü onlar bizzat Hakk'a alet olmuşlardır. Onların hareketleri Hak'tandır, kendilerinden değil. Ama aşık olmayanlar böyle değildir. Şükür onlar hakkında kemal, günah ise noksandır. Şükür onları Hakk'a yaklaştırdığı gibi günah da Hak'tan uzaklaştırır.

Aşk âlemine dair bir çok sözler ve sırlar vardır ki ifade ve anlatımlara sığmaz. Hak Teala onları rebab gibi sazlardan ortaya çıkarır. Aşıklar bu esrarı onların seslerinden anlayarak dertlerine derman ederler. Ey şöhret sahibi, dünyada iyi, kötü, yaş, kuru ne varsa...

Cümlesinde şükürle şikayet gizlenmiştir. Kiminde az, kiminde çok. Bir kısmı zevk ve neşe bir kısmı da keder ve mihnettir.

110

Yarısı tatlı ve iyi, yarısı da acı ve kötüdür. Bunlardan hangisi gözüne ilişirse ondan haber verirsin. Eğer iyi tesadüf ederse şükür, fenaya rast gelirse şikayet edersin.

Bazen iyi tarafını görerek memnun, bazen de fena tarafını görerek dertli olursun. Çünkü bulunan her şeyin yarısı neşe, yarısı kederdir. Mutluluk kısmı, cennet ağaçlarından kopmuş bir dal, keder kısmı da cehennem ateşinden ve dumanından bir parçadır. Cenab-ı Hak bu dünyada her ikisinden de örnekler vermiştir. Ta ki faydanı, zararını anlayasın. Bütün eşyada bunu görürsün. Bazen kabul, bazen red.

115

Dünyada zahmetsiz hazine (emeksiz nimet) yoktur. İlim de tekrar tekrar okumakla elde edilir. Dikkatin bizzat ilme yönelince sever, imrenirsin. Nasıl elde edileceğini düşününce de, kolay olmadığını anlayarak, vazgeçmek istersin. Yalnız ilim değil, her şey böyledir. Bir taraftan kabul, diğer taraftan red. Fakat bu haller aşktan doğarsa, aşk bir şahıs, âşık da onun aleti olursa, o vakit her iki tarafa da şükür gerekir. Aşığı her ikisi de vuslata erdirir.

120

- 125 Hastalık da sağlık da aşkı visale erdirmek hususunda beraberdir. Bu sıfat âşıkların özelliğidir. Başkalarında bulunmaz. Nasıl olur ki istenmeyenler aynı zamanda istensin. İyi de kötü de her şey âşık için ilerleme vasıtasıdır. Âşık olmayanlar için fena, fenadır. Âşık olmayanlar için iyi şeyler faydalıdır, fakat fena şeyler onu visalden men eder. Eğer bu noktada nurlu bir şuur elde edebiliyorsen, dikenler, yanında gülşen olur.
- 130 Artık bunları bırak da rebabı dinle! Bak ne diyor! Birçok nükteler...
- (SAYFA 9) Bazen der ki: "Büyüklik nimettir." bazen de der: "Cehennemdir, beladır." bazen der: "Şan ve büyüklükte ben Süleyman gibiyim." bazen de der: "Karıncadan da değersizim." bazen der: "Hakikatte iki âlem benden ibaret." bazen de der: "Ben fani bir vücudum." bazen der: "Ondan (Cenab-ı Hakdan) iki yüz hazineye sahibim." bazen de der: "Çeyrek hazineye bile sahip değilim."
- 135 Bazen der: "Ben, suyu tatlı bir ummanım." bazen de der: "Susuzluktan ölüyorum." bazen vuslattan, görmekten dem vurur; bazen de ayrılıktan şikayet eder. Bazen sevinçten kabına sığmaz olur, bazen de dosttan uzak düştüm diye yaslara batar. Bazen şükür, bazen şikayet eder, onların her birini en ince ayrıntısına kadar anlatabilir. Rebabın derisi der: "Ben etten ayrıldım. Lütfen, germeyin bana acıyım!"
- 140 Kılları der: "Ben kuyruktan kesileli beri hicran atının ayakları altında çiğneyiyor, mahvoluyorum." Demiri (telleriyle çubukları) der: "Hükm-i kaza beni madenden ihraç edeli her dem gam ateşlerine atılırım. Ateşten çıkınca da mütemadiyen döğülürüm, başıma, sırtıma, enseme her taraftan çekiç darbeleri yağar. Ta ki rebab üzerine ben de deri gibi gerileyim de şükür ve şikayette onunla bir olayım.
- 145 Ta ki aziz dostlardan ayrı düştüğümüz için gurbet ellerde hazin hazin birlikte ağlayalım. Her birimiz kendi cinsiyle sohbet temennisinde bulunsun ki Cenab-ı Hak'tan derdimize derman erişsin." Rebabın ahşab kısmı da şöyle der: "Biz ağaç üzerinde taze, yaş dallar idik, her sene meyveler verirdik. Şimdi garib düştük de onun için ağlayıp inleriz. Bizim boyanıp yakılmamız cihanı tutuşturdu. Canlar içinde yeni bir cihan meydana getirdi.
- 150 Çünkü Cenab-ı Hak bize ruhun sırlarını buldurttu ki o ne lisana sığar, ne de açıklamaya. O esrar, aşıklara, bizden, dilsiz olduğumuz halde, nağmelerimiz vasıtasıyla erişir. Cenab-ı Hak, rebab gibi, âşıkların dertlerine derman olacak yüz çeşit saz ortaya çıkarmıştır. Ta ki onlar bu sırları onların nağmelerinden dinleyerek anlasınlar. Bir âlimi, bizim inlemelerimizden dolayı ağlar görürsen, elini göğsüne koy, dilini başına çek.
- 155 Biz, özlem ateşinin şerhini dinleyecek kulak, ayrılık ateşiyle yanmış sine isteriz. Bu hale kendinden geçmiş olanlardan başkası dahil olamaz. Hak yolunda gizlenenlerden başkasında akıl yoktur. Hudanın aşkında Türk, Arap, Rum bizim yanımızdadır. Gerek mümin, gerek kafir, gerek iyi, gerek kötü herkes kendi sırlarını bizden öğrenir. Herkesle hemdem olduk. Yârimiz hep-

sini de bizim kârımıza ortak etti.

Aşka yönelince hepsi de bizim gibi aşk tuzağına tutuldu. Biz, aşk tellalıyız. Salla! Çabuk olun! Rahatı terk edin, belaya gelin! Çünkü rahat, mihnettedir. Davayı bırak da derdin tadını çıkar!

160

(SAYFA 10) Cananın mahallesindeki at izlerini gör de gayret atını o dergaha doğru sür! Bu figan ve feryatlar şunun bunun için değildir.

Demir ne, tahta ne? Onları bırak!

Ben onları hakiki derdimi açıklamaya vesile olsun diye söyledim. Ey oğul! Haberdar isen bizim halimize bak! Biz zaten Allah'ın bilgisi dahilinde mevcut idik. Şimdi cisim olduğumuza bakma; o zaman saf ve temiz bir ruh idik. Bizim vatanımız o sonsuz visal iken kaza ve kader gerektirdi, ayrılık ortaya çıktı. Şimdi o visale hasretimizden inler, her zaman ta yürekten onun için ağlarız. Bizim feryadımız kervanın göç zamanını ilan eden çanlara benzer." Hal diliyle durmaksızın deriz ki:

165

"Ey yolcu, yoluna devam et! Konak yerinde kalma ki orası varılacak yer değildir. Dünyada geçip gittiğin bu kadar menzillerden hangisi hatırında kalmıştır?"

170

MAKALE 3

Bu makale şunu bildirecektir:

Adem evlatları yokluk âleminde varlık âlemine gelinceye kadar hadsiz, hesapsız ve çeşit çeşit menzillerden geçmişlerdir. İlk menzilleri toprak olmalarıdır. Topraktan sonra bitki oldular. Bitkiler âleminde de bir takım menzillerden geçtiler. Otu hayvan yedi, hayvan oldu.

Hayvanı insan yedi, insan oldu. Burada da bir çok menzillere uğradı. Evvela nutfe oldu, sonra alâka oldu, sonra mudğa oldu, nihayet azası gelişerek ve suret bağlayarak insan oldu. Anasının karnından çıktıktan sonra bir müddet sütle gıdalandı, sonra ekmek, sonra et daha sonra türlü yiyeceklerle beslendi. Bu yolculuğu sırasında da birçok haller ve değişimler geçirdi. Hali, şekli, ahlâk ve tabiatı günden güne değişip gelişerek bütün yaşam şartlarını taşıyan mükemmel bir insan oldu. Baliğ olup da aklı kemale erdiği vakit, geçirdiği değişimlerin, uğradığı menzillerin bir çoklarını unuttu. Aklında kalanlardan da nefret etti. O hallerin, o menzillerin hiç biri de ona hoş görünmez oldu.

Şu halde insan, bugün içinde bulunduğu menzili de hoş görmemeli; çünkü onlar gibi bu da geçecektir. Bu hal ve bu menzilde evvelkiler gibi nahoş ve sevimsiz görünecektir.

Ey ademoğlu! Sen evvel katı cisim idin. Sonra bitki, daha sonra hayvan oldun. Ot iken, seni merada hayvan yedi, sen de otlayan hayvanlara döndün. Sonra o hayvanı insan yedi. Bu defa da hayvanlıktan kurtularak insan oldun.

175 Ana rahminde iken gıdan, kanla karışık maddelerdi. Oradan hayat bulup çıktıktan sonra evvela sütle, sonra ekmek, et ve her türlü yemeklerle beslendin, akıl ve idrakin kemale erinceye kadar sayısız menzillerden geçerek bülûğ çağına erdin.

(SAYFA 11) Şimdi o menzillerden hiçbiri hatrında yok; ruhun hepsini toz silker gibi silkti. O menziller tamamıyla hatrından çıktı. O menziller ki haddizatında çirkin oldukları halde sana güzel görünmüşlerdi.

180 Şimdi onlardan biri hatrına gelince akıllı bir insanın deliden ürktüğü gibi ürküyorsun. Mesela, anne sütü sence istenen ve canın gibi sevilen bir şey iken nihayet reddedilen ve istenmez oldu. Sevilenken sevilmeyen oldu. Şimdi onu hatırlayınca miden bulanır, içsen derhal kusarsın. Çocuklara karışarak yapacağın eğlence, oyun vesaire hep böyledir.

185 Çocuklar gibi maskaralık yapmaktan çekinir, hatta onu çocuğun yapsa dahi, döversin. Sana o vakit güzel görünen şeyler şimdi çirkin oldu. İyice bil ki, bu dönüp dolaşma, koşup seğırtmelerde bu emirlik, hatta padişahlıkta, bu süslü giyisiler, değerli taşlarla süslü taçlar, muşa'sa' (gösterişli) debdebelerde, elhasıl, gönül bağladığın her şeyde isterse saltanat tahtı olsun hepsi de sana çirkin görünecektir. Her ne kadar önce tercih edilir ve seçkin görünmüşlerse de.

190 Sonunda bunları bırakarak o tarafa (ahiret tarafına) koştuğun zaman, bunla-

rı da umursamayacaksın! Bu işlerden de sana nefret gelecek, bu gülşenler birer diken görünecektir. Küçük çocukların oyunlarının, akılları kemale eren büyük insanlara hoş görünmediği gibi... İşte bu dünya halkının ciddi işleri de büyükler yanında böyle hakir ve değersizdir. Cihan halkının kavga ve gürültüsü, cihanın padişahlığı, refah sahiplerinin keyifli hayatları ve zevkleri

gönül ehillerinin yanında çocuk oyuncakları gibi kıymetsiz, toprağa katılmış ölümlerden farksızdır. O menzillerden geçerken sana acı şeyler şeker gibi tatlı görünmüştü. Bunun gibi çirkin şeyler de güzel görünmüş, onlara olan rağbetin günden güne artmıştı.

195

Seni onlardan men etmeye imkan yoktu. Çünkü onlara olan aşkın, sana onları güzel göstermişti. Fakat aşk yok olunca onların çirkinliğini herkes gördü ve anladı.

İşte içinde bulunduğun menzil de böyledir. Daha büyük bir menzile erdiğin zaman, evvelkiler gibi, bu menzil de sana çirkin görünecektir. Evvel Kabe gibi makbul iken sonra kilise gibi istenmez olacaktır. Bu sihirbaz dünya hilebaz bir kocakarıdır. İşvesine aldanma! Hile yapmak için kendini bezer durur. Bu kötü maksatlı hilebazın sözüne kulak verme! Çünkü Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerim’inde: “ennemel hayâtud dunyâ leibun ve lehvun...”¹¹ buyurmuştur. Lehv ve la’ab insana hoş görünür.

200

Bu kocakarı sihir ve efsunla kendini genç gösterir. Fakat bu, hilebazlıktır. Bu dünya seni daha ne vakte kadar aldatacaktır?

205

Artık uyan da bu gaddardan uzaklaşmaya bak! Evvel katettiğin menziller de böyle süslü ve gösterişliydi. Sana sahte paraları altın göstermişler, iblisi huri diye methetmişlerdi.

(SAYFA 12) Bu sahtekar kocakarı, sahte paraları gerçek para diye sürer. Bu hilesiyle senin belki yüz defa canını yakmıştır.

Artık kendine gel de bundan böyle aldanma, tâ ki üzerine hakikat güneşinden bir parıltı düşsün. O nur sebebiyle bu zulmetten kurtulasın, iblisten yakanı kurtarıp hürriyete kavuşasın. Çocukluğundan büyüğe ve ihtiyarlık çağına kadar uğradığın menzillerden her biri, senin yanında bir cihan değerinde idi. Onlar zehir oldukları halde sana bal görünmüşlerdi. O menzillerin çirkinliklerini geçtikten sonra anladın. Bulunmakta olduğun bu menzilden de geç de yoluna devam et!

210

Seferde menziller konaklama yeri değildir. Orada yerleşip kalmak isteyen, kördür, yersizdir. Bu dünya, uğrayıp geçilecek bir menzil olduysa, artık ona

215

11 **Hadid suresi 57/20** Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı bir övünme, çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir. (Nihayet hepsi yok olur gider). Tıpkı şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsün. Sonra da çer çöp olur. Ahirette ise (dünyadaki amele göre ya) çetin bir azap ve (ya) Allah’ın mağfiret ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldaniş metaından başka bir şey değildir.

gönül vermek çocukluk olur. Ona meyil bağlamak körlükten, cahillikten doğar. İhlas ile ibadet ve takvadan başkası hatadır. Yürü! Bu alçak dünyadan kurtul ki iblise ve şeytana mağlup olmayasın. Sonunda yerin cehennem olmasın, bela ve zillet yüzünden cennetten mahrum kalmayasın.

220 Dünyaya az bağlan ki kolay kurtulasın. Bu varlık kuyusundan ipsiz sıçrayıp kurtulmak mümkün değildir. Mademki ondan (Cenab-ı Hak'tan) saka tulumu gibi dolusun, neden taşkınlık ederek yüzünü şuna buna döndürürsün? Hakk'ın elinde bir oyuncak gibisin! Hareketlerin ve durgunluğun tamamıyla ve daima ondandır. Cisminin, canının zindeliği o "Hayy-ü Kayyum"dandır, akıl ve imanın da onunla ayakta durmaktadır.

225 Onun iradesi yönelmedikçe vücudunda bir damar hareket edemez. Fiillerin ve hareketlerin, daima ondandır. Sen ırmağın üzerinde akıp giden bir saman çöpü gibisin. Uykun, uyanman, yiyip içmen, hastalığın, sağlığın, hayrın ve şerrin, hepsi de esrara vakıf olan Hak Teala'dandır. Gözünü aç, iyi bak! Bütün varlığın ondan ibaret olduğunu açıkça görürsün! İki dünyada saf, tortu, iç ve kabuk, hasılı her şey odur.

230 Öyleyse kendini bırak da ona bağlan! Varlığı ve benliği kökünden sök at! Tâ ki sen o olasın ve benliğinden kurtulasın, canının değerini cananın hazinesine katasın! Bu mananın şerhi lisana sığmaz. Öyleyse bunu bırak da rebabı dinlemeye koş!

MAKALE 4

Bu makalede Şu zikredilecektir:

Her ne kadar rebabdan herkesin dinlediği, aynı ses ise de anladıkları mana aynı değildir.

(SAYFA 13) Herkes ondan kendi derdinin açılımını dinler. O bir tek sestem bir-birine benzeyen yüzbinlerce mana anlaşılır. Nasıl ki, bahar mevsimi, mad-desi ve dili olmadığı halde onun feyziyle ağaçlarda, meyvelerde türlü türlü renkler ve lezzetler meydana geliyor ve Cenab-ı Hakk'ın kusursuz güzelliği o muhtelif suretlerde kendisini gösteriyor. Cenab-ı Hak bütün âlemleri yarattı ve terbiye etti.

Karıncadan Süleyman'a varıncaya kadar her mevcut, kabiliyetlerinin seviyesine göre, ondan özellikler ve nitelikler devşirirler.

Bundan dolayı Sani-i Teala Hazretlerinin yüzünün seyrini sanatında aramak, bulmak ve görmek gerekir.

Fakat bu görüş hissi değil, ilmi ve aklidir; enbiya ve evliya Cenab-ı Hakk'ı bizzat kendisinden tanıdılar ve o tecellide fani ve tasarruf sahibi oldular. Denize dökülen bir testi su gibi. Bu su, denize karışır gider, belirsiz olur; fakat yok olmaz. Belki derya ile birleştiği için deryanın kendisi olur. İşte bunun gibi didarı, ilim ve marifette insanı o mertebeye eriştirir ki eserin aracılığına ihtiyaç olmaksızın sanatçıyı görür.

Onun (Rebab'ın, yahut Huda'nın) tizi, öyle göze keman çekiyor ki sadasının tizi de, pesi de insanı mest ediyor. Büyük küçük bütün cihan halkı onun inlemelerinden neşeyle coşmuştur.

Herkes onun sesinden kendi mutluluğunu, kendi derdini dinler. Her biri sırdaşını ayrı görür. Herkes o sestem ayrı bir hisse alır, kulağı başka bir kıs-sa dinler. Herkes, yüz binlerce halk onun sesinden -söze gerek duymadan-kendi emelini anlar. İlk bahar gibi yüz binlerce çeşitli ağaç, ekşi, tatlı türlü meyveler verir. Onun verimliliğiyle her tarafta yüzlerce gülşenler, dikenler meydana gelir, dünyada bağ ve meyvelerin ardı arkası kesilmez.

235

Dikenden hurmaya kadar, herşey, ilk baharın gelişiyle neşe dolar. Huda'nın nurundan da yeryüzü, gökyüzü, insan ile cinnin akli ve nefisleri de aynı suretle faydalanır. Cenab-ı Hak, âlemi -gerek iyi gerek kötü- herkesi pay sahibi etmek için yarattı.

240

Herkes ayrı bir varlık, başka bir özellik verdi. Kiminden şarap, kiminden sarhoşluk meydana getirdi. Semadaki aylar, güneşler, yıldızlar; yerde bulunan büyük küçük bütün mahluklar,

hepsi de varlığı ondan devşirdiler, her biri layık olduğu mertebeye erişti, Cenab-ı Perverdigar, herkesi liyakatları derecesinde ve kabiliyetleri nispetinde besliyor, her birine muhtelif işler gördürüyor: Elifbanın farklı harfleri gibi.

245

Her şeyin gelişimi ve canı ondandır, hareket ve durgunluk hepsi onun emriyledir. Kimi dev gibi yerin altında saklanmış, kimi Hazret-i İsa gibi göklerle çıkmıştır.

250 Her şeyde onu gör ki bu varlık hep onun ihsanıdır. Canda ve tende ondan başkası yoktur. Bu, sizin anlayacağınız kadar bir örnektir. Hakiki görüş ise ancak aşktan doğar.

(SAYFA 14) O bakışın önünde bu, bir tılsım gibidir; o, isimlenen bu isimdir. Ey doğru yolu arayan! İsimle isimlenen arasındaki fark, ırmakla deniz arasındaki nispet kadar büyüktür. Sen ilk baharı bağdan, ağaçlıklardan, gülzar ve çimenlerden bilirsin.

255 Bu nerede, ilkbahar sen olup da meyve ve ağaçların, hayatı senden almaları nerede! Sani-i Teala Hazretleri sana cemalini sanatı ve aracısı olmaksızın gösterir. Celal-i nuru ruhunu temizlesin de onu, ondan gör, kendinden değil. Bu görüşte iyilik, kötülük söz konusu olamaz. Çünkü Huda, kendini görüyor. Bu haldeyken din ve mezhep farkı kalmaz. Küfür ile din bu halkın vasıflarıdır. Rahman'a has olan sıfat, vahdettir.

260 Mimarı, eserlerinden tanımakla bizzat kendini görmek arasında büyük fark vardır. Şükrü yaratanla şükrün zevki bir midir?

Göz hakkında söylenen sözler nerede, gözün kendisi nerede? Fakat sen, o oluncaya kadar buna kanaat edeceksin ki o uzun yolu bu suretle kısaltırsın! Bu kadar bilgi seni nihayet cihanda Hakk'a kavuşturur, ben sana ufacak bir işaret verdim, ötesini kendin anla! Hatır kuşunu yönden bağımsız olan Cenab-ı Hak tarafına doğru uçur!

265 Bundan da geçerek tekrar rebabı dinle! O ayrılığı, o yanıp yakılışı anlat! Rebabın çemberiyle ibrişimi der ki: "Biz, ilm-i ezelide beraberdik. O zaman huzur-ı Hak'ta can ve dertlere derman idik. Şimdi öyle bir vuslattan ayrılmış bulunuyoruz. Bu âlemde dilenciler gibi zavallı kaldık." Havaya dönüşmekle mana deryasından ayrılan su gibi,

270 Rebab da başlangıçtaki haline dönmek için feryad edip duruyor ve o arzuyla vücudunu yaralamak istiyor. Eski haline dönmek arzusuyla gözlerine uyku girmiyor. Sana, rüzgarı, suyu bir temsil olmak üzere söyledim. Maksudım Cemal-i İlahi'dir. Su, manayı; rüzgar sureti temsil eder. Manaya meyleden, mutlu ve memnun olur. Aslına dönerek cismanilikten kurtulur, vücut metaını can hazinesine ısmarlar.

275 Başlangıçta nasıl idiyse gene öyle olur, canını ten kaydından azat eder. Ey bu sözleri dinleyen! Suyu, havayı bırak. Perişan aklını başına topla da kendine gel! Hava, bela ve musibetlerden kurtulmak için aslına dönmek istediği gibi, sen de madde âlemine gelmeden önce mana idin, makbul ve övgüye layık olayım dersin sen de aslına dönmek iste. (SAYFA 15)

MAKALE 5

Bu makale şunu beyan edecektir:

Rüzgarın aslı sudur, sonunda gene su olacaktır. Bunun gibi sözün de aslı sudur. Bu ibarelerde havaya dönüşecek olan sudur.

Gene su olacak ve aslına dönecektir.

Şunu da ifade edecektir:

Bu cihan, baykuşların yuvasıdır. Hak Teala Hazretlerini burada bulmak imkanı yoktur. Bu nedenle, Hak talipleri bu cihanın haricine çıkmalı, onu başka cihanda, sonsuz cihanda aramalıdır.

Bütün havaların aslı sudur. Kendi asıllarını kaybettikleri için daima muzdariptirler.

Hava olmak imkanı suda saklıdır. Onun asıl mahiyeti su şeklinde bulunmaktadır. Bunun için kararsızdır ki aslına koşmak ister. 280

Su, inlemesiyle rüzgara der ki: Irmak tarafına (aslına) gel! Sen, su idin, hava oldun! Aslına geri dön ki benlikten kurtulasın.

Ben bu hakikati anladığım zaman, canıgönülden onu istemeye başladım.

Ben de kendimden kurtulmak üzere evvelki hale dönmek istiyorum. Bu emanet varlıktan kurtulduğum zaman ebedi benliğe ayak basarım. Ateş de, vaktiyle su olan havadır. Her ne kadar şimdi hava ise sonunda gene su olacaktır. Altı yönün dışından gelen ses diyor ki: "Ey eğri! Yönlerden kaç da doğruluk tarafına gel." Padişah şehirdedir. Niçin baykuş yavruları için viranelerde oturursun? 285

Haydi! Bu toprak ve su âleminde çık da Hak erleri gibi gönül âlemine git! Mana şahı can cihanında bulunur. O, aydan, güneşten, zuhalden her şeyden yüksektir. O cihan, deryadır. Bu cihan ise deryanın yüzündeki köpük gibidir. Sen kendinden tamamıyla kurtulmadıkça, Hakk'ın yanında nasıl yer bulabilirsin? Kendi varlığından geç, ruh gibi başsız ayaksız yokluk diyarında yürü! 290

Ta ki Hazret-i Allah'ı o dergahta perdesiz olarak seyredesin. Halik'in yüzü örtüsüz görüldükten sonra, artık senin için bir daha perde yoktur. Onu gece gündüz durmaksızın görürsün! Namazsız, oruçsuz, talepsiz, yönsüz... Ey kavim! Size müjde olsun ki bu kapının açılmasıyla gurbetin perişanlığından kurtulursunuz. Sevinin ki rıza vakti gelmiştir. Güzelliği her şeyin üstünde bulunan gerçek sevgili tarafından. 295

Ezeli sevgili buyurur ki: "Kaçırdığınız fırsatlara üzülmeyin! Size müjde olsun sözleşilen vaktiniz gelmiştir. Develerinizi çökertin! Burası neşe ve eğlence ile dolu son menzildir. Nefsin hevasını kahretmenin sonunda vefa lütfü, fani hayatın sonunda sonsuz ömür vardır. Biz artık susuyoruz. Siz bu sükutun sırrını anlayın ki, bu kadardan fazlası bizim şerhimize sığmaz." 300

(SAYFA 16) Gene rebabın açıklamalarına geri dönüyorum. Onun söyledikleri de o

bablardan, o fasıllardandır.

305 Her nefeste yüz türlü hikaye anlatır ki onları evde dinleyecek kimse varsa, dinler. Bazen ayrılık acısıyla inler, bazen vuslat zevkiyle sevinir. Bazen aşk ateşleri içinde yanar. Bazen aşkın verdiği zevk ile teselli bulur. Bazen cefadan şikayet eder, bazen de kadehlerin dönüp dolaşmasına şükür eyler. Bazen ziyandan, hüsrandan bahseder, bazen de kârla zararın uyuştuklarını haber verir.

310 Bunlardan başka daha yüz çeşit şeylerden bahseder. Ancak sen bu sırları o kulağa söyle ki: "Sırlar ona ağır gelmez, yüksünmez."

Çünkü sağır kulaklar bu seslenişlerden nasip alamaz. Sağır kulak sestene anlar? Ona göre güzel veya çirkin ses eşittir.

Sen, bu sırları duyup da icabet edecek kulaklara söyle ki bu inlemelerden faydalanabilsin. Senin kulağınla senin aklından başka bu ince manalı sözleri dinlemeye layık hangi kulak vardır?

315 Sana söylüyorum, yalnız sana. Her ne kadar sana söylerken başkaları da dinlerse de. Çünkü bu sırları anlamak zordur.

Kötü ruhlu kimselere kolaylıkla nasip olmaz. Kuşların sırrından ancak Süleyman anlar. Süleyman olmayanın kulağına kuş sesi nasıl girebilir?

MAKALE 6

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Derler ki "Halkın cisimleri çeşitlidir. Kimi Hindu, kimi Türk, kimi Rumi, kimi Ermeni, kimi siyah, kimi beyaz... Fakat ruh birdir. Ruhlarda fark yoktur."

Fakat bu manayı yanlış anlamışlardır. Asıl farklılık, ruhlardadır, cisimlerde değil. Zira cisimler dört unsur ile var olur.

Deri, et, kan vesaire. Bunların hepsi birdir. Fakat ruhlar böyle değildir ki Hadis-i şerifte: "El-ervâhu cunûdun mücennedetun femâ te'ârafe minhâ i'telefe ve mâ tenâkera ihtelefe" buyrulmuştur. Her ruh ayrı bir kuştur ve ayrı madendir: "En-nâs me'âdin keme'âdini'z-zeheb ve'l-fidda" denilmiştir ve yetmiş iki millet bu cihetle vücuda gelmiştir ki her milletin başka bir maksadı, başka bir meşakkati vardır. Suretlerdeki farklılık, mananın farklılaşmasındandır. Çünkü suret, mananın elinde bir alettir.

Cisimler kafesler gibi bir türdür. Fakat her kafeste ayrı bir kuş vardır. Nasıl ki görürsünüz, yüz binlerce kafes aynı çöpten ve kamıştan yapılır. Fakat birinde kurt, birinde bülbül, birinde dudu bulunur. Her kuşun ayrı bir şekli başka bir sesi vardır ki ne bu ona benzer, ne de o buna... Vücutları ve ruhları böyle bilmek lazımdır. Bu makalede Peygamber Aleyhissalatu Vesselam Efendimiz'in "ustur zehâbeke ve zehebeke ve mezhebek" Hadis-i şerifi tefsir olunacaktır.

(SAYFA 17) Halkın ruhları kuş, cisimleri kafes gibidir. Kafeslerin hepsi bir türdür. Fakat kuşlar böyle değil. Bu sözler gerçi halkın zihinlerine sığmaz.

Dört unsur, cisimlerin direğidir. Her ne kadar adları başka başka ise de. Bir şeyin adının değişmesiyle kendi değişmez. 320

Fena bir isim vermekle şeylerin tadı değişir mi? Şeker kamışına, mesela, peynir desen, peynir tadı verir mi? Cisimler yuvaya, ruhlar uçan kuşa benzer. Kuşlardan herbirinin zatında ve vafında bariz farklar vardır: Herbirinin yaşayış tarzı başkadır.

Herbirinin ayrı gidişi, başka bir işi ve talebi vardır. Dünyada yetmiş iki millet vardır. Kimi dine sarılmış, kimi dinden uzaklaşmıştır. Hepsi de kendi itikadına sınıksız bağlıdır. Çünkü ona göre kendi din ve mezhebinden başkası doğru değildir. 325

Hepsi de dini için canlarını feda ederler ki bu suretle Allah yanında makbul olsunlar. Kendi din ve mezheplerini yükseltmek için mallarını, canlarını feda ederler.

Düşmanlığın kaynağı dindir. Dini tutuculuk uğrunda ne kadar baş feda edilir. Bunun içindir ki Sultan-ı Enbiya Efendimiz buyurmuşlardır: "Zehâbınla (görüşünle) mezhebini, sana yar olmayanlardan başkasına söyleme! Her ne kadar öğrenmeye çalışırlarsa da. Dostlarının gayrisinden altınlarını da gizli tut! Her usunu da canının içinde sakla! Eğer rahat istersen, zehabından (görüş), zehebinden (altın), mezhebenden dem vurma!" 330

- 335 İçinde sakla, kimseye söyleme, her ne kadar onları anlamaya gayret ederlerse de. Şundan ötürü ki, dinini anlayınca, (muhalifler) sana yürekten kin bağlarlar. Hemen göz açtırmadan canına kastetmek isterler. Gideceğin yeri de kimseye haber verme, olmaya ki kılavuz kılıklı bir uğursuz, yol kesmeyi sanat edinmiş adi ve alçak bir hilebaz
- 340 seni takip ile canına kasteder, altınlarını, metainı zorla elinden alır. Altınlarını da sakla ki, geceleyin bir hayırsız, haberin yokken aşırmasın. Hülasa, korkudan kurtulmak ve emniyet içinde bulunmak istersen bu üç şeyini kimseye söyleme! Ruhların görünürdeki farklılığı, elif - ba gibi, vücutların farklılığından ileri gelir. Her cemaatin kendine göre bir mezhebi, bir sırrı olduğu gibi, her birinin bir yarı, bir kafadarı vardır.
- 345 Herbirinin bir türlü yiyecek ve gıdası, kendine mahsus bir dini, bir mabudu veya tapacak bir putu vardır. Ruhlar da uçan kuşlara benzer. Her birinin bir şekli ve ayrı bir ötüşü vardır. Kiminin yuvası helali haram saymak ve dinden çıkmak, kimininki din ve itaattir. O halde bu muhtelif kuşların dillerinden anlayacak bir Süleyman'a ihtiyaç vardır ki; dev, peri, insan, melek tamamen onun hükmünde olsun, (SAYFA 18)
- 350 Çevgenle oynadığı top gibi, hepsi de canıgönülden onun fermanına itaat etsin. Sen o Süleyman'ın sırrısın, hepsini yakinen bilmelisin. Sır, özdür yani içtir, iç elbette kabuğa tercih olunur. Düşünceyle ibadetin özü, bundan dolayı, hepsinden üstündür.
- Çünkü Hak Teala'nın sanatını bir parça düşünmek, 70 yıllık virdler ve zikirlerden hayırlıdır. Cenab-ı Peygamber Efendimiz, bir Hadis-i Şerif'inde: "Tefekkuru sâatin hayrun min ibadeti seb'ine seneten" buyurmuştur.
- 355 Şu halde yakinen malum oldu ki, tefekkür, aklın ve ruhun sonucudur. Öyleyse sonucu tercih etmelidir. Dünyada, akıcı söz olsun, kekeme sözü olsun hepsini dinledin ve anladın. Herkesin muradına göre adilane hükümlerini ver ki hepsinin halinden haberdarsın.
- Sen Anka'sın, yerin de Kaf Dağı'dır. Uçuşun, dönüp dolanışın daima üstedir. Kaf'tan murat Cenab-ı Hak'tır. Anka'dan murat da can kuşudur. Söyle de yuvasını Kaf Dağı semtine kursun.
- 360 Lakin bu makam her cana nasip olmaz. Ağız içinde ham meyve ile olgun meyve bir midir? Ebu Cehil karpuzu şeker tadı verir mi?
- Boncuk kıymetçe elmasla beraber olur mu? Her kanatlı böcek pervanelik edebilir mi? Şahin, evcil bir kuş nasıl olabilir? Serçe kuşu, Hüma ile beraber uçabilir mi? Evlerin tavanı sema kadar yükselemez. Hayvanın canı Kaf'tan ne anlar? O, Kaf'tan dem vursa laf olsun diye söyler.
- 365 Kendine Anka süsü vererek ahmakları aldatmak, ölü cesedinin içinde zinde bir ruh taşımakta olduğu fikrini vermek ister.
- O, ruhu katran gibi kara olan baykuş avcısı kendini halka ay gibi nurlu göstermek gayretindedir. Amma, hakikatte söğüt ağacı gibi meyvesizdir. Görü-

nüşü meyve ağacından farksızdır. Fakat yine elverişli meyveden mahrumdur. O rehbersiz, gulyabani gibi yol kesicidir. Ondan meyve umma, ki yaprağı bile yoktur.

Meyveyi ondan iste ki sana lafsız sözsüz yüzlerce çeşit meyve versin. Bahara muhtaç olmadan sana şeker gibi tatlı meyveler versin. Feleklerde uçan ruh da böyledir. O, Cenab-ı Hakkın ahlâkıyla ahlâklanmış, melek tabiatı kazanmıştır. Bizim sözümüz öyle canlar hakkındadır ki o, gıdasını “ilm-ü ledün”den alıyor. Bu zamanda böyle can sensin, bütün sözlerimle sana hitab ediyorum.

370

Zahirde halk ile oturur, kalkarsın, fakat Cenab-ı Yezdan'ın gölgesindesin. Çünkü Yezdan'ın seyrettiği senin kalbindir. Her ne kadar bu gönül, unsurlardan oluşmuş bir vücutta bulunuyorsa da. (SAYFA 19)

375

MAKALE 7

Bu makale, “İnnallâhe lâ yenzuru ilâ suverikumve lâ ilâ a’ mâlikum ve lâkin yenzuru ilâ kulûbikum ve niyyâtikum” hadis-i şerifini izah edecektir. Cenab-ı Hakk’ın bakışı kalplere yönelmiştir. Kalpten murat, Hak sevgisidir. Demek oluyor ki, Cenab-ı Hak daima kendi sevdiğine bakıyor. Sevgili aynaya kendi cemalini görmek için bakar. Onun aynayı sevmesi, kendini sevmesindedir. Bu nedenle, her kim Allah’ı daha çok seviyorsa onun aynası daha saf, daha berrak olmalıdır. Çünkü sevgili daha fazla parlak aynayı daha çok sever çünkü onda yüzü daha güzel görünür.

Şu halde Cenab-ı Hakk’ın enbiya ve evliya ile olan aşkbağlığı, hakikatte gene kendisiyledir.

Cenab-ı Hak buyuruyor ki: “Ben, ne amellere bakarım, ne de hile ile dolu olan katı cisime. Ben daima kalbe bakarım. Şunun için ki kalpten başkası benden haberdar değildir. Gönül ayna gibidir, ben de sevgiliyim. Aynadan başka şeye bakmam.”

380 Güzel yüzlü, aynadan başka bir şey istemez. Ona aynadan daha sevimli ne olabilir? Demek oluyor ki o gülümzar, kendinin talibidir. Yüzünün güzelliğini aynadan daha iyi seyreder, aynadan daima ziyneti artar. Aynayı istediği kadar hiç bir şeyi istemez onu daima ve her şeyden aziz ve makbul tutar. Hakikatte o, kendine aşıktır. Aynaya yönelmesi kendini görmek içindir.

385 Evliyanın Hakk’ın talebi olmaları bundandır. Çünkü Cenab-ı Hak kendi güzelliğini onlarda seyreder. Evliya, kendi nakış ve ziynetlerinden şunun için vazgeçtiler ki kendilerinde sevgililerinin kendini seyretmesine engel kalmasın. Evet, onlar nakışlarını feda ettiler ki sevgilileri “Onların varlığı benim varlığımdır, onlar benim.” desin. Huda, kendinden başkasını istemez olunca, evliyadan bir nefes ayrılmaması lazım gelir. Sen aradan çık! Yani kendin için vücut tasavvur etme! Ta ki o, sana sığınsın. Karşılık olarak! Sıfatlardan geç ki hedefine varasın. Maksuda eresin.

390 Bil ki varlık yokluktur. Her kim kendi isteğiyle ölürse ebedi hayata kavuşur. (Mutu gable en temutu = Ölmezden evvel ölün) sırrı buradadır. Kim bunu anlarsa insan olur. Bu ölümün, hayat olduğunu bilenler buna ölüm demezler.

Ey oğul!

Eğer içerideki bilgisizliği çıkarabilirsen, yerine bilgi ve yetenek dolar. Hiç bir kimseye bilgisizliğinden şikayet ettin mi? Yahut deritten tamamen kurtuldum saf ve temiz oldum diyebildin mi?

395 Belki haline memnun olarak dersin ki: ne olur testi de olursam? Sen testisin, Hakk’ın güzelliği deryadır.

Yahut o deryanın yanında sen bir yaşlık gibisin! Veyahut da Huda bütündür, sen basit bir parçasın. Eğer Huda’nın gerçekten dostu isen bu noktayı iyi düşün! Cüz’ün kül olduğu zaman, mutluluk ve neşe zamanıdır. Yıkılmak yeni-

den yapılmak demektir.

(SAYFA 20) Her kim ölüme, göreceli olarak ölüm derse, ölüdür; meyvesiz bir ağaç gibidir.

O, şaşı olduğu için onu ters görmüştür, başı yükseklerde olan aşkı, başı aşağı görmüştür. Yokluk şarabıyla ebedi sarhoş olan, ebediyeti yoklukta arar. Tane, toprağın altına girince dirilir, temiz topraktan baş gösterip çıkar. Yerin altında tamamen yok olduktan sonra taze ve seçkin meyvelerle ortaya çıkarak tekrar dirilir. Öldükten sonra, yüzlerce dal, binlerce meyvelerle gene topraktan baş gösterir.

400

Ölümden böyle faydalar temin eden, artık hayata dönüp de bakar mı? Hak yolunda kulluk padişahlıktır. Hükmü yerden göğe kadar geçerlidir. Katre, deryaya karışınca memnun olur. Bendelikten kurtulur. Azade bir hayat sürmeye başlar. Onun ilmi, amellerinden ziyade olur, şefkatine karşılık başka şefkatler, rüya sayılır. Belki amelleri bile onun ayağı altına baş kor, ameller o ilme can verir.

405

Çünkü bu ilmin kaynağı Hak'tır, öğretmensiz, kitapsız, kağıtsız, ondan devşirilebilir. Böyle bir ilimden gözler nurlanır, habersizler kadrinden haberdar olur. Böyle âlimlerin düşünceleri perdeleri yakar, onun sözünden apaçık Hak görünür. Fikrin, zikrin olunca sana kanatlar bahşeder ki onlarla yükseklerde uçarsın! Cenab-ı Hak iyi fikirleri makbul kullarına, fena fikirleri de reddedilmiş kullarının aklına getirir.

410

Gerek iyi, gerek kötü, kendiliğinden olan bu fikirler açıkça ödül veya cezadır. Bir araya toplandıktan sonra mahşere varıldığında bu fikirler orada suret bularak (tartıya konacaktır.) Uyanırken göremediğimiz fikirler, rüyada meydana olmuyorlar mı?

415

Endişeler uykuda nasıl suret buluyorsa, orada da suret elde eder. İstedim ki bunu şerh edeyim. Fakat bu, âkillere göre ancak bir işaret olur.

Akiller azdan çok anlar ve kalpteki esrarı okurlar.

420

MAKALE 8

Bu makale şunu izah edecektir:

Fikir amelden üstündür çünkü amel, vücut parçalarının işidir. Fikir ise kalp amelidir. Amel insanın elindedir fakat fikir, insanın gücü dışındadır. Meğer ki Hak Teala bahşede... Vücut parçalarının ameli, fikri harekete getirmek içindir. Peygamber Efendimiz buyurmuştur ki: "Tefekkuru sâatin hayrun min ibadeti seb'îne seneten" (Bir an Allah'ın kudretini düşünmek yetmiş yıllık ibadetten hayırlıdır.)

Amel, ağaçtır; suyu düşüncedir. Cenab-ı Peygamber buyurmuşlardır ki: "Men ehlasallahe erbeine sabahen zahara yenabi'ul hikmeti min kalbihi ala lisanihi" (Bir kimse kırk gün ihlas ile ibadet ederse kalbinden hikmet pınarları zuhur ederek lisanından akar.)

Bundan anlaşılıyor ki hikmet, amelin meyvesidir. Eğer amel var da meyvesi görülüyorsa biliniz ki o amel, gerçi amel suretinde görünür ama hakikatte amel değildir. Nasıl ki sahte para görünüşte gerçek paradan farksızdır ama hakikatte para değildir.

(SAYFA 21) Peygamber buyurmadı mı ki: "Bir saatlik tefekkür, 70 seneyi ibadetle harcamaktan iyidir?" O halde tefekküre nispetle ameller hiç değil midir? Boş yere zahmetten dağılıp bükülmeden başka bir şey midir? Amel, vücudun çalışmasıdır. Fikirse Cenab-ı Kibriya'nın ihsanıdır ve kalbin nasibidir. O geçicidir, bu ebedi. Ten kalmaz fakat can, canan tarafına gider.

425 Vücudun sonu olduğu gibi vücutla yapılan ibadetin de sonu vardır. Gönül ibadeti ise gönül gibi (can, ruh) ebedidir. Vücut ölür, toprağa karışır; fakat can, canlar cihanına yol bulur. Hakikatte amel, fikir içindir. Amel ağaç, fikir de onun meyvesidir.

Meyve vermezse ağaç ne işe yarar? Anlamak kabiliyeti olmazsa haber neye yarar? Ey akıl, malumun olsun ki fikir meyvedir, ameller de o meyveyi verecek ağaçtır.

430 Ağaç, istediği meyveyi vermezse neye yarar. Gülü olmayan diken ağacının ne kıymeti kalır. Amelden maksut ilimdir, hikmettir. Göz, görmek için lazımdır. Cenab-ı Peygamber Efendimiz ne buyurmuşlardır: Dinle de canı gönülden kabul et. Kim ki kırk sabah ihlas üzere amel ederse Cenab-ı Hak onun ruhunu nur ile besler. Öyle ki hikmet evinden çeşme gibi akarak gönlünden diline doğru cereyan eder.

435 Böyle bir netice hasıl etmeyen ameli amel sayma! O amelde muhakkak gaflet ve riya gibi bir fesat karışıktır. Artık o amel sahte para gibidir, artık onun dikeninde gül bitmiyor. Bu açıklamada şu anlaşıldı ki ruhu hastalıktan kurtulmayan, böyle mertlerle yoldaş olamaz. Bu, güneş gibi meydanda bir hakikattir, fakat gözleri perdeli körler için değil. Bu sırrı bana yar olandan başkası nerede anlayacak! O yar ki bir nefes içinde iki âlemi diriltir.

440 O dost ki güzellikte eşi, ilim ve irfanda benzeri yok. O dost ki bir ölüye baksa dirilir, belki dirilerden daha diri olur. Ben bu sırrı ona söyledim ki benim ca-

nımdır; daima dertlerimde, dermanlarımda benim ortağımdır. O, benim ezeli sevdiceğimdir; tenimde, canımda ondan başka bir şey yoktur. Ben, zemim, onun güzelliği güldür, semendir, ben çirkindim onda güzellik kazandım.

Benim cismim kadehtir, onun canı şaraptır. Onu istiyorsan bana bak, bulursun. Ey can, gönlün seninle ne maceraları vardır. 445

Fakat senin onlara kulak vereceğin yok. Tâ ki ben o sırları sana söyleyeyim, ta ki o çenkten hoş sazlar dinleteyim. Tâ ki o bir sırdan nice sırlar haber vereyim, ta ki sana bir çok dikensiz gülzarlar göstereyim. Tâ ki muradını sebep-siz, aracısız bulasın, ta ki malsız ve mülksüz mutluluğa kavuşasın.

Tâ ki ağızsız ve damaksız (yani bunlara muhtaç olmadan) nimet yiyessin, tâ ki çevgensiz olduğun halde şahlardan top kapasın. 450

Ey fakir, can kulağını aç da cana yakın olan emsalsiz nükteleri dinle!

(SAYFA 22) Benden kitap istedin. Cenab-ı Hak da bana o manaya dair kapı açtı. Gönlümden ansızın hikmetler coştı, dilimden hikmet ırmakları aktı.

Buyurmuş olduğun vezin ki çok methetmiştin. Artık lazım geldi ki onu tamamlayayım. Fikir atının dizginini kuşandım. Tâ ki nazım sırasında ok süratiyle yol alsın, ben de nazım deryasının altını üstüne çevireyim. Ey din ulusu, seni övebilmek için Hak'tan ders alıyorum. Ruh hakkında dilsiz olarak açıklamada bulunayım çünkü senin niteliklerin açıklamaya sığmaz. 455

Kimin canı varsa ve zinde ise o candan dinler. Sen o güneşin nadir nurusun, başlar üzerinde latif bir sipersin. Deniz cevherisin belki yakın deryasıyla yerle gök senin güzelliğine engel olur. Eğer güzelliğin perdesiz ortaya çıkarsa bu varlık o varlığa divane olsun (yahut olur?) Bu benlik o benliğin kılavuzu, şu benliğe nispetle o benlik isyan sayılır. 460

İçerisinde kendi nakşını gören, bu dışarıdaki nakşa nasıl sevgili olur? Suret su kanalıdır, ruh sudur. Vücut kabuktur, can öz, içtir. 465

İçindeki öz yalnız aşktan ibaret olsun, elleri bırak, Rab'den başkasına yönelme! Bilesin ki o güneşin nuru seni aydınlatırsa kendinden faydalanırsın. Sen can olduğun halde niçin "tenim" dersin? Sen olduktan sonra artık "Benim." deme.

Sen bir şahıs olduğun halde "Gölgeyim." deme! Her şey sen olunca "Kavuştum." deme! (Bunlar içinde ayrılık gizler). Bu sözler boş sözlerdir. Hakikatinde ise sen, ben yoktur. Öyleyse ayrılmak gayrılmak olmayan semte yönel. Hakikatte bu aslın aslı sensin, cümlesi dinin nakşıdır (zahiridir), gıdası (batını) sensin. Ey manevi varlık! Şimdi de bu vadide ne söylemişsem cümlesi senin ruhunun güzelliğinin şerhidir. Bu kitapta aşka, nasihate, esrar ve niyaza dair ne söyledimse 470

hepsinin kaynağı sendedir. Senin, bunların hepsinin ötesinde olduğun teslim edilmiştir. Bil ki mümin aynadır. Gösterdiği şeylerin tamamı senin nak- 475

Rebabnâme

şındır. Biz burada (bu satırları yazmakta) iken bizi ziyaret etmek üzere ariflerden bir zat, bir emir geldi.

İyi niyetle, alçak gönüllülük etti, biraz da hediye getirdi. O zaman onu halk arasında hadsiz, hesapsız özelliklerle övdüm.

MAKALE 9

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hakkımda iyi niyet barındıran bir kişi, bir emir bu acizin ziyaretine gelmişti. Ondan evvel de bir çok (SAYFA 23) armağan ve ihsanını görmüştüm. Onu abartılı bir biçimde övdüm. Bir mürit dedi ki: “Bu derecedeki yüksek övgüler peygamberlere ve kutublara layıktır ki onlar Hakk’ın nuru ve saf ruh olmuşlardır. Cismaniler hakkında böyle abartılı övgüler nasıl layık olur?”

Ona cevap olarak dedim ki: Benim bakışım onu da der ki: Cenab-ı Hak onda ifade olmuştur. “Halaka’l-halka fi zıllihî sümme raşşe aleyhim min nûrihî” (Allah Teala Hazretleri halkı gölgesinde yarattı, sonra üzerlerine kendi nurundan serpti.) bunun delilidir. Evliya-yı kiramın bakışları daima o nurdadır. Şu halde halka yönelttikleri bütün övgüler, hakikatte Halık’adır. Onlara gösterilen saygı Huda’ya dönünce abartı değildir. Belki yüz binde biri de söylenmiş olmaz. Amma, o nurdan gafil olanların övgüsü böyle değildir. Onların bakışları daima dışadır. Burada başka bir mana da vardır. İhtimal ki o emir kutublardan ve kamillerdendir.

Bir mürit itiraz etti, dedi ki: “Bu övgüler kutublardan başkasına yaraşmaz. Böyle övgüler enbiya ve evliyaya layıktır, ceset ehline (cismanilere) layık değildir. Çünkü onlar mutlak ruh olmuşlardır; cihandan, hatta kendilerinden geçmişlerdir.”

480

Ehl-i dünyaya böyle övgüler neden layıktır ki içleri hırsla, kinle doludur. Şehvetlere tabi olarak ruhlarını öldürmüşlerdir ve varlık içindedirler. Gaflet şarabıyla gece gündüz sarhoşurlar.

Biz onu methettikse körü körüne methetmedik. Dikkat et! Methedenin gözü neye bakıyor ve neler görüyor. Eğer o gümrah surete bakıyorsa, mana tarafına yol almamış demektir. Uyanık olanlara göre övülenin de, övenin de, yaptığı övgünün de bir saman çöpü kadar kıymeti yoktur. Eğer görür ve kalbi öğrenmeye hevesli bir kimse ise onun kalbinde, ruhunda bir güneş doğar ki ebediyen batmaz. Bakışı daima canlara ve gönüllere yönelmiş olur, bir nefes bile zahir tarafına bakmaz.

485

Her şeyde hakkın nurunu aşikar olarak görür. İnsanlardaki nur, hakikatte onun aslıdır. Çünkü Nur-ı Hak’tan gayrısı, hayır, şer; mal, mülk, servet hepsi fanidir. Hakk’ın nuru, sürekli Hak ile mevcuttur. Ne yok oluşu var, ne de yıpranması. Methedenin bakışı nura olunca, bunun iki yüz misli abartı yaparsa değer. Çünkü bütün övülenler onun özellikleridir. Besleyici olan, ancak o nurdur. Geriye kalanların tamamı kabuktur.

490

Lakin halk, kendi nurundan gafildir, sanatkardan ve o mübarek devletinden de haberi yok. Kendilerini ufak, değersiz bir cisim sanmışlar, gönüllerini candan ve Hakk’ın nurundan ayırmışlardır. Bu geçici ve bayağı varlığa bağlanmışlardır. Hırslı olduklarından, tenden başka bir şey göremiyorlar. Fakat evliya böyle değildir. Onların nazarı daima Hakk’ın nuruna yönelmiştir. Onların gözünde nurdan gayrısı boştur, gözleri her zaman Hakk’ın nuruna bağlanmışlardır.

495

- 500 Hepsi de Huda ile aşkbazlık ederler (Huda'ya aşıktırlar) zahirde ise senin ve benimledirler. Demek ki övgülerin hepsi bir değıildir. Velileri övmek, Cenab-ı Hakk'ı övmektir. Bunda şüphe yok. Çünkü hakkın nurunu övmek bizzat hakkı övmektir. Bunu bilmeyen ve anlamayan ahmaktır.
- (SAYFA 24) Başka bir açıklama (başka bir bahis) daha vardır. Eğer dinlersen sana manevi sırlar açılır. Biline ki her taifenin içinde bir seçkin yiğit bulunur ki o, Hakk'ın has ve emin kuludur.
- 505 Bu seçkin kişiler (evliya-yı kiram) çeşitli şekil ve görünümde bulunurlar. Her ne kadar Allah katında hepsi birse de bunların bir çokları şeriat ve takva yolundadır, dünya tarlasına ibadet tohumu ekerler. Bir takımı da bunların aksine olarak isyan ve günah yolunu tutmuş görünürler. Zahirleri karanlık, batınları nurludur. Kendini bildirmemek için kılık değıştirerek dolaşan padişahlar gibi. Gerek iyi gerek kötü, gerek seçkin gerek halktan herkesten gizlenirler. Bulut altına saklanan ay gibi.
- 510 Hak Teala Hazretleri onları sakındığından bu kullarını yırtık, yamalı elbise içinde halktan gizlemiştir. Cenab-ı Hak: "Velilerim kubbelerimin altındadır."¹² buyuruyor. Ey Hak yolunun yolcusu, kubbelerin ne demek olduğunu anla! O sultanları milletin elinden kurtarmak için onlara bazı sevilmeyen huylar verir. Veli olmayanlar onları katiyyen tanıyamazlar. Çünkü Hakk'ın sırlarına mahrem, ancak velilerdir. Çünkü onlar gördüklerinin zahirine bakmazlar, kalbindeki esrara bakarlar.
- 515 Cahil halk eğer onların halini inkar ederse hepsi o inkar yüzünden cehenne me gider. Çünkü gözlüyü gözsüzden ayırt etmediler, ahmaklıklarından dolayı ondan nasip alamadılar. Birinci takdirde halka ait sırlar vardır ki veliler bunların cümlesinde Hak Teala'yı görürler. İyide kötüde, enginde yüksekte her şeyde onların gözüne Huda'dan başkası görünmez. İkinci takdirde de seçkinlerin sırları vardır ki ondan bir nebze bahsettim, sen de haberdar oldun.
- 520 Cenab-ı Hak hayrı şer suretinde göstererek gizler, tâ ki halktan gizli tutulsun. Bakarsın bir şahıs sureten çirkin ve hakirdir, lakin manevi değeri abdalânın (abdalların) değerinden ziyadedir. Görüş sahibi olan onun yüzünü görünce canı gönülden ona sevgi bağlar. O surette Hakk'ı aşık olarak görür. Çünkü kalbinde yakın nuru vardır. Zerrede güneş, katrede ummanı gizlenmiş görür.
- 525 Ondan her nefeste yüz türlü iyilik görür. Armağan ne ki? Belki de Huda'yı perdesiz seyreder. Bu bahsi bırak da müminler tarafına geç, onların hallerini şerh et!

12 **Hadisi kutsi** (Evliyai tahte kubabi layarifuhüm gayri) "Benim velilerim kubbelerimin altında gizlidir

MAKALE 10

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Esas olmayan parçalar ve geçici suretler ayna olursa, asıllar ve baki olan manaların da ayna olacakları derecelerine göre sabit olur. Bundan dolayı Resul-ı Zîşan Efendimiz “Mümin müminin aynasıdır.” buyurmuşlardır.

Ve şu da takdir olunacaktır ki: İnsanın ruhu saf ve berrak bir suya benzer. Fena fikirler de o suyun yüzünde bulunan çer çöp ve süprüntü gibidir ki suyun güzelliğini örten perdedir. Ne zaman ki (SAYFA 25) insan dünya meşgalelerinden kendini temizlerse cananın cemalini görür. Onu görünce artık dedikodular ona zahmet verir ve örtü olur. Eğer fikirde uyum görülürse, o, ruhun güzelliğinden ve letafetindedir.

Suret nakşının aynası demirden olacak olursa, elbette can nakşının aynasının daha güzel, daha kıymetli olması gerekir.

O aynada ten yüzünün nakışı görülür fakat bunda Cenab-ı Bari'nin nuru seyredilir. Canın, ruhun aynası mü'mindir ki onda canın yüzü görülür.

Cenab-ı Peygamber Efendimiz: “Mü'min mü'minin aynasıdır.” buyurmuştur. Ey mü'min, bunu zevkle, şevkle dinle!

530

Tâ ki yüreğinde canın güzelliğini göresin. Her ne kadar canın güzelliği bu gözle görünmezse de.

Lakin nişansız olan Zü'l-Cemal, nişan içindedir. Nişan içinde nişansızı gör de canının içinde sakla!

Hayat suyu, gerçi surette nişansızdır, görünmez fakat ırmak suyu gibi daim akmaktadır.

Fikirler o suyun üzerindeki pislikler gibidir. Canın güzelliğini görmeye engel olur.

Fakat her fikir böyle değildir. Havassın (seçkinler) fikirleri ise can demektir. Saf suyu bulandırmaz.

535

Abdalın (evliyanın) fikirleri canın kendisidir, belki ruh hastalıklarının dermanıdır. Nakış görünür amma, nakış değildir, ruhun rengidir. İyi bak! Ey yüce kişi! Akar suyun üzerindeki nakışlar (dalgalar, kabarcıklar, çizgiler) suyun kendisi değil midir?

Akan suyun yüzünde her nefeste bin türlü çizgiler, titreşimler oluşur.

Sana nakış görünen o şeyler ırmağın bizzat kendidir. O halde nakışları da ırmağın kendisi bilmelidir.

540

Tenden ve nakıştan doğan fikirler yok mu, işte suyu kirleten süprüntüler onlardır. Su, bu pisliklerin altında örtük kalır. Böyle fikirleri gönlünden sök at!

Tâ ki canın cemali tertemiz olarak görünsün. Ne mutlu o cana ki bunu dinledi ve kendini artık eksik şeylerden temizledi, nihayet, kendini örtüsüz olarak seyretti.

545 Kendini bir testi su farzet! Fakat ırmağa testisiz gel, karış ki, kendini bulduğunu açıkça göresin, can arışını (çözgü) gönül argacından (atki) anlayasın. Bu ve benzeri yüzlerce özellik, senin özelliklerindir, senin saf denizinden bir damladır. Bundan sonra kendi özelliklerini dinle, kendi saf suyundan iç ve içir!

Nasihatlerimi canıgönülden dinle ki rengi, kokusu olmayan bir makama eresin,

550 Bizim öğütlerimiz ayaklardaki bağları çözer. Ne mutlu ona ki bizim öğüdümüzü dinleye ve sözlerimize kulak vere. O kimse, ateş hararetine muhtaç olmaksızın kaynar, onun ateşi canının içinde gizlidir. İnsan ile cinin cisimlerindeki ruhun gizli olduğu gibi, şarap ateşsiz kaynayarak saf lâl gibi parlamıyor mu?

Eğer şarabın içinde ateş saklı olmasaydı, köpük içinde kaynayabilir miydi?
(SAYFA 26)

555 Ateşle suyun bir kapta birleştiğini hiç gördün mü?

Ateş de o, su da odur. Ne kadar garip değil mi? Cenab-ı Hakk'ın ilginç sanatının sonu olur mu?

Şarap, içindeki ateşle diridir. Asıl istenen dost dirisi o takımdır. Aşk şarabı taliplerin mürekkebidir, aşk sırrı salıkların hemdemidir. Bâde (şarap) ölç, bâd (rüzgar) ölçme! (Yani hevânın rüzgarına kapılma!) Biri neşe, biri kederdir.

560 Şarap, içindeki gamı kederi siler süpürür; ruhun neşesini artırır. Dünyadaki bâdeyi hevâ bil!

Bağdan bostandan hoş koku getirdiği gibi, fena koku da getirir. Ahmakların içindeki şarabın hal ve şanı budur ki:

Ondan kötülük, tatsızlık, dert ve gam doğar. Akıllının şarabından faydalar meydana gelir. Akıllı, şaraptan lezzetli meyveler, türlü türlü güller, nesrinler verir.

565 Öyle ki onları güz mevsimi soldurup bozamaz, onun meyveleri de, çiçekleri de kalıcıdır. Fakat cahilin içindeki şarap böyle değildir. Ondan meydana gelen her şey kendi gibi pistir, kirlidir. Nasıl ki, Cenab-ı Mevlana Efendimiz Mesnevi'sinde buyurmuştur, dikkatle dinle! Bâde herkeste aynı tesiri göstermez. Edebsizi daha ziyade edebsiz eder.

Badeyi içen akılıysa, daha akıllı; kötü huyluysa daha kötü huylu olur.

570 Fakat insanların çoğu fena ve ayarsız olduğundan şarabı çoğunluk için haram kılmışlardır. Çünkü hüküm, galibe göredir. Çünkü fena insanlar daha çoktur, böylelikle yol kesicilerin ellerinden silahlarını almış oluyorlar

Bu beyitleri kendi beyitlerime uyarladım ki şarabın yasaklanmış ve kötü olduğu bilinsin!

Şeriatte şarab, kayıtsız şartsız haramdır. Gerek seçkin, gerek halk herkese...

“Bazıları hakkında helaldir” diyenlere kulak verme! Onların tuttıkları yol, azgınlık ve şaşkınlıktır.

Aşıkların şarabı aşktır; üzüm şarabı fasıkların gıdasıdır. Aşk, manevi meyvelerin özüdür; bade, yolundan sapmış bir nimetin (üzümün) öz suyudur. Aşk, ruhun şarabı (neşesi)‘dir. Üzüm şarabı cisme, cismanilere aittir.

575

Aşk şarabı ile mest olanlar, Allah’tan başka her şeyden kaçarlar. Hakk’ı talep yolunda durup dinlenmezler, dertlerini Hak’tan başkasına açmazlar.

Âlemde ondan gayrı mevcut görmezler. Ruhları elsiz ve ayaksız olduğu halde daimi secdededir. O Kabe’ye gider fakat orası onun yeri değildir. İltica edecekleri kible ancak Cenab-ı Hak’tır. Yokluk cihanında seyrederek. Bir can verirlerse binini alırlar. Bir taneden bir harman kaldırırlar, bir taneden yüz batman kazanırlar. Onları sakın bu mahluklardan sanma, onlardan mesela küfür bile baş gösterse onu en kutlu iman bil.

580

Çünkü onlar daima canıgönülden Hak talipleridir Hakk’ın elinde çevgene tâbi topa benzerler.

585

(SAYFA 27) Onların her hal ve hareketlerini Hak’tan bil, kendilerinden değil. Böyle hal ve hareketlere iyilik kötülük sığar mı?

Aşk-ı İlahi, bir seldir. Onu (âşıkı), suyun saman çöpünü götürdüğü gibi farkında olmadan götürür. Saman çöpünün gidişini kendinden bilme! Sudan bil. Çünkü o çöp gittiği yoldan, varacağı menzilden haberdar değildir.

Bu gidişte Hak’tan başkasını görme! Egeri ve eğer takımlarını yürüten attır.

Hak yolunda, fani olanın canı Hak’tan bekaya erer ve canı Hakk’a kavuşur.

590

MAKALE 11

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Bu dünya bazı insanlara göre yol göstericidir, bazılarına göre de yol kesicidir.

O kimse ki bütün yaratılmışları Hak'tan bilir ve Hak'tan görür, ona her nefeste yaratma sanatının seyrinden yakınlık, kavuşma ve kesin bilgi kazandırılır. Âlemi temaşa onun hakkında nimettir, rehberdir. Nasıl ki Bayezit Hazretleri buyurmuştur:

“Mâ raeytu şey'en illâ ve raeytullâhe fihi” (Hiçbir şey görmedim ki, onda Allah'ın sanatını seyretmeyeyim.)

O bir kimse ki sanatı Hak'tan bilmez, ona göre dünya uzaklık, habersizlik ve perdedir.

Eseri bu şekilde gördükçe sanatkardan uzaklaşır.

Mesela, biri damdan bir taş atsa, akıllı olan kimse taşı atanı görmek için yukarı bakar. Fakat köpek başını yere eğerek taşı atanı düşünmeksizin, hiddetle, düşünmeden, birden bire atılan taşı kırmaya, dişleriyle ezmeye uğraşır.

Bu dünya ona Hakk'ı gösterir, Hakk'ı daima açıkça görür ve şahit olur. Bahçelerde, asmalarda, ağaçlarda, cinde, peride, insan nefsinde, özetle her şeyde. Âlim olan bu cihandan Hakk'ı görür. Her nefeste sanattan sanatçıya ulaşır.

Kainatın bütün zerrelere ona rehberlik eder, ona her duvarda bir kapı açılır.

595 O, Sani-i Huda'yı seyretmek sebebiyle uyanır, ırmak gibi vuslat bağında akmaya başlar. Damdan yere güzel bir elma düşse, akıllı olan yüzünü damdan tarafa çevirir, elmayı atan kimdir diye, yoksa, gözü yerdeki elmaya takılıp kalmaz.

Elma yerine taş düşse, hal gene böyledir. Fakat akıllıyla ahmak bu hususta farklıdır. Köpek taşın geldiği yeri düşünmez, ancak o taşı ağzına alıp çiğnemek iç güdüsüyle koşar.

600 Başını yere eğerek, taştan tarafa seğirtir, her defasında koşarak onu dişleriyle kemirir. Köpek gözlerini yalnız taşa diker ve ona saldırır. Fakat âlim ve akıllı olan o değersiz taşa bakar mı? O taşı atanı arar, taşın atılışını ondan bilir ve hikmetini ondan sorar.

(SAYFA 28) Düşmanlığını ona yöneltir. Çünkü bunu yapan odur, başkası değil.

605 Elma rahatı, taş mihneti temsil eder ki her ikisi de aralıksız mahlukata isabet etmektedir. Saf ve temiz ruhlu insan bunların hepsini Allah'tan bilir, şundan bundan bilmez. Hiç bir kimse suçu alete bağlayamaz; kastı, vurandan bilir ve onu değerlendirir. İntikam alacaksa vurandan alır, alete düşmanlık etmek aklından bile geçmez.

Dam gaybı, elma dünyayı temsil ediyor. Dünya yokluktan varlığa şunun için gelmiştir ki:

Düşünebilenlerin canı Allah'a kavuşmaktan uzak kalmasın, görünmeyenden (Hak'tan) haberdar olsunlar. Cenab-ı Hak âlemi yoktan var etti, yerde gökte yüz binlerce eser vücuda getirdi. Yerde gökte vücuda getirdiği gönül alan ve gönlü ferahlatan eserlerin sınırı ve bitimi yoktur. Bunlar şu hikmetten dolayı ortaya çıkarılmışlardır ki halk sanattan sanatçıya ulaşabilsin, candan geçerek canana ersin. Bu cisimler âleminde buldukça canıgönülden ona kulluk eylesinler. 610

Onun eşi benzeri olmayan yaratışını aczle seyretsinler de yüzlerini yere sürerek ulular ulusu sanatkarın kulluğuna koşsunlar. 615

Evrenlerin yaratıcısı yalnız onu bilsinler, daima ve ancak onun namını zikretsinler. Emirlerini kulaklarının derin köşelerinde saklasınlar, korkuları, ümitleri yalnız ondan olsun. Cihana akıl gözüyle baksınlar da akıldan, nakilden geçerek o huzura yönelsinler. Âleme göz attıkları zaman derhal Huda'dan haberdar olsunlar.

Dünya onlara sevginin yüzünü getirsin ve kavuşma olsun, bütün gece, bütün gündüz onda hayran olsunlar. Amma onlar ki cehennem köpekleridir, onların gözü, kuşlar gibi daima dünya tuzağının tanelerindedir. Bundan dolayı başları yerde, ayakları bağda olarak Huda'dan mahcupturlar. Uyanıklık bunlar için uyku olmuştur, açık kapılar onlara kapalı görünmüştür. 620

Açıkça davet onlar için ebediyetten kovuluş olmuş, bunca merhemler varken yürekleri yaralı kalmıştır.

Balıklar sudan hayat bulur, karada yaşayanlar için su, bazen ölüm ve ızdırabı getirir. Allah adamlarının ebediliğine sebep olan buluşma, dünya adamları için rezillik olur. Birisi için hayat sebebi olan şey, bir diğeri için ölüm sebebi olur. Vasıllar için elden çıkan mal, dünya adamları için hicaptır. Mal kamillere zarar vermez, geçim vasıtası olur. 625

Dünya, görmeyi bilenlere nasıl perde olabilir ki? Onların yüz açık kapısı vardır. Bir mal ki onu Hak için kazanmış bulunuyorsun, böyle mal hakkında Nebi-i Zîşan Efendimiz "Ni'me'l-mâlu's-sâlih li'r-raculi's-sâlih"¹³ buyurmuştur. 630

Dünya isteklilerinin sıkıntısını arttıran mal, vasıllar için, dinlenmeye sebep olur. Harareti artan hastanın, yiyip içmekten hastalığı fazlalaşır. Fakat yemek içmek sağlıklı vücuda sahip olanların kuvvetini artırır. (SAYFA 29)

Zehir kamiller için şekerdir, şeker yetersizler için zehirdir. Hak yolunu tutmuş, bilgisizlik ve karanlık perdesini yırtmış aşık isterse dünyanın pisliği içine dalsa bile, bulaşmaz, tertemiz çıkar. Pis şeylerden derya kirlenir mi? 635

Sen ki vücutta havuz kadarsın, pislikten sakın ve süratle kaç! O malı su yoluna sarf et. Emellerine uygun gayrete hazır ol!

13 "Salih bir adam için salih bir mal ne güzeldir."

MAKALE 12

Bu makale şunu beyan edecektir:

Bu âlem, her şeyi Allah'tan bilenler için hidayet ve vuslat vesilesi, Hak'tan bilmeyenler için dalalet ve ayrılık sebebidir. Nil suyu gibi Kıbtilerin ağzında kan, Sebtilerin ağzında su olmuştu. Kuran-ı Kerim'de bazı kavimler hakkında (yudıllu bihî kesîran ve yehdî bihî kesîrâ)¹⁴ buyrulur.

640 Dünyanın ziyneti, halk için ayrılığı getiren şeyler, seçkinler için yakınlık ve kavuşma sebebidir. Bu cihan, gafiller üzerine çekilmiş bir perdedir. Fakat akıllılar için böyle değil. Akıllılar, dünya vasıtasıyla her an o güzel yüze ererler. Bu sözü can kulağıyla dinle!

Tâ ki uyanıklığın artsın da yeni yeni ve perdesiz vuslata kavuş! Hak Teala Kitab-ı Mecid'inde buyurmadı mı ki: "Nil suyu Kıbtilere kan, Sebtilere su olur."

645 Bu fayda suya mahsus değil, ekmekte de, ette de vardır. Cisimlerde, bitkilerde, hayatta, ölümdede vardır. Malzemede, ev eşyasında, erkekte, kadında vardır. Belki bütün varlıklarda vardır. Gözün varsa aç da gör! Kuran-ı Kerim delalet ediyor ki:

Birine zahmet, eziyet ve elem olan, diğeri için şifadır.

650 Dünya, birini yoldan çıkarır, diğeri visale erdirir. Engin yüksek, hayır şer, elhasıl her şey herkese başka başka tesir eder. Bir dost ile bir düşman bakarsın biri dünyadan faydalanmış deniz gibi dalgalanıyor, öteki bir testi su gibi kalmış.

Biri boncuk gibi kıymetsiz ve biri mücevhere layık inci, biri zehir gibi acı, öteki şeker gibi tatlı. Biri Şah-ı Resul gibi Nebi-i Zîşan, diğeri Ebu Cehil gibi baştan başa azgınlık.

655 Biri Mevlana gibi evliyaların sevgilisi, diğeri din düşmanı eşkıyalarla omuzdaş, biri gönlün sahibi ve yâr, diğeri yılandan da beter yabancı.

(SAYFA 30) Sen Hakk'a âşık ol, cahiller gibi korkak olma, bu meydanda cesaretle at sür! Hayasız, cüretkar ayyaşların huzurunda tilki gibi yaltaklanma! Arslan gibi ileri atıl! Huda aşkında zevk ve sefana bak, ömrünü boşa geçirme, haydi! Kendine gel!

660 Mert gibi mertler sırasına gir, tâ ki güneş gibi felek atına süvari olasın! Yârin aşkında yabancıyı terk et, tâ ki canan tarafında olan güzel diyarı göresin. O, canlara can katan sevinç diyarını ki, kapısının önünde cennet gibi kevserler akar.

O diyarda ne duvar var, ne tavan. Orada her istediğini, derhal bulursun.

14 **Bakara suresi 2/26** Allah, bir sivrisineği, ondan daha da ötesi bir varlığı örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler onun, Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu bilirler. Küfre saplananlar ise, "Allah, örnek olarak bununla neyi kastetmiştir?" derler. (Allah) onunla birçoklarını saptırır, birçoklarını da doğru yola iletir. Onunla ancak fasıkları saptırır.

Böyle daha nice yüz bin lütuflar görürsün.

Hâkir bir diken de olsan gül olursun.

Onların himmeti seni diriltir, bu topraktan vücuda ihtiyacın kalmaz. Uyuz kimselerle sohbet edersen, sen de uyuz olursun.

665

Kafirlerin sohbeti seni de dinsiz eder. Eğer gıdanı özden (içten) alırsan öz olursun. Haydi, öyleyse iyilere katıl da sen de iyi ol! Hayırdan, şerden; kârdan, zarardan hangisini istersen, onu bulursun! Ekmeğe talipsen ekmeksin, cana talip isen cansın!

MAKALE 13

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Her neyi dost tutarsan taklitsiz, gayretsiz sen onun aynısın ve o cinstensin! Çünkü cins, cinsi tarafına gitmeye çalışır. Bunun için Nebi-i Zîşan Efendimiz buyurmuşlardır ki: (Men ehabbe kavmen fehuve minhüm)

670 Dosdoğru sözlü efendimiz yöneltilen bir suale cevaben: “Bir kavmi seven kimse onlardandır.” buyurmuştur. Sen her kimi candan seviyorsan, her hussusta onun aynısın. Eğer o, eşkiya ise sen de eşkiyasın, muttaki ise sen de muttakisin! İdrakin varsa bundan anla ki, Hak Teala’ya aşık olan, nihayet ebedi hayata sahip olur. O daha başka bir şey olur ki, söylesem mahvolursun (havsalan almaz), onu gizlemek isterim.

675 Öyle kimseleri bu halktan hariç tut, huzurlarında can ver ki seni diriltsinler. Ondan iyi kötü her ne görürsen yüz çevirme, elini tut, teslim ol! Hedef onu bil! Ona doğru kaç. Altınını, gümüşünü tamamıyla dök saç! Yolunda feda et onun sözünü, fiilini inkar etme, onu bırakıp da başkasının yanına gitme! Çünkü o ne derse haklıdır. Fena şeyler onun yanına gelince iyi olur.

680 Bu yüksek makam ondan başkasında yoktur, iyiliklerin kaynağı ancak odur. Velilerden başkası ihtiyaç miktarından fazla yerse haram olur. Eğer kalbi aydın ise fazla yemekten kararır, canı nurlu ise nâri olur.

(SAYFA 31) Ona öğüt ver de çok yemekten sakınsın! Sonunda pişman olarak elini ısırmamasın. Ona de ki: Yemeği bırak, açlığı tercih et, rükuya, secdelere (itâate) devam et!

685 Tâ ki riyâzat çeşmesinden türlü nimetler yiyessin, rıziksızlıktan bin çeşit rızıklanasın.

Tâ ki gönlün nurlansın da güneş gibi parlansın. Zorda kalmadıkça bir şey yeme! Kötü gıdadan isteme, Hak’tan iste! Ey oğul, kibri bırak, puta tapma, Tanrı’ya tap!

MAKALE 14

Bu makale evvela şu hadis-i şerifi tefsir edecektir: “El-cu’u taânullâhi yuhyî bihî ebdâne’s-sıddîkîn” (Açlık, Allah’ın sıddıklarına ziyafetidir.) Onların vücudlarını açlıkla diriltir. İkinci olarak, şu hadis-i şerif hakkında beyanda bulunulacaktır: “Hutveten ve kad vasal”¹⁵ (Bu hadisi kitablarda bulamadım onun için manasını izah edemedim.)¹⁶

Üçüncü olarak da şunu anlatacağı ki: Evliyaya ne gelirse ona yardımcı olur. Evliyadan başkasına perde olur, engel oluşturur. Nasıl ki bir muma veya hafif bir ateşe rüzgar dokunsa derhal söner, fakat tutuşmuş bir ormana isabet eden rüzgar, onu söndüremediği gibi daha şiddetle alevlenmesine yardım eder. Yiyip içme de böyledir. Sıhhati bunda olanlara gıda ve kuvvet olur, hasta olanları rahatsız eder.

Resul-ı Ekrem Efendimiz buyurmuşlar ki: “Cenab-ı Hak sadıklar için açlık kaynağından yemek hazırlamıştır.

Onların canları, tenleri o yemekle gıdalanır. Fakat bu, evliya-yı kirama mahsustur.

Öyleyse ey mürit, nimeti açlıkta ara! Tâ ki bu (uzun ve çetin) yolu kat edebilesin. O taam (açlık taamı) sana her aşamada kuvvet verir. Sonunda kainatın üstüne ayak basarsın. Ey salik! Huda’nın aşkıyle din padişahı olursun. Oraya ayak basmakla, dünya ve ahiret muradına kavuşursun! “Hutvetâni kad vasal”¹⁷ nakitin olur, çünkü Hak ile sıkıntısız anlaşmaların olur. İki adımın biri dünya, biri ahirettir, ikisi de senin için saadet getirir. 690

Hak sarhoşu ol, şarap sarhoşu olma, çünkü o, içkilerin en hayırlısı, bu, ise en şerlisidir. Bade, Hak’tan gelen can şarabıdır. Cesede gıda veren şarap değildir. Dünya ehline haram olan her hangi bir şeyi, evliya-yı kiram yerse helal bil! 695

Vasıllar için hiçbir şeyi haram bilme! Onlar hamlıktan kurtulmuş, tamam pişmişlerdir. Kamillerin yediği, helalden başka bir şey olmaz. Çünkü onlarda celal nuru dolaşır.

Yiyecek onlara ilim ve irfan olur. Vücutlarına giren her şey aşk olur. Ayakları doğru yolda metin adımlarla yürür. 700

Aşık olan mert, hiç bir şeyden eksilmez. (Onları mertebesinden düşürecek bir günah yoktur.) Rüzgar, az ateşi söndürür, fakat çok ateşi söndüremez, daha ziyade kışkırtır. Çıra rüzgara karşı koyamaz. Fakat tutuşmuş bir orman bilakis rüzgardan kuvvetlenir.

(SAYFA 32) Yangın ormanı sardıktan sonra kasırga da olsa söndüremez bilakis daha ziyade alevlenmesine hizmet eder.

Böyle büyük yangınlara rüzgar da yardımcı olur. Çeşmelerin ırmağa yardı- 705

15 Bir adım attı ve ulaştı.

16 Mütercim buraya bu notu düşmüş.

17 İki adım attı ve ulaştı

mı gibi. Zehir, gönül adamları yanında şeker olur. Milletın altınları iksir yanında bakır olur. Ruhu ölmüş olan ondan (gönül erlerinden), ebedi hayata erişir, akılsızlar derhal uslanır. Anadan doğma köre göz verir, kederlileri o şarap ile neşelendirir.

Nasipsizlere nasip, dertlilere deva bahşeder.

710 Akla gelmeyen anlayışlar, hayale sığmadık lütuflar ihsan eder. Sen gönül ehlini gene toprak ehli (cismani) bil ki sana ehlidillerden bir koku gelsin. Gönül ehline hayırdan şerden bir zarar gelmez, denize dalsa etini ıslatmaz. Belki denize at sürse toz kaldırır. Onun ruhu küfürden, imandan bu mertebelerden daha yüksektir.

Ondan ne isterse hemen bulur.

715 Derya, leşten pis olur mu? Hiç leş yiyen Anka gördün mü? Anka, ezkaza leş yese bile onun halini bilenler yanında dereceden düşer mi? O gene Kaf Dağı üzerindeki Anka'dır. Saf derya bir hayırsızlık yüzünden bulanır mı?

Nasıl ki Mevlana Efendimiz, o büyük mükemmel ilim sahibi zat buyurmuşlardır: "Eğer veli zehir yerse bal olur fakat bir talip yerse budalalık eder.

720 Bir kamil toprak gönderse altın olur. Bir nakıs altın tutsa kül olur. Bir illetlinin tuttuğu her şey de illetli olur fakat bir kamilin küfrü bir millet (bir din) olur. Kamilin yanına gelen cehalet, ilim olur; nâkıstaki bilgi, cehalet sayılır. Sende Nemrutluk var, sakın ateşe girme (yanarsın). Girmek istersen evvelâ İbrahim ol!" Onları burada düzenledim ki halka bu mana açılsın.

725 Yağlı, tatlı yemekler hastayı öldürür. Çünkü yediği gibi hastalığı artar. Fakat sıhhati, neşesi yerinde olan kimsenin böyle yemeklerden kuvveti artar, hastalığı bertaraf olur. Birine zehir olan, diğerine şeker olur. Birine nur olan, ötekine nâr olur. Birine, susuzlara tatlı su gibi lezzetli gelen şey, başka birine asilere edilen azab kadar acı gelir. Dikenle gül bir sudan gıda alarak meydana geliyor. Fakat ne birbirinin aynıdır, ne de aralarında benzerlik vardır.

730 Aynı sudan dikenin dikenliği artar, goncadan gül ortaya çıkar. Her ikisi de aynı gıda ile beslendikleri halde ne olacaklarsa o olurlar. Artık say. Yaş, kuru, iç, dış, yiyecek ve içecek ve bütün nimetler böyledir. Birinde küfür olan diğerinde din oluyor. Eğer aklın varsa bu sırrı anla! Tâ ki bu anlayış seni şekilden (zahiri benlikten) kurtarsın.

Allah adamı ne yapsa haktır. Onun küfrü de Allah'ın dinine dahildir. (SAYFA 33)

735 Onun kararıyla eğrilikler doğruluk elde eder, onun icadiyle küfürler iman olur. Hisler bakıra benzer:

Onun aşkıyla altına dönüşür. Onun gözünde kıymetli bir kimya vardır ki, baktığı kabuklar iç olur.

Onun kudretine ağır gelecek (gücünün yetmeyeceği) bir şey yok. Onun halinin ayrıntısı açıklamaya sığmaz. Ey peder! Her ne dedimse ve her ne dersem o cevher hazinesinden bir miktar bile olmaz.

Bunlar iki yüz (sayısız) harmandan bir arpa tanesi bile değildir. Yazık ki, o din adamı da din gibi garip kaldı. Aşıkların dini Hakk'ın visali, kalpleri de onun cemalidir. Onların dini bütün dinlerin sırrıdır. Onun yanında diğer dinler ayna gibidirler. Onların küfrü halkın (avamın) dininden iyidir, o ipekli taze elbise, bu eski püskü hırkadır. Onların küfrünü bilseydin ki nerede ve nasıldır, anlardın ki onun yanında her din kıymetsizdir. 740

Büyüklerin ziyanı ve iflası, küçüklerin kârından, zenginliklerinden iyidir. Padişahın iflası halinde çoluk çocuğuna yetecek kadar malı mülkü bulunur. Onların sayısı ister yirmi olsun, ister otuz, ister kırk, ister daha fazla olsun, sıkıntı çekmeksizin yaşarlar. O evden değersiz bir parçayı veya bir malzeme-yi mezada çıkarsan, yüz tacire ve belki daha fazlasına sermaye olacak kadar bedel tutar. 745

Bu artık herkesçe kabul edilmiştir.

Böyle aşkın da küfrünü doğru bil! Çünkü bütün dinler ona baş eğerler. O, milyonerden de zengindir, belki bütün âlem ondan ibarettir. Âlem halkı onun deryasından bir damla (katre), onun güneşinin nuru yanında bir zerredir. 750

MAKALE 15

Bu makale şunu beyan edecektir:

Evliyanın haddi aşması, isyanı, halkın itaatinden iyidir. Bundan dolayı Nebi-i Zîşan Efendimiz buyurmuşlardır ki: "Hasenatu'l-ebrar, seyyiatu'l-mukarrabin" (Avam mü'minin işledikleri (birçok) hayırlar havassa nispetle günahattan sayılır.)

Hayırlıların (havasın) tövbesi Huda nezdinde günahattan sayılır. İyilerin iyi amellerinin o dükkanda değeri yoktur. Hayır sahiplerinden kaynaklanan her iyilik öbür tarafın kötülüklerindedir. Gözünü aç!

755 Ey Hakk'ı tanıyan! Kötülerin iyiliklerini bununla karşılaştırsın ki onların Hak yanında ne kıymeti olabilir?

O yerdeki şahların himmeti ehemmiyetsiz kalıyor, bir avuç kulun himmeti nasıl olmalı?

Münkirler onu nerede anlayacaklar?

(SAYFA 34) Bu halk onların halinden ne kadar uzak, ne kadar. Bundan dolayı ihmalleri hadsiz hesapsız oldu.

O, Hak adamı; o, himmeti yüce olanı, parlak ayı seyrettikten sonra tekrar bulut arkasında gizleniyorsa bu örtünmeyi onun küfrü bil!

760 Gerçi ayın zaman zaman perde altında gizlenmesi görülmüş ve alışıldık bir durumdur fakat o gözle bir defa ayı gördükten sonra, onun gözünün önünden hiç kaybolmamasını ister. O cemal onun nazarından nasıl kaybolur ki o, o hakikatin hayalinin sarhoşudur. Visalden sonra gerçekleşen hayaller, yakınlık ve bağlılık hükmündedir.

Amma, o hayal ki vuslatı görmemiştir; o hayal, aslını bulmaktan uzaktır. Bunun şerhi için söylenen sözler ikaza uğrar. Öyle sır her kafaya giremez.

765 Bu eski sırrı kendi içinde söyleşmeden (sözsüz, kelamsız) anla! Kalbin esrarını sözsüz dinledin.

Artık anlayamadıklarını da kendin anlamaya çalış, tâ ki senin fikir ve kemâlinin ve vehminin ötesinde olan bu sırrı anlayasın.

Ey amca, yaşanmadan söylenen söz, susuz testiye benzer.

Ey su isteyen, ırmağın süsü sudur. Fakat su isteyen olmazsa o nakşın ne kıymeti kalır?

770 O hadsiz (Halıkı tanımayan) mahluklar susuz ırmağa benzer. Öyle susuz ırmaktan mezar çukuru daha iyidir.

Gönül sahibi olan yiğit, akar ırmaktır. İyi ameli olmayan insanların ise cesetlerinde canları yok demektir. Vücut bir ırmaktır, suyu aşktır. Aşksız can serap gibidir. Uzaktan susuzlara su gibi görünür fakat yakınlaşıncaya ızdırapları daha fazla artar. Bardağı, tulumu boş kalır. Hiçbir kimse vücudunu gıda-

sız semirtemez.

Hak adamı, Hûda'nın aşkıyla dolu bir hazinedir, o hazineden zengin, fakir herkes istifade eder. Yanına gide gele zengin olur, içi karanlıksa aydınlanır. Ey ahbap! Gerçi serap sana uzaktan su görünür cahillikle ondan su isteme!

775

Tâ ki susuzluğun artmasın, boş yere deli gibi her tarafa koşma! Ey Efendi! Madem ki Hak adamı sana suyun sevincini vermiştir.

Sen niçin susuzluk yüzünden oraya buraya koşup duruyorsun? Neden tarifsiz ve yönsüz, mekandan münezzeh olan yaratan tarafına gitmiyorsun? Cihetsizlik hak adamının yolu olduysa artık, atlara söyle, o meydana gitsinler. Bir Rüstem lazımdır ki devleri esir etsin çünkü onlar hakim ve emir konumunda bulunuyorlar.

780

MAKALE 16

Bu makale şunu bildirecektir:

Gerek beyaz gerek siyah dev insanın kendindedir. Zina, adam öldürmek, haram yemek (SAYFA 35) gibi şeyler siyah devlerdir. Bunları herkes görür ve bilir. İyi hallerde, mesela, halka hoş görünmek kastıyla dünyayı terk etmek; taatle, ibadetle, hayır işleriyle meşgul olmak gibi şeyler görünürde beyaz devlerdir. Fakat bunların iç yüzünü herkes göremez. Ancak evliya-yı kiram anlar, çünkü onların her zaman bakışları içedir. (batınadır.)

Onlar siyah ve beyaz devleri tamamen, oldukları gibi görürler.

Akışkanların dibine biriken tortuyu görmek kolaydır. Fakat saf ve berrak su içinde çözünmüş olarak bulunan tortuyu görmek her gözün işi değildir. Ona çok dikkatli ve keskin bir göz ister.

785 Onun devden kastettiği mana budur. Hak erlerinin ahlâkı söz değil, davranıştır. Onların huzurunda perişan sözler söylenmez. Mert olanlar faydasız söz söylemekten utanır, onların işi eylemdir, söz değil.

Beyaz dev siyah deve nazaran çok zayıf görünür. Nispeten bu, ayak; o, baştır. Böyle devle niceleşmek güçtür.

O lafla (atıp tutmakla) öldürülemez.

790 Çünkü saf akışkan içindeki tortuyu görmek, büyüklük içindeki küçüklükleri bulup çıkarmak zordur ve ehil olmayanların kârı değildir. Böyle bir kapıyı (kaleyi) fethetmek kolay değildir. Karanlığın karanlık olduğu açıkça görülür. Asıl hüner, nur içinde gizlenmiş olan sisi, karanlığı görebilmektir. Böyle bir sınavdan geçip kurtulmak kolay değildir. Bu işte ehil de, ehil olmayan da hepsi acizdir. Meğerki ilahi yardım yetişse de böyle cezadan tensiz olarak (vücudundan soyutlanarak yalnız ruhuyla) geçip gide.

795 Oradaki nur perdelerini geçmek, ancak onun (Halik'in) çekmesiyle mümkün olabilir. Nur perdelerini Allah'ın yardımından başka kaldıracak yoktur. Tâ ki huriler görülebilsin. Bil ki bu sırların açıklaması çok uzundur, bu sözlerden o sırlar nasıl anlaşılabilir. O (beyaz devi öldüren) Rüstem, hilesiz, dala-veresiz kavgada, safları yarar, direnişleri kırardı.

Yiğitlere göre hileye başvurmak hoş görülmez. Arslanın sığınağı mertliğidir.

800 Tuzak ve hile tilkilerin işidir, fena niyetler (gizli maksatlar) doğru yoldan sapmışlara yakışır. Beyaz dev ile yalnız o savaştı, bu kudret başkasında yoktu. Ey hakim! Siyah ve beyaz devler, cesaretsizlere bir yön verirler mi ki, ellerini kollarını bağlayarak kadınlar gibi esir etsinler. Bu vadide sana biraz söz söylersem, büyülenirsin ve böyle bir Leyla'ya benim gibi Mecnun olursun.

805 Hani, Cenab-ı Mevlana gibi bir Rüstem ki onun sema üzerinde yüz geniş dünyası var; ucu bucağı bulunmayan felekler üzerinde, meleklerden hesapsız askeri var, o sultanın tahtı arş-ı a'lâdır, levh üzerine kaleminden binlerce çeşit rakam çeker ki (SAYFA 36) haddi hesabı bilinmez. Daima Allah'ın emirlerini yazar. Sekiz cennetle yedi cehennem onun önünde konmuş bir ayna gibidir.

Cennetliklerin cennetteki, ateş ehlinin duman içindeki suretleri, iyi, kötü, dost ve düşman her birinin rütbesini o aynada görür. Sonra her sınıf için yüz türlü makam son saftan tut da (mihrapdaki) imama kadar hayırdan, şerden, enginden yüksekte sayısız makamlar ki ayrıntısına girersem uzun sürer, söz kırıntısı kırılır da sazdan olurum. 810

Yalnız bence mühim bir şey var, onu söyleyeyim: Can, niçin bu vücutta bulunur? (Elest) şehrinde Hakk'ın buyruğu (ruh) neden dolayı yukarıdan aşağıya indi? 815

MAKALE 17

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Ruhlar, cisimlerden önce Cenab-ı Hakk'ın rahmet deryasında balıklar gibi mevcut ve denizde idiler. O bollukta, o sıkıntısız nimet içinde sevinçli ve mutlu yaşamakta iken Hak Teala Hazretleri seslendi: "Elestü birabbiküm"¹⁸ (Ben sizin rabbiniz değil miyim?) diye.

Ruhlar "Bela." dediler. "Bela"nın manası; "Evet, arzumuz ve sevdiceğimiz sensin" demektir. Cenab-ı Hak, ben sizi bu davanızda imtihan edeceğim, dedi ve (İhbitu minha cemian)¹⁹ diye ferman buyurdu. (Hepiniz cennetten dünyaya ininiz) demektir. Tâ ki anlaşılın ki herkesin "bela"sı nasıldır. Her kim bu davada doğru olduysa ona ebedi devlet vereceğim ve her kim eğri olursa onun layığı mihnettir.

Neden dolayı o can, bu su ile çamurdan (anasırdan) oluşmuş vücuda girdi ve göklerden zemine niçin indi? Sonunda bu can o sahilsiz deryaya yine gidecektir. Neye geldi, niçin kaldı, neden gitti? Bu sırrı sana söylemek çok güçtür, dilimi yakar.

820 Kabul edersen sen de benim gibi olursun (aynı hale uğrarsın) ondan sonra hiçbir kaba sığmaz olursun. Bu zemin ve gökler ne oluyor ki senin gibi bir padişah oralara sığabilsin. Bu cihan, yanında zerre gibi hor ve hakir kalır.

Nakışlardan, renklerden kurtulup yerden ve gökten daha büyük, çok daha yüksek âlemlerde seyrederek bu karar ve sebat ve azamiyetle beraber göğü-can ve ten engelleri olmaksızın- bir bakışta kuşatıp görerek

825 güneş gibi, yörüngenin üzerine biner, çarkıfelek gibi kendi güzelliğinin etrafında dönersin. Kutub daima kendi etrafında döner, virdini kendi aşkından yayar (aşkını mırıldanır, söylenir).

(SAYFA 37) İçeride, dışarda ondan başka yoktur. Her ne emrederse olur "Kün feyekün" (Ol der demez olur.)²⁰ Vasılların seması manadır, oraya manevi olanlar gider. O sema, candır. Bu sema, o cana nispetle cisim değerindedir. O, adlandırılmış olandır; bu, addır.

830 O, saf sudur; bu, onun yüzündeki köpüktür. O, sonsuz güzelliştir; bu onun süsüdür. Hem de Cenab-ı İsa Aleyhisselam o semadadır, bunda değil. Cümle peygamberlerin yeri de, o yüksek semadır. Enbiya ve evliya ki erenlerdirdiler.

Hepsi orada aynı hedefte birleşmişlerdir. Çünkü hepsi de bir nurdur, o can güneşinin nurudur. Aralarında ayrılık gayrılık yoktur. Görünüşte vahdetin

18 **A'raf suresi 7/172** Hani Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, "Biz bundan habersizdik" dememeniz içindir.

19 **Bakara 2/38** "İnin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyar, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzölmeyeceklerdir" dedik.

20 **Yasin Suresi 36/82** Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen olur.

nuru ten giyisisinde sonsuz damlalar suretinde bir çok kez görünür.

Nasıl ki güneşin nuru her evde ayrı ayrı görünür. Hakikatte ise o nurlar aynı kaynaktan geliyor. O ayrı görünüş, evlerin ayrı ayrı oluşundandır. Yoksa güneşin nuru, kursundan ayrılmış değildir. Bu çokluk araçlardan kaynaklanmıştır.

835

Yoksa, gören göz, nuru birden fazla görmez. Bundan dolayı, Cenab-ı İsa'nın konakladığı gökte evliya da onunla dostluk içinde bir aradadır. Cümlesinin canı da o kadehsiz içilen yakınlık şarabıyla elest gününden beri sarhoştur.

Bu yakınlık onlardan başkasında yoktur. Bundan dolayı onların ruhu diğerlerinden daha kıdemlidir. Onların ruhu şah, başkalarınınki askerdir. Onların ruhu bütün ruhların sığınağıdır. Onun içindir ki Hak Teala Hazretlerinden "Elest" hitabı geldiği vakit ruhlar hemen "Bela" dediler. Fakat bu cevapların kimi kutlu, kimi gevşekti.

840

Her ne kadar o zaman eşit görünmüşlerse de Cenab-ı Hak istedi ki, doğruları eğrilerden seçmek suretiyle bu sırrı ortaya çıkarsın.

"İhbitu minha" (Cennetten yeryüzüne inin! Orada, o su ve toprak cihanında yerleşin diye ferman buyurdu.

845

Tâ ki doğruların "bela"sı meydana çıksın, yalancı "bela"lar da rüsva olsun. Ruhlar, ilahi emri işitince her biri bir bedende yer tuttu. Bir müddet bedende kaldılar. Dünyada mal, mülk, çoluk çocuk sahibi oldular, türlü içecek, çeşit çeşit yiyeceklerin zevkine dalarak verdikleri söze bağlılığı unuttular.

Nihayet bu fani dünyaya gönül bağlayarak "bela"yı bıraktılar. Fakat, enbiya ve evliya böyle yapmadılar. Bu cismani dünyaya hiç gönül vermediler. Cenab-ı Ziya'nın didarına talip oldular, onun ayrılığıyla gece gündüz ağladılar.

850

O kavuşmayı, o sonsuzluğu bulmadıkça, kendilerine ebedi ömür sunulmadıkça, Cenab-ı Bari'den o ezeli armağanı almadıkça, o vahdet deryasının dalgaları içinde yuvarlanmadıkça

bir nefes dinlenmediler ve bir an istemekten ayrı kalmadılar. Gayret ve zahmetten bir nefes uyku tatmadılar.

855

Evliya-yı kiram, nur deryasının balıklarıdır. Hepsinin kazancı oradadır. Kutub da, şüphesiz, onların başı ve bütün dervişlerin başı, önde gidenidir.

(SAYFA 38) Evliya o hazretten hediyeler alır. Cümlesi onun bendeleri ve hizmetkarlarıdır. Kutub, bir olur. Her ne kadar o gayb erleri (dal) ve (zal) gibi birçoksa da.

MAKALE 18

Bu makale şunu bildirecektir:

Diğerleriyle birleşmese bile her harfin ayrı ayrı manası vardır. Eğer olmasaydı, Cenab-ı Hak Kur'an'da zikir buyurmazdı.

(Elif, lam, mim, ha, mim, yasin, gaf, sad, nun) gibi. Ancak onların manasını Cenab-ı Hak bilir, bir de kamil evliyalara bilir ki, "Ve ma ya'lem te'vili illallah ve'r-rasihûn fi'l-ilm"²¹ buyrulmuştur.

İlimde derinlik yakalayanlar evliya-yı kiramdır. Onlar değil midir ki, bilgiyi zahire öğretmişlerdir. O ilmi kitaptan, medreseden öğrenmeye imkan yoktur. Onun öğretmeni Hak Teala'dır ki, "Er-Rahman alleme'l-Kuran"²² buyrulmuştur. Nitekim Senai de demiştir:

Aşk râ Bu Hanife ders nekerd

Şafîî ra der u rivayet nist

Tercüme: Aşk Ebu Hanife okutmadı, onun hakkında Şafii'nin de bir duası yoktur.

Bu makale şunu da bildirecektir ki:Elif Hak'tır veya akıldır. Çünkü "evvel ma halekallah el-akl" (Allah Teala'nın ilk yarattığı, akıldır.) buyrulmuştur. Vakıya diğer harfler elife benzemiyor. Fakat dikkat edersen, hepsinde elif mevcuttur. "Ba"da üç elif vardır. "Ta" ile "sa" da böyledir. Kalanları da bunun gibi değerlendirmek lazımdır. Bundan dolayı, harf ne kadar çeşitliyse de hepsinde de Huda mevcuttur. "ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîdi"²³ buyrulmuştur. Boyun damarı da bir mekandadır. Fakat Cenab-ı Hakın bulunmadığı, kudretinin ermediği hiç bir makam, Hak Teala ile varlık bulmayan hiçbir şey yoktur. "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın"²⁴ (Âlem, bütün odur. Fakat göreceğ göz nerede!)

860 Burada "dal" ile "zal"ı misal olarak getirişim, gelişigüzel değildir. Onlarda gömülü, saklı olan manaları söylemek isterim. Her ne kadar harfler manasız sayılmakta ise de zarflananın, zarf içinde gizlendiği gibi harflerde de birçok manalar gizlidir. Fakat o zarflanmış dediğim manalar halkdan gizlidir. Haşmetli bir zatın köhne, yırtık bir elbise içinde gizlendiği gibi eğer harflerde böyle manalar gizli olmasaydı Kuran-ı Kerim'de onlar nasıl zikrolunurdu?

Âlemin sırrı olan Cenab-ı Yezdan, "elif, lam, ra, ha, mim" gibi harfleri kendi kelimasında

865 şundan dolayı zikir buyurmuştur ki, zarfa bakarak içinde saklanana anlayasınız. Taha ve Yasin de böyledir.

21 **A'li imran suresi 3/7** O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın ana-sıdır. Diğerleri de müteşabihdir. Kalplerinde bir eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih âyetlerinin ardına düşerler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır" derler. (Bu inceliği) ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.

22 **Rahman suresi 55/2-3** (1-2-3) Rahmân, Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı.

23 **Kaf suresi 50/16** Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız.

24 **Hadid suresi 57/3** O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâtın'dır. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

Hafız değilsen Kuran-ı Kerimi aç, bak! Başka yerlerde zikrolunan bu kabil harfleri söylemeye gerek yoktur. Çünkü yaygın ve bilindikdir. Bu kadar işaret kafidir. Muhatap söz anlamaz takımından ise o başka.

(SAYFA 39) Akıldan, ilimden nasibi olmayan zavallı işaretten anlamaz.

Her şerefli harfin tefsirinde tefsir edenler güzel ve ince manalar söylemişlerdir. Fakat harflerin içindeki (derinliklerindeki) manalar ki ilim sahiplerinin idraklerinin ötesindedir. Onları Cenab-ı Hak'tan başka hiç kimse bilemez, onları hakkıyla bilmek, ancak Allah'a mahsustur. Eğer onların anlaşılması Huda tarafından istenseydi, diğer ayetler gibi onları beyan ederdi. Kereminden diğer lütufları izhar buyurduğu gibi bu harflerin de terkihini emir buyururdu. 870

Nasıl ki, Kuran-ı Kerim'de ticaretin helal, faizin haram olduğunu açıkça bildirmişti. Nasıl ki mü'minleri cennete yakın, kafirleri cehennemde hapsedilmiş kılmıştır. Fakat ben, sizin anlayacağınız derecede, sizin kavrayışınıza sığacak oranda onlardan size biraz bahsedeceğim. "Elif" Huda'nın evvel ve âhir sıfatlarını temsil eder. Harflerin tertibinde "elif", şunun için başta gelmiştir ki, Cenab-ı Hak evveldir, sonradan gerçekleşen bir şeye bağlı değildir. 875

Gerçi "elif" "ba"ya nispetle evveldir. Fakat Cenab-ı Hak'ın evvelliği böyle nispi değildir. Onun evvel vasfı, başlangıcı olmayan evveldir. Öncesi gibi sonrası da herhangi bir şeye bağlı değildir. "Ba" elif huzurunda secde ederek hayretinden yüzünü semaya çevirmiştir. Secdenin şekli başla yere konmasını gerektirir. Fakat bu secdedeki mana başkadır. Senin yükümlü olduğun secde manevidir, manadan sapanlar bunu takdir edemezler. 880

Aklın Huda'ya bağlılığı, tanışmak suretiyledir. Bundan dolayı yükümlü olduğu ilk iş secde olmuştur. Hak'ın huzurunda o (akıl) başsız olarak secde etmiştir. O mana damına kanatsız olarak uçar, yükselir. Huda'nın emriyle huzurunda secde ederken daima Hak'la konuşur. Hilkatın kaynağı akıl idi. Cenab-ı Hak ona ne emir buyurduysa kabul etti: "Yüzünü bana çevir!" dedi, çevirdi; "Arkanı dön!" dedi, döndü; 885

"Kalk!" dedi, derhal kalktı; "Otur!" dedi, hemen oturdu; sonra "Söyle!" dedi, söyledi; "Sus!" dedi, sustu; "Anla!" der demez anladı. Bu emirlerden hiçbiri ona ağır gelmedi. Cenab-ı Hak ne buyurduysa yerine getirdi. 890

Çünkü korku ve ümit ölçülerine bağladı. Hak Teala Hazretleri buyurdu ki: "İzzetim hakkı için, kudret denizimden senin gibi kıymetlisi çıkmamıştır.

Has kullarım her iki dünyada beni seninle tanıyacaklardır. Dünyada asiler de senin aracılığınla bana itaat edeceklerdir. Bizden karşılık ve tövbe sana olduğu gibi engelleme ve ceza da yalnız sana yöneltilecektir." Artık bu bahsi burada bırak da harflerdeki manaları anlat! Tâ ki zarfta saklanandan haberdar olsunlar. Onu açıklamak zor iştir, söze gelmez, o mana incileri kelimeyle delinmez. 895

O manayı nasıl anlayabilirsin ki anlayışın da kavrayışın da noksandır. 900

(SAYFA 40) Ey pak can, sana onların suretlerinden bir işaret söyleyeyim ki, ondan bir koku duyabilesin. Ondan bir koku hissedersen, artık o bir daha saklanmaz, yüzünü görürsün. Bu elif, harflerin tertibinde niçin evvel gelmiştir?

Onun özelliği ve saltanatı nedir? Şundan dolayı ki: O, bütün harflerin nakşında (bünyesinde) mevcuttur. O, imamdır, diğer harfler ardında saf bağlanmışlardır.

905 Sonra saflar ona tâbi olmuşlardır, o hem hidayet eden, hem edilendir. Ey âlim, elif; evveldir, ahirdir, çimen taze bir servi gibi ayakta duruyor. "Elif"ten sonra "ba" gelir ki eliften ayrıdır. "Ta" ve "sa" gibi birer zarf-ı Huda'dır (?) "Ha" ile "hı", "cim" gibi rükudadırlar, korku ve ümid ile huşu halindedirler. "re" ile "ze", her üçünden ziyade tevazu ve alçak gönüllülük üzere bulunuyorlar her ikisi de Huda'yı çağdırmaktalar.

910 Harfleri "ya" ya kadar birer birer gözden geçir. Hepsî böyledir. Düşün, anla! Çok ilginçtir ki şekten şüpheden kurtulmuş o kimselere göre bunların manaları hep birdir.

Ey aziz! İyi düşünürsen, her harfte eliften başka bir şey olmadığını görürsün. Dikkatle bak, "ba" da üç elif vardır. "Ta" ile "sa"yı da böyle bil! "Cim" in nakşında (yazılışında) üç "elif" gizlidir. "Ya" ya kadar bütün harflerde "elif" gizlenmiştir.

915 Eğer görüş sahibi isen bütün harflerde "elif"ten başkasına bakma! Burada hadsiz hesapsız sırlar gizlidir. Ben onları açıktan açığa söylersem, herkes o söze tahammül edemez, başını, ayağını (kendini) kaybeder. Halkın çoğu o yüzden sapkınlıkta kalır, hepsi Allah'tan uzaklaşır. Ancak saf ve metin akıl sahibi, derin düşünen akıllılar hariç,

920 kendilerine Hak tarafından kitapsız, kağıtsız sürekli ilim bahşedilen âlimler hariç, ilimleri akıldan değil, Huda'dan olan, güzel nükteleri nakle dayanmayan arifler başkadır. Ey akıllı, bu sırları o anlar ki:

Harflerden her birini (illiyyin)²⁵e kadar götüre. Bu sırlar öyle nadir ve acayip incelikleri taşır ki gözler onlar vasıtasıyla Allah'ın yüzüne bakar ve onu seyreder. Tâ ki bütün harflerde "elif"i görür. Her ne kadar şekilleri başka başka ise de.

925 Harflerin farklılığı onu yanıltmaz. Şat nehrinde boğulan ördek gibi. Belki su yüzündeki gemi gibi elsiz ve ayaksız akar gider. Şu halde ey oğul, sen Hakk'ı elif gibi bil, yaş, kuru ne varsa her şeyde onu gör. Ondansuz suretler ortaya çıktı, lakin gören göz, bir manadan başka şey görmedi. Öyle değil mi ki bir şahısta iyi kötü birçok hal ve hareketler görülür.

930 Gözün onların hepsinde de o şahsı görür. Sev dersen, onu sever, gücenirsen ona gücenirsin. Ondansuz ortaya çıkan ki -hayır, şer, iyi, kötü, küfür, din- ne olursa olsun hiçbirinde o şahıstan başka bir şey göremezsin.

25 **Mutaffifin suresi 83/18** Hayır (sandıkları gibi değil!) iyilerin yazısı "İlliyyûn"dadır.

(SAYFA 41) İşte Cenabı-ı Hak da eşyada böyle çeşitli biçimlerde zuhur eder, onu canıgönülden seversin. O cümle hakikatte bir değilse neden onun tarafına koşuyor,

neden daima o bire hayran oluyor, başkalarından kesilerek yalnız ona gidiyorsun? Öyleyse çokluk içinde yalnız o vardır, mevcudat yalnızca ondan ibarettir. Varlıklar manevi harflerdir. Onlarda gördüğünüz biçimler o manevi yüzün biçimleridir.

935

Bunun gibi, o harfleri doldurmuş olan “elif” de, kapları doldurmuş su gibidir. Sanatkar da eserini böylece doldurmuştur.

İhlas da, iman da, oruç da ve din de.

İtaat ve hayırlar bunların göstergesi olduğu gibi kilise semtinde dolaşmak da küfrün göstergesidir. Küfür ile dinin sayısız göstergesi vardır. Sen bunlardan her birini onun nakışlarından biri bil! Nakışlar uzaktan el, ayak gibidir. El, ayak vücuttan ayrı şeyler midir? Bir vücutta sayısız organ vardır: Eller, ayaklar, yüz, baş, dudaklar, dişler, yanaklar, çene, gözler, kulaklar, burun, ağız.

940

Her âdemde bunun gibi yüzlerce şey vardır. Âdem olan bunların hepsini bir görür. Onun birliğine adedler şahittir.

945

Âkile göre bu çokluk tektir. Saydığım dış organlar hakkındaki hüküm, dahili organlar hakkında da böyledir. O sayısız yaratılmışlar hep birdir. O, bu her ikisi de birdir. Akıllılara bir ipucu gösterdim, bu yeterlidir. Eğer küpte kimse varsa bu sır saklı kalmaz.

Bu sözlerden gene esrar dolu beyitlerime geri dönüyorum. Evliya arasında kutub bir olur. Hepsinin gözüne sürmeyi o çeker.

950

MAKALE 19

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Kutub hem kamildir, hem mükemmeldir. Bütün evliyaya çeşit çeşit ihsan-
da bulunur. Kendisi hiçbir kimseden bir şey almaz. Bir padişah gibi ki bütün
komutanlarına, askerine, hizmetçi ve yakınlarına mal, mülk, vilayet, makam
verir. Kendi herkese her şey verdiği halde hiçbirinden bir şey almaz.

Bu makalede şu da bildirilecektir ki, bütün evliya derecelerine göre Hakk'a
vasıl olmuşlardır. Şu kadar ki, hepsi de buldukları makamın üstünde baş-
ka bir makama taliptirler. Nasıl ki dünya halkı da böyledir. Padişahın kula,
zenginden fakire kadar her biri halince dünyadan bir şey sahiptirler. Fakat
o miktara kanaat etmezler, ondan fazlasını isterler.

(SAYFA 42) Nasıl ki ay ile yıldızlar ağızsız, boğazsız güneşten nur içerler. Kutub
da padişahdır. Evliya-yı kiram ondan her an vuslatlara, lütuflara kavuşurlar.
Hepsi de visal-i ilahide oldukları halde daha fazla kavuşma ararlar ve bunu
kutubdan beklerler.

955 Bir kimse sual ederse ki, "Mademki evliya hâlihazırda kavuşmuşlardandır o
halde kavuşmayı aramanın anlamı nedir?" Meselenin çözümü için verilecek
cevap şudur: "Her ne kadar güzelliği yakalamışlarsa da ehli dünyanın hep-
si de -kendine göre- dünyadan bir şeye sahip değiller mi padişahlardan, bü-
yük yöneticilerden, kutlu tüccarlardan, halk tabakasının hamalından tut da,
zayıfına kadar büyük küçük, zengin fakir

960 hepsinin kendilerine göre bir vuslatı, yeteneklerine göre bir devleti vardır.
Bununla beraber hiçbirinin de arzusu yerine gelmiş değildir, hepsi de daha
fazlasını ister. Küçük bir bekçi bekçi başı olmak ister, bekçi başı, zabıta amir-
liği arzu eder. Zabıta amirinin gözü muavinlikte, onun gönlü de müdürlük-
tedir. Bunların hepsi de dünyaya vasil olmuşlar, az çok birer şeye sahiptirler.
Dünya bunlardan ayrı bulunmadığı

965 tamamı da dünya malına kavuşmuş oldukları halde kavuşmalarının art-
masını isterler. Bu örnek semboliktir. Sen sembolden asıl olana var! Musa
Aleyhisselam'ın Allah'ın yüzünü görmek istemesi de, işte bundan ileri gel-
mişti yoksa yârdan ayrı düşmüş el değildi.

Çünkü Cenab-ı Hak ona peygamberlik vermişti. Didâr-ı ilahi bir peygamber-
den nasıl gizlenirdi. Fakat o, Cenab-ı Hakk'ı açıkça görememişti de onu isti-
yordu. Tâ ki Muhammet Mustafa (s.a.v.) gibi fahri âlem olsun.

970 Tâ ki onun gibi şah, onun gibi gani, rütbece onun gibi yüksek olsun. İşte
Cenab-ı Musa'nın bu talebi, Allah'ı görmek istemesi, ona kavuşmuş olmasın-
dan ileri geliyordu. Gül bahçesinde bulunduğu halde gül arayan diken gibi.
Vuslat bahçesinde gülün harmanı vardı. Fakat o, buna kani olmuyor, vuslat-
tan vuslatın sırrına geçmek istiyordu.

975 Eğer aklın varsa bunu anla! Yürü! Başkaları gibi anlatılana bağlanıp kalma!
Vuslat içinde vuslat aramak bunun içindir.

Bunu bilen, insan olur. Kim bilir kutbun erdiği o visal nasıl şeydir ki bütün evliya onu candan talep ediyorlar?

Askerin sayısı ne kadar çok olursa olsun padişah (kumandan) bir olur.

Şah, mahkum değil, hakimdir, rahmete nail olmuş değil, rahmetin tâ kendisidir. 980

(SAYFA 43) Onun yanında olan her haramı al, tereddüt etme, çünkü onun verdiği boncuk, cevher olur. Irmağa karışan yol temizlenmiyor mu? O fırından çığ ekmek çıkmaz. O fırının harareti nurdandır, nârından değil. O ışık, gökten-dir yerden değil. Can içindeki o meşalesiz ışık binlerce Bayezit'e rehberlik etmiştir.

Saf incilerin tamamı bir denizdedirler, hepsi de lafsız, davasız işleriyle (ibadetleriyle) meşguldürler. 985

O mana deryasının her incisi, Cüneyd gibi sayısız kutubların evi olmuştur. Bu cevherler (inciler), bir cevherin askeri, bir cevherin aşıkları ve kullarıdır. İncilerin sultanı o incidir ki bütün sadıkların beklentisi ve yönelimi ondan yanadır.

O sultanın bendeleri tamamıyla vasıl ve kamiller, ilimleriyle ters düşmeyen sağlam âlimlerdir.

Çünkü onların hepsi, can deryasında delinmişler, visale erdikten sonra çıldırırıcasına aşka düşmüşlerdir. Onların seferi seyr-i ilallahtır. Seyirleri, menzillerinde, oturdukları yerdedir. (Seyr-i ilallah) Salıkların nasibidir. Gün ve mekandan geçerek yol alırlar. 990

Bu zümrenin üstatları o zümredir. Hak yolunda bunlara kılavuzluk ederler. Bunlar tamamlanmamış inci olduklarından serüvenleri deryanın dışın-da sürmektedir.

Bunlar, o padişahların hediyeleri ile gökleri geçerek Hakk'a kavuşurlar. Vaktin kutbu için -visalde kemale erdikten sonra- diğer bir irşat daha vardır. Vaktin kutbu, bütün liderlerin lideridir, tüm kamil ermişler ona tabi olurlar. O, hepsinin baş imamıdır. Onun fırını, kendisine uyanları öyle pişirir ki güneş taze hurmayı öyle pişiremez. Canın (ruhun) pişmesi cisimlerin pişmesine benzemez. Eğer o seyri arzu ediyorsan suretten geçmen lazım. 995

Tâ ki boyutsuzlar içinde, içten bir zevk, bir lezzet bulasın. O zevk, her zevkin üstündedir. Anla ki şevk ile yönlerden münezzeh olan Bâri Teala yanına koştur! O yol için şevkten iyi at yoktur. Bu sözü kulağına küpe edin! 1000

Huda'dan, aşkından başka bir şey isteme! Aşk atına binmeden o yola gidilemez. Aşk atından başkası oraya nasıl gidebilir?

Sen kendinden geçmedikçe şeklin hal olmaz.

Seni benliğin sımsıkı bağlar. Benlikten tamamıyla soyutlan, o zaman zahmet-siz bir rahmet dünyası görür, mihnetsiz bir rahata erersin. Canının içinde ni- 1005

metlerle dolu bir cennet görürsün ki her tarafında pınarlar, çeşmeler akar bahçeleri var. Köşklerindeki sayısız hurileri gör, onların visaliyle çok mutlu ol! O hurilerden her biri istibrak denilen kıyafetlerle donanmış, hepsi de Hakk'ın lütfuna mazhar olmuşlardır.

1010 O cennetin her biri sınırsız gül bahçesidir. Fakat bu sözleri hangi sağır kulağa duyurmalı. O gülşende hiç diken göremezsin, o cennetin meyveleri kabuksuz ve çekirdeksizdir.

(SAYFA 44) Onun baharında güz faslı yoktur; yaprakları, ağaçları canlı gibi konuşur. Çünkü o cennetin temeli tamamıyla hayat üzerine kurulmuştur, onun temel taşları; namaz, ibadet, aşktır. Taşı, tuğlası, kerestesi itaatten olan cennetin, şüphesiz ki, her şeyi diriler gibi dile gelir.

1015 Namazsız, zikirsiz, taatsiz zindelik; sadakatsiz, niyazsız, oruçsuz kulluk olur mu? O serabın -ki, kerestesi bunlardır- elbette duvarı, tavanı baştan başa can olur. Bağı, ağacı, yaprağı konuşur, cennette hurilerle beraber koşar gezer. Taştan topraktan yapılan dünya evleri, malzemesi ölü dünyadan alındıkları için ölüdürler.

Dünya evlerinin malzemesi de ölüdür: Onlar da dünyadan alınmıştır.

1020 Böyle evler nasıl söyleyebilir? Hayat cennetin köşkleri gibi gerçek hayat üzerine kurulmuş değildir ki söyleyebilsinler.

Bundan dolayı, bu âlemi ona kıyas etme! Çünkü oranın esası itaattir. Orada ölümsüz hayat vardır. Oranın her bitkisinden acaip, garip sırlar duyarsın! Evvel ve âhir olan Cenab-ı Hak'tan uzak olmaksızın yaşar, onun visalinden ebedilik şarabı içersin.

Bu sözlerden gene bahsimize geçmek isterim ki bu varlıktaki hikmeti anlatabayım:

MAKALE 20

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Âlem yaratılmadan evvel yalnız nur ve aydınlık vardı. Cenab-ı Hak murat buyurdu ki: “O nur açığa çıksın.”, o nurdan bu zulmet âlemini yarattı. Zira her şeyin varlığı zıddıyladır. Bütün eşya, zıtlarıyla anlaşılır.

Âlemi yarattıktan sonra kendi emanetini göklere, yere, dağlara, deryalara sundu. Hepsi de onu kabul etmek istemedi, ağlayıp inlemeye başladılar ki: “Bizim bu emanetleri taşımaya gücümüz yetmez.”

Âdem evlatları bunların hepsinden zayıf oldukları halde (zalim ve cahil) olmaları hasebiyle kabul edip yükündüler.²⁶

O emanetler, o ilahi emirler, dinin emirleridir. Eğer âdemoğulları bu emanetleri saklayabilir, başa çıkarabilirse zalimlikten, cahillikten kurtularak Hazret-i Âdem gibi, meleklerin secdeğahı olur (onlardan kıdemli olur).

Eğer sözünde duramazsa mertebeye hayvandan aşağı düşer. “illâ kel en’âmi bel hum edallu”²⁷

Yerle gökler yaratılmadan evvel Hak Teala Hazretleri vardı. Ve cümleden gizli idi. Zahir olmak için yerle göğü yarattı, tâ ki karanlıklardan aydınlığı var ede. O vakit âlem nurdan ibaretti, orada hesapsız melekler vardı. 1025

(SAYFA 45) Kudretiyle yeni bir cihan yarattı, aynı nurdan zulmeti yarattı. Tâ ki zıt, zıddından belli olsun; Hak, batıldan seçilsin.

Çünkü Cenab-ı Hakk’ın gizli hazinesi vardı. İsted ki, o hazineyi meydana çıkarsın. Tâ ki, vahdaniyeti bilinsin, lütuf ve kahrı anlaşılsın! Lütfuyla âdemi topraktan yarattı, ondan evvel de sayısız mahluklar yarattı ve kaldırdı. Tâ ki nimetlerine şükreden kullarına emeksiz nimetler bahşede. 1030

Onlar hakkında lütuf üstüne lütuflar yayar. Irmağa yeni yeni gelen akıp duran sular gibi.

Onlar ki nimete karşı nankörlük ede, o mel’un ki nimetin şükrünü yerine getirmeye. Yük olarak ona da Huda’nın kahrı isabet eder ve o güzelim bahar mevsiminden ona sonbaharlar erişir. O, lütuf ve vefa görürken bu, cevr ve cefa çeker. O, bal ve şeker yerken bu, zehir yutar. O, hayat içinde hayata; bu da ölüm üzre ölüme kavuşa. Dünyanın esas zulmet olunca ondaki insanlar da hayvanlar da zulmani olurlar. 1035

Zulmetten doğan, zulmet olduğu gibi onun doğurdukları da zulmet olur. Bardağın yüzüne sürülen cilanın, içine tesiri olmaz. 1040

İçi ne ise gene odur. Zulmet, nurun zıddıdır ki gizlidir.

Şeytanla huri eşit olamaz. Bu da apaçıktır. O (Huda) saf ve temiz nuru (emanetlerini) böyle bir zulmetin içine koydu, zayıf bir kuşa Kaf Dağı’nı yükletti.

26 **Ahzap suresi 33/72** Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir.

27 **Furkan suresi 25/44** Yoksa sen onların çoğunun (söz) dinleyeceklerini yahut akıllarını kullanacaklarını mı sanıyorsun? Onlar hayvanlar gibidirler, belki yolca onlardan daha da şaşkındırlar.

Kuşun, dağın üzerine konduğuna bakmayın,
Allah'ın sanatıyla Kaf Dağı kuşun sırtına yüklenmiştir.

1045 O emanetler ki semalar kaldıramadı, yerler, dağlar kabulden çekindiler. Felekler hepsinden ürktüler. İnsan onu kabul etti ve tuttu. Ondan dolayı Cenab-ı Hak onlara zalim ve cahil dedi ki böyle ağır bir yük altına girdiler. O ağır yük Cenab-ı Hakk'ın emirleridir. Onları her kim tutarsa, cahillikten kurtulur, ameli Hak yanında kabul görür ve beğenilir.

1050 Bu alçak zeminden feleklere doğru yükselir, rütbece meleklerle üstün olur. Belki bütün melekler ona hürmetle baş eğerler, uçuşu önünde hümler kanat bırakırlar (aciz kalır). Eğer o emanetleri muhafaza edemez, cahil olarak kalırsa, uğurlu bahtı batar. O alçak adam, hayvandan daha alçak olur çünkü (la yalemun) zümresine girmiştir. Cenab-ı Hak Kuran'da böyleleri hakkında "ulâike kel en'âmi bel hum edallu"²⁸ buyurmuştur. Çünkü o, pişmedi, dünyadan çiğ olarak gitti.

1055 Çünkü bu pişmek kabiliyeti onda yoktu. Bundan dolayı insanlar zümresine giremedi. Kabiliyet, insanın şanıdır. Gaflet de hayvan tabiatıdır. Şüphe yok ki hayvan, bu gafletinden dolayı sorumlu olmaz. O, insanların eriştikleri dereceye varamazsa, birşey kaybetmiş olmaz.

(SAYFA 46) Fakat emri kabul eden insan böyle değildir. Onlar emri yerine getir-mediklerinden, anlaşmayı bozduklarından dolayı o karşılığı kaçırdılar. Eldeki böyle bir hazineyi, Hakk'ın emrini yerine getirmemek yüzünden elden çıkardılar.

1060 Kıyamet gününde kendi kendine: "Hey sersem! Böyle bir hazineyi elden çıkardın!" diyerek ellerini ısırır. Bu gam, bu pişmanlık ona cehennem azabından daha büyük bir azap olur. Anka için ölmek, tuzağa düşmekten daha iyidir. Kaf Dağı üzerinde yaşayan Anka (ki kuşların padişahıdır) bir duvar yarığında örümcekle beraber yaşamaya mecbur edilirse hali ne olur? Gurur ve izzetiyle dünyaya sığmayan biri, kuyuya düşse hali ne olur? Padişahlığa aday olan biri, külhane sığınmaya mecbur olursa ne hale gelir?

1065 Yeri külhan, ikametgahı külhan, yanağı kül, arkadaşı külhancı... Her gürühun başka bir yeri vardır. Şer bulunan yere hayır giremez. Cenab-ı Hak buyurdu ki: "Kıyamette iyiler, iyilerle; kötüler kötülerle eş olurlar." (El habîsâtu lil habîsîne vel habîsüne lil habîsât)²⁹ Sekiz cennet salihlerin, yedi cehennem de fasıkların yeridir. Huda, nimeti gayrete göre verir, itaate göre ikram eder.

1070 Âdemoğulları iyilikten mükafat, kötülükten ceza görürler. Derslerine çalı-

28 **A'raf suresi 7/179** Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.

29 **Nur suresi 24/26** Kötü kadınlar, kötü erkekler; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkeklerle, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır. O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır

şan çocuk takdir ve teşekkür alır, tembel olan da ceza görür. Amellerin cezası da böyledir. Bundan dolayı, ibadetlerini riya ve gösteriş gibi fesatlardan temizle!

Amellerin temiz olursa, karşılığı da temiz olur, büyük mükafatlara hak kazanırsın! Biz yine o mevcudatı yazalım, o yüceyi, engini açıklamaya başlayalım.

Cenab-ı Hak bizi o hayalden niçin çıkardı da bu alçak zemine tıktı?

1075

MAKALE 21

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hak Teala Hazretleri zıtlar, adetler, duygular, rüzgar, hayat, ölüm ve sair renklerden dünyayı yarattığı zaman melekler itiraza başladılar, dediler ki:

“Tüm varlığıyla senin birliğini kabul eden, ibadetinle meşgul olan ve ka-tiyyen isyan etmeyen böyle bir âlem varken dünyayı yaratmakta ne fayda vardır? Öyle dünya ki mahlukları fesat ederler, kan dökerler. İbadetinle meş-gul bir cihana karşılık, içinde isyanlar, günahlar işlenecek bir dünyayı yarat-maktaki hikmet ve fayda nedir?

(SAYFA 47) Cenabı Hak buyurdu ki: “innî a’lemu mâ lâ tâ’lemûn”³⁰ (Ben sizin bilmediklerinizi bilirim.) Ben bu katran gibi siyah deryadan öyle bir inci çı-karacağım ki o, nurlu deryada böyle şerefli inci bulunmaz. Bu cevher (inci) insandır.

Bu makale şunu da takdir edecektir ki:

Ruh, bu sevimsiz dünyaya gelince o hoş cihanı unuttu ve o güzelliklerden hiç birini hatırlamadı. Şaşırma lüzum yok. Bu cihanda bu kadar yıl ömür sürdün, bu yıllar zarfında senden yüz binlerce haller sadır oldu. Bir lahza uy-kuya varınca hiç biri hatırında kalır mı? O hallerden bazılarını sana rüyada haber verseler inanmaz, böyle şey olmaz dersin. Halbuki hepsi de olmuştur.

Bir parça uyku bunların hepsini sana unutturur ve inkar ettirirse, şaşar mı-sın ki o âlemde de senin böyle binlerce halin, zevklerin, düşlerin olur da gaf-letle yıkılan bu dünya da onları sana unutturmuş bulunur ve hiçbir şey hatırlayamaz olursun. Öyle ki o hallerden bazıları sana haber verilse inkar eder, yalandır dersin.

Bu kuyu gibi mecra (dünya), o yüksek rıdvan menziline nispetle mezbele sa-yılır. Huda’nın öyle mülkü vardır ki yüz cennet ona bir mahal olamaz. Ora-da ne yaz var, ne kış; ne engin var ne yüksek, ne zıt ne benzer, ne yakın ne uzak, ne yaş ne kuru, ne gam ne mutluluk...

1080 Ölümsüz bir yaşam dünyası. Sonsuz bir vuslat. Sorumluluk da yok. Zah-metsiz hazineler sürekli akar. Orada damla, derya; akıl, can olur. Orada her ne varsa sebepsizdir (her işi aletsiz görülür, elsiz tutulur, ayaksız yürünür). Oranın gözleri uykusuz, aşkları sevgisizdir. Nimetlerinin dudağa, damağa ihtiyacı yok, gece gündüz hep aydınlıktır.

1085 Orada küfür ile dinin de yeri yoktur. Yersiz yanında (Allah yanında) yerin de yeri yoktur. Ne hikmetden dolayı Cenab-ı Hak bu dünyayı yarattı, öyle bir mülk varken bununla meşgul oldu? Ruh âleminde olanlar hep kayıp idi. Onları dünyaya, bu mavi sema içine doldurdu. Gam, neşe, sıcak, soğuk gibi kusurlardan o âlemi temizleyerek cümlesini getirdi, bu dünyaya yerleştirdi.

O şekerin yerine bu zehri koyunca,

30 **Bakara suresi 2/30** Hani, Rabbin meleklerle, “Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım” demişti. Onlar, “Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.” demişler. Allah da, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” demişti.

ruh âleminde kayıp ve kusur sayılan şeyler burada avamın gözüne süs ve övünç vasıtaları olarak görüldü. 1090

Cenab-ı Hak ruh-ı gaybiyi çamurla toprak içine (vücut-ı insaniye) koydu ki, onu ayıpsız görmek istedi. O ruhu çamurla hemrenk etti, su gibi yumuşakken taş gibi katı oldu. Orada su iken burada taş oldu. Orada haberdar iken burada ahmak oldu.

(SAYFA 48) Damağına acıyı tatlı gösterdi, sandalı gözüne ud gösterdi.

Sayısız zahmetleri rahmet sandı. Kader ona böyle oyunlar oynadı. Onu (ruhu) bu hayal dünyasına öyle bağladı ki eski yerini sevmekten geç, nefret eder oldu. Buradaki hayvan gıdası olan otlar, ona her macerayı unutturdu. O derece ki eski gıdası (ruhani zevkler) ona irin gibi iğrenç görünmeye başladı. Dünyanın değersiz zevkleriyle sermest olarak ezelde vermiş olduğu ahdi unuttu. 1095

Başlangıçtan beri ilişkide bulunduğu arkadaşlarından, aziz dostlarından uzak düşerek burada saplandı kaldı, vücut atını bataklıklar içine sürdü. Bu çamurlar eşeklik yüzünden ona cennet görüldü, bu dünyayı o âlemden daha hoş gördü. 1100

“Öyle bir zevk, öyle bir mahmurluk, nasıl olur da hatırdan çıkar.” demeyin bunun dünyada misali vardır. Uykuya vardığınız zaman hatırdanızda bir şey kalır mı?

Altmış yıllık hatıraların, bütün müşküllerin hatırdan çıkar. Öyle ki onlardan, belki yerden gökten bile hatırdan bir iz bulamazsın. Şaşırma yer yoktur ki, o ruh âlemindeki hatıralar da, o dostlar, o sonsuz mülk de bu yalan dünyada tamamen unutulur. 1105

Öyle ki onlardan hatırdan zerre bile kalmaz. O rahmet diyarından bir katre bile bulunmaz.

Buna neden hayret etmeli? Farz edelim ki biri bu unuttuğun hatıraları sana rüyanda haber verse başından geçen hikayelerin (bizzat yaşadığın) hayat safhaları sana serab görünür. 1110

Ona dersin ki: “Yalandır, böyle şeyler olmamıştır. Olanlar şu gözümün önünde duranlardan ibarettir. Senin dünyadaki uyanıklığın da gayb âlemine nispetle uykudur. O âlemi unutursan ayıp değil. Akli olanlar seni bu hususta mazur görürler. Çünkü yakinen bilirler ki bu uyanıklık, gaflet uyukusudur.”

Aynı uyanıklık ve hatırat, dedikodular uyku gibi değil midir? Aksi de böyledir. Hazret-i Ali buyurmuştur ki: “İnsanlar uykuda bulunuyorlar, ham (gafil) olanlar ölmedikçe uyanamazlar.” Yakinen bil ki ölüm, uyanmaktır. Bütün kendinden geçmek, unutmaktır. Haydi, öl ki sultan olasın, mutluluklar üzerinde ebedi şerefli olasın. Benimle ilimden, bilgeliğinden soyunduğun zaman arkadaş olabilirsiniz. 1115

- 1120 Bu yolun yolcuları başsız, ayaksız olarak gitmektedirler. Bu yolda baş ve ayak bile insana ayak bağı olur. Eğer erkek arslansan, bağlarını kopar, yaş ve kuru çöllerin dışına çık! Arslanların ormanı (yeri) yönsüzün tarafıdır. Canıyla (kendiyile) sınırlı olanın orada işi yoktur. Bu benliği top gibi fırlatmadıkça bu söylenen sözlerden zevk alamazsın!
- Kendinle olmak (kendinden geçmemek) Huda'nın gözünde şirk sayılır. Seni bu çirkeften kendinden geçenler temizler.
- 1125 Benlik kirdir, lekedir. Hakk'ın nuru temizliktir. Kirden (şirkten) kurtulursan nur olursun!
- (SAYFA 49) Senin varlığın, Allah ile senin aranda perdedir. Bu perdeyi yırtacak, aşktır. Ey oğul, perdeleri aşk yırtar. Aşık olunca sana kapılar açılır. Kapı nedir ki! Evini sahra kadar genişletir, varlık dağını kökünden söker atar. Eğer aşk atna binersen, küfürden, dinden, zühdden, fısktan her şeyden geçersin.
- 1130 Renk, koku kaydı olmadan, arayıp taramak ihtiyacı duymadan, kanatsız olarak mekansızın tarafına uçarsın. Arayıp sormak, aşkın vazifesidir, senin değil. Aşk ile yürüyenlerin âdeti budur. Eğer seni benliğinden soyutlanarak arşa kadar götürürse, seni bu fani dünyanın kavgasından kurtarır. Aşk geldikten sonra git, rahatına bak! O senin hesabına düşmanlarınla cenkleşir.
- O, yılan gibi müthiş düşman olan nefsin ki ezelden beri kanına susamıştır,
- 1135 onunla aşksız cihada girersen, hilesinden kesinlikle kurtulamazsın. Çünkü aşk gibi bir mürşit olamaz. Aşk bağına tutkun olana ne mutlu! Bunu bırak da varlıktaki hikmeti anlat! Tâ ki her yol arayan, yolunu bulsun. Varlığın sırrı budur ki "Vahid olan Allah, evvela her şeyden gizliydi. İstediydi ki bize kendini bildire, görmeyen gözleri görür ede."
- 1140 Cihan halkının gözünden bir define gibi gizli iken kendini gün gibi aşikar ede. Çünkü mevcut olmayanların, Sani'-i Hakk'ı görmelerine imkan yoktur. Bundan dolayı yoklukları kudretiyle var etti. Sonra o varlıkta yükseklik ve enginlikler yarattı, laciverdi sema üzerinde aydan, güneşten yüz türlü nakışlar vücuda getirdi, gökleri direksiz olarak durdurdu.
- 1145 Üzerine sayısız yıldızlarla nakışlar, resimler yaptı, onları bölümlere ayırdı. Her birine başka bir iş, başka bir vazife verdi. Kimi mutluluğa, kimi uğursuzluğa delalet etti. Bu dünyayı bir döşek gibi döşedi. Dünya üzerinde de hadsiz hesapsız sanatlar gösterdi. Yerin altından altın, gümüş gibi türlü madenler peyda etti. Yeryüzünün her tarafına kazıklar gibi kakılmış dağlar yarattı.
- 1150 Bu kazıklarla sağlamlık bahşetsin de kıyamete kadar kalsın diye. Sınırsız, kenarsız deryalar halk eyledi, mücevherler ve sultanlara layık incilerle dolu. Yılan, balık, kuşlar gibi hadsiz hesapsız yaratıklar var etti. Denizdeki yaratıkların sonu yoktur. İnsanlara onlardan pek azı malum olabilmıştır. Güzellik için bağlar, bostanlar, gülistanlar meydana getirdi.

Sayırsız bahçeler, çimenler, saf ve berrak çeşmeler, çaylar akıttı. Güzel yüz-
lü, ay benizli sevgililer ki her biri sütüne bal, şeker katar, daha yüz binlerce
mahluk yarattı ki, kimi itaatkar, kimi asi... 1155

(SAYFA 50) Kimi güzel, kimi çirkin, kimi âlim, kimi cahil. Sayırsız hayvanlar, uçar
kuşlar. Bütün bunlardan kastedilen, Hakk'ın eserlerini seyredip ona sada-
katle kulluk etsinler,

eserlerine hayret ve şaşkınlıkla baksınlar, cümlesi de onun emrine kusursuz
bağlılık gösterebilirler, bu çamurla sudan yapılmış kalıp içinde Hak Tela'yı ca-
nıgönülden zikretsinler, yerin göğün bütün zerrelere onu dilsiz olarak açık-
ça tespih eylesinler. 1160

İyi kötü bütün âlemlerin halkı, hayat halinde de, memmat halinde de ona kul-
luk etsinler. Eğer bu topraklık direksiz dünya olmasaydı kulların kulluğu ne
ile bilinecekti.

İşte Cenab-ı Hak cihanı yarattıktan sonra bilindi. Birden bire ortaya çıktı. 1165
Nihayet melekler hayran oldular, yaptıkları işten utandılar. Çünkü bunlar
mani olmak istemişlerdi, Cenab-ı Hak ebedi felek üzerinden seslendiği za-
man, "Ben şöyle bir mahluk yaratacağım, benim, bilgisiyle herkesten ayrı
tuttuğum şey, size de malum olsun". Hepsi de dediler ki: "Ya Rabbi! Bunu
yapma ve bize böyle bir telkinde bulunma!"

Bu eğri büğrü dünyada topraktan yaratmak istediğın mahluklar, muhakkak
isyan ederler. Nimete nankör olurlar. Mayaları düşük olduğundan yeryü-
zünde bir takım fesatlar meydana getirirler. Böyleleri fasık ve kan dökücü
olurlar, hakları olmadığı halde birbirlerinin malını çalarlar. Halbuki biz sana
kulluk ederiz, günah işlemeyiz. 1170

Sağ olduğumuz müddetçe kulluk yolunda yaya olarak koşarız. Bizim gibi
kulların varken nihayetsiz adaletine yakışır mı? 1175

Lütuf ve ihsanından habersiz yaratık meydana getiresin? Nimetlerinin kud-
retini bilmezler, şükürünü ifa etmezler. Nankörlük ederek emirlerini tutmaz-
lar. Cenab-ı Hak, işine karıştıklarına bakmayarak lütfundan onlara cevap
verdi.

Dedi: "Olacak işleri ben bilirim, bilmediğıniz şeye karışmayınız! Benim ya-
kinen bildiğimi siz bilmezsiniz, dilinizi tutun da bekleyin! Benim ilmim son-
suzdur. Sizin ilminizin ona nispeti, Süha yıldızının göklere nispeti gibidir.
Semada Süha gibi yüzbinlerce yıldız var. Benim ilmimin yanında sizinki ne
oluyor ki? Nihayette ben bu toprak dünyasından öyle insanlar çıkaracağım
ki din hususunda size üstün gelecekler. 1180

Onların nuru inciler saçır. Öyle inciler ki güzellikte eşi benzeri olmaz. Sözlere
sizin sözlerinizden daha iyi, halleri sizinkilerden daha üstündür. Cenab-ı
Hak Âdem Aleyhisselam'ı bir an içinde topraktan yarattı, baştan ayağa ka-
dar şeklini tamamladı. 1185

Sudan topraktan yarattığı mahlukun vücudunu düzenledikten sonra ona ru-
hundan üfledi. Doğruldu, kalktı.

(SAYFA 51) Uzun ve uyumlu boyunu süsledi. Uyumuştı. Uyandı, kalkmak iste-
di, kalktı.

- 1190 Cenab-ı Hak kendi ilmini ona ihsan etti, yüzünde, yanaklarında nur-ı Hak
parladı. Onu yerde gökte halife yaptı, bütün eşyayı ona talim eyledi. Son-
ra meleklerle nida geldi ki: "Durmayın, onun huzuruna gelin, secde edin!" O
demde melekler secdeye vardılar, İblis kibirlendi, secde etmedi çünkü gön-
lü şüpheyle dolu idi. Hak Teala o gazabıyla sordu ki: "Sen niçin secde etme-
din de sapıklıkta kaldın?"
- 1195 Dedi: "Ya Rabbi! Ben senden başkasına secde etmek istemem. İnadımın se-
bebi budur. Ben ateşten yaratıldım; o, çamurdan. Nasıl olur da saf ve parlak
ateş, toprak gibi bir tortuya secde eder. Zat ve sıfat itibarıyla ben ondan üstü-
nüm. Sirkeyi şekere tercih eden bulunur mu?" Cenab-ı Hak derhal onu der-
gahından kovdu. Çünkü o köpek kibrinden dolayı emre itaat etmedi. Onu la-
netle huzurundan uzaklaştırdı. Hakk'ın kahrı o kibri kahretti.
- 1200 Artık huzur-ı ilahiden kesinlikle kovulduğunu anlayınca Hak Teala ile sözleş-
me mücadeleye başladı. Dedi ki: "Mademki beni onun yüzünden semadan ze-
mine sürdün, ben de onun evlatlarından intikamımı alırım, mahrumiyet kı-
lıcı ile hepsini öldürürüm.
- Eşkıya olur yollarını keserim, kadın olsun erkek olsun hepsini yoldan çıkar-
rım, kanlarını içerim. Ya Rabbi! Bana kıyamete kadar mühlet ver. Ben onların
yolunu keser, sapıklığın dibine atarım.
- 1205 Cümlesini kârsız, sermayesiz bırakırım, cehennemden onlara tac ve ziynet
yaparım. Kadın, erkek hepsini cehenneme odun ederim. Süslenmiş bir kin-
le onları karşılarım. Onun nesline daha bunların yüz misli kötülük yaparım.
Çünkü onun yüzünden bu kuyuya düştüm, yolumu şaşırtdım. Fakat has kul-
larından bana nasip yoktur ki.
- 1210 Belki onlardan, kavgada kurdun arslandan kaçtığı gibi kaçırım." Cenab-ı
Hak buyurdu ki: "Git! Sana uzun mühlet verdim. Nereyi istersen oralara
koş, gez! Kullarımdan her kim senin hilene aldanırsa (sana tabi olursa) kı-
yamet gününde cehennemde seninle beraber yanacaktır. Melaike-yi kiram o
acaip yarattığı yaratıkların en üstünü kabul ettikten sonra, Hak Teala Hazret-
leri o bir avuç toprağa baht verdi, mülk verdi, saltanat verdi.
- 1215 Melekler ona secde ettiler. Onu can mülküne ulaştırdı, nihayet yerde, gökte
padişah oldu. O melek ki (iblis) meleklerin önderiydi, o da inat ve büyüklen-
mesi yüzünden makamı göklerde iken onun şüphe ve küfrünü yakinen bilen
Allah, onu da Âdem için gökten yere indirdi. Önce, rütbece engin sayılan bir
avuç toprağı ona üstün tutarak, o toprağın üzerine kudret deryasından inci-
ler saçtı. Kudret-i İlahiye meleklerin yanında böylelikle bir kat daha ortaya
çıktı. Her birinin gayret ve imanı arttı. (SAYFA 52)

Meleklerle gizlenen sır, meydana çıktı, nihayet cümlesi de onu aşikar olarak gördüler. İşte Cenab-ı Hak gizli iken, bu yaratış sebebiyle aşikar oldu. Bu yaratışta daha yüz binlerce sır ve hikmet vardır ki söylesem kıyamete kadar bitmez. 1220

Bu kadarını kabul et, yeter! Bu beyanattan tekrar esasa geri dönüyorum. Bu kadar ruh, mekansızlıktan niçin geldiler?

O ruhları buraya göndermekteki hikmet neydi? Yukarıdan aşağıya niçin indiler? Eğer anlamak üzere kulak verirsen söyleyeyim. Tâ ki bu beyandan senin tasdikini kuvvetlensin. "İhbitu" emri geldi ki: "Ey ruhlar! Bu köşklere bu saraylardan yeryüzüne inin! Bir müddet yeryüzünde kalın, orada kuşlar gibi yuva yapın, oturun! Böyle saraylardan o zindana girin, böyle bir dergahdan o samanlığa gidin! 1225

Orada bir müddet ibadet ve taatle meşgul olduktan ve uğursuz nefsin kökünü kazıdıktan sonra orada yeniden kanat bularak son bir uçuşla bizden tarafa gelin!" Orada ruhlar, ev içindeki taneler gibiydiler. Buraya geldiler ki her biri yüz olsun. 1230

Yüz nedir? Belki hadsiz hesapsız artsın. Bu cesetler yaratılmadan evvel ruhlar, madenlerinde gizlenen altın gibiydiler.

MAKALE 22

Bu makalede “En-nâsu meâdin kemeâdini’z-zehebi ve’l-fiddati” hadis-i şerifi beyan olunacaktır. Halkın ruhları demir, bakır, gümüş, altın madenleri gibi birbirinden farklıdır. Her ruh hangi madenden gelmişse, bu âlemde kendi cinsiyle bağ kurar. “mâ ellefte beyne kulûbihim ve lâkinnallâhe ellefe beynehum”³¹ (Sen onların kalplerini barıştıramazsın, fakat aralarını Cenab-ı Hak bulur).

Dünya malıyla iki ruh arasında bağ meydana getirmek mümkün değildir. Yakınlık odur ki Hak Teala Hazretleri ezelde onların arasına koymuştur. O yakınlık şundan ileri gelir ki ikisi de aynı madendendir, aynı cinsten yaratılmışlardır. O halde dünya yurdundaki dostluk oradaki birliğin delilidir.

Bu makalede şu da beyan olunacaktır ki, ruhlara “Elestu birabbikum” hitabı geldiği vakit, ruhlar “Bela” dediler. Bu “Bela”lar her ne kadar lafız itibariyle bir görünürse de hakikatte eşit değillerdi. Kimi doğru, kimi yalandı. Hak Teala Hazretleri hepsinin (yalanla doğrunun) bir görünmesini uygun görmedi. Yalanı gerçekten, sahte parayı gerçek paradan ayırmak istedi.

Buyurdu ki: “Ey ruhlar âleminde “Bela” duasında bulunan ruhlar! Can ve gönül (ruh) âleminden (SAYFA 53) su ve toprak (unsurlar) âlemine ininiz! Tâ ki gerçek para, sahte paradan; gerçek, taklitten ayrılsın. Enbiya ve evliya ki onların “Bela”sı hakikat yüzünden idi, o ahde sadık kaldılar, Hak’tan başka bir şeyle meşgul olmadılar, o sözlerinde durdular. Ama onlar ki “Bela”larında o hakikat, o mertebe yoktu, verdikleri söz ve yemini unuttular, gönüllerini bu fani dünyaya verdiler.

1235 O ruhlar, madenlerinden ayrılarak buraya geldikleri vakit kimi bakır, kimi gümüş, kimi altın, kimi lâl, kimi yakut, kimi elmas gibiydiler. Yokluk âleminde her maden ayrı bir cihandır. Çünkü her can ayrı bir madendendir. Cenab-ı Peygamber buyurmuştur ki: “İnsanlar, gümüş ve altın madenleri gibi ayrı ayrı madenlerdir. O madenlerden her biri yoklukta iken az veya çok birer mertebede idiler.

1240 Kademe kademe, kendi miktarlarına göre, tespih ve ibadetleri nispetinde hak sahibi olurlardı. Ruhlar ezelde o madenlerde saklı idiler. Dilleri ağızları olmadığı halde açıkça zikrederlerdi. O rahmet içinde yaşamaktaydılar, rahmet onların yardımcısı, arkadaşı idi.” Ruhlara hitap geldi ki: “Siz burada ika-metgahsız olarak bulunmuyor muydunuz?

1245 Sizin eviniz barkınız, uykunuz, gıdanız benim rahmetimdi, ezeli nimetlerime gark oldunuz.” Eleste Cenab-ı Hak tarafından ruhlara bu yolda hitap edilince hepsi de sarhoş ve kendinden geçmiş oldukları halde “Bela” dediler. O “Bela”lar hep müsavi göründüler ama, hakikatte müsavi olmayan gizli tarafları vardı. Sözün asıl kıymeti de o gizli tarafındadır.

31 **Enfal suresi 8/63** (62-63) Eğer seni aldatmak isterlerse bilmiş ol ki sana yetecek Allah’tır. O, seni bizzat kendi yardımıyla ve mü’minlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırandır. Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat, Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Dilin onaylamasında değildir. İmanın kıymeti sürekli olmasındadır. Görünüşe önem verenlerin bakışları dış görüntüye yöneliktir, manaya önem verenlerin bakışı ise içteki sırra yönelmiştir.

“İhbitu” emriyle ruhlar dünyaya geldikleri vakit her biri bir kalıpta birleştiler, her biri bir millete tabi oldular. 1250

Her “Bela”nın sırrı güneş gibi meydana çıktı. Dünyada makbul kim, talih-siz kim belli oldu. “Bela”lardan kimi erkek arslan gibi hamlede çalak, kimi de tilki gibi istekte yavaş ve gevşek idi. Kimi Hamza gibi boylu poslu, kimi hemze (elif) gibi eğri büğrü idi.

Kimi deniz gibi coşar, haykırır; kimi Hind kılıcı gibi keskin, kimi toprağa düşen cılız bir damla gibi başını ecel yastığına koymuş, kimi Ebubekir gibi iman ve hayır rehberi, kimi Ebu Cehil gibi lanet ve şer kılavuzu, kimi Nuh gibi, fethe ulaşmış, tufana, cehenneme düşenleri kurtarmaya gayret eder, kimi inkara saparak Yahudi, kimi aydınlatmakla yükümlü Hûd, kimi de Ad kavmi gibi inatçı idi. 1255

Adl-i ilahi uygun görmedi ki, layık olanla olmayan beraber olsun; güzelle çirkin, iyiyile kötü eşit görünsün, huri ile şeytan fark olunmasın. 1260

(SAYFA 54) “Bela”ları birbirinden ayırdı. Tâ ki, mert ile namert birbirinden seçilsin. Halka göre geçer para ile sahte para, sayıda olduğu gibi kıymette de bir görünür. Fakat işten anlayan bir sarraf yanında böyle değildir: Çünkü o bu işin âlimidir.

Kalp olanları birer birer seçer çıkarır, bilmeyenlerin gözü önünde kırar atar (yırtar yakar). Bu hareketiyle kendinin bu işte üstat olduğunu halka anlatır. Sarraf, Cenab-ı Hak’tır; halk da bizleriz. Biz hepsini geçer para sanarız. 1265

Bütün halk bize eşit görünür, müslüman olsun, kafir olsun, mü’min, olsun münkir olsun. Fakat onlar hakikatte bir değillerdir.

Kesin bilinenle şüphelinin eşitliğini kim kabul eder?

Gerçi dış görünüşte farksızdırlar fakat onların kimi altın, kimi bakırdır. Kafirin canı şundan dolayı cehenneme gider ki: onun beşer değil, şer olduğu anlaşılır. Gerçi görünüşte şekli, kıyafeti beşerdir, fakat meyli daima şer tarafıdır. 1270

Özetle: Cenab-ı Hak ruhları oradan buraya şunun için indirdi: Mü’minlerin ibadeti artsın, kafirler de günahları sebebiyle baş aşağı olsun.

Makbulün canı itaat sebebiyle bolluk içinde, talihsizin canı da günah yüzünden hakir ve zelil olsun. Biri hayır ve taat yüzünden cennete, diğeri suç ve günah yüzünden cehenneme gitsin. Cenab-ı Hak bize bunları temiz kalp ile kulluk etsinler diye gösterdi. O amelin karşılığı bu devlettir. O amele her nefeste böyle yüz devlet fedadır. O kimse ki benim fermanımdan baş döndürür (itaat etmez), benim cehennemimde yanar. 1275

Suale cevaba gerek kalmaksızın cehennem maliki onu cehenneme çağırır. 1280

Ruhların bu dünyaya gelmesindeki hikmetli sır budur. Bunu can kulağınla dinle! Gerçi bundan başka sebepler de vardır. Onları kıyamete kadar şerh etsem, bitmez. Çünkü sonu yoktur, onu anlamak yolunda mahvolur, dalalete düşersin. Yalnız bu kadarla kanaat edin, azdan çoğa doğru gidin!

1285 Varlığın sırrını açıklama gayretiyle ruhun sırrını da anlatmış oldum. Ki, âlem niçin var oldu, ruh neden dolayı inleye inleye yukarılardan aşağılara inerek bu fani toprak vücutta yerleşti?

Ben bunların ikisinin de sorumluluğundan kurtuldum. Bakalım bundan sonra içimden ne doğarsa, Allah ne gösterirse, esirgemedi size söylerim, ay gibi bulut arkasında gizlenmem. Bana ne verirlerse ben de size veririm. Tâ ki hepiniz de benim gibi pay sahibi olasınız.

1290 Tâ ki benimle sizin aranızda ikilik kalmaya, bu benlik, senlik yok ola. Bensiz ve sensiz bir can olalım, feleğin üstünde güneş gibi ay gibi dolaşalım. Dudak, damak vasıtası olmaksızın Huda'dan bade içelim. Üzüm şarabından değil, o şaraptan sarhoş olalım.

(SAYFA 55) Aşkın yeri can içindedir. Can aşıklarının sâkisi canandır.

MAKALE 23

Bu makale şunu beyan edecektir:

Asıl yeme ve içme, zevk ve safa, maneviyatta olanlardır. Görünürdeki zevkler görünüşe düşkün olanlar içindir. Onlar da bu görünürdeki zevkten, manevi zevke geçsinler. Ama veliler ki dış görünüşe bakmazlar. Her bir şeyi vasıtasız görürler ve bilirler. Bir çıra ki bütün âlemleri aydınlatıyor, hiçbir akıllı der mi ki: “Âlem olmasa da bu lamba gene aydınlatır.” (Âlem olmazsa neyi aydınlatacak?)

Bu makalede “Hubbu’l-vatan mine’l-iman” hadis-i şerifi de şerh olunacaktır.

Görünüşe bakanlar, vatan sözünden Konya, Aksaray, Kayseri gibi belirli ve tasvir edilmiş şehirleri anlarlar. Fakat yanılıyorlar. Çünkü batıdan doğuya kadar bütün şehirler bir zemindir, bir yerdir. Evliya ve muhakkiklerin vatandan anladıkları o âlemdirki suretler yaratılmazdan evvel ruhlar orada meskun idiler. Binlerce sene o âlemde zahmetsiz rahmete nail olarak mutlu bir hayat geçirmişlerdir. Oradan buraya gelince tekrar o âleme geri dönmeyi arzu ederler. (İşte vatan, o âlem, vatan sevgisi de bu arzudur).

Böyle bir meclise (ben ve sen) sığmaz. Kerem sahibi olan Allah Teala yanında sen ve ben kim oluyoruz.

Sivrisinek kuvvetli rüzgarı görünce kaçır. Rüzgar içme, şarap iç ki Anka olasın! Nurani bade ki onun sarhoşluğu kör gözleri görür eder. Üzüm şarabından sarhoş olma, o bilakis sağlam gözleri, kulakları kör ve sağır eder. Öyle bir yakınlıktan seni uzaklaştırır. Padişahlar yanında mülkten, padişahlıktan dem vur, fakirler dilenciler yanında yalnız ekmekten bahseyle çünkü vezirden kula kadar - derecelerine göre- herkesin ayrı yemeği, özel gıdası vardır.

1295

Öyleyse, bize bizim gıdamız olacak şeyleri ver ki bir nefes olsun kendimizden geçerek bizsiz yaşayalım. Tâ ki yeri olmayan yere kadar gidelim. O yer ki oraya zıt ve benzer gibi şeyler sığmaz. Orada görüntüsüz sevgililer görürsün. Orada buselerin hesabı yoktur. Fakat dudaklarla değil. Orada kasesiz, tabaksız sofralar, harfsiz, kelimesiz şeker gibi tatlı sözler, deftsiz, nağmesiz çalgıcılar; elsiz, başsız secdeye kapanmış âşıklar, vardır.

1300

Biri sorarsa ki: Bu nasıl olur? (Mesela) Tabaksız yemek olur mu? Kadehsiz şarap içilir mi? Çalgıcısız rebab kim dinlemiştir? Dişsiz, dudaksız bir şey yemek imkansız; başsız, ayaksız yürümek hayaldir. Ona cevap olarak derdim ki: “Hatalı görüyorsun (yanlış dinliyorsun). Ben manevi zevkten bahsediyorum, dünya zevkinden değil. Bilesin ki bu biçim manada mümkündür. Manasız suret sevimsizdir ve hoş gitmez.” (SAYFA 56)

1305

Öyle değil midir ki ruhtan ayrılan ceset murdar oluyor, hemen göz önünden kaldırılarak toprağa gömülüyor?

1310

Bunu iyi bil ki suretin güzelliği kendinden değildir. Bundan dolayı manasız suret istenen bir şey değildir. Öyleyse git de cana talip ol ki can olasın, canların sofrasında rehber olasın. Canlar sofrasının yeri ve evi yoktur. Orada ne

köşk ne saray vardır. Ancak hayret vardır. Orası güzellik içinde güzelliştir, sınırı olmayan lütuf deryasıdır. Şarabı kadehsiz, sarhoşluğu şarapsızdır.

1315 Oradaki hayat ölümsüzdür. Orada yüzlerce çeşit bitki yersiz, topraksız zevk ve sefa bulur. Orada ömürlerin de başlangıcı, sonu yoktur. Cilve ve hareketleri de nihayetsizdir. Her tarafında yüz türlü tarafsız çimenler, her çimeninde yüzlerce suretsiz meclisler vardır. Bu cihan onun güneşinden bir zerre, iki âlem o deryadan bir katredir.

Sel gibi o derya tarafına ak ki, onun dalgasıdır! Gene ona meyilet!

1320 Buranın gurbetinde ne vakte kadar kalacaksın? Vatanına dön ki, evvelki şeref ve izzetini elde edesin. Peygamber Efendimiz "Vatan sevgisi imandan doğar buyurmadı mı?" Bu sırrı benden duy! Eğer vatanına sadık vefakâr isen tekrar iste!

Evvelki dostların hikayelerini anlat! O deryaya git (karış) ki evvel orada bulunuyordun. Neden burada soluk, sönük duruyorsun?

Hakk'ın ilminden, kudretinden doğmamış mıydın? Tarafsızdan (Hak'tan) ayrılarak taraflı tarafa düşmemiş miydin?

1325 Gene evvel bulunduğu yere git! Neden burada, bu külhanda is pas içinde-sin? Orada bekâ ile vasıflanmışken neden burada yokluğa razı oldun? Hiçbir akıllı, iradesiyle zindana girer mi? Külhanda oturur mu? Yahut hayatı bırakır da ölüme koşar mı? Öyle bir zevke bu soğuk ve sevimsiz hayatı tercih eder mi? Halk, şaşkınlıklarından ters görüyorlar da onun için bu viranede oturuyorlar.

1330 Gözlerine bu harabe yapılı görünüyor ki harabeyi tercih ediyorlar. Hepsi uykudadır, hepsi de aldanmışlardır. Uyandıkları zaman ah vah edecekler, hasretlerinden ellerini ısıracaklar, bu olan olaylara üzülecek ve pişman olacaklardır. Bu, yanıp yakılış onlara cehennem azabından beterdir. Cehennem azabı bu kederle karşılaştırıldığında cennet sayılır.

1335 Sana böyle bir azap yeter. Bu azabı nasıl anlatayım. Bu, o dinlediklerinden daha şiddetlidir. Çünkü, anlayacaksın ki, sen kıymetli mücevher dolu bir keseydin, ömrünü nerelerde harcadın, kıymetli zamanlarını ne ile tükettin, sınırlı olan hayatında sınırsız lütuflarla şereflenmiştin. Öyle bir nimetin kadri bilmedin! Denizi bırakarak çöllere düşmüş balığa döndün. Ey iş adamı! Gerçi bu fırsatlar tamamıyla elinden kaçmıştır. Fakat, gene üzülme, (SAYFA 57) Hakk'ın huzurunda ağla, inle!

1340 Talep ve aşk yolunu yeni baştan tut! Onun dergahından yüzünü döndürme! Tâ ki Cenab-ı Hak ansızın elinden tuta da sana lütfundan haberdar kullarının sıdkını bahşede. Sana rahmet edip seni affede. Her ne kadar evvel ret sopasıyla dövmüşse de, gene sen onun lütfundan ümidi kesme! Çünkü onun yanında karamsarlık, çok fenadır. Ey aziz! Adil ve rahim olan Allah yanında ümitsizlikten büyük günah yoktur.

1345 Bu dem gelmeden evvel çare düşün, kafir nefs-i emmarenin boynunu vur-

maya bak! Hiç durma, onun boynunu kır! Ona ne vakte kadar kadın gibi mağlup olacaksın? Tut! (Ümitsiz olma!) Öldürürsün! Allah'ın adıyla başla, o lanetlenmiş bir kadın gibi yere vur!

Onun yap dediğini terk et ki, onu cenkte mağlub edebilesin, çünkü onun arzusu yerine gelmedi mi, düşüp ölmüş, postu yüzülmüş demektir.

Meramı yerine gelince de o alçak seni düşürmüş (yenmiş) olur. İşte senin nefsinle yapacağın mücadelenin şekli budur.

1350

Sende din kuvveti oldukça yenilmezsin!

MAKALE 24

Bu makalede “Tûbâ limen kâne akluhû emîran ve nefsehû esîran ve veylun limen in’akese ve tûbâ limen kâne akluhû zekeran ve nefsehû ünsâ ve veylun limen in’akes” hadis-i şerifinin manası izah olunacaktır. Meali: Saadet o kimsenindir ki, akli emir (hakim), nefsi esir (mahkum)dir. Hüsrân da bunun aksine olan kimsenindir. Gene saadet, akli erkek, nefsi dışı olanlarıdır. Felaket de bunun aksine olan kimseyedir.

Akıl göktendir (Menşei arştır oradan gelmiştir.), nefis de yerdendir (Dünyevidir, burada doğmuştur). Hangi şahsın akli nefesine galip olursa zafer onundur. Akıl galip olunca nefis tabiatıyla mağlup ve mahkum olur. Çünkü hüküm galibindir. Nasıl ki bir paranın gümüşü bakırından çok olursa tamamı gümüş sayılır, bakırı galip olursa bakır derler. Bunun benzeri çoktur. Akıllı için işaret yeter.

Bu makale şunu da beyan edecektir ki:

Allah yolu, ibadet yolu tatlıdan tatlıdır. Fakat bedbaht olanlara tatsız görünür. Bu nasıl olur demeyin! Çocukluğunda insan devlet bağışlayan ilmin tadını duyamaz. Ona, düşkünlüğe sebep olacak olan oyun ve eğlence gibi zaman kaybettiren şeyler gayet tatlı gelir. İşin görüldüğü gibi olmadığını sonradan anlar.

(İşte bu bahtsızların ibadetten lezzet duymayıp, boş şeylerden zevk duymalarının örneği.)

(SAYFA 58) Bunun izahını bizzat Hazret-i Peygamber’den dinle! Eğer bilginin sırrına sahip isen peygamberimiz buyuruyorlar ki:

“Bir şahsın dini galip olursa, nefis onun esiri olur. Eğer akli mağlup olarak esir olursa, kendi kul, nefsi emir (efendi) olur.

1355 Ne mutlu! Akli emir, nefsi esir olana. Vay o şahsa ki bunun aksinedir. Yani akli nefesine mağluptur, nefsinin elinde esirdir. Sevinsin o kimse ki: akli erkek, nefsi dışıdır. Hayırda, şerde, her hususta. Eğer emir tersi ise, yani nefis erkek, akli dışı ise, yazıklar olsun! Senin aklın gökten, nefsin yerdendir. Kimin akli fazla ise o akıl, göklere aittir.

1360 O kimse ki akli nefsi emmaresine mağluptur, onun akli da yere aittir. Ondan hayır gelmez. İnsanda bu iki kuvvetten hangisi galip ise o galip tarafa gitmeye mecburdur. Oraya, yani galip tarafa gitmek de onun (galibin) kuvvetini artırır. Nuru artar, karanlıkları yok olur, aşk-ı Hak içerisinde küfrü imana karşılık olur. Kuvveti Hak’ın nurundan toplar, her zaman Hak’tan yeni yeni ders alır.

1365 Aradan ten perdesi kalkar, cana erişir, evliyanın ruhlarıyla yürür, gezer. Bu, sadık yolcuların alametidir. Bundan ancak aşık olanlar pay alır. Her kimin ki nefsi galiptir, o, tuttuğu yolda ilerledikçe iblis olur. Gizli kalmış az bir dini varsa, o da dikenli bir dalda kalmış tek gül gibi kurur, çok geçmeden yok olur. Onda gülsüz bir diken dalı kalır. Dikenin acısı yüreğinde durur. Fakat bal yok.

Diken gül için sevilir, gülsüz diken yonga olmaktan başka neye yarar. Dinsiz adamın yeri de cehennemdir. 1370

Dindarların yeri ise mutluluk ülkesi olan cennettir. O kimsenin ki ömrü günah ve kötülükler içinde geçer; din ondan kaçır, dindarlar nefret eder. Âdem evlatları biri çok hakir, diğeri çok aziz olan iki şeyden oluştu: Ceset, ruh. Eğer bir kimse aklın (ruhun) gösterdiği yola giderse arşî (göklere ait), ten kaydında kalırsa ferşidir (yere ait).

Nefsi dinleme ki senin düşmanındır. Akla kulak ver ki, samimi ve candan dostun odur. Aklın öğütleri -lezzet itibariyle- acı ise de sen onları şeker gibi tatlı tatlı ye! Çünkü onda züht ve takvanın tadı karışıktır. O yemekte ruh için yüzlerce gıda vardır. Her deminde sayısız aşk ve zevk, her nefesinde baş ağrısı vermeyen şaraptan bir kadeh neşesi vardır. Sana acı görüldüğüne bakma, şekerden daha tatlıdır. 1375

Öyle değil midir ki ilaç ağza acı gelir, fakat vücudun sıhhati ondandır. Bal da hastaya hoş görünür. 1380

Ama, ondan da hastanın derdi artar. Ters görüyorsun, doğru bak da akıl, canını gamlardan kurtarsın. İyiyi kötüyü anlamak için sonu önceden görenlerden ol, tencereyi kaynatmak için ateşi artır! Tâ ki yemek ateşten tatlansın (iyi pişsin) (bu benlik o varlık için yok olsun!) (SAYFA 59)

Gerçi bu benlik senin hoşuna gidiyor fakat zehirler üzerine zehir ilave ediyor, haberin yok. Çünkü benliğin seninle onun arasında engeldir. Bil ki Hay olan Allah'a kavuşma, benliksiz olur. Vaktiyle sana baba öğüdü de böyle acı görünmüştü. 1385

Sonunda zevkleri arttıkça arttı. O nasihatler yüzünden başkan oldun; büyüğe, küçüğe serdar oldun (bugünkü payeye eriştin).

Ey oğul! Bunun yüzlerce misali vardır, fakat akıllılara bu kadarı kafidir.

Bir çocuk ki lutînin iğfaline kapılır, o biçare hayatında başarılı olabilir mi? Adı lekelenir, rüsva olur, tuzağa tutulmuş kuş gibi kalır. Onun aldatmasına kanınca, olgunluğu tamamlanamaz, kimsenin yanında şeref ve itibarı kalmaz. O öğüdü veren baba, akıldır, hilekar lutî de nefistir. Aklına tabi ol ki onun sözleri delile dayanmaktadır. Tâ ki seni bu alçaklıktan kurtarıp yükseklere doğru götürsün, yüksekte isen daha daha yüksek etsin. 1390

Hazret-i Muhammet (s.a.v.) gibi dokuz göğün üstünde meleklerle ahbap et-sin. Ey ulu kimse, enbiya ve evliya yollarına giderek iyi nam kazanmaya bak! Büyükler arasında onlar iyi nam bıraktılar. Çünkü dünyadan kaçtılar. O guruptakiler şeytanın hilesine aldanmadılar. 1395

Onun için şan ve şeref sahibi oldular. Bütün âlem onlara sevgili ve kuldur, doğru kimseler onların sözlerinden kuvvet alırlar.

Onların anıları vücuda yeni yeni can bağışlar. Onları zikirten bir an uzak 1400

olma! Onların zikrinde böyle bir kuvvet olursa, ki her dem ilmini, dinini takviye eder. Ya vehme, hayale sığmayan zatlara, aklın, irfanın varsa kıyas et ki: temas ettikleri zaman cana neler bahşederler, o vuslatta ne gibi saadetlerin temeli atılır. Bu cihanın haricinde bulunan cihanda ki orada böyle bir gök yoktur.

1405 Orada başka bir gök vardır ki cihan ehlinden can gibi, gizlidir. Bu akıl, bu ruh oraya vasıl oldukları zaman yok olurlar. Nam ve nişanları kalmaz. O nurun, o ışığın içinde yok olurlar. Doğruluk içinde yalan sözün kaybolduğu gibi Hak'tan başka ne varsa hepsi yalan ve hayaldir, yaratılmıştır. Ancak O'nun kendisi bakidir. Ondan dolayı Cenab-ı Hak "kullu şey'in hâlikun illâ vechehu"³² buyurdu. Ey akıl, dersi Hak'tan al.

1410 Bil ki ondan başkası baki değildir, cihanda parlayan yalnız onun güneşidir.

32 **Kasas suresi 28/88** Sen Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.

MAKALE 25

Bu makalede “Mutu gable en temutu” hadis-i şerifi beyan olunacaktır.

Mecburi ölümden evvel ölünüz ki baki ve ebedi kalasınız. Bir varlık ki şeytandandır ve şehveti dünyayı artırır büyütür, nefistir. Onu muhakkak öldürmek lazım, melek sıfatı kazanmak için ibadetle, zikirle kuvvet bulmak lazımdır.

(SAYFA 60) İnsanın tabiatı, bir defa insanlıktan meleklığe değişti mi, o artık bir daha ölmez. Nasıl ki Senai buyurmuştur:

Bemîr ey dust piş ez merg eger mey-i zindegî hahi

Ki İdris ez çenin morden beheşti geşt piş ez mâ

Meali: “Ey dost, eğer hayat istiyorsan ölmeden evvel öl! Çünkü İdris Aleyhisselam bu türlü ölüm yüzünden bizden evvel cennetlik oldu.”

Bu makalede şu da takdir olunacaktır ki:

İnsana bilmediği bir ilim, bir sanat, başlangıçta hoş görünmez (zor sanır). Bir müddet ona ömür harcar, zahmetlerine katlanırsa nihayet o ilimde, o sanatta üstat olur. Onların güzelliği yüz göstermeye başlar. Önce ona cehennem görünen aynı şey, katıksız cennet olur.

İbadet, itaat ve gayret de böyledir. Evvela bir müddet nefse ağır gelir fakat sonra o zorluklar hazine olur.

Ey efendi! Canıgönülden (illallah) yanında yok (lamevcud) ol, ki Huda ile dirilip kalasın. Cihanda Allah’tan başka bir şey arama! Kendini ırmaktan bir damla yap! Tâ ki bu kalıp (cisim) eşkıyalardan kurtulsun da o cennette ebedi kalsın.

Ey oğul! Ecel gelmeden önce yokluğa karış ki temizlik bulasın. Bana yoldaş isen gidecek yol budur.

Ecelden evvel ölmek seni diriltir. Aşk gibi sürekli ve sonsuz olursun. İşlerin sonunu önceden düşünmek gerektir. Çünkü o gülistanın birçok dikenleri görünüyor. O gülistan, senin bakışlarından gizli olduğu için o ırmağın suyu sana serap görünürdü.

1415

Aradaki perdeyi kaldırmak, o sevgilinin yüzünü açıkça görmek ve şahit olmak için çok gayret etmek lazımdır. Perde kalktıktan sonra sana yol verirler. O saraya doğru gider, o sohbetten zevk almaya başlarsın.

Sanat da başlangıçta sana zehir gibi acı gelirdi. Cahillikten, sonucu göremediğinden dolayı kahır, sana sırf lütuf görünürdü.

1420

Sanatı mükemmelen öğrenip de üstat olunca anladın, varılmak istenen amaç oymuş. Bundan dolayıdır ki, Resul-i Ekrem Efendimiz “Cennet hoş gitmeyen şeylerle, cehennem de şehvetlerle kuşatılmıştır.” buyurmuştur. Zorluğa doğru gidersen, hazineye erersin. Hazineye yönelirsen belaya çatarsın! Her kim gülistanın dikenli yollarını tutarsa nihayet gülistana vasil olur.

Gülistan yollarından geçmek isteyenler de dikenliğe düşer, çıkamaz. Hiçbir kimse zahmetsiz rahmet (nimet), darlıksız genişlik görmedi. Cennet yolunun kötü gelen şeyleri (aşılacak zorlukları) ibadettir. Akıl sahipleri bu zahmetle-

1425

re o nimet için katlanırlar.

Hamallara baksana! Zahmet verici yükleri nasıl birbirinden kaparak taşırlar.

(SAYFA 61) Bu sevilmeyen yük taşımak işini hepsi de diğerine vermeyip kendi yapmak ister.

1430 (Bunlar ahmak mıdır?) Hayır! Bilirler ki bu zahmet mükafatsız değildir. Sonunu düşünerek bu yüke katlanırlar.

Bu acı hizmetten tatlı bir netice doğacağını bilirler. Nasıl ki oruç gibi, perhiz (riyazat) gibi tercih edilen açlıklardan iyi sonuçlar alınır, din gıdalanır, kuvvet bulur.

Eğer ilahi vaade imanın kuvvetli olsaydı, sana dert çekmek devadan daha hoş gelirdi. Eşkiyasın ki, Allah'a yabancı kalarak şeytanla ittifak etmiş, birlikte bir hanede oturuyorsun.

1435 Yarın muhakkak anlayacaksın ki, sana kâr görünen şeyler, hep zararlı. Mahşer gününde işlerin böyle bir aksi olduğunu görünce pişmanlıkla ellerini geveceksin. İbadet yolunda çekilen zahmetler de böyledir, (rahmetin kendisidir) o rahat da din erbabının nasibidir. Burada bu zahmetlere katlananlar, orada nihayetsiz sığınaklara kavuşur. Burada varlığından geçmek suretiyle harap olanlar, orada Allah'tan mükafat alarak yeniden yapılırlar.

1440 Burada nefsinin arzularından erkekçe silkinip çıkanlar, orada gönlünün (ruhunun) emellerine ulaşırlar. Öyleyse, Allah yolunun yolcuları gibi sıkıntılara katlan! Tâ ki ebedi kavuşmaya hak kazanasın. Cihanda vücudu yormadan elde edilebilecek bir nimet yoktur. Sen niçin cahiller gibi zahmetten kaçarsın? Zahmet çek! Ki Hakk'ın rahmetini kazanasın. Fakat çekeceğin zahmetlerin mükafatı dünyevi değil, uhrevi olsun ki din deryasından inciler çıkarasın.

1445 Malumun olsun ki namazda, zekatta, hacda (bütün ibadetlerde) sonsuz hazineler saklıdır. Onların her biri baldan ve şekerden daha çok tatlıdır. Fakat safravi mizaçlılar o zevki bilemezler. Safra, o lezzeti duymaya mani olur. Safradan maksadım, varlığımız ve benliğimizdir. Kendinden ve varlığından tamamiyle geçtiğin zaman o tadı duyarsın. İbadet ve hizmetten zevk almadığının sebebi şudur ki: O yolda gulyabani gibi yol kesiciler vardır.

1450 Gulyabaniler, itaatin, ibadetin zıddıdır. Zıtlar, elbetteki birbiriyle bir arada bulunamazlar. Bu tatlı şeylerin sana acı gelmesi kendi kusurudur, şekerin değil. Git, kendini tedavi eyle! Derdine derman ara, kendini bırak da onun canına yollan! Tâ ki hastalığından kurtulasın.

Bu kurtuluş, sana yolunda rehberlik etsin. Seni can mülkü tarafına kılavuzlasın, korkudan kurtarıp emniyet yurduna götürsün.

1455 Ey aziz, taat gibi tatlı bir şey yoktur, ondan başkasına yüzünü çevirme! Onun tadına nispetle bütün tatlılar acıdır.

Öd ağacının kokusuyla söğüt ağacının dumanı gibi gönül ehli yanında ita-

atin zorluğu, şekerden yüz kere daha tatlıdır, fakat sen bilmiyorsun. Bütün Hak erleri nezdinde ibadet yolunda çekilen zahmet şekerden daha tatlıdır, ahmaklık edip de o kapıyı yüzüne kapama! O kapıyı kapamak hiç layık değildir. Kendine oğt ver de o cihanla bağ kur! (SAYFA 62)

Acılık kendindedir. Kendini temizle de melekler gibi feleklerde yer tut! Öyle değil miydi ki sahabe-i gzin namaz ve niyazda zevk ve lezzet içinde kendilerinden geçerlerdi. Varlıklarını mahvederlerdi, çünkü o varlık onlarca zehir gibi öldürücü, yara gibi bunaltıcıydı. Bu yaranın merhemi yanıp yakılmak ve gayret etmektir. Yanmakla şifa bul, gam çekmek suretiyle mutlu ol! Çünkü her sıkıntının sonunda mükafat olarak bir hazine vardır. Burada zahmet ek ki, mkafatın noksan olmasın.

1460

MAKALE 26

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Nasıl ki dünyanın makam, mal ve mülk gibi rahatlıkları hep zahmet çekmekle elde ediliyor. Ahiretin rahat ve nimetleri de aynı suretle zahmete katlanmakla elde edilir. Demek oluyor ki, gerek dünyada gerek ahirette zahmetsiz iş yoktur. Fakat dünyanın zahmetini çekmek halkın, beden tutkunlarının işidir. Çünkü o zahmetlerin sonu ancak pişmanlıktır. Ama ahiret için çekilen zahmetler enbiya, evliya ve müminlerin işidir. Bunların neticeleri bakidir, geçici değildir.

Bu makalede şu da takdir olunacaktır ki, her kim ki ölmeden evvel ölmedi onun hareket ve sözü tamamıyla kahrolası nefsin aletleridir. Çünkü o, Hakk'a karşı umursamazdır. Her kim ki zaruri ölümden evvel ölmüştür, onun zatı Hakk'a alet olmuştur. Bundan dolayı, ondan ortaya çıkan her söz, her davranış Hak'tan kaynaklanıyor demektir. Çünkü o şer aleti değildir. Bunun içindir ki, Hak Teala Hazretleri Peygamber Aleyhisselam'a: "ve mâ remeyte iz remeyte ve lâkinnallâhe remâ"³³ (Attığın mermileri kendim atıyorum sanma! Onları atan Allah'tır) buyurmuştur.

1465

Ahiret hazinesinin sonunda tükeniş yoktur. Çünkü onun zahmetini dünyada çekmiş bulunuyorsun. Sıkıntı bir viranedir ki can hazinesi orada saklanmıştı. Zahmeti tercih et, rahata koşma! Çekilen vücut zahmeti meme gibidir onun sütü can hazinesidir.

Can sütü böyle hazineden alınır. Can hazinesinin koruyucusu sıkıntıdır. Öyleyse o hazineyi sıkıntıdan iste!

Sen bu hazinenin kıymetini anladıysan onu daima sıkıntıda ara!

1470

Sıkıntıyı canın gibi kabul et, baş çevirme, kendini ondan asla çekme! Her ne kadar tembellik rahat görünürse de o cehalet bu ahmaklıktan ileri gelir. Tembellik rahatlık gibi görünürse de netice itibariyle zahmet ve sıkıntıdır. Cenab-ı Peygamber açıklayıcı özet sözünde, "Cennetin yolu dikenlidir." buyurmuştur. Cehennem yoluysa gülistan gibidir. Her iki yol da dünyada görülüyor.

1475

Eğer cennet istersen, dikenli yolu tercih et! Gülistanı tercih edersen cehenne gidersen.

(SAYFA 63) Nefse ağır gelen her şey, cennet yoludur, bütün rahatlıklar (nefsin hoşlanacağı şeyler) de cehennemdir.

Arzuladığını her zaman yoklukta ara, eğer samimiyetle Hak Teala tarafına yönelirse dünyanın ballı yağlı nimetlerinden çok az ye! Tâ ki acı acı ölmeysin. Sakın ha! Az ye! Her kim burada şeker ve helva yerse o kendi için öldürücü zehir satın alır.

33 **Enfal suresi 8 /17** (Savaşta) onları siz öldürmediniz, Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, Allah attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

- Dünya hırsı seni Hak'tan uzaklaştırır, zulmet gibi sevimsiz eder. İçindeki hırs, cehennemden bir parçadır. Aklın da onun esiri ve muhtacıdır. Parça, er geç bütününe gider (ona dahil olur). Yazık o cana ki, hırs ile beraberdir. Tez ol! Hırsı ahirete alet et (Ahiret işlerinde hırslı ol) ki alçakta kalmayarak yükseklere çıkasın. Onu, yolunda (ahiret yolunda) vasıta edin! Tâ ki Huda'nın dergahında aziz olasın. 1480
- Git, hayatı ölümden ara, ki ölüm bağının meyvelerinden faydalanasın. Varlığını yokluk yolunda ara, tâ ki yokluk içinde sürekli ve dipdiri olasın. Kesin olarak bil ki, birinci varlık geçicidir. İkinci varlık dinin kuvvet bulması demektir. Birinci varlık cahillik ve körlüktür. İkinci varlık nurdur, yakınlıktır. Yokluktan sonraki varlık ebediliktir. Onun canı o sakinin şarabıyla sarhoştur. 1485
- Böyle sarhoşluk, Hak ile var olmaktır, bu sarhoşluk, devamlı ve ıstıraplıdır. Her kim bu dünya hayatından öldüyse, (ölmeden evvel öldüyse), ebedi hayata hak kazandı. Onun varlığı, zindeliği, sarhoşluğu, ayıklığı hep ilahidir. Onun canı Hakk'ın elinde bir alet gibidir, o kendiliğinden hareket etmez, (iradesini hakka teslim etmiştir) evvel, lanetli nefsin aleti iken, nihayet Rabbi Kerim'in aleti oldu. 1490
- Bir varlık ki Allah'ın aletidir, onu Allah'tan ayrı görme! Ondandır (Allah'a alet olan candan) ne gelirse Allah'tan bil! 1495
- Çünkü o, Huda'nın elinde bir alettir. O ölmüştür. Fiil ölüden değil, sağdan kaynaklanır. O, bir olan tarafa ikilik sığmaz, bu mananın sırrını kim anlar. O açıktan açığa (Ene'l Hak) diyen, doğru söylemiştir. Çünkü Hak ondan kendisini göstermiştir de onun için böyle demiştir. Arada o bir aracından ibaretti. O dem, o nefis hep Hak'tan gelmiştir. 1500
- İsteyen, istenenden ayrılmaz, onun için evliyaullahı Huda'ya bitişik bil. Kesinlikle bilinmektedir ki katre, deryada inci olur. 1500
- Eğer inci isen damlayı deniz bil! Eğer denize düşen katre deryanın kendisi olmamışsa onu deryanın dışına çıkar. O katre, deryadan ayrılmadıkça ona derya de, katre deme! Bu sırrın şerhini halka açsaydım, ama, gayret beni ondan menediyor. 1505
- Karşımda durup bana diyor ki: Ağzını tut! Herkes şahitliğe ve şükre layık değildir. (SAYFA 64) 1505

MAKALE 27

Bu makalede “Lâ tu’tu’l-hikmete gayra ehlihâ fetazlimûhâ, ve lâ temneûhâ an ehlihâ fe tazlimûhum” hadis-i şerifi beyan olunacaktır.

Meali şerif: Hikmeti ehlinde gayrıya verme ki ona (hikmete) zulm etmiş olursunuz. (Yazık olur.) Ehli olanlardan da men etmeyin ki onlara (ehil olanlara) zulüm edersiniz. Hikmet, hakime fayda verir ki onun “çeldiricisidir”. Çünkü “El-hikmetü dalletun küllü hikem” buyrulmuştur. Hikmet sahibi olmayanı yoldan çıkarır. Gönül ehli olan hakimin, hükmünün açıklaması fayda verir. Çünkü söz, söyleyen insanın parçasıdır.

Eğer söz söyleyen yapıcıysa onun parçası olan söz de dinleyenlerde yapıcı etki gösterir. Gönül ehli olmayan böyle değil: Cismani olanların sözü su ile toprakta hapsedilmiştir. O söz kime telkin edilirse onu da su ile toprağa hapseder. Mesela: Bir adamın ağzında (misk) olsa, o kimse sarımsak dese de (sarımsak sözünü söylese de) ağzından misk kokusu çıkar. Bunun aksine olarak ağzında sarımsak bulunsa da (misk) dese ağzından çıkacak koku sarımsak kokusudur.

Bu makalede şu mana da değerlendirilecektir ki: Hikmet, ancak ehline fayda verir. Hak Teala Hazretleri Kuran-ı Kerim’inde Kuran hakkında (yudıllu bihî kesîran ve yehdî bihî kesîrâ)³⁴ buyurmuştur. Doğanın lokması doğan için faydalıdır. Serçeye ziyan verir, belki de öldürür. Hikmet de ehline bolluk getirir, ona kuvvet ve gıda olur. Aynı hikmet, ehli olmayan için zaaf ve sıkıntı olur. Ondandır daha başka yüz binlerce noksan ortaya çıkmasına neden olur.

Hikmeti daima hakimlere söyle ki ondan zevk ve neşeleri sürekli artsın. Çünkü onu ehlinde men etmek layık değildir.

Çünkü zulüm olur ve bu men yüzünden derdi artar. Bunun gibi, ehil olmaya söylemek de caiz değildir. Söylersen, bu defa da hikmete zulmedersin.

Fakat ey sade dil adam, şunu da iyi bil ki hikmeti takdir eden kimse kusurlu olursa;

1510 onu evliyaullahtan başkası takdir ederse o takdir ruhsuz bir cesed gibi olur (etkili olmaz). O ifade ancak gönül ehlinin ağzına yakışır, herkesin değil. Her adi adamın sözü, cana tesir eden emir olur mu? Hikmet ilmini velilerden dinlemelidir ki onlar görünmeyen simayı perdesiz görmüşlerdir. Hakk’ın yüzü ile arasında örtü olan, nasıl hikmet dersi verebilir? Söylerse, sözü cansız bir cisim olur. Akli olan onu nerede kabul edecek.

1515 Okuyup üfürmek, Cenab-ı İsa’nın dudaklarından çıkarsa etkili olur, ölüleri diriltir. O duayı başkası okursa tesirsiz kalır.

Ondan hayır bekleme! Bir çocuk Rüstem’in kılıcını çekse onunla bir pehlivanı öldürebilir mi? Bilenlerin kılıcı, Hakk’ın şerefli ismidir. Çünkü o, o der-

34 **Bakara suresi 2/26** Allah, bir sivrisineği, ondan daha da ötesi bir varlığı örnek olarak vermektan çekinmez. İman edenler onun, Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu bilirler. Küfre saplananlar ise, “Allah, örnek olarak bununla neyi kastetmiştir?” derler. (Allah) onunla birçoklarını saptırır, birçoklarını da doğru yola iletir. Onunla ancak fasıkları saptırır.

gahın güvenilir ve aileden olan bir kişisidir. O şerefli isim, o dudaktan etkili olur ki Hak'tan ne istesen esirgemez.

Hani o Musa'nın eli ki tuttuğu asa, düşmanlarının şerrini defedecek ejderha olsun. 1520

(SAYFA 65) Asayı bırakan, Musa'dan başka biri olsa, böyle düşmanının kökünü kazabilir mi? Katı taştan saf ve berrak tatlı su çeşmeleri akıtabilir mi? Ümmetin salimen geçmesi için deniz üzerinde tozlu topraklı yollar açabilir mi? Münakaşa ve müsabakada o kadar sihirleri yalayıp yutan asa, başka elde böyle bir mucize gösterebilir mi?

Hazret-i Muhammet (s.a.v.) gibi bir Peygamber-i Zîşan ister ki ayın parçalanması mucizesi gibi bir harika gösterebilsin. Hakk'ın güzel yüzüyle şeref bulmamış bir kimseden Kurân-ı Kerim gibi bir mucize nereden meydana gelecek. O işaretin sırrını açıklamak, insan ve cinden hangisine nasip olur. Yüz binlerce ilim ve hitabet ehli birbirine açıkça eklenseler ve bir an için gözlerini yummasalar, değil Kurân-ı Kerim'i, bir ayetinin benzerini getiremezler. 1525

Her peygamber böyle yamalı hırka ile tek başına bütün cihana harp açtı. Ve harpte galip gelerek âlem halkını emrine itaat ettirdi. Tufan, Hazret-i Nuh'un hükmü altında değil miydi? Her an, Cenab-ı Hak tarafından birçok fetihlerle şereflenmiyor muydu? 1530

Rüzgarla suda Hûd Aleyhisselam'ın emrinde idi. Çünkü o da Cenab-ı Hak'la sohbet şerefine erişmişti. Her peygambere Allah tarafından böyle hadsiz hesabsız lütuflar ihsan buyrulmuştur.

Eğer birer birer açıklasam uzun gider. Sen kalanlarına mana yoluyla ulaş! Tâ ki hepsini bu renk ve koku cihanının arasında göresin. Ey oğul! Dedikodu yolu uzundur. Fakat gözünü açarsan kısalır. Ey oğul, eğer gördüklerini, onları görmeyene anlatmak istersen, uzun boylu açıklamak lazımdır ki, bir miktar olsun anlayabilsin! 1535

Fakat o da bu anlatacağın şeyleri tek bakışta görebilirse başka şeye ihtiyaç kalmaz. Çok söz ve uzun boylu açıklama, baş ağrıtır. 1540

Ondan sonra aklını başına al! Fakat bu, nadirdir. Herkes bu mertebeye nerede kavuşacak ki sözsüz olarak ona erebilsin.

Bu ilmin (hikmetin) yayıcısı mürşittir. Taliplerinin canı için de güneştir. Âşıkların kolu ve kanadı hikmettir. Onlar can âlemine onunla erişirler.

Evliya-yı Kiramın ilimleri katıksız hikmettir. Fakat eşkıyaların kulağı ona karşı sağırdır. Hikmetleri, hakimden başkası nerede anlayacak. 1545

Cennetlik olmayan cennet nimetlerinden yiyemez. Eğer hakim isen, senin hikmetin budur, kesinlikle bil ki arayıp da bulamadığın (çeldiricin)dir. Eğer âşık değilsen bundan nasıl temiz koku duyabilirsin, nasıl melekler gibi felekler üzerinde kanatsız uçabilirsin.

Aşksız kimse hayvandan daha aşağıdır. Çünkü ona nur âleminden rızık ve- 1550

rilmemiştir. Hakk'ın nurunu kabul etmedikçe Hakk'ın sırlarına nasıl candan kulak verebilirsin? Eğer sen hikmet ehli olsaydın, gönül aynasını benlik tozundan, pasından temizlerdin.

(SAYFA 66) Aynada ilginç nakışlar, arşın, kürsün nakışlarıyla Rabb'inin didarını seyredersin. Zahirde, batında senden başka bir şey kalmaz, hayrın bütün âleme erişirdi.

1555 Netice şu oluyor ki hikmet ancak ehline fayda verir, cahile pintiye değil. Ehil olmayanların azgınlığına sebep olur.

Çünkü onlar dinden mahrum ve kısmetsizdirler. Bu hikmet, onları dalalete sevk eder. Her ne kadar dindarlar zümresine hidayet sebebi oluyorsa da şahinlerin yemini serçelere verme ki, boğazlarında takılıp kalmasın, ölüm sebebi olmasın, ona can verecek yerde canını almasın.

1560 O, şahinin lokmasını nasıl yutabilir ki, onun gibi yüz tanesinin boğazını yırtar. O yem, doğan için uygundur. Çünkü doğan ondan kuvvet bulur, büyüyüp gelişir. Fakat serçe için elverişli değildir. Onun için böyle bir yem, serçeye verilemez.

Öyle değil midir ki, Kuran-ı Kerim de bazılarının sapkınlığına vesile oluyor. Her ne kadar birçoklarını hidayete erdiriyorsa da... Artık ben sukut edeyim de o esrarı sana, bensiz ve sensiz olarak o söylesin.

1565 O sebeple ki ondan aracısız dinlersen kendinden geçer, aracısız ona ulaşırsın. Ondandır sonra senin için tehlike kalmaz.

Her an aklın, görüşün artar, tereddüden kurtulur, Hakk'ı gören olursun, varlığından soyutlanarak can deryasına karışırsın. Hak Teala Hazretleri, ruhların karargahı olan cennet tarafına sana bir kapı açar. Orada yeni yeni kavuşmaları görür, sonsuzluk içinde sonsuzluğa erer, ömür içinde ömür sürersin.

1570 Oranın nimetleri hadsiz hesabsız olduğu gibi, dünya nimetlerinde görülen zahmetlerden de kurtulmuştur. Irmaklarının kenarında sayısız huriler cilve ve cümbüş ile dolaşırlar. Ne kadar güzel ve iyi şeyler varsa oradadır. O cennete giden can, ne bahtiyardır.

Gecesi, gündüzü yok; zahmeti, mihneti yok. Daimi nimet, ebedi rahat var. O temaşalar, o zevkler yemek, uyumak gibi bağlarla bağlı değildir. O sarhoşluk, o şevk, şarap ve kadehe ihtiyaç duymaz.

1575 Irmaklarının sahillerinde ay parçası gibi çalgıcılar ki (ay ve yıldızlara benzer) çalgılarının perdeleri gönül kapar, cana can katar, çenk ve (ney)lerinin sesleri semaya akseder. Sema dedim ama orada sema yoktur, sesler bile sessizdir. Her güzelliğin ve her iyiliğin aslı cennettir, bu dünya iyilikleri ona nispetle mihnet sayılır. Dünyanın zevki ve güzellikleri saf değildir, dumanla karışıktır.

1580 Saf su, çamurla karıştığı vakit, tiksinden içilemez. Su, o güzelliğin, çamur

da dünya nakışlarının sembolüdür.

Suyu çamursuz içene ne mutlu! Çünkü o, ebedi cennette baki kalır, Hak Te-
ala Hazretleri onu güzelliğinin şarabıyla doyurur.

Can suyu saftır. Ne tortusu var, ne çamuru. Ten tortusundan geç de gönül te-
mizliğini bul! Cennetin güzelliği bahara benzer ki, gelişiyile toprak üzerinde
yüzlerce nakışlar meydana gelir. (SAYFA 67)

MAKALE 28

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Baharın şekli, biçimsiz, renksiz, kokusuzdur. Fakat bir yüzünü parlattığı vakit yüz binlerce çeşit renkler, kokular meydana gelir. İhtiyar kara toprağı tavus gibi süsler ve genç gösterir. Hak Teala Hazretleri bahardan daha ziyade biçimden, çokluktan arınmış ve temiz; şekilden, renkten ve kokudan uzaktır. Bununla beraber bütün şekiller, renkler, kokular onun bağış ve ihsanlarıdır. Bu güzel suretler ve renkler aracılığıyla maneviyata âşık olmak imkanı vardır. Cenab-ı Hak "Tefekkürü fi alâillah ve la tefekkürü fi zatihi" buyurmuştur. Meal-i şerifi: (Allah'ın nimetlerini düşünün, zatı için fikir yormayın) o sizin aklınıza sığmaz.

Ancak onun sanatı ve fiilleri hakkında düşünüp akıl yorun ki, o sebeple sanatkara zevk erdirebilesiniz. Nasıl ki bir kimse baharın kendisini (aracısız) seyretmek istese hiçbir güzellik göremez. Fakat bağlarda bostanlarda, lale ve gülzarlara bakarsa baharı ancak o güzelliklerde seyreder ve hazla dolar.

Bu makale şunu da ifade edecektir:

Bir sanatkar ki sanatıyla etten, deriden, kandan ve irinden yarattığı iğrenç bir vücuda öyle güzellik bahşediyor ki, Mecnun gibi Ferhad gibi yüz binlerle insan ona âşık ve o güzelliğin divanesi oluyor. Eğer bu karışım o güzellik ve letafette görünmeseydi, onu seyredenler ne hale gelirdi, düşünün! Başka bir misal; Tur Dağı ki taşlardan oluşmuş duygusuz bir katı parçacıklar külesidir.

Tecelli-yi sübhaniye mazhar olunca pare pare oldu, zerre zerre dağıldı. "fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli"³⁵

1585 Yeryüzü ondan (bahardan) kıyafetler giyer. Gül gibi, lale ve yasemin gibi çeşit çeşit renkler ve onların seyriyle sarhoş eden zevkler ve keyifli zevk meclisleri görülür. Bu renkler baharın hararetinden doğar, onun gelişyle yer iftihar eder. Bu ihtiyar kara toprak, baharın yüz çeşit renk ve kokusundan gençleşir. Her taraf güzeller, cezbeden gamzeler, nakışlar, renklerle dolar.

1590 O nakışsız, nişansız saf bahar, cihanın cisminde can gibi parlar. Kereminden ona nakışlar bahşeder, cehenneme cennet güzelliği verir. O ki cehenneme böyle güzellik verirse kendi güzelliği acaba nasıldır. Canlar baharda cisim ve cana -bu yer ve gök olmadan- erişiyor. Her cisme, ondan -yönsüz olarak- hesapsız nimetler geliyor.

1595 Ten nakışları onun lütufları yüzünden birer gülistan, bahar gülleri gibi gönülleri çelen bir güzel oluyor. Kaş, göz, yüz ve başın güzelliği el ve ayağın, boy ve bosun süs ve inceliği gibi- her varlık ondan (can baharından) bir kaftana kavuşuyor, ihsanından her organa bir devlet eriyor, her vücutta birçok

35 **Araf suresi 7/143** Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin." dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, "Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim" dedi.

nakışlar işliyor. O nakışlar cisimleri yükseltiyor, kıymetlendiriyor. O nakışlar sebebiyle güzelleşiyor, incelik ve eşsiz güzellikler elde ediyor (şeklinin tamamıyla bir çekicilik meydana getiriyor). (SAYFA 68)

O derecede ki bu gizli güzel çekicilik yüzlerce, yüzbinlerce insanı aşık ediyor. O sevgi uğrunda malını, canını, dinini feda ediyor. Söğüt ağacı gibi bütün yapraklarından (mal ve mülkünden) silkinerek çırılçıplak kalıyor. 1600

Bu kadar güzellikleri doğuran bahar (ve onun temsil ettiği ruh) gizlidir. Onu kimse görmedi. Çünkü bahar da, can da zaten bir biçime sahip değildir, onu bütün özelliklerin ötesinde aramalıdır. Can, bu katı cisimlerden gizli olmakla beraber ona eş olmuştur.

Kan, deri, et gibi maddelerin birleşiminden oluşan eşine sürekli lütuflarda bulunarak onu güzelleştiriyor. O kadar ki o güzellikleri gören hayran oluyor, her tarafa yüzlerle akıl, can kendinden geçerek feda oluyor. Ferhat gibi, Mecnun gibi, Vamık ve Ramin gibi yüz binlerce âşık o güzelliklere olan aşk yüzünden canından geçiyor. Gölgesi bu kadar fitneler uyandıran o kutsal güzelliğin kendisi acaba nasıl şeydir? Onun ışığı bu nakşa bu güzelliği verdi, bu yüzden halkın içine yüzlerce ateş düştü. 1605

Lütuf suyu çamurla sudan ibaret olan bir cisimde bunu gösterdi ki ona halk bütün mal ve mülkünü feda ediyor. Kendilerinden ve âlemden geçerek o sevda uğruna başlarındaki saltanat tacını bile feda ediyorlar. Ya, o gül yüzlü yüzündeki örtüyü kaldırır da perdesiz görünürse, acaba can ve gönül ne hale gelir. Ey yolu gören! Canın, (aynel yakın) açıkça görme zamanındaki halini kıyas ederek anla! 1610

Kaf Dağı kadar büyük olsa erir mahvolur. Ne artmak ister, ne eksilmek. Her şeyden geçer.

La olur, illaya gider; vahdet deryasında Hak gibi tek olur. O buluşma, enbiya ve evliyaya Zü'l-celal tarafından vasitasız ulaşmıştır. Öyle bir güzele mahrem, öyle bir esrarla hemdem oldular ki, canlarından benlik gitti, ondan başkası kalmadı. Zahir ve batında ancak (huve) kaldı. Enbiya ve evliyanın cümlesine de o kavuşma kısmet oldu, cümlesi de vasitasız sevgiliyle şeref ve mukafat buldular. 1615

Musa gibi, İsa gibi, Şiblî gibi, Gerhî gibi binlerce büyük kişiler. Bunlara öyle kavuşmalar ulaştı ki, ne hududu var, ne de kenarı. Bil ki manevi cennet o vuslattır, Hak erleri gibi o cennet tarafına yollan! Her güzelliğin asılları o cennettir. 1620

Burada görülen güzellikler, ondan bulaşık ikincil şeylerdir. Lekesiz güzellik oradadır. Toprak olan can, temiz olan tarafa nasıl gidebilir?

Ey temiz ruh! Bulaşıklıktan temizlen, bulaşıklıklarla mücadeleye giriş! Bir an mücadele ve yorulmadan geri kalma, ta ki canın bulaşıklıktan uzaklaşsın. Kendini anbean ortadan kaldır ki, üzüntü ve neşe bağından kurtulasın. Üzüntü ve neşe iki zıt nesnedir ki ikisi de başına birer bela zindanıdır. Bu iki- 1625

den geç de bir tarafına doğru yola düş! Tâ ki canın bağından kurtulsun da bir cihana yollansın ki,

1630 Orası zıtlardan, teklerden, ve bütün sıfatlardan uzaktır. (SAYFA 69)

Kendisi her nakşın aslı olduğu halde bütün nakışlardan beridir. Ne yaş, ne kuru; acayip bir deryadır. Onun zatı bütün vasıfların üstündedir. Sonuçta bütün eşya ona mağlup olacaktır. Başlangıçta onun zatı birdi. Gene ondan başka ne varsa hep yok olacaktır.

“kullu şey’in hâlikun illâ vecheh”³⁶ (Zat-ı Bari’den başka ne varsa hepsi yok olucudur. (yok olacaktır)

1635 O, zıddı ve benzeri olmayan mutlak bir, bu yapıyı vücuda getirdi ki bu sebeple teklifiğini açıklasın, dikenden vahdet gülü bitirsin. Cehennemden cennet çıkarsın, güzel âdetlerin, güzel huyların temelini kursun. Dikenlerden gülşen, gülşenlerden külhanda yanacak dikenler vücuda getirsin. Taştan berrak su akıtsın, sudan sert, ağır mermer taşları peyda etsin.

1640 Şöyle ki: Gündüzün -maharetle- karanlık gece gösterebilirsin. Ölüden diri, âlimden cahil çıkarabilirsin. Kudretinin hududu, kenarı yoktur. O kudretin vasfı saymakla bitmez. İyi, kötü oradandır, güzel, çirkin hep ondandır. Ey miskin, bil de sükut et! (İtiraz etme!)

Eğer dersene ki, bu işlerde çabanın da hissesi vardır. Cevabımı dinle: “Çaba da ondandır.

1645 Gayret ve gayretsizlik iki şeydir ki, biri korumak için, biri yok etmek içindir. Çaban güzel olur da fayda vermezse, bil ki gayretinde kusur var.

Hâl olsun, kâl olsun bütün varlık onun elinde alettir. Gerek insan, gerek hayvan, gerek melekler, yerde gökte ne varsa cümlesini o vücuda getirmiştir. Hepsi de aldıkları vazifeyi yeyrine getirecek donanımdadır.

1650 Kimi hayra alettir, kimi şerre. Her ikisi de ona nispetle eldeki kalkan gibidir. El, kalkanın altında gizlidir. Kalkan meydanda olduğundan halkın gözü onu görür. Kalkanın hareketi eldendir. Halk, bu yanlış bilgi yüzünden kuş gibi tuzağa düşerler.

Körlüklerinden dolayı kendilerini işte görüyorlar. Kadın, erkek, genç, ihtiyar hepsi böyledir. Aynı yanlış bilgi, yolu görmelerine mani oluyor. Böyle bilgi yüzünden hepsi de ebleh olmuştur.

1655 Fazl-ı Huda, insanlar için bir parça katı cisimde yüzlerce yiyecek içecek meydana getiriyor.

36 **Kasas suresi 28/88** Sen Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O’nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O’nundur ve kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.

MAKALE 29

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Âdem evlatları evvel toprak idi. Latif su, o toprağı bitki etti ve bitkiyi hayvan, hayvanı da insan eyledi. Ana rahminden itibaren lütfunu dembedem artırdı, büyüttü, nihayet dünyaya getirdi, sonra akıl ve baliğ oldu, ona emir ve yasak geldi, eline irade ve tercih kabiliyeti verildi.

Buraya kadar başkaları tarafından taşınıyordu bundan sonra taşıyıcı oldu. Şöyle ki çocuk iken (SAYFA 70) babası onu besler, omzunda, sırtında taşır, her yere götürür. Akıl ve baliğ olunca onu kendi başına bırakır. Hayvanlar da, vahşi, kanatlı hepsi bu düzenleme üzeredirler.

Ama enbiya ve evliya taşınmanın tadını aldıktan sonra kudret ve güçlerini terk ettiler, varlıklarından soyutlandılar.

İrade ve tercihi bırakıp cansızlar, bitkiler gibi aciz, elsiz ve ayaksız oldular. Günahsız olarak Hakk'ın taşıdığı oldular. Hamallıktan kurtuldular.

İnsanlara irade ve seçme hakkı verilmeden evvel zahmetlerini başkaları çekerdi. Seçildikten sonra, sıkıntı, bela, mihnet gibi ağırlıklar hep kendi omuzlarına yüklendi.

Bu neye benzer, bir adam rüyasında yola gitse yorgunluk duymaz. Bıçakla, sopa ile dövülse darbe yerlerinde yara, bere meydana gelmez.

Çünkü rüya halinde iken iradesiz olmuştur.

Halk, bu belalı, sıkıntılı ihtiyardan ancak rüyada kurtulabilir. Ama seçkinler, uyanırken kavuşurlar.

İlahi cömertlikten dolayı yerdeki otlar, gül ve yasemin gibi taptaze oldu. Bu gelişimden hayvan meydana geldi. Şu şekilde ki:

Evvela cenin oldu, sonra hayata sahip oldu. Ana rahminde anbean büyüdü, lütf-ı Huda onu orada besledi. Dokuz ay sonra dünyaya geldi, noksandan kurtularak tamlığa erdi.

Vasitasız Hakk'ın elinde yaşadı, Hakk'ın dilsiz lütfu ona yardımcı oldu. Şevkle dembedem yiyecek içecek buldu. Hakk'ın keremiyle, lütfu ona bakıcılık etti. Her yere götürmek üzere ona hamal oldu. Çünkü gitmek için ne irade vardı, ne de ayağı. Nasıl ki küçük çocuğa babası yolculuk ederken hamallık eder, sırtında taşır, fakat kuvvetlenip delikanlı olunca artık onu evvelki gibi taşımaz.

1660

Ona der ki: "Benim gibi, senin de iki ayağın vardır. İstedığın yere kendin gidebilirsin." Aciz zamanında ona babası hamallık ederdi, büyüüp de kuvvet kudret elde edince hamalı kendi oldu. Evvel taşınan iken şimdi taşıyıcı oldu. Lütuf ve yardım devri geçti.

1665

Bu kuvvet ve kudret ona sıkıntı ve zorluk oldu, o, büyüdüm, kuvvetlendim diyerek sevinedursun. O, başlangıçta ayaklar altında sürünen bir avuç toprak idi. Lütf-ı Huda

onu bu zamana kadar besledi, büyüttü, emeline nail etti, delikanlı oldu. Öyle zanneder ki "Ben kuvvet, kudret elde ettim, dünyanın iyisini kötüsünü gördüm (tecrübe sahibi oldum). Benden çok şeyler vücuda gelebilir, çün-

1670

kü kâdirim, nâdirim, âlemde bir tekim." Bu düşünceler ki onu Hak'tan uzaklaştırdı, bu fikir, onu kavuşmadan ayırdı. Öyle zannetti ki eksikim kalmadı, noksan iken kemale erdim.

1675 Fakat o, işin bir aksi olduğunu bilmiyor. Elindeki gülşeni bıraktı da dikene sarıldı. Haberi yok o bildiği şeyler bildiği gibi gerçekleşmiş olsaydı keder ve sıkıntı içinde boğulup kalmazdı. O biçare, cehaletinden dolayı yanlış fikre sapmış, bu nedenle yolunu yitirmiştir.

(SAYFA 71) Eğer onun ruhu güçsüzlüğünü idrak etseydi, şüphesiz, Hak Teala tarafından büyük yardımlara nail olurdu. Kadir-i mutlak onu yakinen bilir, herkesin aczi ona aşikardır.

1680 Kendisinin elsiz ayaksız olduğunu (tam bir acziyet içinde bulunduğunu) itiraf ederse, Huda onu gizlice yanına davet eder.

Bu bilinmektedir ki bütün işler ona ısmarlanmıştır, o bir kaynak, insanlar ırmaktır. Su kaynağından çıkarak ırmakta akmaya başladı mı, bağlara, bostanlara, kırlara doğru koşar. Kaynak olmasa, bu tatlı su ağaçlara gidebilir mi? Bağlar, çimenzarlar dinçlik bulabilir mi?

Gülzarlar, yaseminler suya nasıl kanardı?

1685 Ölmeden evvel ölmek, bu bilgiden (kendini tam acz içinde görmekten, işleri Hakk'a ısmarlamaktan) ibarettir.

Bu ölüm, ruhu diriltir. İrade ve tercih edebilme yetisinden soyutlanan kimse- nin işleri, Allah'ın işleri olur (Ve men yetevekkel alellah).³⁷

Bundan dolayı onda cennet, cehennem düşüncesi kalmaz, çünkü o Hakk'ın belirtilerinin görüldüğü yer olmuştur. Gerçek ona kavuşma devleti olunca, tereddütten, hayalden kurtulur. Bil ki, irade ve ihtiyar (tercih) insanlar için sıkıntı sebebidir. Onlar bu sıkıntıdan ancak uyku halinde kurtulabilirler.

1690 Fakat havas (seçkinler) için bu kurtuluş, uykuda olduğu gibi, uyanık iken de mümkündür. Çünkü onlara böyle yüzlerce fetihlerin kapısı açılmıştır. Onların hepsi de taşınanlardır, onlar için, hamallar gibi gam keder çekmek üzüntüsü yoktur. Senin çektiğin sıkıntılar onun içindir, ki kendini kervan başı zannediyorsun (çünkü uykudasın). Uyandıgın zaman, amirin kim olduğunu, eşyanın mahiyetinin neden ibaret bulunduğunu görürsün! Sen, kudret selinin elinde bir saman çöpü gibisin, onun yolunu tutsan da tutmasan da ondansın!

1695 Kudret çevgeninin halkasında (eğri ucunda) bir top gibisin! Onun darbele- riyle yuvarlanarak oraya buraya koşuyorsun!

Gücün yetmez ki onu defedesin, onun kararının karşısında hareket eyleye- sin! Kendini onun huzurunda yarı ölü say! O zindeliği, o dedikoduları (her şeyi) ondan bil! Hareket ve durgunluğunu da ondan bil! İyide, kötüde (her şeyde) açıkça onu gör!

37 Allah'a tevekkül eden kişi.

Ta ki o hidayetden dolayı tabi olan olası! Tabi olduğun Hak olsun, sen de ona tabi ol.

Böyle olunca sen, artık o olursun, yerde olsan da, göğe çıksan da. Bu sebepten o sırların incisi (Cenab-ı Mevlana Kuddusi sırrıhu el-esni) tam bir içtenlik ve yakarış ile buyurmuşlardır ki: Ya Rabbi! Bana o devleti göster ki, yerde gökte bulunan şeylerden, hayalden, şüpheden (her şeyden) kurtulayım, cemalini vasıtasız seyredeyim. Malik olduğum bu ilim doğru değildir. Sevap ise de, hata ise de çabuk göster ki

canım hayalin arından (gereksiz sıkıntıdan) kurtulsun da hakikate vasıl olayım. O hayaller gözümün önünde gece gibi karadır. Rabbimin lütfuyla, onu aydınlatacak, hakikat nurudur.

(SAYFA 72) Bu zulmetler o mumun nuruyla yok olsun! Ta ki ayrılıktan kurtularak bir olsunlar. O şüphelerle o hayal farklılıktır. Onları kalp ile birleştirecek, celal nurudur. Özetle, kendini yok bil! Var olan, yalnız Hak Teala Hazretleri'dir.

Böyle bildiğin zaman Hakk'ı görür, Hak'tan, öğretmensiz olarak (bizzat) ders alırsın. Ebedi cennette dinç kalırsın, daima emniyet içinde korkusuz olarak yolculuk edersin. Kul isen o yüzden şah, süha isen o hediyeler sebebiyle ay olursun. Mahkum isen hakim olursun, her ölünün yanına, ona can bahşetmek üzere gidersin. Dünyada Halik'in belirlediği yer olursun. İnsan ve cin Hakk'ın cemalini senden seyrederler.

Huda ila ahbap olmak isteyen, alçakta, yüksekte (her yerde) seninle oturur. Senden her ne dinlerlerse, vasıtasız Hak'tan dinlerler. Senin sözün, fiilin şeksiz şüphesiz Hak'tan olur, yer, gök senin kontrolün altına girer. Suretin her ne kadar beşer ise de, manan, Huda-yı adil olur. Çünkü Hak'tan başka her şey boştur. O boşlukları dolduracak, Hakk'ın nuru, ışığı ve haşmetidir.

Ten küpü (testi) denize doğru akarsa onu deniz say! Azlığına, çokluğuna bakma! O, zahiren (görüneniyle) testidir, fakat batınen (görünmeyen tarafıyla) deryadır.

Sen görüntüsüne bakma, içine bak! O, dış görünüşüyle size testi görünürse de, görünmeyen tarafıyla denizle bağı vardır. Sır gözünü aç! Ser gözünü değil.

Tâ ki ondan kıl kadar olsun haberdar olası. Dış görünüş o yolun perdesidir. Manasız (suretperest) insan dergahın dışındadır.

Eğer mana olursan, manaya kavuşursun, yoksa sen, o önderden çok uzaktasın! Aşk daha çok olan, kavuşmadan daha çok hisse alır.

Âşık olmayan kapı dışındadır. Çok ilim seni beyliğe eriştirir, fakat şeytan gibi çirkin ve zorba da edebilir. İblis gibi gururlu ve kibirli eder. Nihayet reddedilmiş, aldanmış ve kötü olursun. Bencil olan, hakikati görmekten uzaktır. O, daima karanlık gibi, nurun zıddıdır.

Âşıktan başkası âşık olunana mahrem değildir. İleride giden de, geride kalan da âşıktan başkası değildir.

MAKALE 30

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hak Teala Hazretleri kendine âşıktır. Ona benzer kimse yok ki ona baksın. Daima kendisiyle aşkbazlık eder. Şu halde kendinden ve kendini görmekten yüz çevirmelisin. Ve onun aşkıyla dolmalısın ki o kendini senden seyretsin. Hakikatte iki yoktur. Zira âşık, sevgilinin (maşuk) aynasıdır. Aynada görülen yalnız sevgilinin cemalidir. Bundan dolayı ikilik yoktur. Her ne kadar ayna ile görüntü ayrı ayrı iki şey görünerek (SAYFA 73) insanı aldatıyorsa da, manada birdir, birleşmiştir. Çünkü aynadaki görüntü aynı maşukun suretidir. Bu, neye benzer? Çeşmenin suyu akararak ırmağa karıştığı zaman, akıllı olan, her iki suyu bir görür. Çünkü ırmaktaki su ile çeşmeden gelip karışan suyun, birleşmesi sonucu oluşan aynı sudur. Şu halde "Ene'l Hak" diyen Hallac'ı hoş görmek lazım. Çünkü Hak söylemiştir.

Hak Teala Hazretleri o güzelliğe, o yüz aynasına âşıktır. Ondan başkasına bakmaz. Çünkü cihanda ondan daha güzel yoktur, adi ve kötü güzellere bakar mı? Tertemiz zat-ı İlâhi, kendinden başkasını beğenir mi? O Allah ki güzellikte eşi yoktur.

Gül, yalnız odur. Onun dışındakiler dikendir. Bütün odur, başkası parçadır.

1735 Şu halde bakışının daima kendisine yönelmiş olması doğaldır. Onun güzelliği kendisindedir, başkasından değil. O tek benliğin isteği ancak aynadır. Onu da daima hırka içinden çıkarır (dervişlerden devşirir). O aynada seyrettiği kendi güzelliğidir. Böyle bir aynadan nasıl vazgeçer. Aşığın aynada gece gündüz (her zaman) aradığı sevgilidir. Ayna da onun sevgilisidir, belki hakikatte ikisi birdir, iki değil.

1740 Bu itibarla "Ene'l Hak" sözü Hak olur. Bunu iyi kavra! Bu aynada o yüzden başkası yoktur. İrmakta ırmağın suyundan başka bir şey olmadığı gibi. Saf su akarsuyunun yerini yakinen ara da o akarsudan ırmak suyu iç! Aşığın kendi ırmaktır. Hak da ırmağın suyudur. Ölümsüzlük suyunu aşktan iste, bul! Hakk'ı daima o yiğitlerden ara! Onların yanına vardığın zaman kendinden bahsetme!

1745 Sen onlara aşkla, sevgiyle bak! Tâ ki o bağdan, o gülzardan koku duyasın. Eğer din endişesini taşıyorsan, benliğinden kurtulmanın yolu budur. Dünya için din sevgisini gönülden atıp, ona canıgönülden sevgi besleyesin. Halbuki dünya sevgisinden büyük günah yoktur, dünyayı sığınak edinenin vay haline! Cenab-ı Peygamber, dünyayı reddediş anlamında: "Dünya sevgisi bütün günahların başında gelir" buyurmuştur.

1750 Dünya, sihirbaz bir kocakarıya benzer ki o hilebaz halkı tuzağa bağlamıştır. Kendini genç ve güzel gösterir, hakikatte ise koca, çirkin ve hakarete layıktır. Onun parası gerçek değildir, sahtedir. Aldanma ki bütün kâr görünür, fakat bütün zarardır.

Sahte paralarını sürmek için fark edilmesin diye, altınla yaldızlar, onun yaldızlı paraları tamamen bakırdır. Aldanarak kabul edene yazıklar olsun!

MAKALE 31

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Dünyanın bütün işleri ve nimetleri çirkindir, sevimsizdir. Fakat çeşni ve lezzet aracılığıyla ayıpları örtülüyor.

(SAYFA 74) Nasıl ki süt emen çocuğa lezzetinden dolayı süt hoş geliyor. Yemek yemeye başladığı zaman artık süt ona hoş görünmüyor, aksine tiksindiriyor. Bunun gibi, çelik çomak gibi oyunlarda ona lezzetli gelirdi. Sonra onların çirkinliği ve faydasızlığı meydana çıktı. Şimdi artık onları alaya almaya, onları hor görmeye başlar. Dünyanın bütün işlerini buna kıyas edin! Cümlesi de sevimsiz oldukları halde lezzetleri itibariyle bize hoş görünürler. Lezzetlerinin bir an için yokluğunu farz edin. Hepsi kötü, çirkin, tatsız, tuzsuz birer şey olarak karşınıza çıkar.

Meze (çeşni) altın, âlem bakırdır. Bize meze vasıtasıyla altın görünmektedir. Hakikatte ise yaldızlı bakırdır. Yüzündeki mezeyi (yaldızı) kaldırıncı bakırlığı meydana çıkar. Cennet zevklerinin ebedi ve kesintisiz olmasının sebebi şudur ki; iç, dış tamamen mezedir, lezzettir. Yaldızlı bakır değil, halis altın paradır. Öyleyse dünya vasıtası olmaksızın ahirete talip ol!

Tâ ki sonsuz cennet zevkleriyle sonsuza dek bir arada kalasın (Halidine fiha ebeda)!³⁸

Bu dünyanın altın görüldüğüne bakma, yaldızlı bakırdır. Zevklerinin peşine takılıp da kuyuya düşme! Çünkü dünyada bulunan zevkler tamamiyle ödünçtür. İrmakta akan su gibi. Su, ırmağın değildir, menbadan geliyor. Her ne kadar etrafa ırmaktan gidiyorsa da aynı su, yolunu değiştirerek ırmaktan başka yere giderse, ırmak taş gibi kupkuru kalır. Onun gibi..

1755

Dünyanın zevkleri hep fanidir, tekrar asıllarına geri dönecektir.

Dünyanın çirkinliği açık, seçiktir. Cennet görünen bu dünya, sonunda cehenneme döner. Evvel, memeden, süttten zevk alırdın. O zevk senden geçtikten sonra bunlar senin gözünde, çirkin ve tatsız oldu. O derecede ki o sütü şimdi içsen, kusarsın. Bunun gibi, bir zaman oyuna düşkün idin, onlara olan hırsından dolayı bir an bırakmak sana ölüm kadar güç gelirdi.

1760

Senden o zevk geçtikten sonra ayıp görünmeye başladı, oyuna olan nefretin gittikçe arttı.

O derecede ki çocukları ondan menetmek için döversin. Mütemadiyen azarlar ve uyarırsın. "Oyunda bir fayda yoktur, bırakın! Gönlünüzden sevgisini sökün, çıkarın! Mal ve yetenek kazanmaya bakın ki, sonunda aç kalır, dilerirsiniz" diye.

1765

Oyun, yerinde duruyor (aynı oyundur). Fakat sendeki bu nefret nedendir? Evvel en iyi olan bir şey, neden şimdi en kötü oldu? Çünkü onun zevki geçti,

38 **Tevbe suresi 9/100** İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır. Kuran'ı Kerimde "ebedi kalınacak cennetler" sözü daha bir çok ayette geçmektedir.

lezzetsiz kaldı. Gönül, onu sinenden, fena fikir gibi, sürdürü çıkardı.

1770 Hem şimdi aklın kemale erdi. Dünyayı kazanmak yolunun dalaverelerini öğrendin. İşte dünya dediğimiz şey tıpkı bu oyun gibidir, belki daha beterdir. Fakat sen, çocuklar gibi onun, fenalığından haberdar değilsin! Cenab-ı Hak dünya hakkında (lehv ve laab)³⁹ buyurmadı mı? Allah Teala bu hükmü kendi kelimasında vermiştir.

(SAYFA 75) Allah sana seçkin bir akıl bağışlarsa Hak erleri (Merdan-ı Huda) gibi sapasağlam fikir sahibi olursun, onların ilmi sana da ulaşır, sen de veliler sırasına girersin,

1775 yanında dünyanın çirkinliği açıkça görünür, geçer parayı, sahte parayı (halisini kalpını) anlar, seçer çıkarırsın. Cihana ve cihan ehline güleceğin gelir. Hepsini de zenciler gibi siyah yüzlü ve çirkin görürsün. Kârlarının zarar içinde zarar, kendilerinin çocuklar gibi oyuncakla meşgul oldukları gözüne batar durur. Ömürlerini faydasız şeylerle boşa harcadıklarını, bozgunculuğu züht ve salâha tercih etmiş olduklarını görürsün. Öğütlerin kabulü onlara hapse tıkmak kadar ağır gelir, dünyaya olan hırsları artar.

1780 Dünyaya heves bağlamışlardır. Yiyelim, içelim, rahat yaşayalım, ondan fazla hisse kapalım diye uğraşırlar. Mal kazanalım, itibar kazanarak başa geçelim, dilenciler gibi sürünmeyelim derler. Gözünü açıp da baktığın zaman görürsün ki düşünceleri de, tuttıkları yol da tamamen yanlıştır. Ey oğul! Hayat yolculuğunda bunların (süt içmek, oyun oynamak gibi şeylerin) bir çok emsalini gördün. Hadde ve hesaba gelmeyen bu korkunç şeylerin hiç birinden ibret almadın.

1785 Bu tarla, gözüne hâla hoş görünüyor, o leşi kabul ediyorsun.

MAKALE 32

Bu makalede “La yuldağu’l-müminu min cuhrin merrateyni” hadis-i şerifi beyan olunacaktır. Meal-i şerifi: “Mümini yılan, bir delikten iki kere ısırılmaz” demektir. Dünyanın vefasızlığını ve çirkinliğini kesinlikle görmüş, anlamış olan ademoğulları, gene ona meylederse biliniz ki o, mümin değildir.

Bu makalede şu da beyan olunacaktır ki, dünya ile ahiretin nimetleri, güzellikleri ilk bakışta bir görünürse de hakikatte bir değildir. Nâr ile nur gibi ki her ikisi de aydınlatıcı oldukları halde biri yakar, biri rahatlık ve zindelik verir.

Eğer ateşi ağacın yanına yaklaştırırsan yakar, fakat güneşin nuru yakmaz. Belki ona tazelik verir, gıdalanmasına hizmet eder.

Bir misal daha, bülbül yumurtasıyla yılan yumurtası hacim ve renk itibarıyla birbirine benzer. Fakat neticede ondan bülbül doğar, bundan yılan yavrusu. Başka bir misal, Hindu menisi ile Türk menisi, görünüşte farksızdır. Fakat ondan simsiyah bir Hindu, bundan bembeyaz bir Türk çocuğu doğar. Dünyanın zevkleri ve rahatlıkları Hindu menisi gibidir. Neticesi kara ve çir-

39 **Enam suresi 6/32** Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahiret yurdu Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?

kindir.

Kulluk ve ibadetin neticesi olan zevkler, rahatlıklarda Türk menisi gibidir. Neticesi nurlu ve dilberdir (Yevme tebyaddu vucûhun ve tesveddu vucûh).⁴⁰

Cenab-ı Peygamber, hadis-i şerifinde: "Mü'min, bir delikten iki kere ısırılmaz" buyurdu. Yılan, bir mümini bir defa ısırıp yaraladıktan sonra ikinci bir defa daha ısırılmaz.

(SAYFA 76) Akıllı bir insan tecrübeyi nasıl ihmal eder ki o, ona Allah tarafından ih-san edilmiş bir nurdur. Eğer canında Nur-ı Hak yoksa şaşkın, başıboş her tara- fa başvurur durur.

Dünya hırsı ona daimi perdedir. O, (yolunu göremediği için) durmadan ka- ranlık tarafa koşar. Bu ham taam, onun aklının yolunu keser, nihayet gafil kuş tuzağa düşer. Hırstan dolayı gözleri kör, kendi harap olur, yolsuz ve reh- bersiz bir çöle düşer. 1790

Öyle çöl ki nihayetine eren olmamıştır. Orada önde giden, arkada kalır. Bu cihan tuzaktır, taneleri zevklerdir. Bu tanelere aldanarak o tuzağa ne canlar tutulmuştur.

Ne mutlu ona ki zevklere sabreder de (tuzağa düşerek) pişmanlıkla ellerini ısırmaz. Tahammül onda gitgide fitri bir tabiat olur. Bütün arzu ve eğilimle- ri hayır ve cihat tarafına yönelir. Aptallık edip rahat tarafına koşturmaz, güç- lük ve sıkıntıyı külah gibi başında taşır. O asla dünya rahatı aramaz. Bu gü- zel renkler, kokular onu kesinlikle aldatamaz. O, zevkini ibadetten alır, is- yandan değil. Ona her şeyin niteliği açıkça belli olur. 1795

Onun yanında rahat makbul değildir. Çünkü o, asılı, taklidi anlamıştır. Şüp- he yok ki, parça aslına döner. İyi, iyi tarafa; kötü, kötü tarafa gider. Dünya zevkleri ahiret zevklerinin değersiz bir taklitidir. Bunu kesinlikle bil de ra- hat tarafına koşma! 1800

Gerçi zevkler, rahatlar birbirine benzer fakat biri neşe, biri üzüntü tarafına götürür. Biri cezbetmeden hayat tarafına, diğeri bildirmeden ölüm tarafına iletir.

Kısaca, biri cennete, öteki cehenneme ulaştırır. Türk menisi ile Hindu menisi gibi ki ikisi de görünüşte farksızdır. 1805

Ama, birinden ay parçası gibi güzel bir çocuk, ötekinden kara yüzlü çirkin bir Hintli doğar. Bülbül yumurtasıyla yılan yumurtası da böyledir. İki diken gibi birbirinden farksızdır. O iki dikenin birinden latif güller doğar, öbürü gül vermez, kuru bir çalı olarak kalır.

Bunun gibi yılanın tohumundan yılan doğar; öbüründen de güzel yüzlü sev- gili gibi hoş ve sevimli kuş. Dünya rahatı pelit tohumuna benzer. 1810

Ahiret rahatı sana göz ve görüş bahşeder. Bir rahat ki ibadet sıkıntısıyla elde

40 **Ali imran suresi 3/106** O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri kararanlara, "İmanınızdan son- ra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın" denilir.

edilir, onunla semalarda uçarsın. Bunu bilen zümre, her bilinmezden haberi tüm sesleri duydular. Dağlardan, taşlardan ses işittiler. Ama, ne ses! Manalı ve muhteşem.

1815 Dağlar taşlar ne ki! Yerde gökte bulunan bütün zerreler onlara açıkça aşkın esrarını söylerler. Göklerin, yerlerin bütün zerreleri inleyerek Bari-i Teala'yı tespih etmektedirler. Onların cismani kulağına bu tespih sesleri her zaman erişir. Çünkü onlar bu cesedi adamakıllı temizlemişlerdir. Yerden göğe kadar olanı apaçık seyrederek; iyiyi kötüyü, eşkiyayla temizi (her şeyi) görürler. Çünkü gözleri nurlu ve berraktır. (SAYFA 77)

1820 Onların gözlerinden bir şey gizli değildir. Her kul, o ilahi bağış ile sultan olmuştur. Aşk-ı Hak ile cümlesinin nârı nur oldu. Her biri Hak'tan yüzlerce ders aldı. Kalpleri Hak ilminin kaynağıdır, onların madenlerinden hesapsız altın çıkarırlar.

Hepsinin dilinden söyleyen Hak Teala'dır. Onlardan dinlenenler, ilahi sırlardan (ilm-i ledün) başka değildir. Hak Teala kendini onların nakışlarından gösterir. Her biri derya gibi inciler saçır.

1825 Yüzünü onlardan tarafa çevir ki hayat bulasın. Onlardan başkasına dönen yüz ölümdedir. Hak Teala cihanı onlar için yarattı. Tâ ki değersizlerle şereflensin. Tâ ki ölmüş kalpler onlardan dirilsin. Su ve çamurdan (anasırdan) yaratılmış varlıklar cisimden kurtulsun. Fani olan toprak, onlarla temas gelince fanilikten kurtulur. Bu temasla takvalıların da takvası artar. Çünkü evliyayı Hak Teala Hazretleri kendine halife kıldı, meleklerle üstün kılmakla mertebesini yüceltti.

1830 Cismine topraktan, sudan yaratarak nurunu onda yerleştirdi. Bu nur sebebiyle hurilere, meleklerle üstün oldular.

Yüzüne felekler de, melekler de hayran oldu. Gönül nuru, nurların sırrının sırrıdır. O gönülde ne gibi düğünler, şenlikler oluyor!

Eğer ondaki nur, yüce nur olmasaydı, melekler ona nasıl secde ederdi? Söyle! Meleklerin secde ettiği ve arzuladığı nereden olacaktı, yerden göğe çıkmaya nasıl güç yetirecekti?

1835 Cenabı Hak, ezelden göstermediği şeyleri Adem'den gösterdi, o bağlı kapının kilitlerini açtı. İblis, Adem'den evvel feleklerde meleklerin serdarı, muallimi değil miydi? Adem'in gelmesiyle kesinlikle bilindi ki iblis, melek cinsinden değilmiş ki, Adem'le oturup kalkabilirdi. Ezelden beri kafir, reddedilmiş ve kovulmuş idi, bu sırlardan hayvan gibi bihaberdi. İman nakışı onda emanetti, hakiki mahiyeti küfür idi.

1840 Bu sır Adem'den ortaya çıktı ki ondan evvel keşfedilmemiştir.

MAKALE 33

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hak Teala Hazretleri o cihanı kendi nurundan yarattı. O da Hak gibi baki ve sınırsızdır. O mana ve hikmet ki Adem'in gelmesiyle açığa çıktı. Ondan önce hiç bir varlıktan ortaya çıkmadı. Adem'den önce sahte para ile gerçek para seçilmemişti. Adem'in varlığı ölçüt oldu İblis gibi sahteyi, melekler gibi gerçek olandan ayırdı. Evvel böyle bir seçim yapılmamıştı. Bunun vasıtası Adem'in vücuda gelmesi oldu. Böylece ölçüt olma makamı (mihenklik) Adem'in evlatlarında kıyamete kadar sürekli ve mevcuttur. Sahte para gerçek paradan, mümin kafirden, iyi kötünden onların varlığıyla seçilir.

Bu makale şu hadisi şerifi de beyan edecektir: "Lev suvvira'l-aklu leazleme's-şemsu fi şuâi nûrihî ve lev suvvira'l-hamâka leedâe'l-leyl ke's-şemsi fi mukâbeleti zalâmihî"

Meali şerifi: "Eğer akla suret verilseydi nurunun ışığı yanında güneşin nuru karanlık denecek kadar sönük kalırdı."

Ahmaklık da tasvir edilseydi, alacağı şekil şu olurdu: "Karanlık gece onun zulmeti karşısında güneş kadar parlak görünürdü."

(SAYFA 78) Bu makale şunu da ifade edecektir ki:

İnsandaki şehvani zevkler nâridir. Nârın asıl kaynağı cehennemdir. O nâr evliyanın nuruyla söndüğü vakit, ham maddesi elbette aslına dönecektir. "Kullu şeyin yerci'u ilâ aslihî" (Her şey aslına rücu eder).

Cenab-ı Hak bu sırrı duyurmadi. Onu meydana çıkararak Adem oldu. Saf suyun dibindeki tortuyu o çıkardı. İblis'e harpsiz, darbsız galip geldi. Onu, tekme vurmada yedinci kat gökten zemine attı, hakir ve zelil etti. Yükseklerden indi, yerin dibine geçti, lanet, boynuna halka gibi takıldı.

Allah'ın laneti daima ona yakın olsun, onda garip bir sır saklıydı ki söylesem, akıllar divane olur, akıl başsız ve ayaksız kalır. Şu halde sahte para ile geçer paranın hükmünü veren Adem olmuştur ki iyi kötü onun aracılığıyla meydana çıktı. Sahte parayı gerçek paradan ayırdı. Böyle sarrafa kıymet biçilir mi? Çünkü, karışık olsun, saf olsun, onun değerlendirmesine bir şey gizli kalmıyor.

1845

Bu kadar örtülü ayıbyıla beraber o, meleklerle bilindik görünüyordu. Meleklerin değerlendirmesine göre onun sahte parası gerçektir, bundan dolayı ona canıgönülden talebe oldular. Hiçbir âlimde o kudret yoktu ki, onun çirkin hallerini anlayıp anlatabilsin.

1850

Bu sahteliği anlayacak, görecektir kudret Adem'den başkasına verilmemişti. Bu nur, Adem'den miras olarak geliyor. Onun varisleri veliler ve sâliklerdir.

Evliya-yı kiram böyle bir mirasa kondular. Çünkü bunlar o ahtlerine vefa ettiler. Hepsi "Elest" ahdinin zevkiyle sarhoştular.

1855

Her ne kadar baştan aşağıya sustularsa da bu vücutlardan önce onların ruhları o vuslatta "Elest" ahdinde Rahman'ın şarabıyla sarhoş idiler. Hak Teala Hazretleri buyurdu ki: "Rabbimiz ben değil miyim? İsteklerinizi ben vermiyor muyum? Benim rahmet soframdan yemiyor musunuz? Her istediğinizi

benden almıyor musunuz?

1860 Ben deryayım, siz de balıklara benzersiniz, sizinle vasıtasız sohbet etmiyor muyum?" Bu suallere cevapta hepsi "Bela" dediler. Fakat her ruhun dili başka başka idi. Elbette ki ruhların onayı görünüşte birdi, fakat özde madenler gibi çeşitliydi. "Bela"ların kimi bakır gibi kıymetsiz, kimi gümüş gibi nispeten kıymetçe daha yüksekti. Bir kısmı altın gibiydi, diğerlerinden daha mükemmel, bir takımı da derin derya gibi incilerle dolu idi.

1865 Cenab-ı Hak istedi ki onların sırrı açığa çıksın, kimi aşağıda kalsın, kimi yukarı çıksın. Kimi güzellik ve hoşluk cihanında görünsün kimi de çirkinlik ve küfür ve sapkınlık içinde görünsün. Kiminin nuru güneşi bastırsın, gecenin karanlığı yüzlerce bulut yoğunluğunda görünsün. Öyle zulmet ki kiminin karanlığı onun yanında güneşin yüzünden daha parlak görünür. Cenab-ı Peygamber cehalet ile akıl hakkında buyurdular ki: "Hiç bir kimse bunların ikisini bir tutmaz." (SAYFA 79)

1870 Eğer bunları bir sayan varsa, o, eşek demektir. O dergahtan, o kapıdan uzaktır. Aklın nuru eğer perdesiz olarak görünse, onun yanında güneş karanlık gibi kalır. Cehaletin görüntüsü açığa çıksa, gecenin karanlığı ona nispetle gündüz sayılır. Fakat bunların ikisi de manevidir. Ondan dolayı halkın gözünden saklıdır. Ölüm gelip de bu suret âleminden ayrılarak başsız ve ayaksız yönsüzlük tarafına gittiğin zaman

1875 her ikisinin sureti de sana açıkça görünür. Orada iyi kötü sana gizli bir şey kalmaz. O vakit nuru, nârı görür, gülşenin tadını, dikenin acısını tadarsın. Eğer sen o güneşin nuruysan ona gidersin! Gözlerin güneş gibi, güneşe yönelir. Eğer nârî isen gider, cehennem ateşinde güzelce yerleşirsin! Parçaların sonunda bütüne ulaşır, çünkü oradan geldiler, yine oraya gideceklerdir.

1880 Dünya isteklileri cehennemnin mayasındandır, kuşlar gibi, tane için tuzağa düşmüşlerdir. Çünkü dünyanın zevkleri nârîdir, nur ile birleşemez. Çünkü aralarında zıtlık var. Her kimin yari, ahababı nâr ise, onu nâr gibi bil ve öyle gör. Bu cehennem ağacı cehennemnin parçası olunca, aslıyla birleşip karar etmesi doğaldır. Her kim nârî ise nâra gider, nurî olan da elbette ki, nura dahil olur.

1885 Bu bahsin sonu gelmez. Gene biz evvelki ince sözlerimize dönelim. O "Bela" zahirde eşit görünmüşlerdi ama, batında çeşitlidirler. Cenab-ı Hak murat eyledi ki gizli tarafları meydana çıksın, her biri kendi aslına kavuşsun. İlâhi buyruk ortaya çıktı ki yere inin! Kalıplarda canlar cemaatiyle irtibat edin! Ey ruhlar! Su ve toprak (anasır) âleminde her biriniz birer yer tutup yerleşin!

1890 Tâ ki "Bela"ların mahiyeti anlaşılsın! Her ne kadar bizce gün gibi aşikar ise de. Biz biliyoruz ki o "Bela"lardan her biri ne niteliktedir, ondan ne gelecektir, ne sonuç ortaya çıkacaktır. Fakat istedim ki onların görüntüsü bütün âlem yaratıklarınca da bilinsin. Semadaki melekler de öğrenmiş olsunlar, insanlar ve cinler yüzlerini tamamen bize döndürsünler. Kudretimin sonsuzluğu bilinsin, akıllar hayran kalsınlar.

- Sanatım hakkındaki hayretleri artsın, onları seyretsinler de padişahlık nasıl olurmuş anlasınlar. Acaip sanatımı seyrederek kesin inançları dembedem artsın. Hakkımdaki sadakatleri artınca bu kafes gibi olan dünyadan kurtularak, bir deryaya doğru giderler ki, bu cihan ondan bir damla, güneş bir zerredir. Orada hayat içinde hayat bulurlar. Bu renk ve koku cihanından tamamen kurtulurlar. Bu dünya zindanından kurtularak lütufla kahırdan, zehirden kurtulurlar. Kendilerini kılıçsız olarak boğazlarsa (ölmeden önce ölürlerse) dalga gibi deryanın aslından ortaya çıkarlar. (SAYFA 80) 1895
- Onların damla gibi kıymetsiz görünen canları o deryada aziz ve makbul olurlar. Aziz demek de söz mü? O deryaya karışır, deryanın ta kendisi olurlar. Dalga gibi, denizden oluşurlarsa da sen onları deryanın bizzat kendisi bil, deryadan başka bir isim verme! 1900
- Burada iyi kötü, aziz değersiz yoktur ki, vahdete ikilik sığmaz. Deryadan kopan dalgalar yüz kat yükselse, gene dalga ile derya aynı şeydir. Şaşılığın gözü biri iki görür. Onlar daima eğri bakar. Doğruyu eğri görür. Çünkü kendi gözü fenadır, nasıl iyi görebilir? Senin de can gözünde şaşılık var. Şaşılığı bırak da bu sırrı anla ki, 1905
- evliyanın cümlesi bir nurdur, Allah'ın nurudur. Şaşılığı olmayan biri nasıl iki görebilir. Bir suyu, yüz kaba taksim etsen gene bir sudur birkaç su olmaz. Gözü açık ve nurlu olan bir kimse, külhana gülşen diyebilir mi? Şarap içen ve onu iyi seçen bir kimseyi, aynı şarabı çeşitli kaplara koymak suretiyle taklit etmek, "Bunlar bir cinsten değildir" dedirtmek mümkün mü? 1910

MAKALE 34

Bu makale şunu beyan edecektir:

Veliler kaplara benzer. Aşk, marifet ve Hakk'ın yüzü, o kapların içinde bulunan şaraptır. Şarabı tanıyan kimse şarabın, cam, şişe, bardak gibi çeşitli kaplarda bulunmasından yanılmaz. Hangi kapta bulunursa bulunsun onu görünce tanır ve onu şarap olarak kabul eder. Ama tiryaki olmayan ve şarabı bilmeyen kimse, onu ancak belli kapların içinde olursa kabul eder. O, görüntü bir sarhoşluktur manadan bağımsızdır.

Zarf, içinde saklanandan habersizdir. Enbiya ve evliyanın suretleri zarflara benzer. Her kim yani dışa bakan bir kimse bir nebiyi veya bir veliyi görür, ona biat ederse ondan sonra başka bir veli görürse baş dönderir. Benim şeyhim falandır, sana güvenim yok der. Hakikatte ise o lafını ettiği veliden de haberi yoktur. Zira onlar aynı kaynaktan gelen bir nurdur. Her ne kadar dışta yüz bin adet görünürlerse de. Nitekim Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır:

An sorh kabâyi ki çû mehpar berâmed İmsâl der in hırka zengâr berâmed

Ve ân Türk ki ân sâl be yağmaş bedîdi Ânest ki imsâl Arabvâr berâmed

Ân bâde hemânest eger şişe bedel şod Beniger ki çi hoş berser-i humâr berâmed

Tercümesi: O kırmızı elbiseli ki, geçen yıl ay gibi görünmüştü, bu sene mavi renkli hırka içinde zuhur etti. O Türk ki, o sene onu renksiz görmüştün, aynı Türk'tür, bir sene Arap kıyafetinde gelmişti. O bade aynı badedir kadehi değiştiyse de. Bak! Şarapçının başı üstünde ne hoş görünüyor.

Bu makale şunu da takdir edecektir ki, garaz, insanların gözüne perdedir. Hakk'ı görmelerine mani olur.

Nitekim, tarafsız yabancılar Hazret-i Yusuf'un cemaline can feda edercesine hayran oldukları halde kötü niyetle (SAYFA 81) dolmuş olan kardeşleri canına kastederek onu kuyuya attılar (ondaki nuru göremediler).

O, şarabı hangi kapta görse tanır. İster şişede bulunsun, ister kapakta.

1915 O, onun kavrayışının dışına nasıl çıkabilir, şarap kadehlerinin boş olması onu şüpheye düşürmez. Peygamberan-ı izam ve evliya-yı kiramın suretleri (cisimleri) o ezeli şarabın kaplarıdır. Onlar kap olunca, kabın içindeki Hak Teala Hazretleri olması gerekir.

Çünkü o, yüzünü açıkça onlardan gösterir. Bu sebepten dolayı Cenab-ı Deyyan Hazretleri buyurmuştur ki: "Ben yere göğe sığmam, ancak müminin gönlüne sığarım. Sen beni daima o gönülde ara!"

1920 Bundan dolayı, Hakk'ı tanıyan ve emin olan bir kimse, yere göğe bakmaz, Hak erinin (Merdan-ı Huda) eteğine yapışır, evliyaya candan tutunur. Süsler, görüntüler onun yolunu kesmez. Çünkü yolculuk onun (Merd-i Huda'nın) maneviyatıdır. Bir kimse bir şeyhe bağlanarak ona mürit olduktan sonra başka bir şeyhe rastlasa, bu, o değildir, benim şeyhim felan zattır diyerek yüz çevirir.

1925 Anlaşılır ki bu adam, o şeyhten de nasip alamamıştır, belki kokusu bile sinmemiştir. Çünkü evliyaullahın hepsi bir nurdur. Hepsi de can güneşinin nurudur. Dış görünüş itibariyle yüz binlerce imiş gibi görünürlerse de manen

birdirler. Mesnevi-i Şerif'te vahdetin nasıl ve ne yolda açıklandığını babamın dilinden dinle! Evliyadan iki dostu birleşmiş gördüğünde onlar hem bir olurlar, hem altmış bin.

Onların çokluğu deniz dalgalarına benzer ki sayılarını rüzgar arttırıyor. Can güneşi bir kaynak olduğu halde birçok beden pencerelerinden geçmekle ayrı ve çokmuş gibi görünüyor. Fakat görünen yüzüne baktığın zaman görürsün ki birdir, çokluk yoktur. 1930

Bu noktada şüpheye düşenler, beden perdesinden sıyrılıp çıkamayanlardır. Ayrımcılık hayvani ruhtan olur. İnsani ruh birliktir.

Çünkü Hak Teala onların üzerine nurunu serpmiştir. Hakk'ın nuru için ayrılık düşünülemez.

Bu, herkesin görüp anlayacağı bir meseledir fakat bazı kimselerin kendilerine has art niyetleri, gözlerini kör ediyor, Süleyman'ı onlara karınca gösteriyor. Yusuf'un kardeşlerine bak! Yusuf onların gözüne neden kurt gibi göründü? Çünkü, hepsi de garazla dolu idiler. 1935

Art niyetten daha kötü hastalık yoktur. Garaz gelince hüner saklanır kalır. Fena perdeler göze engel olur.

Göz, o cemali, o güzelliği, o hoşluğu göremez. Bu perde ile yâri görsen, yabancılardan suratını görmüş olursun. Gözüne mavi gözlük koysan -gerçeğin aksine- kırmızıyı da mavi görürsün! İşte garaz, bu renkli gözlük gibidir. Sana cenneti cehennem gösterir. 1940

(SAYFA 82) Ey kendini beğenmiş, ancak art niyetten geçtiğin zaman eşyayı oldukları gibi görürsün.

Kendini beğenme gibi fena perde yoktur. O her şeyi kusurlu gösterir. Sıcak şeyleri donmuş, buz tutmuş görürsün. Garazın kaynağı kendini beğenmişliktir. Ancak ondan temizlendiğin zaman adam olursun! Her kim kendinden kurtulursa emin olur, emniyet sarayında oturur. 1945

Dingin bir kalp ile korkusuzca yoluna devam eder. Cihana ve cihanın hayır ve şerrine galip gelir. Belki onun namı zikir gibi dudaklarda (dillerde) tekrarlanır. Herkes aşk ile onu tefekkür eder.

Daima kible gibi ona secde ederler, kalplerinden onun sevgisinden başkasını söküp atarlar. Her zaman onun aksinden nur toplarlar. Felekler de melek gibi kanatsız olarak uçar. Dünyada herkesin arzusu o olur, insan ve cinlerin işleri ondan biter. Hepsi onun için kendilerinden geçerler, testilerini onun ırmağından doldururlar. Şarap kadehi gibi ondan dolarlar. 1950

Onun deryasından yüz çeşit inci çıkarırlar.

İnci veyahut derya nedir ki? Hani o laf anlatılacak adam ki ona deryadan bir çiğ tanesi göstereyim. Eğer o deryadan bu tarafa (dünyaya) bir damla isabet etseydi bu değersiz dünyada şeref bulurdu. Yer gök fanilikten kurtulur, o şevk ve neşe şarabından kadeh gibi dolardı. 1955

Rebabnâme

Bu cihanda o cihan ile bir olur, ebedi mutlu ve kedersiz olurdu. Bu açıklamanın sonu yoktur. Geri dön de evvelki sözlerine devam et!

1960

Bahsimiz şurada idi. Bu varlık bütün art niyetlerin aslıdır, kaynağıdır.

MAKALE 35

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Şarap, bütün suçların, günahların aslıdır. Bundan dolayı ona “kötülüklerin anası” demişlerdir. Çünkü şahıs onu içtiği zaman kendisinden zina, yalan, katillik ve zulüm gibi yüz bin çeşit hata ve kusur meydana gelir. Şarap gibi, kendini beğenmişlik de garazların aslı ve mayasıdır.

Mademki insan kendiyile sınırlıdır. Ondan birçok fenalık ve haksızlıkların meydana gelmesi kaçınılmazdır ki, Hak Teala onlara rıza vermez.

Bu garazlar bütün göstermeliktir. Asıl, odur. Her ne kadar muhtelif renklerde görünse de. Çeşit çeşit kötü niyetler, senden, başkalarından daha iyi olma yeteneğini tamamen siler. Gözlerin perdelenir, Hakk'ı göremez olur, dostların sana düşman görünür. Onun için saf şarap, kötülüklerin anası oldu. Gençte, ihtiyarda fitnenin başı odur.

Ondan insanlara yüzlerce günah doğar. Dedikodu, savaş ve didişme, şer ve kargaşa gibi, zina gibi, fısk gibi, namazı terk etme gibi kötülükler hep onun ürünüdür.

1965

(SAYFA 83) Sarhoşluk halinde kız kardeşine taarruz eden bile olmuştur. İşte bundan dolayı şarap, şerlerin anası olmuştur. Kötülük, suç, eğrilik hep ondan doğar. Bil ki, kendini beğenmişlik de böyledir. İnsanlardaki art niyetler hep ondan meydana gelir.

Kendini beğenmişlerde her zaman gözlerine perde olacak işler, haller meydana gelir. Tâ ki evliyayı eşkiya görürler. Muttakiler tarikatından saparlar, uzaklara düşerler. Garazsız olmak istersen, bu hastalıktan (kendini beğenmişlik, kibir, hodperestlikten) tamamen kurtulmalısın.

1970

Kibri bırak, gece gündüz Hakk'ın kulluğunu tercih et! Candan, gönülden Huda'ya ibadet eyle ki, bu çalışman sana kol kanat olsun.

O kanatlarla insanlardan, meleklerden, hurilerden daha yükseklerde uçasın. Belki bu kanatlar seni Huda'ya kadar götürür.

1975

Hudaya! Aklını başına topla da kanatlarını kuvvetlendirmeye bak. Gözlerini Hüda'ya hasret, kendine bakma! Tâ ki Huda sana ilm-i ledün bahşetsin. Orada öyle derinlere dal ki sana ne gam, ne mutluluk hiçbir yol bulamasın. Canı gönülden, kendiliğinden tamamen geç!

Su ve toprak (anasır) âleminin cisimlerine değer verme.

Gece gündüz Hak'la meşgul ol, dembedem ondan yeni yeni ve vasitasız ders al! Yol budur, ben sana doğru yolu gösterdim.

1980

Bu yolu terk edersen, irade senindir. Gönlün sana bu yolu bıraktırmak, yüzünü yolsuzlar tarafına çevirmek ister. Ebedi ömür bedelinde geçici ömür aldırmak, makamı bırakıp çabalama içerisinde kalmanı ister. Çektiğin bu kadar sıkıntı ve kederin mükafatı olan büyük hazineyi bırakmak hüsrandır.

Bu konunun bundan fazla açıklamaya tahammülü yoktur. Bu kadarla yetini-

1985

yorum. Yetersiz ahmağı daha fazla yumruklamak istemem.

Bu alçak dünyada, kendine kılavuzluk edecek kimse görmüyorum. Çünkü hepsi de kusurlu ve kibirlidir. Benliğini ayağının altına almış kimse görmüyorum. Hikmet gıdasını hakimden başkası yiyemez. Çünkü o büyük lokma yalnız onun gıdasıdır. Sözü kimseye değil, kendime söylüyorum. Çünkü halkın çoğu ahmak ve yetersizdir (söze muhatap olacak nitelikte değillerdir).

1990 Cimriler gibi dünya mülkünü istemiyorum. Çünkü o, leştir. Kuzgunların gıdasıdır. Cenab-ı Risaletmeâb Efendimiz "Dünya leştir." buyurmadı mı? İsteklilerini köpeklerden saymadı mı? Bu hatayı ashabına bildirmedi mi?

İnsan köpeklerle hiç hemdem olur mu? Anka herkesle beraber uçar mı? Bu, imkansızdır ve kim inanır ki, küfrü din diye kabul etsin.

1995 Müminin yeri yedinci kat semanın üstündedir. Melekler etrafında hizmetçiler gibi saf bağlayıp dururlar. Madem ki dünyada onun cinsinden kimse yoktur, şüphesiz o, başka cinsten gelmiştir. Onun için bu âlemde karar etmek imkansızdır. Daima can mülkü tarafına kaçmak ister. Bu servetin içinde o, garip kalmıştır. Dağlarla taşların arasında sıkışıp kalan lâl gibi.

(SAYFA 84) O kimse ki, mülkü o cihandır, kısmet için nasıl kapı kapı dolanabilir?

2000 Hatta ona dünyayı bütün bağışlasalar, dönüp bakmaz bile. Tatlı suyu içmeye alışmış olan kimse, çorak sudan tiksindir. Su kuşu gıdasını tatlı suda arar, o sudan başkası ona azap olur.

MAKALE 36

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Her kime ki padişahlık, nimet, zevk ve sefa elvermiştir (yani naz ve nimet içinde refahla ömür sürmüştür) fakir ve kuvvetsiz düştüğü zamanlarda da onu arar, o saadetlere hasretle ah çekerek o anki durumundan şikayette bulunur. Hak Teala Hazretleri ruhları, cisimlerden yedi yüz bin sene evvel yarattı. Onlara orada (ruhlar âleminde) padişahlık, mülk, zevküsefa verdi. Bu âleme (anasır âlemine) gelince elbetteki o hali arzu ve temenniden bir an bile geri durmadılar, duramazlar. Ancak o haletten nasip almamış olanlardır ki burada karar tuttular ve bu hale kanaat ettiler. Belki o hali ve o vakti inkar eylediler.

Morgî ki haber nedared ez âb-i zulâl

Minkâr der âb-i şûr dâred hemi sâl

Meali: Bir kuş ki tatlı sudan haberdar değildir (yani tatmamıştır), gagası daima çorak suya batar.

Temiz bir ruh ki ezelde o sudan içmiştir. Ondan başkasını hatırından çıkarmıştır. Daima candan arzu ettiği o sudur. Onun aşkıyla inleyip ağlar.

Onun lafından başka bir şey söylemez ve dinlemez. Başka hiçbir şeye bakmaz. Dışta ve içte virdi odur. Onun adından başkasını anmaz. O zevküsefayı nasıl unutabilir? O ebedi saltanatı, o mülk ve haşmeti, o cihanı ki bu cihana da az çok onun nimetlerinden serpinti gelmiştir. Orada sayısız yeni yeni cihanlar vücuda gelmektedir. Orada hudutsuz mülkler, saltanatlar vardır ki

2005

bu cihan o deryadan bir katre, o güneşten bir zerredir. Onu açıklayabilecek sözler ve ibareler yok ki anlatabileyim.

2010

Bununla beraber lisanımdan ona layık olmayan bir iki kelime fırlıyor. Onun ayrıntısı ve açıklaması sözlere, kelimelere nasıl sığabilir? Zikrini kaba sığdırmak mümkün mü? Başlangıcı, kaynağı olmayan bir yola düştüm gidiyorum. Şu ümitle ki, bir gün başımı doğrultarak

ezelde bulunduğum cihanı göreyim. O cihan ki orada talepsiz, arzulara erişirdim. Ağızsız badeler içerdim. Dilsiz nükteler söyledim. Elsiz, avuçsuz kadeh tutar, kalpsiz neşelenirdim. Dertli vücuttan kurtulmuş saf can idim. O sahrada ayaksız koşar gezerdim.

2015

(SAYFA 85) Zıtlarla ve sayılarla sınırlı olan unsurlardan uzak olarak güzel hurilerle bir arada bulunurdum.

Her tarafta kurulmuş meclisler, nimetlerle dolu sofralar vardı. Hak Teala Hazretleri her istenileni “Hayır”sız, “Evet”siz, belki istemeden ve zahmetsiz benim lütuf ve keremimden alın buyurmuştu. İçilen her kadehi yüzlerce si daha takip ederdi.

2020

Orada her şeyi kulaksız dinlerdim. Bülbüllerinin güller üzerinde namelendiği sırlar dile sığmaz. O sırlardan biri budur ki: Ey kullar! Rabbiniz Teala size yüzlerce nimet ihsan etti.

- 2025 Diğerlerini de mahrem olursanız, kulaksız olarak bizzat Hak Teala Hazretle-
rinden iştirsiniz. Hakk'ın lütfuna sınır, son yoktur, dile, beyana sığmaz. Na-
sipsizlerin nasibi ondandır, gönül yaralarının şifası ondandır. Amelsiz mü-
kafatlar ihsan eder, istemeden bağışlar verirdi. O kimseler böyle latif ömür-
ler sürmüştü. Onu verir de bu kesif (değersiz) hayatı alır mı?
- 2030 Bu divaneliği ancak o alçak nefis yapar ki, o bahttan, o devletten uzaktır. O
deryadan su alamamış boş testi gibi kalmış, o gülşenden bir renk ve koku
elde edememiştir. O ezeli saltanattan nasipsiz kalmış, Huda'ya bir an bile
dost olamamıştır.
- Dünya zindanında kalmış kurt gibi ki saydığım lütufların birinden haberi
yok. Kurdun, o saadetlerle ne ilişkisi var, ona o rütbe nereden kısmet olacak
ki?
- 2035 O ebedi dünyayı hatırlasın, yahut haddi olmayarak sınırsız âlem tarafına
adım atabilsin. Mahduttan doğan da mahdut olur, gayrimahdut olana -hu-
dutsuzlar gibi- nereden talip olacak? O kimse ki üzerine Hak, nurunu saç-
mıştır, içine aşkını yerleştirmiştir, onu kendisi için vücuda getirmiştir. Eğer
o, bu nimetlerden pay sahibi olursa, o önceki bağışlar ve yardımların muha-
tabı olan kimse, Hak'tan başka tarafa nasıl adım atabilir?
- 2040 Ona bundan başka hal ve hareket nasıl layık olur? Çünkü devaları derttedir.
O derdi cihanın dermanına vermez. Derdin kendisi onun dermanıdır. Kimin
derdi varsa, derman onundur. Her kim neşeliyse gam, keder onun misafiri-
dir. Her kim burada gece gündüz ağlarsa orada kesintisiz güler (mutluluğu-
na nihayet bulunmaz). Burada gıdasını açlıktan alan, sanatı gördüğü gibi sa-
natkarı da görür.
- 2045 Sonunda şarap, kebab gibi cennet nimetleriyle gözü gönlü doyar. Ebedi
ömre nail olur, kavuşma ve Hakk'ın yüzü ona nasip olur. Burada gıdası aç-
lık olan, orada büyüklerle beraber bir sofrada oturur. Burada tatlı hayat ge-
çirenlere ölüm acı gelir. Talipler dünya zahmetine bile bile katlanırlar. Talip-
lerden gizli bir şey yoktur. Onlar olmadan olacakları da bilirler.
- (SAYFA 86) İlahi nur onların rehberidir. Yolu bilen, tereddüte düşmeden koşar
gider. Peygamberimiz buyurmuştur. Mümin odur ki, dünyaya baktığında
gözü Sani'den başkasını görmez, yüzünü hangi tarafa çevirirse çevirsin, gör-
düklerini Nur-ı İlahi ile kesin olarak görür.
- Kimi seçerse o, seçkin olur. Kimi de reddederse, bil ki o iki cihanda kovul-
muş olur.
- 2055 Çünkü onlar Nur-ı Huda ile görürler. Bunda yanılmak olmaz. Ördek ırmak-
ta boğulur mu? Hatta isterlerse, onların arzularıyla eğriler doğrular, iste-
mezlerse, dağlar çukur derecesinde kalır. O bakış neyi isterse var olur, dağ-
lara, taşlara yürü dese yürür.
- Müminin eteğine sarıl, ona bende ol! Onun nefesinden nefes al ki ruhun di-
rilsin, onun nuruyla senin gözün de nurlansın, daima onun gibi mutluluk

içinde bulunasın.

Olayların korkusundan güvende olup, mümin kadınlar ve mümin erkeklere kılavuzluk eylesin.

2060

Görüştüğün, tanıştığın kimselerin görüşleri ki haberin olmadan sana da geçmiştir. Ruhun, onun ruhundan çalmıştır.

MAKALE 37

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Evliyanın sohbeti insanı veli ettiği gibi, eşkiyanın sohbeti de eşkiya eder. Çünkü ruhlar birbirinden hırsızlık ederler, renk alırlar, nasıl ki demişlerdir: “Enkür ze enkür hemmi gird renk” Meali: “Üzüm üzüme bakarak kararır. Üzümler, cansız olduğu halde birbirinden renk kaparsa canlı olan ruhların birbirinden huy kapması kaçınılmaz olur. İnsanlar, alaca ve uyuz hastalığına tutulandan, hastalıkları bize geçmesin diye ürkerler ve kaçarlar. Fani cisimlere perhiz ne kadar lazımsa baki olan ruhlara yüz kat daha fazla lazımdır. Bundan dolayı demişlerdir:

Bâ bedân meneşin ki sohbet-i bed

Gerçi pakî-i tu râ pelid koned

Meali: Kötülerle az konuş (hiç konuşma) ki, sen ne kadar temiz olursan ol, onların sohbeti seni de pis eder.

İlim tahsilinde esas, tekrar tekrar okumak olduğu gibi tarikatın esası da sohbettir. Açıkça görüyorum ki adamlık sohbetten vücuda geliyor. Âkil o kimsedir ki düşünür ve görür. Hangi gurubun sohbeti daha faydalı ise onu tercih eder, kalanları terk eyler.

Burada şu da ifade olunacaktır ki: evliyanın sohbeti, itaatlerin en büyüğü, ibadetlerin en faydalısıdır. İtaatin yokken bile onların makbulu olsan makbulsun! Âlemin taati sende olsa da onlar tarafından reddedilmiş olsan, reddedilmişsin! İblis’in halinden ibret almak gerektir ki Adem’e baş eğmediği için ebedi lanetlik oldu.

(SAYFA 87) Salihin sohbeti seni salih, fasığın sohbeti de fasık eder. Sohbet gibi etkili hiçbir şey yoktur. Sohbet sebebiyle kimi aziz, kimi zelil olur.

2065 Sırtlarındaki sırmalı elbise olsa da, alaca ve uyuz hastalarından kaçmıyor musun? Yanlarına varmak sana ne kadar kötü görünür, görmeyim diye gözlerini kaparsın. Çünkü o illet, sana da geçer, sende de belirir. Onun alacılığı senin tenine de yapışır. Gerek başında, gerek sırtında, gerekse yüzünde olsun. O şahıstan bundan dolayı kaçarsın ki onun bulaşık hastalığı sana da geçmesin.

2070 Vücut hastalığı ki birkaç günlükten fazla değildir ve ruha değil, vücuda aittir. Vücut nihayet, ölüp toprak altına girecektir ve toprak olacaktır. Bunda o kadar sakınca yoktur. Can için geçici mesken olan ve ömrü bir kaç gündен ibaret bulunan bir vücut üzerine titrer, ona Cenab-ı Hak’tan gece gündüz sıhhat temenni eder durursun da asıl ve baki olan ruh için nasıl titremezsiz?

Ey kendini beğendirmek isteyen!

2075 Cahillik ederek iyilerle, kötülerle oturur kalkarsın. Yanında bilen ile bilmeyenin farkı yok. Her ruhta gizli hastalıklar vardır, bunlar ruhtan ruha kendini sezdirmeden geçerler. Eğer o, şeytan ise sen de şeytan olur, aşağılara doğru gidersen.

Bundan dolayı perhiz usulünü ortaya koydular ki temiz ruh, kirli ruhlardan

etkilenmesin. Çünkü ruha vurulan damga, ebedi kalır. Ruh ayna gibidir, vücut keçeğe benzer.

Keçe, üzerine toz ve toprak çekerse o kadar da ehemmiyeti yok. Fakat aynanın yüzü pas tutarsa onda hiçbir renk ve şekil görülemez. Aziz ve muteber iken hakir olur. Ay gibi parlak iken süha gibi sönük görünmeye başlar. Hiçbir güzel yüzlü onu eline alıp da bakmaz. Çünkü güzelliğini onda seyredemez. Hasılı sana iki âlemde sadık yâr olacak, ruhundur. 2080

Bulanık olursa onda ne göreceksin? Temiz tut ki ondan güzelliğini seyredibilesin. Haydi! Öyleyse, herkesle oturup kalkma, iman suyunu herşey için döküp de israf etme! Doğru olmayan kimseden uzaklaş! Yanına gelirse, surat as ki, seninle yakınlığa yol bulmasın, daima ondan kaç! Cahil ile sohbet etmek kadar günah (fena şey) yoktur. İyi işlerin bu yüzden bozulur. 2085

Küfür de iman da sohbetle vardır. Kimse kendi kendine ne mümin olur ne hristiyan. Adem evlatları kafirler yüzünden kafir olur. Hak dini, onun için inkar ederler. Müslümanlık da, diğer dinler de böyledir. İnsanlara konuştukları kimselerden geçer. O kimse ki velilerle oturur kalkar, velilerin dini, sadakati ona da geçer. Ruhu onlar gibi nurlanır, gülleri taze açmış gülşen gibi olur. (SAYFA 88) 2090

Sinesinde gam keder bulunmaz, kimseyle kavga ve düşmanlık etmez. Temiz canı tortudan temizlenir. Çünkü nefsi ölmeden evvel ölür. 2095

Bu yolda esas, sohbettir. Bu özellikte olan cana ne mutlu! Böyle olan kimse, bir mürşit ararsa bulur, onun meyve bağının tamamından meyve yiyebilir. Sadakat ve huzurla bir müddet Merd-i Huda'nın sohbetinde bulunursan

dünyanın itaatinden iyidir. Bunu kesin olarak bil, tereddüt etme! Çünkü böyle kimselerle ahbap olduğunda her nefes bilgindeki doğruluk artar. Namaz, oruç, zikir gibi ibadetlerle samimiyetle yüz yıl meşgul olsan, bir nefes Merd-i Huda huzurunda bulunmak, onlardan yüz tabaka daha üstündür. Zira o huzurda sana bir şey açılırsa, o, cihanın ibadetiyle elde edilmez. 2100

Ciddiyetle yüz sene ibadet etsen, dünya muhabbetini de gönlünden tamamen çıkarsan, yükselme isteğiyle ona bir nefes yöneldiğin dereceye erişemezsin. İyi bil ki peygamberlerin elçiliğinden amaç, batıp gitmişleri (amel züğürtlerini) nihayetsiz bir hazineye erdirmektir. Rahipler dağlara, mağaralara çekilip düşüncelerini ibadete vermemişler miydi? Oralarda gece gündüz uykusuz, zikirle, zahmet ve gayretle meşgul değiller miydi? 2105

Cihanın şehvetlerinden uzak durarak dünyayı ve dünya halkını ve huzur ve rahatlarını feda etmiyorlar mıydı? Sonuç ne oldu? 2110

Peygambere bağlanmadıkları için ibadetleri kabul olmadı. Hatta Cenab-ı Hak onları kafir kabul etti, amellerini cehennemle mükafatlandırdı. Hepsini düşman sırasına koydu, cümlesini huzurundan kovdu. Şu halde, açıkça anlaşıldı ki Hak erlerine (Merd-i Huda) kavuşmak bütün ibadetlerden daha da öne geçmektedir.

- 2115 İtaat nerede kalır, bütün cihan açık ve gizli Merd-i Huda'nındır. "Levlak"⁴¹ hadisini işitmedin mi? Yoksa işittin de yürekten inanmıyor musun? Zamanın kutbunun hizmetini nasıl kabul etmedin ve ona sarılmadın, yolunu niçin candan tutmadın, ona yüzünü nasıl döndürmedin? Niçin asıl itaat odur, ondan başkası heva ve hevestir demedin?
- 2120 İyi bil ki, Hazret-i Muhammet (s.a.v.) gibi, cihana gelen her peygamber böyle idi. Onlara inanmayanların itaatleri Allah katında küfür sayılıyordu. Değil miydi ki, Adem'den evvel İblis, feleklerde meleklerle beraber bulunurdu. Hatta ilimde onlara hocalık ederdi, hepsi ona sıdkla tabi olurlardı. İtaat yolunda da meleklerin imamı idi. Kulluğu tamam yerinde idi.
- 2125 Adem'e candan secde etmediği için, inkarı yüzünden ebediyen kovuldu. Yükseklerden alçaklara (esfele) doğru baş aşağı yuvarlandı. Nihayet bütün ruhlar ve akıllıların reddettiği oldu. (SAYFA 89)
- Peygamberlerle ümmetleri her zaman bu tertip üzere giderler. Her peygamber, devrinde Adem Aleyhisselam gibidir. İyi, kötü hep onun nuruyla meydana çıkar. Her kim ona inanırsa o, iyidir. İnanmayan, düşmandır yani kafirdir.
- 2130 Hakk'ın hiç düşmanı yoktur. Nasıl olur ki? Yerde gökte, gizli açık ne varsa hepsini yokluktan varlığa o getirdi, cümlesini cömertliğiyle o besliyor. Her birine başka rızık, başka gıda veriyor. Eksi, tatlı gibi türlü türlü sayısız şeyler. Bunların cümlesi hayatı ondan (Hak'tan) alıyor. Dünyada bir kimse ona nasıl düşman olur? Bir kimse kendi velinimetine düşman olur mu? Bu söz hangi akıllının kulağına girer?
- 2135 Fakat Cenab-ı Hak onlardan birini seçerek kabul eder ve huzuruna layık görürse, onu kendine özel yardımcı yapar, belki onun dil ve canında yer tutarsa, onu seven, Hakk'ı sevmiş olur. Çünkü onun ruhu Hakk'a karışmıştır. Onlara düşmanlık eden de elbetteki Hakk'ın düşmanı olur. Bunu iyi anla! Peygamber âlemlere Hakk'ın rahmetidir ve Hakk'ın mazharıdır.
- Dünyada her veliyi de böyle bil. Kimi gizli, kimi âşikar. Onlar da Hakk'ın mazharıdır. Aynı şeye mâlik olan aynı şey olur. Onların dualarını resullerin duaları gibi bil. Bunu anladığın zaman mümin kim, kafir kim sana belli olur. Mihenginde gerçek para ile sahte para şeksiz, tereddütsüz sana açıkça belli olur. Gerçek parayı sahtesinden seçmek kolay değildir. Bunları nakışlarından (din ile küfür) anlayabilirsin.
- 2145 Herkes bilmezse bunu sen bil, topallara uyup da cadde ortasında yolundan kalma. Hiçbir sarraf aşağı tabakada bulunan cahil halk için ilmini feda eder mi? Onların hatırı için cehalete razı olur mu? Gerçek paraya bu kötüdür der mi? Yahut cehalete tabi olup çirkini güzel sayar mı? Aklın varsa buna inanma! Çünkü bu, mümkün değil, imkansızdır ki akıllı bir adam cahil gibi çuvala girsin.

41 "levlake levlak ve ma halaktül eflak, Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım."

Hazret-i Mevlana, kutb-ı zamandı ve onun tarafından gizli açık her şey bilirdi. Zamanında onun kadar âlim kimse yoktu. Ne yaradılıştta, ne ahlâkta, ne lütuftta, ne de iyilikte ona kimse eş olamazdı. Amel hususunda da asrının eşsiz şahsiyetiydi. Onun benzerini kimse ne gördü ve ne duydu. Fakir dünyasına onun gibi bir fakir ne ayak bastı, ne de o, elinden tutacak böyle bir fakir gördü. Zatını delillerle anlatmaya imkan yoktur. Bundan dolayı, bu Hakk'a dair olan sözü kısa keselim. 2150

Onun zamanında bir gönül sahibi ortaya çıktı. Büyük ve kamil bir şehinşah (şahların şahı). Halk arasında "Şems-i Tebrizi" lakabıyla anılır, ileriye görür. Nurun nuru, Rabb'in sırrı idi. Cihanda Huda'nın sevgilisi ve arzuladığı kişiydi, ezeli ve özel sevgilisi idi. 2155

(SAYFA 90) Mevlana ile ansızın buluştukları zaman, her ikisi de birbirlerinin boyunlarına sarıldılar. Onun yüzünü görür görmez aşık oldu.

O dudakları, o dişleri, o kaşları...

O iki nergis gibi hazin gözleri, o nitelikleri anlaşılamaz ve tanımlanamaz zevk ve safayı, o esrara hayat bahşeden inci ve esrarla dolu ağzı. Onu ki Cenab-ı Hak gayretinden dolayı onu cihanda hiç bir göz görmesin diye nazarlardan saklamıştı. Cenab-ı Mevlana, görür görmez büyülendi. O Leyla, bu Mecnun oldu. Onun hazır olmadığı yerde buna huzur yoktu. Onun cemaatinin görünmediği her yer karanlıktı. 2160

Gece gündüz ayrılmaz, onun yanında bulunurdu. Sohbetten hiç doyup usanmazdı. Balık gibi, hayatı o deryada bulurdu. Ona daima canıgönülünden kulluk ederdi. Halk, o samimi sevgiyi, o coşkun şevk ve muhabbeti, o dostluğu, o vefayı gördükleri zaman kıskançlıklarından dolayı kederlere battılar ve çekiştirmeye başladılar. Yaşlılar, âlimler ve ileri gelenlerin her biri, insanların çoğu açıktan açığa diyorlardı: 2165

"Ya Rabbi! Bu ne haldir ki asrında eşi benzeri olmayan böyle bir şeyh, canıgönülünden böyle bir kişiye mürit olsun. Biz onda hiçbir yetenek görmüyoruz. Böyle sıradan bir adamı niçin bu kadar üstün tutuyor? Ne davranışlarında, ne sözünde dikkate değer bir şey görünmüyor. 2170

Ona nasıl görüş ehli diyelim. Böyle bir zatı sevgisiyle dolduran kimseye sihirbaz demek yakışır. Evet, sihirbazdır. (Onu bağlamıştır) Yoksa neden dolayı ona dost, bize düşman oluyor.

Biz ondan evvel var idik, baştan beri birbirimize yakın ve arkadaş idik. Şimdi bizden yılandan ürker gibi kaçıyor, gece gündüz onunla beraber bulunuyor. Eğer sihirbazlık etmeseydi bize bu kadar ihanet, ona bu derece hürmet etmezdi" Bu sözlerin hepsini de söylediler. Mevlana Hazretleri de sakınmaksızın gizli ve açık onu över, onsuz bir nefes almazdı. 2175

Cihanda yaş, kuru, her neye sahipse hepsini ona ikram ederdi. Ona olan aşkı günden güne artar, onsuz bir lokma yiyemezdi. Her an ondan yüz türlü bağışa (manevi feyze) erişirdi. Onun hazinesinden yeni yeni nasipler alırdı. 2180

Ondan türlü türlü kerametler görürdü. Ben başka ne diyebilirim. Fakat halkta o göz yoktu ki ondaki hünerleri, meziyetleri görebilsin.

2185 Onun Hakk'a olan yakınlığı nasıldır ve ne derecededir veya Hak'tan gizli gizli ne lütuflara ulaşıyor bilmiyorlardı.

Çünkü bu grup onun cinsinden değillerdi. O yola karşı hepsinin ayağı bağlı idi. Hünerli, usta bir kuyumcu olmayan, altının ayarını mihenksiz nasıl bilebilir? O inci ile taşı (inci taklidini) nasıl fark edebilir? Ölüye göre acı tatlı eşittir.

Merd-i Huda'yı, tam manasıyla ancak merd-i Huda bilir. Dinsiz olan, dindarlara sevgili olur mu? (SAYFA 91)

2190 Cenab-ı Mevlana yolu görenlerden idi. Şüphesiz didar-ı Hakk'a (Hakk'ın güzel yüzüne) mahrem oldu. Sende güzellik olmalı ki, güzeli bilesin, ruh sahibi olmalısın ki ruhu anlayasın. Gerçi o zamanda büyük âlimler ve şeyhler vardı. Fakat çocuklar gibi habersizdiler. O meşhur şeyhlerden hiç biri de onu (Şemsi) göremediler ancak bu işin adamı (ehli) olan Mevlana görebildi. Mevlana onun cinsindendi de onun için gördü, o, ne dediyse onun Hak'tan geldiğini bildi.

2195 Hakk'ı gördü. Çünkü Hak'tan haberdar idi. O dergahın özel tercümanıydı. O zamanın sultanından kaynaklanan herşey, halkın inkarını artırmaktan başka işe yaramadı. Anadan kör olan bir adamın ayı görmemesi, böyle bir şahı ve böyle bir dergahı görmemesi gören bir kimseyi bunlar hakkında tereddüde düşürebilir mi? Yahut ona kendini cahil saydırabilir mi? Körler güruhunun inkarıyla bu gözler, cahil olur mu? Arslana kurtlardan korku gelir mi?

2200 Cengaver bir yiğit, sayısı yüzleri de geçse, çocuklardan korkar mı? Tilkiler arslan avı avlayabilir mi?

Mertlikten uzak olan gevşekler (cesaretsizler) güruhu, böyle hararetli bir zamanda buz gibi donup kalmışlardır. Sayıları binleri de geçse, bir tane bile değillerdi, düşman karşısında nasıl birleşerek yirmi olabilirler. Asıl topluluk (cemaat, fırka) o merttir. İsterse bir tek olsun, binlerce gevşek bir araya gelse ona eşit olamaz. Arapların bir sözü vardır: "vahidun kalifin" derler. "O mert, bine değil, belki yüz binlere denktir."

2205 Yüzbinlerce kör, hilale bakmak üzere toplansalar, bir gören kadar olamazlar. Çünkü bu görüyor, onlar göremiyor. Bu nitelik akıllılara gizli kalmayacak bir hakikattir. Hazret-i Musa her sırta vakıf, her müşkülü halleder bir nebi-yi zişan değil miydi?

Kendine indirilen şerefli sayfaları altmış deve taşırdı. Kendisi zamanının şahı, eşsiz kişisiydi. Mübarek ağaçta Hak Teala ona nida etti ki: Elindeki asayı niçin taşırsın?

2210 Haydi! Onu bırak da ne olduğunu gör!" Cenab-ı Musa onu yere bıraktığı zaman asa ejderha olup hücum etti. Kelimullahın (Hz. Musa a.s.) beti benzi attı, kaçtı. Hak Teala buyurdu ki: "Kaçma, haydi onu tekrar al! Ben varken ondan

niçin korkuyorsun? Benden kork, onun haliki benim. Çabuk, yüzünü bana döndür, emirlerimi anla!" Hakk'ın emriyle boğazından yakaladığı zaman, ejderha elinde gene asa oldu.

Sonra buyurdu ki: "Elini cebine koy! Gönlünü gayb tarafına çevir!" Musa Aleyhisselam hemen elini cebine soktu ki bundaki ilahi isteği anlasın. Elini cebinden çıkardığı zaman gördü ki, nur-ı güneş gibi yeri göğü parlatıyor. Sonra Cenab-ı Hak buyurdu ki: "Bu iki mucize senin için şahittir ki, (SAYFA 92) cihan halkını dine davet etmek üzere tarafımdan gönderilmiş peygamber-sin.

Şimdi durmadan Firavuna git, ona, küfürden, inattan vazgeç, de! Yaratıcı-na candan kul ol!" O yaratıcı ki, kadını, erkeği o yarattı. O Halık ki, yer, gök, arş, kürs ve benzeri binlerce varlık, hep onun eseridir. Bu cihan, onların en küçüğüdür. Gökler, onun güneşinin yanında bir zerredir. Gaybda, her nefeste bir âlem yaratır ki bu âlem onun yanında, deryaya nispetle bir çiğ tanesi gibi kalır.

Onları ayrıntısıyla anlatmaya kalkışsam bütün akıllıların aklı şaşar. Sözümü uzattıkça uzatır ve beni esas konudan uzaklaştırır.

Tekrar Musa Aleyhisselam kıssasına gelelim, bunu bırakarak o tarafa geçelim. Hak Teala Hazretleri Musa Aleyhisselam'a buyurdu ki: "O, yardımdan pay almamış, ihanete mahkum olan Firavun'a git. Eğer senden şahit olarak delil isterse, bu iki mucizeyi göster, yola gelsin.

Başını indirsin, huzurunda müslüman olsun, sana kul gibi aşk ve sadakatle itaat etsin. Bu asa ile nurlu elin (yed-i beyza) senin doğru söylediğine iki adil şahittir." Musa Aleyhisselam, Hakk'ın emriyle Firavun ve Firavun'un kavmi tarafına yaklaştı.

Gene Hakk'ın emriyle davet işinde kendine yardım etmek üzere kardeşi Harun'u da beraber götürdü. Kardeşiyle birlikte Firavun'un yanına geldiler. Allah'ın yardımıyla Firavun'un yanına girdiler.

İkisi de ilahi emri çekinmeksizin doğrudan doğruya anlattılar. Fakat Firavun kabul etmedi, inat etti. O vakit ilahi kahır meydana çıktı. Cenabı Musa, asasını firavunun önüne bıraktı. Hakk'ın işini ve kudretini görsün diye. Asa yılan oldu, Firavun'a hücum etti. Firavun'da renk menk gitti, korkusundan titremeye başladı. Ağlaya sızlaya Musa Aleyhisselam'a "Aman! Bizi şundan kurtar" diye yalvarmaya başladı:

"Canı gönülden tövbe ettim, bizi şu ejderhanın pençesinden çabuk kurtar" dedi. Hazret-i Musa yılanın boğazından tutar tutmaz tekrar asa oldu. Firavun, bu ve bunun gibi yüzlerce mucize gördüğü halde haydutluğunun zeresinden bile geçmedi. Sonunda Huda'nın emri onu kahretti. Kahriyle da yetinmeyerek onu cihana gösterdi. Onun çirkinliği herkese açıkça malum olsun diye.

Onun fenalığı kıyamete kadar nefretle anılır, kıyamette daha beter olur. (ve

yeyme tekûmus sâah(sâatu), edhulû âle firavne...)42

Hazret-i Musa ki kudret ve mertebesi bu kadar yüce idi. Bir veliyyi kamile yakın olunca onun tuttuğu yola ve yaptığı şeylere hayran oldu, onun ilmine, esrarına akıl erdiremedi. Hızır'ı tanıyamadı. O, kutb-ı cihanın hali ona gizli kaldı. Onu anlamak hususundaki kalemi yetersiz oldu. Çünkü o sır, onun kavrayışından uzaktı.

2250 Hızır'ın gemi delmek, çocuk öldürmek gibi sebepsiz, hikmetsiz görünen davranışlarını inkar etti.⁴³

(SAYFA 93) Hikaye meşhurdur, yeniden anlatmaya gerek yoktur. Ey devletli, eğer kendini beğenmiş değil de gönül ehli isen bunu iyi bil ki, ne kadar âlim, ne derece Hakk'a inanan olursan ol, dersinde seni geçmiş olanlar vardır. Ey yol-
daş, el üstünde el vardır.⁴⁴ Buna emin ol. Her ne kadar yolunda süratle me-
safe alıyorsan da

2255 bu yolculuğun sonu yoktur. Böyle bir yolda kim karar yeri bulabilir (menzile vardım diyebilir). Eğer kuş gibi tuzağa konulmuş değilsen yoluna devam et de kendini tamam görme! Haydi! Musa ile Hızır (Aleyhisselam) kıssasından hisse al da yanlış kanaatinde daha fazla ısrar etme! Kendini temizle, bulanıklıktan kurtul ki kabul göresin, inkarcı kalmayasın. Musa Aleyhisselam'ın, anlamadan evvel Hızır'ın davranışlarını yargıladığı gibi kör fare o yüzü nasıl görebilir ki?

2260 Musa Aleyhisselam gibi görüş sahibi bir zat onu göremedi. O kemal bir köre görünür mü? Aklın varsa buna (körün görebileceğine) inanma! Aklı olan bu söze kıymet vermez. Nefis, Firavun'dur, aklın da Musa'dır. Sana nefsinden evvel gönderilmiş bir peygamber gibidir. O, nefse türlü türlü öğüt verir, der ki: "Ey kuyunun dibinde apışıp kalmış olan, çık gel! Şeytanlara meylederek aşağıların aşağısında gezme, akla tabi ol da yücelere yürü!

2265 Bu karanlık dünya mağarasından kurtul! Haydi, bir mertlik göstererek kendini şu kuyudan dışarıya fırlat! Vücut kuyusundan Yusuf gibi başını çıkar da yokluk diyarının varlık padişahı ol!" Bu yokluk, tamamen yok olan yokluk değildir, beka baş çeşmesidir.

MAKALE 38

Bu makale şunu beyan edecektir:

Yokluk (adem) iki türlüdür: Biri o ademdir ki, onda hiçbir fayda yoktur,

42 **Mu'min suresi 40/46** (Öyle bir ateş ki, onlar sabah akşam ona sunulurlar. Kıyametin kopacağı günde de, "Firavun ailesini azabın en şiddetlisine sokun." denilecektir.

43 Kuran'ı Kerim'de Musa (a.s.) ile ilgili yaklaşık 200 ayet bulunmaktadır. Hızır (a.s) kıssası için bkz. Kehf suresi 18/60-82

44 **Yusuf suresi 12/76** Bunun üzerine Yûsuf, kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra su kabını kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz Yûsuf'a böyle bir plan öğrettik. Yoksa kralın kanunlarına göre kardeşini alıkoyamazdı. Ancak Allah'ın dilemesi başka. Biz dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır.

mutlak durgunluktur. Diğer bir adem (yokluk) vardır ki yok gibidir. Göze görünmez. Manevi varlığa sahiptir. Ruh, akıl, ilim, fazilet gibi ki bütün istekler ve faydalar bu ademden meydana gelir. Çünkü varlığın aslı odur, bütün varlık bu yokluktan (ademden) ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı hakikatte var olan o yokluktur. Zira bu varlıklar sonunda yok olur, kalmaz. Fakat bu yokluk mevcut ve baki kalır. Nasıl ki insanın ruhundan, aklından bir çok işler ve sıfatlar meydana gelir:

Ev yapmak, elbise dokumak vesaire gibi. Ancak bu eserler eskir, harap olur. Lakin onları vücuda getiren ruh, akıl ve bilgi kalıcıdır. Bu makale şunu da ifade edecektir ki:

Elest âleminde ruhlar, vücutsuz olarak o saf ölümsüzlük suyundan içtiler. Öyle saf ki onun ne rengi, ne de tortusu vardı. "İhbitu" emriyle bu maddi (anasır) âleme geldiler. Burada da az çok hayat ve tazelikler gördüler ki; o ezeli şarabın, o hayat suyunun eseridir. Denizden ayrılmış bir köpük gibi ki, ondaki rutubet deryadandır. Şu halde bu fani âlemdaki bütün güzellikler de o âlemdaki güzellik ve estetiğin serpintisidir. Altınla yıldızlanmış bir bakır gibi ki üzerindeki altın ödünçtür.

Şimdi ruhlar o saf sudan ayrı düşmüş bulunuyorlar. Fazlaca susuzluktan dolayı rutubetli çamurlar (dünyanın fani ve gam dolu zevkleri) onlara şarap görünüyor. Gerek gavur gerek müslüman hep o suya isteklidirler. Dünyayı bunun için seviyorlar. Hakikat şudur ki hepsi Hakk'a aşıktır.

(SAYFA 94) O yokluk (adem) ki lütfundan vücut bahşeder. Cesetlere ruhu hediye etti. Âlemin varlığı onun güneşinden bir zerredir, dünya ile ahiret o deryadan bir katredir.

Âlemin sureti o denizin bir köpüğü değerindedir. Köpüğü bırak da deryanın kendisine talip ol ki şereflenesin. Ey yolu gören! Bu adem o ademdir ki, enbiya ve resullerin ruhları oradadır. İsa, Musa vesair enbiya-yı izam sana hep orada görünürler. Oraya gel ki, yüz binlerce ilginçlik seyredesin. Hepsi de Hakk'ın nurundan ve lütfundan. Cihansız yeni yeni cihanlar göresin ki, bu cihan o deryanın yanında bir testi olabilir.

2270

Eğer bu testi o deryadan ıslanmamış olsaydı insanlar ona bakmazlardı bile. Bu testi o denizden bir nem bulduğu için daima o deryadan dem vurur. O, işve ile halkı aldatır, daima Hak tarafından kendi tarafına çekmek ister. Ruhlar için elest deryasında acayip bir gıda vardı. O hayat denizinde her ruha, ölümden uzak bir hayat erişti.

2275

"İhbitu" emriyle buraya geldiklerinde hepsi burada o ırmağın suyuna susadılar. Testi, rutubetiyle ruhları aldattı. Islaklıkla hararetini gidermiş bir kimse gördünüz mü? Hepsi de öyle saf bir derya aşkıyla kendilerinden geçerek rutubete düştüler.

2280

O gafil ruhlar, nemli toprağı susuzluk derdinden şeker gibi yiyorlar. Bu toprak (anasır) cihanı, can kuşunu kendine bağlayan bir tuzak gibidir.

Rutubet tanedir, dünya tuzaktır. Can kuşu da tane zevkiyle o tuzığa tutulmuştur. Yahut, dünya güzel bir bakırdır fakat onun güzelliği yüzüne çekilen

2285

yaldızdandır. Üzerindeki yıldız onu güzel gösteriyor. Yıldızı sıyrılnca bakır olduğu meydana çıkar.

Âlem halkı altının güzelliğine taliptir, bakır sevmesi de yüzündeki yıldız içindir. Bil ki, bu güzellik, bu halkın üzerinde yansıyan ilahi lutfun nurudur.

2290 Cihan halkının cihana dört elle sarılması, bu ilahi bağış yüzündendir. Hakikatte ise hepsi de bilmeyerek Hakk'ı arıyorlar.

Her ne kadar zahirde batıl şeylere talip görünüyorlarsa da onlar yıldızlı bakırı halis altın ve tamamen ticaret zannettiler. (Onu bir sarrafa göstermediler). Şeyh (mürşit) sarraftır. O kesin olarak bilir ki, bakırdır. Halis altın gibi kıymeti yoktur.

Halka acıdığından dolayı der ki: "Aldanmayın, bu sahtedir. Bir pul kadar bile değeri yoktur.

2295 Yüzündeki altın iğretidir. Bu altın, şüphesiz onun üzerinden silinecektir. Halis altını itaatlerden alın ki sonunda onlardan faydalanabilesiniz. Hevaya uymak yüzünden gelen o zevk, o hoşluk yıldızlı sahte paradır. Sana yemekten, uyumaktan gelen zevkler, tümü hayvanidir. O hallerden sıyrılmaya bak! O zevki talep et ki namazdan gelir veya dua ve niyaz tarafından yüz gösterir.

2300 Öyle zevk ve öyle hoşluk ortaya çıkar ki, (SAYFA 95) o zevk ve hoşluktan feyiz al! Eğer sana uçmak için kol kanat lazımsa. Gerçi itaatlerde aracıdır çünkü onların da ebedilikle bağı vardır. Nihayet o vasıttan da geçersin, namaz ve zikre gerek kalmadan ondan sarhoş olursun! Sana namaz, zikir ve tespih gibi ibadetlerden bir takım haller ulaşır.

2305 Sonunda sen halin kendisi olursun, o halleri aracısız ortaya çıkarırsın. Nihayet cihana reis; aşıklara, taliplere rehber olursun.

Tarikatta üç halet vardır. Ey yoldaş bunun ayrıntısını benden dinle!

MAKALE 39

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Halet üç çeşittir. Biri odur ki, şahsa talepsiz ulaşır. Tekrar ister fakat yok olur. İkinci halet kişiye faydalıdır. Terbiye edilmiş doğan gibi, çağırdığı vakit gelir, salıverdiği zaman gider. Bu makam ondan yüksektir. Üçüncü halet o halettir ki, şahsın kendi haletin kendisi olur. Kimya yardımıyla altına dönüşmüş bakır gibi. Böyle kimse kamil olur ve “onun için hiç korku ve tehlike kalmaz.”⁴⁵ bunlar hakkındadır.

İlk hal, bazen gelir, bazen gider. O sana, tarafından bir istek olmadan ulaşır. Onun üzerinde senin bir hüküm ve müdahalen olmaz, o sana hakim olur.

İkinci halet bunun zıttıdır ki sana tabi ve hükmüne bağlı olur. Elindeki altın ve gümüş gibi ki istediğin vakit sayar, istediğin vakit kesesine koyarsın! Sonuncu o halettir ki, sen o haletin aynı olursun, sebeplerden ve aletlerden kurtulursun! 2310

Bu halet, kemal-ender-kemaldır, noksandan uzak, yokluktan emindir. Böyle bir halete eren kimse, yerin ve göğün kutbudur.

Tarikatte bundan yüksek makam yoktur. Onun yanında her tam, noksan görünür. Yokluğun mükemmelliğine (fakrın kemali) ulaşana ne mutlu! Evvelki halette bulunanlar genellikle haliktirler. Her ne kadar fakra ve tarikata salik iseler de. 2315

İkincisi ki, ortadadır, birinciden üstündür, evvelkiler buna nispetle daha düşüktür. Fakat bunun da tehlikesi vardır. Çünkü yoldadır, altını ve metadır.

Yol kesenler onun malını (halini) elinden almak üzere pusu kurmuşlardır. Seferde tehlike, ekseriya zenginleredir. 2320

Fakirin hayırsızdan ne korkusu olacak? Peygamberimiz bu sebebe yönelik buyurmuşlardır ki: “İhslılar için tehlike daha çoktur. Daha çok sakınmaları lazımdır.” Üçüncü merteye ki, şahıs haletin kendisi oluyordu. Kemal itibarıyla iki derecenin de üstündedir. Onun için yokluk tehlikesi yoktur. Hazırda olsun, seferde olsun. (SAYFA 96)

Çünkü o, iksir (kimya) vasıtasıyla altına dönüşmüş bakırdır. Tekrar bakır olmasına ihtimal yoktur. Çünkü ikilik kalmamıştır. 2325

Bir şeyin zatı aslından (kendinden) ayrılabilir mi? Altın, hangi cepte bulunursa bulunsun altındır. Mümkün değildir ki gerisin geriye bakır olsun. Kendisiyle durumu ayrı değildir ki, ona Hûda'nın lütuflarından başka hal gelebilsin.

O, vaktin kutbudur. Onun bağışlarından evliya-yı kiram sürekli ihsana ulaşırlar. Veliler için bundan daha yüksek makam yoktur. 2330

45 **Bakara suresi 2/112** Hayır, öyle değil! Kim “ihsan” derecesine yükselerek özünü Allah'a teslim ederse, onun mükâfatı Rabbinin katındadır. Artık onlara korku yoktur, onlar üzülmeceklerdir.

İşleri burada tamam olur. Her kimde yetenek fazla ise, daha çoğuna erişir. Herkes Leyla'dan Mecnun kadar haz alamaz.

Gerçi Leyla'nın çok talibi vardı. Fakat Mecnun kadar şöhret alan yoktur. Çünkü Mecnun'un ondan (onun aşkıdan) aldığı haz, herkesinkinden fazla idi. Bundan dolayı aşk ve sevdada diğerlerinin önüne geçti ve hepsine üstün oldu.

2335 Kimdir o ki o fazilete istekli olmasın, o ikrama onda yönelim olmasın (bu heves, o istek herkeste var). Fakat herkes yönelimine göre nasip alır, kimi ilim yolunda ilerlemiş, kimi henüz ebceci okur. Elifbadan tut da ilmin son haddine kadar kimi mantıkta, kimi yıldız ilminde merdivenin basamakları gibi kimi aşağıda, kimi yukarıdadır. Hepsi de kavuşmaya isteklidir. Aşağıdan yukarı böyle sıralanmıştır. Dinin aslına erinceye kadar

2340 derece itibariyle en aşağıdakiler kabuk, en yukarıdakiler özdür. Süleyman'dan karıncaya kadar herkesin kendine göre dini vardır. Her tarafın kıymeti, içinde taşıdığıyla ölçülür. Bunu böyle kabul eyle, şüphe etme! İlahi bilgi bahsedilen konuların dışındadır.

Çünkü onun anlatımı kendindedir. Bundan dolayı tanımlamalara sığmaz. Toplanma ve yayılma vaadi yaratıklar içindir.

2345 Ey yoldaş! Gaybın sırlarına (Esrar-ı Ledünne) ait olan şu sözü benden sualsiz, cevapsız duy! Orası kavuşma ve muhabbet yeridir, söz yeri değil.

Vahdet deryası tektir. Eşi yok! Bundan sonra, o sözün açıklamasına gelelim. Kalbin zikrine, gerçek paraya gelelim. Bu hoş cihanın hoşluğu ödünçtür. Onda bu hoşluk akarsu gibidir. Gönül çeliciliği bu hoşluğun varlığıyla mümkündür. Bu ödünç hoşluk gidince nahoş olur.

2350 Böylelerinin ana rahmindeyken gıdası kan değil miydi? Dili damağı olmadığı halde kandan zevk alır ve faydalanırdı.

Kandan sonra ona gıda süt olunca kana olan isteği, sevgisi yok oldu. Sütten de geçip yemek yemeye başladığı zaman, ona sütten de nefret geldi. Annenin memesi ona fena kokmaya başladı. Artık ondan sonra bir daha anne sütü istemez. Kan gibi, süt gibi, zahmetli oyunlar ona, hoşluklarından dolayı hoş görünmüşlerdi. (SAYFA 97)

2355 Bu cihan çirkin ve zevksizdir, sıkıntı ve kederler gibi sevimsizdir. Eğer aklın varsa bu cihanın aynı zamanda tatsız ve sevimsiz olduğunu kesin olarak anlarsın. Bu güzellikler ondan kaynaklı ve ödünçtür. Sana güzel görünmesini çok görmem. Çünkü bu güzellik o güneşin nurunun pırıltısıdır. Burada ödünçtür. Sana nasıl layık olur? Haydi, ışığı bizzat güneşten al ki, o nur, o güzellik sende kalsın.

2360 Kudret nurunu kadirden kabul et. Tâ ki taşın lâl gibi kıymettar bir cevher olsun. Kudreti ondan iste ki, kadirdir. İki âlem de iyi kötü ondan meydana gelir. Zevk ve lezzet ondandır, bu dünyadan değil. Zevki buradan bilme, oradan bil! Anlaşıldı ki, burada o yoktur. Aklını başına al! Orası sonsuzdur. Bu

köhne cihanı bir arpa sayma, (kıymet verme) tâ ki insanlığı ve yeni mülkü göresin.

Orada ne ölüm, ne sıkıntı, ne kovulma korkusu var. Can halkının ipliği nur hurmalarındandır. Her kim bu cihandan geçtiyse o, sonsuz cihanda yok olmayan yüzlerce cihan bulur. Orada ağzsız, damaksız nimetler yer; bağısız, ağaçsız meyvelere kavuşur. Aşk atına biner; taçsız, tahtsız, sancaksız kumandan olur. Belki de hep o olur, başka değil. Yol göstereni de yol keseni de kendi olur.

Eğer bunu açıkça anlatırsam efendilik kölelik kalmaz. Bunu bırakarak o üç haletin açıklamasına geri dönüyorum. Her birinin mertebesini usanmadan söyleyeyim. Evvelki halet ki elde değildi, zaman zaman gelir, sürekli ve kesintisiz değildir. Eğer sana gelmez olursa tehlikedesin. Göçme zamanında o kederle iki kat olursun (acıyla kıvrılır durursun). Bu cihandan bir şey kazanmadan gidersin. Kör, bahtsız, gafil ve eşkıyasın.

İkinci halet ki senin elindedir. Ne vakit istersen yanında hazır bulursun. Elinde öğretip terbiye ettiğin doğan gibidir.

Islık çaldığın zaman gelir. Çaldığın ıslık onun için davet yerindedir. Çalmazsan gelme demektir. Bundan dolayı, her iki halde de sana mahkumdur. Davet zamanında da, kovmak zamanında da. Bu ikinci haletin tehlikesi nispeten azdır. Çünkü bir taleple elde edilebiliyor.

Her söz bu davete tercüman olur. Yap, yapma gibi lütuflar onun emir ve yasaklaması cümlesindedir. Sözün özü ancak o taleptir, söz o özün üzerinde çerçöptür. Kabuk, içi için lazımdır. İçsiz kabuk kusurlu ve soysuzdur. Akli olan insan, kabuğu, içi için alır. Fakat hayvan, merada, kabuk (saman vesaire) arar. Çünkü onun gıdası olan içten haberi yok.

Hıyarın, karpuzun kabuklarını yer. Ona bunlar layıktır, bunları alıyor. Eğer bir kimsenin saçma söylemek alışkanlığı ise bunu yap, şunu yapma diye faydasız yere söylenir durur.

(SAYFA 98) Herkes ona "Sus! Kafa patlattığın yeter! Bu sözlerin, baş ağrıtmadan başka ne faydası var." der. Anlaşıldı ki sözün kendisi bizzat arzulanan değildir. Kiblegah (hedef) ancak mabuttur. Sözün faydası malumdur; tecrübe ve öğrenmedir, emir ve yasak gibi şeyler için lazımdır.

Hakk'ın rızası neyse, onu yapalım, iyiyi kötüyü (rızaullahdan başka her şeyi) gönlümüzden atalım. Eğer baş isterse, yüz tanesini birden feda edelim. Yalnız baş değil, kuru yaş her şeyi verelim, kiblemiz o rızadan başka değildir. Ancak ve daima o yolu tutalım. Balıkların denizde yaşadığı gibi, biz de rıza deryasında hayat bulalım. Susuz yaşayan balık nerede? Bunun sonu gelmez, üçüncü haletten haber ver! O kapalı küpün ağzını aç (sırrını açığa çıkar!)

Tâ ki o vahid, o izzette âlemin biricigi olan kişilerin halleri anlaşılın. O halet ödünç değildir ki, madenin, ocağından uzaklaştığı gibi uzaklaşsın veya ayrılınsın. Yaldızlı bakır da değildir ki, üzerindeki yaldız sıyrılnca bakır kalsın.

O, kimya vasıtasıyla baştan başa altın olmuştur. Altın, altınlığından ayrılabilir mi? Böyle kimse cihanın kutbu olur. İnsanlar ve cinlerin halleri ondan kural ve düzen alır.

2400 Her isteklinin isteği odur. Onun hali hiç açıklamaya gelmez. Artık bu halde dedikoduya ihtiyaç kalmaz ki o, yâr kendini açıkça gösteriyor. O şah, bizim karşımızda tecelli etti. Onun gelişiyile neşemiz tam oldu. Şuh gözleri sihri helal yapıyor, kendi celal nuruyla kendini gösteriyor. Bu sihirle yapılan günah, sevaptan iyidir. Günahı ecir ve sevaptan üstündür.

2405 Bak ki aşağılar, yücelerden daha iyi oldu. Derecesi dinden yüksek olan şu acayip küfre bak! Allah'ın iradesi sana yâr olunca ateşin yakması sana nurdan daha hoş görünür. Onun elinden bir kadeh içersen, gönlünün ve ruhunun neşesi yüz kat artar. O tatlı dudaklara bir buse kondursan ağzın şeker gibi tatlanır. Hele onu bir nefes kucaklarsan, ebedi zevk ve neşe içinde yaşarsın.

2410 Yâri bir kere idrak ettiğin zaman, o lezzete sınır düşünülemez. Arada başka bir hal de meydana gelirse, o, hayır ve şer bütün şeylerin üstünde olur. O nedir ki? Bu bedenden soyunup tek vücut olmak, ikilikten geçip bir can olmak. Gerçi ev içine giren güneş ışığı güneşten ayrı görülür. Fakat o ortadan yok olduğu zaman bu ışık onunla birleşir. Ayrılık gayrılık kalmaz.

2415 Başlangıçta nasılsa gene öyle olur. Hane perdesi (ten perdesi) ortadan kalkınca iki nur birleşir. O halet dil ile tarif olunamaz.

Bunun gibi yüzlerce açıklamanın ötesindedir. O halet, mahv (yokluk) haletidir. Mahvol ki sana onu canıgönülden açıklayayım.

Ey oğul! Mademki sonu yoktur. Bu sözden ağzını yum da geç!

(SAYFA 99) Onun yüzünü gör, artık eksik söze lüzum yok, o ayna karşısında sus!

2420 Çünkü nefesten aynanın yüzü donuklaşır, parlaklığı kalmaz. Bundan dolayı, ayna geldiği zaman sükut et! Coş! Fakat sessiz ve sözsüz.

Tâ ki ayna, nefesinden incinmesin. Olmaya ki, öfkelenir de ayna da yüzünü tamam göstermez. Öfkeden kastettiğim mana budur. Ayna saf olursa kendini görür, eksikliğini fazlanı anlarsın.

2425 Yâr, aynadır. Huzurunda nefes alma (ağzı açma)! Ondan can al, can sıkma! Tâ ki ondan istifade edesin ki, asıl maksut da budur. Ey oğul, nur, nâr içinde gizlidir, nuru al, nârı bırak! Tortuyu bırak da saf olana bak! Anka isen Kaf'ı tercih et.

2430 Gerçi hazine viranede gömülüdür. Fakat sen viraneden geç de dil hazinesini gör! Görüş ehli olaydın, sana sükut, gül; söz, diken görünürdü.

MAKALE 40

Bu makale şunu beyan edecektir:

Faydasız sözler Hak eri için örtüdür, sıkıntıdır. Susmanın yüz binlerce üstünlüğü ve kârı ve sonsuz cihanı vardır (cihanlar değerindedir). Peygamberimizin zevk ve rahatı sükutta (susmakta) idi. Dedikoduyu sevmez ve istemezdi. Cenab-ı İzzet geldi ki: "Söyle! Her ne kadar sana zahmetli olacaksa da. Çünkü halk senin sözlerinden hayat kazanır, ilim hazinesine kavuşur."

Bundan anlaşılır ki, söylemekten daha fazla susmaktan zevk alan kimse bilsin ki, Merdan-ı Huda'dan nasip almıştır. Nitekim Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır:

Herkes heves-i suhan-furûşî dared
Men bende-i ânem ki hamûşî dâned

Meali: Herkes söz satmak (beğendirmek) hevesindedir. Ben, sükutu sevenin (Allah'ın ve peygamberin) kuluyum.

Ey dedikodu düşkünleri, uyanın, nasihat dinleyin ve ona talip olun. Batıl sözlere karşı kulağınızı tıkayın, gözlerinizden görme yetisini atın! Pamuk, ser (baş) kulağı içindir. Sır kulağını tıkayıp da ikisini birden sağır etmeyin!

Hissiz (gözsüz), kulaksız, şuursuz olun ki "ircii"⁴⁶ hitabını duyabilesiniz. Uyanıklık halindeki dedikodudan uzaklaşmadıkça uyku halindeki sohbetten koku alamazsın. Bizim söz ve fiilimiz dıştaki sırdır. (İçteki) Batıni sır, belirtisizdir (his ile anlaşılabilir).

2435

(SAYFA 100) Zahirî (cismani) seyir, kurunun kuru üzerine düşmesidir (iz bırakmaz, bir şey bulaşmaz). Ruhani seyir, deryaya dalmak gibidir. Ömür kuru yollarda geçti, dağda, bayırda, çölde (kuru hevesler uğrunda),

Sen ebedi hayat suyunu nerede bulacak, deniz dalgalarını nasıl yaracaksın? (Ne haddin?) Haki (dünyevi) dalgalar bizim vehmimiz, düşüncelerimiz, fikrimizdir. Abi (uhrevî) dalgalarsa, mahv (yok olma), sekr (sarhoşluk) ve faniliktir (ölüm-geçicilik). Bu sekr içinde bulduğukça ondan uzaksın! O sekre dalınca da bundan nefret edersin. Didar-ı Hakk'a mum olan kimsenin ilme, derse ihtiyacı kalmaz. Söz, kör yolcular içindir, ahmaklara akıl öğretmek içindir.

2440

Âlim ve akıllı kimse sözü bırakır, hatırından ilminden başkasını çıkarır. Bilmediğin kimselerin evlerini bilenlerden sormaz mısın? Nasıldır? Ne biçimdedir? Yüksekliği ne kadardır? Daima onun özelliklerinden sorarsın ve bu sözlerden doymaz usanmazsın. Sonra o eve geldiğin zaman onun vasıfları sana açıkça görünür (derhal tanırsın).

2445

Gördükten sonra da artık o ev hakkında bir şey sormaya lüzum görmezsin. Çünkü her tarafını açıkça görüyorsun. Bundan sonra söz yerine göz geçer. Bunu candan dinle ve anla! O sevgiliye ulaşıncaya kadar onu bulmak üzere çok sualler sormuşsun.

2450

46 **Fecr suresi 89/27-28** "(Allah, şöyle der:) Ey huzur içinde olan nefis! Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!"

Onunla şereflendikten sonra bu sözlere lüzum kalır mı? Hazret-i Musa'nın şerefli sayfaları bundan dolayı çoktu. Çünkü o, Hazret-i Muhammet (s.a.v.) gibi sevgilinin yüzüne kavuşmamıştı. Bu sahifeleri altmış deve taşırdı. Çünkü o, didar nurundan perdeliydi.

2455 Hazret-i Muhammet'in (s.a.v.) kitabı (mushaf-ı şerif) bundan dolayı kısaltılmıştı ki o Didâr-ı İlahi ile şereflenmişti. O derece kısaltılmıştır ki onu herkes hamail gibi üzerinde taşıyabilir.

Aslolan, didârdır. Söz onun bir uzantısı. Görmek, söze nispetle içtir. Söz, kabuk düzeyindedir. Çünkü iç, kabuktan kurtulduktan sonra kabuğa lüzum kalmadı diyerek atarlar. Kabuk, iç için lazım ve ondan dolayı kıymetlidir. Yoksa içsiz kabuk bir pula bile değmez.

2460 Kabuk evvel o içi saklıyordu. İç yetişip olgunlaşınca kabuğun, içe perde olmaktan başka işi kalmadı. Artık onun içe örtü olması, birlikte bulunması hoş görülmez. Cevizin içi yetişip de olgunlaştı mı, gayrı onun üzerinde o kabuğun bulunması lüzumsuzdur.

Kabuğu içten ayırmalıdır ki iç, gitsin, bal ile karışsın. Daima tatlıya eş olsun. Ondan sonra orada kabuğun yeri kalmaz.

2465 Kabuğun yeri kapı dışında, için yeri de şeker içindedir. Söz kabuktur, surettir. Mana anlaşıldıktan sonra surete (söze) lüzum kalmaz.

(SAYFA 101) Cana karşılık tenin yeri ne olabilir? Can (ruh, akıl) su, ten de su testisidir. Testi su için alınır ve taşınır susuzlar onunla su içsin diye. Testide içecek su bulunmazsa onu taşımak cana ve gönle azap olur.

2470 Söz de böyledir. Hem sıkıntıdır, hem baş ağrısı. Mana ve istenilen yolunda kıymetlidir. Yoksa sence bilinen bir hali anlatmak isteseler, dinlemek istemezsin. Sana ağır bir yük gibi gelir. Bildiğin şeyler hakkında söylenen sözlerden hiçbiri kulağına girmez. Ona dersin ki artık kafa patlattığın yeter, sus! Ne söylenip duruyorsun, sende hiç akıl yok mu? Ben onları senden iyi biliyorum. Niçin anlatacağım diye sözü uzatırsın?

2475 Sesler ve kelimeler, mana anlatmak için söylenir. Boş yere gevezelik etmek için değil. Sakın, diğer mahrumlar gibi sen de böyle bir hazineden nasipsiz kalmayasın. Efendi! Bu sözü kabul et ve iyi sakla! Aklı ermez çocuklar gibi ne vakte kadar kuyuya düşeceksin. Bazen pişman, bazen de perişan olarak elini geversin! Bu talep uğrunda canını harca. Harca deyince, başkalarına yapılan bağışlar anlaşılmasın! Bu harcama, kendine yapacağın bağıştır.

2480 Bu bağış herşeyi kapsar, başkasına yapılanlar parçadır. Bütüne sahip olan bütün olur. Bu söz bütündür. Eğer sen gül isen dikenini bırakır, gülşene giderisin. Dostu görmek için göz lazımdır. Her kabukta iyi iç bulunmaz. Sarhoşluk içinde kendimi kaybettim. Benden, ağza sığmayacak sözleri dinle! Her kim Hak içinse, Hak da onun içindir. İki, bir olduktan sonra artık bire iki deme!

2485 Bundan dolayı Cenab-ı Peygamber Efendimiz "Men kâne lilâhi kânellâhu lehu" buyurmuştur. (Tercümesi bundan evvelki satırdadır).

“Ene’l Hak” sırrının sırrı budur. Kendinden külliyyen geç de bunu gör, çünkü bu sırta ne akıl mahremdir, ne de kulak. Bu badeden dudaksız, damaksız, kadehsiz olarak iç! Git, kendiliğinden öl ki, ebedi olasın, zahiren ve batınen diri olasın.

Ey iyi insan! Hak yolu budur. Canıgönülden yüzünü ondan tarafa çevir!

Ondan başka isteğin kalmasın! Sevgilin, aşığın yalnız o olsun. Ondan bir nefes gaflet ederek başka şeylerle meşgul olma!

2490

Gece gündüz onu candan telep et. Nasıl ki aç olan kimse ekmek kaydındadır, susuz kimse oradan buradan (yana yana) su arar.

Ekmek aşkı, seni candan coşturur ve sana hiçbir şey düşündürmezse, ey ekmeğe, suya sabredemeyen insan! Hallak-ı Cihan’ın ayrılığına nasıl dayanırsın?

Ey bu iki şeyin yokluğuna katlanamayan! O cana yazıklar olsun ki buna tahammül ediyor. Ey bedenin gıdasına sabredemeyen!

2495

Allah’ın güzelliğine, ayrılığına nasıl sabredersin? Ey hayvan gibi cismin gıdası için yolunup böğüren! Ruhun gıdasını niçin candan talep etmezsin? Hayvan değilsen, niçin böyle dünya gamıyla dolusun da, din işlerinden uzaksın?

(SAYFA 102) Bu iş bir aksi olmadıkça, rızıklandırana doğru yol bulamazsın.

Bu talebin, onun yüz katı olması gerekir, gece gündüz aklını, zihnini meşgul etsin! Hakk’ın aşkıyla sürekli kararsız olmalısın. Yemek, uyku sana külliyyen haram olmalıydı. Aşk-ı Hak’tan başkasında ne varsa hepsi yok olacak. İşte sen ancak o vakit rabbanî olursun. Bundan sonra kendini tepeden tırnağa kadar can bil! Çünkü vücudun dinin nuruyla dolmuştur.

2500

MAKALE 41

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

İnsan Hak aşkında kaybolduktan ve Hak'tan gayrısından temizlendikten sonra, artık onun cismine cisim deme! Her ne kadar cisim görünüyorsa da... Çünkü ruh cisme galip (hakim) olmuştur. Mağlup olan cisim de can hükmüne girmiştir. Çünkü "El-hüküm li'l-galib; hüküm galibedir" denilmiştir. Mesela bir paranın gümüşü galip olursa tamamı halis gümüş sayılır. Görmez misiniz tuzlaya ölü bir hayvan düşse bir müddet sonra tuza dönüşerek temizleniyor? Yaratılmış olan tuzla, içine düşen şeyleri tuza dönüştürürse, Halik Teala Hazretlerinin aşk deryasına gark olan kimse, neden Hakk'ın nuruna dönüşmesin?

Bu makalede şu da ifade edilecektir: "Fakr (yokluk) açıklamalara sığmaz ve anlatmayla anlaşılmaz. Şu kadar ki fakra dair söylenen sözlerden kişide yönelim ve gayret ortaya çıkar." Nasıl ki ermiş şeyhler demişlerdir: "Men lem yezuk lem yarif " (Tatmayan bilmez.).

Büyük bir deryayı bir incinin deliğinden seyretmeye imkan var mı? Belki açıklamaların bizzat kendisi de fakrın perdelerindedir.

Cenab-ı Mevlana Efendimiz buyurmuşlardır:

Suhan ki ez can hized zi can hicab koned

Zi coher-i leb-i derya zeban hicab koned

Beyan-ı hikmet eğerci şigerf meşaleist

Zi afitab-ı hakaik beyan hicab koned⁴⁷

Tuzlaya (tuz gölüne) düşen bir eşek ölüsü, bir müddet sonra tuza dönüşerek pislikten kurtulur.

2505 O leş ki tuza düştü, baştan başa tuz oldu. Onda kirin eseri kalmaz. Allahu Teala Hazretlerinin en küçük bir eseri olan tuzla bunu yaparsa, iyi düşün ki, o tuzlayı yaratanın kudret ve kuvveti nasıl olmak lazım gelir? Şüphe yok ki, daha yüksektir. Diken parçasından gül doğarsa, acaba gülden neler meydana gelir, düşün! Eğer sana bu halden ve bu sözlerden şüphe geliyorsa, bil ki, ruhun sapıklığa batmıştır.

2510 Kimsenin kulağı bundan iyi söz duymamıştır. Bu, ne dile sığar, ne ifadeye. Yeryüzü kağıt, ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsa bunlar tükenir de, gene o tükenmez.⁴⁸ Hakk'ın sırrı söze nasıl sığabilir?

(SAYFA 103) Sırrın yeri gönüllerdir ki, başı sonu yoktur. Fayda ve zarardan, iyi ve kötüden üstündür. Saf tortu; züht, fışk gibi şeylerden hariçtir. Aşk tohumu oraya ekilmiştir.

47 Söz ki candan çıkar candan utanır (çekinir), Denizin kenarındaki inciden dil utanır (çekinir), Hikmetten bahsetmek (söz etmek, hikmeti açıklamak) meğerki acayip (hayret verici) bir alevdir, Gerçeklerin güneşinden söz (söz etmek) utanır. (çekinir), dil ve söz, onu (Hikmeti) tam olarak açıklayamadığı için gerçeklerin güneşinden utanır.

48 **Lokman suresi 31/27** Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de mürekkep olsa, arkasından yedi deniz daha ona katılsa, Allah'ın sözleri (yazmakla) yine de tükenmez. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Her nereye düşerse aynı neticeyi verir. Kâr odur, ondan başkası sıkıntı ve yükür. O (aşk) ister zühtten kaynaklansın ister fısktan. Aşka bağlanmakla kıymeti artmıştır. Aşkın cemali olmayan İslam, onun ihsanı olmayan nimet küfürdür. Elhasıl her kim ona talip olduysa ondan gözünü bir an bile ayırmaz. Âlemde ondan başka bir şey, ona gaye olamaz. O huzurdan başka ma-bet aramaz. 2515

Gece olunca bundan ağzımı yumarım, yarına kadar onu sineme gömer, sak-larım. Gerçi Aşk-ı Huda ile benim üzerimden yüzlerce yarın, belki de yüzler-ce asır geçse bir incelikli sözü net olarak açıklamak mümkün olmaz. Çünkü din şerhinin sonu yok. Meğer ki bu sırrın şerhini dedikodusuz olarak kendi canının içinde arayasın. Bu dil, o hüsnün vafında kusurludur. O hüsnü an-cak kendi anlar. 2520

Haydi, iyi bir göz sahibi olmaya çalış ki onun eşsiz güzelliğini görebilesin. Her ne kadar bizim yüzümüz görünürdedir demişse de, gözün yanında söz uzaklarda kalıyor. Sudan, topraktan yaratılan insanın suretinde (cisminde) gönül nuru yoktur. Onun asıl niteliğine dair kimse bir şey bilmiyor, gerçi bir çok vasıflandırmalar, tarifler yapılmıştır. 2525

Fakat yüzünü görmedikçe anlatımıyla yetinilmiyor, ceset vücuttan ayrılmı-yor.

Acaba o tanımlanan nasıldır, diyerek onu görmek hevesi bir türlü dinmiyor. Yokluk bilmeyenin güzelliği o kadar mükemmel ki, mükemmellikte benze-ri yoktur. Böyle tanımlamalarla onu görmek, yahut gene zatını anlamak na-sıl mümkün olur? Ey hazır yemek arayan bu ham yiyecekten geç ki o, söz-le anlaşılabilir. Dünyanın binası kurulalı hal böyledir; peygamberler, resul-ler, veliler, 2530

hepsi de Huda'yı tanımlamaya, muhtelif şekillerde dile getirmeye çalıştılar. Gene de dünyanın son gününe kadar o Zat-ı Zülcelalin tanımlanma çabası-nan geri kalmayacaklardır. Buna rağmen o, hiçbir sözden anlaşılabilir ve anlaşılabilir. Öyleyse sözü bırak da can gözünü aç! 2535

Allah'tan, kendini görececek bir göz iste! O, o gözden başkasına yüzünü gös-termez. Eğer senin gözünde nur olmazsa, güneşin nurunu nasıl görebilirsin?

İçin ilim ile dolu olsa, yine de nurlu bir göze sahip olmadıkça güneşi görebil-ir misin? Yahut yolunu doğrultmak üzere güneşin nurundan faydalanabilir misin? Nuru görmek, karanlığı aydınlıktan seçebilmek için göz lazım (sen-de bulunmayan bir şeyden nasıl harcama yapabilirsin?). Eğer sende şehvetle şevk olmasaydı, bu iki zevki nereden anlayacaktın? (SAYFA 104) 2540

Derununda ilim ile akıl olmasaydı o iki şeye, canına ne ile, hangi vasıtay-la ulaşacaktın? Aklı olmayan, akli bilebilir mi, nakli anlayabilir mi? Halik'ın yarattığı şeylerin hepsi böyledir. Eğer gönlün onları candan değerlendirerek kendine mal ettiyse bil ki yerde gökte ne varsa hepsinin cinsi senin zatında 2545

mevcuttur. Her şeyi Cenab-ı Hak senin hilkatinde belirtmiştir.

Ve o şey tarafına yüzlerce kapı açmıştır.

2550 Tâ ki oraya gelesin de onlardan faydalanasın, kanatsız olarak yükseklerde uçasın. Sende enbiyanın nurlarından bir nur bulunmazsa onlara nasıl ve ne şekilde yönelebilirsin? O sultanlara nasıl candan sevgili olur; canı, gönlü onlara nasıl adarsın? Onların zikri ruhuna nasıl gıda, yahut cismin canına nasıl feda olabilir? Eğer onlara burada arkadaş olduysan şüphe etme ki, ezelde onlarla birlik etmişsin demektir.

2555 Velilere dostluk ediyorsan (onları seviyorsan) bil ki, manen onlardansın. Kendini onlardan başka görme! Zahiren, batınen onların aynısın. Çünkü sende Hak'tan bir nur vardır. Gözünü aç, kendine iyi bak! Sende böyle bir nur olunca da Hakk'ın yüzünü perdesiz görmüş olursun. Bundan dolayı Cenab-ı Peygamber Efendimiz (veyahut Hazret-i Ali): "Men arafe nefsehu fekad arafe rabbehu" (Kendini bilen, Allah'ı bilir.) buyurmuştur.

2560 İçinde Hakk'ın nurunu gördükten sonra o nur, sana kılavuz olur. Seni o asıl tarafına doğru götürür ki, can onunla vardır. Onda iyilik, kötülük, renk, kabuk gibi şeyler düşünülemez. Ondan sonra sen kendini iyi bil ki, bu cisim testisindeki su, o deryanın suyudur.

İstediğin isteğinde gizlidir. Çünkü arayıp sorman buna bağlıdır.

2565 Haydi! İstediğin, istemendedir. Mihnet içinde gizlenmiş rahat gibi. Hamal yüke talip olur, her ne kadar zahmetli iş ise de. Hamallar yükü birbirinden kaparlar. Bilirler ki, bu zahmetin sonunda rahat vardır. Her sanatın dış yüzü zahmetlidir, fakat o zahmetin altında rahmet hazinesi gömülüdür. İbadet de vücut için zorluktur. Onda da ruh için gizli rahatlar vardır.

2570 O sıkıntılarla cennet hazinesi alınır. Hangi akıllı bu hazineyi elden kaçırmaya razı olur? Sonra, istediğinin, isteyeceğin kadar olacağını bil! Hak erlerinin buldukları isteklerine göredir. Sende heves arttıkça istediğine daha fazla elin erişir.

Tamamen istek olursan, tamam olursun. Kendinden geçme sebebiyle sen o olursun. Ondan sonra senin niteliğin "Ene'l Hak" olur. İçte dışta senden başka bir şey kalmaz.

2575 Gayrı kalmayınca şeksiz, şüphesiz o olur; iyi olsa da kötü olsa da. İyi kötü senin aklına nispetledir. Hakk'a nispet edilince herşey iyidir. (SAYFA 105)

MAKALE 42

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

İyi kötü, güzel çirkin, saf tortu Hakk'a nispetle tek bir şeydirler. Zira hepsi de onun kudret ve sanatının eseridir. Mesela bir nakkaş ki, iyi nakışlar yapmaya muktedir, fakat fena nakışlar yapamıyor. Bu nakkaş, hem iyi, hem de fena nakışlar yapmaya muktedir olan nakkaşa nispetle yetersizdir. Şimdi iyi kötü, güzel çirkin, mademki Hakk'ın kudretinin mükemmelliğini ve sanatını tecelli ettiriyor, bu itibarla aralarında fark yoktur. Çünkü hepsi de bir amaca hizmet ediyor. Fakat bu noktadan bakılmazsa bunlar elbette eşit değildirler.

Bu makale şunu da ifade edecektir ki, Huda'nın zıttı yoktur. "La zıdda ve la nidde leh"⁴⁹ tir. Çünkü iki zıttan biri vücut bulunca diğeri yok olur. Sıcak soğuk, hastalık sağlık, hayat ölüm, tatlı acı vesaire gibi. Hak Teala Hazretleri bütün zıtların mucididir. Her şeyin varlığı ondandır. Kendi varlığının zıddı nasıl olabilir? Bu, imkansızdır.

Küfür olsun, İslam olsun, Huda'dan ne gelirse o iyidir. Hamdü sena et! Her ikisi de Allah'a birdir, şeriki yoktur de. Herkesi istemeden zengin eden odur. İyi, kötü her şey Hakk'ın sanatını açığa çıkarır, şirki, candan ve gönülden söküp atar.

Her biri kendince şehadet ediyor ki "Ondan başka ilah yoktur." Hak Teala Hazretleri vahittir, kendi sanatıyla yeri göğü, kadını erkeği meydana getirmiştir. O, neyi emrederse o olur. Gerek iyi, gerek kötü bütün nakışların, suretlerin mucidi odur. Hepsinin Hakk'a göre durumu birdir. Bunu ölçüt bil! Tereddüt etme! Fena nakış der: "Allah buna da kadirdir. Gerçi iyi nakışlar da ondan ortaya çıkıyor."

2580

Değil mi ki, her ikisi de ondan meydana geliyor? Her ikisi de onun padişahlığını ilan ediyor demektir. Bu itibarla ikisi bir hizmette bulunuyorlar demektir. İkisinden de halk eşit olarak faydalanıyor. Halk, bunları görünce der ki: "Ey Vahid-i Hakiki, ey iyi, kötü nakışlar yapmaya kadir olan Rabbimiz! Sen, hem güzel hem de çirkin nakışlar yapmaya güç yetirirsin! Bunu senden başka kim yapabilir? İyi, kötü, senin huzurunda fermanına tabi çavuşlar gibidir." Dilsiz oldukları halde derler:

2585

"Ey gafiller güruhu, uyanın! Canıgönülden şaha itaat edin de, sanattan sanatçı tarafına ulaşın! Yazıklar olsun ona ki, gaflet meyvesiyle oyalandı. Ey basiret sahipleri, ibret alınız!" Çünkü ibret, iş adamının (akıllı kimsenin) özelliğidir. Akıllı olan kimse sanatın sanatkarını alır, bunlar aracılığıyla kanatlanarak melekler gibi sanatkara doğru uçar. İlahi sanatkarlık, dünyanın karanlık gecelerinde ona kılavuzluk eder, yolunu doğrultur.

2590

İbret kanadıyla Kaf Dağı tarafına uçar, Anka gibi oralarda dolaşır. Ten perdesi olmaksızın, ruh gibi Hakk'ın sırat-ı müstakimi üzerinde yürür. (SAYFA 106)

2595

Elsiz ayaksız olduğu halde seferde ayağı kaymadan, yolunu şaşırmadan menzile erişir. Nihayet orada kalır. O mercide ki, orası can atı için ne güzel

49 Zıddı ve dengi yoktur.

meradır. Yazık o cana ki, bunun aksinedir. Öyle bir huzurdan mahrum ve uzak olur.

2600 Eşkıyalığından dolayı rehber, ona yol kesici; lütuf ve vefa, kahır ve cefa olmuştur. Bu şahıs oradan daha yükseklerle çıkacağı yerde başını bu dünyaya çevirir. Gözleri bu seyirden nurlanacakken, bu gafilin gözlerine daha ziyade karanlık ve körlük gelir.

Hakk'ın sanatı, akıllılar için uyanıklık vasıtasıdır. Cahiller için gaflet ve hastalık vesilesidir. Akıllı, dünyadan ahirete gider, gafil, dünyada gam içinde boğulur kalır.

2605 "Yüzümü dünyaya nasıl çeviririm? Bu güzel İrem bağlarına (Hakk'ın yaratıcılığını seyir âlemine) nereden düştüm?" diye canı sıkılır.

Gecesi gündüzü hep dünya kaygısıyla geçer ki, acaba refah ve serveti daha ziyade artırmak için hangi vasıtaya başvursam diye.

Çirkin hırsı anbean artar, sürekli hırs hevası içinde yürür. Hırs içgüdüleriyle birçok işlere el atar. Şarap içmeden hırs ile sarhoş olur. Şuna buna ne suretle yüz suyu döküp de göze gireceğim diye bin türlü hile ve oyun kullanır.

2610 Emellerine nail olduktan sonra da bunlar ziyana uğrar, eksilir korkusuyla yanar yakılır. Eğer servet ve refahça benden daha üstünü olursa yazık bana! O vakit halim nice olur der. Bu konularda emniyet altına alındıktan sonra yeni yeni endişeler içini kemirmeye başlar: "Nihayet ölüp dünyadan gideceğim, bu vücut kabre girecektir. Acep ondan sonraki halim n'olacak?"

Cenab-ı Hak beni cennete mi koyacak, yoksa cehenneme mi atacak?

2615 Cennete layık olmadığım besbelli. Oraya gideceklerin yüreği tertemiz olacak. Dünya sevgisi canı, gönlü Hak'tan habersiz etti, yolları kapattı. Bundan dolayı bizden kulluk ortaya çıkamıyor ki bizi o hayata erdirtsin. Dünyadan gelen hayat geçicidir. İbadetten yayılan sağlık sürekli ve rabbanîdir. O, baki kalmadı, kalmaz. Bu ebedi, baki kalır. Böyle hayata sahip olan, bir yere sığmaz.

2620 Himmeti böyle yüksek olanlar, değil mezara, dünyaya sığmaz. Dünyanın bir yarığına nereden sığacak. O, dünyayı yarıp gideceği zaman, onun nuruyla dağ taş bütün cihan dolmuştur. Böyle bir arslan mezara nereden sığacak? Süleyman, karınca deliğine girebilir mi?

Haydi! Süleyman'ı kendin gibi karınca görme ki, karınca gibi hakir olmayasın! Ey kul! Kendini şahla kıyas etme! Saman çöpünü aya kim benzetir? (Ne münasebet).

2625 Bunu iyi bil ki, her kim sanatta kaldı, ahmaklık ederek sanatkar tarafına yönelmedi. Daima mahzun ve kedere batmış oldu. Dünyada ona gamdan, elemden başka bir şey yoktur. Zaten dünya baştan başa gamdır. O, dünya sevgisini gönlüne yerleştirdiği için gam içinde kaldı. Dünyada gamdan başka bir şey elde etmediği gibi, ahirette de gama battı.

(SAYFA 107) Fakat o akıllı ki aşkla bu eserlerden sanatçı tarafına yüz döndürdü.

Her zaman sanattan sanatçı tarafına uçar, gönül malını birer birer oraya götürür. Gönül malı ki, akıl ve kuvvetten ibarettir. Oraya götürür ki, emniyet ve bahtiyarlık yeridir. Mallarını yol kesicilerden muhakkak olarak kurtarır. Çünkü onu Cenab-ı Hakk'ın eline emanet etmiştir. Kuvveti, geldiği yere gitmiştir. Niyaz getirdiği cihetle naz tarafına geçmiştir. Katre denize düşünce emin olur, Hak deryası tarafında kalır. 2630

Sırrının mahfazası deryanın huzuru olur onun yanında buldukça afetten korunur. O deryaya karışınca belirsiz olur gider. Artık bu nişan, o nişansızlık içinde erimiştir. Kendini yitirmedikçe (kendinden geçmedikçe) kendini bulamazsın. Her kim kendinden (geçti) fani olursa o baki kaldı, can ağacını cennetin ortasına dikti. Ey oğul, varlığı yoklukta ara! Vuslat melekeni eksiklikte bil! 2635

Kulluğa gel de şahlığı gör! (Kulluğun mükafatı padişahlıktır). Öyle bir sarhoşluğa git de ayıklığı orada seyret! 2640

Ayıklık, sarhoşluktan gelen ayıklıktır. Yücelik, tevazûdan doğan yüceliktir. Ey aziz! Hale ters tarafından bak, bu seferi de aksine yap. Böyle yola gittiğin vakit, korkusuz gider, tehlikelerden emin bulunursun. Sani-i Hak, bizi yere göğe, dokuz kat göğe haberli kılar.

İyi, kötü o sayısız nakışlar dilsiz olarak vâsf-ı Huda'yı söylüyorlar. Diyorlar ki: "Biz mahlûkuz, bizim yaratıcımız vardır." Sabahın olmasını gerektiren bir sebep olduğu gibi cihanın yaşı, kurusu zerrelere gibi hep aşk ve heva içinde uçuşurlar. Güneşin nuru içinde uçan zerrelere derler ki: "Ümmü'l-Kitap"⁵⁰ "Kitabın Aslı" onun yanındadır. Dilsiz olarak Hakk'ı tespih ederler, kazmasız külümsüz, şirki göklerden kazarlar, atarlar. 2645

Eğer sen o tespihleri dinleseydin, ayaksız olarak (yalınayak) arzın bahçelerine koşardın. Orada sayısız ilginçlikler seyrederdin, sağdan, soldan, üstten, alttan (her taraftan) onların hepsi de gizli, açık zikir edenlerdir, cümlesi de dilsiz, ifadesiz şükredenlerdir. Hepsi de derler ki: "Allah'tan başka Allah, ondan başka halik ve kadir yoktur. Bizim varlığımız, tamamen hamdü senadır. Hep tatlıcı biziz çünkü o bizim şekerimizdir." 2650

Gerçi hepimiz Huda'nın sanatıyız. Fakat kimimiz aziz, kimimiz hakiriz. Eserlerin kimi soğuk, kimi sıcak, kimi eskimeye yüz tutmuş kimi yeniliğe, kimi zahmet kimi ferah (rahat) her birinin türlü türlü dereceleri vardır. Toprak, hava, su, ateş. 2655

Bunlar birbirlerine zıt ve düşman değiller mi? Gerçi zıtlar buraya düşmüş

50 **Ali imran suresi 3/7** O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihdir. Kalplerinde bir eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih âyetlerinin ardına düşerler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır" derler. (Bu inceliği) ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.

bulunuyorlar, fakat hepsinin sığınağı ve kaynağı o taraftır. (SAYFA 108)

2660 Bundan dolayı Hakk'ın zıttı yoktur ki, bütün zıtlar ondan gelmiştir. O halik ki bütün zıtların varlığı ondandır, zıttı yoktur. Çünkü bunlar hep onun icadıdır. Zıttı icat edenin zıttı nasıl olabilir? Mevcudu ile sona erecek bir mevcut tasavvur olunabilir mi? Bu nedenle, "La zıdda ve la nidde leh" sözü doğrudur. Âlemde bir şey ona zıt olamaz. Çünkü zıt, zıttının vücuduyla yok olur. Su ile ateş birleşebilir mi?

2665 Kutlu ateşin içine düşen suda mahvolur. İki şeyin birbirine zıt olması, biri diğerinin mahvını gerektirmesindedir. Hayatını Hak'tan alan hangi varlık, Hakk'a zıt olabilir? Bütün zıtların hayatı (varlığı) Hak'tan olunca hepsi de onunla kaim olur. Cihanda bir kimse ona nasıl zıt olabilir ki, cennetle cehennem onun vasıflarıdır. Her ikisi de ebedi zatın nitelikleridir. Hayır, şer, yaş, kuru her şeyin hayatı ondandır.

2670 Dünya padişahlarının ahlâkı bazen lütuf, bazen şiddettir. Lütuf, dostlar; kabalık düşmanlar içindir. Padişahlık bu iki şeyle kemal bulur. Bu iki özellik saltanatın iki kanadıdır. Eğer ondan bu ikiden biri noksan (yok) olursa, onu tek kanatlı kuş say!

Kuşun kanatlarından biri eksik olursa onda güzellik ve kuvvet kalır mı? Kuşun bir kanadı eksik olursa uçamaz. Ona dengeyi sağlayan iki kanattır.

2675 Mizan (ölçü-tartı), ilahi adaleti uygulattırır. Fazlayı eksikten o ayırır.

MAKALE 43

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Mizan, semadan, arştan, kürsten daha yüksektir. Bunların hepsinin üstünde bir varlıktır. Çünkü iyi kötü herşey mizanla tartılır.

Eksiklik, fazlalık onunla belli olur. (Ves semâe refeahâ ve vedaal mîzân)⁵¹ Hak Teala Hazretleri, derecesi engin olan semayı refetti (yükseletti).

Yükseklere çıkardı. Semadan yüksek olan mizanı, bol lütuf ve kereminden dolayı yükseltti, aşağıya indirdi.

Terazi, yalnız çarşı ve pazarlarda gördüğümüz teraziler değildir. Terazi farklı ve üstün olanı belirleyip ayırma aracıdır ki her şey onunla tartılır. Belki çarşı terazileri de ondan çıkarılmıştır.

Bu makalede şu da ifade edilecektir:

Hak Teala Hazretlerinin kullarından uzaklığı cimrilikten değil, son derecede eli açıklık ve sonsuz cömertlik eseridir. Nasıl ki, güneşin dördüncü tabaka semada bulunması da böyledir. Kabul edelim ki eğer üçüncü tabakada bulunsaydı, bütün âlemi yakar, yeryüzünde bir tek ot bitmezdi.

Şu halde uzakta bulundurması rahmet ve şefkat eseridir. Bunun gibi, Hak Teala Hazretlerinin Musa Aleyhisselam'a yüzünü göstermeyip de "Len terani"⁵² buyurması cimriliğinden değildir. Belki sonsuz lütuf ve cömertliğinden ileri gelmiştir. Bunun cimrilikten olmadığını Musa Aleyhisselam'a göstererek (SAYFA 109) teselli etmek istediğinden dağa tecelli buyurdu. Dağ Musa'nın gözü önünde zerre zerre dağıldı. Musa Aleyhisselam anladı ki, Hak Teala'nın yüzünü örtmesi kendi hakkında tam rahmet ve sırf iyilikmiş.

Doğruluk daima mizandan gelir, sadakat ve mertlik de şüphe yoktur ki mertlerden beklenir. Mizanın mevkii çok yüksektir. Ey akıllı, buna iyice dikkat et ve anla! Mizan, bu pazarlarda görülen teraziler değildir, Allah'ın ilminden doğmuş bir şeydir.

O ilim, Hak Teala Hazretlerinden hiç ayrılmaz. O nurun daima ışığı canlarda mevcuttur.

O temyiz (iyiyi kötüden ayırabilme) yeteneği müminin kalbinde vardır. Ona gizli şeylere karşı kılavuzluk eder. Mümin o kuvvetle kendini insan ve cinden ayırır ve iyiyi kötüden seçer. Onunla herkes de ne olduğunu bilir ve herkesin kim (nasıl) olduğunu görür, anlar.

2680

Bütün halkı onunla tartar, hepsinin mertebesi onun yanında belli olur. İfade edilen her sözü bilir, kesin bilgiyi zandan ayırmaya güç yetirir.

Bu pazarlarda gördüğümüz teraziler o keyfiyetsiz (şekilsiz, biçimsiz) teraziden çıkarılmış olsa gerektir. Hepsini o mizandan çıkarmışlar, onlara gör-

2685

51 **Rahman suresi 55/7** Göğü yükseltti ve ölçüyü koydu.

52 **A'raf suresi 7/143** Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin." dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, "Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim" dedi.

düğünüz şekil ve suretleri vermişlerdir. O, levh-i mazhfuzdan, arştan daha yüksektir. Yere, insan ve cinler üzerine nurunu salmıştır. O, Hak Teala'nın lütuf ve keremiyle gönüllerde parlıyor, sanki o iremden (cennetten) buraya (dünyaya) gönderilmiş bir güldestedir. Nasıl ki güneş, dördüncü kat semadan nurunu bize eriştiriyor.

2690 Güneşten, belki yedinci kat semadan daha yüksek olan mizan da böyledir. O yüce âlemden bu alçak cihana şunun için indirilmiştir ki, bu çirkin ve aldanma dolu dünyada bizim canımız da ondan mahrum kalmasın. Bu aşağıdaki âlemde, o yüksek âlemden daima can (hayat) nimeti alalım ve yiyelim. O şahın lütuf ve keremi sonsuzdur, yolunu yitirmişlerin hepsini haberdar eder (yolunu doğrultur).

2695 Kemali lutfundan cehalet üzerine ilim yayar, gazap kaynağından yumuşaklık çıkarır. Nasıl ki güneş, dördüncü kat semadan nurunu bize yolluyor. Onun visalinden mahrum kalmaları diye bize gücümüz ölçüsünde nur saçıyor. Güneşin bize gelen harareti, bizim dayanabileceğimiz derecededir. Yoksa ondaki hararete güç yetmez. Merhametinden dolayı o harareten bize bu kadarını indiriyor. Hepimiz bu hararetle gıdalanmaktayız.

2700 Eğer fazla hararet gönderse âlem harap olur. Ne dağ, ne derya, ne de toprak hiç bir şey kalmaz. Şu halde bizden uzaklığı cimriliğinden değil, lutfundandır. Tâ ki bu uygun sıcaklıkla bize şarap ve meze; yiyecek ve içecek yetiştiresin.

Onun bu cömertliğinden türlü türlü nimetler ortaya çıkıyor. Şu halde bu uzaklık bizim için cömertliğin ta kendisidir, sonsuz derecede lütuf ve inayettir. Bundan dolayı yakından yüz göstermiyor.

(SAYFA 110) Hak Teala Hazretlerinin kullarından uzaklığı da böyledir. Bu uzaklık kullar için hışım ve gazap değil.

2705 Tam bir lütuf ve rahmettir. Çünkü perdesiz yakınlığı zahmet olurdu. Hak Teala Hazretleri nurunu bize uzaklardan yayıyor.

Güneşin nuru gök yüzünden geldiği gibi tâ ki o nurun yapısından hayatımız devam etsin, imanımız kuvvetlensin. Tâ ki bu vesileyle onun varlığından haberdar olalım. O ki, bizi bazen mutlu eder, bazen de gama atar. Değil mi ki anne, çocuğuna büyüyüp yemek yiyecek çağa gelinceye kadar süt verir.

2710 Sütten evvel yemek vermeye başlasa çocuk derhal ölüme yüz tutar. Anne, çocuğa süt olsun diye ekmeği kendisi yer, çocuk ekmekteki gıdayı annesinin memesinden, sütünden çeker. Süt, o ekmektir. Fakat çocuğa ağırlık vermesin diye temizlenmiş, tortudan ayrılmıştır. Çocuğa et ve ekmeğin gibi gıdalar ancak bu süzgeçten geçtikten sonra verilebilir.

İşte bunun gibi, Rabbimiz Teala Hazretleri bize yüzünü aracısız gösterse ne genç tahammül edebilir, ne ihtiyar, hepsi helak olur.

2715 Bize lutfunu sözle gösteriyor ki, söz can için bu deryada gemi hizmeti görsün. Hak'tan bize kelam bunun için gelmiştir ki bu suretle dipteki yaraları-

mız kapansın, görünüşteki mana artsın, ve ruhu Hak tarafına yönlendirsin. Çünkü, ruh, kuvveti hikmetten alır, nihayet rütbesi ondan artar. O dereceye kadar yükselir ki, çokluklar içinde (kesrette) vahdete kavuşur.

Şu halde onun uzaklığı ve perde altında gizlenmesi rahmetinden kaynaklanmaktadır. Tâ ki ayrılık ateşiyle pişe, kavuşma ateşiyle yanıp mahvolmaya. Eğer doğrudan doğruya perdesiz görünseydi, bakanın içini de dışını da yakar, kül ederdi. Yükü devenin sırtına kolayca götürebileceği kadar yükletirler ki, onu menzile tehlikesiz yetiştirebilsin, ağır yük altında kuvvetsiz düşüp kalmasın. 2720

Devenin yükü, taşıma gücüne göre olursa, seni menzile rahat rahat götürür. Eğer gücünden fazla yükletirsen, o işi nasıl başarabileceksin? Hak Teala Hazretleri yaratıklarını hikmetiyle besler, büyütür, onları birer birer makamlarına erdirtir. 2725

Gerçi sebepsiz ve hikmetsiz de her şeyi yapmaya kadirdir, her istediğini vücuda getirebilir. Her an bunun gibi yüz binlerce dünyayı ademden (yokluk) vücuda (varlık) getirmektedir.

Sebebi şundan dolayı göstermiştir ki, halk da yapacakları işe sebep arasın ve vesile istesin. Eğer Huda-yı Teala sebepsiz yapabileceği işlere bir örnek göstermeseydi kimsenin eli ayağı kalmazdı (Yani sebepsiz de iş olurmuş diyerek işi tembelliğe vururlardı). İnsanlardan hiçbir şey meydana gelmezdi, hepsinin akılları mahvolurdu (çabalamaz, durgunluğa düşerlerdi). Fakat Cenab-ı Hak bu akıllı atıl kalsın diye yaratmadı. İstedi ki faaliyete geçsinler, iş güç peşinde koşsunlar. 2730

(SAYFA 111) Akıllıca ve tedbirle sebebe gidip iş yapsınlar.

Mahlûklara örnek olmak üzere de semavat ve zemini altı günde yarattı. Tâ ki onlardan da böyle birçok işler vücuda gelerek bir çok sır ve hikmetler görünsün. Akıllıca davranarak, garip sebeplerle acayip işler meydana getirsinler. Cihanda köşkler, saraylar meydana getirsinler de kendilerinin de bir çok işler yapmaya güç yetirebileceklerini bilsinler. Özellikle ilim ve fen sahipleri tarafından birçok ilimler ve fenler bin çeşit sanatlar vücuda getirilsin. 2735

Bağlar, bahçeler işlenir, saraylar köşkler kurulur fakat hepsi de bir takım sebeplere dayanır. Bunlardan hiçbiri sebepsiz meydana gelmez. Yalnız talepte kalsalar da faaliyete geçmeselerdi yalnız irade ile iş gören Halik-i Teala'dan başkası sebeplere yapışmadan bir iş görebilir miydi? Halik Teala her an ademden varlık çıkarır, tekrar yok eder. Dersin ki, önceden yokmuş onu yaratılmıştan ayıran işte bu noktadır (Yaptığı işlerde aletlere ve sebeplere ihtiyacı olmadan iradesinin yetmesi). 2740

Cenab-ı Bari bu benzersiz kudretiyle tek varlıktır. Ortaksız, yardımcısız, sebepsiz yapabilir. Bu konu bitmez, tükenmez. Baştan başla da çavuşların sırrını şerhe devam et. Tâ ki o eşsiz sultandan haberdar olsunlar. Dertle derman onun çavuşları (yol göstericileri) düzeyindedir. Her ikisi de seni ondan haberdar ederler. Bu itibarla ikiyi bir gör, iki deme! Fakat başka cepheden ba- 2745

kıldığı zaman bir görünmezler. Şüphe nasıl kesin gibi istenen olabilir?

2750 Cennetle cehennem şu yüzden bir olurlar ki ikisi de ilahi adaleti gerçekleştirebilir. Kafirleri cehenneme layık, müminleri naim cennetine layık bil. Kötünün layığı, kötü olmak lazım ki adalet de budur. İyilerin layığı da bolluk ve nimetlerdir. İşte bu yüzden her iki nakış birleşir, yer ile gök arasında fark kalmaz. Gök de yer de Hakk'ın celaletine muhataptırlar. Her ikisi de o kudretten haber verir.

2755 Hakikatte ikisini bir gör, o ihsan sahibinden gelen herşeyi ihsan bil! Fakat onlara bu yüzden bakarsan o iki suretteki çeşitliliği nasıl eşit görürsün? Mutlak adil olandan gözünü ayırırsan onlar birbirine nasıl eşit ve birbirleriyle nasıl birleşik görülebilir. Ebu Cehil karpuzunun acılığı şekerin tadına uyar mı? Taş, cevher gibi makbul olabilir mi? Sıhhatle hastalık birbirine benzer mi? Veya arpa miktarı altın bir kantar hazineye eşit olur mu?

2760 Bu nispetsiz şeyler yaratıcıya nispetle birdir, ama halka nispetle bir değildir. Hepsine bir demek, o yüzden doğru olur. Bu yüzden hatadır. Bu bahsin de sonu ve bitimi yoktur. Bu şerh ve beyandan gene dönüyoruz. O söze ki bundan evvel demiştin; canın seveceği söz odur. Tâ ki o söz yarı çiğnenmiş (yarım) kalmasın. Çünkü o, deryaya nispetle gemi gibidir.

2765 O deryayı gemisiz katetmek imkansızdır. "Lamekana" (mekansıza) sözsüz kim ulaşabilir?

(SAYFA 112) Orada idik ki insan kendinde bir nur gördüğü zaman her ne kadar içinde hayır ve şer varsa da o manadan başka manalar da vardır. O aziz kendini nur bilir, nurdan başka hiçbir şeye bakmaz. Hakk'ın ikramından nuruna gıda arar, başlıklarından ruhuna nimet talep eder.

2770 Tâ ki cevheri (özü ön plana çıksın) artsın, arazı (sıfatları, sonradan eklenen özellikleri) gitsin. Her ikisinden de geçip amaca yönelsin. Hakk'ın bu icattan garazı (maksat ve hikmeti) nedir? Talepteki maksudunu bildiği zaman, mabudunu çabuk görür. Hak Teala Hazretleri mahlukatı zulmetten yarattı. Her canın başına ondan (yaratıcıdan) bir nur damladı.

MAKALE 44

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hak Teala Hazretleri halkı zulmetten yarattı. Zulmetten maksat, hayvani hayata sebep olan yemek, içmek, uyumak gibi şeylerdir.

Bu zulmete kendi nurundan bir miktar serpti ki delili şudur: “İnnellahe Teala haleka'l-halk fi zulmetin sümme reşşe aleyhim min nurihi.” Meali: “Allah Teala Hazretleri mahlukatı zulmette yarattı, sonra üzerlerine kendi nurundan bir miktar serpti.”

Herhangi ruha o nurdan bir damla isabet ettiyse o, evliyadan oldu. Elbette ki o nur kendi aslına talip olacaktır. Kendine yabancı olan hayvani varlığı, tek yaratıcıyı isteme yolunda kendine araç eder ve kendiyile hemrenk eder. O nur katresi onun bakır gibi vücudunda kimya tesiri yapar. Zulmetini nura, cehaletini ilme, körlüğünü görmeye çevirir. Cümlesinin üzerine kendi nurundan saçtı. Gerek iyi gerek kötü hiçbirinden esirgemedi.

O nurdan her kimin başına düştüyse o, seçkin (veli) oldu, her iki âlemde ön safa geçti. Her kime isabet eden nur damlası fazlaysa, mertebesi o oranda yüksek olur. Ey ilim sahibi, bunu aklınla ölç, biç! Bu nur her ne kadar herkese isabet ettiyse de niteliği açısından farklı idi. Bundan dolayı, eşit değildi. Şöyle bil ki “El üstünde el vardır.” Her ne kadar hepsi de aynı şarabın sarhoşları ise de o kimse ki üzerine düşen katre büyüktü, o kimse büyükten büyük oldu.

2775

Fakat sonunda hepsi de oraya giderler (asıllarına kavuşurlar). Artık dört, üç, iki gibi sayılarda kalmaz, bir olurlar. Hepsi tek parça bir cevher olur. Ne artıklık kalır, ne eksiklik. Nihayette yokluk denizinde birleşirler. Vuslattan sonra arada ayrılık kalmaz. Netice tamamen kâr olur. Şu halde derece farkı nerede kalıyor? Bu fark, yolculuktur. Menzile varıldığında

2780

(SAYFA 113) fark kalmaz. Orada yalnız vahdet vardır. Sayıları sonsuz olsa da menzilde birdirler. Çünkü kesin bilgiye erişmekle şüpheden temizlenmişlerdir.

Menzile gidenlerin esas niteliği “La nuferrik”⁵³ tir. Fakat bu vasfın yolculara genellemesi yoktur. Onların vasfı “ve refea ba’dakum fevka ba’dın derecâtin”⁵⁴ nazm-ı celilinin içeriğidir. Gönlüne bu konuda kaygı, şüphe gelmesin. Vassıllar, ondan dolayı Huda’nın maksudu olurlar ki, cümlesi bir nurdan doğ-

2785

53 **Bakara suresi 2/285-286** Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: “Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz.” Şöyle de dediler: “İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır.” Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): “Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.”

54 **Enam suresi 6/165** O, sizi yeryüzünde halifeler (oraya hâkim kimseler) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır. Şüphe yok ki O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

muşlardır. Ayet-i Kerime’den maksut olanlar, yolun pak ve yeni yeni ders almaya başlamış salikleridir. O salikler her yeni ders aldıkça alçaktan yukarıya doğru yükselirler.

2790 Bu makamlar, bu mertebeler yoldadır, menzilde değil. Allah’ın olduğu yere adet nasıl yol bulabilir? Bundan dolayı, vasılları daima bir gör, bir bil ve bir say! Âlemde her cins, kendi cinsine yakın olur. Eğer seçkin (havas) isen seçkin olanlardan başkasını istemezsin. Kuş, havada kanadıyla uçar. İnsanın kanadı, gayretidir. Kimi dünya tarafına doğru uçar, kimi ahiret semtine: Gayreti onu nereye götürürse.

2795 Kimi efendilik ve kötülüğe istekli, kimi o kötülüğün aşkına istekli. Aklınla herkesi böyle tart! Anka ile kuzgunu farket! Kaf aşkı tarafına Anka uçar, gıdasını daima oradan alır. Sıradan kuzgun da leş semtine koşar. Sevgili diyarına Anka gibi nerede uçacak! Her birinin değerini isteğiyle ölç! Ne kıymette olduklarını sevgililerinden anla!

2800 Her kimin maksudu göklerden (asman), cesedi zemindense de ruhu semadandır. İnsan, hatırının alâkalı olduğu yerdedir. Senin yanında hazır olduğuna bakma. Bu yolda görünüşün önemi yoktur. Gönlün kiminleyse, ona bağlan! Ruhun nereye uçarsa, yerin oradır. Canın o deryanın bir damlasıdır. Can kendi aslından tarafa koştuğu gibi, topraktan olan cisim de toprak arar.

2805 Can, oraya gider ki oradan gelmiştir. Vücut burada kalır, çünkü buradan meydana gelmiştir. Ne mutlu o cisme ki tamamen can olmuştur. Yazık o cana ki ten tarafına yönelmiştir. Ten, can gibi olunca, can gibi mesut ve saadetli olur. Ten gibi olan can da bela ve mihnet içinde kalır. Akıl, eşeği verip de İsa’yı alanın aklıdır. İsa’yı verip de eşeği alan ise, eşeklerden eşektir.

2810 Değil mi ki Hak Teala Hazretleri Kur’an-ı Kerim’de onları “Edallu” diye adlandırdı, dalalette hayvanlardan da öne geçirdi.

(SAYFA 114) Bu kadar nimet arasında onun hayvanlar seviyesinde kalması ancak kendi cehaleti ve hamlığı yüzündendir. O, hayvanlıktan kurtulur, ruh gibi nimetler tarafına gidebilirdi. Aletlere, araçlara sahipti, fakat gayreti yoktu. Bundan dolayı kuvvet tohumunu çorak yere saçtı. Maddeyi bırakarak eğri yol tuttu. Onun bu hali akıllara şaşkınlık verdi.

2815 O yetersiz adam, eşekliği yüzünden kendi kanını döktü. Kafirliği müslümanlığa tercih etti. Hiç kendi için kuyu kazanı gördün mü? Yahut kılıçla kendini vuranı ve döveni? Hak yolunun aksine giden bile sonunda Hakk’a varacaktır. Karanlığı nura eş olarak iblisliği gidecek, hurileri imrendirecek hale gelecektir. Zerresi, gökte güneş; katresi, kuşlar ve balıklarla dolu derya kesilecektir.

2820 Onları kimse o deryadan ayrı saymaz. Yetersizler onlar tarafına nasıl yol bulabilirler. Onlarca kabul edilmiş veya reddedilmiş olacak bir şey kalmamıştır. Onlar kârdan, zarardan her şeyden geçmişlerdir.

2825 Derya, onlarla baba evlat gibidir. Hakikatte ise bir ve birleşiktirler. Oradaki

birlik, görüŖ sahiplerinden kesinlikle bilinir oldu. Yer ve gökteki bütün varlık, görüŖ sahiplerine bir tek görünen çokluklardır.

MAKALE 45

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Halik Teala Hazretleri her ne kadar yüz binlerce, belki sonsuz yaratıkları durmaksızın yaratmışsa da hakikatte hepsini bir görmek lazım. Mesela, insanın vücudu dört unsur, beş his, altı yönden oluşmaktadır. Üç yüz altmış damar ve bir çok kemik ve sinir toplanmıştır. Bu kadar çok parça ve vasıtalarla beraber o birden çok olmuyor, bir sayılıyor ve hiç kimse o şahsı birden çok saymıyor.

Bu makalede şu da açıklanacak ve ifade edilecektir ki:

İnsanda cevher (fitri kabiliyet) olmazsa bunu gayret ve taleple elde etmek mümkün olmaz. Cevher aslı olunca da emek ve gayretsiz de kısmet olur. Mesela, bir kör, eşyayı görebilmek kasdıyla çalışıp çabalasa, birçok ilim ve fen tahsil etse gene bir şey göremez. Fakat gözlü olan kimse ilimsiz de olsa pekala görebilir. Dünyada hayır, şer her ne görürseniz; görülen, Hak'tan başka değildir. Vücudu teşkil eden uzuvlar, (el, ayak, yüz, göz) sayı itibariyle birçoktur.

2830 O, yüzlerce sayıdan hiçbirine (sen) diyorlar mı? Yahut seni iki veya daha fazla görüyorlar mı?

(SAYFA 115) Yüz binlerce görünsen gene senden başka değildir, ne kadar artsan gene birsin. Cihanda, sende meydana gelen bu parçalar ki, kimi gizli kimi açıktır. Biri, bunlara bakarak sana: "Yüz parçasın, çünkü yüz çeşit azadan oluşmuşsun." dese onun sözüne ve yolsuzluğuna herkes gülmez mi?

2835 Herkes ona: "Ne diyorsun eşek? Eşeklerden eşek!" demez mi? Bil ki Evliya'yı kiram Hakk'ın sırlarıdır, Hakk'ın nurlarıdır. Onlarda cisim katılığı kalmamıştır. Ezelde, orada hepsi Hak ileydiler. Rahmet için bu bedene iltihak ettiler. Onları Hak'tan ayrı bilme, onlar sinede Hakk'ın nurlarıdır. Cisimleri aydınlık evlere benzer, oradan benliğini bırakmış olan cisimlere nur saçarlar.

2840 Bu benlik, penceresiz eve benzer: Oraya güneşin nuru giremez. Fakat penceresi olan evler, daima güneşin nurundan faydalanır. Hangi evin penceresi çoksa, aydınlığı o oranda fazla olur. Bu, baştan beri bilinir. Ya sahrada evsiz, damsız açıkta oturanlar? Onlar, gönüllerde otururlar. Onlar, nura olan aşkları yüzünden evlerini harap etmişler, nihayet huzura nail olarak baştan başa nur olmuşlardır.

2845 Toprak olan cisimlerini, öyle hevaya vermişlerdir ki, gam, keder hiçbir şey hatırlarına getirmezler. Vahdetin manası budur, başka şey zannetme! Bu manaya canını, başını feda et! Cihanda Hudalığı o etsin (iş gücü ona bırak), sen el verme, ayağını çek! (Aradan çık!) Zaten hepsini o yapıyor, sen aletsin! İşlerinin belası sen değil misin ki, kendini iş yapıyorum zannederek her an bir üzüntüye düşersin.

2850 Hiç şüphe yok ki iş bir akistir. Bu kemandan (senden, benden) isabetli bir ok nerede fırlayacak? Bir kimse, ağaç resminden meyve yiyebilir mi, yahut duvarda resmedilmiş sandalyeye oturabilir mi? Bu tarafın (mahlukatların) alet-

leri, nakışlar gibi cansızdır. O şerefi elsiz, aletsiz olanda ara! Aletsiz, vasıtasız iş yapmaya Hak'tan başka kim güç yetirebilir? Onun emrinden dışarıya kim çıkabilir? Sen, gaflet güdüsüyle "Benim" dersen, bu vücudun dokumasını kendim ördüm sanırsın.

Bu eğri (yanlış) hayal ile ne öğrenürsün? Altınsız, gümüşsüz ne cömertlik yapabilirsin? Hiçbir şeye sahip olmazsan ne verebilirsin? Hamile olmayan kadının çocuk doğurur mu? Dünyada hiçbir kimse ayaksız olduğu halde yol katetmiş midir? Yahut bir kör ayın yüzünü görmüş müdür? Bunlar ne olmuştur, ne de olabilir. Böyle ham düşüncelerden vazgeç! Dünyada senden iyi, kötü, gizli, aşık; ne meydana gelirse

hakikatte hepsi ondandır. Şüphe yok ki sen, arada bir vasıtasın. Çünkü sen yokken o vardı, senden sonra da vardır. O halde bilmelisin ki, herşey ondandır.

(SAYFA 116) Eğer kendinden kurtulursan (kendini hesaba katmazsan) açıkça görürsün ki, yapılan işlerde yaratıcıdan başkasının eli yoktur. Çünkü sana anlayacak bir konu, bilecek bir ilim kalmaz. Hasılı, şunu iyi bil ki, aradaki perde kendi varlığındır. Haydi! Tamamen yok ol ki kapı açılsın.

Ey oğul! Bil ki, Allah'ın kulları dört kısımdır. Her birinin ayrı yolu, ayrı çalışması vardır.

MAKALE 46

Bu makale şunu beyan edecektir:

Halk, dört kısımdır. Bir kısmı onlardır ki, Allah yolunda, Allah rızası için sıkıntı ve dert çekerler, müşahede ümidiyle gayret ederler. Hak Teala Hazretleri onlara bu zahmet sonunda bir rahmet bahşeder. Diğer bir kısmı onlardır ki, gece gündüz zahmet çekerler. Çektikleri zahmetten bir fayda hasıl olmaz, çektikleri zahmet yanlarına kalır, namaz kılsalar zevk duymazlar, Kur'an okusalar Kur'an onlara yüz göstermez (Mana ve ayrıntısını düşünmeden papağanvari okurlar). Belki Kur'an onlara lanet eder. Cenab-ı Mustafa Aleyhisselam buyurmuşlardır: "Rabbü nale'l-Kuran ve'l-Kuran yel'anehu" Meali: "Çok Kur'an okuyan var ki Kur'an ona lanet eder." der.

O zevksiz okuyuş yüzünden lanete mazhar olurlar. Diğer bir kısmı da onlardır ki, zahmetsiz, ibadetsiz, gayretsiz ve isteksiz daimi şahitlik içindedirler. Nasıl ki, peygamberlik de amelsiz ve isteksiz vücuda geliyor, bunlar o mertebeye varmışlardır ki, Hak Teala Hazretleri onlara âşık olmuştur. Dördüncü kısım da onlardır ki, tabiatlarında esasen maya yoktur. Ruhlarının Hakk'la bağları yoktur. Bunların alametleri odur ki, Huda yolunda bir türlü izleri ve amelleri yoktur. Kendilerini tembelliğe bırakırlar. Bu grup görünüş itibariyle istek ve amelden kurtulmuş olan kutublara benzer. Lakin onlarla kim beraber olabilir ki? Onlar son dereceyi bulan büyüklük ve azametten dolayı amelden kurtulmuşlardır. Bunlar ise son derece bedbahtlıkları yüzünden bu atalet haline düşmüşlerdir.

Bu dört suret, bir tanesinde yüzük saklı olan dört yumruk (avuç) gibidir. Bakalım yüzük hangisinde çıkacak.

Biri ibadet zahmetlerine katlanarak mükafata nail olur, biri de gece gündüz zahmet çeker, eline bir şey geçmez. Dünyada ona, çektiği keder ve mihnetten başka şey nasip olmaz. İki cihanda da onun nasibi mihnet çekmek, gizli, açık gam yemektir. Diğer biri daha vardır ki, zahmet ve mihnet çekmeksizin ansızın ayağı bir defineye gider.

2870 Çabasız, emeksiz bir mala kavuşur, alışverişsiz bir kâra konar. Âlem hazine aradığı halde, hazine de daima onu arar.

Herkesin talep ettiği bu hazine, onun candan isteklisidir. İstedığı, isteyen olmadan, kendini arar, istekli gibi akşam sabah onu takip eder.

(SAYFA 117) O, gayretsiz, ibadetsiz, vasıllardan olmuştur. O her ne isterse, istemeden meydana gelir.

2875 Biri de o tembeldir ki, cahillikle itaate yüz çevirir. Tembellikten dolayı sürekli boş (ibadetsiz) oturur, itaate meyletmez.

Yiyip yatmaktan vücudu hayvan gibi zindedir. Bu iki şeyden başka kaygısı, düşüncesi yoktur. Bu, Cenab-ı Hak'tan hiçbir nasip alamaz, ebediyen ondan uzak kalır. Bu dört türlü taife, birinde yüzük saklı olan dört yumruğa benzer. Yüzük hangisinde ise, ona itimat eyle!

2880 Gerçi bunların dördü de birbirine benzerler. Fakat bu benzeyiş yalnız sayı

açısından, sır açısından değil. Yumruk (avucun kapalı olması) içinde yüzüğün bulunduğu delil olamaz, işaretlere kimse yol demez. Yumruktaki nakış da (parmaktaki yüzük izi de) yüzük anlamına gelmez. Nakşa aldanan, aldanır. Yumruktan murat, dış görünüştür. İçinde saklı bulunan yüzükten kasıt da temiz sırdır. Sırla dolu görüntü, mesnevi nazmı gibidir. Manevi ruhu olan, ne sırlar duyar.

Bu nişanları bırak da nişansız git! Hatemü'l-Enbiya'nın muhabbet mührünü kalbine bas, içine yerleştir! Tâ ki o sevgi sana rehber olsun. Sana o kapıyı onun muhabbetinden başka kim açar? Dünyada aşk gibi rehber yoktur. Yer ve gökte ona benzer bir şey bulunmaz. Git, aşk atına bin de sür! Tâ ki yüz yıllık yolu bir anda gidesin. Aşk-ı Hak sana kanat bağışlar, yükseklerde uçar, Mesih gibi dördüncü semayı geçersin. 2885

Ey yol arayan! Yârin aşkı rehberdir. Onu tut! Sürekli ondan söz et! Yazık o cana ki aşktan mahrumdur. Yuh o imana ki gıdası aşk değildir. Ey oğul! Görür göz aşktır. Gözsüz olan kimse hayır ve şerri görüp seçemez. Gözü olmayan, güzeli çirkinden ayırt edemez. Aşkın, Cibril gibi, pek çok kanatları vardır. Sana delil olarak delillendirilene getirir. 2890

Ruhu göklerden geçirerek vahdet sofrasına götürür, misafir eder. Eğer bah-tın var ve sana yârsa aşk iste! Âlemde aşk sözünden başkasını ağzına alma! Bil ki, yer ve gök, insan ve cin, bütün varlıklar aşktan doğmuştur. Hepsini Hak Teala Hazretleri aşktan, istekten vücuda getirmiş, yoktan var etmiştir. İyi kötü herşey, Hakk'ın ilminde saklı idi. Aşk olmasa nereden vücuda gelecekti? 2895

Cenab-ı Yezdan, yerde gökte ne varsa cümlesinin vücuda gelmesini diledi. Eğer burada, bu aşk, bu talep olmasaydı dünyada hiçbir şey vücuda gelmezdi. Gerek yüce, gerek alçak hiçbir şey mevcut olmaz, her şey yokluk âlemi içinde kalırdı. Ey dost! Bil ki, (istek) talep aşkın bir parçası, o ummanın bir damlasıdır. Talep parçadır. Onun bütünü aşktır. Aşk bir gülşen, talep, o gülşenden bir güldür. 2900

(SAYFA 118) Yıl, ay, gece, gündüz (her vakit) aşka talip ol ki zahmetsiz rahat ondadır.

Aşk, bütün zevklerin özü ve ruhudur, bütün yanlışların ve arzuların aslıdır. Eğer dikkat edersen görürsün ve anlarsın ki aşk, sevgilidir. Bunları ayrı ayrı iki şey kabul etmezsin. Eğer aşkın yoksa, iyi bil ki ölüsün, saf değil, baştan başa tortusun. Eğer sende aşk varsa, şüphe etme ki aşkın kendisisin, ikilikten geçerek bir olmuştun demektir. Her kim burada kendinden tamam geçerse orada Huda'ya kavuşur. 2905

Gerçi Cenab-ı Hak ruha kendi vücut bahşetti, olgunluk, fazilet ve cömertliğinden. Fakat sen ondan daha başka şeyler iste! Onun lütuf ve ihsanı bitimsizdir. Bu hareket tarzı üzere yedinci batına kadar giden kimsenin yeri yedinci kat sema olur. Yedi tabirini Cenab-ı Peygamber buyurduğu için kullanıyordum. Yoksa saf ruh, öyle bir cihana gider ki ucu bucağı yoktur. Bu mertebeler onun yanında ilme nispetle ebcet kalır. 2910

- 2915 Bu manalar, o sırrın birer sureti, birer temsilidir. Yoksa o seyirde enbiya da hayrette kalmışlardır. Cenab-ı Peygamber Efendimiz buyurmuşlar ki: “Zidni hayreten” yani “Benim hayretimi artır! Zahiri hisleri bırak da bunu canınla dinle! Batın ne demek? Orada ne batın var, ne zahir. O âlem lütuf ve kahır gibi şeylerin de üstündedir. Sınırın ve sayının orada yeri yoktur. Kendinden kurtulan oranın tahtsız padişahıdır. Eğer anladıysan gök, budur. Buradaki seyir, cisimsiz olur.
- 2920 Hak erleri, böyle bir çerh üzerinde bulunurlar, burada her birinin ayrı makamı ve ayrı mertebesi vardır. Her kim daha yükseğe çıkarsa mertebesi de o derece artar, kimin me’vası (cennet) yedinci kat semada olursa o, zamanının kutbu olur. Bunda şüphe yoktur. Sayıdan kurtularak birliğe kavuşur. Böylece baki kalan tabakaları yokla! Hepsinde de onun (kutbun) nurunun ışıldağını görürsün. O tabakalarda parlayan, güneşin nurudur. Fakat padişaha güneşin nuru nasıl layık olur?
- 2925 Padişah, Hakk’ın nurundan başkasını istemez. Felek üzerinde onun gıdası o nurdur. Suret olan gök, çaba içindedir. Manevi gök, çabadan münezzehdir. Suret göğü fani, manevi asman bakidir. O, can gibidir, ona nispetle bu, ten değerindedir. Can kalır, ten geçer gider. Dünyada suret, mana içindir. Tâ ki mana o suretten bilinsin.
- 2930 Mananın yüksek derecesi gözlerden gizli idi, suret onu haber vermek için var edildi. Bu gök, o göğün yüksekliğini anlatmak için yüksek yaratıldı. Bu zemin de ondan dolayı engin yaratıldı ki ona bakarak enginliğin, alçaklığın fenalığı bilinsin.
- (SAYFA 119) Bu alçaklık o alçaklığın kaynağıdır. Aklın varsa, gözünü aç, gör! Huda, “kenz-i mahfi”⁵⁵ idi. Cihanı yarattı ki yaratan, yaratılanlarca bilinsin.
- 2935 Ey aziz, bu sözün nihayeti gelmez. Gene yüzlerin takdirine devam et! Sözlerin sayısız yüzleri olursa, onu inşa eden (söyleyen) insanın sayısız yüzleri nasıl olmaz? İnsanın sonuncu yüzü “ehad” sırrıdır. Bütün yüzler onun perdesidir. Hepsi aradan kalsın, o vakit kendini perdesiz olarak görürsün, canından, cisminden her şeyden geçersin.
- 2940 Senin canın da onun üzerine perde gibi engel olur. Can bir kabuk gibidir, özü canandır. Senin yaradılışındaki esas amaç da o özdür. Kabuğu at da gıdaya koş! Tâ ki içinde bir nur göresin ki kavrayış ve aklın, cisim ve canın, onunla hayat bulsun. Böyle ararsan kendini bulursun. Ondandır sonra ne artık, ne eksik hiçbir şeye bakmazsın. Böylece kendini buldun mu Huda’yı buldun demektir. O, Huda ki nuru yeri ve göğü doldurmuştur.
- 2945 Bu cihanın ve bu canın ayakta durabilmesi ondandır. Ne mutlu o cana ki, bu sırdan koku duyar. Gülün talibini güle, kokusu eriştirir. Eğer sen de o parçadan isen tam akla (aklı külle) erişirsin.

55 **Hadisi kutsi:** Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi murad ettim ve bu halkı halk eyledim ki bilineyim.

MAKALE 47

Bu makalede Şu beyan olunacaktır:

Koku, menzile rehberdir. Nasıl ki kokusu kediyi ete götürür. O kimsenin ki, koku alma gücü vardır, canın kokusundan cana erişir. Nitekim Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır:

KIT'A

Pirâhen-i Yusuf u bû mîresed

Vez pey in her do hod-i u mîresed

Buy-ı mey la'l-i beşâret dehed

Kez pey men cam u kedu mîresed

Meali: "Yusuf'un ve gömleğinin kokusu geliyor. Bu ikisinin ardı sıra da kendisi gelecektir. Kırmızı şarabın kokusu müjde veriyor ki, arkamdan sürahi ile kadeh geliyor."

Koku, büyük bir rehberdir. Arzulayanı, arzulananın yüzüne kavuşturur. Nitekim Yakup Aleyhisselam, Yusuf'un gömleğinin kokusu yardımıyla ona kavuşmuştur. Misk kokusu seni misk ahusu tarafına kılavuzlar. Kokunun ehemmiyeti vardır. Bu söz tartışma kabul etmez. Kokuyu rehber edinen ön safa geçti, aslına çarçabuk kavuştu. Gömlek kokusu Yakup'a gelir. Hediye ve kaftan, sevilenlere verilir.

Çünkü Cenab-ı Yakup, kokuyu duyduktan sonra gömleğe kavuştu ve gözleri sağlık buldu. 2950

(SAYFA 120) Güzel koku gözü nurlandırır, fena diken bile olsa gülşen eder. Fena koku bilakis körlük getirir. İnsanın gönlündeki iyiyi kötünden ayırma yeteneğini giderir. Güzel koku o âleme istek uyandırır. Fazlalaşınca da Hakk'a kavuşmaya sebep olur. Fena koku, senin şehvani isteklerindir ki, her lahza harap oluşun o yüzdendir.

Böyle kokulardan geç! Böyle viranelerden çabuk uzaklaş! İçinde manevi kokuyu artır ki lütf-ı Hak'la her dem gelişesin. Ne mutlu o cana ki bu yolu kat ederek Hak erleri gibi menzile erişti. Hakk'ın kılıcıyla yol kesicilerin başını kesti, Hak'tan başkasından ders almadı. Muhakkak olarak önde gidenlerin önüne geçti, sadıklar arasında yer aldı. 2955

Lütf-ı ilahi civarında ortaya çıktı, çünkü alçak nefsi kahretti. Kendi nefsinin öldürmek suretiyle düşmandan kurtuldu, melekler gibi yüce gökte yer tuttu. Ondandır ne olduğu söylenemez ki, açıklamaya sığmaz. Oraya eriştiğinde, bu, sana görünür, o din sultanı sana yüzünü perdesiz olarak gösterir. Bu ve bunun yüz misli (kabiliyetler) senin fitratında gizlenmiştir. Hak ebedi mülkü sende tertip etmiştir. 2960

Sendeki o sır, sütün içindeki yağ gibidir. Sen, canların canısın, kendini cisim sayma! Tensiz ve cansız olarak kendinden kendine sefer et! Çünkü varlık deryasının o incisine sahipsindir! Eğer kendinde (varlığınla cihatta) yol alırsan, yükseklere uçarsın. Yaş, kuru, her şeyin üstüne çıkarsın! Zıtlardan, adetlerden kurtulursun, yüce birin yüzü sende belirir. Cenab-ı Ehad, sana yüz gösterince adetten geçersin, Hak gibi sınırsız, sayısız olursun. 2965

- 2970 Artık senden “Ene’l Hak” sözü duyulur, çünkü bu türlü hal sana Yezdan’dan gelmiştir. Hak, senden, sensiz olarak söz söylemiş olur.
- Ondan sonra varlığı kökünden söker atarsın. Var görünürsün fakat yoksun! Nasıl ki bade içenler kendini kaybediyor. Şarabı içenler ona (badeye) alet olurlar. O nereyi ister oraya giderler. Akılları o şarabın aleti olur, sarhoşluk nereye sevk ederse oraya giderler.
- 2975 Bundan dolayıdır ki, sarhoşun sözü ve işi mazur görülür, çünkü onların hepsi şaraptan doğar. O iyi, kötü sözleri o söylemiyor, şarap söylüyor. Sarhoşluk geçince akıl hakim olmaya başlar. Bundan sonra ondan ne ortaya çıkar sa onu yükümlü tutarlar. Çünkü sarhoşluk kaybolmuş, akıl harekete geçmiştir. Artık onun sözü herkesçe değer görür. Şarapta bu kadar kudret olursa ki sarhoşlukla seni senden geçiriyor.
- 2980 Şarap sana kendini unutturacak kadar tesir ederse ya aklın ve şarabın yaratıcısı olan Hak Teala Hazretleri ki bütün eşyanın hayatı ondandır (SAYFA 121) sana cömertliği eriştiği zaman sendeki o benlik nasıl tamamen yok olmaz? Onun güneşi (nuru) perdesiz görüldüğü vakit ufukta bir yıldız kendini gösterebilir mi? Hakk’ın visalinde kimsede varlık kalmaz (hepsi yok olur) ancak ve ancak Hak kalır.
- 2985 Kalem buraya gelince kırıldı (yazacak gücü kalmadı). O güzeli nasıl tasvir edebilsin? Bundan sonra başka bahislere geçsin ki o, renkten, kokudan, sözden arınmıştır. Yücedir, öyle yazıları (bahisleri) veli olmayanlar okuyamaz, o sırlar ancak onlara tecelli eder. Eğer bu yaprakları gönül rahatlığıyla okurlarsa, o nur cümle yârana kısmet olur. Şeyh bunu her müridine bahşeder, eğer o mürit uğursuzlukla inatlaşmıyorsa, (kovulmuş) değilse.
- 2990 Eğer mürit isen bu şarabı ondan iç! Sarhoşluktan harap ol! Bu türlü haraplıkta can hazinesi meydana gelir, İsa Aleyhisselam gibi makamın yükselir. Yükseklerde, melek gibi semalarda uçarsın. Dokuz felek ayağının altına zemin gibi döşenir. Felek nedir ki?
- Muhakkak surette Rahman’ın taşıyıcısı ve belki canan deryasının taşıdığı olursun. Bahtın el verir de birliğe erersen kendi kendinin hem taşıyıcısı, hem taşıdığı olursun.
- 2995 Işık da sen olursun, şahit de, (mahbub) mey de. Cihanda senden gayrı diri ve var kalmaz. Sürekli önce ve sonra sen olursun! Ne mutlu o cana ki, buna candan inandı. Hakk’ı kabul ettikten sonra ona başka birçok lütuflarda daha bulunur.
- Ey yoldaş! Bu bahsin sonu yoktur. Bu az bulunur benzersiz yolda durmaksızın yürü ve ilerle! Biz burada iken haber aldık ki, bir şuursuz bizim vazifelerimizi kesmiş.
- 3000 Arkadaşların düşünceleri bulandı, halleri başkalaştı (canları sıkıldı). Hayretlerinden dudaklarını ısırıldılar ki, böyle cüret kimsede görülmemiştir. Bu küstahı tahrik edenler nasıl basiretsizlerdir. Şüphesiz o adam kördür ki, bu fii-

li işledi.

Cehalet güdüsüyle Merdan-ı Huda ile harbe tutuştu. Muhakkak ki, o bu davranışından başını kurtaramayacaktır. Başını ne olacak? Onda ne din kalmıştır ne sır. Bunlara acıdım. Dedim ki: “Ey Cemaat! Gene gafletle yoldan saptınız!

Dünyaya dair oluşan bir eksiklikten dolayı bayağular gibi gam ve kedere dalmak ne oluyor? Eğer siz din hususunda sağlam iseniz dünya için bu kadar endişeye lüzum yok. Belki Cenab-ı Hak sizi bundan kolaylıkla kurtardığı için memnun olmalısınız.

3005

Sadakat ve temizlikte biricik olan Cenab-ı Mevlana Efendimiz, bunu ne hoş temsil buyuruyorlar: “Eğer hilekar hayırsız malını çalarsa memnun ol ki bir yol kesici, seni bir yol kesiciden kurtarmış oluyor.

Bir hayırsız bir yılanlıdan (yılanlarla oynayan, torba ile yılan gezdiren) bir yılan çaldı ve ahmaklığından dolayı bunu ganimet bildi (kârlı bir iş yaptım sandı) Yılanlı yilandan kurtuldu, hayırsız da yılanın sokmasıyla ağlaya sızlaya öldü.

3010

(SAYFA 122) Yılanlı bir müddet sonra hayırsıza rast gelerek tanıdı, dedi ki: “Yılanın çalınması canımı çok sıkıyordu. Cenab-ı Hak’tan dilemişim ki, şu hayırsızı bulayım da yılanımı kurtarayım. Çok şükür ki, duam kabul buyurulmadı. Ben yılanın çalınmasını zarar sanmışım meğer gizli iyilikmiş.”

İşte, neticesi hayır olmayacak duaları Cenab-ı Hakk’ın kabul buyurmaması lütuf ve kerem eseridir. Sonra temiz bir kalple dedim ki: “Ey Cemaat! Bana kulak verin! Ben sizin aranızda rehber değil miyim? Sizi din konusunda aydınlatmıyor muyum? (sözlerimi iyi dinleyin.)

3015

Bu haber, sizi neden dolayı böyle perişan etti. Dünyanın bütün derdi sıkıntısı, Hak’tan ayrılmak ve uzaklaşmaktan daha çok kolaydır.

Çünkü bunlar gelir geçer, fakat o, geçmez. Devlet, Hakk’a vasil olanındır. Size iyi, kötü ne gelirse Hak’tan bilin! Kötü şeyler size acı görünse de tatlıdır, fena görünse de iyidir. Çirkini bunda bilin ve inanın ki dünyaca meydana gelen her eksiklik, dince ilerlemedir. Hayırsız, dervişin malını çalarsa, bu onun için merak edilecek bir konu sayılmaz.

3020

Çünkü onun altında başka bir zevk vardır ki helvadan, baldan, şekerden daha tatlıdır. O, can sofrasında daima onunla yenir içilir. O zevkin ele, ağıza, damağa ihtiyacı yoktur. Onun dünyada mülkü yönsüzlüktür. Bu yaşayış (bizimkilere benzemez) ölümsüz ve hastalısızdır. Mal ve altın ne oluyor? Gerçi bunlar amacın gerçekleşmesine vesiledir, fakat o doyumun ele ayağa bile ihtiyacı yok. Fakat bu yüce mertebe cihan halkından gizlidir de onun için azgınlık ediyorlar.

3025

Eğer o gülşenden onlara koku gelseydi, bütün yönelim ve istekleri oraya olurdu. Belki mal noksanlığına bedel olarak beka sofrasından nasıpdar olurlardı. Onlar, bize zarar oldu sanıyorlar. Halbuki biz kârdayız, zararda değil. Bu erlerin kârı kârsızlıktır.

3030

- Onların ticareti kesintisiz din yoluna koşmaktadır. Onların ürünleri din ni-
metidir, onu da elde etmiş bulunuyorlar. Dünyevi fayda okluklarındadır.
- 3035 Cümlesinin kârı, ticareti bırakmaktadır. Onların varlığı yokluktadır. Onlar
dünya halkının aksinedir.
- Onun için dünyadan kaçarlardı. Cenab-ı Peygamber, “Elfakru fahri”
⁵⁶buyurmadı mı? Bunu sıdk ve temizlikle dinle! Dünya sermayedir fakat faz-
lası şeytan gibi yol kesicidir. Zikrine, namazına engel olur, seni samimiyet ve
duadan çevirir.
- 3040 İman incisi ki esas sermaye odur. Senden onu haberin olmadan çalar. Çünkü
dünya sevgisi her günahın başıdır. Eğer maksudun Hak ise onu terk et. Malla-
rınız, evlatlarınız düşmanlarınızdır. Bırak, zayi olsunlar! Bunların ikisinden de
geç, taate bağlan! Doğru yol tarafına mertçe hareket eyle.
- (SAYFA 123) Gerçi suretler dünyası hoş görünür fakat bil ki onda görünmeyen na-
hoşluklar var.
- 3045 Güzelleri, bağları, zevk ve safaları, padişahlığı, saltanatı, hizmet ve ihtişa-
mı başlangıçta cennet gibi güzel görünür fakat sonu cehennem kadar çirkin-
dir. Bunlardan (mal ve evlat) her ikisi de gönül cezbedicidir fakat sonunda
ejderha olurlar. Yerden, gökten, kara ve deryadan tut, bütün âlemi böyle bil!
Musa aeyhisselamın elinde ejderha olan asa, bu dünyanın bir parçası değil
miydi?
- 3050 Parçası, bütünün aynıdır. Bunda şüphe yok. Yerde ne biterse hepsini top-
rak bil! Mademki, kainatın parçasını böyle gördün, âlemin tamamını da par-
ça gibi bil! Cenab-ı Hak, Musa Aleyhisselam’ın arasında âlemde bir örnek
gösterdi ki, ondan bütün âleme anlayış hasıl ola. Tâ ki bütün âlemin, büyü-
ğü, küçüğü, iyisi, kötüsü, böyle olduğu biline, tâ ki gözlere cennet gibi görü-
nen bu dünyanın cehennem olduğu açıkça görüle.
- 3055 Tâ ki bu bayağı dünyaya gönül bağlamayalar, halkı ahiret tarafına kılavuzla-
ya. Sana cennet gibi güzel görünen bu dünya, hakikatte hep ateş ve duman-
dır. Dünya sana yâr, ondan başkası yabancı görünür. Sen onu gülşen gö-
rürsün fakat o dikendir. Dünyanın şehvetleri cehennem ateşidir. Şehvetleri
terk etmek, seni nimetler diyarına götürür. Veli olan, şehvet ateşine yanmaz.
Çünkü o, Hakk’ın nuruyla dolmuştur.
- 3060 Nâr, İbrahim Aleyhisselam’ı yakmadı, belki ona gülzar oldu. Çünkü o Hak
erleri, Hakk’ın nuruyla dolu idi. Cehennemde nârı nurdan söner, mahvolur.
Cehennem, mü’minlere diyecek ki tez geçin ki, beni öldürmeyesiniz. Çünkü
nurunuz benim nârımı söndürür. Allah aşkına! Yanımdan süratle geçin! Her
ne şey ki ondan halka ziyan gelir, o ehl-i diller için sebep-i hayat olur.
- 3065 Eğer insanlık ayakla başla olsaydı, Hazret-i Muhammet (s.a.v.) ile, Ebu Cehil
beraber olurdu. Görüntüden geç de manaya bak! Tâ ki hangisinin inci, han-

56 **Hadisi şerif:** ‘Fakrım fahrimdir; fakirliğimden övünç duyuyum’

gisinin taş olduğunu anlayasın. Beşerin bedeni kap gibidir. Her kapta iyi şey bulunmaz. Dikkatle bak! Gör ki, toprak mı dolu, altın ve gümüş mü? İçindeki zehir midir yoksa şeker mi? İnsanda asıl olan (aranılan şey) ahlâktır. Gençte, ihtiyarda, kadında, erkekte aranılan hep budur.

Bir kimsede güzel huy olmazsa, isterse ay kadar güzel olsun, bir çöp kadar değeri yoktur. Hayırsız, yol keseni neden dolayı darağacına çekerek öldürürler? Çünkü onlara fena huylar sinmiştir. Öyle ahlâksızlara bunun yüz misli ceza azdır. Sonra bir çok güzel huyların da, Hak erlerinin huylarına nispetle o kadar kıymeti yoktur. Çünkü onlar, fani hayat için lazımdır. Öyle huylar güzel de olsa rabbanî sayılmaz.

Rabbanî yaratılmış (hulûk) aşk-ı Huda'dır ki, seni Hakk'ın gayrından uzaklaştırır.

(SAYFA 124) Seni her ayıptan temizler sana gaybların nurunu gösterir. İyi huy ancak aşk-ı Yezdan'dır, farz edelim ki, sinek olsan onunla anka olursun. Haydi öyleyse, aşk-ı Hak'tan başka bir şeye talip olma ki, o dergahta sen de istenilesin. Bunu bırak! Kuru dünyayı terk eyle de bir nefes kendini Hakk'a teslim et!

Çünkü onu zikir, ona muhabbet ve vefadan ileri gelir. Cenab-ı peygamberin hadis-i şerifi bu yoldadır.

MAKALE 48

Bu makale şunu beyan edecektir:

Dünyayı kötülemek de dünya sevgisinden doğar. Çünkü Cenab-ı risalet-meab efendimiz hazretleri konuşmakta bulunan sahabe-i kirama “Ne konuşuyorsunuz?” diye, sordular. Cevaben dediler ki: “Dünyayı kötülüyoruz.” Fahr-i âlem efendimiz tebessümle “Men ehabbe şey’en kesure zikrihu” buyurdular. Manası: “Bir kimse sevdiği şeyi çok zikreder.” demektir. Bundan dolayı, gerek övgü, gerek yergi yoluyla olsun bir şeyi çok zikretmek, ona olan sevgiden ileri gelir.

O, eşsiz peygamber, o müjdeleyici ve uyarıcı olan Resul-i Zîşan, dünyayı kınama ile meşgul olan ashab-ı güzinine buyurdular ki: “Dünya sevgisiyle neden bu kadar ilişkilisiniz? Bir şeyi konuşuyor olmak, hakkında sevgi olduğu anlamına gelir, ister övgü, ister kınama yoluyla olsun.” “Men uhibbu şey’en.” hadis-i şerifini burada söyleyerek hafifçe gülümsediler.

3085 Şu halde Hakk’ın sevgisinde gark olmak için, kendinden, akrabandan, ahbablarından vezgeçmek lazımdır. Ondan başkasını hatırına getirme, vuslat deryasına doğru ırmak gibi ak! Tâ ki o cemalin nuru bütün parçalarını sırrıyla ağzına kadar doldursun, o güzellikten başkası hayal görünsün. Nasıl ki dünya halkı, dünya sevgisiyle baştan ayağa kadar dolmuşlardır.

3090 Onların gönüllerinde dünyadan başka bir şey yoktur. Eğer Hakk’a talip isen o sapkınların arasında dolaşma. Tâ ki onlar gibi Hakk’ın kabulünden, rahmetinden, lütfundan uzaklaşmayasın. Onlar Hakk’ı bilgisizlikle zikrederler. Asıl ruhu terbiye edecek şeylerden haberdar değiller. Daima ekmek yiyenler, kendini onunla besleyenler nerede, ekmeği görmeyen (yiyemeyen), adını anmakla iktifa edenler nerede?

3095 Onun hayatı yiyip içmekle mümkündür. Bunun için dünyanın zahmetlerine seve seve katlanır. Bunun hayatı ise Hak ile vardır. Vücudu canla dolu olduğu gibi, canı da Hak’la doludur.

MAKALE 49

Bu makalede şunlar beyan ve takdir olunacaktır:

(1) Ruh iki çeşittir: Biri rihî (Hayvani), diğeri vahyîdir. Birinci ruh-ı hayvanîdir. Çünkü hayvanlar gibi yiyip (SAYFA 125) yatmakla kaimdir. Bu ruh sonunda yok olur. Ruh-ı vahyî enbiya, evliya ve mü'minlerin ruhlarıdır. Onlar kalıcı ve ebedi Hak ile kaimdirler. (2) Kul, kendi varlığından tamamen yok olduğu vakit harf ve ses gibi aletlere ihtiyaç duymaksızın seçkinlerle (havas ile) konuşur.

Çünkü sebep olana erişmiştir. Sebeplerden kurtulmuştur. İhtiyacını bir sebebe bağlı olmadan elde eder. Suyun kendisinden gemi yapar. Keresteden yapılan gemiler sebeplere bağlıdır. O işlerini sebepsiz yapar, isteklerine araçsız erişir. Şu halde sudan gemi yapmış demektir.

(3) Bütün varlıklar gıda ve gıdalanıcıdır. Enbiya, evliya ve müminler bunun dışındadır. Onlar kabil ve makbuldürler.

Bil ki, onun ruhu vahyîdir, rihî değil. Hak'ta baki olan ruh, öyle olan ruhtur. Ruh-ı rihî, ruh-ı hayvanîdir. Bu ruh, hayvan gibi geçicidir. O, yenilecek bir şeydir, her ne kadar akilse de toprağın lokmasıdır, ona karışır gider.

Kaybolmayacak temiz zat Huda'dır. Git, Hazret-i İbrahim gibi ona bağlan! Tâ ki Huda gibi ebedi zinde kalasın. 3100

Adetten geç, ehade doğru git! Ey oğul! Ondan sonra söz yok, fiil vardır. Biz artık sözden yüz çevirmişizdir. O lütuf deryasında yok olduk, muhabbet çeşmesiyiz, bizde zor yoktur. Bundan sonra söz, dilsiz ve dudaksız olur. Deryadan, tahtasız gemi yaparız.

Tahta nedir ki? Sözlerimiz bile harfsiz ve sessizdir. Tâ ki kavuşma yönüne sebep ola. Harfsiz, sessiz murada erilincede, malzemini de o kerestesiz gemiye yüklendi bil. O gayb (ledün) deryasında, balık gibi her nefeste harfsiz, kelamsız yüz türlü söz dinlersin. 3105

Ondan sonra yerde, gökte bütün işlerini, Allah gibi vasıtasız görürsün. Cismin, Halık'ın görüldüğü yer olur. Âleme yüzünü senden gösterir.

Her kim burada sana yârlık ederse, Allah da ona iki âlemde yâr olur. O ki el olur, şüphesiz Cenab-ı Deyyan da ona el olur. Cenab-ı Hak seni dünyada imtihan ediyor ki burada iken iyi, kötü belli olsun. Tâ ki dostlar, düşmanlar seçilsin. Sahte paralar senin ayar taşında (mihen) rüsva olsun. İyi insanların cümlesi de birer mihen gibidir. Onlardan olanlar, onların tarafına gelir. 3110

İyinin zıttı, şüphesiz, kötüdür. Mademki cins cinsi tarafına gidiyor, temiz olanlar, temizlere bağlanırlar, kötülerden kurtulurlar. Kötüler de kötülerle cehennemde olurlar, nimet yurdundan mahrum kalırlar. Evliya, enbiyanın vekilleri olduğu için bizi davet etmek üzere bizim tarafımıza gelmişlerdir. Bil ki, yardımcının yakını, efendinin de yakınıdır, çünkü yardımcı da efendisi gibi kabul görür. 3115

Ey oğul! Güzellik bu zarf olan suretlere gelmiş bir nur değil midir? Evliya- 3120

nın her biri de birer zarftır ki Hak Teala Hazretleri cümlesine kendi ilminden ders vermiştir. Bunlardan birini inkar eden, cümlesini inkar etmiş olur. O nimetten her can gıda alamaz.

(SAYFA 126) Bir şeker ağıza acı gelirse, hepsi de sana acı görünür. Şeker, safrası olana acı görünür. Çünkü onun mizacı hastalıktan büzülmüştür.

3125 Ona, bozuk yapısından dolayı, gül, diken göründü. Şeker de bu hastalık düşkünlerinin gözünden düştü. Şekeri acı diye kötileyenlere herkes güler, eşekten beter der. Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak, enbiyadan haberdar olmayanlara "edal" buyurmuyor mu? Bu beyitlerimde ne söylüyorsam, hepsini o ayetlerden söylüyorum. Yalnız onları şerh ediyorum. Kadeh gibi olan bu cisim, o şaraptan doluyor.

3130 Badeyi kabıyla tanıyanlar, onu başka kapta görünce inkar ederler. Hangi kapta bulunursa bulunsun, şarap şaraptır. Tasta veya kasede bulunmakla yapısı değişmez. Ben, o oldum. Beni başka görme! Ben altın madeni gibi oldum. Beni altından başka görme! Ben ondan doluyum, kadehin şaraptan olduğu gibi. Benim kırbamda o tatlı sudan başka yoktur. Beni onda gör, onu bende. Düsüz (2), çeharsız (4) olarak (adetten geçerek) vahdet deryasına gel.

3135 Nur-ı ilahi bir olur, iki değil. Ey sülûke aşına olan! O birden gayrı görme! Nur lazımdır ki nuru görsün, ışık gerektir ki güneşi seçebilsin. Söyle! Gözün kendinde nur olmazsa, gündüzün nuruyla bir şey görebilir mi? Başında akıl olmazsa başkasının aklını açıkça nasıl görebilirsin? Bizim nurumuz kesinlikle nursuz görülemez, bizim ışığımız da sana kalpte tecelli eder.

3140 Bir şeyin cinsini cinsi iyi bilir. Kafirlerde, müslimlerdeki nur yoktur. Allah'ın vechini (zat-ı pakını) Allah'tan başkası göremez. Bunun sırrında bizim için benzetme yoktur. Onun ruhu benim ruhumdur. O nurla feyiz bulan, bizi yüzünde aydınlanmış görür.

Ruhumuz, senin şarabının güzelliğinden sarhoş olur. Nuh tufanından bizi kurtaracak Nuh'umuz sensin! Ey cemalde ve kemalde fert olan Allah!

Bize cömerliğinle vuslat hazinesi ihsan et!

3145 Aşıkları nazarınla sen ihya edersin. Yüzünün güneşi karanlıklar içinde sihir gibidir. Güzelliğinin nuru güzelde yayıldı. Dedim ki: "Ya Rabbi! Bu, beşer değildir. Şeyh-i kamil Yezdan'ın görüldüğü mesken olur, gözlere ten görünse de can olur. Onun cismi kadehtir. Şarabı da Yezdan'ın güzelliğidir. O yüce söz olan şeyh-i kamil, o güzelliğinle doludur. Hak Teala Hazretleri kendi yüzünü onun nakşından gösteriyor. Tâ ki kulları kendi tarafına çeksin."

3150 O rütbe ona mahsustur. Her talip onunla nerede sırdaş olacak. Ey oğul! Böyle bir şaha rastlarsan, ayağı altına toprak ol! Ve tamam yok ol! Ayağına baş koy ki baş olasın, canını feda et ki, karşılığında ondan yüz can alasın. O varlık için bu varlığı terk et! O iyilik için bu kötülükten geri dur! Sen kötüsün! O, iyilik madenidir. İyinin yanına giderken kötülük götürme! (SAYFA 127)

3155 O sohbet yanında senin cihadın hatadır. Çünkü ondan daima hediye içinde

hediye vardır. Onun sohbeti sıhhattir, şifanın kendisidir. O sağlığı bulduktan sonra derman aramak hatadır. Böyle olacak kimse nerede? Onun yeri, yer ve göğün üstündedir. Seneler lazımdır ki bir taş güneşin tesiriyle lâle dönüşebilsin.

MAKALE 50

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Nasıl ki güneş bitkiler ve madenlere bir takım ihsanlar bahşediyor, kaftanlar giydireyor, evliyaların ruhları da buldukları manevi gökyüzünden nimet devşirirler, her yerlerine, derecelerine göre, hediyeler, bahşişler gönderirler. Bu makalede şu: “El-mü’minu keyyisun mümeyyizun.” hadis-i şerifi de şerh olunacaktır. Meali: “Mü’min zekidir, kurnazdır, hayrını, şerrini bilir, ayırt eder.” demektir.

Âlemde bir çok şeyhler vardır ki, onlara aldananlar pek çoktur. Riyakarlıkla, şekillerinin gösterişiyle kendilerine veli süsü verirler. Doğruyu yanlıştan ayıramayanlar, onları mürşitliğe kabul ederler. Fakat asıllarına ulaşamazlar. Çünkü şeyhin kendi, arzulanandan uzak bulunuyor. Nerede kaldı ki başkasını yetiştiresin.

Güneşin nuru her şeyin üzerine düşer. Fakat her birinde başka türlü tesir yapar.

3160 Her meyveye ondan başka türlü tat gelir, dikenle gül besleniş itibariyle bir midir? Yeryüzünde buna benzer hesapsız şeyler vardır. Bitkiden, madenden vesaire, bakır madeni, altın madeni, yerin altında bulunan; bulunmuş, bulunmamış çeşit çeşit cevherler her biri güneşten bir türlü fayda sağlıyor. Hepsinin cömert kaynağı güneştir. Bil ki, Hak yolunun taliplerine de o manevi güneşten böyle çeşit çeşit hediyeler gelir.

3165 O benzeri olmayan can güneşinden ki yerin göğün hayatı ondandır. Güneş, cisimlerin böyle işine yararsa, (ki iyi kötü onunla biliniyor) varlığın aslı olan manayı nasıl nurlandırmaz? Cömertliği ve bağışıyla. Kesin olarak bilinir ki, bu geçicidir o kalıcı. Gözün varsa bunu görürsün. İnsanların çoğu, seçkinlere (havasa) özgü olan ihsanlara nerede ulaşacak? Cömertlerin gıdası alçaklara göre değildir.

3170 Her alçağa yiğit deme (saygı gösterme), her sarhoşu kendin gibi ayık sanma! Boncuk, kıymette inci gibi nerede olacak, adi bakırı altın fiyatına kim kabul eder? Âdemlikte esas nitelik ayırt edebilme doğruyu yanlıştan ayırabilmektir ki onunla fazlayı eksikten ayırır, nur ile nârı bir tutmaz, iftihar edecek şeylerle ar edecek şeyleri seçer. Şeytanı melek gibi kabul etmez, kesin olanı şüphe olarak görmez.

3175 Doğru sözle yalan sözü tanır, sinek gibi kokmuş ayrına düşmez.

(SAYFA 128) Tarikat yanında sağlam fikirli olur, her alçağı velilerden addetmez. Bundan önce Cenab-ı Peygamber’in emri-i şeriflerini söylemişim ki Cenab-ı Hak müminlere ayırt edebilme yeteneği vermiştir ki, gönül ehli ile dünya ehlini tanısinlar, kendileri de bu yetenekle gönül ehlinde sayılsınlar. Çünkü yalancı şeyhlerin hesabı yoktur. Zahiren iyi görünürler, fakat batınları fenadır.

3180 Körlüklerinden dolayı kendilerini beğenir ve methederler. Hepsisi de yol göstericiyim der. Evet, yol gösterirler. Fakat kendi taraflarına. Tâ ki seni de ken-

dileri gibi etsinler. Ama o kimse ki kendinden geçmiş, kendini tamamıyla faniliğe vermiş, kendi bakımından ölmüş, Hak bakımından zinde, gayrıdan tamamen el çekmiş, yok olunca da Hakk'ın aleti (vasıtası) olmuştur. Aydınlatma ve yol gösterme bunların işidir.

Kimin nefsi Hakk'ın elinde alet olursa, Halik-i Teala Hazretleri halka der- 3185
si ondan verir. Böyle bir kimseyi bulursan, eşiğine sıkı sarıl! De ki: Bu kulun sana isteklidir, canı gönülden sana aşık olanlardandır. Ona değer vererek yönel! Umulur ki, seni dergaha doğru götürür. De ki: "Lütfen beni de o köşkten, o cennet bağından mahrum etme."

Hasret ve arzuyla dolu olan bu kuluna o hesapsız hazinelerinden bir mik- 3190
tar bahşeyle! O kimse ki, onda Huda'dan başkası meşhur değildir, o, cisim de olsa mabuttan başka değildir. O cisme bakma ki o, dünya işleriyle meşgul değildir. Onun gönlünde dolaşan yalnız Hak'tır. Artık ondan meydana gelen davranışları ve sözleri ondan bilme! Çünkü, o benzersiz varlık Hakk'ın aleti olmuştur. Davranış kişiden meydana gelir, aletten değil. Bu yüzden, velinin her davranışını Huda'dan gör.

Böyle bir kimse sana şeyh olursa diyecek yok. Böyle olmazsa sana düşman- 3195
dır. O yolunu yitirmiş şeyh, kendi gibi seni de yoldan çıkarır. O kendi batmıştır. Sana malı nereden verecek? Kendini sahtelikle muhteşem gösterir, fakat içte iflas etmiştir. O iflas etmiş adam gibi ki her sabah bıyığına kuyruk sürerek yağlardı ki onu görenler yemek yemiş desinler, karnı tok sansınlar.

Bir cömerdin sofrasına rastlar da "Buyurun, yemek yiyelim." derlerse, iştahım yok, karnım tok diyebilisin ve dudaklarındaki yağ bulaşığı da bunun şahidi olsun. O ham ve sersem adam kendini her gün böyle tok gösterirdi. Evinin rafında bir kuyruk parçası saklar, her sabah dudaklarını onunla bulaştırırdı. Bir gün kazara bir kedi onu kaptı, kaçtı. Kadın ve çocuklar ardına düştüler, tutamadılar.

Bu esnada adamcağız, büyüklerden oluşan bir toplantıda sohbet ediyordu. 3205
Evinde bir hay huy, bir kıyamet koptu. Şuradan geldi, buraya gitti derken çocuğu babasına koşarak:

(SAYFA 129) "Baba dedi annem kuyruğu kediye kaptırdı, tutamadı, kedi kuyruğu yedi. Bundan sonra bakalım kendini tok göstermek için dudaklarını neyle yağlayacaksın?" Çocuğun bu sözüne toplantıda bulunanlar gülüştiler.

Adamcağızın haline yürekleri yandı, birleşerek ona yardım yapmaya karar 3210
verdiler. Ona da her türlü yemekten göndermeye ve sofralarına davet etmeye başladılar. Sırrı meydana çıkararak toplum önünde utandıysa da açlık zahmetinden kurtularak nefis yemekler yemeye başladı. O içi temiz adam açlık belasından kurtuldu, derdinin dermanını buldu. Çoluk çocuk nefis yemeklerle karınlarını doyurur oldular. Ve Hakk'a şükrettiler.

Kendi de diyordu. "İhtiyacım meydana çikalı, gamdan, kederden kurtuldum. Lanet olsun o saygıya ki o yüzden kendimi berbat, çocuklarımı perişan etmiştim. O saygı yüzünden daimi azap içindeydim. Çok şükür kurtuldum, 3215

tatlı geçime erdim." Dünyadaki yalancı şeyhler de böyledir. Kendini büyüklerden gösterir. Der ki: "Ben öyle âlemdeyim ki, hududu yoktur, cennet kadar güzeldir. Sonsuzdur.

3220 Gönlümdeki hazine tükenmezdir, Allah tarafından pak ve ebedi bir ruha ulaştım." Bunu söyler ama onda bunlardan hiçbiri yok, o kıymetli madenlerden bir pula bile sahip değil. Eğer onda bu yüksekte atıp tutmalar olmasaydı, gönül ehlinin nuru ona da erişirdi. Eğer aczini itiraf etseydi, o cömertlerin sofrasından ona da nimetler verilirdi. Böyle yalan sözler yüzünden mahrum ve şekli ve şemaili nursuz kaldı.

3225 Mümin onu simasından tanır, davranış ve sözlerinden bilir ve anlar. Fakat cahil onun tuzağına düşer. Âlim o dereden atlar geçer. Temyize muktedir olan (ayırt edebilen) onu bilir, evinden köpek kovar gibi kovar. Mümin hem zekidir, hem ölçüp biçebilir. Din hususunda bilgili ve dikkatlidir. Çünkü içinde ilahi nur vardır. O nur asla Huda'dan ayrılmaz.

3230 Hakk'ın bu tarafa (dünya halkına) saçtığı nur, bunlarda ziyana uğrar mı? Cisimler yok olur fakat ilahi nur yok olmaz.

Cisimler yok olunca ebedi nur da Hakk'a gider. Nasıl ki güneşin saçılan nuru dünyada onun bunun evine giriyor fakat güneşten bağı kesilmiyor, daima onunla beraber bulunuyor. Güneş nereye gitse beraber gidiyor, güneşin ardından ayrılmadan koşuyor.

3235 Bu evler sonunda harap olur. Güneşin ışığı güneşle beraber kalır. Müminlerin cisimleri de böylece o saçılan nurdan kuvvet alır.

Onları birbiriyle kardeş bil, çünkü hepsi o güneşten hayat bulmuş, o nurdan dolmuştur. İşte bundan dolayı müminleri bir vücut bil, çünkü birdir, iki değil. Din nurundandır. O ki (mümin) Allah'ın nuruyla görür, onun körler gibi eğri büğrü gitmesine imkan kalmaz. (SAYFA 130)

3240 Allah'ın nuruyla bakan göz hiçbir şeyi yanlış görmez, o gözden bir şey gizlenemez. Bu kavmin (müminlerin) yakınlıkları esastır (ezelidir). Böyle yakınlık yok olur mu? Mecazi nispetler (dünyevi dostluklar) kesilir gider. Mahşerde birbirinden ayrılırlar. Belki düşmanlığa dönüşürek birbirine kahır ve sitem yağdırırlar ki dünyada senin uğursuz sohbetinden dolayı ebedi hazine bana örtük kaldı.

3245 Fakat o dostluklar ki Hak içindir, onda pişmanlık ne gezer? Çünkü onlar hep birbirine hayırlı idiler, orada (mahşerde) da birbirine yardım ederler. Resul-ı Ekrem Efendimiz'in "Cemaat rahmettir." buyurması böyle birleşmeler içindir ki kimse yoldaşını mahzun bırakmaz. Kaygısızca birlikte yollarına devam ederler, birbirini menzile kadar götürürler. Devamlı dostluk takvanın aslıdır. Müttükilerin dostluğu Allah içindir.

3250 Denizdeki balıklar gibi sonuna kadar bir makamda bir yuvada beraberce yaşarlar. Cansız, cisimsiz insanlık tarafına giderler, nur-ı Huda gibi saf ve artniyetsizdirler. Ölümsüz, fani olmayan bir hayat ile dipdiridirler, başsız

ve ayaksız mutlak nurdurlar. Denizdeki balıklar nedir ki? O şahlar, denizin kendisidir. Onların dalgasından yüz cihan meydana gelir. O cihanlardan, bu tarafa (bu dünyaya) bir koku gelse dünya yüzlerce şeref kazanır.

Bunun sonu yoktur. Dudaklarını yum da dudaksız, damaksız, ağızsız şeker 3255
 çiğnemeye bak! Çünkü Hakk'ın sözü tatlı şekerdir. Ondan herkes yiyemez (herkese nasip olmaz). Sen söyleme, senin yerine o söylesin! Ondan iyi bedel olur mu? Onun sözünde pek çok maksatlar vardır. Dinlemek, söylemekten iyidir. Çünkü dil de kulaktan aldığı söyleyecek. Öyleyse sözün gelirini kullaktan bil! Harcama gelirden yapılır.

Gelirin harcamadan iyi olduğu en baştan belli olunca geliri tercih etmek la- 3260
 zımdır. Söz masraftır. Dinlemekse gelir ve tasarruftur. Bu yüzden masraf gelirin mahsulü olur. Öyleyse canı gönülden asıl tarafına yönel! Oraya dön! Eğer "İrciu" nidasını işitmiş isen, neden asıl tarafına gitmeyeceksin? Eğer aslı tercih ettinse, bir işaret göster ki, ben de asla kavuşmuş olduğumu bileyim.

Bunu kavradıysan, ey yolcu bütün gelir tarafına ehemmiyet ver! Bu dilden 3265
 çıkan her şey, ziyandır, kulağını o tarafa ver ki diri kalasın! Dil varlıktan harcar fakat kulağın yoksulluğu aşıkardır. Bütün varlıklar yoktandır. Eğer Hakk'a talipsen, bunu (bundaki sırrı) anla! Tâ ki bilesin, bu gelir, o masraf gibidir. O gelirden böyle yüz masraf toplanmıştır. (SAYFA 131)

Her kim bunu samimiyetle dinlerse, gerek inkarcı olsun gerek kabul etmiş 3270
 onun canı Hakk'ın nuruyla nurlanır, yol arayanlara yâr ve kılavuz olur. Ey emir! Bu, emirlerin nasibi değildir. Eğer senin de arzun varsa ölmeden evvel öl. Bu emirlikten öl (kurtul) ki sultan olasın. Şimdiki cismin o vakit baştan başa can olur.

Bu kararsız varlıktan kurtulduğun zaman ölümsüz bir hayat ile zinde olur- 3275
 sun. Bu varlık o varlığa perdedir. Bunda kalmak onun için yokluktur. Haydi! Kendinle kalma ki kendine kavuşasın! Eğer sonuna kadar bunda kalırsan, tüh sana! Bu varlık nefistir, o varlık Allah'ın nurudur. Onu kendi kendine iyi ara! Eğer bu aramakla o menzile erişirsen, zararsız kâra erersin.

Birbiri içinde kat kat keselerin sonuncusunu aç da bak! Gör ki, içinde ne in- 3280
 ciler gizlidir! İyi bak ki, açıkça göresin. O son varlık Huda'nın nurudur. Eğer sende vefa varsa o varlığa talip ol! Diğer varlıklar da, iyi bil ki, onların hayatı da o gizli nurdandır. Nasıl vücut can ile diri ise, can da canan ile diridir.

Hayatı o nurdan iste! Çünkü can da cihanda o nurla ayakta kalır. Çünkü o 3285
 asıldır, iki âlem onun yansımasıdır. Yansımayı bırak!

Mertler gibi asla talip ol! Tâ ki onunla ebedi zinde olasın, bu iyi kötü dünya-
 sından ebediyen kurtulasın. Çünkü bu hayat herkeste emanettir. Emanet için ebediyet düşünülemez. Hakk'a talip ol ki, hayat bulasın, Hakk'ın civarında daimi nur olasın.

Bu başı verirsen o nur sana baş olur. Nasıl ki, bakır kimya ile altın oluyor. 3290
 Varlığın onun nuruna karşılık olur. O vakit hem sen olursun, hem sen değil.

Sen değilsin, çünkü bakırın altın olmuştur. Sensin, çünkü cevher olan aynı katredir. Değil mi ki, meni rahimde cenin olarak ay parçası gibi çocuk oluyor; tuzlaya bir kurt düşünce, ne kadar pis ve murdar olursa olsun

3295 sonunda tuza dönüşerek temizleniyor. Bunlar da hem odur, hem o değildir. Dünyada bunun benzeri pek çoktur. Âdemin de itaat ve ibadet sebebiyle küfrü, sonunda bütün din olur. Karanlık ruhu nura dönüşür ve bu kadar çirkin iken hurileri de imrendirecek kadar güzelleşir. O kimse ki naz ve niyaz yüzünden Hakk'ın nazı olur. O, herkese naz etse layıktır.

3300 Onun nazı Hakk'ın nazıdır. Çünkü o, yok olunca açıkça Hak olur. Bundan dolayı Hakk'a kavuşmuştur. Eğer benden başka ele yapışacak kimse yok derse doğru söyler. Mansur bundan dolayı açıktan "Ene'l Hak" dedi. Çünkü kendinde Hak'tan başka bir şey yoktu.

(SAYFA 131) O "Ene'l Hak"ı ondan zannettiler de onun için astılar. O sözde o, kursesiz idi. Ona yapılanlar hep zulüm idi.

3305 Çünkü onun dudaklarında söyleyen Hak idi, Hak onun simasında tecelli etmişti. Ruhu zinde olanlar onu Huda'dan gördü. Ruhunda o zindelik olmayan onu nerede görecekti? O zamandan bu zamana kadar müminler ona rahmet okurlar. O "Ene'l Hak" Hak'tandı, ondan değildi. Halk körü körüne ona hücum etti. Yanlış bir zanla ona saldırdılar, suçsuz bir padişahın kanını döktüler.

3310 O, bir cübbe, Hak da o cübbede bir şahıs gibidir. Suçu cübbeye atfetmek aykırı bir harekettir. Hakk'ın sözünü herkes nerede anlayacak? Her ne kadar Hak ona çok kelimeler söylese de.

MAKALE 51

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hakk'ı, Hak eri tanır, ama o kimse ki elest ahdinde Hak'la tanışıklığı olmamıştı ve "Elestü bi rabbikum" sırlarını Hak'tan işitmemiştir ve "Bela" cevabında Hak ile tek dil olmamıştır. O, Hakk'ın sesini, evliyanın sesinden ve dilinden ayırt edemez. Çünkü ona karşı umursamazdır. Musa Aleyhisselam Hakk'ın sesine ezelden aşına olduğundan ağaçtan gelen o sesi duyar duymaz tanıdı. Çünkü o adamın içinde Hakk'ın sırrı yoktur, ondan dolayı senin sesini başkasından ayırt edemez. Bir kimseyle tanışıklığın olmazsa onu sesinden tanıyabilir misin? Yabancı olan ve memleketten uzakta bulunan bir kimsenin sesini duyup anlamaya imkan var mı?

Cenab-ı Musa Hak'la tanışık olduğundan ağaçtan gelen sesi işittiği vakit, kimin sesi olduğunu ve bu güzel sestem amacın ne olacağını anladı. Hemen o sözle ve aldığı emirle hareket ederek Harun'un yanına gitti, onunla birlikte çalıştı. Emr-i ilahi ile ikisi yoldaş olunca kılıçlarını din düşmanlarına karşı çektiler. Onların yüzünden Firavun suya gark ve memleketi harap oldu, padişahlığı elinden gitti. 3315

Onun cinsinden olanlar da tamamen onunla beraber gark oldular. Nihayet, şark ve garp dindarlarla doldu. Ehl-i din, dine dahil olduktan sonra din yolunda vücutlarını feda ettiler. Cümlesi Musa Aleyhisselam gibi vasılinden (erenlerden) oldular. İlim ile başkalarını geçerek isteklerine eriştiler. Kafirlerle mesken nâr-ı cehennem, bilakis müminlerin meskeni nimet yurdu oldu. O ki, nurdan idi, nur tarafına gitti. Nârdan olanlar da cehennemi boyladı. 3320

Nâriler, burada iken cehennemin eczasından idiler. Ondan dolayı cehenne yem oldular. Şehvet şerden doğmuş nefistir ki, aslı tarafına gider. Müminler Hakk'ın nurundan doğmuşlardır. Elbette sonunda gene Hakk'a dahil olacaklardır. 3325

(SAYFA 133) Müminler Allah'ın has kullarıdır. Ondan dolayı (ona kavuşmak için) bu âlemden kaçıyorlar. Onlar esasen Hakk'ın nuru idiler, gene de Hakk'a giderler, Hak'tan başkasına iltifat etmezler.

"İnna ileyhi raciun"un manası budur. Onların Hak ile aşinalığı şimdi değil, "elest" tendir. "Elest"te onunla beslenirler. Hepsi de şarapsız, kadehsiz ondan sarhoş olurlar. Ağızsız olarak ondan lokmalar yediler. Ben ve sen perde si olmaksızın neşe ve sevinçle doldular. Esas hayat odur, bu benzetmedir. Yiğitler gibi o işret tarafına koş! Oraya eriştiğin zaman daima şükreder, daima şarapsız sarhoşluk zevki duyarsın. 3330

MAKALE 52

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hak Teala Hazretleri'nin, dünyaya ahiret üzerine zamanen öncelik vermesi şu hikmetlerdir ki, bu dünyadan oraya gittikleri zaman, oranın kadrini anlayabilsinler.

3335 Dünyanın ahiret üzerine zamanen önce olması şunun içindir ki, zehrin sonunda bir şeker olsun da kıymetini bilsinler. Hak Teala Hazretleri'ne candan şükretsiner. Öyle çorak yerden kurtulup bu ab-ı zülale kavuştuk. Çok şükür ki, bu nimet benimdir. Bana ihsan buyrulmuştur. Ben bu nimetle hayat buldum, o benim canımdır desinler. Bil ki, bu geçici varlık bütün sıkıntıdır.

Can ikliminde (ahirette) sıhatten başka bir şey yoktur.

3340 Kendi canını yoklukta gördüğün zaman bedensiz olarak yüzlerce şükreder sin ki, böyle bir güzellik şimdiye kadar gözümde saklı iken, şükürler olsun ki şimdi ona kavuşmuş bulunuyorum. O yok olmayan kusursuz güzelliğe ki, onun sohbetinden kimseye usanç gelmez. Belki anbean istek ve arzusu artar. Gönül o buluşma ile ebediyen mutlu ve muradına ermiş olur. Asıl murat odur. Bu dünya tuzakla taneye benzer. Sakın! Taneye tamah edip de arzunu tuzağa düşürme.

3345 Arzunu canın arzusu tarafına döndürürsen (ruhun arzusunu nefsinkine tercih edersen), kötünden iyiye geçmiş olursun. Birkaç gün gayret eyle, tembellik etme, dine meyil ver ki sonunda dinden olmayasın. Cennetlerin en iyisine karşılık olarak ebediyen hayatta kalasın. Bu suretle dine sarılınca da ki birden, kinden, hasetten temizlenirsin! İnsanlık dindir, dinden başkası heva ve hevestir. Onları bırak da dine sarıl!

3350 Havasın (seçkinlerin) hası olan Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır ki: "Ey kardeş, sen düşüncenin aynısın. Yoksa, kemikten, sinirden başka değilsin." Eğer düşündüğün gül ise gülşensin, dikense, külhana layıksın! Eğer gül suyu isen, herkes seni bağına basar; idrar isen dışarıya atarlar.

(SAYFA 134) O din sultanının esrarını dinle ki, inkardan, şüpheden kesin bilgiye doğru gidesin.

3355 Endişe, din endişesidir. Başkası kabuktur. Eğer sen iyi kimse isen iç olmaya çalış! Dost tarafına yollan! Dine doğru gidersen canını geçicilikten kurtarır sın! Din, sana ebedilik diyarında yüzlerce cihan bahşeder. Orada her şeyin sonsuza dek olduğunu görürsün. Hazineleri (nimetleri) zahmetsiz elde edilir, emniyetlerinin sonunda korku yoktur. Doğru yol, benim öğütlerimdir. Benim şekerimden yiyenlere ne mutlu! Şekeri yemek için tuti lazımdır. Kargaya yedirmek için kimse şeker almaz.

3360 Kargaların yiyeceği ottur, şeker tutilere mahsustur. O, (karga) kafirlerin, bu (tuti) müminlerin misalidir. Rabbü'l-âlemin adalet buyurmuştur.

MAKALE 53

Bu makalede şunlar beyan olunacaktır:

(1) Bütün enbiya ve evliya, ahireti istemeye istekli ve ibadet ve taatle meşgul olmak hakkında çok sözler söylemişlerdir, itaatsiz gafilleri kınamışlardır. Her kim o amaçlarla söz söylese -isterse aynı ibare ile olmasın- aynıyla onların sözlerini söylemiş olur. Bundan dolayıdır ki: "Ebu Hanife Rahimallah" a göre Arapçasını iyi okuyanlar için dahi namazda Kur'an'ı Farsça okumak caizdir. Arapçasını okumasını bilmeyenler için ise (başka dilde okumak) bütün mezheplerin ortak kararıyla uygundur (caizdir).

(2) "Tefekkuru fi alaillah ve la tufekkiru fi zatillah." hadis-i şerifi izah olunacaktır. Meal-i şerifi, "Allah'ın nimetleri hakkında düşünün, zatı hakkında fikir yormayın!" Nasıl ki, baharın bizzat kendini görmeye çalışmak insana sıkıntı ve durgunluk verir (çünkü bahar gözle görülmez). Nasıl ki ağaçlara, çiçeklere, bağlara, bahçelere bakmak insana ferahlık verirse, Bari Teala Hazretleri'nin kendisini (zatını) düşünmek de öyle olur. Bundan dolayı, Cenab-ı Hakk'ın zatı hakkında fikir yormamalı, yalnız eserlerini seyrederek onlarda ortaya çıkan kudret ve sanatın hayranı olmalıdır. Sanatkarı sanattan izlemelidir.

(3) Öğrenci, üstadının bütün ilimlerini öğrenince aynı üstat olur. Yani manen her ikisi birleşerek bir olurlar. "Buistu muallimen" (Ben muallim olarak gönderildim.) buyuran Cenab-ı peygamberimiz halkı aydınlatmak ve yetiştirmek için gönderilmiştir. Her kim onun izini -o makama, o bağa yetişecek derecede- takip ederse aynı o olur. Sureten iki görünseler de manada bir olurlar. Mesela, aynı sudan iki bardak doldurulsa, suya bakanlar bir, bardağa bakanlar, iki görürler.

(SAYFA 135) Ey oğul! Burada ne söylediysem, onların cümlesini baştan başa Hakk'ın ilhamı bil! İyi bil ki, onlar benden bensiz (gayri iradi) ortaya çıktı. Bilirsiniz ki, aşıkı harekete getiren, aşktır. Bu sözlerin söyleyeni Veled (Sultan Veled) değil, aşktır. Hakikatte ise hep Huda'dandır.

Şeriatten, tarikatten söylendi, hakikat ve esrar incileri delindi. Bu Mesnevi'de hadsiz hesapsız... Fakat cihanda manayı anlayacak bir adam hani ki onun üçünün de onda derlendiğini görsün. Her ne kadar bu gizli ise de o, açık olarak görsün. Yaş, kuru hep bunda mevcuttur. Bunu okuyan, görür. Ve anlar ki, yerde gökte ne kadar ilahi sır varsa hepsi bunda derlenmiştir.

3365

Bir sözü yüz anlamla açıklarsan, can için kurtuluş vesilesi olur. Halk, ondan kastedilen anlamı anlar. Açıklamadan kasıt, anlatmaktır. Harf, hece, söz fayda içindir. Nasıl ki, sofraya yemek için kurulur. Yemek olmazsa boş sofraya ne yarar? Bunun gibi faydasız söz de hatadır. Görüntüden kasıt anlamdır. Manayı aramayan kimse boştur, beyhudedir.

3370

Cihandan amaç da Hak Teala'yı bilmektir. Onu bilmeyen cansız cisim sayılır. Eğer arıfsen, dünyadan Hakk'ı bil! Cismini canın mekanı etmeye çalış. Hak Tealayı bilmek, canın kurtulmasına sebeptir. Hayatın kendisine gitmek, ölümden kurtulmaktır. Söz, bir şey anlatmak için söylenir. Dünyayı (kainatı) söz bil! Manası Allah'tır. İncil'de, Tevrat'ta, Kur'an'da ve hafızalarda ne varsa,

3375

- 3380 hepsi burada kesin delil ve bir büyük ispat ile birer birer açıklanmış, güneş gibi meydana çıkmış ve aydınlatılmıştır. Ne mutlu o cana ki bunlarla beslendi. Her kim bunlarla gıdalanırsa ruhani olur, nefisten geçer, rabbanî olur. Bir makama erişir ki öyle yüce ve sonsuz, Cibril bile yol bulamamıştır. Hazret-i Muhammet'ten (s.a.v.) başka bir kimseye o vuslat nasip olmamıştır. Çünkü o yakınlık ondan başkasına kolaylaştırılmamıştır.
- 3385 Kendi ümmetini de oraya eriştir. Köleler sultandan ayrılır mı? Değil mi ki, üstadından icazet alan talebe üstadı gibi usta sayılır. Sanatı ondan iyice öğrendikten sonra onun aynı olur. Nakşî, namı bırak! (Onlardan yüz çevir!) Onun elinden gelen şeyler, bunun elinden de gelir. Çünkü bu da sanatında üstadı gibi kamil olmuştur. O filiz, onun canının da filizi oldu.
- Her ikisi de o sanatta aynı kemali, aynı dereceyi buldu.
- 3390 Nakış ve isim farkını bırak da ikisini bir bil! Çünkü öğrencisi hocası gibi tamam oldu. Eğer üstat, öğrencisiyle iftihar ederse, hakikatte kendisiyle iftihar eder. Çünkü üstadın ilmi onda kendini göstermiştir. Üstadın bütün bilgileri ona geçmiştir.
- Üstadın ilmi tamamıyla öğrencisine geçmiş, bir kadeh üstadının bilgileriyle dolmuştur.
- (SAYFA 136) Üstadın talebesine olan muhabbeti kendinedir. Çünkü onda gördüğü, kendi yüzüdür.
- 3395 Öyle değil mi ki aynaya baktığında gördüğün ve sevdiğin yüz, kendi yüzündür? Müminler, birbirlerinin aynasıdır. Şundan dolayı ki hepsi de peygamberden doldular (feyz aldılar). Bundan dolayıdır ki, Cenab-ı Mustafa Aleyhisselam ümmetiyle her zaman iftihar ederdi. Hakikatte ise kendisiyle iftihar ederdi. Bunu canı gönülden kabul et! (İnan) Hak Teala Hazretleri de enbiyasıyla iftihar eder. Çünkü onlar da kendi deryasından kaynayan nehirlerdir.
- 3400 Şu halde deniz, nehirle iftihar ederse, kendisiyle iftihar eder, başkasıyla değil. Çünkü ırmak, suyunu o denizden alıyor, aynı sudur başka olamaz. Her ikisi de ayrı varlıktır diyerek iki sayma! Görüntüden geç, manaya yönel! Ben bu bahsi daha çok açıklarım, yâr gibi yabancı da anlasın diye. Fakat yazık ki el, yârân gibi yola gelmiş değil.
- 3405 Yâr için de bu kadarı yeterlidir ki, onların canı daima aydınlatılmaktadır. Bir testi, küpten dolarsa, suyu iki saymak doğru olmaz. Su iki değildir, kabı ikidir. Eğer bunu anlamaz ve böyle söylemezsen gafilsin! Her kim manaya giderse, mana olur.
- Surete giden de suret olur. Ehl-i suret Huda'dan kopmuşlardır. Ehl-i mananın ise Hakk'a bağları, bağlılıkları vardır.
- 3410 Çünkü Hak manadır. Renk ve koku dünyasındaki suretler ondan vücut bulmuştur. O cihan, bağımlılığı mecburiyeti olmayan bahara benzer. Gözden uzak ve gizli bir manadır. İlkbaharın rengini ve nakşını görmek mümkün değildir. Çünkü o, renksiz ve nakışsızdır. Ancak onun renk ve letafeti açıktan

açığa ağaçlarda, çiçeklerde, meyvelerde görünür. Dağlar, sahralar güllerle, yaseminlerle dolar. Yeryüzünde ondan sayısız gülzarlar vücuda gelir.

Huda'yı da böylece -gerek iyi gerek kötü- sanatında seyret! Dünyada kendini halkta ve halkın ahlâkında gösterir ki, sanatı aracılığıyla sanatkar tarafına yönelsinler, sanatçıdan haberdar olsunlar diye. Konuyu olabildiğince açıklıyorum. Yoksa o anlam açıklamaya, anlatmaya sığmaz. Şu ümitle ki onu kavrayabilesin, arada cisim engeli olmaksızın can tarafına gidesin. 3415

Benim gibi, o boyutsuz cihana koşasın, görünenden geçesin (dünyadan alâkayı kesesin). Sınırı, sonu olmayan bir âleme yönelesin ki, orada Huda'dan başka kimse yoktur. Bu çokluk meyvelerde, dallarda, yapraklardadır. İlkbaharın ne adedi var, ne biçimi. Daima canıgönülden mana tarafına yol al ki ruhlar gibi nakışsız, suretsiz gidesin! Ten ve suret kalmayınca cana mekan olur, balık gibi canan deryasında yaşarsın! 3420

Kendi kendine yüz sene ibadet etsen bir mürşidin olmazsa bu vuslat nasıl meydana gelebilir? 3425

(SAYFA 137) Ey ruhu diri olan! Bir merdin eteğine sarıl ki, seni gizli hazineye eriş-tirsin. Onun mertliği sana da sirayet etsin, onun tekliğinden (vahdet) senin çiftliğin (kesretin) zail olsun. Sen, iki vücudun birleşmesinden meydana gelmiş bir kubbe ol! Bir cihan ki, oraya ikilik sığmaz. Zıtlardan, benzerlerden, adetlerden her şeyden geçer, onun gayretiyle ehade vasıl olursun!

Onun çabasıyla yaratılmışta meydana gelecek gelişimi, onsuz yüz bin sene de bulamazsın! Onu görmek, Hakk'ı görmektir. Vasl-ı Huda'yı ondan iste! Çünkü o, Hazret-i Hakk'ın seçkinlerindedir. Şüphesiz onun da Hak gibi yetki gücü vardır. Eğer sana lütfen rehberlik ederse, seni o nura kavuşturur. O merd-i has, Huda'nın nazarındadır. Günahkarlar onun şefaatiyle kurtulur. 3430

Öyle mert nadir bulunur. Ara! Allah ondan başkasına yüzünü göstermez. Onu bulunca aynı o olursun! Feleklerde, melekler gibi ayaksız yürür gezer-sin. Artık ne bulaşıcı hastalıkların sirayetinden korkar, ne de dinsizlerin dokunmalarıyla dinsiz olursun. Mertlerin sohbetini tercih et ki, ticaret ordadır, çünkü Huda senden hoşnut olur. Çünkü Hakk'ın istenilen bakışı ancak odur. Gönlünde yer tut ki o zaferi bulasın. 3435

O sayede sen de Hakk'ın seyrettiklerinden olursun, bu lütfâ ona talebe olmak yoluyla erersin! Değil mi ki, onun düşüne dost oldun. Bil ki, ona da yâr ve yakın oldun! Müminlerin ödülü ondan dolayı cennet oldu ki, Resul-ı Kibriya'ya candan gönül bağladılar. Kafirler de dilencilige onun için hak kazandılar ki o tatlı suya (Hazret-i Peygamber'e) düşmanlık ettiler. Onlara da ab-ı hayat gelmişti fakat eşeklikleri yüzünden böyle mübarek bir sudan iç-mediler. 3440

Hayatı bırakarak ölüme koştular. O ab-ı hayatı müminler içti. 3445

MAKALE 54

Bu makalede şu hadis-i şerif beyan olunacaktır:

“El-müminûn lâ yemûtûne bel yunkalûne min dârin ilâ dârin” Meal-i şerifi: “Müminler ölmezler, belki bir evden bir eve nakil olunurlar” şeklindedir. Bir kimse bir hücreden bir saraya geçerse veya bir köylü şehre geçerse buna ölüm denir mi? Zindanda mahpus iki şahsı düşünün! Birini çıkarırlar, rütbe ve makam verirler. Bu onun için hayatın ta kendisi olur. Diğerini çıkarırlar, idâm etmek, asmak, çarpmıha çekmek için. İşte bu, ölümdür. Çünkü dünya müminlerin zindanı, kafirlerin cennetidir, buyrulmuştur.

Kafiri zindandan azap etmek için çıkarırlar. Bundan dolayı zindan ona cennet olur. Mümine de rütbe ve makam vererek yükseltmek üzere çıkardıkları için zindan ona gerçekten zindan olmuş olur.

(SAYFA 138) Resul-1 Zişan Efendimiz: “Müminler ölmezler.” diye bunun için buyurmuştur. Çünkü ab-1 hayat içenler ebediyen ölmezler. Müminin ölmesi bir evden bir eve taşınmasıdır ki, orada Hak’tan bir çok lütuflara erişir. Orada sürekli mutluluk içinde bulunur, her an değer ve şerefe kavuşur.

3450 O ev ki, nurla doludur. Oranın mamurluğu daimidir, harap olmaz. Eğer seni oraya naklederlerse, ömrüne son olmaz, ebedi hayata kavuşursun. Bu geçiş ölüm diyenler ahmaktır. Akli olan takdir eder ki, asıl hayat bu hayattır. Bu yokluk diyarından, bela (musibet, keder) diyarına geçmek ölümdür. Eğer ki, bir hayırsız hapisten çıkarıp öldürmeye, asmaya götürüyorlar.

3455 İşte ona ölüm deyiniz ki, ölümden beterdir. Belki ölüm ona nispetle şekerdir. O heybeti (cehennemi) görünce ölümü arar, canı gönülünden ölüm tarafına koşar. Hayatı sıkıntı ve çile içinde geçer, Allah’tan ölümü yalvararak ister. Çünkü o, her nefeste bin kere ölür. Oradaki şiddet ve dehşete bugün burada vakıf olsalar Huda’dan dileyerek ve yalvararak kendi kendini öldürür ve her nefes candan yalvarır, inlerdi ki:

3460 “Ya Rabbi! Beni bu belaya düşürme!” “Ve kına azabennar”⁵⁷ duasını bir an dilinden bırakmazdı. Ama başka bir mahkum ki, onu hapishaneden öldürmek için değil, rütbe ve yetki vererek padişaha yardımcı olmak üzere çıkarırlar. Tâ ki hadsiz hesapsız mülke, kedersiz safaya nail olsun. İşte bu, hayattır. Hem nasıl hayat, ebediyete yakın bir hayat. Başka yaşayışlar buna benzemez.

Onlar bekasızdır, birkaç gün dünyada bulunmaktan ibarettir.

3465 Bu hayat güneştir, dünya hayatı buna nispetle bir mum ışığı bile değil. Onun yanında bir oyuncak gibidir. Anka’nın yanında sivrisinek nedir? Denizin yanında bir testi suyun ne değeri var? Dünya adamlarıyla sohbet etmekle şeyh-i kamilin sohbeti arasındaki fark da böyledir. Şeyhin dergahında makbul olursan ki, o Hakk’ın has kullarındandır, ondan alacağın hediyeler sebebiyle işlerin uğurlu olur, halin de sözün de başkalaşır.

57 **Bakara suresi 2/201** Onlardan, “Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru” diyenler de vardır.

Bu örnek durumlardan biri müminler içindir ki, onlar sonunda cennete giderler. Diğeri de kafirler içindir ki, cehennemde sonsuz kalırlar. Eğer o nimet dağıtanın yanında kabul görürsen, bu iki halin de üstüne çıkarısın. Küfür ile iman, kapıda (emre amade) kapıcılar gibi olur. Sanki sen padişahsın onlar da kulların. O özel odada hasretle oturursun ki, yüz cennet onun bir yaprağı kadar olamaz. 3470

Belki cennet nimetleri de onun hediyelerindendir. Dertlerin devası orada hazırdır. Her iki âlemin de hayatı onun nurundandır. Çünkü o nur olmazsa iki âlem de hiçe çıkar. 3475

(SAYFA 139) İnsanlıkta asıl olan (temyiz) değerlendirebilme yeteneğidir. Her kimde teyviz yeteneği varsa, insan odur. Cenab-ı Risaletmaab Efendimiz müminler hakkında mümeyyiz “kenis” buyurdu. Temyize kudreti olan herkes mümin olur. Çünkü o, dinin Hak olduğunu anlar.

Beşer için teyviz özelliği, gözden daha iyidir. Çünkü bu kudret ona hayır ve şerri anlatır. Öyle değil mi? Göz çocuklarda da var. Fakat balığ insanlar gibi iyiyi, kötüyü, alçağı, yükseği ayırt edemezler. Ona hepsi eşit görünür, kurt ile çobanı da sürüden sayar. Çünkü onda dostu düşmandan ayırt edecek teyviz kudreti yoktur. 3480

Ona göre âlim, cahil birdir. Çünkü başında kendine rehberlik edecek aklı yok. Fakat ileride aklı erdiği zaman, o da iyiyi kötüyü fark etmeye başlar. Ona da mertebeler açık görünür. Âlemde aziz kim, düşkün kim anlar. Gözünde evvel bu görüş yoktu. Çünkü rehberlik edecek aklı esirdi. Artık o, lütuf ile kahrı fark eder oldu. Fakat bu görüş aklındır, gözün değil. 3485

Çünkü göz, aklın aletidir. Gizli şeyler ona göz vasıtasıyla bildiriliyor. Temyiz, akıldır fakat halk dilinde çeşitli adlarla anılıyor. Temyiz, göze yakın olunca küfür yolu da, isyan yolu da açık olarak görünür. Balığ insanın gözünde teyviz nuru vardır. Devi, huriyi ayırt eder. Evliyaullahın gözleri ilahi nurla herşeyi ayırt eder. 3490

Velilerin gözü Hakk’ın aletidir (vasıtasıdır). Onun nurundan sırlar kendini gösterir. O bakış Hakk’ındır, veliden ortaya çıkıyor. Velinin gözüne aletten başka bir şey deme. Çünkü hayır ve şerrin uygulayıcısı değildir. Akıllı olan, alete değer vermez (kıymet vermez). İyi, kötü her şeyi eyleyenden bilir. Alete bakan cahildir. İnsanların en hayırlısı (hayrü’l-beşer) olan Cenab-ı Peygamber, mümin hakkında “yenteziru binurillahi-Allah’ın nuruyla görürler.” buyurmuştur. 3495

Kesinlikle bilindi ki, müminler yerde, gökte daima Allah’ın nuruyla bakarlar. Bunda şek, şüphe yok. Gökten kastım, göklerin halkı (ehl-i asman), yerden kastım, yer halkı (ehl-i zemindir). Kuran-ı Kerim’de “Ve es’ele’l-karyete”⁵⁸ 3500

58 Yusuf suresi 12/82 “Bulduğumuz kent halkına ve aralarında olduğumuz kervana da sor. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz.”

buyurulmadı mı? Ondan ilahi murat ehl-i karye idi. Ey salık, bunun sonu gelmez. Gözün değerlendirme yeteneğindeki sırrı iyi dinle! İnsan için ölçüp biçebilmeden daha kıymetli bir şey yoktur. Onun bir an yokluğu insanı hayvan eder.

3505 Çünkü ayırt edip değerlendiremeyenin akli olmaz. Fena görüş eşek gibi her açıdan hayırsızdır. Değerlendirebilen gözdür ki, insan yolunu onunla tayin eder, dünya ve içindekilerden onun yardımıyla geçer. Küfür ve karanlık perdelerini onunla yırtar, sonunda iman nurundan onunla kâr elde edilir. Temyizsiz bir insan canlı bir kördür. Ondan meydana gelen şeyler hep şeytani olur.

(SAYFA 140) O, Hak cihanından mahrum olur. Şuraya buraya boşu boşuna baş vurarak bocalar durur.

3510 O nurdan, o lütuftan habersiz olarak cennetin köşkleri ile hurileri arasında şaşkın şaşkın gezer. O Hak cihanının her tarafı meyveli, meyvesiz ağaçlarla dolu, her yerde baş ağrısı vermeyen şaraplardan hazırlanmış meclisler, hadsiz hesapsız cana yakın güzeller bağlarda, bahçelerde gülüp oynarlar. Şarap, süt, bal ırmakları, her tarafa akan leziz sular, kurulmuş sofralarda daimi yemekler, içmeler, hastalısız ebedi sıhhatler.

3515 O güzelliklerin ayrıntılı anlatımı senin idrakine sığmaz, ben de Rabb'imın bağışlarından bu dudaktan başka bir dudak istemedim. Bu ümitle ki, herkeşe bu esrarı açıktan açığa o dudaktan söyleyebileyim. İşte, o inatçılar, böyle eşsiz bir cennetten kör ve nasipsiz kalmıştır. Daima o didardan mahrum olarak dünyada hayvan gibi gezer. Hayvan da böyle değil midir? Dünyada, sayısız insanlar vardır.

3520 Kadın, erkek sayısız güzeller, yüzbinlerce zekiler, ahmaklar vardır. Her taraf bahçeler, bağlar, köşkler, sahralar, meydanlarla doludur. Onun, bunların hiçbirinden haberi yok. Yalnız nazarında birbirinden farklı görünür o kadar. Havastan (seçkinden), avamdan (sıradan halk) habersiz, tane toplayan kuşun tuzaktan habersiz olduğu gibi, o kimse ki, gözsüzdür, onu ölü say, bu kadar sıcaklık içinde buz gibi donmuş bil.

3525 Öküzün gümüş tenli sevgililerden ne haberi olur, padişahla köleyi nasıl ayırt eder? Değil mi ki, gözünde temyiz kudreti yoktur. Ona göre hayır, şer eşittir. İsterse dünya baştan başa güzellerle dolsun, o bunlardan birşey anlamaz, ancak samanlığı bilir. Temyizsiz (değerlendiremeyen) adamı da böyle bil! İyiden, kötüden, küfürden, dinden haberi yok. Her ikisinden de dem vurur (bahseder), fakat anlamaz. Sirtında şeker yüklü eşek gibi ki,

3530 şeker yükünü arpa aşkıyla çeker. Onun kötü canı samanlığa rehin olmuştur. Bu dünyada o âlimler de böyledir ki, Hakk'ın ilmini beyan ederler. Fakat, ilim yükünü ekmek için çekerler. İlimin kıymetinden, güzelliğinden habersizdirler. İlim, sonsuzluk nimetidir. Bu hayvanlar, bu tükenmez sofrasında aç kalmışlardır. Çünkü ilmi Hak için öğrenmemişler, onun güzelliğine karşı gözlerini kapamışlardır.

Gözleri ancak ve daima dünya tarafına dikilmiştir. Kokmuş nefesten güzel koku gelir mi? Sözlerinde duyulan ancak dünya kokusudur. Çünkü Cenab-ı Hak dünyayı onlara eş etmiştir. Amelleri bu dünya için olunca, aşağı derecelere düşecekleri ortadadır. O ilimler dıştan ilimdir, fakat hakikatte hastalıktır. Bu nedenle, temelleri sıkıntı ve keder, çünkü ilimleri Hak'tan kaynaklanmamıştır. Ondan dolayı söylemekten çabuk usanırlar. 3535

Emeğinin mükafatını görmeyen işçi doğal olarak işinden usanır, tembelliğe başlar. 3540

(SAYFA 141) O kimsenin ki amellerinin amacı sevap değil, dünyadır. Onu elde edemediği gün hali haraptır. O kimse ki, ilmi satmak için almıştır (öğrenmiştir), müşteri bulamazsa o ilim, sümük olur. Çünkü ilimden umduğu eline geçmedi. O güzel ilimler, yanında kıymetsiz kaldı. Başında ezeli aklı olan kimse, ilmi kendi için alır, satmak için değil.

O maksatla değil mi ki onu satsın da, bedeliyle hane ve köşk yapsın. Hak âleminin bağı, tarlası, bostanı, merası, malı, mülkü her şeyi ilmîdir. Balık gibi ki, suda yaşar, yiyeceği, giyeceği hep sudandır. Sudan başka ona ne verseniz zehir olur, lütuf da olsa kahır sayar. İşte merd-i Huda böyle olan âlimdir onu bırakma, eteğine sıkı sarıl! 3545

Onun ilmi canlara can katar, onu kabul et ki diri gönüllü olasın. Ayağı altında öl! Öldüğün vakit ondan baki hayat alırsın, kanatsız olarak semada uçarsın. Onun bahşettiği can ebedidir, geriye kalanını heva bil! O, zamanının aynasıdır. Cismi onun maneviyatıyla dolmuştur. Onu görmek, Huda'yı görmektir. Çünkü o, Huda nuruyla dolmuştur. 3550

Huda deryaya, onun cismi de bir küpe benzetilebilir ki, bu küp o deryadan dolmuştur. Küpün yolu deryaya doğru gittiği takdirde deryanın dalgaları elbette küpe çarpacaktır. Onunla derya arasında engel yoktur, her durumda onu da deryanın kendisi bil. Çünkü o küpte olan su, o deryanın suyudur. Bunları ayrı görmek doğru olmaz. Her kimin temyizi varsa anlar, suret âlimlerini gönlünden çıkarır. 3555

Böyle âlim onun sevgilisi olur, alışverişini onun dükkanından yapar. Onun haramı, yanında helal olur, kendine ondan sualsiz yüz cevap gelir. Üzüm şarabı onun eliyle mübah olur. Gerçi o, şeriattan uzaklaşmış görünse de onun eğriliği doğru olur, eksikliğinden yüz artıklık meydana gelir. Orada fail Hak'tır, onun cismi değil, ismini bırak da isimlendirene bak! 3560

Temyizin olunca, doğruyu alırsın, eksikliği fazlayı bir görmezsin. Çirkini güzel bir tutmaz, dostla düşmana bir hitap etmezsin. Temyizi olan, yükseslere çıkar, temyizsiz olan kör olur. Anasından gözsüz olarak doğan kimsenin görmesine imkan var mı? Cahil adam âlim olur mu? Kör için yolda her adımda düşme tehlikesi mevcuttur. O arslanı nasıl avlayabilir? 3565

Ayırt edip değerlendirmeye gücü yetmeyen kimse, birçok nimetlerden mahrumdur, çünkü varlığı gözsüzdür. Evinin kapısı kapalıdır. Ceset, bir evdir ki kapısı gözdür. Kapı kapalı olunca girmek mümkün olmaz. Fakat gözlü olan, 3570

yolda dosdoğru gider. O, gözlerinden daima faydalanır.

(SAYFA 142) O yolda adım başında ona menzil vardır. Gül balını diken zehri görmeden elde edebilir. Ebedi cennete ayak basar, nihayetsiz bağlarda, bahçelerde güzel güzel gezer.

3575 O çimende gülşen içinde gülşen, her yerinde safa içinde safa bulur. O yolda hastalık yoktur, daimi dinlenme vardır. Her ne kadar yol adı veriliyorsa da, canın hoşlanacağı ve gönlün dinleneceği menzildir. Haydi! İsimden geç de cana bak! Altın istiyorsan madenin içine bak. O ki, düşünüyü örtüsüz (vasitasız) görüyor, artık kabuğa itibar etmez.

3580 Karşına iki yüz türlü neşe verecek şeyler çıksa ondan dönmez, çünkü haberdardır. Bir kimse ekmeği yüz şekle koysa, akıllı ona ekmekten başka bir şey demez.

MAKALE 55

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Enbiya, evliya cümlesi bir nurdandır. Zira onlar aletlerdir, onları kullanan Cenab-ı Hak'tır. Her kim bunların arasında ikilik gözetirse, kesin olarak bilmelidir ki o kimsenin onlardan haberi yoktur. Nitekim ekmeği bilmeyen, onu yalnız bir şekliyle tanıyan kimse, ekmeği başka şekillerde görse inkar eder, bu, ekmeğe değildir der. Anlaşılır ki ekmeği bilmek, tanımak hususunda mukallittir.

Enbiya ve evliya da türlü türlü görüntülerde bulunurlar ve çeşitli dillerle konuşurlar. Kimi Arap, kimi Süryani, habersiz ve taklitçi olanlar araya ikilik koydular (her birini ayrı bir şahıs zannettiler). Kesin bilgi sahibi olanlar ise hepsini bir görerek hiçbirini diğerinin üstüne çıkarmadılar. Çünkü Kuran-ı Kerim'de "lâ nuferriku beyne ehadin min"⁵⁹ buyrulmuştur. Meali şerifi: "Enbiyadan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz." demektir.

Hakikatte ise enbiya ile evliya arasında fark yoktur. Bir şahsın rütbesi kemale erişince yerde, gökte, küfürde, dinde, insanda, cinde, dağda, taşta özetle her şeyde Huda'dan başka birşey göremez. Nitekim Bayezit Hazretleri buyurmuşlardır: "Ma raeytu şey'en illa raeytullahi fih" Meali: "Her gördüğüm şeyde Allah'ı gördüm." demektir. Anlaşıldı ki, onlar Hak'ın aletleridir.

Bundan dolayı, onlar şeriate ve dine dair ne yaparlarsa onu bilmek (kabul etmek) lazımdır. Her ne kadar görünürde şeraitin aksineymiş gibi görünürse de her gelen peygamber evvelki kurallara aykırı yeni bir şeriat koydu. Peygamber Hak olunca onun kavli ve fiili onun şeraiti oldu.

Peygamberlerin sayısı yüz binleri bulmaktadır ve hepsini böyle (aynı kuvvet ve mertebede) bilmek lazımdır.

Ekmeğe hakkında etraflı bilgisi olmayan kimse onu bildiği şekilden başka şekilde görünce şüphe ve tereddüt içinde kalır. Hak'la yakınlığı olan Hak erleri o deryanın daimi övücüleridir. Gel, sen de dal! Onlara hiçbir karışık, şaşırıcı şey perde olmaz, onları hiçbir soğuk donduramaz. (Onlar için şüphe ve tereddütü gerektirecek bir hal olamaz).

Bu binlerce nakış ve görüntü, onları dalalette düşürmedi, düşüremez. İki cihanda, (SAYFA 143) yerde, gökte bu kadar karmakarışık şaşırıcı şeylerde o fırka, yine Hak'ın yüzünden başka bir şey görmezler. Çünkü hepsi de yollarını iyi bilirler. Bütün eşyada yalnız onu görürler. Ona senden gayrı mevcut yoktur derler. Ey Rabbim! Yerde, gökte ve yer - gök arasında ne varsa bütün senden ibarettir. Senden kimi ziyan görür, kimi ebedi hayata kavuşur.

3585

59 **Bakara suresi 2/285-286** Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İştittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır." Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): "Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et."

- 3590 Ey Rabbim! Yerlerin, göklerin bütün hayatı senin, görünür görünmez ne varsa hep senin! İyide, kötude (her şeyde) onu açıkça görürler, hiçbir engel onların yolunu kesemez. Çünkü onlar Hakk'ı apaçık görmüşler, iki âleme onun aşkını tercih etmişlerdir. Merdan-ı Huda arasında yolunu şaşırılmış veya içine Hak'tan başka şeyler dolmuş bir kimse yoktur.
- Yolunu kaybetmiş veya ondan başkasına yönelmiş bir fert yoktur.
- 3595 Çünkü âşık odur, oraya koşarsın. Manayı bilen ikilik düşünmez. Ey oğul! Bir kimse kendini nasıl kaybeder? Kuzu, anasını kaybediyor mu? Kuzu, koyun sürüsünün içinde anasını tanıyor. Çünkü onun parçasıdır, onun karnından çıkmış, vücudundan kopmuştur. Annesi nereye gitse o da peşinde. Evliyanın da Hakk'a nispeti böyledir. Her birinin -muhabbetine göre- mertebesi vardır.
- 3600 Mademki kuzu annesini tanıyor, dervişi kuzudan aşağı görme! Öyle yiğitten züht ve takva arama! Onların Hak'tan umdukları yalnız kendisidir. Cennetten, hurilerinden geçmişlerdir. Hakk'ın kendinden başka istekleri yoktur. Hak'tan başkası -isterse cennet olsun- onlara göre cehennemdir. Evliya, şehzadeler gibidir. Halk onlara tabi olmuştur. Onlar nihayetsiz deryadır, halk sınırlı bir daire içinde hapistirler.
- 3605 Halka layık olan, onlara tabi olmaktır. Çünkü körler gözlülere ayak uydurur. Körler cemaati içlerinde gözlü olmadan yola çıkarlarsa, baş aşağı kuyuya düşerler. Öyle ise körün asası gözlülerdir. Çünkü o kuvveti ondan bulurlar (Onun yardımıyla yollarına devam edebilirler). Fakat bu gayreti gözlülerde arama! Onlara körlerin halinden bahsetme! Çünkü onlar kendi başlarının liderleridir, daima Hakk'ın vahyine muhataptırlar.
- 3610 Onun gönlü neyi isterse, şeriatı odur. O asıldır, kurallar ikincil unsurlardır. O neye gayret ederse, din o olur, o neyi beğenirse, o kabul görür. Onun yaptıklarını, devrinin şeriatı bil! Onun eziyetinde yüz binlerce lütuf gör! Zira onun kalbi Yezdan'a alet olmuştur. Huda'nın menzili onun gönlünden başka yer değildir. Şu halde, ondan gelen her şey, Hak'tan geliyor demektir. Böyle şaha kim itiraz edebilir?
- 3615 Onun yaptığı işler Hakk'ın işi, söyledikleri de Hakk'ın sözüdür. O, bu âlemde nebilerden bir nebidir. Hak'tan ona her lahza, bin hediye ulaşır.
- (SAYFA 144) O ki, şah olmuştur, niçin bende olsun? O ki atlastır, neden dolayı eski püskü elbise olsun? Onun davranış ve sözü yeni bir şeriat olur. Eskilerin, onun yanında arpa kadar kıymeti kalmaz? Onu gördüğün zaman, kurallarına candan uy! Ok gibi onun kemanından atıl!
- 3620 Çünkü kutlu keman onun elindedir. Onun kemanında bulunan oka ne mutlu! Daima hedefe doğru uçar, din düşmanlarını tamamen yerle bir eder. Şeytan, onun gölgesinden şuraya buraya kaçacak yer arar. Çünkü o, nurdur; şeytan, zulmettir. Nur gelince zulmet tamamen gider. Onun kabul ettiği şeyler, dinin aslının aslıdır. Her şeyi bırak da onun arzusuna tabi ol.

İnsanı öldürmekten büyük bir günah yoktur, ona nispetle her günah küçük sayılır. Böyle olduğu halde Hazret-i Muhammet'in (s.a.v.) istemesiyle itaatin ta kendisi oldu. Onun talebiyle taştan su fışkırdı. Bundan anla ki, o talep makuldür. O talepten uzak düşen düşmandır. O istemezse ibadetin kendisi küfür olur, ondan küfür ortaya çıkarsa iman olur. Şeriatlar talepten (peygamberlerin istemesiyle) vücuda gelir. Ne mutlu o cana ki bunu istediği gibi

3625

gördü ve bildi ki onun (şeriatin) asıl kaynağı istemektir. İsteksiz şeriatler önemsizdir, noksandır. Aslı gördükten sonra asıl olmayanla işin ne? İkinçiller o asılların gölgesi gibidir. Bir şahsı tuttuğun zaman, gölgesi ardından gelir, şahıs olmazsa gölgesini de bulamazsın! Bu cihan var oldukça o şah da mevcuttur. O mehtap bulunduğu müddetçe mehtaplı gece bulunur. Bu cihan onlar için var oldu. Yüce ve sefil bütün varlık.

3630

Âlem mevcut olduğu müddetçe o şahlar da mevcuttur. Her ne kadar dünyada gözlerden saklı iseler de değil mi ki, güneş gözlüleri içindir. Zulmet perdesini onlar için yırtar. Körün güneşten ne faydası olur? Mermerin, sudan faydalanmadığı gibi. Çünkü su mermeri etkilemez ona göre yaş, kuru eşittir. Toprak olmalı ki sudan faydalansın, renk renk çiçekler açsın, meyveler versin.

3635

Evliya toprak olmayı onun için tercih ettiler. Büyüklerin emrine uymakla yüklenmeyi terk ettiler. Kibir etmek, Huda'ya şirk etmektir. Ve kul için aşılana maya sebep olur. Kibirli olan, taş yürekli olur. Böyle kimseden hakkı yerine getirmesi beklenemez. Kafasında kibir bulunan kimse, gurura kapılmıştır. Bencil olanın kalbi mermer gibidir.

3640

Katı kalpler hakkında Cenab-ı Hak "kel hicara" (taş gibi)⁶⁰ buyurdu. Sonra da "ev eşeddu kuvveten" (taştan daha katı) kaydıyla sefilliğin en altına indirdi. Böylelerinin derecesi sekardır (cehennemdir). Toprak olmayı kabul et ki, makbul olasın. Kibir etmek cahillik ve düşüncesizliktir. Taş yürekli olanlara Hak'tan yardım ve merhamet yoktur. Onlar böyle lütuflardan mahrumdurlar.

3645

(SAYFA 145) Müritler toprak, münkirler taş gibidir. Münkirler müritlerin rengine nasıl boyanabilirler?

O, (münkir) binlerce ilim ve fen öğrense, yeryüzünde meşale gibi parlarsa onun bu hazinesinden kimseye nasip yoktur. Onun bu husustaki fikri isabetli değildir. Hak'tan bir muradı yok ki bu cihete adım atsın, hazinesi yok ki halka versin. Biz ondan uzağız, sudan yağın uzaklaştığı gibi. Biz seçicileriz; o, gaflettir.

3650

Biz ki, birbirimize yüzümüzü döndürürüz. Çünkü elest şarabını beraber içmişiz,

60 **Bakara suresi 2/74** Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarılr da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir.

- 3655 burada o aşkın coşkusuyla gece gündüz beraber ağlamaktayız, bulunduğumuz o evvelki hale dönmeyi istiyor ve ümit ediyoruz, bir parça kendimize gelerek uyumadık. Hak'tan başka ne varsa hiçbirini dinlemeyiz, bir an bile Hak'tan başkasıyla ilgilenmeyiz. Burada bir beyit kalmıştır. Bu dünya samandır, ahiret ise şekerdir. Bu, sığırlarıdır; o, insanlar içindir.
- 3660 Adl-i ilahi her birine ayrı gıda ayırmıştır, her biri için başka bir yemek pişirmiştir. "kad alime kullu unâsin meşrebehum"⁶¹ bunun içindir (bunun delilidir). Tâ ki her canın gıdası ayrı olduğunu, her birinin tabiatına ve mizacına göre gıda verildiğini bilesin! Samanla samanlık hayvana, ilimle hikmet de insana layıktır. Hak Teala Hazretleri herkese layık bir gıda yaratmış, o gıdaya göre de kap hazırlamıştır (mide).
- 3665 Ey Hak adamı dikkat et, herkesin yiyeceği gör nasıl verilmiştir. Kimi hurma yer, kimi diken; kimi emniyet içinde, kimi korku ve kaygı. Anlam açısından da kismetler başka başkadır, kimi kainatın dışında (uçuyor), kimi içinde hapsedilmiştir. Nâr ile nurdan yüz binlerce perde vardır, bu perdenin ehli o perdeden uzaktadır.

61 **Bakara suresi 2/60** Hani, Mûsâ kavmi için su dilemişti. Biz de, "Asanı kayaya vur" demiştik, böylece kayadan on iki pınar fışkırmış, her boy kendi su alacağı pınarı bilmmişti. "Allah'ın rızından yiyin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çıkarmayın" demiştik.

MAKALE 56

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Kul ile Hak Teala arasında yetmiş bin zulumat perdesi, yetmiş bin de nur perdesi vardır. Her kavim, bu perdeler içinde öyle batmıştır ki, asla çıkmak istemezler ve ondan başkasını batıl ve yolunu şaşırılmış sayarlar. Çok gayret ister ki, bu perdelerden geçeler. Nitekim Bayezit Hazretleri sahralarda otuz sene ot kökleriyle beslendi. Diğer mücahedeleri bundan anlaşılabilir.

Nasıl ki, bir avuç buğday bir ambara işarettir. Fakat doğru ve kamil bir ve-liye düştüğünde zahmetsiz ve gayretsiz emelini görmeye hak kazanırsın. Ni-tekim Hz. Mevlana Şeyh Sadreddin Hazretlerine hitaben buyurmuşlardır:

RUBAİ:

Ger âşık-ı rûy-ı Kayser-i Rûm şevî

Omîd buved ki hayy-i kayyûm şevî

Ez hicr megû be-pîş-i sultân-ı visâl

Meters ki-zin hadîs mahrûm şevî

Meali: “Eğer Rum kayserine (cemal-i ilahiye) aşıksan, Rum diyarının sultanı olursun! Şevket ve haşmet sahibi olursun! Hay ve Kayyum olman da beklenir. Vuslat sultanının yanında ayrılığa dair söz söyleme! Kork ki, bu sözden dolayı o kavuşmadan mahrum olursun.”

Gene buyurmuşlardır ki: “Riyazat nîst pîş-i mâ her lutfest u bahşayış”. Meali: “Bizim yolumuzda riyazat yoktur, elde ettiğimiz neticeler, bütün Hakk’ın lütuf ve ihsanıdır.”

(SAYFA 146) Bu makalede şu da ifade olunacaktır ki:

Güzel koku gözü nurlandırır. Zira Yakup Aleyhisselam’ın, Yusuf Aleyhisselam’ın gömleğinin kokusundan gözleri açıldı. Her kimin ki ona (Huda’ya) arzusu ve aşkı vardır, o, koku almış demektir. O koku sonunda onun gözünü açar ve Hakk’a kavuşturur. Eğer aşk ve arzu yoksa, o, ölü demektir. Ölüyü diriltmek ise İsa Aleyhisselam’a mahsustur. Şeyh-i vasıl, vaktinin İsa’sıdır. Onun bakışı yardımıyla ölü can dirilir. Herkes bulunduğu perdede noksanından habersiz olarak sarhoşça dans eder.

O sarhoşlukla kendini gerçekten olgun ve amacına ulaşmış zanneder. Herkes bulunduğu perdede öyle saplanmış kalmış ki, o cehennem ona cennet görünüyor (yerinden ayrılmak istemiyor). Fakat onunla (Hak’la) bağlantı kuran ve o neşeyle sarhoş olan veliler böyle değildir. Onların ruhu Hakk’ın nuruyla taşınır, sineleri onun sırlarıyla doludur. O, dünya diyarından kurtulmuş, tehlikesiz limana kavuşmuştur.

3670

Bu sözü bırakayım da o güzelden bahsedeyim. O, gönlümü avlayan güzeldir. O benim yanımda nasıl bir cilve ile kendini gösterdi ki, zehrim bal oldu. Gönlümde gönül alan o güzelden başka bir şey kalmadı. Can hazinesi odur. Başkasının pul kadar kıymeti yoktur. Hani bu âlemde görür bir insan ki, böyle bir gülşenden koku duysun. Koku ona eriştiği zaman gözü açılır, dilsiz de olsa dillenir.

3675

Hazret-i Yakup öyle olmadı mı? Kokudan gözleri açılmadı mı? Kokusu olmayan (koku hissetmeyen) hor ve hakirdir. Koku, kediyi yiyeceğe doğru gö-

3680

türür. Eğer sen de koku alıyorsan veliler tarafına git. Haydi! Gıdanı kokudan iste! O mezheptensen onu talep et! Kible mezheptir, o tarafa git! Cihanda kimse canından kaçır mı? Dünyada, kiblesi olmayan kimsenin gayreti boştur, ruhani zevkten mahrumdur.

3685 Kiblesiz insan, cansız vücuttur. Derdi olmayana derman da olmaz. Vücut canla diridir, can da din ile. İyi bil ki, can dinle ayakta kalır. Candan ayrılan ten, çürür, dini olmayan can da ölür. Dinsiz olan canı fani bil, onun dünya ve ahirette sığırdan farkı yoktur. Cenab-ı Hak bunlar hakkında: "Onlar hayvan gibidirler, belki daha aşağı." buyurmuştur. Çünkü cehaletle çamura çökmüşlerdir.

3690 Dünya çamura benzer, onlar da eşeğe. Bilmemezlikle baş aşağı oraya düşmüşlerdir. Ruha, Hak tarafına yol gösteren dindir. Dini arttıkça diriliği de artar. Dinsiz ruhu da ten hükmünde tut! Ten ölünce ondan da eser kalmaz. Ölü ruh, ceset içindeki hevaya benzer. Böyle canla nasıl rahat olursun? Vahyin ruhu, takva ehlinin pak ruhudur. Hayvani ruh, eşkıyaların ruhudur. (SAYFA 147)

3695 Vahyî ruh, Hakk'ın nuruyla doludur. Hayvani ruh heva ile şişirilmiştir. Semiz görünür ama içi boştur. O tulum gibi ki, içine hava doldurulmuştur. İnsan ondan ne umar! Bilir ki, içinde hevedan başka bir şey yoktur. Ne et, ne yağ, ne de başka bir şey. Diri görünür, fakat ölüdür. Sıcak görünür, lakin donmuş, buz tutmuştur. Kesin olarak bil ki, hayvani ruh böyledir. Din nurundan boş, küfürle doludur.

3700 Din bakidir, küfür sonunda yok olur. Din baki olur. Çünkü sonsuzluk ülkesindedir. İstersen ki, hayat bulasın, canlar cihanında sonsuzluğa kavuşasın, elini ermiş bir ere ver, çünkü canların hazinesi onun elindedir. Tâ ki, o seni nefesiyle zinde eylesin. Böyle kerem ancak onun elinden gelir. Ölüye ondan gayrı kim can verebilir? Dertlere derman ondan başka kimden gelecek?

3705 Mesih'ten sonra bunu yapacak, ancak merd-i Huda'dır. Herkesin derdine deva ondandır. Zamanın çaresizlerinin çaresi odur, zehrin, panzehiri odur. Cihanda dertlilerin elinden tutacak da şüphesiz odur. Canı olmayanlara can verir, dirhemi olmayanlara hazineler bahşeder. Bir nefeste göz, kulak, akıl verir. Aşk, zevk ve coşku bağışlar.

3710 O kerimden ne istersen hepsi olur, ayrılık hastası onunla vuslata erer. O vücut dünyada Hakk'ın temsilcisidir. Yer, gök ona secde eder. Yerden maksat, yerde yaşayanlar, gökten murat da gök halkıdır. Kur'an-ı Kerim'de "ve esle hul karye"yi okumadın mı? Oradaki karyeden maksut da karye ehlidir, karye değil. Yerin, göğün kendileri kastolunsa da olur. Çünkü her şeyin arzusu Huda'dır.

3715 Herşey, açıklamasız, kitapsız, yapraksız olarak Hakk'ı tespih etmiyor mu? Herkes o sesleri işitemez. Onların sırrını ancak Hak erleri bilir. Çünkü şahadet âleminde onun (merd-i Huda'nın) kulağı, Hakk'ı işitir. Her olup biteni tamamen duyar. Gözünü de Hak'tan görür bil, kendinden değil. Onun yanında iyi kötü her şey açıktır. Ey temiz kalpli! Yerde gökte (bütün kainatta)

Hakk'ın nurundan bir şey gizlenebilir mi?

Ey aziz, bu konuda benden bir misal dinle de bu sırdan haberdar ol! İnsanın çocukken de gözü vardır. Fakat akıl ve zeka sahipleri gibi temyizi (iyiyi kötüden ayırma yeteneği) yoktur. Gözüyle iyiyi, kötüyü, hoşgörüyü, kavgayı her şeyi görür. Fakat aklıyla gözü birleşmedikçe gördüğü şeylerden bir şey anlamaz. Nazarında inciyle boncuk farksızdır. Kul ile şahı ayırt edemez. 3720

Ne vakit ki göz, aklın aleti (vasıtası) olur, yükseği, alçağı o vakit anlar. Aklı ona temyiz kudreti bahşeder, büyükle küçüğün derecesini o zaman anlar. 3725

(SAYFA 148) Yanında herbirinin rütbesi belli olur, gönlünde herkes derecesine göre bir yer tutar. Ondan evvel ki akli ve temyizi yoktu, yanında müslümanla Yahudi farksızdı. Efendi, bey, dilenci hep eşitti. Cahille âlimi fark edemezdi.

Sonra nazarında herkesin mertebesi belli oldu, hepsinin durum ve yerini anladı. Gerçi görünüşte gören gözdür. Fakat hakikatte o görüş, aklıdır. Evet, gören göz değildir, akıldır. Yün ve yeşimi (bunla taşı) temyiz eden akıldır. Beş duyu ki aklın aletleridir. 3730

Bunları ve uzuvlarını nurlandıran akıldır. Vücutta akıl sultandır (hakimdir), vücut ona esir bir alettir.

Şu halde göze hakim olan da akıldır. İyiyi kötüyü o alır, o satar. Akıllı, kendisinde aklın görüldüğü, gafil de cehaletin görüldüğü kimsedir. Bunun gibi, Hak da cana yakın olunca can da şüphesiz Hakk'ın vasıtası olur. Onun sözü, davranışı Hak'tan olur, ondan değil. O, Hakk'ın elinde alettir. Beş duyu, rahmanın nuruyla aydınlanır, gönlü de o sultanın tahtı olur. 3735

Öyleyse, Huda'yı gönül ehlinin cisminden gör! Her ne kadar o cisimler unsurlar âleminden iseler de onların maddi unsurlarını, ucu bucağı bulunmayan bir derya üzerindeki saman çöpü kabul et! O saman çöpüne basma! (Yani ehl-i dilin maddiliğine bakma!) Ki, baş aşağı denizin dibini boylarsın! Onu saman çöpü bilme, sonsuz derya bil! Tâ ki o derya sana sığınak olsun. Değil mi ki, akıllının aklını hareketleri ve durgunluğundan anlıyorsun? 3740

Bunun gibi Cenab-ı Hakk'ı Hak erinden perdesiz göresin. Cenab-ı Peygamber Aleyhisselam, buyurmuş oldukları şu hadis-i şerifte ne mana incileri delmiştir: "Mümin Allah'ın nuruyla görür." Çünkü Hak müminden ayrılmaz. Şu halde, gören Huda'dır, müminin gözü değil. "Lâ tudrikuhul ebsâru ve huve yudrikul ebsâr."⁶² Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde "Onu gözler göremez, halbuki o, gözleri görür" buyurdu. 3745

Herkesin idraki ondandır, kendinin değil, aklın varsa iyi anla! Hakk'ın nurunu velilerin cisimlerinde gör! Veliler bu yetkiyi ondan alırlar. Akıl istersen akıllılarla sohbet et! Daima onlarla otur, kalk! Tâ ki onların aklından senin de aklın artsın, onlardan duyduğun şeylerle değerlendirmelerin sağlam olsun. 3750

62 **Enam suresi 6/103** Gözler O'nu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder. O, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.

Ey Hak yolunun yolcusu! Eğer Hakk'ı istiyorsan daima yalvararak de ki:

3755 “Ya Rabbi! Beni lütfunla velilerinin sohbetine kavuştur, acilen yolumu doğrult! Tâ ki onlar vasıtasıyla muradım gerçekleşsin, beni bu vücut cisminden, bu tuzaktan kurtarsınlar, onların ilminden ilmim artsın, onların hoşgörüsüyle öfkem gitsin, onların nurundan bana da görüş nasip olsun, onların ebedi hayatından ben de pay sahibi olayım, (SAYFA 149) onlardan yola gitmeyi öğreneyim, şeklimden geçip baştan başa anlam olayım.

3760 O fırkadan renksizlik rengi kazanayım. Çünkü onların yolu renksizliktir. Cenab-ı Hak bir hadis-i kudisinde velileri hakkında “Benimle görür, benimle işitir, onların gözü de, kulağı da benim, canları benim nurumla aydınlanır.” buyurmadı mı?

Cenab-ı Peygamber de bir hadis-i şerifinde buyurmadı mı ki: “Allah ile oturup kalkmak isteyen, sufilerle otursun kalksın.” Tâ ki biz de Huda ile bir arada oturalım.

3765 Her kim Allah ile teklifsiz arkadaş olmak isterse, yol erinin hizmetine devam etsin. Saf kalpli sufilerle otur (tâ ki yakinen sevgiliyi bulasın). Çünkü Hak, cemalini onlardan gösterir. Onlarla sohbet, vuslatın ta kendisi olur. Öyleyse, bu sahih hadisi inkar etme. O Hak dostu (veli) aynı nurdan ayrılmıştır. Dünyada iyi, kötü, gizli, açık hiçbir kimse Hakk'ın düşmanı değildir.

3770 Çünkü iyiyi, kötüyü, her şeyi yaratan onun cömertliğidir. Bütün varlık onun tezgahında dokunmuştur. Kesin olarak bilinir ki, her şeyi besleyen de odur. Gerek yerde gerek gökte beslemek işini, muhabbetin temelini temeli bil, bundan dolayı genç ihtiyar, herkes ona âşıktır. Bu dünyada da hal, öyle değil midir? Bir kimse sana yemek yedirse yahut birçok ikramda bulursa onu candan sever, daima hayırla anarsın!

3775 Şu halde Cenab-ı Hak da kullarını besliyor, her biri, sofrasından türlü nimetler yiyor. Hepsinin varlığı ondandır ve bütün emelleri ondan hasıl oluyor. Ona nasıl candan kul olmazlar? Bundan dolayı ona dünyada (kainatta) hiçbir kimse düşman olamaz. Fakat bir kavim ki, onun velilerine candan muhabbet etmezler, onlara Kur'an diliyle adüv (düşman) adı verildi, kafir, mürdar, müfsit vasıflarıyla yâd edildi.

3780 Meskenlerini cehennem olarak belirledi. Orada acı veren bir azaba atılacaklardır. Bak! Onların Hak yanındaki özellikleri ne derecededir. Bunu kabul et, tereddüt etme! Evliyaullahı sevmek ve onlara düşmanlık etmek böyledir (yani iki hali de gördün ve anladın). Bunun ayrıntısı açıklamalara sığmaz. Bahtiyardır o kimse ki, veliler tarafına yönelir. Hak derman verirse dert kalmaz. Veliler, yüz bin yıllık ibadetin derecesini, isterlerse, bir kimseye bir nefeste kazandırır.

3785 Kendi ibadetini kazanç vasıtası bil! Kıyamette ibadetine göre ecir alırsın. Fakat Hak Teala Hazretleri seni ona havale ederse bil ki, ondan nihayetsiz hazine elde edersin! (SAYFA 150)

MAKALE 57

Bu makale şunu beyan edecektir:

Bir şeyhe el vermek büyük bir iştir. Musa Aleyhisselam, o kadar azamet, nübüvvet, ve Cenab-ı Hakk'ın kendisine ihsan ettiği bu kadar mucizeleriyle Hızır Aleyhisselam'ın sohbetine talip oldu. Eğer Hızır'ın sohbetinde kendi gördüğünden yüz bin kat fazla ve belki daha ziyade haller olduğunu açıkça anlamasa o sohbeti candan temenni eder miydi? Duası kabul olup da onun hizmetine erişince sohbetine tahammül edemedi. Nihayet, ondan yüz bin hasretle ayrıldı. O ayrılığın dağı Musa Aleyhisselam'ın canında ebediyyen kaldı.

Cenab-ı Kelim bir gece ateş arıyordu, çünkü ateşin varlığına büyük ihtiyacı vardı. Dünyada ilahi uygulama öyledir ki, enbiya ve evliya Hak'tan ne isterlerse derhal istedikleri, yer ve göğün nakışlarından birinin biçimiyle temsil edilir, yanlarında beliriverir.

Nasıl ki insanlar bu nakışları rüyada görüyorlarsa gönüllerine gelen şeyler -gerek gam gerek mutluluk- rüyada resimleniyorsa seçkinlere de yakaza (uyanıklık) halinde de açıkça görünür olurlar. Mana nuru onlarca suret olur (maddileşir), bununla dereceleri artar. Hazret-i Meryem'in Cenab-ı Mesih'e hamile olduğu esnada Ruh'u'l-kuddüs'ün yakışıklı bir genç suretine temsil edilerek görünmesi bundandır.

3790

Lut Aleyhisselam'a gelen melekler de sakalı, bıyığı yeni bitmiş delikanlı şeklinde görünmüşlerdi. Hazret-i Lut'a demişlerdi ki: "Cihan halkına görünmeyen bizler yalnız sana görüldük ki, bu aşağılık kavmi kahretmekle görevliyiz. Baştan başa cümlesini birden yok edeceğiz." İşte bunlar gibi. Cenab-ı Hak kendi sanatını gerek rüyada, gerek uyanıkken nakışlarda gösterir. İlahi sanatın ucu bucağı yok. Asayı yılan etti. Böyle ki:

3795

Birine (Hazret-i Musa'ya) vefalı dost olan asa, diğerine (Firavun'a) zehir oldu, birine gülşen, diğerine ateş oldu. Düşmanlara karşı keskin kılıç, dostlara karşı sevilen gül bahçesi oldu. Konumuza gelelim; o zaman Musa Aleyhisselam ne haldeydi? (Medyen'den Mısır'a dönüyordu.) Gece şiddetli karanlık, eşi hamile, ışığa şiddetle ihtiyaç vardı. Sıkıntılı bir halde ışık arıyordu, ıssız çölde kimse yoktu, bu ısırapla sağa sola koşuyordu.

3800

Bu esnada bir ağaç ateş suretine bürünerek Musa Aleyhisselam'a görüldü. Bu vesileyle Cenab-ı Musa halikına kavuşuyordu. Hemen ağaca doğru koştu. Bu ateş ona bir padişahlıktan daha kıymetli görüldü.

3805

(SAYFA 151) Cenab-ı Hak Hazret-i Musa'ya kendini o ağaçtan gösterdi, onunla vasıtasız olarak konuştu. "Elindeki nedir?" Dedi: "Asadır." Allah'ın emriyle bırakınca asa ejderha oldu. Tekrar buyurdu ki: "Elini cebine sok, ayıptan geç, gayba yönel!"

Hemen elini cebine soktu, gönlünü sıdıkla Hakk'a yöneltti. Sonra buyurdu ki: "Elini cebinden çıkar, tâ ki dolunay gibi parlasm." Çıkardığı zaman elinin içi öyle parlıyordu ki güneşin nuru gölgede kalırdı. Güneşin nuru ondan utanır,

3810

köleliğini candan kabul ederdi. Daha bunlara benzer birçok mucizeler bahşedererek onu memnun etti, üzüntüden sıkıntıdan kurtardı.

3815 Bu kadar büyük lütuflara eriştiği halde Cenab-ı Hakk'a dua etti ki: "Ey Rabb-i Kerim'im! Bana Hızır'ı bir defa göster! Bu gamlı gönlüme merhamet buyur!" Eğer Hızır'ı görmek mühim bir iş olmasaydı, bu kadar bağışa eriştikten sonra Cenab-ı Hak'tan onu yalvararak ister miydi? Ona kavuşmayı bu derece arzıyla ister miydi? Birçok feryat ve niyaz ve yanıp yakılmadan sonra Cenab-ı Hak, haline merhamet etti.

3820 Buyurdu ki: "Halktan uzak ol, usanmadan yaya olarak yoluna devam et! Ey seçkin kahraman, bu yolda yoldaşsız olarak tek başına devam et. Tâ ki seni yalnız olarak görsün, senden yüz çevirmesin, seni güler yüzle karşılasın." Öyle yaptı, kendi kavminden kaçtı, o maksat uğrunda her şeyi feda etti. Nihayet birçok dert ve sıkıntıdan sonra arzuladığına kavuştu.

3825 Cenab-ı Musa Hızır'ı bulunca başından büyüklüğü attı (tevazuyla hareket etti). Gerçi evvelden beri varlığından soyunmuştu, o varlığın yanında tamamen yok oldu. Ondandır evvel de varlığından fani olmuştu. Cenab-ı Hak ona can kaynağından varlık verdi. Gençlikte iken hali tamamıyla değişmişti, bütün işleri tamamen Allah tarafından kolaylıkla gerçekleştirdi. Talep edilen böyle bir varlıktan dolayı o cisim, mutlak can olmuştur.

3830 Kendinden geçip de onda fani olunca, onun nurundan ona varlık verildi. Hızır Aleyhisselam onu görünce uzaktan seslendi, o seyirden ona birçok işaretler verdi. Ona ilk önce onun halini söyledi. Nasıl olduğunu ve bu sohbeti Hak'tan ne amaçla istediğini. Musa Aleyhisselam'ın bu husus için yaptığı dua ve yakarışları haber verdi. Cenab-ı Musa'nın Hızır hakkındaki kanaati kat kat kuvvetlendi. Hızır'a dedi ki: "Size köle olmak, ömrümün sonuna kadar hizmetinizde kalmak istiyorum.

3835 Gece gündüz, seferde huzurda sizinle bulunayım, başka bir kimseyle oturup kalkmayayım. Ben kavim ve kabilemi terk ettiğim gibi ümmetimi, yârânımı, işimi gücümü, her şeyi bıraktım. Ne riyaset isterim, ne ticaret, ne de âlemde sensiz yaşamak."

(SAYFA 152) Hazret-i Hızır, şefkat ve muhabbetle dedi ki: "Ey Kelîm, ayağını yorganına göre uzat! Cenab-ı Hak duanı kabul buyurdu, seni bize ulaştırdı.

3840 Muradın yerine geldi, fazlasını isteme, memleketine geri dön! Tâ ki o cemaat imamsız (başsız) kalmasın. Dönüp de vardığın zaman, bizden de onlara selam götür! Mademki Hak Teala muradını verdi, mabudun isteğini kabul buyurdu, geri dön! Sen de, ümmetinin muradını ver, herkesin üzerine hikmet yağmuru yağdır! Çünkü bulut gibi deryaya geldin, ebedi inciler al, götür!

3845 Herkese hikmet yağmuru yağdır, tez ol! Tâ ki kolaylaştıran (Hak cc.) her dikene bir gülizar versin. Tâ ki herkes kendi isteğine ersin, sevdiğine şükretsin. O halkı yarı yolda bırakma! Can güneşinden onlara nur getir! Tâ ki herkes senin nurunla yollarına devam etsin, senin madeninden cevherler alsın. O müminler senin sofrana muhtaçtırlar. Sofranı döse ki, herkes o nimetten

faidalansın.

Vuslatınla halka hayat bahşeyle! Yaralardan merhemini esirgeme! Sadakat meyvelerini ham bırakma! Onları pişir (kemale erdir). Senden istediklerini alsınlar! Ey doğruluk yolunun önderi, o grubun sevgilisi ve arzusu Huda olsun! Halk, koyunlar gibidir, onların çobanı sensin! Onları can merası tarafına götüreceksin! Ondan dolayı Huda, seni bu tarafa peygamber gönderdi, tâ ki onlar risaletini kabul edeler. 3850

Tâ ki seninle yüce ve alçak anlaşıla, herkese Hak tarafına giden yolu gösteresin. Halkın mertebeleri senin vasıtanla belli ola. Bir kuvvetli, güçsüz ve bir zayıf yüksek ola, herkese sadakatine göre mükafat erişe, herkes penceresine göre güneşten ışık ala. Sadakat, pencere; ruh, hane gibidir. Herkes penceresine güneşten feyz alır. Bu mertebeler senden (senin vasıtanla) meydana gelecek, güzel çirkin nurunla meydana çıkacak. 3855

Sen sadakat paralarının mihengi olacaksın, kötülerin adını aşk levhasından sil! Defterine sadıkları kaydeyle! Mümkirleri defterinden sil, kapından sür! Sen ışıksın! Güzel, hırsız, iyi, kötü, temiz ve murdar senin nurunla meydana çıkacaktır. Senin Hakk'a karşı kulluğun bundan ibarettir. Gücün yettiği kadar buna devam et. Hak Teala seni bunun için yarattı ki senden mucizeler meydana gele. 3860

Seni kabul ederek sana ümmet olan, Hakk'ın kabulüdür. Seni kabul etmeyen, ebediyyen reddedilmiş olur, iki âlemde de hakir olur ve emellerinden mahrum kalır. Sana vefa eden cennete, cefa eden cehenneme girer. Âlemde asıl maksut senin rızan olur, taatlerin en yücesi sana karşı yapılan vefa olur. Senin gönlünden başka yere Huda bakmaz, Hakk'ın rızası senin rızana bağlı olur. 3865

Sen her kimi seversen, Hak Teala da onu sever, kimi reddedersen, o Hakk'ın reddettiği olur. 3870

(SAYFA 153) Sensiz, Hakk'ın kabulü de olmaz, reddi de. Hak yanında sensiz ne iyi olur, ne kötü. Hakk'ın gözleri sürekli sana çevrilidir. Tâ ki yanında daha sevgili olsun. Sen de onun yanında daha sevilen ve sevgili olasın! Çünkü reddedilmiş olursan gazaba uğrarsın! Sen olmazsan, Hak cihandan münezzeh, iyi ve kötünün muhabbetinden yüz çevirir.

Her kim Hakk'ın seyrettiği olmak isterse senin eteğini tutar, yanından ayrılmaz. O, sana candan sevgili olmadıkça dünyada Hakk'ın sevgilisi olabilir mi? Her kim sana yâr olursa, Hakk'a yâr olur. Hakk'ın nurları ve sırlarının hazinesi olur. Hakk'ın yüzü, sana karşı olan yüze karşı olur, yazıklar olsun o cana ki, senden ayrı düşer." Hazret-i Musa cevaben dedi ki: "Dedikleriniz hep doğrudur. Fakat gönlümde öyle bir aşk uyanmıştır ki, 3875

yaşamı idare etmeyi bilmez, yanında iyiyle kötünün farkı yoktur (öğüt kabul edecek kabiliyette değil). Aşığa göre cennetle cehennem eşittir. Aşkın yanında iki âlemin de kıymeti yoktur. Aşıklar, can ve başa tere yaprağı kadar kıymet vermezler. Himmetleri önünde dünya bir saman çöpü gibi kalır. Bel- 3880

ki zararı kâra tercih ederler, semender gibi ateş içinde yer tutarlar. Aşıkların hepsi de belayı istirahata tercih etmişlerdir, kendilerinden geçmişler, uyku ve yemekten kesilmişlerdir.

3885 Onların haraplıklarında abideler, fakirliklerinde bağışlar vardır. Aşıklara göre köle ve hizmetçiler ayak bağı sayılır, atlas ve süslü ipeğin eski püskü elbiseden farkı yoktur. Onların canı fitne ve şer ister, kılıçları kan deryası içinde olmalıdır.

Onların kalbine korku yol bulamaz, canlarına Hak'tan başka vakıf olan yoktur. Ben, sana görmeden aşık idim. Kıyas et ki gördükten sonra ne hale geldim.

3890 Şekere tadını tatmadan aşık olmuşum. Tattıktan sonra aşkım daha ziyade oldu. O kimse ki, senin namını iştirmekle tuzağına düşmüştü. Artık o şimdi o tuzaktan kurtulmak istemiyor. Gözleri senin gül gibi yanaklarını, lâl gibi, inci saçan dudaklarını gören kimse, nasıl zülfün gibi perişan, ayrılığınla gamlı ve inleyip duran olmaz? İmkânı yok senden ayrılmam. Allah aşkına! Bana ayrılıktan bahsetme!

3895 Eğer bana hizmetinizde bulunmaktan yüz bin zahmet gelecekse, bence o zahmetlerden her biri yüz bin nimete eşittir. Eğer bu cüretimden dolayı başım ve sırrım gidecekse, ben bu zararı yüz ticaret karşılığında almaya razıyım. Sen güzellik deryasısn, güzeller senden bir damla, iki âlem güneşinden bir zerredir. Bu zayıf miskinın gönlüne merhamet eyle ki, ayrılığınla daha acınacak hale gelmeyeyim.

3900 Eğer tane toplayan karınca gibi senin lütfunun harmanından ambarımı doldurursam, haydi, söyle! Harmanından ne eksilir? Bana karşı gösterilen bu derece hayal ne oluyor? Cömertlik deryasısn! Bu imsak nedir? Sert söylüyorum, terbiyesizlik ediyorum.

(SAYFA 154) Fakat aşkının seli ruhumda edep namına bir şey bırakmadı. Mecnun oldum, edebi bilmiyorum. Edepsizsem de seninim, edepli isem de; altın isem de gümüş isem de senin madenindenim.

3905 Sen benim canımsın! Ben cansız nasıl yaşarım. Şimdiki katre halim, ayrılığınla derya olur. Benim hayır ve şerrimden geç (kusuruma bakma)! Beni öldürsen kanımı talep edecek kimse yoktur." Bu şekilde pek çok yalvardı, ağladı. Nihayet Hızır Aleyhisselam ona acıdı. Gördü ki kendine olan muhabbeti uğrunda her bir şeyi feda ediyor. Onu kabul etti. Bunun da ona sevgisi düştü. Sertlik ve şiddeti bırakarak ılımlı bir tarzda konuşmaya başladı.

3910 İki yoldaş Hakk'ın şarabıyla sarhoş olarak sefere çıktılar. Bu iki sultan emri ilahiye tabi olmuş bir vaziyette bir müddet yoldaşlık ettiler. Geniş bir derya kenarında gayet büyük bir gemi gördüler. Büyük olduğu kadar da sağlam ve heybetli bir gemi idi. Hiçbir denizde eşi görülmezdi. Eni boyuna uygun, adeta bir şehirdi. Kenarına yüz deve oturabilirdi.

3915 Sürülerle atı barındırabilir, dağı yüklesen saman çöpü kadar gelmezdi. Öyle

heybetli gemi dünyada ne görülmüş ne de işitilmişti. Hızır Aleyhisselam onu baltalamaya başladı, onu tahrip etmek üzere candan uğraşıyordu. Gemiye baştan başa delik deşik etti. Acele acele durmadan balta sallıyordu. Gemiye harap bir halde gören Musa Aleyhisselam hiddetlendi, pek üzüldü.

Hızır'a dedi ki: "Bu yaptığın iş ne akla sığar ne de şeriate. Böyle hareket kim-seden sadır olmamıştır. Sen sırat-ı mustakim ehli olduğun halde senden bu yanlış hareket nasıl gerçekleşiyor? Eğer bunu yapan bir cahil olsaydı, onu diri diri toprağa gömerdim. Şüphe yok ki, bu iş şeytani bir harekettir. Rahmani olan bir kimse bunu nasıl yapabilir?" Hızır dedi: "Efendim! Ben sana evvel demedim miydi ki, sen benimle yoldaş olamazsın." 3920

Anlaşmamış mıydık ki, benim işlerimi inkar (itiraz) etmeyecektin. Benden iyi, kötü ne gerçekleşirse, hepsini iyi görecektin. Benim küfrüm senin yanında iman olacak, cisimse onu can diye kabul edecektin. Bu şartın bizde kaldı ki, benim fiillerim ve hareketlerimi eleştirmeye başladın. Benim gayba bağlı işlerimde ayıp ne gezer? Sen benim cebimi bile koklamamışsın." 3925

Onda ne miskler, ne amberler doludur. Can deryasını güzel incilerle ağzına kadar dolu bil! Yazık ki görüntüde kalmışsın! Ondandır dolaylı merdan-ı Huda'nın sırrını umursamaz bulunuyorsun. Gerçi o zahirde Hakk'ın ilmidir. Fakat benim temiz sırrım ondan uzaktır. Bu yola süluk etmeyene göre o yol iyidir. O, ilacını suda arayan bir susuzdur. Ama o kimse ki, câma ve şaraba aşıktır, şarapsız ölü, şarap ile diri ve sarhoştur. (SAYFA 155) 3930

Gerçi cümle eşyanın hayatı sudandır, fakat aşığın canı şaraptır. Başka şeyden hayat bulamaz. Aşık şarap içer, ama, dudaksız ve damaksız. Onun sarhoşluğu da Hakk'ın güzellik ve letafetindedir. Öyle olmamış mıydı ki Mısırlı kadınlar Yusuf'un güzelliği karşısında ellerini kestiklerinden haberleri olmamıştı. Turunç ile eli fark edememişlerdi de o nadide güzellik karşısında ellerini kesmişlerdi." 3935

Güzellik şarabı insanı böyle mest eder, yerle göğü fark edemeyecek hale getirirse,

Hakk'ın güzelliğinden doğan aşkın şarabı âşığı nasıl kendinden geçecek derecede sarhoş etmez? Eğer âşık olsan, aradaki farkı, kıyasla anlarsın. Gönül ehli isen iyi dikkat et! Aşığın canı kadeh, Hakk'ın güzelliği de şaraptır. Aşık böyle sarhoşluktan harap olur. Halk, sudan hayat alır, o şaraptan. Ona o meyden daha hoş bir şey yoktur." Musa Aleyhisselam dedi: "Ben bu işte hata ettim, fakat verdiğim sözü unuttum hoş görün." 3940

Ettiğim itirazdan, meydana gelen kusurumdan tövbe ettim, büyüklük ederek affedin! Ey kerem sahibi, bu, ilk günahımdır. Hak Teala kullarının tövbesini kabul ediyor. Şüphe yok, siz de Huda'nın ahlâkıyla ahlâklanmışsınızdır. Affedin de beni şu gam yükünden kurtarın!" 3945

Musa Aleyhisselam bunlara benzer daha birçok rica ve istirhamlarda bulundu. Nihayet o hoşgörü sahibi merhamet etti. Oradan geçerek gene yollarına devamla, yine şahın sohbetini aramaya koyuldular.

- 3950 Birbirlerinin sohbetinden memnun olarak bir müddet yolculuk ettiler. Hazret-i Musa Hazret-i Hızır'dan her gün birçok şeyler öğreniyor, yararlanıyor, inişte de, yokuşta da ondan birçok esrar dinliyordu. O iki şah bir müddet gittikten sonra yolları bir köye uğradı. Orada kara gözlü, kırmızı dudaklı, ay parçası gibi güzel,
- 3955 biricik inci gibi dilber, benzerine az rastlanır, on yaşlarında bir çocuk gördüler. Cenab-ı Musa o güzelliğe hayran kaldı. Çünkü çok çok güzel idi. Hızır, gitti onu çocukların arasından çağırarak aldı, تنها bir yere götürdü. Halktan uzaklaştı, halkın gözünden kaybolunca hemen çocuğun elleriyle ayaklarını bağlayarak cellat gibi, yere yatırdı.
- 3960 Belinden hançerini çıkardı, çocuğu bir kuzu boğazlar gibi boğazladı. Musa Aleyhisselam bunu görünce feryat etti: "Allah aşkına! Bu ne kadar zulüm! Masum bir çocuğu böyle öldürmek yakışır mı? Ey kardeş! Din ehlinden Huda bu zulmü uygun görür mü? Bu suçu haklı görececek kimse yoktur. Böyle bir suçu hiçbir dinden çıkmış, yapmamıştır. Bu iş soğuk dedikçe soğuk (çok çirkin, çok feci)."
- 3965 Hazret-i Kelîm, hiddetle dolmuş olarak Hızır Aleyhisselam'a buna benzer bir hayli suçlamalar yağdırdı. Bunları dinleyen Hızır, baktı ki Musa Aleyhisselam'ın hiddeti çok fazla. Tatlılıkla dedi ki:
(SAYFA 156) "Sana evvelinde demedim miydi ki, beni bırak. Benim sohbetime tahammül edemezsin, şehrine git! Bu kadar görmek sana fayda verir, daha fazlasına tahammül edemezsin! Ben sende bu inkarı, gülşenindeki bu hastalığı görüyor ve biliyordum.
- 3970 Senin halinden evvelden haberdar idim. İçerinde gerek hayır gerek şer ne bulunduğuna vakıftım. Sen kendinden bu kadar haberdar değildin, fakat yoldaşın senin halini biliyordu. Senden mahşere kadar neler sudûr edecek, belki ondan sonra da neler gelecek hepsini biliyorum. Açık, kapalı hiçbir şey benden gizli değildir. Eğer o sırlardan senin haberin olsaydı, benim peşimde oraya buraya ne koşup gezecektin?
- 3975 Eğer benim sözlerimden senin de haberin olsaydı kendi memleketine avdet ederdin. Her ne söyledimse canıgönülden kabul edecektin, tâ ki Cenab-ı Hak'tan birçok hayırlar elde edecektin. Musa Aleyhisselam ayıktı. Baktı ki Hızır'la arası açıldı. "Elif" harfiyle "dal" harfi gibi görünüşte ayrı düştüler. Hızır, kendinden bir düşman gibi uzak duruyordu. Kendisine olan meyl ve muhabbeti tamamen yok olmuştu. Musa Aleyhisselam kendinden ve yaptığı işten utandı, fena hareketine tekrar pişman oldu.
- 3980 Hızır ona dedi ki: "Bu kadar yoldaşlık yeter! Çünkü sen de o uyum oluşamayacak. Bu vesvese, bu imtihan ne vakte kadar sürecek; bu dedikodu, bu tartışmaların sonu gelmeyecek mi? Allah aşkına git, bizi kurtar, sohbet ağacını kökünden çıkar! Hazret-i Musa rica etti ki: "Allah rızası için, beni böyle bir devletten mahrum etme! Ey bağış ve cömertliğine bir son olmayan! Evvelki gibi bu ikinci kusurumu da affet!

- Eğer böyle bir kusur daha işlersem, benim gibi bir miskinle bir daha bağ kurma! Ondan sonra itiraz da etmem, senin ayrılığınla erimeye razı olurum. Eğer bu yoldaşından üçüncü bir hata daha meydana gelirse, özrünü kabul etme, yanından kov! Ben özür silahını elimden bırakıyorum, bundan sonra ne isterseniz razıyım. Ne emrederseniz muhalefet etmeyeceğim, işte özür kılıcını kınına koyuyorum.” 3985
- Acz ve zillet içinde bu vadide birçok sözler söyledi, kusurunu itiraf etti. Hızır’ın gene yüreği acıdı, lütfuyla ona bu defa da yâr oldu. Gene dost, ah-bap ve yoldaş oldular, gene gönülden Hakk’a talip oldular. Bir müddet, bal ile kaymak gibi birbiriyle candan söyleşerek yola koyulup gittiler. Olacak ya! Bu seferde de birkaç gün yiyecek bulamayarak aç kaldılar. 3990
- Açlık sıkıntısı haddini aştı, dağda bayırda çaresiz kaldılar. Açlık o derece şiddetle etkili oldu ki, leş yemek bile hoş görülür. Belki vacip olur. Çünkü şeraitin sahibi böyle anlarda leş yemeye müsaade eder. Ölüm korkusu vardı, güçleri kalmamış, nefisleri isyan edecek hale gelmişti. (SAYFA 157) 3995
- Zikirten, fikirten, ibadetten kalmışlar, ölümle yüz yüze gelmişlerdi. 3999

HATTI FASIL (YARI)

- 4000 “Kâde’l-fakru en yekûne küfran” (Fakr ile küfrün arası pek yakındır.) sırrı ortaya çıkmış, o geniş kırlar, sahralar daralmış, bunları sıktıkça sıkılmıştı. Bu iki kutub bu halde büyük bir şehre geldiler. Orada biraz dolaşarak canlarını kurtaracak bir lokma aradılar. Şehir halkı yemek vermek istemedi. İki yoldaş açlıktan şuraya buraya dolandılar, baş vurdular. Hiçbir kimse bunlara bir dilim ekmek vermedi. Çünkü tabiatlarında cimrilik vardı.
- 4005 O şehir halkının bu pintiliği o zamandan beri daima dillerde anılır. Sonra bu iki yolcu aç ve bîilaç olarak şehri terke karar vererek yola çıktılar. Mahallelerden geçerken bir konak gördüler ki, şehirde bir daha benzeri yoktu. Fakat duvarının biri “dal” (dal harfi) gibi eğilmişti, Hızır onu “elif” (elif) gibi doğrulttu. O konağın sahipleri iki yetim çocuktu. Altın, gümüş bir çok nakitleri vardı (çok zenginlerdi).
- 4010 Hazret-i Hızır, duvarı doğrulttuktan sonra Allah’tan sabır ve tahammül isteyerek şehirden çıktı sahra yolunu tuttu. Musa Aleyhisselam ile el ele tutuşarak yola düştüler. Gidiyorlardı. Hazret-i Musa, hiddetini yenemeyerek “İllallah!” dedi. Şikayet çığlıkları semaya çıkıyordu. “Bu ne hal? Yeter artık beni öldürdün.” dedi. Evvelki hiddetli maceralara geri döndü. Hiddetinden kendini kaybetti. İradesi elinden gitti, Hızır’la gene şiddetle tartışmaya başladı.
- 4015 Dedi: “Allah aşkına söyle! Sen yol gösteren bir dost musun, yoksa yol kesen düşman mısın? Öyle bir duvar senin elinle doğrulsun da biz şu halimizle bir lokma ekmeksiz kalalım, layık mıdır? O iki yetimin hesapsız serveti vardı. Niçin onlardan birkaç altın ücret istemediniz? Birkaç günlük gıdamızı temin, hiç olmazsa şu açlığımızı sakinleştirirdi.” Hızır dedi: “Biliniz ki, bu üçüncü kusurdur. Artık ayrılacağız, gözüme görünme!
- 4020 Bundan sonra aramızda ayrılıktan başka bir şey yoktur. Bir daha birlik mümkün değil.” Musa Aleyhisselam’ın sunabileceği özrü kalmamıştı. Ayrılık acısı yüreğine boyandı. Bir müddet bu dertle kendinden geçti. Yeri ve göğü fark etmez oldu. Hatırında ne sıkıntı kaldı, ne şikayet. Cefa ile vefa yanında eşit oldu. Musa Aleyhisselam, verdiği söze bağlı kalarak ayrılmaya rıza gösterince, Hızır Aleyhisselam ona bu defa da başka türlü ihsanda bulundu.
- 4025 Musa Aleyhisselam’a bu ayrılık acısı esnasında öyle bir ruh hali geldi ki, derdine derman istemedi. Artık Hızır’la birliktelikten daha çok, ondan ayrılmak arzusu hakim olmaya başladı, sıhatten ziyade hastalığı arzu eder oldu.
- (SAYFA 158) Onun huzurunda duyduğu zevkin yüz mislini, ayrılığında bulmaya başladı. Merdan-ı Huda’nın armağanı böyle olur. Ayrılıkta da, kavuşmada da zevk bahşederler. Ne mutlu o canlara ki, onlara kavuşur. Öyle cihanlara gider ki, benzeri görülmemiştir.
- 4030 Her an neşe dolu bir cihan. Huda’nın yeni yeni bahşişleriyle dolu bir cihan... Hızır ona veda ederken dedi ki: “O yaptıklarım fena değildi (hikmetsiz değildi). Dinle! Tâ ki sırlarını sen de anlayasın, nurum, ilmim ve işlerimi sen de

bilesin!

Kafir bir padişah bir şehre hücum kastındaydı, askerini bindirecek gemi arıyordu. Tâ ki gitsin, o şehri yaksın yıksın, ahalisini denize döksün.

Ehl-i imandan kimseyi sağ bırakmasın. O melunun niyeti bu idi. Gemiye bunun için kırdım ki müslümanlar katilden kurtulsunlar. O günahsız olarak öldürdüğüm çocuğu da Allah'ın emriyle öldürdüm. O iş de yerindeydi, yolsuz zannetme! Çünkü ben şahidin emri olmadan bir iş göremem. O çocuğun babasıyla annesi ikisi de doğru yoldaydılar (mümindiler). 4035

Her ikisi de takva yolunda ilerleyip gidiyorlardı. Fani dünyadan geçip beka yolunu tutmuşlardı. O çocuk, ahlâkça bunların aksiydi. Bunun için öldürdüm ki, doğru yola mani olmasınlar, o yüzden ikisi de hüsrana düşmesinler. O çocuk sırran kafirdi. Ben bu sırrı açıkça gördüm. Meyveli ağaç üzerinde kesilmesi lazım fena bir daldı, o fena dalı kestim. 4040

Tâ ki diğer dallar neşe ve zevk bulsun, öyle bir engelden tamamen kurtulsun. Duvar işine gelince bunu o yetimlere karşılık bir iyilik olmak üzere yaptım. O duvarın altında bir hazine vardı. İstedim ki duvar yıkılarak hazine meydana çıkmasın. Bunu karşılıksız olarak yaptım. O iki öksüzden nasıl ücret isteyebilirdim ki, babaları Hak'tan ebedi mülke ulaşmış salih bir zattı. 4045

Onun evlatlarından, yabancıardan veya düşmandan ister gibi, ücret istemek layık olur muydu? Azadeler için layık olur mu ki böyle şehzadelerden ücret istesinler? Almayı bırak, yüz hazinem olsa onlara verirdim ve buna candan sevinirdim ki, Rabbim bana böyle bir hayır yapmayı ilham etti ve başarı verdi diye. Hızır Aleyhisselam bu üç hikmeti Hazret-i Musa'ya söylediği vakit durumu candan kabul etti. 4050

Bunları işitince inkardan kurtuldu, sıkıntıları çözüldü, gamdan kurtuldu. Sonra her biri ayrı birer yol tutarak ayrıldılar. Musa Aleyhisselam Hızır'ın haline hayran olarak, memleketine geri döndü. Tâ ki geri dönüşüyle müslümanların hali kurtuluş ve bolluk bula. Tâ ki ümmet onun aracılığıyla ilerleye, takvaları arta. 4055

(SAYFA 159) Bu söyleşiden Musa Aleyhisselam'ın derecesi bir kat daha arttı, manevi cihandan çok fetihlere erişti.

Kimse bilemez ki o Hızır'dan daha ne gibi lütuflara nail oldu. Kalbindeki kederler tamamen huzura döndü. Toprak olan vücudu mutlak can oldu, bütün temizlerden daha temiz oldu. Cihanda evvelce övünç duyduğu şeyden (büyükükten) kurtuldu, silkindi çıktı. Evvelki hali yeryüzünden idi, son hali göklerden oldu. Ne mutlu o kimseye ki Hak erlerinin sohbetine erişti. Kendinden kurtulur, derecesi yüz misli artar. 4060

Eğer gece gündüz yüz sene namaz kılsan, bütün ömrün zikir ve niyaz ile geçse, belki Hazret-i Nuh ömrünce ibadet etsen, nefsin bütün arzularını gönlünden çıkarsan sana o bolluk gelmez ki, o bolluk Merd-i Hak ile bir nefes beraber bulunduğu anda erişir. 4065

MAKALE 58

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Gerçi salih amel, talibi sonunda Huda'ya eriştirir. Fakat şeyhin sohbeti ondan daha üstündür. Zira bu, daha çok ve daha iyi yetiştirir. Değil miydi ki, Hazret-i Musa Aleyhisselam Hakk'a vasıl olmuş, kendine peygamberlik, kitap ve birçok mucizeler verilmişti?

Bu kadar büyüklük ve kemaliyle Hızır Aleyhisselam'a talip oldu ve Hak Teala Hazretlerinden dua ve istekle onun sohbet ve arkadaşlığını rica etti. Sonunda duası kabul gördü. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de buyrulmuştur ki: "Fe vecedâ abden min ibâdinâ"⁶³ Şöyle ki: "Resul-ı Ekrem Efendimiz de "vâ şevkan ilâ likâi ihvânî"⁶⁴ buyurmuşlardı ve yine aşk ateşiyle "Bana Yemen tarafından rahmanın nefesi geliyor." buyurmuşlardı. Ve Hazret-i Ali'ye şu yolda vasiyet buyurmuşlardı ki: "iza tekarreben nâs ilâ hâlikihim bienvâi'l-birri fetekarrabe ilallâhi bienvâi'l-mukil tesbakahum bidderecât indennâs fi'd-dünyâ ve indallâh fi'l-âhireti" Meali: "Halk, yaratıcılarına çeşitli ibadetlerin her hangi biriyle yakınlaşmak isteği içerisinde. Sen de akıllıların sohbetiyle yakınlaşmaya bak ki dünyada insanların katında, ahirette de Allah'ın katında derece ve yakınlık açısından onları geçesin." İşte ermiş ve kamil veliler de böylece havasın (seçkinlerin) yakınlık ve sohbetlerini arzu ederler.

Merdan-ı Huda'yla bir nefes sohbet etmek, yüz yıl ibadetten daha iyidir. Her kim bir veliyle sohbet etme şansı bulursa, onu Hak ile sohbet eder bil!

4070 Onun dış görünüşü, Hakk'ın görüldüğü yer; temiz canı da Hakk'ın sırrıdır. Hak Teala kendini velilerinden gösterir. Hakk'ın sırrı şüphesiz nasıl ortaya çıkar? Musa Aleyhisselam Hızır'ı bunun için aradı ki, ondan gizli sırları öğrensin. Kendisi sevdalıların ulusu bir peygamber ve Hak katında makbul olduğu halde, düşün ki, Hızır'ı araması niçindi? Kendi sırlarından daha yüksek sırlar elde etmek istiyordu. Çünkü daha yüksek sırlar daha yükseklere layıktır. (SAYFA 160)

4075 Hazret-i Muhammet (s.a.v.) ki, resullerin sultanı idi, hidayet eden, hidayete erdiren ve Hak yolunun rehber ve önderi idi. Böyle olduğu halde "vâ şevkan" diye ah eder, ihvan-ı sefanın sohbetine hasret çekerdi. Gene böylece Veysel Karani'nin aşkıyla Yemen'den koku sezerdi. O sultana kavuşma isteğiyle Hakk'ın kokusunu Yemen'den pek göze çekiyordu. Hazret-i Ali'ye de sevgilerinden dolayı buyurmuşlardı ki: "Halk ibadetle meşgul bulduklarında sen de gece gündüz

4080 akıllıların sohbetini tercih et ki Hakk'ın yanında hepsinden makbul olasın! Tâ ki derece itibariyle herkesten önde olasın, zahmetsiz gönül fetihleri bulasın! Dersi akıllılardan al! İbadetle yol alanları Hak tarafına kılavuzlayasın. Aklını artır ki mertebeye artasın, diğer ibadet ehline göre kıdemli olasın. Gerçi ibadet edenler de ibadetlerinden fayda göreceklerdir. Fakat ilahi vuslat

63 **Kehf suresi 18/65** Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.

64 Kardeşlerimle görüşmeye olan aşkım.

sana herkesten evvel yetişir.”

Cihanda akıllı kimdir dersin, merd-i Huda’dır ki, Hak’tan başkasından geri durarak uzaklaşır. Her kötü ve kovulmuşu akıllı deme, her ne kadar kılı kırk yarar dikkatte olsa da, her düzgün söyleyene de akıllı deme! Âkil, Hak’tan gafil olmayandır. Hak’tan ayrı olan âkil, sahte paraya benzer. Eğer onu geçer para gibi kabul edersen aldanırsın! Kavuşmadan uzak olan devletsiz (bedbaht) âkil, altın görünse de sahtedir, kovulmuştur (kabul edilmez). 4085

Gerek büyük, gerek küçük, dünya ehli (dünyaya tapanlar) akıldan yoksundurlar. Gerçek akıllı o kimsedir ki, Hak’tan başkasından bağı keser, dersini daima ve yalnız Hak’tan alır. Ey akıllı, böyle akıllılarla otur! Tâ ki, seni bütün sıkıntılardan, kederlerden kurtarsın. O, yüz senede kazanacağın sevaba, dereceye, onun yanında bulunmakla her saat nail olursun. Harmanının başak toplayanları, padişahlar olsun, önünde daima seve seve yürüsünler. 4090

Bu mananın şerhini Cenab-ı Mevlana’dan dinle! Git, o sultana gönülden muhabbet bağla! Cenab-ı Peygamber, Hazret-i Ali’ye buyurdular ki: “Ey Ali! Hakk’ın arslanı, cesursun, pehlivansın! Fakat bunlara güvenme, ümit ağacının gölgesine gel! Aklın gölgesine gir ki onun gölgesi cihanda Kaf Dağı gibidir, ruhu yükseklerde dolaşan Anka’dır.” 4095

Onun vasıflarını kıyamete kadar söylesem tükenmez ki başı ve sonu yoktur. İnsanlar arasında yüzüne perde çekmiş bir güneştir. (Benim bildiğim budur). En doğrusunu Allah bilir. O, ruh güneşidir. Nurundan insanlarla meleklere istifade ettikleri semavi güneş değildir. Ya Ali! Tarikatının her türlü ibadet ve taatlerine havasın (seçkinlerin) yaptıklarını tercih eyle! Herkes bir türlü itaate meylederek kendini kurtaracak çareye başvurdu. 4100

Sen de git, akıllıların gölgesine dahil ol ki gizli düşmandan kurtulasın. Sana bu, bütün ibadetlerden iyidir. Bununla önde gidenlerin tamamının önüne geçersin! 4105

(SAYFA 161) Bu beyitler burada şahitlik etsinler diye düzenlendi. Sır kulağını aç da onun sözlerini dinle! Tâ ki onun esrarından nasip alasın! Tâ ki bu açıklama senin tarafından anlaşılın, tereddütten kurtulasın!

Onun bütün halkça kabul gören sözü, benim sözümün şahididir. Vasıl olan veliler de böyledir. Onlara Cenab-ı Hakk’ın yüzlerce lütuf ve yardımı erişir. Onların işleri (sülukleri) tamam olduktan sonra Allah’ın yüzüyle sürekli şereflenirler. Cenab-ı Yezdan’ın simasına talip olarak onu gıyaben ve durmadan övmüşlerdi. Kesinlikle bilinsin ki, onları görmek devlettir, rahmetler içinde rahmettir. 4110

Yolu bilen bir merd-i Huda’yla yoldaş olmadan daha yüksek bir mertebe yoktur. Sana bu çeşitten bir istek gelirse, ondan başkasına gönül verme! O arzulan, her kime kısmet olmuşsa, bil ki berbat nefsi kahrolur. Yılanın gözü zümrüden kör olmuyor mu, ne kadar kuvvetli olsa güçsüz kalmıyor mu? Bunun gibi nefis yılanı da, şeyhin nurundan kör olur, takatten düşer. 4115

- 4120 Nefsi gayretle öldürmek uzun sürer. Ekseriya fesatta kalır (mağlup etmek mümkün olmaz). Züht ve takvaya karşı ansızın baş kaldırır. Bu hareketinin bin çeşit hilesi var. Fakat üzerine velinin bakışı isabet etti mi, o düşman silahsız ölür. Nefis, cehennemın parçasıdır ve ateşendir. Şeytan gibi içerileri etkiler ve bulaşır. Onun narı şeyhin nurundan söner. Ne mutlu o cana ki, şeyhin bakışına rast gelir.
- 4125 Cehennem mümine demiyor muydu ki “Çabuk geç! Nârımı söndüreceksin. Sen, su gibi, ateşi söndürürsün; övüncün, utanmayı kazıp attığı gibi. Ey nur-ı pak, eğer nârımdan tez geçmezsen benim nârım senin nurundan mahvolur. Şüphesiz, senin varlığın beni yok eder, sen sarhoş iken ben nasıl ayık kalabilirim” Cehennem ki, aslı ateş ve dumandır, temel taşları bunlardır.
- 4130 Âlemdeki ateşler onun zerresidir, kahır ve gazaplar onun katresidir, bir müminin nurundan sönerse, anlayışın varsa iyi dikkat et, nârî olan nefis, o nurdan nasıl helak olmaz? O nur-ı paktan cehennem bile sönüyor da.
- Ey mürit! Şeyhin eteğini tutarsan, o buluşmada sen de onun gibi seçkin olursun. Yol kesici olan nefsin ölür, rehber olur. Mesih gibi semalarda uçarsın!
- 4135 Şeyhle bulunmak yolların en kısasıdır. Onunla bir olmak, vahdet kaynağıdır. Gerçi şeyhsiz de vuslat mümkündür, örtüden, şaşkınlıktan onsuz da kurtulabilirsin! Fakat şeyhten gelen vuslat daha kamildir. Gayret yolunda ne kadar çaba gösterirsen göster, bütün ömründe kazandığına şeyh seni bir anda ulaştırır.
- (SAYFA 162) Ormandaki yabancı ağaçlar da meyve verir, fakat bağlarda itinayla yetiştirilenler daha güzel meyve verir.
- 4140 Ey salık, gerçi ikisi de Hak’tandır. Fakat bunun daha iyi olduğunda şüphe yok. Çünkü bahçıvan kötü ağacı iyi yapmak üzere götürüp bahçesinde terbiye ediyor. İyiyi de kötüyü de Allah yaratır, mürit de, Allah’ın yaratığıdır. Yaratıklardan kimi hür, kimi köledir; kimi boş, kimi doludur. Kimi şah, kimi vezir; kimi asker (nefer), kimi komutan.
- 4145 Bu çeşitlilikten anlaşılan hikmet şu oluyor ki, rızık verenden başka kadir yoktur. İyiyeye, kötüye, hayra, şerre ondan başka kimsenin gücü yetmez. O gücü, güçsüzlüğe düşürecek bir şey yoktur, yüz binlerce nakış onun eseridir. Fakat sonsuz nakışlar (sonsuz çeşitliliktedir) kimi iyi, kimi fena; kimi güzel, kimi çirkin. Kimi yer, kimi gök; kimi katı, kimi sıvı.
- 4150 Kimini yedinci kat semada bırakmış, kimini de dokuz kat feleğin de üstüne çıkarmıştır. Hadsiz hesapsız nakışlar yarattı. Tâ ki kudrette tek olduğu bilinsin. Bir nakkaş derse ki: “Ben kudretli bir nakkaşım, çok güzel nakışlar, resimler yaparım, fakat fena nakışlar yapamam.” Biliniz ki o, sanatında yetenekli bir üstat değildir. Diğer biri, “Ben iyi, kötü her çeşit resimleri, nakışları yaparım.
- 4155 Rum, Türk, zenci hangi üslupta isterseniz yaparım.” derse işte sanatında üstün olan üstat odur. Çünkü elinden her türlü resim geliyor. Hak Teala Haz-

retleri de kudretini eserlerinden göstermiştir. Bu kara toprakta, o mavi semada beğenilenin de ötesinde ne eserler yaratmıştır. Bu kadar algılama bu aklımıza göredir. Yoksa Hakk'ın âlemlerinin sonu yoktur.

MAKALE 59

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hak Teala Hazretleri'nin ne âlemleri vardır ki, bu âlem (gördüğümüz âlem) onlara nispetle bir zerredir. O sonsuz âlemleri Cenab-ı Hak evliyasına göstermiştir. Bu âlemde gördüğümüz her şey, o âlemin nurunun aksi ve gölgesidir. Mesela, suya aksetmiş ağaçlar görürsün fakat ne kadar uğraşsan ele geçiremezsin, meyvelerini toplayamaz, gölgelerinde oturamazsın. Çünkü o görüntüler yansımadır, gölgedir. Gerçeklikleri yoktur. Şu halde asıllarını istemelidir. O asıl da Hak Teala'dır. Eğer evliyanın sohbeti nasip olur da o mülke sahip olursan, o vakit bu cihanda görünen her şey senin yansıman olur. Tüm varlıklar aslında Huda'ya âşıklardır. Bu cihanda o nurları, o suretleri gördüklerinde onun aşkıyla kararsız oluyorlar. Bunun çaresi onu istemektir. Nasıl ki evliya istemiş ve bulmuştur.

Bu makalede şu da ifade olunacaktır ki Hak Teala Hazretleri'nden başka her şeyi, aramadıkça bulamazlar. Fakat Hak Teala'yı bulmadıkça arayamazlar. Her şeyi bulmak için aramak lazım. Fakat dostu aramak için bulmak lazım.

(SAYFA 163) Hak Teala Hazretleri'nin kudret cihanının yanında bu cihan değersiz ve önemsiz bir zerre gibidir.

4160 Cenab-ı Hak o cihanı velilerine, İsa ve Musa Aleyhisselam gibi peygamberlerine gösterir. O cihanlar ki zayıf ve sahte hislere görünmez. Bu cihan (bizim cihanımız) sahtedir. O cihan altından daha altındır. Orada can şarabını dudaksız içerler, canı gönlü o nimetlerle beslerler. O cihanın yeri, göğü, tacı, saltanatı daimi şereftir. Belki hakiki şeref oradadır. Burada şuna buna isabet eden şerefler onun yansımasıdır.

4165 Ahmaklar o gölgeyi asıl zannederler ve sevinçle raks ederler ki bende bu şeref vardır, birçok kimseler benim idarem altında, emrimde bulunuyor diye. Bunu bilmiyorlar ki o, emanettir. Akar su dalgaları gibi yok olucudur. Gerçi ırmağa (ırmağın yatağında) su daima akar. Fakat o su, yataktan kaynaklanmıyor. O su bir kaynaktan geliyor. Rabbanî ve ebedi bir kaynaktan.

4170 Gölge (suya veya aynaya düşen görüntü) gerçi kişiye benzer, fakat o kişiyle mümkündür. Var görünürse de yoktur. Çünkü görüntü, şahıs gibi, elle tutulamaz. Onu kucaklamak istesen, imkan bulamazsın. Çünkü daima kucağın haricinde kalır. Bırak, onu tutmak mümkün değildir. Her hayali seyretmek de böyledir: İmkansızdır. Gölgeye kılıçla vursan tesir eder mi? Nerede!

4175 Bir kimse ırmağın suyuna aksetmiş bir görüntü görse, yahut su içinde güç ve kuvvet sahibi bir padişah görse hiçbirinin gerçekliği yoktur. Onları ömrünün sonuna kadar suyun içinde arasa, eline bir şey geçmez. Bu dünyanın güzelliklerini ve iyiliklerini de böyle bil ki onlar, gizli şahsın sınırlı gölgeleridir. Gizli şahıs, o nur cihanının; gölge de bu dünya zevklerinin örneğidir.

Öyleyse gölgeyi bırak! Çünkü hakiki varlığı yoktur. O şahsa git ki, boyutsuzlukta. Yani o âlemedir ki, orada benlik ve senlik yoktur.

Âlemde ay, güneş, felekler her şey yokluktan varlığa gelmedi mi? Bu her an alay alay varlığa gelen zevkler, yaşayışlar oradan kaynaklanmıyor mu? İyi, kötü, artık, eksik her şey buraya oradan erişmiyor mu? Bil ki, yokluk, sürekli bir varlığa sahiptir. Daima vardır ve olacaktır. Âlemin varlığı, onun yapıp ettikleri gurubundandır, bütün şeyler onun bağışdır. 4180

Fakat bunlar sonunda değişecektir, güneşte kalmış buz gibi eriyip mahvolacaktır. Her devre sonunda bunlar değişecek, sıra gibi bazen şarap, bazen sirke olacaktır. Bu topraktan yüz türlü bitki meydana geliyor. Ölümlere onlardan ölümsüz hayat geliyor. Kudretiyle bitki, hayvan oluyor, hayvan da sonunda insan oluyor. İnsanın, takip ettiği gelişim yolunda daha derin (ince) makamları vardır. Melek olmak ve daha ileri gitmek. 4185

Melek mertebesinden geçtikten sonra, vahdet âlemine varıncaya kadar arada daha pek çok makamlar ve mertebeler vardır. 4190

(SAYFA 164) Son mertebe de odur ki vehimlere sığmaz, aklın ve idrakin haricindedir. Cennet cehennem onun bendesidir (emrinde), her ikisinin de beka ve saadeti ondadır. Her ikisi de yiyeceklerini ondan isterler. Bu, dilden değil, candandır. Cennetin rızkı (nasibi) inananlar, cehenneminki eşkıyalardır.

O, âlemin rızıklandırıcı gibidir. İki âlemde de kimseden rızkını esirgemez, herkesin nasibini verir. Hayvani nefis gıda olarak ekmek ister, insani nefis de can ister. O rahmet sahibi, Süleyman'dan karıncaya kadar, herkesin rızkını eksiksiz olarak verir. Cümlesinin mürebbesi birdir; besleyendir. Her biri ondan kısmetini alır. Herkese ondan hak ettiğine göre kısmet verilir, çocuklara hocaları tarafından ders verildiği gibi: 4195

Kimi hece okur, kimi Fatiha, kimi lokma ister, kimi koku. Değil midir ki, cinler yemek kokusuyla gıdalanır, melekler de güzel kokudan hoşlanırlar. Fakat insanlara her üçünden de haz vardır: Hem yemekten, hem kokusundan, hem de güzel kokudan. Şu halde insan, onların ikisinden de üstündür: Her şeyle gıdalanıyor. Belki insanda bunun gibi yüzlerce özellik derlenmiştir. 4200

Güneş, ay, gezegenler, Ülker...

Hatta gök, yer, kürs, levh, kalem bunların hepsi insanda işaretli nakış olunmuştur. Çünkü onun ruh aynası temizdir. Cefa edenle vefa edeni görür ve bilir. İyi, kötü ona göre açıktadır. O, Hakk'ın nuru ve hüsnüyle doludur. İnsanın ruhu su ırmağı gibidir. Her ne kadar toprak cisim içinde hapis ise de bu cihan tortusundan kurtulup da kalbini temizleyince, içinde her şey açıkça görünür. 4205

İçerisinde dokuz kat felekler, yer, levh, kalem, kürs, melek, her şey ortaya çıkar. Çünkü bunların hepsi Âdem'de mevcuttur. Fakat Âdem'deki bu hal, bu yetenek, hakikatte Âdem'in Hakk'ın nuru olmasındandır. Onu o birliktelikten uzak zannetme! Bu eğri keman (yanlış zan) onun kafesi olmuştur. Ondan dolayı gönlü demir örs gibi katıdır. Dünya kaygıları onu sağır ve kör etmiştir. 4210

tir. O derecede ki, Süleyman'ı karınca zannediyor.

4215 Şunu bunu düşünmek tortu ve süprüntüdür ki, can suyu onlardan bulanır. Ay, bulut içinde buldukça onda karanlıktan başka bir şey göremezsin. Bu perde sendedir, onu kendinden gidermeye çalış ki, o ayın yüzü güneş gibi görünsün.

Tâ ki o can kaynağında cihanlar göresin. Öyle cihanlar ki insanlar ve cinler hayrandılar. Sana gayblerin mülkü ve açıkta bulunanların mülkü bildirilsin, yanında, görünenle görünmeyen ortaya çıksın!

4220 Sende bulunmayacak hiçbir şey kalmasın. Buraya vasıl olunca durma! Yoluna devam et! Evvel bulmak, sonra istemek lazım. Allah yolunda kural böyledir. Hak'tan başkasını bulmak, talepten sonradır. Çünkü talepsiz elde edilemez.

(SAYFA 165) Fakat Hakk'ı aramak vuslattan sonradır. Görmeden asıl tarafına nasıl yönelebilirsin? Cenabı Hakk'ın nasıl eşi yoksa, yolunun da benzeri yoktur. Her ikisi de eşsizdir.

4225 Hakk'ı arayıp sorma Hakk'a vasıl olduktan sonradır. Gül olmazsa sana kokusu nereden gelecek? Buradaki talep, bulmaktan sonradır. Deniz olmazsa gemi yürür mü?

MAKALE 60

Bu makale şunu beyan edecektir:

Mevlana'nın şeyhi Seyyid Burhanedin Hazretlerine sordular ki: "Hak yolunun bir sonu, bitimi var mıdır?" Buyurdular ki: "Yolun bitimi vardır fakat varılacak yerlerin bir sonu ve bitimi yoktur. Zira Huda'nın yolu sensin ve sana lazımdır ki kendiliğinden ve varlığından geçesin, işte bunların bir sonu vardır. Fakat Hakk'a vasil olduktan sonra der ki, esas yolculuk oradan başlar. Seyr-i ilallah, ilk aşamadır bu, Hakk'a varmakla sona erer. Kavuşmadan sonra seyr-i fillah başlar ki bu seyrin sonu yoktur. Kara yolculuğunun bir bitimi vardır. Fakat deniz yolculuğunun ne kenarı vardır ne de bitimi. Yolun son sınırı Hak olunca, demek olur ki: "O yolun nihayeti yoktur. Yol sensin ve senin için bir son vardır. Fakat eriştiğin zaman sende senlik kalmaz."

Muhakkaktır ki, Hakk'a karşı perden, kendinsin! Kendinden geç ki Hakk'a kavuşasın. Fakat vuslat yolunun nihayeti yoktur. 4230

Oradaki seyrin daima kendinsiz olur. Asıl yol, vuslattan sonraki yoldur, aklı başında olan ondan başkasına yol demez.

Dese de mecaz yoluyla der. Çünkü Hicaz'a gitmeden tavaf edilemez. Bir kimse Kabe'siz bir yeri tavaf ederse, bunu faydasız yere, şaka yahut da laf olsun diye yapar.

Şu halde kesin olarak bil ki hakiki yol, Hakk'a vuslattan sonraki yoldur. Velilerin yolu onun zatındadır. Seyr-i ilallah için nihayet vardır. Seyr-i fillahın ne sınırı var, ne adedi (sayısı). Bu seyr, o kulun kârıdır ki: Kendinden ölmüş (geçmiş), Hakk'ın dirisidir. Sel, ölü bir cismi nasıl ki oraya buraya sürükler ölünün bu seyirden haberi olmaz, ölü, suyun seyirinden habersiz olarak suyun üzerinde gider. 4235

Bunun gibi, kul da kendinden geçtiği (fani olduğu) vakit onda varlık kalmaz, Hak'ta yok olur. Fenafillahtan sonra Hak'tan başka edip eyleyen kalmaz. Hakk'ın yâri, Hak olmak lazımdır, çünkü Hakk'ın yâri yoktur. Vuslat yolundaki yolculuk, Hakk'ın yolculuğudur, ancak odur, o vardır. Sayfayı yanlış okuma! O yolcuğu Hakk'ın yolculuğu, o itaati, o hayrı onun bil! Ondan kaynaklanıyor bil! Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerim'de "kulle yevmin huve fî şe'nin"⁶⁵ buyurmuştur. Bunu anla! Canının içinde sakla! 4240

Onun lütuflarından Yezdan'ın yolculuğunu öğren! Açıklamalarına git, tefsirinde oku! Kendi kendine her gün bir iş yapar, her an kendi kendine yârlık eder. 4245

(SAYFA 166) Bazen birini cennete koyar, bazen cehennemden çıkarır. Bazen yıkar, bazen yapar. Bu işlerden ondan başkasının haberi olmaz. Bu, göz bağcılığıdır. Yoksa ayrılık gayrılık yoktur. Biri iki gören varsa şaşılığındadır.

Mesela, bir şahıs parmaklarıyla oynar, bir takım oyunlar düzer, koşar. Par- 4250

65 **Rahman suresi 55/29** Göklerde ve yerde bulunanlar, (her şeyi) O'ndan isterler. O, her an yeni bir ilâhî tasarruftadır.

maklarını oynatır, yumruğunu açar, örter.

Bir anda onu buna galip kılar, diğer anda galibi mağlup durumuna sokar yahut bir hayalbaz (gölge oyuncusu), perde arkasına gizlenerek bir takım oyunlar gösterir. Kiminin adını padişah kimininkini vezir koyar; kimine efendi, kimine hizmetçi ismi verir.

4255 Seyredenlerin gözünde kavga, barış meydana gelir, kimini galip kimini mağlup gösterir. Bazen birini isyan ettirerek uzaklaştırır, bazen birinin elini bileğinden kestirir. Her an perde arkasında acayip, garip birtakım hayaller, nakışlar çizerek çıkarır, gösterir. Seyircilere kimini galip, kimini mağlup; kimini neşeli, kimini hiddetli gösterir. İyi kötü bunlara benzer bir çok nakışlar, gölgeler gösterir, fakat nakışların bunlardan (yaptıklarından) haberi yok.

4260 Bu oyunları yapan hayalbazın (oyunu oynatan) kendidir. Fakat şaşılı olanlar (dikkatsizler) bu hareketleri nakışlar yapıyor sanırlar. O resimleri kendileri hareket ediyor ve irade sahibi zanneder. Perdedeki nakışların birini bin görür, çünkü dikkat yeteneğine sahip değildir. Nakışların her birini bir şahıs zanneyler, ona kimi insan, kimi hayvan görünür (öyle zanneder). Hakikatte ise o bir sürü görüntü bir tek şeydir, iki gören, şüphe ve kaygıya yenilendir.

4265 O birden (Hak'tan) başka bütün âlem alettir. Bunu göremeyenlere göre afettir, beladır. Sırr-ı Haktan hayvan gibi habersiz olanlar, halkı bu görüşten uzaklaştırıyorlar. Halkın gözünü öyle bir sırıla bağladılar ki hurka ile eli fark edemediler. Devi ters çevirip, huri gösterdiler, gecenin karanlığını nur diye tanıttılar. Nazarlarında hoş olmayan ve fena şeyler iyi göründü. Hareketsiz cisimleri yürüyor sandılar.

4270 Herşeyi ters ve hatalı gördüler, zarar yerini kâr sandılar. Ey mürit, bu ağır kilidin anahtarı, şüphe etme ki, şeyhin gölgesidir. Gözlerin şaşılığını o giderir, kalplerdeki öfke ve sıkıntıyı o sakinleştirir. Bu sihir, onun büyüyle çözülür, gözlerin perdesini o kaldırır. Cahilleri onun ilmi âlim eder, anadan doğma körlerin gözünü o açar.

4275 Vücut bakırını altın edecek iksir odur. Nasıl ki, dönüp duran gökler yer üzerinde etkili oluyor, gökten yere hayat gönderiyor. Bu hal herkesçe bilinir ve görülür. Yeryüzü ondan yeşilleniyor ve tazeleniyor, her tarafta bağlar, bahçeler oluşuyor. Meyvelerle dolu sahipsiz ağaçlar, gözleri okşayan, gönül alan çiçek bahçeleri hep onun eseridir.

(SAYFA 167) Göklerden balıklara kadar her biri, bir işte bulunan sonsuz yıldızlar hep onun lütfunun eseridir.

MAKALE 61

Bu makale şunu beyan edecektir:

Yıldızlarla ayın ve güneşin tesiri bir çırpıda gökten yere iniyor, doğmuşlar üzerinde tesirini gösteriyor. Şu halde Resul-ı Kibriya'nın da göz açıp kapayana kadar göklerin üstüne çıkması ve Cenab-ı Cibril'in bir anda yere inmesi ihtimal dışı görülemez.

Bu makale şunu da ifade edecektir ki:

Evliya-yı kiram rahmet bulutlarına benzer. Yeryüzüne cömertliklerini yeryüzünü doldurup taşıracak kadar yönelttiklerinde, kara (toprak) hükmünde olan insan bedeni üzerinde; taat, sadakat, doğruluk yayma, Allah (cc) korkusu, ahirete iman, sözünde durma gibi iyilik ve güzelliklerin meydana gelmesine sebep olur. Deryaya benzeyen ruhlara da ilahi bağışlar, sırların keşfi, yâre kavuşma gibi yüce nimetler bahşeder. Gökten yağan yağmur da böyle değil midir?

Karada buğday, deryada inci meydana getirir. Bu âlemin görüntüsü o âlemin mecazıdır.

Onlar her şeye layık olduğunu verir, her yaraya uygun merhem verir. Yer, gök onlardan hayat bulur, onların ışığı her şeye gıda ve zevk verir. Etkileri yere, sağ ve sol demeden her yere erişir. Yıldızların yeryüzünde her şeyi etkilemesi gibi. Şu halde Cibril Aleyhisselam bir anda semadan yere iner, peygamberin huzuruna gelirse

4280

yahut Muhammet Aleyhisselam bir anda velayet kanadıyla uçarak göklerde dolaşırsa sakın bunları aklın uzak görmesin. Eğer içinde zerre kadar iman nuru varsa gökten bize her an birbirini takiben yüz binlerce hediye gelmektedir. O gelir sayesinde kimi cihan padişahı, kimi güçsüz köle oluyor. Bulutlardan, yere buğday, denize inci yağıyor.

4285

Yağan damlalar yere düşünce buğday, denize düşünce inci oluşturuyor. Bu dünyada karada, denizde her ne varsa hepsi gökyüzünden geliyor. Miskten koku geldiği gibi. Şu halde gök, yer için bir kimyadır, çünkü yer bütün ürettiklerini gökten alıyor. Şeyh gök, müritler yer gibidir. Hepsinin hayatı o ırmaktır. Müritlerin canında bahçeler vücuda getirirler, yüzlerini ay gibi parlatırlar.

4290

Şeyhin hediyesi olarak her mürit, kendinde hesapsız hazineler görür. İçinde ucu bucağı bulunmaz bir cihan meydana gelir ki bunlar hep şeyhin bahşişidir. Öyle cihan ki, bu cihan onun yanında bir zerre, o harmana nispetle bir saman çöpü gibi kalır.

4295

(SAYFA 168) Şeyh-i kamil, müritlerine bunları verdiği gibi, bir anda belki bunların yüzlerce mislini bahşeder. Ne mutlu o cana ki yâri, o olur (şeyh-i kamil), kiblegahı, dertlerinin dermanı, her şeyi.

Huda yanında mesut ve mutlu olarak ebedi mülkün naktini ele geçirir. Şaşılacak şeydir ki kutb-ı zaman olan şeyhin atıyye ve ikramlarını dille şerh etmek imkansızdır. Yakın ve uzak niyet ettiği her yere hediyeler bahşeder

4300

ve cadılar onun bakışıyla huri, gönüller nur deryası olur. İlminin bulutundan katreler yağdırdığı zaman takvalıların bedenleri canlanır, hayat kazanır. Dünyadaki beşer bedenleri karaya (toprağa) benzer, zinde ruhlar deryaya benzer.

4305 Burada buğday bitirir, orada inciler meydana getirir. Kimine hürriyet, kimine kölelik isabet eder. Buradaki buğday, nasipsizlerin arayıp bulmak istedikleri buğday değildir. Mescit, köprü, misafirhane ve benzeri hayrat ve hasenattır. Ehl-i zahire bu hediyeler erişir, dünyada bir çok hayırlı işler yapılır. Ehl-i batın ki derya gibi saftırlar. Onlarda bu katrelerden bir çok kıymetli inciler elde ederler.

4310 Canlarını Allah'ın sırlarıyla doldururlar, onların yüzlerinin nurundan, gönüllerinin nuru parlar. Ey emin, "vema erselnake"⁶⁶ sırrını dinle! Cenab-ı Peygamber "rahmeten lilâlemin" oldu. Herkes ondan -kabiliyetine göre- bir nasip aldı. Kimi nafe (hayvan derilerinin karın altındaki kısmı), kimi miskin kendisi oldu. Nafe, o hayır amellerdir. Misk de sonsuz ilahi sırlardır. Eğer dünyaya merd-i Huda gelmeseydi, bu halka bu doğruluk ve neşe nereden gelecekti?

4315 Sadaka ve hayır kimden gelecekti yahut iyilik kapısını çalacak kimse bulunacak mıydı? Halk, hayırlı davranışlarla donandı, hayır tarafına doğru yol almaya başladı. Görüş sahiplerinin aldıkları nasip daha başkadır. O, akıldan, fikirden hariçtir.

Onlara verdiği şey anlayışların ötesindedir. Akıllardan, vehimlerden uzak dedikçe uzak. Ayrılıktan kurtulup da visale erdiği zaman Huda ile hevası olmaksızın söz söyledi.

4320 Canında Huda'yı perdesiz olarak gördü. Onun nuruyla doldu, bulutların deryadan dolduğu gibi. Can mülküne şah ve hakim oldu. İnsanlar ve cinler ondan aldıkları hediyelerle hayat buldular. O eşsiz şeyh, bu ve bunun yüzlerce mislini verir, eğer ona canı gönülden mürit olursan. Onun hakkındaki inancın sağlam olursa, sen de onun gibi bilen ve gören olursun. İtikadını artır ki, esas odur. Tâ ki ayrılığın kavuşma olsun.

4325 Her kim güzel ve sağlam itikada (inanma, gönülden bağlanma) sahipse, onun canı, gönlü güzellikle bezenmiştir. Şu halde güzellik itikattadır. Sürekli itikadını arttırmaya bak! Mademki güzelliğin kurucusu itikattır, itikat eden için daima iyilik ve güzellik vardır. Gönle itikattan ferah ve rahatlama gelir, derdinin dermanı da ondandır. İtikatlı kişinin işareti, dertli ve ızdıraplı olmaktır. Onu can yoluyla Hak tarafına götürür. (SAYFA 169)

4330 Doğru itikat, sahibini Hak tarafına götürür, sadakat ve muhabbet kanatlarıyla yükseklerde uçurur. İnanan inanılandan lezzet alır, daima onun didarından rahmet alır. Mesela; doğru sözlü bir adam, tam bir dürüstlikle bir şahıs hakkında dese ki: "Filan fakir, padişaktır veya şehzadedir. Kendini derviş kıyafetine koyarak gizliyor." İnanır ve ona yönelirsin, bazen okşar bazen de ar-

66 **Enbiya suresi 21/107** (Ey Muhammet!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

mağanlarla gönlünü yoklarsın.

Sonra başka biri çıkararak dese ki: “Onu gerçekten şah zannetme! O sıradan ve herkes gibi bir adamdır.” Evvelki neşen, derhal karamsarlığa dönüşür. Mutluluğun tamamıyla gam keder olur. Gerçek budur; önceki memnuniyetin, itikadının (inanç, gönülden bağlılık) sonucuydu, içindeki hoşluk onandı. Fakat bilesin ki, her hoşluk bir olmaz. Bahar rüzgarıyla hazan yeli bir midir? O, sana türlü meyveler verir, vücuduna güç kazandırır; bu, seni onlardan yoksun bırakır. 4335

Haydi, zikirden, fikirden, namazdan, oruçtan, ibadetten kazanılan hoşluğu ara! Allah’ın (cc.) anılmasından, ibadetten gelen hoşluk, zevk, canlara can katar. O hoşluk seni daima diri tutar, geçici isen ebedi kılar. Sana o hoşluk rehber olur, her hoşluk değil. Sen ancak bu şaraptan sarhoş olursan ayıkırsın. Sen oruçtan ve namazdan, zekat vermekten zevk aldığın zaman 4340

gece namazlarından, sahtelikten uzak zikirden fikirden zevk aldığın zaman, peygamber ve evliyalari anmaktan, tarikat ve tertemiz özelliklerden zevk aldığın zaman işte bu hoşluklardır ki seni geçicilikten kurtarır, ondan sonra kalıcılık deryasında görünürsün. Eğer zikir ve fikir sebebiyle Hak’ın nimetlerine yol bulabilir de Hak’tan ders almaya başlarsan ondan sonra Huda’nın tertemiz şahsına yol bulur, kendinden ve iki âlemden geçersin. 4345

Ölümsüz hayata kavuşur, ebedi sonsuzluğun kaynağı olursun. Fakat o hoşluklar, o zevkler ki şehvetten gelir, rahat değil, sıkıntıların mayasıdır. Bu hoşluk yol kesicidir, o, yol göstericidir; haberin olsun da ikisini bir tutma! Bu hoşluk aşağılıktır, seni alçaklara doğru sürükler. O, yücedir, yükseklere götürür. Bu; seni üzüntü ve sıkıntılar içinde cehenneme götürür. O; zevkler, mutluluklar içinde cennete götürür. 4350

Şehvetten, arzularına düşkünlükten gelen zevklerden sakın ki onlar veba rüzgarıdır. İman yaprağı ondan dökülür, gelecek denilen evi o yıkar. Kulluk yolundan başka yolda rahat, saadet arama! Irmağın, deryaya aktığı gibi sen de din deryasına ak! Tâ ki can bahçen, Rıdvan bağı olsun, gülşenler ve imanla dolsun! Allah’ı anmakla canında ve kalbinde bu zevk oluştu mu 4355

bil ki, Huda sana, cennetine doğru yol vermiştir. Ondan sonra dertsiz otur! Şad ol! Doğru yol Hak’tan gelen hoşluktur. Bu hoşluğu iste ki o şarabın zevkini tadasın! 4360

(SAYFA 170) Hak’ın bakışı hoşluk içinde hoşluktur. Bu meyden sarhoş olana müjde ver! Bu hoşluk, bu zevk Allah’ın nurudur, Hak Teala Hazretleri sultan, hoşluklar askerleri (hadimleri) dir. Güneş kursunun nuru da onun (güneşin) askeridir. Güneş, baba; ışıkları da oğullarıdır.

İkiden (iki görüşten) geç de her ikisini bir bil! Yüzünü ikiye değil, candan bire yönelt! Fakat ey salık, şunu da bil ki şahıs, Allah’ı bildiğinde onun karanlığı baştan başa nur olur, üzerinde benlikten eser kalmaz. Şehvet ateşleri o nurun içinde söner, canı ve gönlü Hak’ın nuruyla dolar. Ondan sonra dünya ve ahiret rahatı ona aynı görünür. 4365

4370 Ona erişen her şey mübarek olur (bereketli). Zafer bulduğu şeyler düzenli (muntazam) olur. Ona hiçbir şeyden zarar gelmez, bil ki o, kârsız, zararsız yaşar (ikisine de kıymet vermez). Sen bu hale gelinceye kadar din yolunda ibadetle, takvayla meşgul ol! Bu anlatımı, bu açıklamayı burada bırak da şarap iç! Ten küpünün içinde şarap gibi köpür! Güzeller güzelinin aşkıyla zevk ve eğlenceye koyul!

Güzelliğın ayrıntısını açıktan açığa anlat!

4375 Çünkü sarhoşluk da onun güzelliğı cinsindedir. Hakikatte iki değildir. O, bu şaraptır. Nakışlardaki (suretlerdeki) güzellik senin kendi zevkindir. Her ne kadar o güzeli onun yüzünde görüyorsan da.

MAKALE 62

Bu makale şunu beyan edecektir:

Sevgiliyi seyretmekten, bağ, bahçe vesair güzel şeylerin seyrinden insanın gözüne görünen güzellikler, bütün kendi içinin güzelliğidir ki o güzellik onun maneviyatında toplanmıştır. Onun maneviyatı her ne isterse Hak Teala onu surete getirmiştir. Tâ ki kendi güzelliğini diğerinde seyretsin.

Bu makale şunu da açıklayacaktır ki: “Her kim ki nefsinden ve varlığından kurtuldu, dünya ve ahiret, yanında bir değerde oldu, çünkü o Hakk’ın nuruna amaçsız, ihtiyaçsız bakıyor, her ikisi de Hakk’ın sanatıdır. Bundan dolayı onun yanında iki cihan bir olur. Nitekim Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır:

“İn cihan u ân cihan yek gevherest

Der hakikat kufr u din u kiş nist

Meali: “Bu cihanla o cihan, bir cevherdir, bir asıldandır. Hakikatte küfür, din ve mezhep ayrı değildir”

Her kim âleme kendinden geçerek Hakk’ın nuruyla bakarsa, onun bu bakışı o cihana aittir. Sebep ve amaçla bakarsa, bu cihana ait olur. Şu halde uyumsuzluk bakışta vardır. Seyredilen incide değil

Şunu da beyan edecektir ki: “Enbiya ve evliyanın gösterdikleri mucizeler, kerametler, hep aldırıışsızlar içindir. Çünkü onlar kördürler. Söylenenleri ispat ve delillerle kabul ederler. Nasıl ki kör olanlar da böyledir. Mesela, güneşi görmedikleri halde deliller ve ispatlarıyla ve anlatıldığı kadarıyla kabul etmişlerdir ki güneş vardır. Fakat gözlüler için delile ihtiyaç yoktur. Ebu Bekir Radyallahu Anhu görenlerdendi, Muhammet Aleyhisselam’ın risalet davasına mucize istemeden iman etti. Ebu Cehil görmeyenlerden (kör) idi. Mucizeleri gördükçe inkarı arttı, kesinlikle doğrulamadı.”

(SAYFA 171) Görünüşteki bu güzellik, senin manandır. Canının ektiği tohumun belirmesidir. Sana her ne hoş gelirse, muhakkak ki, o sensin. Kendi güzelliğine doğru gidiyorsun. Bil ki, kendi güzelliğinin etrafında dolaşıyorsun! Senin güzelliğinin manası görüntü olmuştur.

Şüphe etme ki dünya ve ahiretin nakışlarında sana görünen güzellik kendin-sin! Şüphe ve kaygı tuzağından kurtulanlara göre dünya ve ahiretin güzelliği birdir. Çünkü eserin iyisi de, kötüsü de sanatkardandır, birini yükselten, diğerini alçaltan odur.

4380

Eserlerin tamamı -eski olsun yeni olsun- Hak’tan kaynaklanınca, âriflere göre bu cihanla o cihanın sanatları beraber olur.

Yanlarında hiç farkı kalmaz, acısı, tatlısı eşit görünür. Mucizeler yabancılar içindir, haberdar olanlar için değildir. Çünkü arif, iyiyi, kötüyü; güzeli, çirkinini daima Allah’tan bilir. Ona göre her gördüğü şey mucizedir. Fakat cahil kavim için böyle değildir. İnkarcılar, mucizeyi görerek iman ederler, mucizeyle Hakk’a dair kesin bilgi oluştururlar.

4385

Bilirler ki, o Hak’tandır, Hak’tan başkası onu yapamaz. Ellерinin eriştiği şeyleri, Hak’tan değil, kendilerinden bilir. Delik sahibini (eski püskü giyenleri) hakir görenlerde Allah korkusu yoktur. Onlar ancak sultandan veya su-

4390

başından korkarlar, iyiliği de yalnız sultandan beklerler. Fakat mümine göre Cenab-ı Hak'tan başka edip eyleyen yoktur, bu kabullerinde inkar şüphesi yoktur.

4395 Onlara göre her şey mucizedir. Ten de mucizedir, can da mucize. Gerçek var, yalnız Huda olunca sanatkardan ayrı hiçbir eser yoktur. Hazret-i Peygamberden mucize talebinde bulunmak, Ebu Bekir'e hiç layık olmazdı. Bundan dolayı mucize ve delil istemeksizin Hazret-i Peygamberin peygamberliğini kabul etti, elçiliğini onayladı. Ebu Cehil gibi başıboşluk etmedi.

4400 Kelime-i Şهادeti Peygamberin bir sözüyle kabul etti ve temiz bir kalple inandı, derhal ve tereddütsüz müslüman oldu, hiç önüne, sonuna bakmadı. Çünkü ona göre peygamberin bizzat kendisi mucize idi, o mübarek ve ebedi çehreden başkası saçma idi. Çünkü Cenab-ı Hakk'ı açıkça o kalıcı çehrede gördü, itirazsız herkesten önce iman etti. Ondan hiç delil ve kanıt istemedi, alelacele hizmetine girdi.

4405 Peygamberi görmek, ona yeter delil oldu. Bundan dolayı huzurunda köle gibi baş eğdi. Mucize serkeşler için delildir, tâ ki yakın onlara yüz gösterebilirsin. Düşmanın davasını onaylarsa, şahide gerek kalır mı? İçinde peygamberin nurunun parladığı kimse, Hakk'ı şahitsiz kabul eder.

(SAYFA 172) Fakat kendinde Hak nuru olmayan kimse, o azgın, şahitsiz kabul etmez.

4410 İlahi nura veya peygamberlik nuruna sahip oldukları halde peygamberden veya veliden yüz çevirirlerse bu inatçılık, bu bozukluk, düşmanlıktan ileri gelir, umursamazlıktan değil. Ondan göz yummaları kendi yanlış görüşlerine göre bilgeliktir. Art niyet gelince hüner gizlenir. Önüne perdeler asılır. Nihayet güzellik ona (garazkare) saklı kalır, dostu düşman görür. Yusuf Aleyhisselam'ın yüzü ay gibi parlardı, fakat kötü niyetli (garazkar) kardeşlerinin gözüne art niyetleri (garazları) perde oldu.

4415 O mübarek ve sevimli yüzü onlara kurt gibi vahşi gösterdi. Çünkü art niyet onların gözünde zorba bir hükümdar gibi hakimdi.

Kafirler de Resul-ı Ekrem'in Hak olduğunu biliyorlardı. Düşmanlıklarından dolayı davetini kabulden uzak duruyorlardı. Kur'an-ı Kerim'de "ya'rifûnehu kemâ ya'rifûne"⁶⁷ buyuruluyor. Hepsi de onun peygamber ve Hakk'ın has kulu olduğunu bilirlerdi. Bildikleri halde yine ondan yüz çevirdiler. Cenab-ı Peygamber şahitlere muhtaç oldu. O peygamberler sultanı, inkarcıların yaptıkları yıkılsın gitsin diyerek mucizeler gösterdi.

4420 Tâ ki güçsüzlüklerini bilsinler, sağlam dindar olsunlar. Müslümanlığı kabul ederek peygamberin yoluna candan koşsunlar. O ki mucizesiz iman etti, tak-

67 **En'am suresi 6/20** Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu (Peygamberi) kendi öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerini ziyana sokanlar var ya, işte onlar inanmazlar.

Bakara suresi 2/146 Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Böyle iken içlerinden birtakımı bile bile gerçeği gizlerler.

litsiz Hak seçkinlerinden oldu. Hakikatte Resul-ı Ekrem'in sırlarının sahibi (zade-i esrar) ve nuru oldu. Çünkü onun canı Resul-ı Zîşan'ın canı cinsindedi, o gerçek para onun madeninden alınmıştı.

Her cins, kendi cinsi tarafına gider; sevinçle, kendi cinsi tarafına koşar. Gözlü olan, mehtaplı gecede ayın varlığına şahit istemez. Bir sevgilinin yanaklarının güzelliğine, yüzünün ay gibi parlak olduğuna, boyunun servi gibi düzgün olduğuna delil aramaz. Bunlara biri delil arıyorsa, muhakkak bil ki o, kördür. "Görünen köy kılavuz istemez" derler. Çünkü kör olmasaydı, o güzelliğe tutulur, herkese ondan bahsedirdi. 4425

Mesela, "Ben böyle güzel görmedim, o çehre, dolunay gibi parlıyor" derdi. Her kim açıkça bilinebilen şeylere delil isterse, şüphe etmeyin ki o kördür. Bu isteği onun körlüğünü açıklar. Herkes anladı ki, o kördür, değersizdir. Bu şekilde herkesin yanında adı kötüye çıkar. Eğer canı, aklı, dikkati yoksa, o, Hak'tan bîhaber bir hayvan gibidir. Eğer gece gündüz güneşi ararsan veya onu başka birinden sorarsan, 4430

körlüğün herkesçe anlaşılır, herkes bilir ki sende göz yoktur. Derler ki bu memleket körler memleketidir, çoğunluğu kördür ki apaçık duran şeyleri de göremiyorlar da delil arıyorlar. Tâ ki bu düşkün körler, delil getirilen şeye delil yardımıyla erebilsinler. Fakat gören, delil istemez, çünkü o sultan ondan gizli değildir ki delil arasın. Körlere göre övünç olan şey, (delil aramak) gözlülere göre ar sayılır. 4435

Eğer o (gözlü bir adam), güneşin vücudunu delille ispata kalkışırsa da ben güneş ve nurunu keşfettim, delilim de şu ve budur dese, (SAYFA 173) gözlüler onu ayıplarlar, çünkü Cenab-ı Hak güneşi onlara açıkça gösterip duruyor. Sen, körlük güdüsüyle yüzlerce delil getirsen, (birine bile gerek yoktur ki) cihanda Huda'dan başka yaratıcı olmadığı açıkça bilinmektedir. O ezeli varlığın sebebidir, gayret ve niyet onun takdiridir. Ortağı, benzeri yoktur, yer ve gök ondan kuvvet alır. 4440

Böyle apaçık bir davaya delil getirmeye kalkışırsan, gözlülerin yanında kör ve zavallısın. O, senin delillendirmenden utanır (ona muhtaç değil), sen söylerken o sıkılır. Güneşin delili, bizzat kendisidir. Ona bak! Ondan yüz çevirme! Gözlüler gurubunun delili de Hakk'ın kendisidir. Din mertleri meclisinin nuru ve ışığı Hak'tır. O, hem delil, hem delillendirendir. Denize yüzünü çeviren balık gibi. 4445

Onun suyu, ekmeği, gıdası denizdir. Onun can denizi başka şeyden nasıl hoşlanabilir? Döşeği, yastığı denizdir, Çoban Yıldızı (Zühre), Ülker Yıldızı (Pervin), her şeyi denizdir. Deniz suyundan başkası, şeker de olsa, onun yanında zehirden beterdir. O dergahtan, o padişah divanından habersiz olan körler, burada galip konumundalar (çoğunlukta). Her grup ayrı bir yol tutmuş, bundan dolayı din ve mezhep gibi perişan ve dağınık olmuşlardır. 4450

O hatalar hepsine doğru görünmüş, bu açık kapı (Hak yolu kapısı) hepsine kapanmıştır. Gören, görmeyenlerin içinde garip kalmıştır. Gören, köre dost 4455

olur mu? Eğer söylenmesi lazım bir sözü açıktan söylese, körlere göre yeterlidir, öldürülmesi gerekir.

Körler galip olduğu için o, ağzını kapamıştır. Gizli gizli Rabbine niyaz ve ricalarda bulunmaktadır ki "Ey Habibim! Beni niçin bu kör kavmin arasında garip düşürdün."

4460 Hepsi de ikiyüzlülüklerinden dolayı düşmandır. Ben bunların hangisiyle birlikte hareket edebilirim? Tâ ki bu düşman topluluğun ibadet ve itaatinden kurtulayım, deniz isem de onlara testi görünüyorum. Bu alçaklar, beni de kendileri gibi ekmek peşinde koşuyor sanıyorlar. Bunların hepsine bu aşağılayıcı topluluk içinde onun için katlanıyorum ki, umarım ki onlardan biri bizim gibi olsun, senden gayrısından kaçsın kurtulsun.

4465 Bizim gibi bu ceset hapsinden silkinsin çıksın, bu sapıklık kuyusundan kurtulsun! İçinde boğulmakta olduğu bilgisizlik tufanından kurtulsun da Huda'nın sınırsız ovasının maddi olmayan tarafında görünsün. Çünkü maddi âlem bizim canımızın engelidir. Meydanımız nedensizlik meydanıdır. Elbette ki, (çün) neden, (bi-çün) nedensizlikten meydana gelmiştir, fakat ona karşı settir, engeldir. Neden, zahirdir. Nedensizlik batındır. Batına doğru git ki dinin aslını anlayasın.

4470 Neden, bütün küfürdür; nedensizlik, Hak dindir. Nedeni bırak da nedensizlikten ders al! Mana, sudur; suret, değirmendir. Haberdar olan suya talip olur. Suret, işin iç yüzünü bilmez; çünkü suret, mananın nakışı yerindedir.

(SAYFA 174) Fakat manasız suret bir ölüdür. Saf deryanın, dalgalarıyla kenara attığı tortu gibi... Şu halde kıymet hep manadadır. Sureti bırak! Suret topraktır, sudur. Mana gönüldür, candır.

4475 Yüzünü Hakk'a çevir, tâ ki kendinden kurtulasın! Kötülükten geçerek iyiliğe doğru gidesin. Hali al, sözü bırak! Kolunu kanadını çamurdan çabucak kurtar! Tâ o yere uçasın ki, orada yer yoktur. Hakk'ın iradesinden başka irade yoktur. Hakk'ın yapıp etmesi kalıcı, bizimki geçicidir. Onun aleti ol ki, sonsuzlukta kalasın! Rüzgara tutulmuş saman çöpü gibi, hareketin onun iradesine bağlı olsun ve bu iradesiz hareketinden de mutluluk duyasın!

4480 Hareketin Hak'tan olunca baki olur, taliplere o şaraptan sunarsın. Hakk'ın denizinde yok olunca, hareketin de Hakk'ın hareketi sayılır. Ondan sonra insanoğlu görüntüsünde Hak, sen olursun, senden başkası değil. Su, eğer kanal içinde akarsa yolunu yanılmak ihtimali kalmaz. Ârifler kanal içinde akan suya bakarlar (ona kıymet verirler), kanala değil. Aktığın vakit enginlere ak!

4485 Bilirler ki kanal ancak zarftır. Su gözlerden nasıl saklı kalabilir? Susuzların gözünden, nasıl gizlenebilir ki? Susuzların hayatı ondandır. İstenen, isteyen den gizlenemez. Bu, dünyada ne olmuştur, ne de olabilir. Şüphe yok ki istenen de onu ister, genellikle böyledir, aksi az görülür. Nadir olarak isteyen istenenden uzak olursa, karanlıkta kalır, nurdan mahrum olur.

Nadiri hesaba katma, onun anılmaya bile değeri yoktur. Geç! O, bulunsa da, bulunmasa da onu yok bil! Atını nadir tarafına doğru sürme. Galibi al (galibe itibar et) ki galip olasın ve öyle bir istenileni isteyesin. Galipleri ara, sen senlikte kalma! Tâ ki tarafsız tarafına gidesin! Bil ki, esas tarafsızlıktır, taraflar onun gölgesidir. Ruh gibi asıl olana doğru git!

4490

Bu toprak dünyası fanidir. Sonsuz mülk, tarafsızın tarafıdır. Eğer sende can varsa, tarafsıza bağlan! Kesin inanç sahibi isen kendinden tarafa gitme! Bizim gibi, yerden geç de yersiz tarafına git! Tâ ki canın ondan zevk ve eğlence bulsun. Görüntüyü bırak, anlamı al! Tâ ki eşi bulunmayan deryada inci arayan dalgıç (gavvas) olasın! Nakışlar kabuk değerindedir; asıl iç, anlamdır. Manayı tercih eden, kabul görür.

4495

Görünüşün güzelliği de cihan gibi geçicidir. Kalıcı olan güzellik, mana güzelliğidir. Dünyaya yüz binlerce şekil, cisim geldi, sonunda birer birer kaybolup gitiler. Şekillerin değeri manadandır. Fakat mana, suret gibi açık değildir, gizlidir. Ey sırları bilen, eğer manadan tarafa gidersen, yüz binlerce nazlı huri görürsün!

4500

(SAYFA 175) O şekilsiz manalar, senin can cennetinde açıktan açığa şekle bürünürler.

O nakışlar, gözünün önüne geldiğinde sarhoş olur, başını ayağını kaybedersin (fark edemezsin). Fakat her kim ki burada yeni başladı, çocuklar gibi peşi sıra giderse, onun eseri ruhunda gizli olur, o eserle onu canıgönülden arar.

4505

MAKALE 63

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

İnsanda her şeye kabiliyet vardır; ilim, edep ve her türlü sanatları öğrenmek gibi. Bu kabiliyet insanda potansiyel olarak vardır. Bu anlamlar tamamıyla onda vardır. Fakat kullanmazsa, kendini o ilim ve sanata vermezse ve uzun süre uğraşmazsa öğrenemez. Bunun gibi, din ve Hakk'a yakınlık mertebeleri de insanın fıtratında gizlidir. Ama çalışmaz ve kendini ona adanmazsa, sonunda o potansiyel yetenek de mahvolur, birşey kalmaz. Eğer çabalarsa, o kabiliyet muhakkak olarak meydana çıkar, birdenbire görünür. O gizli kabiliyet meydana çıkar, temiz canı lekelerden temizlenir.

4510 Potansiyel olarak sahip olduğu özellik, eyleme dönüşerek meydana çıkar. İnsandaki temel özelliklerden olan din duygusu da din yolunda emek ve gayret göstermekle artar. Onun ruhundaki talep ve sıkıntı bir dert gibidir ki dermanı Huda'dır. Dert arttığı vakit dermanı da erişir. Şeyhin huzurunda ölürsen hayat bulursun. Canın sonsuzluk nurunu taşımaktadır. Gayret et! Yoksa o nur sende söner gider.

4515 Bu hususta gaflet edersen bil ki sonunda sakalını yolarsın (pişman olursun). Ne sen kalırsın, ne de sendeki o yetenekler. Ne kadar yüksekte bulunsan alçaklarda yer edinarsın! Akıllıysan gözünü aç, bak! Gönül sahibi isen varlığından geç! Çünkü dünya bir tuzığa benzer, taneleri dünya zevkleridir. Eğer sana can lazımsa burada durma, Merdan-ı Huda'nın buldukları yere git! O erler ki, aşk cihanının mutlak canı olmuşlardır.

4520 O cihan ki, orada ruh, tensiz, cisimsiz mana tarafına gider. Oranın her tarafı şaşılacak bir gül bahçesidir ki zemini, göğü yoktur, Hak'tan doğmuştur. O cihan bir bağ, bu cihan o bağdan bir yaprak gibidir. Belki gül bahçesi odur, bu ondan bir kabuktur. Bu varlıklar o yokluk âleminden meydana geldi, oradan her an ihsanlar geliyor. Ne mutlu o cana ki bu nişanın o nişansızdan meydana geldiğini kesin olarak bilir.

4525 Her şeyi Hak'tan bilir, başka kimseden değil. Sağda, solda, önde, arkada ne varsa. Çünkü Hak'tan başkası manalardan, durumlardan habersiz birer alettir. Akli başında olan ağını sebep üstüne kurar (onu elde etmeye çalışır), akılsız olan da alet üzerine gerer.

(SAYFA 176) Fakat bu kuruş, bu görüş insanın elinde değildir. Çünkü onlar güneşin yanında Süha Yıldızı gibi kudretsiz kalırlar. Hazret-i İbrahim gibi, batıp gidenlerden yüz çevir ki, dost sana güneş gibi yüzünü gösterebilir.

4530 Tâ ki o sonsuzluk cihanına gide, orada sakisiz şaraplar içesin! Bu dünyanın aldatmasına ne vakte kadar aldanacaksın? Can gözünü aç, kendini bil! Göklerden mi bir parçasın yoksa yerden mi? Hangisindensin? Kendine dikkatle bak! Eğer can isen, ten zindanında kalma, geldiğin makama geri dön! Burada kalırsan kendine yazık olur. Mademki cansın, can tarafına git!

4535 Vatan sevgisi imandandır. Gurbetten kendi şehrine dönmek lazımdır. Eğer böyle yaparsan, vefalılardan oluşan ihvan-ı safa (arılık-duruluk kardeşliği)

erlerine sohbet arkadaşı olursun! Dünyevi dostlar sana dost olmazlar, belki sana düşman ve yabancıdırlar. Dünya dostlarını düşman ve yılan bil! Kötü yılanı niçin gül yüzlü dersin? O, seni sonsuz ömürden mahrum ediyor, seni silahsız, savaşız öldürüyor.

Açık düşmana düşman dersin(sakınırsın) fakat gizli düşman ondan beterdir. 4540
Çünkü bunun düşmanlığı asıla yönelmiştir. Müminsen bunu iyi anla! Kesin olarak bilinmektedir ki bedenine kasteden senin düşmanıdır, canına kastedeni onun iki yüz misli bil! O az bir şey alana düşman diyorsun da, hepsini silip süpürene neden düşman demiyorsun? Öyleyse bil ki asıl düşmanın budur, o değil. Dünyada bundan başkasına düşman deme!

Böyle bir düşmana niçin dostsun ki o, senin derini yüzmek istiyor. Eğer can 4545
değilsen hepten cisimsin demek olur. Şu halde üzerinde bulunan din, emanettir. Her ne kadar Hak'tan ve peygamberden dem vursan da taklittir, candan değildir. Taklit işin neticesi yoktur. Yıldız gibi çarçabuk batır gider. Bir din ki candan, yürekten gelmiyor, o din Hak tarafına rehberlik edemez.

Rehber olmayan din de din değildir. Git de dini, yolu gören Merd-i Huda'dan 4550
iste. Tâ ki onun şek ve şüpheden uzak dininden din edinesin, melekten, arştan daha yukarılarda uçasın. Ölüyü o kesin din diriltir. Diriltmek nedir ki! Ebediyen yaşatır. Anadan doğma körlere göz verir, hür ya da köle, herkese can bahşeder. Merd-i Huda Hakk'ın kudretine sahiptir. Her ne istersen onda bulursun! Kendine gel! (Aklını başına topla!)

Eğer onu bulursan, korkudan emin olursun, daima tarafsız tarafına ayaksız 4555
olarak gidersin! Ruhun bu ayaktan başka türlü ayakları vardır, fakat gözlere görünmez. Ruhun ayaklarını bazen yürürken görürsün ki, o yolculuğun hızı yanında güneşin yolculuğu hiç kalır. Çünkü güneşin ona benzer ayağı yoktur ki, gökte yer yer dolaşabilsin. O mekansızın yanına, o eşsiz sevgiliye doğru gidemez. (SAYFA 177)

Çünkü Hakk'ın o ağır emanetini bu kabul etti (insan ruhu). O saadet ne yere, 4560
ne göğe, birine nasip olmadı. Onu yüklenmekten cümlesi çekindi, onun candan taşıyıcısı insan oldu. Çünkü içinde cevheri vardı ki o cevher, kıymetçe iki âlemin üstündedir. O bir yerde değildir, her ne kadar bir yerde görünürse de (mekandan münezzehtir). Tarafsız tarafına yol almaktadır. Canda keyfiyetsizlik (nedensizlik, biçimsizlik) olduğundan keyfiyetsiz tarafına gider. Toprak olan cisim, o tarafa nasıl gidebilir?

Anlama çabasıyla bir saatlik düşünme, yüz senelik namazdan hayırlıdır. 4565
Merd-i Huda da onun için makbuldür çünkü namaz tarafta olur, tefekkür tarafsızdır. Taraflı, tarafsızla nasıl eşit olabilir? Taraf daima tarafsızdan meydana gelir (onun mahlukudur). Neşe dolsun o can ki bunu gördü (anladı). Tarafsızlık asıldır, bütün taraflar sonradandır. Şeriat nakışı da Cenab-ı Peygamber'in ortaya çıkmış ışığıdır. Her kim asla talip olursa asıl olur. Irmağın aslı kollarına tabi olamaz.

Yüzün ve başın yerini ayak tutabilir mi yahut Süha'da güneşin nuru aranır 4570

mı? Evin içinde ne olduğundan kapının haberi olabilir mi? Kapı evin içini göremez ki, ne var olduğundan haberi olsun. Akıllı olan, kapıdan bu değerlendirmeyi, bu bilgiyi beklemez.

Merdanın yabancıları olanlar kapı gibidirler. İçeriden haberleri yoktur. Ayak yerindedirler, Hak erleri ise baş konumunda bulunurlar. Ayak, başın emriyle yürür. Yoksa ölçüp biçmeden yoksun olan ayak, kendi kendine şuraya buraya nereden gidebilecek?

4575

Değil ayak, belki bütün organlar başla vardır, uyurken de, uyanırken de onun emriyle hareket ederler.

MAKALE 64

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Şeyh, baş; müritler, organlar mesabesinde. Organlar başa bağlı bulundukça ve baştan koparak ayrılmadıkça baş hükmündedirler. Zira onunla var olabilir ve onun emriyle hareket edebilirler. Her organ ki vücuttan ayrılır, her ne kadar bir müddet kımıldar ve canlı görünürse de akıllı olan onu ölmüş görür ve ölü sayar. Yahut şeyh bir ağaç gibidir, müritler de o ağacın dalı, budağıdır. Herhangi bir dal, ağaçtan koparılırsa bir süre taze ve yaş görünür. Fakat çok geçmeden kurur, fırına odun olur. Şu halde Allah'tan ve peygamberden kopan halk da, görüş sahipleri ve sonu görenlere göre ölüdür. Nitekim Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'inde buyuruyor: "Lâ yegurranne ke tekallubelluzûne keferû fil bilâd Metâun kalîlun summe me'vâhum cehennemu, ve bi'sel mihâd."⁶⁸ Meal-i şerifi: "Dinsizlerin şehir ve kasabalardaki hareketleri (müreffeh yaşayışları) sakın seni aldatmasın, çünkü onların sonu yoktur, tez zamanda o faaliyetler durur. Sonra onların yeri cehennemdir. Cehennem ne fena yerdir! Hak eri, baş gibidir, diğerleri ayakdır. Yazık o ayağa ki baştan ayrılır. Her ne kadar bir müddet hareket ederse de, sen onu ölü bil! Onun sıcaklığını buz gibi donmuş say!

(SAYFA 178) Bir parça kendi bütününden ayrı düşerse, nasıl yaşayabilir? Onun sonu yokluktur. Her ne kadar hareket ederse de sen onu ölü bil! O hareket durgunluk hükmündedir çünkü o, Hakk'ın nurundan yardım görmemektedir.

Ağaçtan bir dal kessen, kesildikten sonra bile bir vakte, bir zamana kadar meyvesi, yaprağı tazeliğini korur. Mademki ağaçtan ayrılmıştır yeşil de olsa, sen onu kurumuş say! Onun yeşilliği, o tazelik, o güzellik ancak bir iki gün kadardır. Ondan sonra onun ölü olduğunu büyük küçük herkes görür. Onun ölü olduğunu cahil olanlar sonra görerek anlar, fakat akıllılar onu koptuğu andan itibaren ölmüş bilir. 4580

Bir baş, bir dal ki aslından ayrılmıştır, akıllı olan onu kuru bilir, ölü sayar. Fakat cahil, onu kuruduktan sonra anlar, çünkü onda sonu göreceğ göz yoktur. Bir kimse bir hayvanı boğazladığı zaman -gerçi boğazlandıktan sonra da çokça hareket ederse de- kendisinde idrak nuru bulunan kimseye göre o, ölmüştür, her şeyden habersiz cansız olmuştur. Çünkü o hareketlerin boş olduğunu bilir, o vücudu da vücuttan ayrılan baş gibi durgun bilir. 4585

Gencin (tecrübesizin) aynada gördüğünü, ihtiyar ondan evvel kerpiçte görür. İşte görüyorsun ki bu, ancak akıldan geliyor. Bu özellik de ceht ve gayretle elde edilmez, Hakk'ın lütfudur. Nefis, aklın aksinedir ancak durumu görür, sona hiç bakmaz. Halkın (avamın) nefsi, aklına galiptir, çünkü çoğunluğu din nimetinden yoksundurlar. Bu dünyanın çabuk zevkini tercih, din ve imanı telef (feda) etmişlerdir. 4590

68 A'li imran suresi 3/196-197 Kâfirlerin refah içinde diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın. (Onların bu refahı) az bir yararlanmadır. Sonra onların barınağı cehennemdir. Ne kötü bir yataktır orası!

- 4595 İnsan, din yüzünden güzel ve sevgili olur. Dinsiz adamın bir pul kadar kıymeti yoktur. O, ahmaklığından dolayı birkaç günlük zevk için boş dağarcık gibi bomboş kalmıştır. Hayırsızlar, darağacında sonu görmediklerinden dolayı sallanırlar. Eğer onda akıl olsaydı, dünyada selamette kalır, böyle rezil olmazdı. Sonu gören can ne güzeldir ki, kanatlanarak Hakk'a doğru uçar.
- 4600 O kimse ki hale baktı (yani dünyayı tercih etti) ve bundan memnundur. Nihayet cehennemde dostu gam ve keder olacaktır. İleri görüşlü olmak, akıl eseridir. Akıl, ancak eseriyle görülür. Eseri, aklın kendisi bil! Çünkü aklın parçasıdır. Dostun eli dostun kendisi demek değil midir? Akıllı insan, ekmek parçasını da ekmeğin kendisi bilir ve onu ekmek fiyatına kabul eder. Irmağın suyu bir bardak sudan anlaşılır. Haydi! Parçanın yardımıyla bütünü bul!
- 4605 Hale bakmak (hali tercih etmek) nefsin işidir, dev görüntüsündedir sakın yaklaşma! Her ikisini de böyle gör, böyle bil! Çünkü ben sana bunları açıkça gösterdim. Akıl, melek cinsindedir, eğer gözün varsa ikisini bir gör!
- (SAYFA 179) Bir cinsten olan iki şey arasında fark yoktur. Mesela, bir cinsten olan iki insanın ikisi de insandır.
- 4610 Akla, melekten yardım gelir, her ikisini bir görür, adedi bırak! Ekmekler birden çok olsa da açlığı defetmek noktasında beraberdirler. Güzel ve kıymetli kumaştan adi beze kadar cinslerin hepsi bir çoktur, fakat hepsi birdir.

MAKALE 65

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Bir cinsten olan şeylerin çokça olması, ikiliğe neden olmaz. Mesela altın, ekmek vesairenin birçok çeşidi vardır, fakat hepsi birdir, çünkü çeşitli zarflara konmuş aynı şeydir, hepsi de aynı adla anılır. Mesela; altın, keten, ipek ve yün keselere konya, halk onun hepsine altın der, gümüş konmuşsa gümüş, bakır konmuşsa bakır der. Resul-ı Ekrem'in müminler hakkında nefsi vahide (tek bir nefis) buyurması bundandır. O, müminlerin cisim ve tabiatlarınca olan farklılıklarına bakmadı. Çünkü bunlar zarf çeşidinden şeylerdi. Ancak onlarda altın gibi gizlenmiş olan imana baktı.

Bu makalede şu da beyan olunacaktır:

Şeriflerin ahlâkı, enbiyanın özelliklerinin yapısındanadır. Cenab-ı Hak peygamberlerin uygulamalarının özelliklerine yardımcı olacak durumlar ortaya çıkarmıştır. Mesela, Hazret-i İsa'nın yapısında, yalnız yaşamak arzusu hakimdir. Cenab-ı Hak onda onu fazlalaştırdı. Resul-ı Ekrem'in şerefli tabiatlarında kadın sevgisi galipti, Cenabı Hak "fenkihû mâ tâbe lekum minen nisâi"⁶⁹ hükmi celilini meşru kıldı. Böylece her peygamberin hasletinden bir uygulama ortaya çıktı. Bununla beraber o özellikleri kendine birer alet edindi (şer'i kuralların uygulanmasına sebep ortaya çıkardı). Bundan dolayı hepsi Hak'tan gelmiştir. Çünkü "kalbu'l-mümin beyne isbeayni min esâbi'irrahmân" "Müminin kalbi, Rahmanın parmaklarından ikisi arasında bulunur, onu istediği gibi çevirir." mazmun-ı şerifince müminin kalbi kuralların uygulamasına alet (vasita) olmuştur. Alet, kendiliğinden bir iş göremez: Mesela kalem, hayır, şer ne yazarsa, sorumluluğu yazana döner, kaleme değil.

Her nebi, Hakk'ın kudret elinde birer alettir, kalem gibi araçtır. Böyle kimselerin zamanında bulunan her ümmete onların buyurduklarını, onun şeriatidir diyerek kabul etmek lazım gelir. Böyle bilmezlerse kafir olurlar. Nasıl ki, geçmiş peygamberlerden her biri birer şeriat koydu ve onu kabul etmeyenler kafir oldular. Bu hüküm kıyamete kadar geçerlidir. Ey oğul! Dünyada iyi kötü, yaş kuru ve benzeri her cins eşyanın çokça adedi varsa da, altın, gümüş, toprak, taş gibi şeylerin taneleri ayrı ayrı sayılırsa da,

cinslere bu çokluktan ziyan gelmez, her cins, tek bir şeydir. İşte Cenab-ı Peygamber, müminleri bundan dolayı nefsi vahide addettiler. İman nuru ezelde birdir. Her ne kadar herkeste başka başka tesir gösterirse de... Gerçi müminlerden her biri ayrı birer vücut sacıdır, her birinin ayrı meskeni var.

4615

(SAYFA 180) Kimi uzun boylu, kimi kısadır; kimi güzel, kimi çirkindir;

kimi Şamlı, kimi Iraklıdır; kimi vuslata ermiş, kimi ayrılıklardadır; kimi Türk, kimi Arap'tır; kimi Musullu, kimi Haleplidir; birbirine benzemeyen

4620

69 **Nisa suresi 4/3** Eğer, (velisi olduğunuz) yetim kızlar (ile evlenip onlar) hakkında adaletsizlik etmekten korkarsanız, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâhlayın. Eğer (o kadınlar arasında da) adaletli davranmayacağınızdan korkarsanız, o taktirde bir tane alın veya sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için daha uygundur.

bağımsız elifba harfleri gibi, her birinin başka yaratılışı, başka tabiatı vardır. O Resul-ı Zîşan bunların hiçbirine itibar etmedi; büyüğüne, küçüğüne bakmadı. Ancak imanlarından dolayı cümlesini nefis-i vahide addetti.

4625 Çünkü aslolan, imandır. O da birdir ve iman nurunun birliğinde şüphe yoktur. Mesela altın, sayılamayacak kadar çok olsa ve farklı keselerde bulunsa, akıllı olan, bunların hepsini altın bilir ve altın der. Keselerine bakarak yün, pamuk, keten, ipek demez. Altın yerine buğday veya arpa farz etsen, hal gene böyledir. Akıllı olan, kapta olanların cümlesinin de buğday veya arpa olduğunda tereddüt etmez. Hepsine de kapta olanın adını verir, kabın değil. Çünkü göz kaba değil, kapta bulunana yönelir.

4630 Cisim kaptır. Kaptaki kesinliktir, iman nurudur, kurtuluştur, samimiyet ve dindir. Cisimler her ne kadar adetler halinde ise de hepsi bir nurdan dolmuşlardır. Bunu iyi anla! Çünkü iman asıldır ve bir nurdur. Asıl olmayan cisme tabi olur mu? (Sayıya gelir mi?) Sen eşyayı asıllarının adıyla an! Asla fasıl gözüyle bakma! Şehirden maksat, onda yaşayan halk değil midir? Gerçi şehirde halktan başka daha pek çok şeyler var.

4635 Taşları, duvarları, kerpiçleri, kapıları, ağaçları, meyveleri vesaire. Bunlar o kadar çoktur ki şehir halkı onlara nispetle denizde yürüyen bir sandal kadar kalır veya yüksek dağlar arasında bir tepecik gibidir, yahut da büyük bir küpün dibine çökmüş bir çimdik tortudur. Fakat görüşüp konuşmak halk ile olur. Halksız şehirden kim ne fayda görebilir? Bir pire için kilimini, bir böcek için evini kim yakar?

4640 Aslı tut! Yansımalarından geç! Şeriatler, peygamberlerin yansımalarıdır. Peygamber, neyi gösterirse, o, şeriate uygun olur. Onun yanında evvelki şeriatler küfür sayılır. Şeriat gölgeye benzer, peygamber, o gölgenin sahibi olan ağaç gibidir. Gölgenin devamı şahısla mümkündür. Ağaç olmazsa gölge hayalden ibaret kalır. Bir hayalde o cemel nasıl görünebilir? Cenab-ı Ahmet'ten evvel din-i İsa doğru idi, fakat Muhammet'in (s.a.v.) gelmesiyle İsa'nın dini küfür oldu.

4645 Ağaç başka bir yerde baş gösterince onun gölgesine git, başka gölge arama! Gerçi her peygamberin güzel bir şeriatı vardı. Can kulağını aç ve bunu iyi dinle! Canı gönülden o sultana bağlan! Tâ ki onun şeriatinden yeni yeni meyveler toplayasın, tâ ki can kuşu yeni kanatlar takınarak uçsun. Doğru şeriat onun sözü ve davranışlarıdır. O dindir, onun dışındakiler küfürdür. (SAYFA 181)

4650 Çünkü onun içinde Hakk'ın izleri vardır, yüzünde Hakk'ın nuru görünmektedir. Eğer ben peygamberim derse doğru söyler, onu tut ki dosta vasıl olasın. Dost, onun cebinde saklıdır. Ahir zamanda onun eteğine sarıl! Eğer bir kimse cahillik ederek ona meyletmezse veya onun ekininden biçmezse (ondan istifade etmezse) sen yanılma! Onu sağlam tut! Süt emen çocuğun memeye sarıldığı gibi sarıl!

4655 Tâ ki ondan emdiğin sütle Allah'ın arslanı olursun. Haydi, kendine gel! Fırsatı kaçırma! Enbiya onlardır ki, Yezdan'dan uçarlar. Her tarafa onun aşkı-

nın kanadıyla uçarlar. Onların cümlesi ölmezden evvel ölmüşlerdir, tortudan kurtulmuş saf nurlardır. Üzerlerinde varlıktan bir damar bile kalmamıştır, meleklerden başkası onlarla koşamaz. Cisimleri birçok, fakat ruhları birdir. Hepsi de Hakk'ın cemalini şüphesiz olarak görmüşlerdir.

Hepsinde (Cemal-i Kibriya) o yüce, o azametli yüzdeki güzelliği açıkça seyret! Hak Teala Hazretleri dünyada onlardan kendisini gösterir. Merdan-ı Huda'nın suretleri ırmak suyunun yüzünde görünen titreşimler gibidir. Her ne kadar bir yönde görünürlerse de yönsüzdürler. Hep yönsüzlüktür, orada yön yoktur. Can şehri evsiz ve yersizdir. Sudaki nakışlar suyun yabancıdır. Onların uykusu uyanıklıktır, uyku değil.

Belki uykuları uyanıklıktan daha iyidir. Onların bütün istekleri sebepsiz ortaya çıkar. Avlarını ele ayağa muhtaç olmaksızın avlarlar. Gönül avlayan ve canlara can katan av. Can şerbetlerini ağzsız içerler, başlangıç tarafına adımsız giderler. Düşmanlarının boyunlarını silahsız vururlar, canlara alevsiz ateş verirler. Süvariler üzerine piyade olarak hücum ederler, eşkiyaya ihtiyaçsız gelecek ve mutluluk bahşederler.

Kola kanada muhtaç olmadan Kaf Dağı semtinde uçarlar, bütün gezip dolaşmaları elsiz ve ayaksızdır. Dolaşmalarını kendilerinden değil, Hak'tan bilirler. Böyle bir emniyet içinde korku göremezsin. Bunun nihayeti yoktur, asıldan haber ver! Kendi aslından başkasını talep etme! Çünkü dosttan başkası posttur (kabuktur). Asıl dost, dostun yüzünü görendir.

Sen Merdan-ı Hak'ta Hak'tan başkasını görme! Bil ki, yerde ve gökte, her yerde. Çünkü hiçbir yer, Hak'tan ayrı değildir. Sen niçin yeri Huda'ya tercih edersin! Ey oğul! Neden ters görüyorsun, niçin taşı cevherden üstün tutuyorsun? Asıl dururken geçip gidenden bahseden kimse, geçici sayılır çünkü geçici olana eş olmuştur. Akıllıların isteği asıldır. Onu sığınak edinen cana ne mutlu!

Bu nedenle, eğer bir kimse "Her şey Huda'dır, ondan başka şey yoktur." derse haklıdır ve doğrudur. Gayrı kim oluyor ki göze görünsün veya hesaba alınacak kadar kıymeti olsun?

(SAYFA 182) Gayrı için o varlık nerede ki? O madene nispetle bir yol gibidir. O güneşin yanında bir Süha'nın haddi mi ki kendini göstermeye yeltenebilsin. Güneşin o şaşaaşı içinde bir kimsenin onu görmesine imkan var mı?

Güneşin nuru felekte cilvelenince yıldızların ışığını kökünden söker atar. Gerçi onun Hak olduğuna; ortaksız, yardımsız var olduğuna yüzlerce delil vardır. Fakat, kalpleri pak olanlara göre benim kanıtım daha açıktır.

Gözü olan (basiret sahibi) sağda, solda, yukarıda, aşağıda ondan başka ne görebilir?

Bir kimse Hak Teala Hazretleri'ni delil yoluyla arıyorsa, bil ki onun ruhu kördür, önemsiz ve alçaktır. Gözü olanlar onu delilsiz görür. Deliller o ay için bulut gibidir.

MAKALE 66

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Halk iki kısımdır. Bir kısmı aslen kördür. Bir kısmı kör değil ama, kötüye kullanma ve umursamazlık yüzünden gözlerinde güçsüzlük ve hastalık ortaya çıkmıştır. Güneşin nurunu karanlık perdesi olmaksızın (doğrudan doğruya) görmeye tahammül edemezler. Bu yüzden, onlara alacakaranlık içinde yaşamak lazım gelir ki güneşin nurundan faydalanabilsinler. Karanlık içinde kendilerini rahatsız etmeyecek kadar orta düzeyde bir nur hasıl olsun da görecekları şeyi görebilsinler. Bu suretle gözleri tedavi edildikten sonra zulmet vasıtasına gerek kalmaksızın güneş kursunu doğrudan doğruya seyredebilirler.

Bunun gibi, mana âleminde de öyle gözler var ki, itaatsizlik ve gaflet sebebiyle güçsüzlüğe düşmüştür. Bundan dolayı Hak güneşinin görünmesine güç yetiremezler. Şüphesiz, bunlar da keyfiyetten (sebepler-sonuç-şekil) bağımsız olan mana güneşinin nurundan, harf, söz, fikir, teori gibi suretlerin özellikleriyle karışık olan, anlam bilim, ilim ve hikmet gibi bilimler aracılığıyla zevk alırlar (istifade ederler). Nihayet o gözler hastalıktan kurtularak sıhate kavuşur. Ondan sonra bu vasıtalara muhtaç olmadan o nedensizlik güneşinin görünmesine güç yetirebilecek hale gelirler.

Bir kimsenin gözü güneşin ışığına tahammül edemezse, karanlık ona yardım eder. Eğer cehaletine uyararak güneşe bakmakta ısrar ederse, gözünün güçsüzlüğü ve hastalığı artar. Tekrar karanlık yerler arar ki, o zulmet ona perdelik etsin.

4695 Onun gözü, güneşin nurunu perde altında görmek ister, bundan dolayı karanlıktan yardım umar. Güneşin nurundan ancak karanlık içinde istifade edebilir, isteğine ancak bu suretle vasil olur. Cenab-ı Hakk'ı delil vasıtasıyla bilmek de böyledir, anlattığım gibidir. Merd-i Huda, Huda'yı delile muhtaç olmaksızın görür, ona delilsiz vakıf olur.

(SAYFA 183) Başlangıç tarafına adımsız olarak koşar, dilsiz, dudaksız, candan haber verir.

4700 Ona göre hayır, şer ne varsa ortaya çıkar, ondan birşey gizlenemez. Yerde gökte, iyi kötü, kadın erkek, ihtiyar genç, gizli açık her şeyi açıkça görür (bu satır iki beytin mealidir). Halkta (avamda) bu görüş, bu anlayış nerede ki ona da böyle az bulunur mülk görünsün? Çünkü o (merd-i Huda), nuru Hakk'ın nuruyla görür, Hak gibi her yerde hazırır.

4705 Onun görüşü, Rahmanın görüşü olunca, eşya onun gözünden nasıl saklı kalabilir? Onun nakışı (sureti) vasıtaadır, perde gibidir (ondan ortaya çıkan fiiller onun değildir). O surette edip eyleyen, daima Hak'tır, orada Hak'tan başkası yoktur. Netice budur. Bu hareket ki Hak'tan geliyor, arada cismin etkisi olamaz. Su üzerinde akıp giden çer çöpün hareketi suyun akışındandır, kendinden değildir.

4710 Görülen o ıstırap sudadır, talaşa değil. Akil olan, suyu görür, gafil olan tala-

şı hareket ediyor sanır. Toz halinde havada yükselen toprak da böyledir. Havada oraya buraya gider gelir. Fakat akıllılar bilir ki bu yükseliş, bu uçuş toprağın kendi işi değil, rüzgarın işidir. Toprağın tahtı hava üzerinde ise de sen onu rüzgarın elinde bir alet bil.

Çünkü rüzgar olmasa toprak havaya çıkamaz. Toprağın konağı yerdir. Onun merkezi daima alçaklarda olur. Eğer havaya çıktığını görürsen, onu havadan bil! O havaya dağılmış toprağın içinde havayı gör! O hareket, tamamıyla havanıdır. Çünkü, rüzgar dindiği anda toprak alçağa düşerek hareketten kalır, güçsüz olarak yere serilir. İnsanın bünyesi topraktır, onun tarafından topraktan başkası istenmez. 4715

Hayvan gibi yiyip, içip, yatmak ister. Bütün hissi, arzusu meradadır. Eğer onda (insanda) ansızın Hakk'a doğru bir gidiş hasil olursa, o kendi işi değil, Hakk'ın çekmesidir. Çünkü o tarafa bireysel gidişi yoktur. Onun bu akışı Hakk'ın çekmesidir. Git, bu arayıp sormayı kendinden bilme ki Hakk'ın nimetinden uzak kalmayasın! Çünkü koyunlar, bu nimetlerden uzaktırlar. Zulmet nurla birleşemez. 4720

Zulmet, zulmetten artar, nurdan değil. Zevk ve neşenin matemle alâkası yoktur. Eğer melek gibi ibadet eden, o kıbleden (Hak'tan) tarafa candan secde eden olursan, Hak rızası için hayvan tabiatını bırakır, Hak'tan güzel güzel ders alırsın. Bu ciddi gayret (himmet), toprak tabiatlıların vazifesi değil, gök ruhluların (eflakiler) yolu ve halidir. Onu beşerin yapısında toplanmış sanma! Beşerden, şerden başka birşey meydana gelmez. 4725

Cenab-ı Hak, gayret senindir (sendendir), lütuf ve ihsan benimdir (bendedir) buyuruyor. Şu halde kendinde bir iyilik görürsen, Allah'tan; şerri ve başı boşluğu da kendinden, değersiz vücudundan bil. 4730

(SAYFA 184) Gayret senden, iyilikler Huda'dandır. İhsanı daima ondan bil, kendine gel! Çünkü sana talepkarlık lütfeder. Sende aşk ve şevk hasil eyleyen odur. Bu hidayeti eden odur, isterse geri alır. Toprak havaya rüzgarsız nasıl kalkabilir?

Talepte daima matlubu gör! Tâ ki kalbindeki açık nur fazlalaşsın. Çünkü Cenab-ı Hak gayretleri sana bağladı "femin nefsek"⁷⁰ buyurdu, bunu candan dinle ki Kur'an'ın hükmüdür. Kulak ver, ürkme! (Tereddüt etme!) Çünkü buyruğa (nassa) fazla, eksik sığmaz. Talepte Hakk'ı gör, kendini görme! Çünkü yürüyen attır, eğer değil. Eğerin hareketi (yürüyüşü) attandır. Çünkü o, kendiliğinden yürüyemez. 4735

Mademki Huda bizden hamdüsena istiyor, ondan başkası hamit, mahmut olamaz. İlim ve ameli ve sonuçlarını yürürken de dururken de (her zaman) ondan bil! Evlerin nuru güneştedir, madenlerin kıymeti içindeki cevherlerdendir. Toprağa kıymet veren, içindeki altın ve gümüş gibi madenlerdir. Bunlarsız toprağın maddi kıymeti yoktur. Hak Teala güneşe, dünya da gü- 4740

70 **Nisa suresi 4/79** Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindedir. (Ey Muhammet!) Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.

neşten ışık alan eve benzer. Evdeki bu ışık, o güneşin lütfudur.

4745 Güneş olmasa bu hane(dünya), gece gibi karanlık kalır, rahattan uzak, mihtetle dolu bir yer olur. Dünyadaki rahat lütufları, onun nurundandır. Bu lütuflar olmasa dünya boş, kıymetsiz bir kabuk gibi kalır. Kabuk, özüyle (içiyile) güzeldir. Hakikatte ise kabuk yoktur, hep özdür. Eğer görüş sahibi isen daima özü gör ki ondan başka bu kader yolunda tesadüf ettiğin şeyler yanlış düşüncelerden ibarettir. Fikir onun perdesidir, onu perdesiz görmeye çalış ki o, yeri göğü doldurmuştur.

4750 Eğer kör değilsen onu inişte, yokuşta, her yerde örtüsüz görürsün! Sahra, çöl, kara, derya her yer onunla doludur; güneş kursunun nurla dolu olduğu gibi. Nuru daima düşünmeden gör! Yakını, uzağı bırak (Delil arama!): Mahluk olan güneşin nuru, yeri göğü böyle baştan başa doldurursa, bir zerreden böyle binlerle güneş yaratan kainatın yaratıcısının nurundan

4755 yer gök, bütün kainat nasıl dolmaz? Bütün eşya ondan nasip alır, hayat bulur. Güneşe, aya ışık veren de odur. Her ikisinin de alıp sattığı ondandır. Fakat nur-ı Yezdan'ın parıltısı manevidir. Onu, bu sırdan gafil olan anlayamaz. Her kim, bu kuşatan nuru göremiyorsa, onun hayattan, etrafını çevreleyenlerden haberi yok demektir. Nur-ı Yezdan, Vehhaptır. Lütuflar, ihsanlar her tarafa ondan dağılır.

4760 Bütün mevcudat, vücudu onun ihsanından alır, her tarafa o lütuf kanadıyla uçarlar. Hakk'ın nurundan başka bir şey göster de, ben de sana nur-ı Hakk'ı göstereyim. Öyleyse git, onu arama, onu görecek göz ara! Çünkü onun, yanından kaybolduğu yok. Kainatta güneş gibi parlayıp duruyor, nuruyla yeri, göğü doldurmaktadır.

(SAYFA 185) Hiçbir şey yoktur ki ondan engellensin. Kainatta Allah'tan gayrıyı görmek, ahmaklıktandır.

4765 "Suya gark olmuşsun, gafletle "Su nerede?" diyerek şuraya buraya koşup duruyorsun! Gaflet uykusu, seni kör ve sağır etti. Nihayet bu kapıdan tamamen kovulmana sebep oldu. Maksudun, yanında olduğu halde ondan uzaksın, o nura gark olmuşsun, hayvan gibi ondan nasipsiz kalmışsın! Atın üzerine binmiş olduğun halde at arıyor, atım nereye gitti diye ondan bundan soruyorsun! Bir akıllı sana demez mi ki: "Efendi! Şu bacaklarının arasındaki at değil mi?"

4770 Ata binmiş olduğun halde niçin ondan bundan at sorup duruyorsun? O vakit gene dersin ki: "Evet, doğrusun at, altımdadır. Ben de atın üzerindeyim, fakat görmüyorum. Şunu bana bir iyice göstere!" Bunun gibi, seni esrara vakıf etmek üzere o kadar sözler söylediği halde hâlâ atım nerede diye sorar, oraya buraya koşarak ararsın!

4775 Ekmek kabı başının üzerinde duruyor, sen şaşkın şaşkın yiyecek lokma arıyorsun! Ekmek başının üstünde ama, onun ekmek olduğundan haberin yok, bir ekmek parçası diye can veriyorsun! Hak Teala Hazretleri bir kimseye kendi tarafına yol vermezse, o kör olur. İyiyi kötüyü seçemez. Nasibin bendi

gönlüne bent olur. Ayağı bağlı olan, yola nasıl gidebilir? İlaç içse derdini artırır. Kötüler içine karışan iyi de kötü olur.

Herkese nimet olan akıl, zalim için çile ve uğursuzluktur, nimet, onda dert olur. Dünyada bahtın yâr olmazsa, âlemde nasibin gam, keder olur. Ne kadar züht ve takvaya gayret etsen o şekerler sende zehir tesiri gösterir. Senin için bela ve musibet olur. Ne mutlu talihi yâr olana. O çalışıp çabalamadan mükafata nail olur.

4780

Her kötülük, ona gelince iyi olur, bir suç işlese, Hak gönlünü affeder. Eğri bir yol tutsa doğru olur. İyi, kötü her ikisi de onun hakkında devlet olur. Musa, İsa, Muhammet Mustafa Aleyhisselam ne yaptılar da (ne amel ile) nübüvve te nail oldular. Hazret-i Âdem'e kadar, evvel geçen enbiya da böyledir. Hepsi de (gayret ve amelsiz) muradına erenlerin padişahı oldular. Hepsi de erdiği devlete talepsiz, ibadetsiz erdi.

4785

Enbiyadan sonra da hal böyledir: Dünyada her kimin talihi yüceyse maksuduna talepsiz, ibadetsiz erer, Hazret-i mabudu ibadete muhtaç olmadan görür, ondan hiçbir şey gizli kalmaz, önünde her kapalı kapı açılır. O kimse ki, amacını salih amellerle bulur, canı gönülünden o tarafa koşar. O başarı, talepten değil, talihindedir; o, ezelden sultan olmuştur.

4790

Ona çaba yoluyla kolaylaşmış değildir. Pars (kaplana benzer bir hayvan) kızgın arslana yaklaşabilir mi?

4795

(SAYFA 186) Arslan isterim ki vahşilere sultan olsun, sultan lazım ki debdebe ve gösterişli olsun. Saadetli, anasının karnında iken saadetli olandır. Baş, hiçbir şekilde ayak veya kuyruk olamaz. Altın, her ne kadar madenden çıkarılsa da kıymeti madeninden değildir, kendisidir. O madeninden çıkmadan evvel de altındır. Gümüş ve bakırı da bunlara kıyas et. Ehl-i küfürle ehl-i dini de böyle bil!

MAKALE 67

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Allahu Teala'nın armağanı ezeldir. Ve kullarına sırf yardımdır, amel ve ibadet vesiledir. Ancak kulların ekserisi amel ve ibadet yoluyla maksatlarına vasıl olurlar ki bunlar da inayet-i Hak cümlesindedir. Amel vasıtasıyla elde ettikleri iyilikleri de amelden değil, kısmettir. Zira çok kimseler amel ettikleri halde bir şey kazanamazlar. Nitekim Cenab-ı Mevlana buyurmuşlardır:

İnsan yüz bin amel ve mücahededen sonra Hakk'a vasıl olduğu zaman gördü ki o taatler, kendisine erişen atıyyelere nispetle hiçtir ve anladı ki saadet kısmettir, amel karşılığında değildir. Mesela birine bir kuruş mukabilinde bir aylık ekmek verseler bilir ki, verdiği bir kuruş bu bir aylık ekmeğin bedeli değildir. Bu kuruşun bedeli belli miktarda az bir ekmektir. Yoksa, bir kuruşla bir aylık ekmek arasında hiç nispet yoktur.

4800 O kimse ki iyidir, ezelden iyi idi, burada iyi olmadı (onun saadeti ezeldir). Kötüyse, o kötülük de şimdi gelmiş değildir (o da ezeldir). Gözü olan bunu görür ve bilir. O, ezelden kötüydü ve iyiye layık değildi. Onun cezası ebede kadar kötü olmaktır. Muttakiler, Hak'tan mükafata nail oldularsa, bu armağanlarda takvanın dahli yoktur (sadece Hakk'ın lütfudur). Onun temiz ruhu bu atıyyeye layıktı, armağanlar bağışlayan, ona layıkını verdi.

4805 Mükafata eren, takva ile donanmış olsa da onu, hak ediş değil, Hakk'ın lütfu bilmelidir. Eğer dünyada bu ameli işlemeseydi, onun temiz canı bu ihsana yine kavuşacaktı. Fakat bazı kimselere Hak Teala bu lütfunu amelde bahşeder ki, o sahteci, o tembel, o lütfu nail olmak ümidiyle salih amellerle meşgul olsun, zulüm ve cehaletten uzaklaşsın. Dünyada hayır işlere, iyi, kötü herkeşe karşı hayırlı olmaya gayret etsin.

4810 Allah korkusu onu kötü işlerden engellesin, gülşen ahlâkı dikenlerden temizlensin. O cevheri elde etmek ümidiyle çaba ve gayret etsinler, ömürlerini taate hasreylesinler. Şüphesiz bu fırka (abitler zümresi) da nasipsiz kalmaz, Hak Teala ecirlerini zayi etmez, taatlerine göre sevap verir. İyiliği, iyilikle mükafatlandırır.

(SAYFA 187) İyilerin varacağı yer dar-ı naimdir. Kötülerin cehennemdeki yerlerini ne gör, ne de sor!

4815 Fakat evliya-yı kiramın o devleti, Hak Teala Hazretleri'nin ezeli armağanıdır. Eğer bu namaz (ibadet) o mükafatı kazandırsaydı, onu huzurla eda eden herkesin ona nail olması lazım gelirdi, her ibadet eden böyle lütfu erişmeliydi. Yerdeki insanlardan, gökteki meleklerden ne ibadet edenler var ki, ezelden Hakk'a makbul ve tembellik yüzünden Hakla meşgul olmadıkları için

4820 ilm-i ledün onlara gıda ve kısmet olmadı. Onlar balık gibi, o deryaya nasıl dalabilirler? Balığın canı, cihanı deryadır, kara yılanı deryadan kaçır. Deniz dalgaları balığın hayat sebebi, yılanın ölüm nedeni olur. Ezeldeki kısmet bu yoldadır. Amel o kısmete yol bulamaz (onda başarılı olamaz). "Bersisa" namındaki âbid durmaksızın züht ve takva ile meşgul değil miydi?

Dünyada misli bulunmaz bir zahit idi. Hak rızası için âlemden soyutlanırdı. Aylarca, yıllarca oruç tutar, gizli ve aşikar Hakk'a hamd ve şükür ederdi. Dünyada güneş kadar şöhreti vardı. Fakat ezeli kısmeti olmadığından temiz olan kişilerden ayrı düştü. Öyle kıymetli bir ticaretten mahrum kaldı, nihayet bölücüler gibi kovuldu. Bu amellerin ona hiç faydası olmadı, çok buğday ekti ama, harman kaldıramadı. 4825

Nihayet kafirler gibi cehenneme gitti, Hak'tan kıl ucu kadar haberdar olmadı. Bu türden olanlar pek çoktur. Hepsi de din yolunda candan çalıştılar. Fakat ezeli kabulden mahrumdular, ondan dolayı amelleri Hak yanında makbul olmadı. Onların sahte olduğu terazide belli oldu. Yakından uzaklaşarak şek kuyusuna düştüler. Bunun bir örneği de alçak iblistir. Gökler üzerinde daima candan ibadet ederdi. 4830

Sayırsız yıllar, rükuda, kıyamda öncüydü. Felekte meleklerle hocalık etti. Denizdeki balıklar gibi ibadetten zevk almıştı. Fakat ezelden Huda'nın reddettiği olduğu için lanetle def edilmekten başka bir şeye erişemedi. Kur'an-ı Kerim'de buyuruluyor ki: "O, kafirlerdendi. Şimdi kovulmadı, ezelden kovulmuştu." Bil ki, İblis'in reddedilişi ezeldir, şimdi olmuş değil. Onu sonradan diye bilen, cahildir. 4835

İşte açıkça belli oldu ki yerde, gökte Hakk'ın takvalıları olduğu gibi eşkiyası da vardır. Her ne kadar görünüşte din ehli görünürlerse de, küfürleri nihayette ortaya çıkar. Fakat genellikle, namaz kılanlar, zikirle, fikirle meşgul olanlar, evliya ve Huda'nın makbulu olurlar, onların canı vuslata yakındır. Nadiren de vaki olur ki: Züht ve amelden yoksun ve ibadette kusurlu olduğu halde ezeli saadetten pay sahibi olanlar da olur. 4840

Fakat onlar (evvelkiler) galiptir, bunlar nadir, belki enderdir. Gene de bunlar da diğer bir zümreden iyidirler. (SAYFA 188) Onlardan hiçbir hayır vücuda gelmez. Zahirin, batının inkara sapmışlardır. 4845

Hakk'ın hazinesinden zahmetsizce kazanç elde eden nadirdir. Herkes onlar gibi olamaz. Böylesi nadir ve nazlı olduğundan, bu şekilde mükafat görenler pek azdır. Çünkü bu türden olanlar ezelden Huda'nın yâri olmuşlardır, onların amelleri naz ve cilveleridir.

O, Hakk'ın nuruyla görür, münkir kıyafetinde görünür (perişan şekilde). Sakın onu inkar etme, ondan yüz çevirme, bastığı toprağı sürme diye gözüne çek! Ta ki gözün parlansın, iyi görsün, sinen, Sina gibi, nurla dolsun. Çünkü onun fiili Hakk'ın fiilidir, ondan Hak'tan başkasını görme! Kendine gel! Onun yaptığı işler iyidir, sakın kötü görme! Ne yaparsa alkışla! 4850

Hızır'ın işleri de Musa Aleyhisselam'a kötü görünmüştü. Halbuki onlar, yapılması lazım doğru işlerdi. Musa Aleyhisselam, "Bu yaptığın fenadır, iyi bir şey değildir, böyle işler Hak yanında istenmez." dedi. Hakikat hal ise, onun dediği gibi değildi, iyiydi. Sonra yanlış düşüncesinden pişman oldu. O şeyler ki, Musa Aleyhisselam gibi bir şaha gizli kaldı, eğer sana da gizli kalırsa 4855

çok görme ki belki böyle bir merd-i Huda'ya kavuşursun.

4860 Onun davranışı ve sözü seçkin olur. Ey salık, kurallar onun aşığıdır. Onu ah-bap edinmeden nasıl yola gidebilirsin? Menzile, örtüsüz nasıl vasıl olursun? O şahın (Hızır'ın) kurallarını Musa Aleyhisselam anlayamadığı için inkar etti ve o yolculuktan baş döndürdü. Çünkü onda o yola gidecek ayak yoktu yahut o meydanda onunla koşacak halde değildi. Kendin gibi biri yolu bulmuşsa (vasıl olmuşsa) ona ne kadar üstün olsan da onu Huda'nın sevgilisi bil!

4865 Çünkü sevgili olmayan, böyle yola nasıl gidebilir, asker, şah mertebesine yükselebilir mi? Onun cinsi olmalı ki o yolu kat edebilsin ve o emsalsiz sakinin elinden şarap içsin. Maşuku (sevgiliyi) pek az kimse tanıyabilir, o şaha yakın olan da nadirdir. Çünkü mülakat zamanında onu hicapsız görebilmek için aynı cinsten olmak lazım. O cinse, onun cinsinden biri kavuşabilir, cinsinin gayrı, ona nereden yol bulacak?

4870 Bundan dolayıdır ki, ona mürit olan nadirdir. Ondan tarafa gidene ne mutlu! Maşukun talebi ancak maşuktur. Aşıklar oraya zafer bulamazlar. Cinsin bağı kendi cinsiyedir, insanın hayatı da kendi cinsindedir. Cinslerin sayısı binleri bulsa da birdir. Aşıklar bu yakın hususunda şüpheden kurtulamamışlardır. Maşuk (sevgili), gökteki güneşe benzer. Yıldızlar da aşıklarıdır.

4875 Her ne kadar semada güneşten nur alarak parlarlarsa da onun şarabıyla sarhoşurlar. Fakat onun nuru yanında leş değerindedirler, her ne kadar onun nuruyla yaşıyorlarsa da. Sabah olup da güneş doğunca onun nuru önünde hepsi yok olur (kaybolur).

(SAYFA 189) Şimdi, sen o maşuku güneş, aşıkları da yıldızlar gibi bil. Dünyada onun eşi, örneği yoktur. Sultan, yalnız odur, diğerleri köleleridir.

4880 Âşıkın yolu sarhoşluk ve niyazdır. Maşuk-ı Huda'nın yolu da cilve ve nazdır. Askerin şahtan umduğu, rütbe ve makamdır. Şaha düşen de onları vermektir. Herkesin kendine göre bir yolu vardır, yolu adalet ve ihsan olan da şahtır. Eğer maşuk için, mesafeleri aştı veya vuslata engel olan perdeleri yırttı dersem, bunu aşıkların yoluna kıyas etme! Maşukun yolu açıklamaya sığmaz.

4885 İki âlemde, gerek havas, gerek avam, hiç bir kimsenin makamı onun üstüne çıkamaz. Hepsi de onun mürit ve bendeleridir, onun, canlara can katan cemalinden güç bulurlar. Böyle olan şahıs, kutb-ı zaman olur, yerde, gökte misli bulunmaz. Onun sözü herkesinkinden üstün; hali, herkesin halinden başkadır. Kamillerin halledemedikleri sıkıntılarının çözümü, ona göre kolaydır.

4890 O, havassa kolay ulaşmayan lütufları, avama her zaman bahşeder. O, cevelan ettiği sahada Tur ile Kaf Dağı'nı raksettirir. Onun kılıcı Zülfikar'dan yüz kat daha keskindir. Abdal-ı Huda ona muhtaçtırlar. Böyle bir kimsenin yüzünü görenlerin ilmi, hikmeti artar. Avam ve sıradan takımından bile olsa, ayağını havas-ı kiramın başının üstüne basar.

4895 Rütbesi abdalın rütbesinden yüksek olur, kali, başkaların halinden iyidir.

Kutba yeni mürit olan kimse, şeyhlerin şeyhidir ve âlemde eşsizdir. Her kimin üstadı hünerli olursa, bil ki onun şakirdi de kudretlidir.

MAKALE 68

Bu makale şunu beyan edecektir:

Kabiliyetli (veya ikballi) şakirt, üstat gibi olur. Çünkü üstadının ilmini tamamen öğrenmiştir. Onun mertebesine erişmiştir.

Artık gayrı olmaz. Çünkü üstattan maksut olan ilimdi. Şakirt, onların tamamını öğrenince şüphesiz aynı üstat oldu. Mesela bir mum, diğer bir mumdan yakılsa, akıllı olan, iki mum arasında fark görmez. Her ikisini bir sayar. Bir cahil üçüncü bir mumla gelse de ben mumumu evvelki mumdan yakaçağım dese herkes onun aklına güler (çünkü mumlar arasında fark kalmamıştır). İşte bundan dolayı idi ki, Musa Aleyhisselam, “Keşke ben ümmet-i Muhammet’ten (s.a.v.) olaydım” diye temennide bulunmuştur. Çünkü açıkça biliyordu ki onun ümmeti olunca onun ilmi, makam ve mertebesi kendine erişecektir. Demek ki Mustafa (s.a.v.) olmak isiyordu. Üstadın varisi, ancak şakirdidir. Çünkü onun sanatını o elde etmiştir.

(SAYFA 190) Çünkü can şamdanını onun nurundan alevlendirdi, onun ilmini tamamen öğrendi.

4900 Artık böyle olan şakirt (mürit) de üstadı (şeyhi) gibi kutub olur. Bundan sonra havas onun etrafına dolanır. Musa Aleyhisselam bundan dolayı canı gönülden temenni etmiştir ki: “Ey Rabb-i Kerim her ne kadar peygamberlerin şahı ve akranımın cümlesinden üstün ve seçkin isem de ne olurdu, Muhammet Mustafa’nın (s.a.v.) zamanında bulunsaydım da ümmetinden biri olsaydım. Elbette ki bana lütfundan mucizeler verdin ve önderlik bahşettin.

4905 Fakat onun pek aşağı bir ümmeti olaydım da o yüzden feyz alaydım daha iyi olurdu.” Bu temennide bulunmasının sebebi şuydu: Biliyordu ki, makbul şakirt, üstadının derecesini bulur. Üstadına halef olan şakirt aynı üstat olur. Üstadı gibi, herkesin üstünde bir şerefi vardır. Zahir ehline göre bu tevazu sayılır, fakat ehl-i batın nazarında terfidir. Hazret-i Muhammet’in (s.a.v.) rütbesi cümleden ziyadeydi. Hazret-i Musa’nın balı, onun zehri kadar da olmazdı.

4910 Fakat Cenab-ı Musa bu temenniyle öyle yüksek bir derece istemişti ki kendi de Hazret-i Muhammet (s.a.v.) gibi Habib-i Huda olsun, imama uyan ümmete dahil olsun, Nebi-yi Zışan da imamları. İmama uyanlar, imama tabidir. Rükuda, secdede, kıyamda imamın yaptıklarını yapar. Şu halde cemaat de imamın yapmış olduğu şeyleri yapmış oluyor. İtilaf yolunu böyle bil! Eğer şakirt üstadından bunu alırsa, o da üstadı gibi din hükümlerinden dolmuş olur.

4915 Eğer arada zerre kadar (pek az) bir farklılık olursa, şöyle farzet ki onun o der-yadan bir damlası eksiktir. Evliya-yı Kiram’ın Huda’yla birliğini, tabi olanla tabi olunana kıyas ederek anla! O, budur, bu da odur. Bunda şüphe yok. Aralarında hiç fark bulamazsın! İmamla imama uyan birdir, iki değil. Arada yalnız isim farkı vardır. İsmi bırak, manaya bak! Tâ ki nazarında vahdet te-

celli etsin.

İsimlerin fani olduğu açıkça görülür. Beka ararsan manada ara! Bütün isimler, göz için perdedir, manayı al, ismi terk eyle! Sesler, harfler, isimler, nakışlar, renkler, cisimler. Hep geçicidirler. Baki kalmazlar. Sureti terk eyle de, yüzünü manaya çevir! Maddeyle var olabilen şey, mana gibi nereden daim olacak?

Bu dört zıddı (anasır-ı erbaayı) bırak ki, dört tarafı sınırlı ve sonlu olan bu cihandan kurtulasın. Suret, sonsuz olmak üzere varlık bulmamıştır. Ne mutlu ona ki, manayı görünce, suretin zevk ve muhabbetini gönlünden sildi. Yükseklerde, gayreti yüksek olan uçar. Kuş, havada kanatla uçar. İnsanın kanadı himmetidir. O kimsenin ki gayreti yüksektir, uçtuğu zaman maksuduna vasıl olur.

Can kuşunun kolu kanadı himmetidir. Vuslat tarafına götürecek olan araç himmettir.

(SAYFA 191) İnsanın cevheri himmettir. Vuslatı da himmeti (gayret) nispetinde olur. İnsanda iş gören, himmettir, himmetsiz adam noksandır. Hazret-i Peygamber'in gayreti yüce olduğu için ona Hak'tan başkası makbul olmadı. Gerek yüksek, gerek düşük, hiçbir şeyi canıgönülden kabul etmedi.

Ona Hakk'ın cemalinden başkası layık değildi. Enbiya arasında ondan dolayı başı çekti. "Mazağal basar"⁷¹ mantık-ı celilince o mübarek gözler ilahi güzellikten başkasına iltifat etmedi. Enbiyanın göklerdeki makamlarını Cenab-ı Hak ona aracısız, perdesiz (bila-vasıta, bila-hicab) gösterdi. O paha biçilmez hazinelerden hiçbiri gözüne görünmedi (hiçbirini istemedi). Çünkü kulağına o yüce sesler girmişti. Hepsinden geçerek bizzat Yezdan'a talip oldu ve bu yüce gayretinden dolayı bütün enbiyayı geçti.

Cenab-ı Hak onun bu himmetiyle bütün enbiyaya karşı daima iftihar buyurur ki: "O, benim yüzümden başka yüze bakmadı, firakımla canıgönülden ağladı. Onun canı bensiz rahat etmedi, başka kimseyle konuşmadı. O, benimle olduğu gibi, ben de onunlayım. Aramıza kimse giremez. Ben oyum, o da bendendir. Arada ikilik kalmadı, ikimiz bir nuruz.

Bende onu gör, onda beni. Ayrı ayrı iki evde, bir zatız. Görüneni bırak da bizim nurumuza bak ki, bizden uzak düşmeyesin." Her kim burada o ışığı bulamazsa âmâ kalır, sonunda fanilere katılır. Bu deryada o inciye bulamazsan, öyle bir güzel karşısında kör ve sağır mevkiine düşersin! Ekin yeri bu meradadır. Ek ki can cihanında işe yarasın (mahsulünü alasın).

71 Necim suresi 53/17 Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.

MAKALE 69

Bu makalede “Ed-dünya mezraatü'l-âhireti” hadis-i şerifi ifade edilecek ve tefsir olunacaktır. Bu dünyada itaat ve suçtan, hayır ve şerden neye gayret edersen, onlar tohum değerindedir ki orada bitecektir. Nasıl ki bu dünyada mesela, hayır söyler, vefakarlık eyler, yolunda gidersen, padişahın gönlünde sana karşı hayır biter (muhabbet hasil olur), seni huzuruna kabul etmek, rütbe ve makam vermek gibi şeylerle mükafatlandırır. Eğer şer ve fenalık yapar, hainlik düşünürsen, onların cezası da siyaset, ölüm, hadım etmek gibi şeyler olur. Görüyorsun ki burada ekilen tohumlar (yapılan işler) nasıl mahsul veriyorsa, ahiret amelleri de aynı surette mahsul verir. Bu makalede “men tekaddeme ileyte beşerun tekaddemtu ileyhi bizirâ'in ve men tekaddeme ileyte bizirâ'in tekaddemtu ileyhi bi bâ'in ve men tekaddeme ileyte mâşiyen tekaddemtu ileyhi herveleten” hadis-i kutsisi de izah olunacaktır. Meal-i şerifi: “Bana bir karış miktarı yaklaşına ben bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın gelene ben bir kulaç varırım, bana yürüyerek gelene ben koşarak giderim.”

BEYİT

Dıraht u berg berâyed zi hâk in guyed

Ki hod herçi bekâri tu ra hemân ruyed

Meali: Topraktan çıkan ağaç ve yapraklar şöyle der.Efendi! Ne ekersen, o biter. Bunu muhakkak bil. (SAYFA 192)

- 4950 Eğer eker biçersen zengin olur, ekip biçmezsen sefil düşersin. Yakinen (kessin olarak) bil ki bu benlik cehennem ateşidir. Bundakileri bilahare anlarsın. Nârı bırak da nur tarafına git, matemden geç, şen ve mutlu olmaya bak. Tâ ki bu varlık dikenini tamamiyle gül olsun. Her ne kadar parça isen bütün olursun. O kadar çalış ki varlıktan kurtulasın. Ondan sonra Ferkadan'ın (Küçükayı kümesinden iki yıldız) başı üzerine ayak basarsın.
- 4955 Sen bir para madenisin. Fakat gümüş müsün, altın mısın, kalay mı, bakır mı, demir mi belli değilsin! Varlık toprağı içinde bilinmez olmuşsun! Muhabbet ateşi ocağına gir ki, altının topraktan kurtulsun, cevherin meydana çıksın! Ocaktan maksat, ibadet çabasıdır. Ömrünü candan ibadete ayır! Şunun için ki, eğer topraksan altın olursun, boncuksan cevher olursun!
- 4960 Taat ve züht ve takva yolunda kendini donat ki bekanın kaynağı olasın! Çünkü taatten, züht ve takvadan iyi bir şey yoktur. Bu üç şeyden vazgeçme, mertçe dur! (Sebat et!) Dinin sureti budur. Dinin manasını da bu surette ara ki açıkça göresin! Fısk ve fesat da küfrün suretidir. Bunun manasını onda ara! Suret, kafestir; mana, içindeki kuştur. Din kuşunu sakın küfürde ve kilisede arama!
- 4965 Kuşu kendi yuvasında ara! Cahiller gibi şaşkın şaşkın şuraya buraya koşup durma! Padişahı külhanda arama! Tâ ki dilenciler gibi derbeder olmayasın! Padişahı köşkünde ve sarayında ara ki sana lütfedip yüzünü göstere. Ne mutlu o cana ki, ibadeti ihtiyar etti (ibadet yolunu tuttu), dini ibadet sebebiyle kuvvet buldu. Din için uykudan, yemekten vazgeçti; zahmeti, yiyip içmeye tercih etti.

- Gayret ile vücudunu zayıf düşürdü, kötülük ve bozgunculuktan uzaklaştı. Vücudun gıdasına canın gıdasını tercih etti. Dindarlara layık bir surette din yolunu ele aldı. Zikr-i Huda'yı canına gıda; derdi, kendine dermanın ta kendisi bildi. Cisminin eksilmesi, canının artmasını gerektirdi. Saf oldu, tortudan kurtuldu. Gümüş gibi, sadakat ateşiyle yanarak topraktan ayrıldı. 4970
- Nasıl ki maden toprağı maden ocağında kaynayarak saf gümüş olarak meydana çıkar. Salık de Allah yolunda böylece ibadetin meşakkatine seve seve katlanırsa kıymetli canı beden toprağından çıkar, Allah'ın has ve makbul kulu olur. Onun gizli cevheri cisim toprağından kendini gösterir, nihayet tertemiz olarak meydana çıkar. Zahmete katlan ki hazineye konasın, Huda'ya bağlanmakla benlikten geçesin! 4975
- Cenab-ı Hak buyuruyor ki: "Az ibadet, benim yanımda hadsiz hesapsız deneyecek kadar çoktur. Benim yanıma gelen azı, çok bil!" Çünkü bir tane hububat, benim kudretimle kan oluyor. 4980
- (SAYFA 193) Yokluktan daha aşağı bir şey olamazken, o, benim emrimle varlığa nail oldu. Ben yokluktan meydana bir cihan getirdim. Tâ ki görebilenler beni onda görsünler. Tâ ki bu kudrete halk da melekler gibi hayran olsun ve baş eğsin. 4985
- Böyle bir kudretin yanında az şey neden çok olmasın? Boncuk gibi hakir ise neden inci gibi kıymet bulmasın? Nutfe gibi değersiz ve kötü bir sudan ay yüzlü, servi boylu, gönül çelen güzeller yaratırım. Onlara göz, kaş, kıvrık kirpikler, bunlar gibi daha pek çok ziynetler veririm. Güzel suret, güzel ahlâk, tatlı sözleriyle şekerler yağdıran dudaklar ihsan ederim. 4990
- Gönlünden kaynayan ilim deryalarını lisanından cereyan ettiririm. Daha sonra onu yeryüzüne halife yaparım. Tâ ki kenz-i mahfi ondan açığa çıksın. Tâ ki bütün mahlukat miktarınca ondan ilim ve hikmet öğrensün. Büyük küçük, uzak yakın, kimse o hazineden mahrum kalmasın. Havada uçan kuşlar yaratırım, onları çayırlarda, çimenlerde uçururum. 4995
- Bunların hepsini ben yaparım, senin hiçbirinde müdahalen yoktur. Ne taaccüp ediyorsun? Âlemde bunun gibi hayret verici yüzlerce şey seyretmişsindir. Buna benzer ilginçliklerden pek çok şey görmüşsündür. Mesela kendin için (faydan için) bir çok tohumlar ektin. Onların her birini ayrı ayrı ben beslerim. Her birine çeşitli şekiller, suretler veririm. 5000
- Her biri benden yüzlerce nasip alır, bu suretle sizce de sevgili ve istenen olur. Kendin için ektiğin bu şeylerden kıyas et ki benim için ekenler acaba nasıl bereketli mahsul alacaklardır. Bilmezsiniz ben o tohumları nasıl beslerim, onlara ne suretler bahşederim, o emeklerin mükafatı olarak neler ihsan ederim, beyana sığmaz. O, ömrünü benim yoluma sarf ediyor, gece gündüz hayır tohumu saçıyor. 5005
- Ben o tohumları büyütür, o emekleri böyle mükafatlandırırım, çünkü bun-

ları candan, riyasız yapıyor. O sarf ettiği ömre karşılık, kavuşma ve sonsuzluk ihsan ederim, geçicilikten kurtulur. Mutlak keremimden geçici olan ömrünü sonsuz ederim. Tâ ki o vücut yok olmaksızın kalsın. Ömür tohum gibidir. Onu itaat yoluna sarf et (ek) ki sonunda iyi mahsulünü kaldırasın. Birkaç günlük ömrünü ibadet tarlasına saç ki ömrün sonsuz derecede artsın.

5010 Vasılların yolunda sarf edilen ömür için geçicilik ve tükenme yoktur. İtaatlerin ruhu onlara kulluktur. O kullukta yüz çeşit rahat vardır. Sana onlardan bir anda gelecek feyz, yapacağın yıllarca ibadetle meydana gelmez. Gerçi taatten de faydalanırsın, fakat onlardan gelecek sır nurları başka.

(SAYFA 194) Talepsiz oturma ki matlubun sana kavuşa. Sevilensen sevdiğine kavuşursun.

5015 Çünkü istenen, isteyenindir. Bunun aksine az rastlanır, bu çoğunluktadır. Ey akıllı, nadire hükmetme (kıymet verme), çünkü yok olucudur, onu kimse hesaba almaz. Ne mutlu ona ki çalışır, ömrü hayırla, taatle geçer. Eğer bugün dünyada fakir ise, yarın ebediyette o devlet yüzünden sultan olur. Her ne kadar bu dünyada birkaç gün zahmet çekerse de, orada canı bu zahmetlerin mükafatlarına kavuşur.

5020 Gel! Cihan ateşinin ocağına gir ki, bu dünyanın (kevn ü fesat âleminin) kirlerinden temizlenesin. Hak yolunda el ayak vurmak (say ve gayret etmek), Hak'tan yeni yeni ders almak lazımdır. Ayağın buldukça tehlikeden kaç! Ayağın olmadığı (öldüğün) zaman yoldan kalırsın. Elin buldukça ipe (habl-u metin dine)⁷² sarıl! Etsiz kaldığın zaman tutunamazsın! Kulağın buldukça esrar dinle! Kulaktan mahrum bulunduğun zaman seçip ayırma kalmaz.

5025 Gözün buldukça bak, ibret al! Eğriden geç, ok gibi doğru ol! Aklın buldukça öğüt dinle! Öğüt ab-ı hayattır. Seve seve iç! Eğer aletler olmasa bu aşağıların aşağısından o yücelere nasıl çıkabilirsin? Ecelin gelmesinden evvel Hak yolunda çalış! Nefesin oldukça (sağ buldukça) Hak'tan ders almaya bak. Son nefesin çıkmadan ola ki, Huda işlerini düzenler.

5030 Tâ ki Hakk'ın lütfu seni bu karanlıklardan kurtara da, korkusuz bir emniyete kavuştura. Daima ayrılık ateşiyle kayna! Uzaklık derdiyle, uzak kalma yükü altında inleme! Feryat et! Dadısından uzak düşmüş çocuk gibi ki ağlayarak, düşünmeksizin dadısının ardından koşar. Koşmaktan maksadı ona yaklaşmak, ağlamaktan meramı da onu yanına getirmektir. Netice: "Hak yolunda candan çabala ki dokuz kat göğün üstüne çadır kurasın!"

5035 Cenab-ı Hak buyuruyor ki: "Bana bir karış yaklaşına ben arşın yaklaşırım. Eğer bir arşın gelirse ben ona bir kulaç varırım, yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim." Hakk'ın lütfuna kulak ver, tembel olma ki sancağının göl-

72 **Ali İmran Suresi 3/103** Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sınıksız sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.

gesi altında emin olarak oturasın. Dünyada ekilen tohumlara Cenab-ı Hak bu kadar feyz ihsan eder, birine yüz verirse, yere bu ihsanı eden cömert, sana onun yüz mislini verir.

İbadetlerin cümlesi tohum ekmek, otlar ve ekinler üzerine yağmur yağdırmaktır. Bu çaba ile dinin kuvvet bulur. Gayret et, o cömert, sonsuz ihsan sahibidir (emeğin boşa gitmez). Birin yerine bin, yüz bin belki hesapsız verir. Hak Teala bir daneden bir harman verir. Arpa ağırlığınca iyiliğe yüz batman mükafat ihsan eder. Dört arpa ağırlığında bir iyilik karşılığında bir hazine bahşeder, canı ten zindanından kurtarır. 5040

Birader! Bu alışverişte besleyenin aldanmış görünmesi gizli lütuftur. İster ki sen amelde devam edesin. 5045

(SAYFA 195) Senin amellerin hiçtir. Lakin o, onları lütfuna bahane ediyor. Onun işi daima lütuf ve ihsandır. Nuruyla yer gök, dolmuştur. Yokluğa varlık giydirdi, bu varlıktan, bu icattan yüzlerce âlem varlık buldu. Her cihan başka türlü bir ilginç yaratılıştır. Bütün mahluklar onların hayranıdır.

O cihanların biri diğerine benzemez. Şüphe ile kesin gibi farklı ve değişik değişik. Eğer o suretleri saymaya girişsem, uzun sürer, kıyamete kadar bitmez. Hülasa burada (dünyada) ek ve ekmekte devam et ki mahsulünü alarak zengin olasın! Onun yolunda malını, canını, vücudunu feda et ki o dergahtan iki yüz mislini alsın! Her sarf ettiğine karşılık, anbean binlerce hazineye erişesin! 5050

Harcadığın geçici ömre karşılık ebedi ömür bahşeyler. Sen hemen çalış! Ektiğin amel tohumlarını Cenab-ı Perverdigar (rıziqlandırın, besleyen) besler. Seni o vesileyle cennetine koyar. Hakk'ın lütfu ve özeniyle amellerin birer sevgili olur. Onları kucaklarsın. Bu sevgililer topluluğu cennet bahçelerinde etrafında koşuşurlar. Ve sana derler ki: "Ey baba! Gel, ki seni görmekle, şad olalım." 5055

Burada daima birlikte bulunmak üzere şereflendirmenizi beklerler. Duamız makbul oldu da Cenab-ı Hak, seni, oğulların ve kardeşlerine kavuşturdu. Bu sözlere hayret edersin. "Böyle ay gibi türlü evlatlarım nereden oldu Ya Rabbi bana bildir." dersin. Hak Teala cevaben buyurur ki: "Buna dünyada nasıl olur da vakıf olamadın. 5060

Orada ektiğin amel tohumları yok mu? Ben onları besledim terbiye ettim bu gördüklerin onlardır." Dünyada da hal böyle değil miydi? Bir daneden bir ağaç meydana gelirdi, onun meyvesini yerdin. Bir danede bu kadar şeyler nasıl gizlenmişti? Ağaç, dallar, yapraklar, meyve, çimen vesaire. Bu bahs sona ermez, cezadan bahset de onun mahiyeti anlaşılın (amellerin cezası). Gerçi Hakk'ın sanatı evvelce şerh edilmiştir. Cezayı anlatayım da, iyi anlayasın! 5065

Ceza da sanatın kendisidir. Dikkat edersen bu husustaki cehaletin kökünden çıkar, yok olur. Bunu iyi bilirsin ki Hak Teala bahar mevsiminde yarım dikenden bir gülzar vücuda getiriyor. Gene bilirsin ki bir ağaçtan şeker gibi 5070

lezzetli meyveler meydana getiriyor. Bunu bırak da cezayı anlat ki, o, bizim yaptıklarımıza hiç benzemiyor. Bu ceza dediğimiz şey hem sanattır, hem cezadır. Çünkü Huda'nın, senin fiiline giydirdiği surettir.

5075 Bu itibarla ona eser diyebiliriz nasıl ki ceza adıyla da anabiliyoruz. Şimdi bu halin sırrını şerhe geçelim. Ceza nedir ve nasıl şeydir onu izah edelim. Mesela: Bir hayırsız yüksek bir eve tırmanır, bekçi yakalar, kemendiyle ellerini bağlar.

(SAYFA 196) İşte hayırsızlık fiilinin (tohumunun) cezası (mahsulu) bu şekilde bu surete bürünür. Bir kul, padişaha vefakar olur. Padişahın ona, bu vefasına mukabil bir takım mükafat verilir.

5080 At, astar, kaftan, ödül, nişan vesaire. Ekilen tohum (yapılan iş) ki vefa idi, bu şekillerde zuhur etti, mahsul verdi. Şahın huzurunda asker ve komutanları hakkında iyi kötü bir söz söylersin. İyi sözlerine karşı padişahın rütbe, memuriyet gibi ödüller görürsün. Şu halde senin iyi sözlerin şahın gönlünde rütbe, makam şeklini aldı öyle mahsul verdi.

5085 Sonra padişahın kulağına kötü sözlerin vasıl olunca, ayaklarına zincir vurarak hapse gönderir. İşte ekilen tohumların bittiği gibi o fena sözlerin de bu şekilde netice verdi, cezalar aldıkları şekil itibarıyla eser oldular. Bu dünyada iyi, kötü sözlerin ve hareketlerin cezası bu şekilde varlık buluyor. İyiliklerinki kaftan, mal ve makam, kötülüklerinki de ölüm, hapis, zindan gibi şekillerde meydana geliyor. Söz yahut iş bunlara benziyor mu? Ey salık! Buraya dikkat et!

5090 Her ameli buna kıyas et! Cezalarda esas kıyaslanan nedir anla! Taat tohumunun alacağı suret, cennettir, kötü amellerinki de cehennemdir. Taatlerin suretleri (alacağı şekiller) başkadır: yükseği var, ortası var. Suçların nakışı da yüce ve alçak olmak kaydıyla böyledir. Dövme ve öldürme gibi suçların derecelerine göre cehennemde yedi tabaka olur. Ateşleri isyana göre birbirinden farklıdır.

5095 Burada da cezaların düzenlenişi hemen hemen aynıdır. Herkesin cezası günahına göredir. O cihanı bu cihandan kıyas eyle! Hak Teala Hazretleri esas böyle kurmuştur. Kur'an-ı Kerim'de "femen yamel miskale zerratin" buyrulmuştur. Defteri açar okursan halinden haberdar olursun.

MAKALE 70

Bu makalede şunlar beyan olunacaktır:

- (1) “Fe men ya’ mel miskâle zerretin”⁷³ ayet-i kerimesinin tefsiri
- (2) Şu beyan olunacaktır ki, amel defterini yarın okuyacaksın.

Fakat bugün peşin olarak oku ki yaptığın amelleri biliyorsun. “Li yagfire lekallâhu mâ tekaddeme”⁷⁴ mealinden hareketle Cenab-ı Hakk’a onları affettirmeye çalış. Yarına erteleme! Eğer evliyanın gördükleri gibi övünülecek şeyleri görmezsen kesin bil ki yarın da affolunmaz. Çünkü “Ve men kâne fî hâzihî a’ mâ fe huve fîl âhireti a’ mâ”⁷⁵ buyrulmuştur. Meal-i şerifi: “Bu dünyada âmâ olanlar, yani ilahi kudrete, sübhanın sanatına göz yumup da kör gibi yaşayanlar, ahirette de âmâ kalacaktır, belki daha beter şaşkınlıkta olacaktır. (3) Her ne kadar evliyaullahın sözleri zahir ehlinin sözlerine benzerse de, onlarda bir takım sırlar vardır ki zahir ehlinin sözlerinde yoktur. (4) Gerçi evliyaullahın çoğu züht ve takva ve salih amel ile bezenmiştir.

Fakat herkes hakkında hüsnüzanda bulunmamak gerektir ki bunların aksine olarak, görüntüsü harap (amelsiz) (SAYFA 197) bir veli de nadir olarak bulunabilir. Onları herkes tanıyamaz. Çünkü Cenab-ı Hak hadis-i kutsisinde buyurmuştur ki: “Evliyâi tahte kubâbî la ya’ rifuhum gayrî” Meali: “Benim, kubbe-lerim altında gizli velilerim vardır ki onları benden başkası bilemez.” O defter kendindedir. Burada da okuyabilir, kârını, zararını anlayabilirsin. Gece de gündüz de işlediğin günahlar hatırladadır.

Fakat bil ki:

Eğer Huda’dan suçlarına af gelmişse neye korkarsın? Eğer burada iken affolunmamışsa, bil orada affolunmayacaktır. Cenab-ı Hak buyuruyor ki: “Her kim burada âmâ ise ahirette de âmâdır. Dünyada ne halde yaşadınsa o halde ölürsün! Gerek iyi gerek kötü. Kıyamette de kabrinden kalkarken, kabirde ne halde yattınsa o halde kalkarsın!” 5100

Böyle bil ki iyi kötü, gözlü gözsüz nasıl öldüyse mezarından öyle kalkacaktır. Zahir ehlinin sözü budur. Batın ehli de ender inciler delmişlerdir. Her ne kadar bu da ona benzerse de o değildir. Cismin beyanı nerede, canın beyanı nerede. Gönül ehlinin sözleri de her ne kadar halkın sözleri cinsinden ise de, onda yeni yeni sırlar vardır. Onu can kulağıyla dinle! 5105

Tâ ki o nadir sırlardan faydalanasın, her ne kadar sen de o güneşin ışığından doldunsa da, eğer Hakk’ın serptiği nurdan sana da bir şey isabet ettiyse, niçin bu dedikodu karanlığında sürünüyorsun? Saf ve berrak olanı al, tortuyu bırak! Atlas varken âdi beze neye bürünürsün? Çamur içinde bir inci görsen hemen onu çamurdan çıkarıp temizlersin. Çamuru da böyle temizler misin? Belki çamuru incinin üzerinden giderirsin. 5110

73 **Zilzal suresi 99/7-8** Artık kim zerre ağırlığına bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığına bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir.

74 **Fetih suresi 48/2** (2-3) Ta ki Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın, sana olan nimetini tamamlasın, seni doğru yola iletsin ve Allah sana, şanlı bir zaferle yardım etsin.

75 **İsra suresi 17/72** Kim bu dünyada körlük ettiyse ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırmıştır.

- 5115 O söz (ehl-i zahirin sözü) çamur gibidir. Bizim sözümüz, çamura karışmış in-cidir. Eğer sen akli başında, sırta vakıf biriysen, hür yerine köle alır mısın? Hak yanında itikat sahipleri nasıl makbul ise, eşkıya da öyle kovulmuştur. Ezelden o, said; bu, şaki idi. Bu, temiz olmayan o, takvalı idi. Onlarda (gönül ehli, velilerde) galip olan hal şudur: "Salâh sahibi olmak, oruç namaz gibi di-nin kurallarına uymak."
- 5120 Bunların, bu görüntünün dışındaki şeylere, az rastlanır ki namaz, oruç gibi şeylere, ehemmiyet vermezler. O hali, ay tutulması veya güneş tutulması gi-bidir. Bu örnek, bu benzetiş halk içindir. Yoksa o, padişahlar padişahıdır. Onun yaptığı doğru ve mantıklıdır. Takva ehli ondan güzellik toplarlar. O, cihanda tek şah ve hâkimdir. Peygamberler gibi ümmetleri vardır.
- (SAYFA 198) Onun şeriatini Musa Aleyhisselam anlayamadığı için Hızır ondan yüz çevirdi. O garip kural, havasın kuralıdır. Yakın olmayan, o yakınlık tarafına koşamaz. Eğer halka o şeriatı söylesem, yahut yöntem ve bölümlerini göstersem, tahammül edemezler, hep kafir olurlar. Hepsi kötülük ve kargaşa tara-fına giderler. Öyleyse, avama layık söz söyleyeyim. Tâ ki o sözler bu derya-da gemi olsun.
- 5130 Gemiye binerek boğulmaktan emin olsunlar. Onun için az çok muhalif söy-lüyorum. Gerçi ben bu vadide çok sözler söyledim. Fakat havas ondan hata-ya düşmezler. O, Hak tarafından havas için gönderilmiş peygamberdir. Ta ki risaletini aktarıcılara duyursun. O temizden temiz, ariden ari, onun dav-ranışlarıdır. İçin içi odur, başkası kabuktur. Eğer sen sarraf isen, o cevherleri tanır, dünya kadar kıymet biçersin.
- 5135 Onun kıymeti her şeyden fazladır. Her ne kadar o ay, bulut içindeyse de bir kimse padişahı hizmetçisiz, askersiz, bayraksız tek başına görse, onunla aşı-nalığı varsa derhal tanır. İsterse kıyafet değiştirmiş olsun. O kimse derse ki, bütün dünya halkı bunun bendesidir, herkes onun bağışlarıyla yaşıyor. Eğer cehalet ve körlük sebebiyle onu inkar ederlerse, ben katiyyen biliyor ve ya-nılmıyorum,
- 5140 tereddütsüz onun kulluğunu kabul ederim, sevgisini gönlümden çıkarmam. Eğer bir kimse padişahın böyle tanınmayacak şekilde gezdiğini bilseydi şüp-heyeye düşmezdi. Ben yanılmıyorum, belki inancım arttı, herkesi onun tarafına kılavuzluyorum. Bir kimse böyle bir şaha rastlarsa ondan ihtiyaç olmadan on kerre on hazineye nail olur. On lafzını kafiyenin hatırı için söyledim, on ade-di de bir şey mi? Süha Yıldızı o güneşin yanında ay gibi kalır.
- 5145 Azizim! Ay, güneş nedir ki! O asmaya nispetle iki âlem bir üzüm tanesidir. Onun sinesi Huda'nın tahtgahıdır, evliya için ondan daima hediyeler vardır. Herkese lütuf ve sağlık ondan erişir. Ehl-i safanın yemin ve bereketi ondan-dır. Hak Teala daima ona perdesiz olarak görünür, ona eliyle (bizzat) şarap verir. Özetle her şahıs, her ruh gıdasını ondan alır.
- 5150 Böyle şeyh ilelebet bakidir. Bir nefes cemalullahtan ayrı olmaz. Müritleri sa-yısız olursa da, akıllı isen adede bakma! Bil ki, o adet surettedir. Manadan

haberdar olan hepsini bir görür. Ey akıllı! Manada tamamı birdir. Birden çok olan gözlerdeki nur bakışlar gibidir. Gözlerdeki nur, bir nurdur, cisimlerdeki canın bir olduğu gibi.

O fırka (müritler) ilelebet şeyhle beraber olurlar. Birini yolun dışında bilme! Görüntüden geç, manaya bak! Tâ ki bal gibi, şeker gibi tatlı olasın. 5155

(SAYFA 199) Görüntü perdesinden darlık içindesin, esrarkeşler gibi şaşkın ve sersemsin. Eğer bu ağır uykudan uyanırsan, o aradan kurtulur, kenara çıkar-sın. Git, kenarı tut! Sağırlardan ve aralarından çık ki sana canın yüzü hicap-sız görünsün.

O deryaya gittiğin zaman baki olursun! O dildara, o sakiye eş olursun! Baki, baki ile bağ kurar. Anka onun için Kaf Dağı'nda ikamet eyler. "Nurun ala nur" un manası budur ki dini olanın dini artar. Bil ki bu artış manevidir, şekli değil. Çünkü açık, belli değildir. Açık, belli olaydı, zahir olurdu, iyi kötü bütün âlem tutkun olurdu. 5160

Onu görenler bizim gibi divane oldu, evi bıraktı, viraneye göçtü. Âlemi bıraktı; sıkıntıyı, derdi tercih eyledi. Cezayı, nimete tercih etti. Mal ve evi bar-kı Hak yoluna feda etti. Yarayı merheme tercih etti, dilberlerin zülfü gibi pe-rişan oldu. 5165

MAKALE 71

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Âşıklar nezdinde sıkıntı, rahattır; rahat da sıkıntı, zahmettir. Onların hali halkın aksinedir. Nasıl ki, şair Mütenebbi demiştir:

Zerûnî ve'l-fulâtu bilâ delîl

Ve vechi ve'l-hecîru bilâ lisâm

Ve innî esterîhu bi-zi ve hâzâ

Ve et'abu bi'l-inâhati ve'l-makâm

Meal-i şerifi: “Beni sahra ile baş başa bırakın, delil melil de istemem. Yüzüm de öğle vaktinin yakıcı güneşine maruz olsun. Örtüye de lüzum yok. Ben onunla, bununla rahat ederim. Devemi çökertmek ve bir yerde ikamet etmek beni sıkır”.

Peygamber Aleyhisselam bundan dolayı “eşeddi'l-bela ala'l-evliyai” buyurmuştur. Zira bela onlara rahat olmuştur. Öyle ki, bela ne kadar ziyade olursa rahatları da o nispette ziyade olur.

Bu makalede şu da ifade olunacaktır: “Kutub olan şeyh, yerde, göklerde Allah'ın halifesidir. Hakk'ın tecellisi ilkin ona gelir. Sonra derecelerine göre herkese ondan dağılır. Halk bunu bilmezse ona ne zarar verir ve neyi eksilir? O, herkesin hayatının kendinden olduğunu kesin olarak bilir, nasıl ki ağaçlar, meyveler, çiçekler, hep bahardan feyz aldıkları halde bahardan habersizdirler ve bundan bahara bir ziyan yoktur veya bir efendinin köleleri efendilerini bilmezlerse bundan efendiye bir zarar var mı? Efendi biliyor ki, hepsi kendisinin köleleridir. İşte bunun gibi kutub da bütün âlemin kendi mürit ve köleleri olduğunu bilir. Onlar şeyhlerini bilmez ve tanımazlarsa bundan şeyhe bir ziyan gelmez.

(SAYFA 200) Âşıklar belayı isterler, dikenini güle tercih ederler.

5170 Rahatla sıhhat onlara göre sıkıntıdır. Sıkıntı ve çaresizlik de bilakis nimet sayılır. Cümlesi reislikten kurtulmak üzere başlarını feda ettiler. Reislik ve serdarlıktan bu derece ürkerlerdi. Halkın hoşlandığı ve arzu ettiği şeyler, onlarca kusurludur ve sıkıntıdan, mihnetten ibarettir. Bundan dolayı, sen onları bu halktan biriymiş gibi düşünme! Canlarını cananlarından ayrı zannetme! Onlar gökten, yerden, kalemden, her şeyden geçmişlerdir. Onların rahatı elemdedir.

5175 Âşıklara cehennemin en derin yerleri cennettir. Onların zevki de, şiddeti de mihnettedir. O firkanın yemeği açlıktır. Tazelikleri yangın ateşindedir. Onlar, Cenab-ı Halil'e benzer. Ateş ve duman onlara gülistan ve bostandır. Onların gülşen ve reyhanları ateştir, huri ve rıdvanları cehennemin kahrıdır. Git, sen de bir Halil ol ki bela ateşi seni o ziyafete davet etsin.

5180 Enbiyaya bu bela ve mihnetler onun için gelir ki, bunlar onlara göre sıkıntı değil, rahattır, belki padişahlıktır. Dağ mesabesinde olan vücutlarını bela külüngüyle kazmaları ona husumet değil, gizli defineleri çıkarmak isteğindedir. Külüngü sert sert vurmaları içindeki kıymetli cevherleri çıkarmak, vücut ağacını budamaları, meyvesini yemek içindir. Kazıyı, içinde maden bulunan dağlarda yaparlar. Madensiz dağları kazdıkları nadiren vakidir. Belanın, en-

biyaya daha çok gelmesi, derunlarındaki cevher dolayısıyla.

Bu zahmet ve musibetler, sinelerindeki cevherleri meydana çıkarmak içindir. Her kimin genci (hazinesi) çoksa, renci (musibeti) de o nispette çoktur. Her kim rahatta ise, bil ki içinde çer çöp doludur. Nefsin, çaldığı altını saklayan bir hayırsıza benzer, onu tatlılıkla itiraf etmez. Şiddet ve işkence lazımdır ki sakladığı altını çıkarsın. Şu halde nefsi yola getirebilmek için devamlı bir mücahede (mütemadi bir işkence) lazımdır. 5185

Bu cihat, onu dövmek ve sıkıştırmak demektir. Onunla daima böyle savaş! Taliplere böyle hoş gelen bela ve meşakkatler, dünya halkına göre acı ve çirkindir. İbadet, onların arzularına uygun gelmez. Çünkü şeytan onların yollarını bağlamıştır. İyi şeyler onlara istenmeyen ve kötü görünür. Çünkü aşk-ları yoktur. İbadetin tatlı şekeri onlara zehir gelir, çünkü hastalara şeker acı görünür. 5190

Safra onları bu hale getirir, bal onların gözüne nahoş görünür. Safravilere göre şeker acı ve fenadır. Şekeri istemez, daima reddederler. Fakat safra geçince, Hüsrev'in yanında Şirin'in dudakları nasıl tatlı idiyse, şeker de onlara öyle tatlı gelir. Taat ve oruç, sana onun için nahoş görünür ki vücudunda gizli hastalık vardır. Vücut hastalığının o kadar önemi yoktur. Çünkü vücut, nasıl olsa ölecek ve yok olacaktır. 5195

Ruh hastalığı vücut hastalığından daha önemlidir. Çünkü o ebedi, bu geçicidir. 5200

(SAYFA 201) Sıkıntıların kaynağı olan fani varlık olunca, o nedene bağlı olan diğer sıkıntılar da geçici olur. Fakat rahatsızlık ruhta olursa sıkıntılıdır. Her hekimin ilacıyla geçmez. Ancak o hekim tedavi edebilir ki, hikmeti, öğretmensiz, kitapsız, Hak'tan öğrenir. Ruh hastalığından o kurtarır. Eteğini tut! Elin-den bırakma ki,

O hastalık sende yerleşip kalmasın. Tâ ki daima zayıf ve hasta kalmayasın! Hastalık nedir ki? O hekim ölümlere can verir, müzmin hastalıkları tedavi eder. Onun elinden bunun gibi daha yüz binlerce iş gelir, bütün karışık işleri halleder. Dünya ehli, gök ehli canlarının gıdasını ondan alırlar, onun sofrasından beslenirler. Onun kim olduğunu anlayamazlarsa ne büyük zarar? O, bütün yaraların merhemidir. 5205

Sümbül, reyhan, gül, yasemin gibi bütün çimenlerin rengi, tazeliği bahardan değil midir? Halbuki, dallar, ağaçlar baharın bu lütuflarından haberdar değildirler. Süt emen çocuklar da, kendilerini emziren, himaye edenden habersizdirler. Fakat bu habersizlikten bahara veya bakıcıya ve hamiye bir keder var mı? Onlar vazifelerini durmaksızın, düşünmeden yapmakta devam ederler. O ağaçlar ki, bahardan yaprak, çiçek ve meyve alıyor, baharı bilmez ve mahiyetini tayin edemezler. 5210

Bu bilgisizlikten baharın düzeni bozulur mu? O, gene yoluna ve vazifesine devam eder. Kutub ki, bütün âlem halkının efendisi, herkes de onun kölesidir, zengin olsun fakir olsun, herkes feyzi ondan alır. Eğer halk, onun cö- 5215

mertliğin kaynağı olduğunu bilmezse, söyle bakayım, ona ne ziyan gelir? Hiç, o, mertebesinden düşer, fakir olur mu? Padişahlığı, mülkü elinden gider mi?

5220 Hamisini bilmeyen çocuk gibi, gene cümlesi de kulluklarında devam edip giderler. Bilenler bilir ki ondan hayat alıyorlar. Bilmeyenler de bilmedikleri halde kullukta devam ediyorlar. Kesin olarak bilinir ki, bütün eşya onun lütfuyla yaşıyor. Gözünü aç, bunu açıktan gör! Bunu ben bundan evvel de şerh ederdim ki, herkes kesin bilgiyle öğrensin. Fakat gayret beni söylemekten men ediyor çünkü bu esrar incilerini açıktan açığa kimse delmemiştir.

5225 Öyleyse, kimsenin yapmadığını sen de yapma, derdi olmayana ilaç verme! Hiddet üzerine gül dökmek layık değildir. Miske gübre karıştırılmaz. Katı kalbi okşama! Git, hoş olmayanlarla oturup kalkma. Cinsi cinsi olmayanla kimse bir araya getiremez. Şehirli padişah, bedevilerle nasıl oturabilir? Hak Teala, melek, şeytan, insan, hayvan gibi her cinsi kendi cinsi tarafına sevk eder.

5230 Cenab-ı Hakk'ın bir meleği vardır ki, cinsi kendi cinsi tarafına sevk etmekle görevlidir. Bunu işit ve iyi anla! Sakın bu sünnetullahtan (adet-i ilahiyeden) yüz çevirme ki ilahi kanun budur. Onun aksine ne yapsan doğru olmaz. Haydi! Hiç bir kapıyı çalma ki kapı onun kapısıdır.

(SAYFA 202) Yol odur, ondan başkası yolsuzluktur. Onun yerini tutacak bir şey lazımdır ki yaptığın bina bir temel üzerine kurulmuş olsun ve hanen bir şeye benzesin.

5235 Bir uygulama (âdet) ki Huda koymuştur, onu iyi tut! Onu, kullar gibi canı gönülden kabul et! Çünkü onun doğru yol olduğu şüphesizdir. O yoldan başka yolu tutanlar sapkınlıktadır. Bu sözün ucu bucağı yoktur, onu bırak da gene o güzelin özelliklerini açıklamaya devam et! O güzel ki, Huda daima onun tarafındadır. Âşıklar gibi, gece gündüz onu arar. İnsan cisminde bir ilahi sır vardır ki Hakk'ın bakışları daima ona dönmüştür.

5240 Bu dünyayı o padişah için yarattı, hayır ve şerri onun için var etti. Tâ ki onu su ve toprak (anasır) içinde can ve gönül gibi gizleye. Dünyada gizli, aşikar ne varsa, hepsine hayat ondan dağılır. Onun cismi bir burç gibidir, güneş Hak Teala Hazretleri'dir. Nurunu şeyh ve cemaat üzerine o burçtan yayar. Onun kalbini nurların çıkış yeri, ruhunu sırların madeni kıldı.

5245 Hayat gibi ilim ve din de ondan erişir. Akıllara sağlam kanaati o verir. Böyle kimseyi şeyh-i kamil bil ki, o, canları ırmak gibi akıtır. O müritler ki ona candan taliptirler, iki âlemde de onun gibi galip olurlar. Çünkü şeyhleri hakkında iyi düşünce sahibidirler, gözleri daima ona yönelmiştir. Etrafını sarıp dik-katle ona bakarlar.

5250 Dünyada onun yüzünü kible edinerek daima ona secde ederler. Böyle şeyhler ve böyle müritler baki, ona itaat etmeyenler fanidirler. O gafil zümre şeyhin reddettikleridir. Bundan dolayı nihayet varacakları yer sakardır. Bunlar, (böyle müritlerle böyle şeyhler) her yerde, her devirde bulunurlar. Aklın var-

sa bu yolda yürü! Tâ göresin inkar edenler de isteyenler de her zaman böyle şeyhi ararlar.

Şimdi bil ki, kesin bilgi, şeyhtir. Müritleri de güzel düşüncelerdir.

5255

MAKALE 72

Bu makale şunu beyan edecektir:

Kesin bilgi (yakın), şeyh-i kamildir, hüsnüzanlar da (iyi düşünceler) derece derece onun müritleridir: Zan, kuvvetli zan, daha daha kuvvetli zan, hangi zan daha fazla daha farklı ise, o, yakine (şeyhe) daha yakındır, hüsnüzanlar müritlerdir. Yakinden süt emerek beslenir, kutlanır, ona yaklaşılır.

O şeyhle (yakın), o müritler (hüsnüzanlar), sonra gelecek günlerdir. Fakat suretleri deşikendir, anlamları sonsuza değin ayakta kalacaktır.

İnkarcının yanlış zanları, şeyhin reddettikleridir. Onların inkarları kendince artar. (Fî kulûbihim maradun)⁷⁶ Eğer münkirler tövbe eder, ikrar verirlerse şeyh onların inkarlarını kabule dönüştürür. (ulâike yubeddilullâhu)⁷⁷ Böyle münkir olup da tövbe eden kimse ileride şeyhlik ederse müritlerini Hakk'a tez kavuşturur. Çünkü, hayırsızlıktan tövbe etmiş bir kimse eğer şeyh olursa hayırsızları (SAYFA 203) iyi tanır ve çabuk elde eder. Zira kendi de o mektepten pişmiştir, hilelerini öğrenmiştir. Fakat hayırsızlıktan pişmemiş bir şeyh bunu yapamaz. Müritlerin, şeyhleri hakkındaki zanları derece derecedir. Kimininki fazla kimininki noksandır. Bu rütbe ve derecelerin sonu yoktur. Her biri, yakine kademe kademe yakın bulunurlar. Yakinden, fazla nur almış olan zan, yakine daha fazla yaklaşmış demektir.

5260 Müridin hüsnüzanı, katre de olsa o büyük deryaya iltihak eder (yakın deryasına). Kendi, yakın içinde mahvolunca, artık onun zannı da yakın olur. Bundan sonra o mürit, mürit değıl, aynı şeyh olmuştur (inkardan kurtulmuştur). Çünkü o yakın, suretten kurtulmuş, din yolunda mürşit olmuştur. Bütün zanlar onunla ayakta kalıp sürekli gelişmektedirler.

5265 Bundan dolayı, onlar (yakınle zanlar, şeyhle müritler) birbirine yâr ve yardımcı olarak her dertte bir arada ve var olurlar. Hakikatte ise müritler, bizat zanların kendileridir. Yakine kavuşmak üzere kendiliklerinden yola çıkmışlardır. Nihayet, hepsi de yakın oldular, din zevkiyle küfürden (inkardan) geçtiler. Fakat o yanlış zanlar (inkar), küfür, şirk ve şek tarafına bağılı kaldılar.

O zümre, yakinin (şeyhin) kovduklarıdır. İnkarları bundan dolayı her dem artar.

5270 Münkirlerin seyri inkar yolunda olduğı için, inkarları her an fazlalaşmaktadır. İnkâr felaketi onlarda daima yüz binlerce gam doğurur. Cenab-ı Hak "Onların yüreklerinde hastalık var." buyuruyor ki o maraz, azap ve ısırdıklarını artırır. Sonra o müritte olan ve kibir yüzünden bu saadeti inkar eden zan, tövbeye gelir, yüzünü hayra çevirirse, şüphesiz, yakın yolunda seyre başlar.

76 **Bakara suresi 2/10** Kalplerinde münafıklıktan kaynaklanan bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalana karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır.

77 **Furkan suresi 25/70** Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

- O hastalık sıhhate dönüşür, o talip, korkudan emin olur. Bu suretle muradına erer, kadim dostları (ruh aşinaları) tarafına çabuk vasil olur. Belki iyilikte onları da geçer, tarafsızlık tarafına ayak basar. Mesela, bir hırsız hakim olsa (hırsızları takiple ve muhakemeyeyle görevli olsa) her hakimden iyi iş görür. Çünkü onların halini iyi bilir, çünkü o mektepten yetişmiş, o ilimde üstat olmuştur. 5275
- Ama ömründe hırsızlık etmemiş olan hakimden bu kadar isabet ve kararlılık beklenemez. O, kötüler ve eşkıyalarla oturup kalkmamıştır, eğrilmeksizin din yolunda dosdoğru yürümüştür. Salih, emin, iffetli, ibadet ve taati herkesten fazla, saf kalpli, hile, aldatma bilmez, en iyi hallerle donanmış, halkın malına el uzatmaz. Böyle olan hakim ne kadar adil olursa olsun hayırsızların hilelerine vakıf olamaz. 5280
- Ama o hakim ki, evvel hayırsızlıkta bulunmuştur, hayırsızlar onun kahır tuzağına çabucak düşer. 5285
- (SAYFA 204) Hayırsızların tuttuğu hile yollarını inceden inceye bilir. Onların hileleri ona nasıl gizli kalabilir? Fasık adamı da böyle bil ki, tövbe ederek Hakk'ın dergahına yüz çevirince, tövbesi Hak katında kabul görür, yükselme noktasında bir çoklarından fazla zaferlere ulaşır. İrşat mevkesine geçince de müritlerini daha iyi ve daha kolay irşat eder, müritler ondan daha çok nasip alır.
- Çünkü, o, müritlerinin iyi kötü hallerini, eğilimlerini bilir, ona göre işe başlar. Salihle fasıkı ayırt eder, her ikisi de ondan muhakkak faydalanır. Çünkü hepsinin dilinden anlar, her birinin ihtiyacını takdir ve iyi bir surette tatmin eder. Böyle bir şeyh, müritlerini tez yola getirir, gönüllerinden dünya muhabbetini çabuk siler. Nefsin tuttuğu hile yollarını bilir ve gösterir. Tâ ki gayret kılıcıyla onu boğazlasınlar. 5290
- Onların dünya isteğinden el çekmeleri işini kolaylaştırır. Etkili tavsiyeleriyle yemek, uyumak gibi dünyevi rahatları terk ederek ona candan bağlanırlar. Gece gündüz taatte bulunurlar, ibadet tarafına olan rağbetleri anbean fazla-laşır. Onları az zamanda ve kolay bir surette Hakk'a kavuşturur, cahil olanlarına ilim bahşeder. Hazret-i İsa gibi, körleri görür eder, ölüleri diriltir. 5295
- Halkın kendini beğenmişliğini giderir. Onları alçak âlemden, yüce âleme doğru uçurur. Melekler gibi feleklerde gezinirler. İstedikleri daima ve ancak Hakk'a kavuşmak olur. Onun iksiriyle, küfürler iman, kötüler iyi olur. Akıllılara göre imkansız görünen şeyler, taliplerine kolayca ve talebe gerek kalmadan ulaşır. 5300

MAKALE 73

Bu makale şunu beyan edecektir:

Aklen mümkün olmayanları inkar ederler, imkansızlığına emindirler. Çünkü kendilerinden ve beşeriyetten geçememişlerdir. İnsanlık kudreti o zayıfa layıktır ki, “ve hulikal insânu daîfâ”⁷⁸(İnsan zayıf yaratılmıştır) ama o kimseler ki varlıklarını harap etmişler, beşeriyetten ve tabiatlarından soyutlanıp Allah’ta yok olmuşlardır. “Mutu kable en temutu” emriyle ölmeyen evvel ölmüşlerdir, öldükten sonra Hakk’a alet olmuşlardır. Hak Teala kudretini onların suretinden gösterir. Muhammet Aleyhisselam’ın ayı ikiye bölmesi, İsa Aleyhisselam’ın ölüyü diriltmesi, Musa Aleyhisselam’ın asayı ejderha etmesi gibi bütün enbiya ve evliya imkansızlardan bahsederler. Mümkün olanlar da “ve hüve ala külli şey’in kadir” (O her şeye kâdirdir). Eğer akıl imkansızını inkar ederse, her hali, her sırrı inkar ediyor demektir.

5305 Muhakkak der ki: “Merd-i Hak bu imkansızlıkların madenidir. O şahın yanında mümkün olan şeyler leştir. Onun dilinden olağanüstülükten başka şey sudur etmez. Çünkü arzusu daima o tarafadır.” O bunlarla iftihar eder.Yerden, göğe uçar.

(SAYFA 205) Dağlara su akıtır (aşağıdan yukarı), ölümlere ruh gibi hayat bahşeder. Yokluktan sonra yeni yeni cihanlar vücuda getirir ki bu köhne dünya onların yanında değersiz görünür.

5310 Nefesinden çıkan nurun yanında ayın, güneşin ziyaları çok sönük, adeta karanlık kalır. Derdin kendisi onun emriyle deva olur, tortu onun hükmüyle saf ve berrak olur. Ondandır, bunlar ve bunun gibi harikalar meydana gelir. Bunlardan başkası ona göre alelade şeylerdir. O madenden şaşılacak şeylerden başkası ortaya çıkmaz. Çünkü içinde bunlardan başkası yoktur. O, Hakk’ın aletidir. Bu acayip harikaları sana onun nakşından gösteriyor.

5315 Cenab-ı Mustafa Aleyhisselam, İsrâ gecesinde mübarek vücuduyla göklere çıkmadı mı? Emriyle ay iki parça olmadı mı?

O mucize karşısında Ebu Cehil’in taş kalbi demir kesilmedi mi? O şakiye mucize tesir etmedi. İlahi kelimelerden habersizdi (Saadetten nasibi yoktu). Cenab-ı İsa Aleyhisselam’ın temiz nefesiyle ölümler dirilmedi mi? O nefesten körler gözlenmedi, dilsizler dillenmedi mi?

5320 Hastalar, kötürümler ondan sağlık bularak kalkıp yürümediler mi? Düşmanları kahretmek için Musa Aleyhisselam’ın elinde asa ejderha olmadı mı? O asayı denize vurmasıyla denizden tozlar kalkmadı mı? Denizde yollar açarak kavmini beladan (düşman takibinden) kurtarmadı mı? Ümmetin cümlesi de Allah’ın emriyle o yollardan geçerek selamete ermediler mi?

5325 Salih Aleyhisselam dağdan (kayadan) deve çıkarmadı mı? Hûd Aleyhisselam kavmini kasırga ile berbat etmedi mi? Nuh Aleyhisselam tandırdan su-

78 **Nisa suresi 4/28** Allah, sizden (yükümlülükleri) hafifletmek istiyor. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.

lar fıskırtarak sahraları su altında bırakarak kavmini gark etmedi mi? Her peygambere bunun gibi mucizeler verilmiş, her biri ondan belli paylar almıştır. O mucizeleri görenlerden iyilerin iyiliği arttı, fenaların kibirleri fazlalaştı. Vahy-i ilahinin ruhlara tesiri, baharın zemine tesiri gibidir, kimi gül gibi renk ve koku elde eder, kimi de diken gibi zehirli ve yırtıcı olur.

Kimi ağaç gibi çiçekler açar lezzetli meyveler verir, kimi de fena otlar gibi zehir saçar, fena koku yayar. Kimi lütuf kimi bir kahır yansımasıdır. Kimi samimi ve makbul ve latif kimi dinsiz ve kovulmuş ve cimridir. Fena kişiye isabet eden şeyler, iyi de olsa fenalaşır. Nitekim hasta olan kimse, kebab yese dokunur, derdi artar. Aynı yemek sıhhatte olanların sıhhatini artırır.

5330

Onun kuvvetini alır, buna kuvvet verir, buna deva, ona dert olur. Adem'den (a.s.) bu ana kadar hal böyledir: Yüksek, alçak herkes peygamberlerden kabiliyetine göre hisse almıştır. Her peygamber bu türden yüzlerce mucize gösterdi, saadetli olanların imanı kuvvetlendi. Ezelden kovulan münkirlerin de inkarlarını artırdı.

5335

(SAYFA 206) Münkir olanlara ne mucize tesir etti, ne de vahiy. Çünkü onlar ezeli kahırla kahredilmişlerdi.

Aklın varsa bunu idrak et! Tâ ki Rahman, seni şeytandan kurtarsın. Bu sözü canıgönülden kabul et, tâ ki merdan-ı Huda gibi sen de benzersiz olasın!

5340

MAKALE 74

Bu makale şunu beyan edecektir:

Kalem katibin, kılıç gazinin, keser dülgerin elinde alet olduğu gibi, insanlar da Hakk'ın elinde alettir. Aletten meydana gelen her hareket, onları kullananlardan kaynaklanır. Çünkü alet, irade ve tercih sahibi değildir, kendi kendine hareket edemez.

Aletten, iyi kötü ne gibi fiil meydana gelirse, hakikatte o iş, aleti kullanan şahsın işidir ve ondan sudur etmiştir. Bundan dolayı, enbiya ve evliya da Hakk'ın aletleridir ve onlarda yetki sahibi olan Hak Teala'dır. Bundan dolayı onlardan ortaya çıkan hal ve hareketleri Hak'tan bilmeli ve cemelullahı onlarda seyretmelidir. Çünkü "men erâde en yeclise meallâh felyeclis ma'a ehli't-tasavvuf" yani "Allah ile sohbet etmek isteyen kimse tasavvuf erbabıyla sohbet etsin" denilmiştir. İnsan vücudu, su küpü gibidir. Fakat enbiya ve evliyanın vücut küplerinden deryaya yol vardır. O küpte ne varsa o deryadandır. Fakat halk böyle değildir. Onların ceset küplerinin deryaya bağlantısı yoktur. Onlar (halk) surete aldanarak evliyayı da kendileri gibi sanırlar. Bilmezler ki o küp suretinde görünenler birer deryadır.

Bu makale şu ayet-i celileyi de tefsir edecektir: "ve mâ remeyte iz remeyte ve lâkinnallâhe remâ"⁷⁹: "Attığın mermileri kendin atıyorum sanma! Onları atan Allah'tır" Cenab-ı Mustafa Aleyhisselam, ayın bölünmesi mucizesini halka beşer suretinden gösterdi. Bilsinler ki: "Bu nakış, bu suret Hakk'ın iradesine tabi aletten başka değildir. Alet kullanıcısına itiraz edemez. Muhafele imkan yoktur, aleti tutan ve bırakan faildir."

5345

Cenab-ı Hak "vallâhu yakbidu ve yebsut"⁸⁰ buyurmuştur ki, böyle mühim bir meselenin halledildiği malum olsun. Bilesin ki ezelden ebede kadar yapıp eden ancak odur, her ne kadar sana yaptığı işleri aletten gösteriyorsa da. Dünyada her şahıs bir su küpü gibidir. Fakat her küp ummana yol bulup varamaz. Ancak şeyhin vücut küpü ki Hak'tan hayat kazanmıştır, onun deryasına daimi bağlantısı vardır. Onun küpünün denizden tarafa açılmış kapısı vardır. O kapıdan daima deryaya başvurur.

5350

Zahirde görünen şeyhin küpü (cismi) dür. Hakikatte ise onun (Hakk'ın) saf deryasıdır. Onu küp zanneden ahmaktır ve muhakkak ki, o dergahın da kovulmuş kişisidir. Gözünü aç, o küpü derya bil, tâ ki onun dalgalarından inciler elde edesin.

(SAYFA 207) Bundan dolayıdır ki Hak Teala Hazretleri, Habib-i ekrem'ine "ve ma rameyet iz remeyte..." buyurmuştur. Akıllı olan, senin mübarek yüzünde benden (Hak'tan) başkasını görmez, sen her ne derssen, onu benden bilir ve benden işitir.

79 **Enfal suresi 8/17** (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

80 **Bakara suresi 2/245** Kimdir Allah'a güzel bir borç verecek o kimse ki, Allah da o borcu kendisine kat kat ödesin. (Rızık) Allah daraltır ve genişletir. Ancak O'na döndürüleceksiniz.

Dünyada bütün zengin ve yoksul benim yüzümü sende, senin vasıtanla görürler. Bil ki, senden sonra da gelen evliyadan seyrederler. O şahlar, senin neslidir, cümlesi evladın ve hayatının neticesidir. Onlar senin dinin ve şeriatinden doğmuşlardır. Sen dolunay gibi asılsın, onlar senin yansımalarıdır. Kazın yavruları deryada korkusuz yüzerler. 5355

Evliyaullahın sineleri derya kadar geniş, yemleri, gıdaları Hak kelimidir. Senden zuhur eden her şey ondan zuhur eder görünür, çünkü onun duyduğu, söylediği hep sendendir. Onun görmesi, şüphesiz, senin görmendir, o ne söylerse, muhakkak ki senin sözüdür. O, gösterdikleri şeyi senden almıştır, tattırdıklarını senden tatmıştır. Bundan dolayı, onu seven, seni sevmiş olur, onu reddeden de senin reddettiğindir. 5360

Eğer şeker ağzında acı görünürse, sakın şekere kusur bulma! Kendine kusur bul! Çünkü safralımsın. Sende temyiz kabiliyeti yoktur ki! Kuruntulusun. Sana hangi şekeri getirseler fena olur, damağına acı gelir, reddedersin! Mademki, şekerden hoşlanmıyorsun, haydi iki yüzlülüğü bırak da şekerin adını anma! Yalandan, şekeri severdim deme! Çünkü canın ondan zevk almıyor. 5365

Sözün davranışına uysun da hiç olmazsa yalan söyleme! Biz de bilelim ki sözün doğrudur. O kimse ki enbiyayı candan sever, şüphesiz, evliyayı da öyle sever. Hepsi bir nurdan (Nur-ı Huda'dan) olduklarına göre, onları ayrı gören kafirdir. İki yüz ekmeği ayrı ayrı saysan da, yediğin zaman hepsinin tadının bir olduğunu görürsün. Eğer sen de cinler gibi ekmeğin tadını bilmiyorsan, her biri için ayrı bir zanda bulunur, 5370

her ekmeğe onun gibi ayrı bir isim verebilirsin, çünkü ekmeği bilmiyorsun! Sende doğru görür göz olmadığından, sana bir, yüz tane görünüyor. İşin esasına vakıf olmayana göre her ne desen saçma gelir. O kimse ki bire, dört veya ikidir der, aklı olan onunla alay eder. Her kim ki evliyayı enbiyadan ayrı görür o, ya cahildir ya divane veyahut çocuktur. 5375

Büyüklerden biri bir şaşıya "Gel! İçeride bardak var. Al, getir!" dedi. Adamcağız odaya koştu, şaşılık yüzünden bir bardağı iki gördü. Odadan dışarı çıktı, geldi. Dedi ki: "Hangi bardağı getireyim?" Dedi ki: "Orada bir bardak var, iki değil. Odaya gir de bak! 5380

(SAYFA 208) Göreceksin ki bardak birdir. İyi bak da şüphen kalmasın!"

Dedi: "Sen bir diyorsun ama, bardak ikidir. Hangisini getireceğimi bilmiyorum." Tekrar dedi ki: "Bardak iki değil, birdir. İyi bak! Şaşılığı bırak!" Her defasında böyle dedi: "Bu hayaldir, bu fikirden vazgeç!" Fakat mümkün değil, fikrini kabul ettiremedi. Nihayet dedi ki: "Haydi, git! O bardaklardan birini kır da ötekini getir!" Bardağı kırınca da bulamadı, çünkü ikisi birden kırıldı, çünkü bardak esasen birdi. 5385

Gözü şaşı olduğundan biri iki görüyordu. Birini kırınca iksinden de eli boşa çıktı. İşte bunun gibi, evliyaullahtan birini gücendirirsen, hepsini gücendirir- 5390

sin. Onların dininden tamamen uzaklaşmış, kendilerini derununa yerleştirmiş olursun! Hakikatte cümlesini inkar etmiş olursun. Çünkü onlar manen birdirler. Cümlesinin ezeli düşmanı olursun! Bunu eksiksiz artıksız (santimi santimine) böyle bil!

5395 Bir veliye düşman oldun mu, yakinen bil ki dinden boşalmış, küfürle dolmuş olursun! Bunların bir olduğunu anlayan kimse ki, gönlünde nur-ı ilahi meydana gelmiştir. Enbiyanın hepsinin bir hamurdan olduğunu o bilir, diğerleri şüphe tuzağına tutulmuş kuşlardır. Müminler, enbiyanın nurundan pay sahibi olurlar. Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de onlara evliya adını verdi. Şarabın yüzlerce adı olsa da, bade müptelası onlardan bir isim anlar.

5400 Müminin de yüz türlü namı olsa isimlerin değişmesiyle kişi başka başka olur mu? Huda'nın da bir çok esma-i şerifesi vardır, fakat Huda birdir. Evliya, enbiya, müminler, aşıklar, vasıllar, hep bir zattır. Bunlar isimlerdir. İsimler başka başkadır, fakat isimlenen birdir. Enbiyaya bu paye, salihler zümresinin liderliği, Hak'tan ihsan buyrulmuştur.

5405 Cenab-ı Hak Kuran'da "elhakna bihim zürriyyetihim"⁸¹ buyurmuştur. "Ya Rab! Bizi de o zümreye ilhak buyur! Bil ki bunlar enbiyanın isimleridir. Bizden olanlar (ehl-i batın) isim farklılıklarından yanılmazlar. Akı, idraki yerinde olan, o çeşitli isimlerden tek bir isimlenen anlar. Ruhunda temizlik olmayan da isimlenenden geçerek isme bağlanır kalır. O, her isme ayrı bir suret bağlar ki o suretin ona hiç bir faydası yoktur."

5410 O şaşkın, emelden mahrum kalır, nihayet yeri cehennem olur. Mümin ismi esma-i hüsnadandır, peygambere de mümin desen layıktır.

İsimden geç de müsemmaların hepsini bir bil, tâ ki muradına tamamen vasıl olasın. Cisimlerdeki ruh gibi, evlere giren güneş ziyası da birdir. Her kim evde güneşi birden çok görürse, o, dokunuştan etkilenmeyen bir ölüdür. (SAYFA 209)

5415 Ondan dolayıdır ki, Hakk'ın hitabı, o nurdan ebediyyen kuvvet alanlara yönelmiştir. Şahtan doğan, şehzade olur. Nur-ı Hak'tan doğan, söyle; nasıl nazlı şehzade olmaz? Belki o yalandır, asıl şehzade budur. Böyle şehzadelik bakidir, surete bağlı (dünyevi) şehzadelik fanidir. Senin gibi, bir erkekle bir dışiden doğan fani şehzade, senin yanında şehzade oluyor da

5420 Hakk'ın nurundan doğmuş olan böyle bir sır, nasıl şehzade olmaz? Hakkî şehzade budur. Çünkü illiyyin nurundan doğmuştur. Bu soy, nispetledir, şahsından değildir. Böyle nispete erkek, dişi sığmaz. O doğuma ikilik sığar, fakat bu doğumda birlikten başka şey yoktur. "lem yelid"⁸², fani doğumlar hakkındadır. Böyle doğumlardan ikilik fani olur.

81 **Enam suresi 6/87** Babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bir kısmını da. Bütün bunları seçtik ve bunları dosdoğru bir yola ilettik.

82 **İhlas suresi 112/3** O'ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir)."

Şüphesizdir ki, ilim ilimden doğar ve bu doğuşlarla kemale erer. Böyle doğumlara sayı nerede sığacak? Çünkü adet, nur-ı vahdet içinde mahvolur. Ey katip! Eğer yazmaktan usanmazsan, bu kitabeyi candan kabul et! Sana şimdi gönlümdekilerin hepsini canıgönülden söyleyeyim. O gönül ki güzelliğinden dolayı Hak'ın baktığı yer olmuş, nur-ı Hak'la nar (meyve) gibi dolmuştur. 5425

Onda, hayır şer, Hak'tan başka bir şey yoktur. Hak kendini o zerreden gösteriyor. Gözdeki görme nuru gibi o gönülde gizli bir nur vardır. Ona uğra! Hak Teala bir nefes gönülden uzak değildir, gönlüm bir derya gibidir, o deryanın cevheri Hak'tır. Deryanın meyvesi (mahsulü) kıymetli incidir, deryadan istenen de budur. Gerçi deryada iyi kötü, kıymetli kıymetsiz daha yüz türlü şeyler vardır. 5430

Elifba harfleri gibi çeşitli şekillerde, çeşitli cinslerden sayısız hayvanlar bulunur. Fakat hepsinden fazla deryadan beklenen fayda, incidir. O inciler ki dilrubaların ve padişahların itibar ettikleri süsleridir. Şu halde, denizin özeti incidir. Çünkü o, şahlar yanında da istenen ve sevilendir. O derecede ki güzelliğinden dolayı namı değişti de cevher oldu. Nasıl ki küçük sulara çay denir, çoğaldıkça, büyüdükçe adı değişerek 5435

sel, ırmak, nehir ve deniz olarak evvelki adıyla kalmıyor, dönüp dolaşiyor. Bunda hadsiz hesapsız sınırlar vardır. Onlara vakıf olana ne mutlu! Bunu temiz bir samimiyetle okuyanın canı durmaksızın güven bulur. Bundan başkasına bakmayanın, gözü aydın, sinesi nurlanarak Sina olur. Bu söz, semavatın miracıdır, o dama bu merdivenle çıkılır. 5440

Değil gök kubbe denen dama, feleklerin de üstünde bulunan dama... Feleğin damı ondan gıda ve nasip alır onun isteğiyle tuzak kurar. 5445

(SAYFA 210) Bunun gibi, yıldızlarla ay ve güneş de Hak Teala'dan nur ve parıltı toplar. Hak Teala bütün eşyaya muhtaç ve layık oldukları gıdaları eriştirir. Şah olsun, kul olsun. Şahlık melekesi şahlara layıktır. Her birinin çeşitli zevk ve kismetleri vardır.

Süleyman'dan karıncaya kadar herkese tatlı, tuzlu rızıklar verilir. Herkes, kendine ayrılan rızık ve kismete şükredici ve memnundur. O hediyeler hepsinin işini yoluna koymuştur. Karınca o gıdadan kuvvet aldığı gibi, Süleyman da o rızıkla padişahlık buldu. Varlık da, yokluk da ondan oldular. O sofradan herkes kismetini alır. Fakat evliyaya nasip olan zevk arştan, kürsten, doluluktan, boşluktan üstündür. 5450

Arş kim oluyor ki o mezeden yiyebilsin, o şaraptan içebilsin. O, (veliyyullah), o şeyle beslenir ki arşın bekası da ondandır. Yemekte, uykuda Hak Teala onlarla beraberdir. Herkes onunla hayat bulur. Bu beraberlik, geneldir. Fakat büyüklere özel bir beraberlik daha vardır ki onlara mucize olarak verilmiştir. Yemek, içmek ihtiyacı olmaksızın kendilerine yüzlerce meze ihsan edilir. Bu beraberlik, evliyaların seçkinleri iledir ki onlara Rablerinin sundu- 5455

ğu yüksek bir derece, bir özel yardımdır.

5460 Her mümine verilmiş olan ilahi beraberlik ile kanaat etme, haberdarlara verilen birlikteliği iste! Daima böyle söyle. Allah'tan her zaman istediğim "Her ne kadar benden ayrı değilse de bana o didarı bahşetsin ki has kullarını her an onunla ödüllendirir. Her ne kadar bütün halkın hayatı Hak'tan ise de arada ekmek, su gibi vasıtalar vardır."

5465 Arşın hayatı bile vasıtasız değildir, ancak Hak'tan gelen nimetleri vasıtasız alan, kutubdur. O, daima Huda ile ayaktadır, Huda bir nefes ondan ayrılmaz. Yer, gök, kürs, kalem, sema, daima kutubdan ihsanlara mazhar olurlar. Hak Teala Hazretleri müminin kalbinde bulunur, nuru da halka ondan dağılır. Cenab-ı Peygamber bu manayı Hak'tan onun için getirdi ki ondaki manayı isteyesin:

5470 Buyuruyor ki: "Ben yere, göğe, boşluğa, kaleye hiçbir yere sığmam, fakat müminin kalbine sığarım." Hakk'ı o gönülde ara, bul! Hak cihana sığıdı ve sığar. Hakk'ı bir şahıs, yarattıklarını da onun gölgesi bil! Güneşe nispetle zerrinin ne ehemmiyeti olur, deryaya düşen bir avuç toprağın ne kıymeti var? Öyle bir derya ki kalptedir, içine bir avuç çamur karışırsa ne zarar gelir?

5475 Çamur koca deryada kaybolur gider, muazzam derya varken çamura kim bakar? Denizde inci, taş vesaire gibi değerli değersiz birçok şeyler bulunur. Nazar ancak deryayı görür, içindekilere itibar etmez, önemsemez.

(SAYFA 211) Bunun gibi, Hak Teala Hazretleri de bir kalpte mevcut olunca, akil olan bir adam çamura bakar mı? O deryada çamur da olsa onu yok say! Okyanuslarda çer çöpün ne ehemmiyeti olur?

5480 Yüzündeki köpük ve çer çöp gibi şeyler, deryanın namını yok eder mi? Dünyada bunu hangi akıllı söyler? Hakk'ın bulunduğu gönülde çamur da olsa, göz Hakk'ı bırakır da çamura bakar mı? Hakk'ın yanında o, nasıl varlık idasında bulunur, can güneşinin yanında bir zerre, ne olabilir? Yıldızlar güneş varken görünebilir mi? Yahut yüz kantar altın yanında bir arpa ağırlığının kıymeti olur mu? Cihanı yaratanın da yüzü kendini gösterdiğinde bunların kıymeti kalmaz.

5485 Gerçi Merd-i Huda'da eşyayı inceden inceye göstermek kudreti vardır. Fakat halkın halinden bahsetmek onlar için aşağıya inıştır, derece, rütbe sahibi bunu yapmaz. Onun sözleri gizli sırlara dairdir ki o can âlemlerinin de ötesindedir. Eğer gönlünde can sırları varsa, söylediği zaman o şahtan yolun ve menzillerin sırlarını tamamıyla dinlersin ki tam amaç da odur.

5490 Eğer o tarafta işin gücün (meyl ve rağbetin) yoksa bil ki o büyüklükten, o şereften uzaktasın! Onun esrarı senin kulağına nerede girecek, onun nefesi (kelamı) aklına nereden sığacak?

MAKALE 75

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Vasil-ı ilallah olan veli, zaman zaman halk ile meşgul olup halkın gönlünden geçenleri söylerler; ne yediğin, ne yapacağın, geçen sene ne oldu ve bu sene neler olacak... Fakat Hakk'ın seyrine daldıkları zaman dünya halleriyle alâkalı bu türden kerametlerden haber vermezler, kendilerini onlarla meşgul etmezler ki bunlar müşahede halinde gözünün önünde bulunur, onları ayanen görürler, o gaybı görerek haber vermiş olurlar ki bu hal, onlara göre iniştir (çünkü bunlar alelade insanlarda da görülür).

Mesela insanın kalbi riyazat sebebiyle ayna gibi cilalanır, o âlemle (gayb âlemiyle) bağ oluşturur, gönül aynasında kendine o cihanın hali görünür. Nazarı o hale gelir ki, mesela aynayı çarşıya assalar çarşı halkını içine aksettirir, padişahın sarayına assalar padişahı ve saray halkını aksettirir. Bütün insanların üstünde bulunan evliya-yı kiram da Hakk'ın makbulü ve yardımcıları olmalarından dolayı bu kerametler onlardan riyazatsız ortaya çıkar.

Papazlar bile riyazatla bazı şeyleri görebiliyorlar. Ne yedin, ne yaptın, ne yapmak istiyorsun gibi halleri görüp haber veriyorlar. Bu kabilden bazı gaybı müneccimler, falcılar, cinler, periler de tutturabilir. Hülasa, evliyanın kerametleri bunlardan hiçbirine benzemez. O, Hak tarafından kendilerine birer özel yardımdır.

(SAYFA 212) O kerametleri büyükler dinler. Aşağılarda olanlar bu sırra nereden talip olacak? Çünkü ondan uzaktır, o aslı umursamazlar, onların kavuşmadan nasipleri ayrıktır. Rızıklandırandan uzak olan kimse, işin gizli sırlarına nasıl vakıf olabilir?

Kendi halini bir şeyhten dinlerse, o şeyh Huda'ya vasil olmamış bile olsa mesela, "Dün şunu yaptın, bunu yedin." dese onu dinler, gaybı biliyor diyerek ona gönül bağlar. Onun bu sözleri bunun yanında keramet olur, bu türden şeyleri için sırrı sanır. Onun bundan başka hali olmazsa gerçek sırları nereden bilecektir? Gönül, aynaya benzer. Saf olursa gaflet pası ondan silinir.

5495

Onda cihanın nakışı görülür. Halkın sırları ona görünür. Her ne kadar ayna saf ise de bu cihana asılmış olduğundan onda bu cihanın nakışları görünür, haber verdiği şeyler bu cihan halkına ait olur. Her ne kadar ayna saf ise de buraya bağlanmıştı. Nerede o tarafa (o cihana) bağlı olan kimse?

5500

Öyle değil mi ki, mesela ayna bir dükkana asılsa, dükkanın önünden gelip geçen çarşı halkını gösterir.

Bir saraya, bir konağa asılsa, onda da padişahla askeri görünür. Karşısına ne tesadüf ederse onu gösterir, ondan hiç bir nakış gizlenemez. Ayna gibi saf olan gönüller de şüphesiz nakışları gösterir. Bunun gibi, her veli de, her makam da ruhu saf olmak nedeniyle orada bulunanları gösterir, onun sırrı ondan zahir olur.

5505

Arş üzerinde bulunursa, gösterdikleri şeyler arşa ait olur, yere değil. Yerde ise, onda görünen şeyler yere aittir, arşi değildir. Öyle değil mi ki, bir papaz

5510

da riyazat ederek gönül aynasını cilalandırırsa o da gaybdan bazı şeyler söyler; elinde şu var, cebinde bu var diyebilir. Yahut filan öldü, filan kimse şöyle bir şeye kavuştu, der.

5515 Onun haber verdiği şeyler ancak bu kabilden, bu âlemle alâkalı şeylerdir, gayb âlemine genişletilemez. Bu türden olan haberler cinlerde de bulunabilir. Gerçi bunlar da iyidir, fakat derece itibariyle düşüktür. Bu çeşit haberlerde sihirbazların da hissesi, payı vardır, hatta falcıların da. Fakat o merd-i İlahi ki yükseklerde uçar, her dem tecelli nurundan feyz alır. Onun aynasında görünenler bunlardan başkadır. Din ehli olanlar onlardan ilerlemeye mazhar olurlar.

5520 Çünkü o, varlık dağını kazmasız, külünksüz dağıtarak ortadan kaldırmıştır. Haber verdikleri, yüce makamların sırlarıdır. Daima Huda'dan söyler, gayrıdan değil. Çünkü seyri daima o tarafadır. Mazhar-ı Yezdan olan merd-i Huda'yı gör! Onun her hareketi Hak'tandır.

(SAYFA 213) Onda nefsin hakimiyeti kalmamıştır, çünkü o, nefsinde de aklını da azletmiştir. Vücudunda Huda'dan başka hakim yoktur, ondan gayrısını toz gibi silkip atmıştır.

5525 Ne zaman ki o vücutta, Hak hakim olur, artık ondaki nefis günahkarlar gibi suçlu ve kovulmuştur. Nefis, akıl, can, gönül tamamen alettirler. Hepsisi de onun emriyle hareket ederler. Hak Teala Hazretleri kendini onlardan gösteriyor. Dervişlerin halini böyle bil! Bu misalin daha pek çok şekil ve suretleri vardır. Fakat akıllı olan, bu kadardan anlar. Eğer ben cihanın halini açıklamak isteseydim, halkın esrarını açıkça söyledim.

5530 Bu, kimin gönlünün isteği, o, hangi canın arzusudur? Yahut o, dün akşam ne yedi, yahut filan zatın sofrasından ne apardı? Hasılı, dünya hallerini birer birer haber verirdim, gönüller şekten kurtulsun diye. Fakat bu sırlara itibar yoktur, çünkü fanidirler, fani olan şeyler hakirdir, değersizdir.

5535 Cihan fani olunca, cihanın halleri de geçicidir. Bunda şüphe yok. Her kim engin (mütevazi) olursa o, miktarınca (tevazuu nispetinde) yükselir. Arş, kürsü onda zahir olur. Arş ne olacak? Bütün varlık ondadır. Bütün eşya o cevher suretinden hayat bulur.

MAKALE 76

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hak Teala Hazretleri velinin kalbinde yerleşince, velinin cismi her ne kadar var olsa da yok hükmündedir. Nitekim büyük bir harmanda bir tek tane dikkate alınmaz ve hesaba katılmaz. Her ne kadar o bir tane de o harmanda mevcut ise de. Bunun gibi, veliyyullah olan zat da Allah'ın didarı yanında tane gibi kalır. Mevcutsa da yok görünür. Çünkü bütün âlemin gözü taneyi değil, harmanı görür. O harman Hakk'ın deryasıdır. İster vasıta olan velinin suretinde görünsün, ister vasıtasız. O derya bütün yeri ve göğü kuşatır.

Bütün varlık o deryadadır. Nasıl ki, zahiri deryalarda da birçok şeyler mevcuttur. Dağlar, adalar, şehirler, yalılar, hesaba gelmeyen türlü mahluklar vesaire. Fakat gözü olanlar ancak deryayı görür. Ve deryadan bahseder. Onların hepsini deryanın unsurları ve ona bağlı sayar. Onları da hesaba katarak deryaya iki veya üç, beş, on beş demez. Nasıl ki, bir adama etini, derisini, kemiğini, damar ve sinirlerini de dikkate alarak üç veya beş demiyor, bunların cümlesinde bir tek şahıs görüyor, derya da böyledir. Hakiki derya ki, Hazret-i Hak'tır. Batın gözü olan, birden başka bir şey görmez. Mevcudatın cümlesini ona ait ve bitişik parçaları bilir.

Hülâsa, Huda'yı görenler yalnız Huda'yı görür. Huda'yı tanımayanlar yüzlerce, binlerce muhtelif şeyler görür. Bilmez ki onların hepsi birdir, bir vücuttur.

(SAYFA 214) Hak Teala Hazretleri deryadır. Mahlukat, o deryaya nispetle ehemmiyetsiz bir damladır. Bütün mevcudatı deryadaki balıklar gibi bil ki, balıklar gibi o deryadan diridirler.

Deryada balıktan başka sonsuz mahluklar vardır ki her biri başka bir şekil, ayrı bir hilkattedir. Fakat deryada giden kör olursa, derya ona asla görümez. Tesadüfen deryadan eline ne geçerse onu sımsıkı tutar ve daima onun lafını eder. Şöyle bir şey ele geçirdim diyerek, iyi veya kötü olduğunu bilme-
yerek onu anlatır. Bu deryada bütün cihan halkı körler gibi gafletle giderler.

5540

Her biri orada dost kim, düşman kim, açıkça görür. Bu kabilden olan göz orada yüzlercedir. Sayısız diyecekken yüz demişim. Kör, körlüğü yüzünden deryayı göremez. Halbuki, daima beraber yaşıyor ve daima ondan hayat alıyor. Çünkü o aslından bihaber kalmıştır. Fakat detaylara gelince, gözleri çok açıktır. Ama o kimse ki Hak onu seçti ve göz verdi. Onu kendi yakınlık ve vîsaliyle mesut etti.

5545

Güneşin nurunu kereminden ona arkadaş verdi ki eşyayı inceden inceye görsün. O seçkin, Hak nuruyla yerde gökte olanları seçer, temyiz ve fark eder. Hak denizi içinde bulunanların cümlesini görür, kendi miktarınca Huda'dan ders alır. O deryayı perdesiz olarak görür. Çünkü kereminden ona kapılar açmıştır. Hakk'ın nuru onun gözüne yakın olmuştur. O, yerden göğe kadar olanı seyreder.

5550

Öyle cihanlara gider ki, orada cisim yoktur. İsimlenenden başka ne resim var, ne isim. Malumun olsun ki, her makamın ayrı sırları, her mekanın baş-

5555

ka nurları var. Orta halde bulunanların mevkileri de her ne kadar yüksek ise de yücelere nereden uçacak! Her ne kadar o tarafta pek çok makamları varsa da, tarafsız âleminde ön ve son yoktur. Orada sayısız ilginç makamlar vardır. Rabbe vasıl olan son makama kadar.

5560 Son makam orasıdır. Oraya her kim erişirse, ruhu, cismi hep mahvolur. Fakat bu mahv, yok olur manasına değildir. Belki bütün vücutların aslı olur demektir. O makama eren vücut, boncuk gibiyse inci olur, toprak gibiyse altından kıymetli olur. Zerre ise güneş olur. Bunu anlasan harap olursun. Bu harap olmak da mahvolmak manasına değil, son derece örtünürsün, kendinden geçersin manasınadır.

5565 O cemali gören kimsenin gözü; o lütfu, o celali, o kemali gören göz, ondan başkasına alıcı gözle bakar mı? Ondan başka şeyden bahseder mi? Bu, imkansızdır ve olmayacak iştir ki böyle yüceliği bıraksın da aşağılık şeylerle meşgul olsun! Sultanın yakını ve ahbabı, kölelerle beraber bir yerde ikamet edebilir mi? İkbale ve ebedi makama ermiş olanlar zindan hayatını tercih eder mi? (SAYFA 215)

5570 Bu nimetlere nail olan kimse, başka şeylere boyun büker, tenezzül eder mi? Halk, burada (dünyada) onun için bağlanıp kalıyorlar ki ora, dünya gibi göz önünde değil. Ancak oranın vasfını peygamberden işitmişler, onu bir ümit olarak kabul etmişlerdir. Dünya, peşin alışveriş gibidir, ebediyet veresiye. Bu, gözlerinin önünde, o gizlidir. Onu peşin olmadığı için bırakıyorlar, onlara göre peşin olmayan kâr, zarar demektir.

5575 Fakat, ahiret nakdini bu günden elde etmiş olanlara halka gizli olan devlet ayan olmuştur. Bu tacir, artık dünya kârına kanaat eder mi? Zehiri, şeker kim tercih eder? Daima, gecesiz, gündüzsüz, rızıklanır, yiyip içer, fikir yormadan Hak ticareti eder. Onun ticareti Hakk'ın armağanıdır, Hak'la birliktir, ebedi birlik. Saf, ebedi, sonradan oluşma tortusundan ari, hünerliden, abesten uzak temiz bir nesildir.

5580 Bir vahdet ki adetler, yanında yok olur. Güneşin yanında ayla yıldızların yok olduğu gibi o vahdetten, adetler gider (zail olur). O, adetten kurtulmuştur; imdat ondan gelir; onun imdada ihtiyacı yoktur. Vasıtasız lütuflar ondan erişir. O gönle ki o, vuslata sebep olmuştur. Şişeye ve isteğe muhtaç olmaksızın ondan sonsuz şarap içer. Onun emrine can-ı dilden itaat eder. Eğer o, zahiren vekil ise de sen onu vekil olduğu zat yerine say! Bire iki deme!

5585 Vekilin yaptığı, vekil olunanın yaptığı demektir. İster iğnelesin, ister azarlasın, ne yaparsa onun hesabına yapar. O, zahiren naip (vekil), batinen menubdur (vekil olunandır). Bir gör! Çünkü iki değildir. Ruhların cümlesi onun ruhunda konaklarlar. Dilsiz, dudaksız ona yardımcı olmuşlardır. O hazretten ayrı düşecek bir şey yoktur. Çünkü onun ruhunun yakını Huda'dır. Hakikatte onda gören Hak'tır. Çünkü Hakk'ın nuru onun ruhuna dahil olmuştur.

5590 Mümin, Hakk'ın nuruyla nazar ederse, artık ondan, hayır, şer, bir şey gizli kalamaz. Eşyayı Hakk'ın nuruyla, gerçek niteliğiyle açıkça görür. Çünkü,

Hak'tan aldığı ilimle durmaksızın dolan Resul-ı Zîşan, "Erini'l-eşyae ala hakikatihâ" temennisinde bulunurlardı. Hazretin bundan kasdı eşya değildi, hallak-ı cihana kavuşmaktı. Onun nur-ı visaliyle baksın da gözleri ondan başkasını görmesin.

İstiyordu ki: Nur-ı Hak'la kendisini görsün, fakirleri de kendisi gibi sultan etsin. (La uhsi senae)⁸³'in tefsiri budur. 5595

Doğru yolu gören can ne bahtiyardır. Bu nuru Huda'dan sıçramış bil Cenab-ı Peygamber onun için iki cihan sultanı oldu. Huda'ya tamamen vasıl olunca ya kadar bu nur kendisine rehber olmuştur.

(SAYFA 216) O büyük deryayı kendinde gördü ve o hamdü senayı kendine etti.

Herkes isterdi ki varlığından kurtulsun da bu taraftan o tarafsız tarafına adım atsın. Bu varlık aynanın pasıdır. Pastan temizlendiği vakit her şey görünür. Eşya aynanda zahir olur, sinende nur-ı Hakk'ı aşikar görürsün! İyi kötü nakışlar, dost düşman, bütün eşya onda görünür olur. Ruh aynasından birşey kaybolmaz: İsa, Musa, İbrahim, Nuh, 5600

Muhammet Mustafa (s.a.v.) ve bütün enbiya, müminler, aşıklar, veliler. O deryada balıklar gibidirler. Birbirine ziyan vermeden beraberce yaşarlar. Her kim manaya giderse, ayrı olmaz. Onun ruhu Hak ile ebedi olur. Halkı bu tuzak yerinden o kurtarır, eğri gidenleri çeke çeke yola getirir. Tâ ki ayrılığı olmayan kavuşmayı ondan görürler, her an yüz türlü fikirlere kavuşurlar. 5605

Elsiz, sinesiz kucaklaşmalara; dudaksız, kucaksız buselere nail olurlar. Bu gülşende hiç diken göremezsin, kemansız, kirişsiz ezgiler dinlersin. Hasılı; orası bütün emellere kavuşmak yeridir, perdesiz görmeler oradadır. Görme hali geldiği vakit, aramakta olduğumuz vuslat işi tamam olmuştur. 5610

83 "Lâ uhsi senâen aleyk, ente kemâ esneyte alâ nefsike: Senin zatını senâ ettiğin (övdüğün, methettiğin) ölçüde Seni senâ etmeye gücüm yetmez."

MAKALE 77

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hakk'ı görmenin sonu yoktur, taliplere her an yüzü ve tecellisi erişir. Yeterliliklerine göre ki, "Kellimu'n-nase ala kadri ukulihim" denilmiştir. Herkese anlayabileceği şekilde söyleyiniz demektir.

Hak Teala Hazretleri Musa Aleyhisselam'a "Len terani" buyurdu. Musa Aleyhisselam'ın bu isteği, görmekten mahrum olduğu için değildi. O, daha fazlasını istiyordu. Hak Teala buyurdu ki: "Bu görmeyi senden esirgemem. Fakat henüz ona takat getirecek halde değilsin! Eğer talebinde ısrar ediyorsan dağa bak, yerinde durur, sebat ederse sen de beni görebilirsin." "fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkân ve harra mûsâ saikan"⁸⁴ Hak Teala Hazretleri dağa tecelli buyurduğu zaman dağ parça parça oldu. Toz gibi dağıldı ve Musa Aleyhisselam o dehşetten düşüp bayıldı.

Demek ki Cenab-ı Hakk'ın Hazret-i Musa'yı o anda görmeden menetmesi, cimrilik değil, son derece cömertlik ve şefkat eseri idi. Mahluk olan güneş ki, dördüncü kat semada bulunuyor ve bize nuru oradan geliyor. Eğer üçüncü semada olsa cihanı bir anda yakar kül ederdi. Demek ki, güneşin uzakta bulunması keremin, rahmetin bizzat kendisidir. Bize gönderdiği ışık ve ısı, bizim yeter sayacağımız miktardadır.

Ateş de böyledir. Ondan örtü vasıtasıyla faydalanabiliyoruz. Mesela, ya hamama gidiyor veya suyu ısıtıyoruz, hasılı onu zarar vermeyecek şekilde kullanarak rahat temin ediyoruz. Eğer hicap vasıtası olmadan doğrudan doğruya ateşe temas etsek, yanar kül oluruz. Semender olmalı ki örtüsüz ateşe girsin, orada yuva kursun,

(SAYFA 217) tohum bıraksın, semenderden başkası ateşten araç gereçle faydalanır. Musa Aleyhisselam sevgilinin yüzüne sahipti. Fakat Muhammet Aleyhisselam derecesinde bir görüşle o yüzü görebilmek istiyordu. Cenab-ı Hak buyurdu ki: "O didarı senden esirgemem, fakat ona takat getirecek halde değilsin! Sana bahşettiğim miktarla yetin! Onunla beslen, kutlan! O didara kabiliyet kazandığın zaman ona sen de kavuşursun! Eğer sana istediğini vermemek isteseydim, seni o didardan haberdar bile etmezdim ki sen de daha fazlasını aramaz ve istemezdin. Benim cömertlik ve keremimin sonu yoktur ki istemeden ve aramadan bahşediyorum, talep edenlerden esirgemeyeceğim elbetteki apaçık ortadadır. Kendi varlığını düşün. Onu benden istemeden seni yarattım, sana hoş geleceğini bildiğim türlü nimetleri sen istemeden verdim. Bir kerim ki istetmeden bu kadar nimetler bahşeder. Şüphe yok ki isteyenlere kat kat fazlasını verir. Şimdi ey Musa! Seni o didardan haberdar ettim ve ona talip kıldım. Zanneder misin ki, seni ondan mahrum ederim? Kesinlikle bil ki, o ve onun bir çok misli sana verilecektir."

İlahi lütuf, diğer insanlar için de böyledir: Mademki onları da evliya ve yakın

84 **A'raf suresi 7/143** Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin." dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, "Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim" dedi.

olanların makamlarından haberdar etmiş, o makamları onlara da talep ettirmişti. Şüphe yok ki o makamlara onlar da er geç erişeceklerdir. Dünyada olmazsa ahirette. Gerçi Huda'dan görmeyi dilerse, onda daha başka çeşit görmeler de vardır.

O her dem başka surette kendini gösterir. Çünkü her talibin başka kabiliyeti vardır. En yüksek kudret ve kabiliyeti o kuluna verir ki, o kulu düşmüşleri tutsun kaldırsın. Kuluna bu güven yolunda beka tarafına koşacak kudreti bahşeder. Canı, fanilikten kurtulduktan sonra beka âlemine atılsın diye... Bekada yeniden bir yol olur ki o yol, varlıksız menzil tarafına gider. 5615

Ondan sonra bu seyre devam eder, hali dembedem değişir. Bu seyirde hiçbir zahmet ve ağırlık yoktur, çünkü ruhun yolculuğu elsiz ve ayaksızdır. Hakk'ı görmenin binlerce mertebesi vardır. Hak'tan herkese layık olduğu mertebe verilir. Cenab-ı Kelim, Hak Teala'dan görme talebinde bulundu. Hak Teala Hazretleri cevap olarak buyurdular ki: Senin merteben budur, haddini aşma ki benim didarım sana ağır gelmesin. 5620

Bir beyit açıktır. 5625

Serçe kuşuna doğanın yiyeceğini verirsen besleneceği yerde zayıf düşer. Belki de hazmedemeyerek ölür. Hiçbir kimse dostuna suikast eder mi? Ben kendimi sana merhametten dolayı uzak bulunduruyorum, ışığımla şu dervişi yakmayım diye. Benim uzaklığım cömertliktir, cimrilik değildir: Eğer yüzümü tamam gösterirsem mahvolursun!

Yüzümü herkese kendi miktarı nispetinde gösteriyorum. Fazla görünürsem derhal yanar. Güneşe baksana! Nurunu, hararetini yeryüzüne dördüncü kat semadan gönderiyor. Eğer bir an üçüncü semadan parlarsa, bu âlemi bir anda yakar kül eder. 5630

(SAYFA 218) Hak Teala Hazretleri güneşi, merhametinden dolayı bu kadar uzakta bulunduruyor, harareti bu dünyayı yakmasın diye. Ateş de böyledir. Eğer halk ondan hoşlanıyorsa, yanına perde ile (vasıta ile) varıyorlar da ondan.

Ateşin rahatlığına vasıta ile nail oluyorlar. Onun dostluğu vasıta ile oluyor. Ondan perde arkasında ısınırlar, perde olmazsa ateşten kaçarlardı. Eğer ateşle aracısız temasta bulunsalar, yanarlardı, mahvolurlardı. Ateşe karşı perde olarak kullandıkları şeylerden biri sudur, ateşin hararetinden bu vasıta ile faydalanırlardı. Eğer ateşe perdesiz girseler, odun gibi yanar, kül olurlardı. 5635

Huda'nın yüzünü engellemesi cimriliğinden değil, cömertliğinin kemalindedir. Bu uzaklık bağış ve merhamet eseridir. Çünkü o yakınlıktan zahmet vardır. Cenab-ı Hak, Hazret-i Musa'ya "Len terani" buyurdu. O görmeye tahammül edemeyerek mahvolmasın diye. "Ya Musa! Senden uzak bulunmaklığım, seni sevdiğimdir. Çünkü bu nurun hararetine dayanamazsın! Eğer gönlüne şüphe gelirse dağa bak! Gör ki, tecellinin etkisinden nasıl tuz buz olur." 5640

Hakk'ın tecellisine dayanamayarak dağ pare pare oldu, toz gibi havaya da- 5645

ğıldı. Yolunda sebat et, uyuma! Bu kapı ihtiyatla açılır. Ben sana tedricen kabiliyet veririm, nihayet o sır, sana da parlar. Süt emen çocuğa başlangıçta ekme verirse, ona gıda olacak yerde ölümüne sebep olur. Şüphesiz o yüzden annesi de ölü.

5650 Fakat sütle beslenerek kafi derecede kuvvetlendikten sonra her türlü yemekleri yiyebilir. Sen de ey Musa, vuslat kapısı açılıncaya kadar hicran sütüyle kanaat et! Bu merdivene kademe kademe çık ki, asumana kadar rahat rahat çıkasın. Bizim yüz bin yüzümüz vardır, her birinin tesiri başkadır. Biz, sana cansız ve bitki âleminde iken tecelli etmedik miydi ki, bu tarafa gelesin diye?

5655 Nihayet o tecelli sebebiyle hayvan oldun, insan oldun, melek olarak feleklerin sakinleri sırasına girdin. Bizim o tecellilerimiz derece derece idi. Nihayet şimdiki mertebeye eriştin. Gene böylece bizden görmelere nail olacaksın ki, başı sonu yoktur. Didarlar arasında şark ile garp arası kadar büyük farklar vardır. Sen zannetme ki, Musa Aleyhisselam didara nail olmamıştı.

5660 O, nail olduğu nimetler didar değil miydi? Allah'ın peygamberi değil miydi? Hiç padişahını görmemiş elçi tasavvur eder misin? Bu, olamaz; olur diyen yalan söyler. Çünkü böyle bir elçi halk arasında yalancı sayılır, hangi tabakaya mensup olursa olsun. Musa Aleyhisselam da didara sahipti, fakat Huda'dan daha fazlasını istiyordu. Tâ ki Cenab-ı Ahmed-i Muhtara ihsan buyurulan mertebeye çabucak kendisi de vasıl olsun.

5665 Onun Hak'tan istediği böyle bir görmeydi. Cenab-ı Hak buyurdu ki: "Şimdilik o ru'yeti (görmeyi) arama!

(SAYFA 219) Sana verdiğim bu ru'yete şükret, can şarabını iç, onunla neşelen! Ondan kuvvet bulduktan sonra emin ol ki, o ru'yet sana da nasip olacaktır. O didara kavuştuğun zaman ondaki sırra söylemeden vakıf olursun. Sen istemedenden de ben onu sana verecektim. Tâ ki Mustafa (s.a.v.) ile aynı mecliste oturasın.

5670 Ben seni böyle bir didarın varlığından haberdar eder miydim? Yahut hatırına getirir miydim? Onun için gösterdim ki talip ve o menzile candan istekli olasın. Sualsiz, talepsiz bu kadar gıda ihsan ediyorum. Daha fazlasını vermez miyim?" O ki istemeden çeşit çeşit armağanlar bahşeder, gör ki isteyenlere neler ihsan edecektir. Senden talep vuku bulmaksızın seni var ettim, hayat bahşettim, hadsiz hesapsız nimetler verdim.

5675 Midendeki elverişli yiyecekleri aratmadan, bekletmeden gönderdim. Sana nimet olarak verdiğim o nimetlerden senin haberin bile yoktu. Sana, istemedenden yüz binlerce, belki sayısız nimetler hazırladım. Kuvvetlenesin, güzel endam sahibi olasın diye leziz ve gıdalı yiyecekler verdim. Türü giyecekler, leziz içecekler, tatlı ve tuzlu nefis yiyecekler.

5680 Yerde gökte bunlara benzer pek çok şeyler yarattım. Cihanı güneşle aydınlattım. Tâ ki onun nuruyla hoşça yürüyesin ve halkı kolayca göresin! Karanlık gecede ve aydınlık gündüzde yerde gökte olanları seyredesin! Daha ötesinde akla, fikre gelmeyen pek çok şeyler yarattım.

Ben bunların hepsini sana istemedim. Mademki diğer makamları istiyor, diğer kerametleri talep ediyorsun. Seni noksandan kurtarıp tamamlamak için sana verilen yüz mislini vermez miyim? Neden benim hakkımda kötü düşünüyorsun (şüphe ediyorsun)? Neden emrimi boş telakki ediyorsun!

5685

MAKALE 78

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hak Teala Hazretleri bütün lütuf ve merhamettir ki, “sebakat rahmeti gazabi”⁸⁵ buyurmuştur. Zahirde kahır ve mihnet görünen şeyler de hakikatte lütuf ve merhamettir. Anne ve babanın çocuklarını dövmesi de öpüp okşaması gibi şefkat ve muhabbet eseridir. Kin ve düşmanlık alameti değildir. Mecazi olan ana baba böyle olursa, Halık-ı mutlak hazretleri -kıyas et ki- ne kadar merhametlidir. Şunu da ifade edecektir ki, Hak Teala Hazretleri insan ile cini ibadet için yarattı ki: “Ve mâ halaktul cinne vel inse”⁸⁶

İns ile cinin yaratılmasından amaç ibadet olunca, kulluğunu burada yapmayanlar cehennemde yapacaktır ki maksud-ı ilahi ortaya çıksın. Lakin burada tez kabul olunur, orada geç. Ve şu hadis-i şerif şerh edilecektir: “Ene inde zanabdi bi...”

(SAYFA 220) Ben lütuf menbaıyım. Benden bağış ve keremden gayrı bir şey meydana gelmez.

- 5690 Bardakta ne varsa, dışarı onu sızdırır. Şekerse şeker, zehirse zehir. Benden meydana çıkanlar, bana layık olan şeylerdir. Ben sırf lütufum. Göklere yıldızları ben verdim, zemine gülzarları ben ihsan ettim. Yerde gökte, insan, melek, benden yüz binlerce armağan alırlar. Evliyaya olan ikramım, bundan fazladır. Çünkü başlangıçta arzulananlar onlardır.
- 5695 Onlar ezelde seçilmişlerdi, gökleri, zemini onlar için yarattım. Şu halde, âlem vücut, onlar (veliler) candır. Ten fani, can bakidir. Bizim işimiz onunladır. Çünkü onun ruhu bizdendir ve bizim emrimizi candan kabul etmiştir. Yaratmaktan maksadım da bu idi ki onlara kulluk ettireyim.
- 5700 Gece gündüz candan ibadet etsinler, kötü olan şeyleri gönüllerinden çıkar-sınlar. “Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya’budûn”⁸⁷ ayetini oku! Ve bunu iyi bil ki, cihan halkının yaratılışındaki amaç, Huda’yı zikir ve ona hizmet olunca Hakk’ın rızasını ibadette ara! Tâ ki sen de onun maksudu olasın. Dünyada senden istenen de ibadettir. Eğer burada cehdedip bu vazifeyi yapmazsan,
- 5705 ahirette yerin cehennem olur, ihmal ettiğin kulluk vazifeni orada yapmaya mecbur olursun. Cehennemde sıldkla ağlar ve inlersin. Canıdilden yalvarırsın. Tâ ki ilahi istek yerine gelsin. Bunu anla da Hakk’a sığın! Kesin olarak bil ki, Huda’nın isteği, halkın, kendisine kıyamete kadar ibadet etmesidir. Veliler, cihana her ne kadar cihandan sonra geldilerse de cihan onlar için yaratılmıştır.
- 5710 Cisim olarak (zamanen) âlemden sonraysalar da manen âlemden evvel mevcut idiler. Ağaç, her ne kadar meyveden evvel vücuda geldiyse de, bahçıvanın ağaç dikiminden kasdı meyve idi. Şu halde meyve, bahçıvanın düşün-

85 **Hadisi kutsi** Sebakat rahmeti gazabi “benim rahmetim gazabımı geçmiştir.”

86 **Zariyat suresi 51/56** Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.

87 **Zariyat suresi 51/56**

cesinde ağaçtan evvel mevcuttur. Haberdar isen bunu anla! Haydi! Suretten geç, manayı tercih et! Tâ ki fikrin, görüşün sağlam olsun. Çünkü cihanın meyvesi onlardır. Şüphe yok ki, onlar yakınlık semasına yükselmişlerdir.

Gerçek devlet ve sevgilinin güzel yüzünün devleti onlarındır, rahmet ve nur da onlara nasiptir. Yer ve gökten maksud-ı yezdan, onlardır, bizzat yer ve gök değildir. Artık düşün ve kanaat getir ki: Cenab-ı Hak insanlar hakkında hayır murat eder, şer istemez. Sen niçin Huda hakkında kötü düşüncede bulunursun? Kötülerden uzak durması da cömertlik ve lütuf eseridir. Her kim Huda hakkında güzel düşünce beslerse ona Huda tarafından, düşündüğü şey verilir.

5715

Cenab-ı Hak buyuruyor ki: Herkesin benim hakkımdaki zannı (benden umduğu şey) ne ise ben daima onun zannı üzereyim.

5720

(SAYFA 221) Zan, cisimdir, ben onun canıyım. Sen o zannı vaki olmuş gibi kesin bil! Ben o iyi düşünceye mükafat olarak yüz can bahşederim. Can nedir ki, sonsuz ömür veririm. Hak Teala buyuruyor ki: "Ben kulumun zannı yanındayım. Herkesin zannına göre bulunmayı adet edinmişim. Onun gönlüne o zannı benim ilham ettiğimi bilsin,

benim bahşedeceğim lütfü o zandan anlasın. Öyleyse hüsnüzanları Hakk'ın resulu ve müjdeleyicisi bilmek lazımdır ki Hakk'ın, kullarını kendi tarafına davet etmesidir. Ben daima o zannın içinde gizliyim. Ki zaten ben canım, iyi düşünce de benim suretimdir (cismimdir)." Bunu şerh ederken bir daha tekrar edeyim ki: "Cenab-ı Hak'tan lütuftan başka bir şey gelmez. Lütfü da lütuftur, kahır da. Cenab-ı Hakk'ın kahır suretinde görünen lütufları, döve döve helva yedirmek kabilindendir.

5725

Cehennem azabı, ancak kulları ıslah (yola getirmek) içindir. Yoksa o, bir kimseye fenalık istemez. Cennetin güzel yüzü karşısında, cehennemın çirkin çehresi kahır ve gazap görünürse de ikisi de lütuftur. Art niyeti bırak! Hak'tan müminlere fenalık gelmez. Eğer sana bir fenalık gelmişse, onu, kendin yapmışsındır. Bunu niçin Hakk'a isnat etmelidir. Kur'an-ı Kerim'de "Ve ma zalamna..."⁸⁸ ayetini oku! Gör ki, zulmü kendine kendin yapıyorsun!

5730

Baba, çocuğunu niçin tokatlar, ayağına niçin bukağı vurur? Bütün o kahırlar çocuğunun hayrı için değil midir? Evlada babasından iyi kim dost olabilir? Demek ki dövmek, onu ıslah içindir, kin ve husumetten değil. Babanın, evladına olan hiddet ve şiddeti sevgisindedir. Yoksa, hangi baba evladına eziyet eder? Hak Celle ve Ala Hazretleri de kullarına dünya ve ahirette böylece hayır murat eder.

5735

Şüphe yoktur ki, o, babadan daha çok şefkatlidir. Hatta babadaki şefkat de ondan gelmiştir. Baba ne almışsa Huda'dan almıştır. Kendisi arada vasıtaadır. Yoksa bütün alıp sattığı Huda'nındır. Babanın rolü nedir? Kendi zevki için bir kadınla yattı, yalnız idi, kendi keyfi için kadınla evlendi. Ona o zevki ve-

5740

88 **Bakara suresi 2/156** Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

ren, o ihtiyacı hissettiren de Cenab-ı Hak'tır. Bir damla meniye ana rahminde çocuk sureti veren de Hallak-ı Teala'dır. Babanın bunda da bir etkisi yoktur.

5745 Sani'in yanında baba kim oluyor ki Hak'la beraber onun da adı anılsın. O işte baba da hayrettedir ki: "Bir katre meniden böyle bir insan yaratmak ki-min işidir? Böyle iğrenç bir suya âlemi hayran edecek derecede güzel suret veriyor, bu ilim ve bu sanatta onun ortağı, benzeri ve yardımcısı da yoktur." diye. Mademki bunların hepsini o yapıyor, demek ki bütün eserler onundur ve o, eserleri hakkında herkesten şefkatlidir.

5750 " innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn "□ anlamınca, "Her şey sonunda ona döner." Ondan gelen her şey ona geri dönecektir, tereddüdü bırak! Bunu kesin bil! Şüphe yok ki, Hallak-ı Kerim, seni yoktan yarattı, yarını yüce (ulvi) âleminden, yarını aşağılık (süfli) âleminden aldı.

(SAYFA 222) Yüce kısmın yüksek göklerden, aşağı olan kısmın da aşağı yerdendir. Aklınla imanın, gök nurundan, küfür ve ihtiras zulmetleri de yer toprağındandır.

5755 Her iki kuvvet de seni kendi tarafına çekmek, rakibinin elinden almak ister. Nihayet hangisi galip olursa sen onun malı olur, onun hükmü altına girersin. Şu halde Hakk'a talip olan cana ne mutlu! Her neye talip isen, sen osun! Can peşinde isen, kesin olarak bil ki: Cansın! Bu bahsin tükeneceği yok, sen gene evvelki bahsine dön! Hakk'ın sanatı ve eserleri hakkındaki şefkatini izah eyle! (Hak Teala) sana yüz babadan şefkatlidir.

5760 Baba, duasında evladı için hayır temenni ettiği zaman, Hallak-ı Teala güler, ona der ki: "Sen, evladına benden daha şefkatli misin? Sen, ne yaptın, ona ne emeğin geçti? Hepsini veren benim, ben ona senden şefkatliyim. Sen boşuna müdahale ediyorsun, git, aradan çık! Ona benden fazla merhamet edecek yoktur. Onun cismini topraktan ben yarattım, tertemiz nurumdan ona can ve akıl verdim,

5765 daha neler verdiğimi ben bilirim. Beka diyarında da neler vereceğim. Çünkü onun biricik yaratıcısı benim. Sen ne bilirsin? Git, onu bana bırak! Ona dünyada büyük mertebe verdim. Öldükten sonra da daha âlâsını veririm."

MAKALE 79

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Musa Aleyhisselam yalvarışında dedi ki: “Ya Rabbi! Adem evlatlarını yokluktan vücuda getirdin, taze fidan gibi vücutlarını cihan bağında itina ile terbiye ettin. Cismi ile yolu mükemmelce tamamlanınca de ecel satırı ile doğrar, yok edersin, bundaki hikmet nedir? Doğrusu buna benim yüreğim yanar ki, bu kadar rahmetten sonra bu felaket niçindir?” Hak Teala Hazretleri buyurdu ki: “Ya Musa, sabreyle! Sabır her müşkülü halleder, vakti gelince anlarsın!” Bir müddet sonra orak zamanı geldi. Musa Aleyhisselam orağını çekti, ekinlerini biçmeye koyuldu. Hak Teala buyurdu ki: “Ya Musa! Bu ekinin ektin, besledin, kemale erdirdin! Yazık değil mi ki biçip harap ediyorsun?”

Musa Aleyhisselam cevap olarak dedi ki: “Ben onu bunun için (biçmek üzere) ektim, besledim, meydana getirdim ki, tanesini samanından ayırayım da kulların onunla gıdalansınlar.” Cenab-ı Hak buyurdu ki: “Ben de insanları emel orağıyla biçiyorum ki, ruhları bu aşağılık âlemden kurtularak semaya çıksın ve nuruma karışsın. Bundan büyük fayda olur mu?”

Hazret-i Musa yalvarırken dedi ki: “Ey kerem ve merhamet sahibi yaradanaum! İnsanları lütuf ve bağışlarıyla yarattın, İrem bağları gibi süsledin, (SAYFA 223)

dışta ve içte kemale getirdikten sonra ölüm kılıcıyla birer birer boğazlarsın. Ey kerem sahibi Rabbim, bu kadar lütuf ve keremden sonra onları paramparça etmekteki hikmetin nedir? Ya onlara hayat vermemeliydin, veyahut öldürmemeliydin.” Cenab-ı Hak buyurdu ki: “Bu suali bırak! Sabret ki, sabır ile her arzuna nail olursun. Benim işlerim aklın sınırları dışındadır. Kusursuz bir akla sahipsen buraya baş koy. (teslim ol!)”

5770

Madem ki, emir ve fermanıma tabisin, her ne dersem candan dinleyeceksin. Kabul edeceksin. Bu müşkül gördüğün zor iş sana hallolacaktır, benim hikmetim senin dilinden ırmak gibi akacaktır. Varlığın hikmeti sana ayan olacak, korkulardan emniyete kavuşacaksın! Sıkıntılar içinde gizli rahatlar, saf yokluk içinde sonsuz ömür göreceksin! Ben bildirmezssem, benim işime nereden akıl erdireceksin, ben irşat etmezsem yolunu nasıl doğrultacaksın?

5775

Benim ilmim sonsuzdur. Sana dünyada ondan pek az bir şey verdim. Ve onu senin çaban ve gayretin olmaksızın verdim, gene de sürekli artırırım. O âlemden sana, faydalanacağın kadarını verdim ki ondan faydalanasın. Eğer ziyade verirsem, seni zarara uğratmış olurum. Onun için anlayacağın miktarda verdim. Benim işime kim müdahale edebilir, sırrımı hangi sınırlı fikir-liler kavrayabilir ki?

5780

Öyleyse, sana verdiğim bu aza kanaat et, şükreyle! Ta ki bunlara mükafat olarak ilm-i ledün vereyim. Tâ ki az ilmin sınırsız, sayılı ömrün sonsuz olsun.” Musa Aleyhisselam, Hak Teala Hazretleri’nden bu hitabı işitince suali, cevabı bıraktı. Yüzünü acziyetle kulluk tarafına dönderdi, düşkünlüğü yüceliğe tercih etti. Gece gündüz tevazu ve alçak gönüllülük, sıdk ve niyazla ibadete koyuldu.

5785

Tâ ki Musa’nın hasat zamanı geldi. Musa Aleyhisselam ekinlerini biçmeye

5790

başladı. Cenab-ı Hak buyurdu ki: “Ya Musa, bunları niçin biçiyorsun? Ekip, besleyip bu kadar zahmetlerle meydana getirdiğin bu mahsule yazık olmuyor mu?” Dedi ki: “Ya Rabbi! Biçmezsem bundan nasıl faydalanabilirim. Eki- len biçilmezse halk, gıdayı nereden alacak, gıdasız yaşanabilir mi?

5795 Cansız iken terbiye edilerek bitki oldu. Şimdi bu biçmekten de birçok fayda- lar meydana gelecek. Bu mahsullerden sayısız işler ortaya çıkacak, seyrinde devam ederek ahade kadar gidecektir. Hamur olacak, ekmek olacak, insan vücuduna karışarak akıl ve can olacak. Akıl ile can da Hak yolunda giderler- se fani olarak Hakk’a katılacak, nihayet, ilk çıktıkları gibi asıllarına dönerek seyirleri sona erecektir.

5800 Bu işi, (biçme işini) bu manaları düşünerek yapıyorum. Bundan dolayı kötü bir iş yapmıyorum.” Cenab-ı Allah, Musa Aleyhisselam’a sordu ki: “Ey naz- lı kulum! Sen bu sağlam düşünceyi benden almadın mı?

(SAYFA 224) Bütün akıl ve idrakin benden değil mi? Bilmiyor musun ki bunlar be- nim yanımda küçük ilimlerdir. Niçin demezsin ki benim hikmetim o hudut- suz hikmet yanında naçiz ve hakirdir. Çünkü o, bu sınırsız deryadan bir kat- redir. Senin hikmetin de güneşin yanında bir zerredir.”

5805 Burada bir beyit açıktır.

Gözünü aç ve onu kesin olarak bil ki: “Ben de halkı bunun için öldürüyorum. Öldükten sonra o hayata kavuşsunlar ki, onda artık mihnet ve ölüm yoktur. İsterim ki, herkeste ne varsa onu artırayım. Diken varsa gül edeyim.

Fani olduktan sonra ebediyet ülkesinde onun sınırlı ömrünü sonsuz kılayım.

5810 Ona keremimden ihsan edeceğim şeyleri binlerce sene saysam tükenmez. Vereceğim hediyelerin en küçüğü cennettir. Cennette ona bahşedeceğim ar- mağan ise, açıklamaya sığmaz. Eğer salıkların benden alacakları armağanla- rın zevkenden padişahlar haberdar olsalardı kul olurlardı. Padişahlık, salta- nat, taç, taht, hizmetçi, büyüklük, her şeyden soğurlardı.

5815 Tatlı su içmedikleri için, acı ve çorak suyun kendilerine berrak su göründü- ğünü anlılardı. Adi ve çirkin de olsa, onlar ancak bunları gördükleri için ce- hennemi cennet sanırlar. Fakat, elest bezminin saf şarabını içmiş olan sufinin ruhu, bu ten tortusu içinde nasıl huzur bulabilir? Yıllarca padişahlık etmiş, her dilenciye armağanlar bahşetmiş olan bir kimse, dünya külhanında gönül hoşluğuyla nasıl yaşayabilir? Gamdan, kederden nasıl kurtulabilir?

5820 Sürdüğü saltanat zevkini, o tac ve tahtı, o debdebe ve gösterişi unutabilir mi? Aklın varsa buna inanma! Altını verip de sahte parayı alacak kimse bulun- maz. Dünyada talib-i yezdan olan kimsenin yönü ve isteği daima Huda’ya olur. Çünkü onun canı bedene bağlanmadan evvel ateşin saf şarabıyla mest olmuştur. O tat, onun damağından gider mi? Onun mahmurluğu gene onun- la giderilir.

5825 İşte onların eskiyi özlemeleri bundan dolaydır. Her olur olmaz kimse bu yola nerede sülük edecek!

MAKALE 80

Bu makalede şu hadis-i şerifin manası şerh edilecektir:

“El-abd men sa’ide fî batni ummihi ve’ş-şakiyyu men şakiye fî batni ummihi”; “Saadetli, daha anasının karnında iken saadetli idi, şaki de böyle.”

Zahir uleması der ki: “Bundan kasıt, annenin cismidir.” Evliya ve muhakikler de derler ki: “Hayır! Kasıt, elest ahdidir.” Nitekim Hak Teala hazretleri buyurur: “Elestu birabbikum, kalu bela” “Sizin Rabbiniz ben değil miyim? Dediler: Evet!” O vakit bundan ruhlar balıklar gibi vahdet deryası içinde idiler. Yücesi de, alçağı da; makbulü de, reddedileni de.

(SAYFA 225) “El-abd men saide fi batni ümmihi...” hadis-i şerifindeki ümmüden kasıt, elest ahdidir. Senin anladığın gibi, giyinip, kuşanıp süslenmekle iftihar eden kadın değildir. Bil ki bu anne benzetmedir. Hakiki anne odur. Himmet atını o tarafa doğru sür! Çünkü sen bu tarafa, o tarafsızdan geldin! Kendi aslın tarafına koş!

Fil isterim ki, rüyasında Hindistan’ı görmekle istekli olsun. Gözleri Hindistan’ı görmemiş olana Hindistan’dan bahsetsen, dinletemezsin! Ciddi talep o taleptir ki insan istediğinden ayrı düşerek onu şevk ve heyecanla arar. İnsanın kadri, mertebesi talebine göredir. Her kim aradığını heyecanla talep ederse mertebesi o nispette fazlalaşır. Her kimde talep yoksa, o kimse ölü demektir, saf şarabın tortusudur.

5830

Onun sağlığının kıymeti yoktur. Gerçi insandır, fakat sen onu hayvan say! O, sureten insandır. Adem odur ki, kendisinde ızdırab ve heyecan ola. O şevk, hangi şahısta yoksa, eşektir. Belki Hak yanında daha bayağıdır. Bu duygusuzlara Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerim’de “edallu”⁸⁹ buyuruyor. Çünkü eşeklikleri onları Hak’tan mahrum etmiştir. Dünyada hayvanlardan ne gibi hal ve hareket ortaya çıkarsa, ondan da hemen aynı hal ve hareket meydana gelir. O da bundan memnundur.

5835

Yük çeker, her tarafa gider, nereye koşturursan oraya koşar. İnsan, o şevk ve heyecandan dolayı insandır. Bu özellikler kendinde bulunmayanlar, noksanıdır. Hayvandan da aşağıdır, çünkü din yükünü yüklenmek hususunda inatçıdır. Halbuki, dünyaya din için, ibadet için gelmişti, onu yapmadı, bütün ömrü yiyip yatmakla geçti. Bundan dolayı, hayvan ondan şerefli. Çünkü o, vazifesini yapıyor, bu yapmıyor.

5840

Hayvan, hayvanlık vazifesini yaptı, bu insanlık vazifesini yerine getirmedi. İnsan olana bu ateş cehennemden şiddetlidir.

5845

Bu, kesin sabittir ki, böyle insan eşekten aşağıdır ve kalp huzurundan mahrumdur. Vadedilen karşılığa o, karşılık görünmediği için inanmıyor. O, ancak mevcuda inanıyor. Varlığın asıl madeni yokluk değil mi? Sarhoşluğun

89 **A’raf suresi 7/179:** Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.

zevki şaraptan olduğu gibi her vücut yokluktan gelmedi mi? Her lütfu, her iyiliği yokluktan görmüyor muyuz?

5850 İyi kötü her şey bize yokluktan geliyor, biraz kendine gel de bunu iyi düşün ve anla! Elinde ne varsa hep yoktandır. Var olacaklar da yoktan var olacaktır. Dükkandaki kâr ve ticaretin hep yokluk bağının meyvesi değil midir? Elde mevcut olmayan şeyleri ümit ve heyecanla talep etmiyor musun? Onların yoktan meydana gelmesi, onları sana bahşetmesi için yokluğa bağlanmıyor musun? (SAYFA 226)

5855 Çocuğa, bir seneden beri sütünü emdiği memeyi bırak, tutma, deseniz o size der ki: "Benim sütüm bu memeden geliyor, bana sayısız iyilikleri yapan odur.

5860 O, benim için nimet kaynağıdır. Beni bundan men edenleri dinlemem." Orta yaşlı, hatta ihtiyar olmuşsun, çocuk kadar düşünemiyorsun, hiç olmazsa söylenenleri dinle! O ürktüğün (inanmadığın) yokluğu bir meme farz et veya bir bahçe gibi kabul et. Ondan daima güzel meyveler yiyor, maddeten gıda buluyor, güzelleşiyorsun! O yokluğu kible edin, yüzünü oraya dönder, kendini aşıkane ona teslim et!

5865 Gözlerini yoklukta aç! Melekler gibi orada uç! Çünkü o yokluk (adem) vefakardır, bu (varlık) cefakardır. Vefalı olan, yokluğa gönül bağlar. Adem (yokluk) köhne görünür, fakat yenidir. Karanlık görünürse de asıl aydınlık odur. Varlık ademden vücuda gelmedi mi? Gerçi köhnedir, fakat yeni gibi yakışıklıdır. Buraya gelenler fani olur. Fakat yokluğa giden her şey bakidir.

5870 Yer ve gök her ne kadar büyükseler de fanilerdir. Baki değillerdir. Ey oğul! Manadan başka baki yoktur. Eğer beka arıyorsan cisimden geç! Ey fakih, fıkhı değil, mana melekeni talep et! Zira surete, sefaletе düşenlerden başkası talep olamaz. Mana, denizdir, suret, onun yüzündeki köpüktür. Köpüğü bırak, deryanın incilerini ara!

5875 Varlık köpüğünden o deryaya kaç! Tâ ki bu alçak yüksek kavgasından kurtulasın. Enginlik topraktan, yükseklik dumandandır. Halk, bu gök mezar içinde yaşıyor. Ey katre, kalk! Deniz tarafına git. Köpük tortusuna karışma, saf derya ol! Eğer saf isen, kavgasız gürültüsüz o tarafa koş! Şahbaz (akdoğan) isen dön! Gene şahın koluna kon! "ileyhi râciûn"⁹⁰un manası budur. "Döneceksin geldiğin yere..."

90 **Bakara suresi 2/156** Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

MAKALE 81

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Bütün şekiller ve özellikler ilm-i ilahide vardır. Bundan dolayı, talibe lazımdır ki şekil ve özelliklerden geçerek aslına dönsün. “innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn”⁹¹ buyrulmuştur.

Şunu da ifade edecektir ki, bütün enbiya ve evliya bir nurdur. Her kim bir veliyi inkar ederse bütün enbiya ve evliyayı reddetmiş olur. Nitekim safra- vi olan bir kimse bir şekere acı derse bütün şekerlere acı diyeceği kesinlikle bilinir. Şu da beyan olunacaktır ki bir şeyhe vasıl bulunduğu zaman onun yanında filan şeyh öyle yücedir, filan böyle kamildir gibi hiçbir şeyhin adını anmamalıdır.

Mesela, bir kimse mumunu birinin kandilinden yaktıktan sonra filanın mumundan yaksam daha iyi olurdu derse, kesinlikle biliriz ki, o kimse ah- maktır ve boş konuşmuştur. Ondan iş beklenemez. (SAYFA 227)

Bağış ve ihsan deryasından “kul tealu” ayetini dinle, o sevgili vücudundan yüz çevir! Ezel âleminde iken ilm-i ledün, bu tarafa düşünce suret oldun, geçici heveslerle uğraştın! Suretten geç! Mana yolunu tut! Suret, küfürdür. Mana, din nurudur. Âlem suret olunca, tek renk olmuştur. Haydi! Gönül ay- nasından şüphe pasını sil! Şekil yok olunca kesin bilgi ortaya çıkar. Sen, din hususunda ondan sonra metin olursun.

5880

Ondan sonra başka şekilde pervaza başlarsın. Ruhunu eşsiz Huda tarafına sevkedersin. Şimdiye kadar olan seyrin, seyrullah idi. Bundan sonraki sey- rin, seyr-i fillahtır. Seyr-i fillah, başka türlü bir haldir. Nasıldır ki, tarif olun- maz, çünkü keyfiyetsizdir. Evvelki seyrin sınırı bellidir. İkinci seyr, sonsuz- dur. Ey din saliki, seyr-i fillaha geldiğin zaman, sana ilme’l yakın, ayne’l ya- kin olur.

5885

O seyr gelince kamil olursun, ondan sonra açıkta senden başka kimse bulun- maz. Vakit vakit açıktan “Ene’l hak” dersin, Mansur gibi hiçbir şeyden çekin- mezsın! Seni asarlarsa, bil ki o dâr (sehpa), dâr-ı bekadır (ebediyet ülkesi). O dârın (sehpanın) başında büyük ermişler vardır. Ey mürit, o makama vasıl olunca sen de Bayezit gibi “Leyse fi cubbeti gayrullah”⁹² dersin. Öyle oldun mu herkes senden faydalanmaya başlar. Seçkin, halk, herkes senin cömert- lik sofrandan beslenir.

5890

Bir veliye erişmek isteyenler, senin eteğine sarılır. Senden talep etmeyen kimsenin isteği gerçekleşmez. Merd-i Huda’ya vasıl olamaz. Kesin olarak bil ki, o vakit, sen de Muhammet Aleyhisselam’ın tebligatı gibi şeksiz tebliğler- de bulunursun. Şekerin tadı bir tanesinden anlaşılır. Sayısının çokluğuna ba- karak iki veya fazla deme, hepsi bir şekerdir. Eğer iki dersin âleme gülünç olur, şekeri bilmediğini anlatmış olursun!

5895

Merdan-ı Huda’nın halleri de şeker gibidir. Hepsinin tadı ve tesiri birdir.

5900

91 Bakara suresi 2/156

92 Cübbemin altında Allah’tan başkası yoktur.

Sana bunlardan hangisi erişirse (hangisiyle sohbetin olursa) diğerlerini de onun aynı bil çünkü hepsi bir şahıstır, biri iki görme! Bil ki, hepsi de mum gibi pürnurdur. Fakat sen nuru yanında bulunan mumdan al! Mumların evvelkileriyle sonrakileri arasında fark yoktur, hep birdir, aynı nurdur. Birbirinden farksız olunca, eline hangisi geçtiyse ona sıkı sarıl, tâ ki senin mumun da öyle nurlansın.

5905 Eğer bundan başka mum ararsan, bil ki körsün! Din nurundan uzaksın! Çocuk gibi bir işe yaramazsın, gülşenden nasibin, dikenden başkası değildir. Bundan dolayı, eğer bir veliyi candan tutarsan şüphesiz ki hepsini tutmuş olursun! Bunun gibi birini de bırakırsan (reddedersen) hepsini bırakmış sayılırsın! Ten nakşına bakma, cana bak! Adet, ten nakşının vasfıdır (ten sayıca çoktur), canın vasfı ehaddir.

5910 Hazineyi böyle mertlerden alabilirsin, bunları bir kere buldun mu, artık ondan ayrılma! Tâ ki onların lütuflarıyla bilgili ve görgülü olasın, tâ ki bu yol sana onların himmetleriyle açılsın. Tâ ki seni yolculukta menziline, menziline vardığında da vasl-ı merdana nail etsinler.

(SAYFA 228) Hakkıyla bil ki, Hak onlardan görünür. Onlarda Hak'tan başkasını arama. Eğer kısmetsiz isen, onlardan kısmet alırsın, kuru ve yaş (varlık) tuzağından kurtulursun.

5915 Ey bizden haberdar olan fakir, ilimde, zihin açıklığında eşin benzerin yoktur, bizden mesnevi incileri istemiştin, biz senin için mana incileri deldik. Canların Kâbesi Huda'nın sohbetidir, bu Kâbe de evliyanın kalbidir. Öyleyse candan sefer etmek lazımdır ki, o Kâbe sana yüz gösterecek (kısmet olsun).

5920 Bu sefer çok uzundur, ben kısaltır, seni menziline hicapsız (vasıtasız) erdiririm. Aşk hacıların Kâbe'si bizzat Huda'dır. Bu yolu açan kimse önderdir. Bu önderlik, canın ten girdabından ırmak gibi akıp kurtulmasıdır. Bu hayrı kim vasıta edinirse, onun hiç tarafına seyri kolay olur.

5925 Demek ki, bunun sevabı ona ait olur. Bu sırrı canı gönülden iyi anla! Âlemde, ne yerde ne gökte böyle hayır kimseden ortaya çıkmadı. Madem ki, mukafat hayır miktarıncadır, şu halde hayrı fazla olanın sevabı da fazla olur. Talip, verdiği bir ekmeğin sevabını alırsa, canını feda edenin sevabı ne olmak lazım gelir, düşün! Bir ekmek verene Cenab-ı Hak tarafından bir çok hayırlar veriliyor.

5930 Fani ruhlara baki olsun diye can sofrasından gıda verenlere kıyas et ve iyi bak ki, Huda-yı Kerim, karşılık olarak neler bahşeder. Ten nerede, can nerede! Kıyas et! Can deryadır, ten gemidir. Bu bağış ile o bağış arasında derin fark vardır. Canın ecriyle tenin ecri böyledir. Bizim şiirimiz (mesnevi) can besler, bunu anlayan, varlığından tez kurtulur.

5935 Şüphesiz, seni göklere çıkarır, belki huzur-ı ilahiye götürür. Ekmek verenin (maddi iyilik yapanın) karşılığı cennettir, can bahşedeninki hayat içinde hayattır. Öyle hayat ki cennetliklerin ondan haberi olsa, candan aşık olurlar. İki yüz cennete malik olsalar hepsini feda ile, aşk ve âşıklık yoluna can atarlar.

Cennetin güzelliği onlara cehennem görünür, balı, zehir olur.

Hurilerin bakışları, gözlerine pek bayağı görünür, süt ve bal ırmakları acı ve sevimsiz gelir. Dilruba ve ıtırnak çiçeklerinin diken kadar kıymeti kalmaz, gururlanılan şeyler, utanma vesilesi ve ar olur. Talipler bu yol üzere seyrederken feleklerde melekler gıpta ederler. Seyirlerindeki sarhoşluk ve ilerleyişe hayran olurlar. Derler: "Bu ne yol! Ve ne menzil! O toprakta ne kıymetli defineler gömülüymüş." (SAYFA 229)

5940

Melekler isimlerin bilgisini (ilm-ü esmayı) ondan işitirler, öğrenirler, ona candan sevgili ve hizmetkar olurlar. Her veli de Hazret-i Âdem gibi birer merd-i Huda'dır. Sakın Hakk'ı ondan ayrı zannetme!

5945

MAKALE 82

Bu makale şunu beyan edecektir:

Nasıl ki, Âdem Aleyhisselam yerde gökte Allah'ın halifesi ise, dünya halkı olan insanları Hakk'a irşat eder, semalardaki meleklerle imamlık ve rehberlik eder ve onları ilimlerinin üstünde birçok Rabbanî ilimler ile aydınlatır ve süslerse, vuslata ermiş velilerin cümlesi de aynı hükümdedir.

Bu makale şunu da ifade edecektir ki, dünya şehvetleri ve tabiatları ateştir. Ateşin aslı cehennemdir. O cihanın ibadetten kaynaklanan zevkleriyle keşifleri tamamıyla nurdur. Ne vakit ki nefis nâri yüzünü Hak dostluğu tarafına çevirir, nur olur. Evliyanın nurunun iksirinden bakırı altın olur; nâri, nura dönüşür. Onun mülkünün hududu yoktur. Mülk nedir ki, onda ehadden başka şey yoktur. Melekler bundan dolayı ona secde ederler. Çünkü onda hadsiz hesapsız nur görürler. Hak Teala onu, menzile rehberlik etsin diye, yerde gökte halife kıldı.

5950 Tâ ki melekler insanlara kılavuz olsun, canlarını o sırdan haberdar etsin. Huri, insan, cin ona kul olsunlar, onun nurundan hayat alsınlar. Huda'nın mutlak vekili Âdem'dir. Onun canının yakınlığı, nurların nurudur. Makamı, yüksek semalardan yüksektir. O, safların safıdır. Onun yanında saf, tortu gibi kalır. Çünkü her sufi safayı ondan iktibas eder.

5955 Sen, Adem'in ruhunu ruhların ruhu bil ki, ondan ruh alasin. Onun iksiri senin ruhuna bağlandı mı, ruhun nârî de olsa, nur olur. Bil ki nârî olan ruh, ruh-ı hayvanîdir. Ruh-ı nurî, vasılların ruhudur. Nârî ruhlar, sonunda nurî olmak kastıyla onların (vasılların) nurundan ders alır. Madem ki dünya hayatı için yokluk kaçınılmazdır ebediyet tarafına yönel ki ebedi yurt orasıdır.

5960 Böyle bir mülke insanı onlar nail kılar. Ferdiyet nuru o fertlerden dağılır. Merd-i Huda da âlemin yardımcısıdır ve cihanda Hazret-i Âdem gibi Allah'ın halifesidir. Cenab-ı Hak onu âleme rahmet olarak resul kılmıştır. Tâ ki fakire, zengine ihsanda bulunsun. Onun canını anasır içine koydu ki anasır ehline de can ve gönül bahşetsin, körlerin gözü açılsın, cahiller âlim, ahmaklar zeki olsun.

5965 İyilik ve kötülük kaydından azade olsunlar, benlik hapsinden kurtulsunlar. Yokluk dünyasında var olanlar, yüce ve düşük, ne varsa hepsinin üstündedir. (SAYFA 230) Onun yüksekliği beladan uzaktır, boşluktan da doluluktan da (her şeyden) üstündür. Oranın sıhhatinde hastalık korkusu yoktur. Padişahlığı, askere, hazineye muhtaç değildir. O padişahın hazinesi harcamakla tükenir veya eksilir takımdan değil.

5970 Bütün âlem ondan aldıkları halde o, gene eski halindedir. Vermekle eksilmez. Cihanın bütün parçaları onunla aydınlanır. O, güneş gibi ebedi, felekten ışık yayar. Yüce ve alçak her şey, o ışıktan nur devşirir, ona bu hediyelerden kesinlikle usanç gelmez. İyi kötü (liyakatı olan da olmayan da) ondan gıda alır, kamerin nuru da kendisi de ondandır. O beka deryasının sahihi yoktur. Anla ki ilm-i ledüne noksan erişemez.

- Onun ilminden ne kadar ilim, hoşgörüsünden ne kadar hoşgörü alırsa alsınlar ne ilmi eksilmeye uğrar, ne de hilmi. Belki bu arama tarama onları daha fazla artırır. Gene o fakirin öyküsüne geri dönüyorum. O, âlemde benzeri olmayan fakirin. Başı gözü onun hayalinden bir an gitmiş değil, nazarında ondan başka kimse yoktur. Onun sevgisi canım ve gönlüm içinde birleşmiştir, Huda'dan daima istediğim odur. 5975
- Gönlüm şeker kamışına benzer, mayası onun muhabbetidir. Yahut gönlüm, nuru o sevgiden ibaret olan bir gözdür. Gönlüm ondan bir nefes yoksun değildir. O inci, gönül sedef, can da onun katresidir. Böyle nadir ve makbul kitap (Mesnevi) o fakirin iltimasıyla yazıldı. Onun aruzusuyla şiir ipine dizildi. Tâ ki cihanı onun tarafına kılavuzlasın. Bu, ona maldan, mülkten daha kıymetlidir, hakikatte ebedi mülk bundan meydana gelir. 5980
- Dünya mülkü ihtilam uykusu gibidir, ebedi mülk ise sahibi gibi daim ve bakidir. Dünya mülkü kalmaz, ukba mülkü kalır. Bunu bırak gitsin, onu al! Çünkü senin yerin pak yüreklerdedir. Toprak altına münkirler gibi gitmemelisin. Can oldukça, ten giderse gam değil. Can, aşağılardan yücelere yükseilir. Kabuğun kıymeti, cevizin içini muhafaza edip beslediği içindir. 5985
- Öz, perdesiz görünürse daha kıymetli olur ve şüphesiz görülür. İç, kabuk perdesinden çıkar da sırf iç kalırsa elbet daha kıymetli olur. O cevize kimse çürük diyemez yahut kabuğu yoktur, diye reddetmez. Belki onun kemali bu halinde daha iyi anlaşılır. Çünkü kabuğunda iken bu kadar açık değildi. Artık kabuktan kurtulduktan sonra sızdırılmış bal gibi halis olur ve her tatlıya girebilir. 5990
- Saf sufilerin gıdasını teşkil eder. O sufiler ki, derunlarına Kaf Dağı'nı sığdırmışlardır. Kaf nedir ki, onların canlarında âlem mevcuttur, âlemin de kıymeti yok, kalplerinde Huda oturuyor. Cevizin kırılıp kabuğundan soyulması böyle yüzlerce hakikati temsil eder. Müminin ölümü de böyledir. Onlar ölümden ebedi hayat bulurlar. 5995
- (SAYFA 231) Kabuk gibi olan tenden ayrılır, besleyici konumundaki canı, Huda ile baki kalır.
- Ten kabuğu toprakta çürür gider, can incisi taptaze olarak Hazrete kavuşur. Cahillik edip de böyle kimseye öldü deme! "Hayat buldu, onu bir dostu aldı götürdü" de! Cisimde iken katre idi, şimdi derya oldu; zerre idi, güneş oldu. Cahil halk yanında ölüm, donmak, çürüyüp mahvolmaktan ibaret sayılırsa da hakikatte temizlik ve diriliktir. Zevk ve safadır, sonsuz devlettir. 6000
- Bir veli ile bir nefes sohbet eden kimsenin, ölümden hiçbir gamı, korkusu olmaz. Ona atfedeceği kudret nazarı öyle bir nur bahşeder ki o nur cehennem ateşini söndürür. Çünkü hadis-i şerifte buyrulmuştur: Cehennem müminlere rica eder, der ki: "Ey mümin, çabuk geç ki nurun benim nârımı söndürdü." O veli sana böyle bir nur bahşedince, köle isen de şah olursun! 6005

- 6010 Çünkü ziyaret eden, ziyaret edilenden öyle bir nur toplar ki, güneş bile ondan istifade eder. Şüphesiz, o nur öyle yüz ateş olsa söndürür, belki dikenleri gülşen eder. Daha isterse o cehennemi cennet eder, semadaki güneş o nurun değersiz bir zerresidir. Onun hükmüyle nâr, nur olursa, o faziletli nurun ne olması lazım geleceğini sen söyle. O kimse ki, nazarıyla bakırı altın eder. Şüphe etme ki altını da elmas eyler.
- 6015 Eğer inci tanesi ise daha kıymetli bir hale getirir, belki Hazret-i İsa gibi feleklerin büyüklerinden eder. Bizim fakirimiz (bahsetmekte bulunduğu mürşit) din ulusu olunca, canımızın ayın ve ibadeti de onun aşkı olur. İster melek olsun ister beşer, onun hüsnünden başkası gözümüze görünmez. Allah'tan ömrünün uzun olmasını ister, dünyada ona devlet, makam ve yücelikler dileriz. O önder zahiren her ne kadar bizden uzakta ise de batınen bizimle beraberdir.
- 6020 Ey manaya aşına olan kimse, uzaklık şekilseldir. O, manen yakındır. Dinle! (İtimat eyle.) O yakınlığın şerhini, benden, bensiz ve sensiz, dudaksız ve kulaksız, ten vasıtası olmadan o esrara mahrem olduğun, o güneşin nurundan ay gibi faydalandığın zaman gönlümde perdesiz görürsün ve benim ona farklılık kabul etmeyen visalimi bilir ve anlarsın! Öyleyse o fakiri bizden uzak sanma! Keman (yay) bizimle beraber oldukça okun kaybolmasının ehemmiyeti yok.
- 6025 Keman mevcut olursa, ok nereden olsa bulunabilir. Asıl bizimle oldukça parçaların yokluğunun önemi yoktur. Ey dost! Asıl, onun ruhudur, cismi değil. İsimlendirilen hazır olursa ismin ehemmiyeti kalmaz. Şükrün varsa ona ne isim verirsen ver, adının değişmesiyle zatı değişmez. Eğer sen benimle perdesiz hemdem olaydın, sana bunun sırrını mahrem olarak söyledim. Fakat sana gizlice kalp yoluyla söyleyeyim, böyle bir sırdan hariç kalmayasın diye.
- 6030 Can ve gönlün içi suretsizdir. Gerçi maddi unsuru itibariyle görünmemektedir.
- (SAYFA 232) Evet, vücudu bizden uzaktır, fakat ruhu bizimle beraberdir ve gönülden bir an örtülü değildir. Bil ki, gayb ve hazır böyledir. Sureti (cismi) gözümde, ruhu canımdadır.

MAKALE 83

Bu makale şunu beyan edecektir:

Âşığın aşkı kemalini bulduğu vakit arada ikilik kalmaz (Âşıkla maşuk bir vücut olur). Nitekim bir şair demiştir: “Ene min ehva ve min ehva ene” “Ben aşığım, maşukum da kendimdir.” Mecnun’a aşkın ateşi üstün gelmişti. Doktoru dedi ki: “Kan aldirmek lazımdır. Mecnun fassatın (kan alan cerrah) yanına gitti. Cerrah, neşterini vuracağı sırada bağırды ki: “Sakın, Leyla’nın kanını dökme ki ben aşıkta bütün Leyla kesildim (aynı Leyla oldum).” Mansur da aynı sebeple “Ene’l Hak” demiştir, Bayezit de buna binaen “Leyse fi cübbeti sivallah - Benim cübbemde yalnız Allah vardır.” demiştir. Hazret-i Peygamber de “İza temmel fakru fehüvallahü”⁹³ buyurmuştur.

Mecnun, Leyla’ya şu yolda bir mektup yazmak istedi. “Ne kadar gamsızsın, ne çok nazlısın, ateşinle sineleri yakarsın, serkeş olduğun kadar da kindarsın.

Âşıkların kanına susamışsın, tanıdıklarından yabancı gibi ürker, kaçarsın!” Gözler onun yüzünün hayaliyle dolu, aşıklar ona can feda edercesine talip oldukları halde o, hepsini de terk edip ancak kendine âşıktır. Herkes, huzurunda can verse, alaycı bir gülüşle karşılar. Yüreklerde merhametsizce derin yaralar açar, nazı da cevri de inatçılığı da sınırsızdır. Garibi şu ki:

Âşıklara yine onun ayrılığı, kavuşması gibi makbul oluyor. Fasıklara şarabın makbuliyeti gibi.

Tatlı zevkler onlara ayrılıktan yüz gösteriyor. Açlık ve hoşnutsuzluk da karşılaşma zamanlarında ortaya çıkıyor. Onun aşkı, aşıklarına yakınlık ve kavuşma olmuştur, hayali, hakikatlere tercih ediyorlar. Aşıkların malı, mülkü aşktır, cümlesi de noksan oldukları halde kemal sahibi olmuşlardır. Artmayı, eriyip akmakta bulurlar, can kumaşını noksanlık tezgahında dokurlar. Aşıkların hayatı fani olmaktadır, şahlıkları, bendelikleridir.

Dünyada aşk, aklın aksinedir. Onun temayülleri bununkinden başkadır. Akıl, övünmeye neden olan şeylerle iftihar eder, aşk bunları ar sayar. Perişanlık onların baş tacıdır.

Bir beyit açıktır.

Akıl, tam bir medeniyete kavuşmak ister, bilakis aşkın aradığı, harap olmaktadır. Akıl, vücudun ve sıhhatin üstüne titrer, aşk rahatı mihnette bulur.

Bir kelime ile akıl ne isterse, aşk onların hepsinin aleyhindedir. Akıllıya göre makbul olan her şey, âşığa göre reddolunacaklardır.

(SAYFA 233) İyi bil ki, akıl aşkın zıddıdır. Bundan dolayı aralarında dostluk bulunamaz. Belki birbirlerini eleştirirler. Değil mi ki zıtlardır, tabiatıyla düşmandırlar. Bu mütalaaların sonu gelmez. Onu bırak da Mecnun’un mektubunu anlat!

- 6055 Evet! Mecnun mektubunu yazmaya ve derinindeki hali kalemiyle ifadeye başlamıştı. Fakat aşkın coşkusuyla birdenbire fikir değiştirerek yazdığına, yazacağına pişman oldu. Kalemi kaldırıp attı. Dedi ki: "Onun hayaliyle gözlerim dolu, ismi dilimde daima ve elimde olmadan söylenip duruyor. Zikri, fikri dilimden ve gönlümden bir an kaybolmuyorken, ben bu mektubu kime yazıyorum? Bir an onsuz olmadığım halde ben kime söz söylüyor ve kimden visal istiyorum?"
- 6060 Canla ten gibi daima beraber bulunuruz, ayrı değiliz. Bundan dolayı, kendime sahip olup şaşkınlıktan kurtulayım."
- Gene bir gün aşkın hararetiyle zavallının sağlığı kaybolmuştu. Tabibe giderek halini anlattı: "Dedi ki: Yanıyorum, hastalığım neyse bana bir çare bul! Doktor, kan galabesidir, cerraha git de biraz kan aldır! dedi. Mecnun hemen Fassada (cerrah) müracaat etti. Tâ ki kan aldırısın da hastalığı geçsin.
- 6065 Vücudunu istila eden ateşin bu suretle geçeceğini ümit ediyordu. Fassat, Mecnun'un kolunu tuttu, neşterini vuracağı zaman, kolunu çekerek feryat etti ki: "Ey maharetli üstat! Bırak! Cahillik edip de bu kanı akıtma! Akıllı isen benden elini çek! Zira, haksız yere Leyla'nın kanını dökeceksin, zavallının ne kabahati var?"
- 6070 Cerrah dedi ki: "Nerede Leyla? Uyuyor musun? Yoksa cin çarptı da sara mı tuttu?" Mecnun dedi ki: "Ey usta! Burada hayal nerede? Sen aşıkların halini hayal tasavvur etme! Benim vücudumda Leyla'dan başka kimse yoktur. Vücudumu dikkatle yarıp açsan Leyla'dan başka bir şey bulamazsın! Ben, bu surete girmiş, Leyla'nın tâ kendisiyim. Benden akacak kan, Leyla'nın kanıdır." Cerrah, Mecnun'dan bunları dinledi, Mecnun'un aşkının tabiatından ona da bir ateş erişti.
- 6075 Neşteri bıraktı, o anda o da Mecnun gibi bir Mecnun oldu, o da sevgilisini aramaya başladı, içine düşen ateş onu yaktı, o da Mecnun gibi dağlara, saharalara düştü. Aşğın sözü, insanı âşık eder. İnsan dağ kadar metin olsa bir saman çöpü gibi kaldırır atar. Akıllının sözü, akıllı; cahilin sözü (sohbeti) cahil eder. Zahidin sohbeti de elbette ki, şahsı onun gibi zahit eyler.
- 6080 Öyleyse, cihanda güzide insanlardan dost edin ki halkın yüksek tabakasından olasın. Tâ ki onun himmetiyle herkesten yüce, Mesih gibi semalarda serdar olasın. Dünyada aşıktan başkasını arama (başkasıyla dost olma). Tâ ki onun feyziyle semalarda uçasın! Mahlukların en güzidesi âşıktır. Zahit o yakınlığı, o mertebeyi nerede bulacak? Zahitler yollarını yürüyerek katederler, aşıklar uçarak. (SAYFA 234)
- 6085 Zahidin asırlarda kazandığının birçok mislini, âşıklar bir anda kazanır. Mecnun'un aşkı aradan ikiliği kaldırınca o şaraptan güç alarak vahdet sarhoşu oldu. Gayrı iken aynı Leyla oldu. Leyla'ya söyleyeceklerini kendine söyledi ve onun tarafından da kendini dinledi. Leyla, canı gibi onun vücudunun parçalarına sirayet etmiş, aşk şarabıyla ebedi sarhoş idi. Mecnun'a aşktan dolayı o hal gelince, evvelce ayrı olan iki vücut bir oldu.

Muhabbet iksiriyle iki vücut bir olunca, Leyla'yı kendinden ayrı görmemeye başladı. Şimdi söyle bakayım: "Mecnun'un aşkı böyle olursa, Hakk'ı açıkça gören veliyyullahın aşkı nasıl olmak lazım gelir? Bunları birbirine kıyas et, akıllıysan bu iki aşk arasındaki farkı gör! Aşk gelince birden başka şey kalmaz, yakın gelince gönlümden şüphenin yok olduğu gibi. Vahid-i hakikinın aşkı, seni adet külfetinden kurtarır, baştan başa aşk olursun.

6090

Saf ayna gibi olan kalbinde cemal-i Muhammedi'den (s.a.v.) başka şey göremezsin. Muhammet Mustafa'yı (s.a.v.), "Sakın, Hak'tan başka bilme! O, zahiren, batınen nur-ı Hak'tır. Dikkat et! İşte "Ene'l Hak" budur. Çünkü onun inananları kendinde Hak'tan başkasını görmedi. Kendi nakşını vücut sahifesinden sildi. Nihayet kendini görmedi, Hakk'ı gördü. O canların canı aynada bensiz ve sensiz cilve ederek yüzünü gösterir.

6095

O bensiz benlik sebebiyle içinde her şey bir olur. Hatta iç ile dış da. Artık zıt ile benzer de bir olur, vahdetin olduğu yerde şaka ile ciddi hükümsüz, farksız kalır. Zahirde, batında Hak'tan başka kimse kalmaz, Huda kendini kendi sena eder. Gözünü açar da mana kulağıyla dinlersen, "leyse fiddari sivallah"ı işitirsin! Aşk, seni adetten vahdete götürür, çokluk perdesini yırtar.

6100

Aşk, ister hakiki, ister mecazi olsun, aşığı vahdet canibine kılavuzlar. Sende gerçekten aşk varsa, aşkın ister Huda'ya olsun, ister bir insana olsun, safa ve menzil itibariyle farksızdır. Her ikisi de aynı neticeyi verir. Çünkü aşkta, aşktan başka şey yoktur. Niyet ve isim onun çeri çöpüdür. Niyet ve ismin sonu varlığa son olur. Mestlikte batıp kalan aşık binişan olur.

6105

Rehber, yalnız aşktır, mutluluk aşktan ibarettir, cennet ve kevser de bizzat aşktır. Aşk gelince irade gider. Aşk deryasının dalgaları, seni istediği yere yuvarlar durur. O deryada niyetin eseri yoktur. Onun dalgaları arasında yüzlerle cihan yuvarlanır. Sel ve ırmak suyu üzerindeki çöpün hali neyse, kendini aşkın elinde öyle (meslubi'l-irade-iradeden soyutlanmış) bil! Aşkın elinde alet olanın, aşk sarhoşluğu ile, başından ayağından haberi olmaz.

6110

O, muhakkak mazhar-ı yezdandır. Dıştan ten görünürse de hakikatte candır. Sureti (cismi) Hakk'ın elinde alettir. Ondandır ne vücuda gelirse o haletten (alet olmasından) bil!

6115

(SAYFA 235) Cihanda kutb-ı hakiki odur, yer gök onun hükmündedir. Halka kendilerini şeyh ve mürşit göstermek için aşkı alet edinenler de vardır. Halet olan aşk yanında (aşk-ı ilahi yanında) alet olan aşkın ne değeri vardır?

Aşk-ı Hak, şahsı Hakk'ın elinde alet kılar. Irmak suyu üzerindeki çöp gibi. O su, o çöpü yuvarlaya yuvarlaya her tarafa götürür, durmaksızın sürükler. O kimse ki, hakikaten aşıktır, perde arkasında gizlidir, üzerine kilit vurulmuştur.

6120

Ahmaklık edip de o cahil (sahte aşık) yanına gitme! Boş dağarcıktan ne alabileceksin? Müflis dilenci sana lokma verebilir mi? Kendi aç olan, seni yemeğe davet edebilir mi?

- 6125 O, ırmak gibi görünse de seraptır, lafazanlığına aldanarak semtine uğrama! Onun yanına gitmekle kıymetli vaktin zayi olmasın, taş sırları söylemek gibi... Özetle, lafa aldanıp da herkese teslim olma! Çünkü davalar ekseriyen laftan ibaret olur. Her kaynayan kazanın yemeğini yeme! Çünkü hepsinde pişen yemek bir olmaz. Kimi pilav, kimi paça, kimi işkembe, kimi mumbar...
- 6130 Bunun gibi, her dükkanda şeker arama! Her sudan tulumunu, kırbanı doldurma! Suların hepsi de görünüşte saf sema gibi berraktır. Fakat her birinin tadı başkadır. Kimi tatlı, kimi tuzlu, kimi acıdır. Öyleyse çeşitlerine bak, acıyı tatlıdan ayırt et, renge aldanma! Suları, her birinin tadını tatmak suretiyle ayırabilirsin!
- 6135 Bunun gibi, dini de zevk yolundan ara! Namazda, niyazda şevkte ara! Her kim imanından zevk duymazsa, günah içinde boğulur kalır.

MAKALE 84

Bu makale şu hadis-i şerifi izah edecektir:

“El-iman küllühü zevkun ve şevkun” “İman, zevkle şevkten ibarettir.” İmanın aslı ancak zevk ve mesttir. Bir zahit ki imanından zevk duymuyor, onu ölü say! Her ne kadar diri görünse de. Çünkü onda hakiki ruh yoktur. Onu diri gösteren, hakiki ruhun ona aksetmiş olan gölgesidir. Nasıl ki güneşin ışığı evi aydınlatır, cahil olan onu evin kendi aydınlığı zanneder. Bilmez ki emanettir, güneşin ışığının yansımasıdır.

Bu makale şunu da bildirecektir. Nefis ile dünya insanı aldatır, hile ile kendilerini dost gösterirler. Şehvat ile, güzellerle, tatlı yağlı yemeklerle kendilerine bağlarlar. Cahil insanlar bunları kendi haklarında hayır ve menfaat zannederler. Bilmezler ki, zarar üstüne zarardır. Nitekim kötü bir adam pak bir çocuğu para ile riya ve tatlı dille ikna ederek lekeler. Çocuk cahillikle kendine yapılan bu tevazu ve ihsanı hakkında nimet ve muhabbet eseri zannederek aldanır, fakat onun fenalığını rüsva ve kötü isimli olduktan sonra anlar. Babası veya hocası onu döverek, sıkıştırarak ilimleri öğrenmekle meşgul ederler. Bunlar da başlangıçta çocuğa fena ve acı gelir ve düşmanlık görünür. Fakat bunların da dostluk ve şefkat eseri olduğunu sonradan anlar. Ahiret halleri de böyledir.

(SAYFA 236) İmanın aslı zevk ve şevkten ibarettir. O cihan ki orada ne üstünlük vardır, ne taht. Cenab-ı Peygamber “El-iman zevkun ve şevkun” buyurmuştur. Acırım o kimseye ki onda aşk ve şevk yoktur. İnsanda aşk olmazsa, onu ölü bil! Yeryüzünde bulunuyorsa da,

onun vücudu sağ olsa da ruhu ölüdür. Harareti görünse de donmuştur. Onun sağ görünmesi kalp akçenin dış görünüşüne benzer. Nihayet foyası meydana çıkar. Onda değer arama! Hayvani ruh onda emanettir. Kanal içinde akıp giden su gibi. Ondaki can değil, canın yansıyan ışığıdır. Yansımadan doğan hayat, geçicidir. Çünkü ışığın yansıması ışığın varlığıyla mümkündür. Işık gidince aksi de kalmaz.

6140

O evdeki (aşksız vücuttaki) şule iğretidir, ondan sürekli fayda da mümkün değildir. Çünkü ışık güneşle beraber döner dolaşır.

6145

Haydi, o güneşi ışık gibi sen de takip et! Tâ ki karanlık içinde kalmayasın, Yusuf gibi, atıldığın kuyudan çıkmaya bak! Üzerine bir anne şefkatiyle titrediğin bu düşman nefsinin mevcudiyeti kuyuya benzer. Çabuk çık ki orada bir şey yoktur. Sakın! Onun kandırmacasına aldanma.

Çünkü seni kandırma ve hile ile bir kuş gibi aldatarak sana tuzağı yuva gibi gösteriyor. Kendini sana sığınak olarak gösteriyor. Tâ ki orada candan ikametgah kurasın. Sana der ki: “Bu tatlı yemeklerden ye! Halkın malını haksız yere al ki zengin olasın! Yemeklerden gıda ve kuvvet almıyor musun? Servet, sana riyaset ve ululuk vermiyor mu? Emin ol ki ben sana babandan da, akrabandan da hayırlıyım. Başkasına inanırsan yanarsın.”

6150

Sana onun sözleri akıllıca görünür. Bundan dolayı daima ona yâr olursun.

6155

Fakat, bir de enbiya ve evliyayı dinle: “Nefsin en büyük düşmanıdır.” diyorlar. Sakın, hilesine aldanma ki o, düşmandır. Can bağı ve can fidanı içine yerleşmiş kurttur. Öyle bir yol kesicidir ki daima ayağına yüz sürer, her zaman yeni yeni işvebazlıklar gösterir. O işveleri tuzağa konulan tane bil ki, seni kuş gibi tutmak içindir.

6160 Tıpkı bir Luti gibi: “Saf bir çocuğa der ki, “Ey güzel gözlü çocuk, sen benim yanımda aydan daha parlaksın.” Ona altın ve gümüş bezlederek baştan çıkarır. Nihayet, onu kuş gibi tuzağa düşürerek kullanır ve adını kötüye çıkarır. Çocuk bu aldanıştan dolayı sonunda saçlarını yolar, elleriyle başını ve bağrını döver. Baba öğüdü ona acı görünür, onu eşekçe reddeder.

6165 Sonunda hepsinin ters olduğunu gönül aynasının pası silindiği zaman görür, gaflet uykusundan uyandığı zaman, sahte para ile gerçek parayı anlar (cehaletinden dolayı). Babasının, kendine fena görünen öğütlerinin kıymetini takdir etmeye başlar (bade harabül Basra).⁹⁴ Yol kesici nefsin sözleri de böyledir: “Lutin in iğfalkar sözleri gibidir” ki seni yemek, uyumak, mal ve kadın gibi hoş gelen şeylerle (SAYFA 237) yolundan alıkor, sakın hilesine aldanma, semtine uğrama!

6170 (Tekrar ediyorum) Sakın hilesine aldanma! Onun elinden kurtulmak kolay değil, çok güçtür. Enbiya sana baba gibi öğüt verir, çünkü onlar senin haline elvereceği senden iyi bilirler. Sana anne ve akrabandan daha şefkatlidirler. Her ne kadar teklifleri nefse ağır gelirse de o ateşe girersen tazelik bulursun. Safana sınır, son olmaz. Evliyanın acı öğütleri, neticede Hüsrev’le Şirin’in kavuşmalarından daha tatlı gelir.

6175 Onların nasihatleri seni zindandan kurtarır, nefis kuyusunun derinliğinden sıçratarak çıkarır. Sana ilk önce nefsin öğütleri hoş görünür, fakat sonunda seni sihirle bağlar, hapse atar. Sana Hazret-i Peygamber vaktinden evvel her şeyi söylemiş, din yolunu temizlikle göstermiştir.

94 Basra harab olduktan sonra.

MAKALE 85

Bu makalede “Huffetu’l-cennetu bi’l-mekârih ve huffetu’n-nâru bi’s-sehevâti” hadis-i şerifi şerh olunacaktır. Meali: “Cennet yolu bela ve musibetlerle, cehennem yolu da hoş giden şeylerle donanmıştır.” Cenab-ı Peygamber buyuruyorlar ki: “Sana mihnet, acı ve sevimsiz görünen her şey, cennetin dikenli yoludur; tatlı, hoş ve güzel görünen şeyler de cehenneme doğru giden yoldur. Şu halde zahmetli yolu tercih eden cennettedir. Rahat yolunu tercih eden de ebedi sıkıntıya maruz kalır.

Cennet yolu baştan başa dikenliktir. Cehennem yolu da bilakis gülzar ve gösterişli ağaçlarla bezenmiştir. Dikenli yolu tutarsan cenneti bulursun, gülşen tarafına gidersen, bil ki cehennemdesin!

Hazret-i Peygamber’den “Haffeti’l-cennetü bilmekkar...”yi işittin! Onu canı gönülden kabul et! Bil ki, cehennem yolu, senin nefsanî şehvetlerindir, cismanî ve hayvanî lezzetlerindir. Ne mutlu o cana ki; onun sermayesi, rahatı bırakmak ve sıkıntı çekmekten ibarettir. Hak’ın vaadini yerine getirerek, mutmain olarak, güveni Allah korkusunda arar. Zahmet, ona rahat etmekten iyi gelir, ebediliğin veresiye ticareti dünyanın peşin kârından iyi görünür.

6180

Zaten her işte rahat, mihnettedir. Hiçbir kimse zahmet çekmeden av avlayamamıştır. Hamallar yükü birbirinden kapar ki o yoldan bir kısmet elde ederek rahat etsin. Bu dünyanın gerek iyi, gerek kötü, bütün hal ve vasfı böyledir. Aklın varsa muhakeme et! Âlemden sıkıntısız nimet yoktur. Darlıksız bir saha arama, bulamazsın. Eğer öyle zahmetsiz bir nimete konmak emelinde isen, çığ yemek peşinde koşarsın.

6185

Amel zahmetine katlanmadan da cennet mülkünü elde edemezsin. Mabduna ibadetsiz nasıl kavuşabilirsin? Bu tamahı kafandan çıkar ve böyle boş emelden kalbini temizle ki, bu, hiç olmamıştır ve hiç de olmayacaktır. Gönülünü bu endişe ile meşgul etme! Eğer zahmet çekmeden devlete ermiş birini görürsen, ehemmiyet verme! Ekseriyete bak ki dediğim gibidir.

6190

(SAYFA 238) Bu, binde bir, dünyada pek az tesadüf eden nadir durumlardandır. Atını galip tarafına sür!

Nadir üzerine kimse hüküm vermemiştir. Sakın ha sakın ekseriyetten ayrılmama! Tâ ki sonunda isteğine eresin. Gamın meserrete dönüşsün. Burada iyi yemeyenler, orada yer, burada mahsul almayanlar orada alır. Her kim tamahı terk ederek açlığa sabrederse sonunda (cennette) leziz ve nefis yemeklerle doyurulur. Ey akıllı, dünyanın şu birkaç günlük zahmetine katlan ki bereketli ve sonsuz nimete nail olasın!

6195

Onda bir ticaret, tacirlerce kâr sayılmaz. Bire on kazanmaya bak ki bu kâr herkese nasip olmaz. Eğer fevkâlâde bir kâr temin etmek istersen, nefsin hazzını verme ki öyle bir ticaret elde edesin. Dünyada Hak için yapılan züht ve takvanın ahiretteki mükafatı ebedi mülktür. Herhangi bir alışverişte bire on kazanırsan, artık o ipe sıkı sarılır, elden bırakmazsın. O ip, emir ve nehy ipidir. Irmak gibi, emir bağı tarafına doğru ak!

6200

- 6205 Sağlam ip, Kuran'dır ve Kuran'daki hükümlerdir. Her kim Hak rızası için ona sıkıca tutunursa, şüphe yok ki, o ip delaletiyle Hakk'a kavuşur. Çünkü o ipin liflerini bizzat Hak Teala bük müştür. Taat, zikir, huşuyla eda olunan namaz sende bulunursa, bilhassa açlık. O açlık ki, ibadetlerin anasıdır, mutluluk ve rahat kaynağıdır. Temiz can onunla huzur bulur, vücudun sıhhati onunla idame olunur.
- 6210 O açlık senin hem ruhuna, hem vücuduna menfaatlidir. Ey Hak adamı! Az yemeyi adet edin! Dünya ve ahiretin menfaatleri ondadır. Eğer kendini seversen, az ye! Evliyanın şiarı (meslekleri), tıbbın esas az yemektir. Hangi meslekte bulunursan bulun, hangi türden olursan ol, az yemeye alış! Çünkü çok yemek, hırstan ileri gelir. Hırs ise nefsin en kötü huylarındandır. Vaz geç!
- 6215 Düşman nefsin eline silah verme, tâ ki seni balık gibi ağa düşürmesin. Onun başını gayret kılıcıyla kes ki, Huda seni kulları sırasına davet etsin. Onun istediklerini vermezsen sana itaat eder. Ondan sonra istekte bulunmaktan vazgeçer, emrine boyun bükür. O, sana esir olur, sen de ona emir olursun! O zaman huzurunda, öl dersen, ölür. O, bir defa itaat altına girdi mi bütün dertlerin derman bulur.
- 6220 Ondan sonra, el gibi senin hesabına çalışır, ayak gibi aşağı yukarı senin hesabına koşar, seğirtir. Cenab-ı Peygamber'in "Eslem şeytani" buyurmasının manası budur ki, şeytan onun emri altına girmişti. Öyle değil mi ki, hizmetkarın senin elin ve ayağıdır. Her tarafa senin için koşar. Çarşıya senin için gider, ava çıksan tazı gibi ardında gider, avı senin için tutar. Senin, kendin için yapmak istediğin şeylerin hepsini, senin yerine, senin için o yapar.
- 6225 Başka türlü hareket edemez. Çünkü bir defa, senin emrin altına girmiştir.
(SAYFA 239) Bir de bunun aksini düşün. Eğer sen onun esiri isen, onun arzusu nerede ise oraya koşmaya mecbur olursun, o fena nefsin elinde alet, Rahman yanında şeytan gibi kovulmuş olursun. Sen de onun gibi manen şeytan demeksin. Çünkü onun peşinde koşup geziyorsun! O, sahte süsleriyle zenginlerin, fakirlerin yollarını kesmektedir.
- 6230 Mademki sen mağlupsun, o galiptir. Sen onun hükmündesin; o, öz sen, kabuksun. Ne mutlu ona ki hayrı galiptir, daima Hakk'ın rahmetine taliptir. Onunla tek başına vuruşur, daima çabada bulunur. Şarap gibi kanını içer, zelil ve itaatkar eder, evini barkını harap eyler. Gece gündüz onunla harp eder, kökünü gövdesini kazmaya uğraşır.
- 6235 Huda'dan yalvararak yardım talep eder ki, onu gebertsin de şerrinden emin olsun. Cenab-ı Hak buyurdu ki: "La havle vela kuvvete illa billah" de ki bu mübarek kelime onu kahreder. Ben sana bu cenkte yardım ederim. O, Kaf Dağı da olsa çöp gibi kalır. Onu kahır hususunda ben sana yardımcı olursam kökünü kazarım. Madem ki, benim emrime tabi olmakla onunla çarpışıyorsun, benim rızam için onun boynunu koparmak istiyorsun!
- 6240 Ben seni onun elinde güçsüz bırakır mıyım ki sen ona mağlup ola, ondan geri

kalasın! Ben her ne kadar zaferi senin elinde açığa çıkarıyorsam da, o hamleyi yapan benim. Nasıl ki bir baba küçük çocuğuna der ki: "Şu taşı iki elinle tut, kaldır!" Sonra çocuğa yardım eder. Ellerini çocuğun ellerinin altına sürerek taşı birlikte kaldırırlar. Çocuk, o kocaman taşı kendim kaldırdım diyerek sevinir ve kurulur.

İşte bunun gibi, Cenab-ı Hak da: "Ey kulum, gayretinle düşman yerin dibine geçti, onu yapan ben olduğum halde seni ödüllendirmek için sendenmiş gibi gösteriyorum." der ve onu takdir ederek mükafatlandırır, derecesini yıldızlardan yüce eder. Durma, çalış! Benim elimden ne gelir, gayretimin ne kıymeti var deme, bir nefes de olsa ibadetten geri durma! Senin az gördüğün o ibadet, ruhunda neşe ve eğlence meydana getirir, terazini doldurur. 6245

Hak Teala Hazretleri buyurur ki: "Benim indimde az şeyler hadsiz hesapsız, bin denecek derecede çoğalır. Ben az şeyleri -fen ve sanat gibi vasıtalara muhtaç olmadan- çoğaltmaya kadirim. Bil ki yoktan da var ederim. Varlıklara yüzlerce bağış benim lütfumdandır. Çok olsun, az olsun; fazla veya noksan bulunsun, emin ol ki ileride işine yarar. Ben her şeye kadirim, yardıma da ihtiyacım yok. İmanı sadık olanlar bunu kesin olarak bilir. 6250

Bilki bu kudret benim deryamdan bir katredir. Her an benden böyle yüzlerce kudret meydana gelir." 6255

Ey Veled, (Sultan Veled) mademki kudretin sonu yoktur. Huda'dan daima yardım iste! Sakın, muradım oldu diyerek istemekten geri durma! Kıyamete kadar iste!

(SAYFA 240) Aşk bahsinin sonu yoktur. Bundan dolayı, himmet (gayret) atını bizzat aşk tarafına doğru sür! Aşkta, aşıkane bahset! Dua ve niyazlarında aşktan başka bir şey isteme!

Aşk, şeyh-i kamildir. Onu tut, sana ne verirse onu kabul et! Onun küfrünü İslam'dan iyi bil! Onun çevgeni önünde top gibi yuvarlan! Onun yolunda canınla oyna, baş çekme, ondan başka kimsenin adını anma! Muhakkak bil ki her şey aşktır, aşktan başka şey yoktur. Aşkta geçme! Onun mahallesinde kal! Tâ ki orada huriler, kasırlar, yüzlerce nur deryası göresin! 6260

Onun deryasına bakarak cihanı bir katre, güneşe kıyasen gökleri bir zerre göresin! Bu cihanda şaşkın şaşkın dolaşan insanları görerek hallerine acıyasın. Az şeyin onlara çok görünüşüne, dikenliği gülşen sanışlarına hayret edersin. O gafil halka dünyanın değersiz bir zevki, gözlerine hazine görünüyor. Onu elde etmek için sıhhatlerini kaybediyorlar. Eşeklik ederek tavla zarını Kâbe sanıyorlar, aptallıklarından cezayı mükafat sanıyorlar. 6265

Bu dünyada fare gibi yuva kurmuşlar, vahşiler gibi ne ilimden haberleri var, ne dinden. Şeytan sapkınlığından ibaret olan bu haletle ömürlerini sona erdiriyorlar. Bir merd-i Huda'nın nazarı onlara dokunursa o iksir ile bakırları altın olur. Onun küfrü şüphesiz İslam olur. Nasıl ki katreler denizde inci olur. Değil mi ki bir leş tuzlaya düşse bir müddet sonra tamamen tuza dönüşüyor. Bunda şüphe yok. 6270

- 6275 O halde, bir müminin himmetiyle bir kafirin ehl-i din olmasına neden inanmıyorsun? Aşk, bütün iksirlerin iksiridir; her kim âşıktır, o büyüktür, önderdir. Bütün eşyanın tazeliği, hayatı ondandır. O, çoban gibidir, halk da sürü. Her kimin talihi yâr olur da onunla sohbet ederse, dikenlerinde güller biter. Dikeni, gülü ne edeceksin, onun lütfuyla parçalar bütün olur.
- 6280 Her kim bir veliye bir an yakın olursa, onun makamı göğün en yüksek tabakasının üstünde olur. O kimse -mesela- Firavun ise Musa olur, Deccal ise İsa olur, karınca ise Süleyman olur, katre ise umman olur. Şeytan kadar çirkin olsa, melekleri imrendirecek kadar güzelleşir ayağını yerden âsumana kor. Asuman da ne? Yerde gökte ondan başka kimse bulunmaz, âleme şevk ve zevk hep ondan dağılır.
- 6285 Onun nurunda halis şarabın neşesi ve özelliği vardır, nurundan herkes faydalanır. Yollarını onunla aydınlatırlar, cümlesi de onun harmanında dane toplarlar. Aşk insana daha bunun gibi yüzlerce meziyet bahşeder. Sineni ankaya üstün kılar. Aşk, her kime yâr ve yakın olursa, arşı âlâ ayağının altına yer olur. Ferş de arş da, onun nurundan ışık alır, dikenler onun lütfuyla gülşen olur. (SAYFA 241)
- 6290 Fakat bu devlet, herkese nerede nasip olacak? Bu, cesetten kurtulanların kismetidir.

MAKALE 86

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Ahirette talipler, zahitler ve müctehitler için “ve refea ba’dakum fevka ba’dın derecâtin”⁹⁵ yüce sözünde buyurulduğu gibi, çeşitli ikram, mükafat ve dereceler vardır. Dünyada olduğu gibi halkın kimi zengin, kimi daha zengin, kimi bey, kimi paşa, kimi vezir, kimi padişahdır. Fakat vasıl-ı ilallah olanların makamları o kadar yücedir ki taliplerden, zahit ve müctehitlerden hiçbiri o dereceye yükselemez. Belki böyle yüksek derecelerin varlığından bile haberdar değillerdir. Karıncayla Süleyman arasındaki fark gibi, taliplerle vasıllar arasındaki mesafe de nispet kabul etmez. Zahitlere aşkın (kendi değil) kokusu erişeydi, yanlarında züht ile fışk farksız olurdu. Yanlarında küfür ile iman da eşit olurdu.

Çünkü derya yanında bir testi suyun ne kıymeti kalır? Küfür ile imanı, biri karanlıkla, diğeri nurla dolu iki testi farz et. Biri eğri yol, biri doğru. Biri hantanın ta kendisi, diğeri sırf sevap.

Ehl-i menzil (vasıllar) her ikisinden de kurtulmuş, o hesabı kapatmışlardır. Bu eğrilik doğruluk, henüz arayıp sorma âleminde bulunanlarca söz konusu olabilir. Yol üstünde giderek istenilen hedefe varmış ve bütün varını yoğunu oraya taşımış olanlar, eğriden, doğrudan geçmişlerdir. Çünkü esasa, hedefe, varıp merama ermişlerdir. Eğri yoldan sen kork ki henüz yoldasın! Basacağın yere dikkat et!

6295

İman yolunu (süluk) takip et, çünkü doğru yol odur. İman yolunu Huda süslemiştir. Ey yolcu, canı gönülden gayret et ki o yoldan menziline çabuk erişsin! Bu doğru yolda şevkle, neşeyle yürü! Doğru yolda giden zarara uğramaz. Doğruluğu elden bırakmayan kurtuluş bulur. Şeref yolunu tutan şerefli olur. Ne mutlu o cana ki gayret eder, doğru yolda çala kamçı gider.

6300

Bu yol kesen dünyayı terk eyler! Emin olan ebediyet semtine yönelir. Korkusuz, zararsız kâr elde ederek mutluluk ve beka huzuruyla yaşar. Salıklar bu vasıflara sahiplerdir. Çünkü onların seyri daima o yoldadır. Fakat Hakk’a vasıl ve Hakk’ın nurunu perdesiz taşıyanlar, taşıyan değil, belki taşınanlar, yıldızlar gibi kaybolmazlar.

6305

Huda’yla beraber ebedi mülkte bakidirler, kendi kendilerine hem şarap, hem sakidirler. Onların halleri saf ve tortu düşüncelerinden yücedir. Sırları (“kaf”, “ha” da) bulunur. “Ta”, “ha” ve “kaf” “ha” harflerinde gizlenmiştir. Karın derisinde gizlenen misk gibi.

6310

(SAYFA 242) Eğer burnun varsa o halden koku alır, o kelimadan sözlerine vakıf olursun! Onların maksutları züht ile takvanın üstündedir. Zahit o devleti nerede umacak!

95 **En’am suresi 6/165** O, sizi yeryüzünde halifeler (oraya hâkim kimseler) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olanıdır. Şüphe yok ki O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

- 6315 Padişah mülkü eşekçiye (katırcıya) nerede kısmet olacak? O geride kalmış adama önderlik nerede! Taliplere, cennette hayır ve sevaplarına göre yüksek makamlar verilir. Her birinin mükafatı derecesine göredir; biri diğerinden daha yüksektir. Kimi ziyade, kimi daha ziyade, hepsi de lütf-ı Hak'la doludur. Fakat vasılların hali (makam ve mertebeleri) bunlarınkinden bambaşkadır. İki cihanın da ötesinde bir saltanattır.
- 6320 Oraya ne kamer sığar, ne felek. O tarafa uçan meleklerin kanatları yanar. Ruhu'l-Kuddüs (Cibril) dememiş miydi ki: "Ya Resulullah! Bundan sonrası sizin için vuslat ve buluşma sahasıdır. Ben size buraya kadar rehberlik edebilirim. Bundan ileriye bir adım daha atamam." Cenab-ı Peygamber sordu ki: "Bundan ileriye niçin gidemezsiniz?" Dediler: "Bana mücadele yok ki seninle beraber o vuslat ülkesine geleyim. Çünkü celal-i nuru beni yakar.
- 6325 Bundan sonra Hakk'a vasıl olana kadar yolsuz ve kılavuzsuz gidersiniz. Ey kutb-ı âlem! O sahibiyet ve dokunulmazlık (harim) yalnızca sizindir. Padişah-ı zülcelale sizden başka sohbet arkadaşı yoktur." Öyle değil midir ki padişah, saraya, haremine giderken yanında hizmetçiden başka kimse bulunmaz. Fakat hizmetçi de ancak kapıya kadar gider. Şah içeri girer, hizmetçi de yerine döner. Hadim için o birliktelikten hisse yoktur. Padişah orada yalnız olarak kalır.
- 6330 Yahut, askerin serdarına padişahın emrini tebliğ eden bir yaver "Sizi padişah istiyor" diyerek döner gider, yahut onunla beraber sarayın kapısına kadar gelir, fakat içeri giremez. Ona der ki: "Buradan öteye siz yalnız giderseniz, şahın huzuruyla şerefletin ve muradınıza erin! Oraya girebilmek şerefi ancak size özeldir, çünkü siz sultanın danışmanlarındansınız.
- 6335 Benim gibiler o şerefe nereden nail olacak, o makam yalnız sizindir." Eğer meleğin yüz kanadı olsa, orayı geçer geçmez hepsi yanar. Çünkü ora kimseye yurt olamaz. Cenab-ı Ahmet'ten başkasının orada yeri yoktur. Bundan dolayı Hazret-i Cibril özür dileyerek demişti ki: "Bundan öteye yalnız gideceksiniz ki ora, sizden başkasına layık değildir. Sizden başka kimseye o nimetten nasip yoktur. Çünkü manaya aşına, yalnız sensin!"
- 6340 Sen Âdem'den evvel sultan-ı enbiya idin, Huda tarafından ezelden seçilmiş idin. Cihanlar var olmadan evvel, cihan senindi. Ezelden öncelik sahibi padişah idin, devirler yokken sahibkıran idin, sınırsız, desteksiz meleklerin padişahı. Tanrının ezeli ve ebedi nurusun. Sen, dünyada amel yüzünden zengin olmadın, bil ki ameller seninle övünüp şeref buldular ve kabul gördüler.
(SAYFA 243)
- 6345 Eğer sen dünyada amelle meşgul oldunsa bu, ümmetine öğretmek içindi ki bu vasıtayla eğri ile doğru birbirinden ayrılınsın. Büyük bir cemaate hitaben "Ben size öğretmen gönderildim." buyurmamış mıydınız? Senin sözün de davranışın da hep bizim içindi. Gerçi yerdesin, fakat yerin göklerde. Senin sırrında kimsenin dahili yoktur, sırrına Hak'tan başkası vakıf değildir. Her ne kadar ahir geldinse de evvel sensin, müminleri ikilikten kurtarırısın!

Senin bu hallerinin ötesinde hal yoktur, ilminin gül bahçesinden kimse koku almamıştır.

6350

MAKALE 87

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hak Teala Hazretleri bütün âlemleri Muhammet Mustafa'nın (s.a.v.) hürmetine yarattı ki "levlake lema halektel eflak" bunun delilidir. Bütün enbiya onun yardımcılardır.⁹⁶ Halka kendi ilimlerini öğreterek onlara onun, Hazret-i Muhammet'in (s.a.v.), ilmını anlayacak kabiliyet ve yeteneği verdiler. Nasıl ki yeni okumaya başlayan bir çocuğa hazırlık olmak üzere hece öğretirler enbiya da din ilimlerini halka öğrettiler. O ilimler asırdan asıra halka erişti ve halk da bundan faydalandı. Nihayet halkta yüksek ilimleri öğrenmeye kabiliyet meydana gelince Hazret-i Muhammet Aleyhisselam ilimlerin aslı olan ilimleri getirdi. Demek ki, bütün enbiya onun işine yardımcılık ettiler ve onun için geldiler. Şu halde evvel ve ahir olmak üzere başka türlü bilenin cehaletine hükmetmek lazım gelir "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtin"⁹⁷. Bütün enbiya, senden önce gönderilmiş müjdeciler gibidir. Cihan halkına dediler ki: "Bizden sonra celilü'l-kadr bir sultan (bir peygamber) geliyor ki bu ruhlar, bu cesetler hep onun hürmetine yaratıldı. Biz cihana onun kıymet ve mertebesini bildirmek için geldik, tâ ki dünya halkı onun nurundan toplansın, çünkü o, rahmeten lî'l-âlemindir"⁹⁸.

6355 Biz size onun gelişini müjdeliyoruz ki o kokudan haz alabilirsiniz. Bizim kokumuzla yavaş yavaş yakınlık kurun ki bizden onun kokusunu duyarsınız. Bu suretle onunla tanışıklık meydana gelsin, onun deryasında yüzebilecek kabiliyet elde edersiniz.

Biz, onun hükmünden size birer parça öğretiyoruz ki onun getireceği ilmi anlayabilesiniz. Çünkü onun ilmi, ilimlerin özüdür. Uğursuz nefis onu anlayamaz.

6360 Çünkü aşağılık nefsin özelliği karanlığın baskın olmasıdır. Zulüm ise yaşayabilmek için zulmet arar. İyi bil ki, zulmet, hayvan tabiatıdır. İnsanlık nuru hayvanda gizlidir. Biz onlarda insan nurunu belirtiriz, hayvan hasletini gönüllerinden yok ederiz. Tâ ki başlangıçta onu anlamaya yetenekli olsunlar, sonra o gelince, ona yönelsin ve istesinler, onun ilmiyle tanışıklık kursunlar, onun güzel huylarıyla, bilhassa hilmisiyle ahlâklansınlar.

6365 Tâ ki o ilimleri, o sırları, hülâsa o nuru candan kabule hazırlanmış olsunlar. Çünkü onun getireceği ilmi, kimse talimsiz edinemez. (SAYFA 244)

Bundan dolayı, o ilmin başlangıcını önceden öğrenmek lazımdır ki o yüksek ilmi anlamak mümkün olsun. Bizim ilimlerimiz, o ilmin ön sözüdür, onun

96 **Ali imran suresi 3/81** Hani, Allah peygamberlerden, "Andolsun, size vereceğim her kitap ve hikmetten sonra, elinizdekini doğrulayan bir peygamber geldiğinde, ona mutlaka iman edeceksiniz ve ona mutlaka yardım edeceksiniz" diye söz almış ve, "Bunu kabul ettiniz mi; verdiğim bu ağır görevi üstlendiniz mi?" demişti. Onlar, "Kabul ettik" demişlerdi. Allah da, "Öyleyse şahid olun, ben de sizinle beraber şahit olanlardanım" demişti.

97 **Hadid suresi 57/3** O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâtın'dır. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

98 **Enbiya suresi 21/107** (Ey Muhammet!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

ilmi öz, bizimki kabuktur. Biz enbiya zümresi hep onun için çalışıyoruz ki âlemler o sultanı bilsin.

Onun hakkında Huda, hitab-ı izzet buyurdu ki: “Ey cümle enbiyanın özeti, incisi! Eğer senin zat-ı pakın olmasaydı gökler ve yerler vücuda gelmezdi.” Öyleyse kesinlikle ve açıkça bil ki evvel ve ahir odur. Eğer gözün varsa ondan başkasını görme! Eğer bunun sırrını ilmen söylesem, genç, ihtiyar, hep benim gibi kendinden geçerler. Bir miktarını söyledim. Aklın varsa parçalardan bütüne geç!

Bundan sonra, şaşılabilir gibi biri iki görme! Sence o birden başkası istenen olmasın. Ey esrara vakıf olan! Bu bahsin sonu yok. Gene sen aşkın güzelliğini şerh et! Asıl hedef, aşktır. İki âlem onun parçasıdır. Onun (aşkın) dini ve şeriatı bütün şeriatlerin ruhudur. Onun işleri herkese layıktır. Feleğin işi, zeminin işine benzemez. Sultanın işi vezirin işine, vezirin işi bir fakirin işine kıyas edilebilir mi?

Cenabı Hak “kulle yevmin huve fî şe’nin”⁹⁹ buyurmakla sürekli faal olduğunu bildiriyor. Herkesten aynı düzeyde iş bekleme! Güldeki letafet dikende olamaz. Âşıkların işi züht ve salâh değildir. Çünkü onlar felahı Hak’tan bulmuşlardır. Âşıkların hakikatte namazı başkadır, her zaman Hak’la başka niyazları vardır. Onlar o namazla ebedi hayata kavuşmuşlar, aşk-ı Huda deryasında ebediyet kazanmışlardır.

Balıklar gibi aşk deryası içinde küfürden, dinden, zühtten, fısktan uzak olarak yaşarlar. Aşk, sınırsız bir deryadır. Âşıklar o deryada balıklar gibi mutlu hayat sürerler. Vücudun topraktan doğduğu gibi, onlar da aşktan doğmuştur. Tenden geç de tertemiz cana bak! Ten, toprağa gider. Çünkü topraktan doğmuştur. Can da kendi aslına yüz tutar. Parça, nihayet aslına geri döner, insanın niyeti (himmeti) neye sarf edilirse kendi de odur.

Matlubun ne ise, kendini o bil! Yani iyi kötü neyi talep ediyorsan, sen osun! Eğer şimdi (burada) iyi ve pak isen, iyilerin yanına gidersin. Kötü isen, kötülerle bir olursun, çünkü onun parçasısın, aslına gideceksin. Fakat bunun (kötülükten kurtulmanın) çaresi vardır. Kafir nefs-i emmareyi terk et! Fıskı bırak, itaate sarıl! Tâ ki lanetli şeytanın tuzağından kurtulasın!

Eğer buna gücün yetmiyorsa, dertli bir aşk sarhoşu ara! Tâ ki onun hali sana da sirayet etsin. Sen de talepte onun gibi ol! Talep hususunda onun özelliklerini benimseyesin, onun ateşinden sana da bir alev sirayet etsin. Mertlerin sohbeti seni, mertlerin cemaatine dahil eder. Her ne kadar cisim isen de seni can eder.

(SAYFA 245) Ey din yolunun talibi, sohbet gibi makbul ve etkili şey yoktur. Sohbet bağlan ki, seçkin olasın.

Küfür de İslam da sohbetten doğar, her millette de böyledir. Öyleyse candan

99 **Rahman suresi 55/29** Göklere ve yerde bulunanlar, (her şeyi) O’ndan isterler. O, her an yeni bir ilâhî tasarruftadır.

sohbet erlerine talip ol, tâ ki din yolunda onlara yoldaş olasın. Onlar gibi sen de vasıllardan olasın, candan canana yol bulasın! Zulmetten ibaret olan nef-sinden kurtulup yok olasın, görme nuruyla var olasın. Zulmetin, nura dö-nüştü mü, artık ayrılıksız ebedi vuslat bulursun.

6405 Varlık dikenlerin tamamen gülşen olur, Hak nuruyla karanlığın aydınla-nır. Bütün perdeler kalkar, gizli olan sır, gün gibi açığa çıkar. Yârini perde-siz bir kenarda görür, ondan dudaksız, kadehsiz bade içersin! O badeyle ta-mam sarhoş olunca, kendinden başka padişah görmezsin. Ondan sonra ca-nın "Ene'l hak" der. Çünkü cananın, senin canından zuhur eder.

6410 Artık o söz, canın değil, cananın sözüdür, her ne kadar senin dilinden söy-leniyorsa da. Cana, tene bakma, onlar alet değerindedir. İkisinin de hareke-ti o halin sonucudur. Rüzgar, toprağı havaya kaldırdığı vakit, aklın varsa, onu topraktan bilme! Çünkü o, rüzgarın elinde vasıtaadır. İşi yapan, rüzgar-dır. Toprağın, kendiliğinden havalanması mümkün değildir. Rüzgar olmaz-sa toprak yerinden kımıldanamaz.

6415 Toprağın merkezi enginlerdir, rüzgar onu birdenbire yüklenerek havaya kaldırıyor. Çaylak kuşunun pençesine takılan piliç gibi. Sen havadaki rüzga-rı gör, (ki fail odur) her ne kadar görünen toprak ise de. Eğer bir kul, "Ene'l Hak" derse, onun sözünü buna kıyas et! Bil ki o söz Hak'tandır, ondan değil. El olmazsa kılıç, kendiliğinden kesemez.

6420 Yarayı açan kılıç değil, onu kullanan koldur. Dünyada iyi kötü her fiil, şahıs-tan meydana gelir. Sen de din yolunda Hakk'ın aleti olunca, şüphesizdir ki Hak, senden tecelli eder. Nur-ı Hak'la dolu olan göz, Hakk'ın cemalini senin davranışlarından görür. Nursuz olan göz, nerede Hakk'a iman edecek? Ken-di cinsine gitmek için, cins lazımdır. Nur, nurdan başkasıyla ahbab olmaz. Temizler, temizlerin tarafına gelir.¹⁰⁰

6425 Evliyayı da veli olan görebilir. Onların güzelliğini düşman, nereden bilecek? İyi bil ki düşmanın gözü velinin karşısında kördür. Yusuf'un güzelliği kar-deşlerine tecelli edebildi mi? O güzellik, Yakup'tan başkasına zahir olmadı, çünkü o, Yusuf'a aşk ve muhabbetle baktı. Eğer sende de aşk varsa, beri gel! Tâ ki dostun yüzündeki güzelliği göresin! Âşkın yoksa ona karşı körsün de-mektir. Burunsuz, miskten koku duyar mı?

6430 Nezle hastalığı baş gösterirse, misk veya gül kokusundan faydalanamazsın!
(SAYFA 246) İşte bunun gibi, körlüğün galip olursa daima karanlıktan hoşlanır (nurdan ürkersin), İblis gibi, Hak'tan uzak olursun. Gece, gündüz oturup kalktığın, lanetli şeytan olur. Ruhunda doğruluktan eser kalmaz, aşağılara çeken bataklığa düşersin. Günden güne gafletin artar, uyanıklığın eksilir. Bu halinle yoldaşsız kalırsın!

100 **Nur suresi 24/26** Kötü kadınlar, kötü erkekler; kötü erkekler de kötü kadınlara; temiz kadınlar temiz erkek-lere, temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktır. O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır.

Çünkü yoldaşın farkındalık idi, farkındalığı olmayan, nursuz can taşır. Her ne kadar hareket etse de sen onu ölü farzet! Ölü olan, gönül sırrından haberdar olabilir mi? Hayvanlar da daima hareketlidirler, fakat nur-ı Hak'tan haberdar değiller. Onların hareketi, ağaç üzerindeki dalların hareketi gibidir. O armağandan, o kıymetli mallardan haberleri yok. Alelade şahıslar da hayvan gibi habersiz olur, isterse yükü inci ve mücevher olsun. 6345

O kıymetli inciden haberi olmayınca, artık ona samandan uygun birşey ve samanlıktan münasip bir yer olamaz. Fakat gözü gören, zeki ve farkında olur. İyi, kötü onun nazarından kaçamaz. O, perdesiz, didarı görür, gönül levhasındaki sırrı okur. Göğü, yeri içinde seyreder. Mademki göz vardır, her şeyi görür. Ruhun ahvali ondan gizlenemez, gönül nurunun sırrı da ona yüz gösterir. 6440

Başlangıçta az olsa da sonra çok olur, hilal gibi günden güne gelişerek dolunay olur. 6445

MAKALE 88

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Hak isteklisi için ilk yapılacak iş, kalbini nurlandırmaktır. “yekâdu zeytuhâ yudû ”¹⁰¹ mantık-ı şerifince müminin kalbi zeyt gibidir.

Zeyt (zeytin ağacı-yağı), bulanıklık ve diğer cisimlerden arındırılınca parlamaya başlar. Öyle ki, talip onu ateş yalımı zanneder, artık kalp, saflık bulunca onda gayb âleminin suretleri ve daha birçok ilginç görüntüler akseder. Bundan dolayı vaktinin çoğu gözleri kapalı, baş dizinin üstünde düşünmekle geçer. Gözlerini açıp da halkı gördüğü zaman o şöhretliler, gözünün önünden (hayallerinden) silinir. Fakat gelişerek yüksek makamlara erişince gönül kandilinin yağı (zeyt) Hakk’ın nuruna kavuşur. Ondan sonra sır gözüyle gördüklerini kendi gözleriyle seyretmeye başlar, kalbinin nuru güneş gibi yeri göğü kaplar ve bütün ilginçlikleri baş gözüyle seyreder.

Tarikatta ilk lazım olan şey kalbin saflaştırılmasıdır. Vücut içindeki kalp, toz unsurlarından temizlenmelidir. Bedendeki ruh suyu berrak olursa o, Hak’tan başka birşeye meyletmez. Sufiler gibi, içinde gayb eserlerini seyretmek üzere başını yakasına çeker. Gönül deryasında balıklar gibi baş gösterip içinde maddiyattan (anasırdan) arınmış suretler seyreder.

6450 İçinde bu nur arttıkça kendinden geçer, kendini Hakk’ın nuruna feda eder. Ondan sonra içindeki nur, dışına vurur, yanında iç ile dış farkı kalmaz.

(SAYFA 247) O, gönül nurunu dışarıda açıkça görür, semadaki ayı gördüğü gibi. O nur bakışında dolunay gibi parlar durur, ruhlar semasında dolaşır. O nurun ışığıyla yer ve gök dolar, güzelliğiyle âleme zevk bahşeder.

6455 Temiz ruhlara zevk ondan dağılır, taliplerin işi ondan canlanır. O, devrinde âlemin kutbudur. Onun cefası da safa ve rahattır. Ayağının altına başını kor-san, ondan sır alırsın. Yaş, kuru sınırından geçersin. Ondan, sayısız mükafatlara erişirsin çarh-ı felek senin hükmüne boyun eğer. Yokluğu olmayan ebediliğe ulaşırsın, ruhun safa bulur, terakki eder.

6460 Bir cihandaki -bu cihan onunla ayakta kalır- ebediyet mülkünün devam ve bekası da ondandır. Sana orada her dem başka bir mülk verilir ki o armağanlar kesinlikle hesaba sığmaz. Çünkü onun merhamet deryasının kenarı yoktur. Ey talip, benim öğüdümü candan kabul et. Doğruların eşliğine başını koy! Merd-i Huda’nın ayağı tozunu gözüne sürme gibi çek ki güzelleşesin!

6465 Onun huzurunda yok ol ki var olasın, şarapsız, küpsüz, kadehsiz ondan sarhoş olasın. İmrenirim o cana ki onun makbulu olur, kendinden geçerek onun tarafına gider. Onun rızasından başka birşey talep etmez, değersiz ve tortulu olsa da aziz ve saf olur. Ondan hayat derenler asla ölmez, kederlerinden kur-

101 **Nur suresi 24/35** Allah, göklerin ve yerin nurudur. O’nun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânûs içinde. Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

tularak temizlik elde eder. Ölümsüz, fenasız bekaya nail olur, her terk ettiği-
ne karşılık yüz fayda elde eder.

Bütün bu varlıkların yok olduğunu açıkça görür, yokluğu da var görür ve sı-
nırsız var olduğunu anlar. O, her şeyi halkın gördüklerinden başka şekilde
görür. O temiz ruh, kalaya altın demez. Halk yanında kıymetli olan şeyler,
onlar yanında hakir ve leştir. Eğer bizim öğüdümüzü candan dinlersen, bize
gönül verir, bizim gibi olursun! Dinin, bize olan irtibatınla dembedem artar,
neşe ve keder kavgasından kurtulursun.

6470

Gam ve mutluluğu âlemin ötesinde yaşarsın, gönlünde Hak'tan başka bir
şey bırakmazsın. Ne zıt, ne benzer, ne sınır, ne sayı, hiçbir şey kalmaz, sana
vahdet deryası incilerini saçarak görünür. Hak erinden daha bunun gibi yüz-
lerce armağana erişirsin, her derdin ardı sıra devası da gelir. Merdanın va-
sıfları dil ile tarif olunamaz. Bu kadarla yetinerek bu bahsi kapatıyorum. Ben
sana nazım ve nesirle evvelini, ahirini anlattım. Oku, vakıf ol!

6475

MAKALE 89

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Fakirin sözü birdir her ne kadar çeşitli yöntem ve ibare ve örnekler ile söylenmişse de. Dikkat edilirse

(SAYFA 248) görülür ki, hepsi bir sözdür. Bu çeşitlemeden amaç şudur: talip, o biricik sözün değişen üsluplarından başka başka zevk alarak istekli olsun. Çok çeşitli renkte ve biçilen birçok modelde elbisesi olursa her birini giydiğinde seyredenlere başka zevk, başka güzellik arzeder. Nitekim şair demiştir: “ ‘İbârâtunâ şettâ ve husnuk vâhid” Meali: “Sözlerimiz başka başka olsa da mevzu birdir (senin hüsnüdür).”

Şu da ifade olunacaktır ki:

Manayı olduğu gibi “hakikat-i vechle” anlatmak mümkün değildir. Ancak benzetme ve dışardan misallerle ifade olunur. Teşbihle, temsiller arasında da farklılık bulunması doğaldır. Şu kadar ki, temsiller güzel ve istenilene uygun yapılırsa dinleyen der ki: “Benzetme güzel, benzetilen de böyle olsa gerek.” İşte bu yolla o manaya talip olur. Mesela bir çocuğa mahubun dudaklarındaki zevki duyurabilmek için “şeker gibi tatlı”dır dersiniz. Çocuk şekeri tatmış ve biliyor olduğu için kendisinde dudağa karşı bir meyl, bir istek oluşur.

Hak Teala Hazretleri de cenneti anlatırken insanların bildiği ve çok sevdiği şeyleri (ağaçları, meyveleri, çiçekleri, hurileri, sündüs ve ipek...) öne sürer ki cennet hakkında bir fikir edinerek talip olsunlar. Hakikatteyse cenneteki güzellik, nimetlerindeki fevkaladelik hatır ve hayale sığmaz.

6480 Bu bir tek söz yüz misalde, yüz şekilde söylendi, çünkü şiirini, hakikati olduğu gibi anlatacak şekilde söylemek mümkün değildir. Nasıl ki, sen sevgilini güzel görünsün diye her dem başka türlü bir elbiseyle süslersin, güzel görünsün diye bazen ipekli, bazen yünlü kumaşlar giydirirsin. Söz de şiirin elbisesi hükmündedir, şair manayı süslemek için türlü üsluplara girer. Gerçi lisandan çıkan sözler, hesapsızdır. Fakat cümlesinden maksut olan mana birdir.

6485 Şunu da bil ki, o cemalin güzelliği, ne misale sığar ne de söze. Madem ki, onun sıfatı beyana gelmiyor, o halde, her ne söylersem Hak onun ötesindedir. Fakat anlayabildiğin kadar söylemeliyim ki, sen de ilm-i ledünden bir koku olsun alâsın. O koku, sana vuslat yolunda rehberlik edebilir. Yoksa onun gibi nerede olacak? O hüsnü sana ancak benzetme yoluyla söyleyebilirim. Mesela, o güzelin çenesi elmaya,

6490 dudakları lâle (kıymeli bir taş) veya şeker, yanaklarıyla, çehresi (yüzü) kamere benzer, derim. On yaşlarındaki bir çocuğun damağında şekerin lezzeti mevcut olduğundan o, bu teşbihle dudaktan hoşlanır. Der ki: “Dudak, her halde tatlı bir şey olacak.” Hakikatte ise dudakla şeker arasında hiç münasebet yoktur. Hiçbir kimse inciye taşla benzetir mi? Eğer benzetirse sana anlatmak için söyler. Canın, o gülzarın kokusunu alsın diye.

6495 Cenneti anlatmak için ağaçlardan, köşklerden, hurilerden bahsetmek de böy-

ledir. Sündüs, ipek, akarsular, şarap, süt ve bal ırmakları vesairenin ruhani zevklerle hiç alâkası yok. Cennet zevki nerede, gönül safası nerede. O kalpler ki Huda'nın baktığı yerlerdir, onların sıfatları ne kitaba sığar, ne sayfalara.

(SAYFA 249) Sana ne söyleseler (ne türlü anlatsalar) onun üstündedir. Ruhun özellikleri ruh yoluyla anlaşılır.

Canan tarafına can yoluyla gidersen, oraya tensiz, harfsiz, sessiz gidersin. Fani olur, akıldan fikirden kurtulursun, o tarafı başsız, kulaksız dinlersin. O saklı hazine (kenz-i mahfi), sana zahir olur. Engin, yüksek kayıtları olmaksızın canın yücelir. Onu, vücutsuz olarak yoklukta müşahede edersin, ne gök, ne yer, ne boşluk, ne doluluk hiçbir şey yok olmaz. Bu visale ermek için fani olmakta gecikme ki zararların aynen kâr olsun. 6500

Nitekim, kimya vasıtasıyla bakır altın oluyor, itaat yüzünden beşer, melek oluyor. İyi, kötü, bismil, mundar (murdar), tuzlaya düşen şeyler, bütün parçalarıyla baştan ayağa tuza dönüşüyor ki, bunda şüphe yok. Bir cahil, âlimden her gün yeni yeni şeyler öğrenerek cehli ilme dönüşür. Bunu anla ki tamamlanasın. 6505

Hak ehlinin "fena fillah" olması da böyledir. Git, fani ol ki bu dersi anlayasın. Bunu anlamaya uğraşma, amele gayret et! Bu anlayış amele yakın olursa, bakır olsan da işin altın gibi olur, duyularla algılanmanın dışına çıkarsın. Bir cihanda ki orada yüksek, taht gibi şeyler yoktur, şevk ve neşeyle felekleri geçersin. Bu sema üstüne çıkarsın ki, bu sema yanında, bir bulut parçası gibi kalır, ilimler öğrenirsin ki kitaplar ona bir satır bile olamaz. 6510

Bu ilimler, Hakk'ın ilminden pek az bir şeydir, o ilm-i celilden bir koku duyarsın. O ilimlerin bir miktarı dünyaya onun için geldi ki bu azdan o çoğa geçiş ile istenen ve rağbet edilen olasın. Eğer bu nimetlerden biraz olsun koku hissetmezsen, senin zindeliğin üfürükle şişirilmiş tuluma benzer. Tulumun da az çok bir güzelliği vardır, fakat sen onu yok say! Çünkü hava ile dolmuştur. 6515

Onun şişkinliği yemekten (beslenmekten) değildir. O, hastalığı yüzünden şişen bir hastaya benzer.

Eğer o hastalıktan kurtulaydı, bir hazine gibi gıdadan, sıhatten dolardı. Git, kendinden boşal, aşktan dol! Tâ ki bu deryada sedefsiz inci olasın! Haydi! Benliğinde kalma, ta ki, Merdan-ı Huda gibi vahdet deryasında zuhur edesin. Kötü nefsin başını vur ki, sağırlıktan, suçtan, fısktan ve yolsuzluktan kurtulasın. Çünkü o sağ kaldıkça bütün bu fenalıklar ondan doğar. Ondan, suçtan ve taatsizlikten başka bir şey bekleme. 6520

Alçak nefsin ölmedikçe emin oturma! Onu durmadan tırmala ve hırpala! Tâ ki yavaş yavaş kökünü kazasın. Öldü mü, artık ilm-i ledün yüz göstermeye başlar. Nefsin ölmesi ruhun yaşaması demektir, fani olduktan sonra gelen hayat ebedidir. Her kim, burada ecelden evvel ölürse canını kurtarır, ebedi hayat onda meydana gelir. Her kim, Cenab-ı Peygamber'in "mutu kable en 6525

temutu"¹⁰² emr-i şerifini iyi dinler ve candan kabul ederse

6530

gece gündüz nefsini kahra çabalar ve bu gayrette de Hak'tan yardım talep
eyler. (SAYFA 250)

102 **Hadisi şerif.** Mutu kable en temutu "ölmeden önce ölün"

MAKALE 90

Bu makale şunu beyan edecektir:

Nefis, düşmandır. Çünkü "i'da aduvvuke nefsek elleti beyne habibik" buyrulmuştur. Onu öldürmek, kahretmek talibin yapabileceği bir iş değildir. Onu öldürmek, ancak Huda'nın yardımıyla mümkün olur ki "la havle ve la kuvvete illa billahil aliyyl azim" in manası budur. Nasıl ki küçük bir çocuk yırtıcı bir canavara güç yetiremeyerek gücü yetenleri yardıma çağırır, onlar yetişerek canavarın elinden çocuğu kurtarırlar. Şimdi senin itaat, gayretin, cihadın da manevi feryattır ki Cenab-ı Hak seni bu yırtıcı nefsin elinden kurtarsın. Eğer gayret etmez, itaati terk edersen, feryat ve imdat istemeyi terk etmiş, yardım talebinden uzak durmuş olursun. Çünkü itaatsiz, çaba ve gayretsiz yalnız dil ile olan imdat isteme, gerçekten imdat ve sığınma sayılmaz, çünkü ibadet ve itaati ne kadar artırsan dua ve imdat istemeyi de o nispette artırmış olursun. Şu halde manevi dua, gayrettir. Maksudun oluşması da duana olan icabettir. Bir ilim talebesi, tahsile gayret etmez, gece gündüz "Ya Rabbi bana ilim ver!" diye dua eder. Bir gece üstadı bacadan içeriye doğru "Ey kulum! Çalış" diye seslenir. Talebe zanneder ki bu cevap Hak'tandır. Ondan sonra çalışmaya başlar.

Az zaman zarfında akranlarına üstün ve ilimde önder biri olur. Şu halde duanın dayanağı talep ve gayrettir. Bundan başkası dalalettir (beyhude emeldir). Cenab-ı Hak bu manaya işaret olarak "İhdinas sırâtel mustakîm"¹⁰³ buyurmuştur.

Sen eğri yolu doğru zannetmişsin! Elbette menziline varamazsın! Eğer doğru yolu biliyorsan, sırat-ı müstakimi tutmuş olursun. Tâ ki Hakk'ın yardımıyla nefsini öldüre ve dokuzuncu felek üstüne ayak basasın. Hakk'ın yardımı olmazsa nefsini kim öldürebilir? Sinek, kartalın hakkından gelebilir mi? Fakat Allah'ın yardımı yaver olursa, iş kolaylaşır, dertlere ilaçsız da derman gelir. Hak yolunda gayret göstermek lazımdır ki, rahmet deryası coşagelsin.

Senin çaban ve gayretin dua ve yardım isteme mahiyetindedir. Hal diliyle demiş oluyorsun ki: "Ya Rabbi, şu nefis köpeğinin elinden beni kurtar." Senin bu manevi feryadınla rahmet deryası coşar. Huda, kereminden canına nur doğdurur. Nihayet o nur ile zulmetinden kurtulur, himmet ayağını ayla güneşin üzerine basarsın! Öyleyse bil ki gayret, manevi dua ve yardım çağırısıdır. Dua ve yakarış çok olursa her duana karşı icabet sesi, "Lebbeyk!" işitirsin, gamın neşeye karşılık olur.

6535

Çabayı terk etmek, duayı terk etmektir. Dua olmazsa icabet de olmaz (çağırmana cevap verilmez). Cenab-ı Hak, "Dua eden kuluma benden sürekli icabet erişir." buyuruyor. Ey yalancı tembel, sen kibirle duayı terk ettin, ne icabeti ararsın? Amele yakın olmayan yüz dua, rahmet deryasında küçük bir dalga bile meydana getiremez. Malumun olsun ki, hakiki dua, senin gayretindir. Onu artır ki sana "kün" emrinden icabet erişsin.

6540

103 **Fatiha suresi 1/6** (6-7) Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.

6545 Ceht ve gayreti artır ki, dua odur. Cenab-ı Hak bu yüzden derdine derman göndersin.

(SAYFA 251) Hiçbir kimse çalışmadan sanatkar olmuş veya sanatta şöhret kazanmış mıdır? Öyleyse canıgönülden gece gündüz gayret et ki, Allah indinde isteğine erişenler gibi makbul olasın! Burada bir hikaye dinle, ki ab-ı hayattır, candan iç! Bir medresede saf bir adam (talebe) vardı. Ham hayal peşinde koşan biri.

6550 Hücresinde gece gündüz “Ya Rabbi, bana lütfundan bir kapı aç da beni âlim et!” diye dua ederdi. Diğer hücrelerde bulunan talebeler ise tam bir gayret ve faaliyetle derslerini tekrarlar dururlardı. Müzakere ve sohbet gürültüleri medresenin içini, dışını doldurur, hararetle tartışmalarda bulunurlardı. Öğretmenleri dolaşır, kapıdan pencereden onların konuşma ve tartışmalarını dinler, gece gündüz nasıl şevkle çalıştıklarını memnuniyetle seyrederdi.

6555 Tahsile olan hırslarını, birbirleriyle zeka yarıştırdıklarını görürdü.

Öteki de “Ya Rabbi beni büyük bir âlim kıl, herkesten üstün olayım.” diye dua eder dururdu. Bir gece hocası ona bacadan nida etti ki: “Ey kulum gece gündüz gayret et, derslerini tekrar tekrar oku!” O, bu sözleri söyleyen Hak Teala’dır zannetti. Tahsil konusundaki isteği uyandı. Bu andan itibaren o da arkadaşları gibi çalışmaya başladı.

6560 Okumayı, tekrarlamayı artırdı, özetle aldığı emre uygun hareket etti. Az zaman zarfında din ilimlerinde akranlarına üstün bir âlim oldu. O, çabayla bu mertebeye erişti, çünkü yolunu doğrulttu, amacına ulaştı. Evvelki tuttuğu yol eğriydi, onun için mahrum kalıyordu. Doğru yolu kötü sayıyordu. Allah’tan daima doğru yol iste! Yoksa işin daima eğri olur.

6565 “Rızkı, sebeplerinde arayın, evlere kapılarından girin!”¹⁰⁴ Her sanatın ayrı bir yolu vardır. Terzinin layığı (aleti) iğnedir, kazma, külünk değil. Külünk, kuyu kazanlara lazımdır. Çünkü o, işini bu aletle yürütebilir. Her sanatı böyle birer birer değerlendirir, her birinin başka türlü aletleri vardır. Deha ile hiçbir sanat öğrenilmemiştir, gayretsiz, hiçbir kimse muradına ermemiştir.

6570 Nadiren olmuş olan varsa onu hesaba katma! Çalış ki gayretinden sonuç elde edesin! Eğer talip isen gayret yolunu bırakmazsın, yoksa hayvan gibi vücut ve kalıptan ibaretsin demektir. Talepten ziyade gayret lazımdır, gayretini artır ki, seçkin olasın! Gayretsiz talep, yalancılıktır, yalanın da sonu gelmez, iyi neticesi olmaz. Yalancının hali o kölenin haline benzer ki, kendisini satın almak isteyen efendisine der:

6575 “Hiç tereddüt etmeden al, benim birçok marifetlerim var, bana hiçbir şey gizli değildir. Hünerlerimden biri şu ki, efendiye bir şey lazım olsa ben onu söylemeden bilirim. Mesela, susuz olsa ben onu bir usul ile derhal anlar, su-

104 **Bakara suresi 2/189** Sana, hilâlleri soruyorlar. De ki: “Onlar, insanlar ve hac için vakit ölçüleridir. İyilik, evlere arkalarından girmeniz değildir. Ama iyi davranış, takva sahibi (Allah’a karşı gelmekten sakınan) insanın davranışidir. Evlere kapılarından girin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.

yunu veririm.

(SAYFA 252) Ben, bu bilgimde hiç şüpheye düşmedim, efendim söylemeden suyu yetiştiririm." Bu söze inanan efendi onu bu hünerinden dolayı yüz altına satın alır.

Birkaç gün sonra efendi yanındaki tarlayı dolaşırken hararetlenir, son derece susar. Bitap bir halde bir yere oturarak, köle su getirecek de içeceğim, diye bekler. Efendinin ızdırabı arttıkça artar, söylemeden su gelecek, diye bakınır. Kölede böyle bir hareket yok, bu sefer hiddetle bağırmaya başlar: "Ey uğursuz eşek! Susuzluktan yandım, bardağı çabuk yetiştir, bu kadar bekletmek olur mu?"

Susuzluktan öleceğim, su getir!" diye tekrar bağırır. Bu feryatlar kölenin kulağına girmez. Hiçbir sözüne cevap vermez. Efendi susuzluğa dayanamayarak bardağı alır dereye koşar, akan sudan doldurur. Hemen içer, bunu gören köle der ki: "Anladım, sen, gerçekten susuzmuşsun da suyu onun için istemişin! Susayana böyle bir alamet lazımdır ki

ben onun susuzluğunu o alametten anlayayım ve bilgi edineyim. Şimdi susuzluğuna kanaat getirdim ve iyice anladım ki, hakikaten susamışsın." Efendiye su lazım olduğunu şundan anlarım ki kovsam da sudan ayrılmaz, daima su tarafına gelir. Onun sudan başka beklentisi olmaz, ona ırmaktan sevgili birşey bulunmaz. Su için varını yoğunu, suyu bulamazsa canını feda eder.

İşte bundan dolayı şu söz halk arasında mesel hükmüne girmiştir: "Efendiye su lazım olduğunu bilirim." Köle, efendisine su lazım olduğunu bildiği halde efendi niçin gaflette kalmıştır? Eğer sen de aşıkların yoluna gitmek istiyorsan bil ki sen de o zümredensin!

MAKALE 91

Bu makale şunu beyan edecektir:

Matlup taleple karışmıştır. Şu halde candan neyi talep edersen kendini ay-
nen o bil. Nitekim demişlerdir:

RUBAİ

Ger der heves-i lokma-i nanî, nanî

Ver der taleb-i govher-i kânî, kânî

İn nukte-i remz eger bedânî, dâni

Her çiz ki der costen-i ânî, anî

**Meali: Eğer bir lokma ekmek hevesinde isen, ekmeksin! Maden cevherine talipsen,
madensin. Bu işaretin gizlediği sırrı biliyorsan, anlarsın ki, her neye talip isen, osun!**

İstekte istenileni görmek lazımdır ki “Ve men yehdillâhu fe huvel
muhted”¹⁰⁵ “Yolunu doğrultan, Hakk’ın hidayetinde mazhar olandır.”

Bu makale, şunu da açıklayacaktır ki:

Yerle gök, yerle gökte bulunan bütün âlem parçaları, Hakk’ın aletleridir
(emrine mahkumdurlar). Hak Teala (SAYFA 253) ne isterse o olurlar, ne emreder-
se onu yaparlar. Nasıl ki ellerin senin aletlerindir, senin istediklerini yapar-
lar. Mesela, düşmanlara karşı topuz (yumruk) oldukları gibi, dostlara kar-
şı gülden yumuşak olurlar. Şu halde Hakk’ın aletleri olan kainatın parçaları-
nın da böyle olması lazımdır ve böyle olmuştur. Ateş, İbrahim Aleyhisselam
için gülşen olmuş, ben-i İsrail için su olan Nil, Kıbtiller (Mısırlılar) için kan ol-
muştur. Bütün âlem parçalarını böyle bil! Muvahhit, manayı böyle gören ve
böyle bilen kimsedir. Gerçi surette (zahir şeriatte) sadece dil ile tasdik eden-
ler mümin muvahhit sayılır, fakat ehl-i manaya (batın ehline) göre müşriktir.
Çünkü surete dayalı iman kolaydır. Fakat bunun için ictihat, mürşidin eğiti-
mi ve temel kabiliyet lazımdır.

Her neye talip isen, bil ki sen osun, nihayet matlubuna vasıtasız kavuşur-
sun. Çünkü istenen istekten ayrılmaz. Havadaki rüzgarla toprak gibi.

6600 Havada uçan toprakta rüzgarı gör, rüzgar olmasaydı toprak havaya nereden
çıkacaktı? Toprağın yeri daima enginlerdir. Rüzgar olmaksızın (kendi kendi-
ne) havaya çıkamaz. Toprağı havada gördüğün vakit, göz sahibiyisen, rüzga-
rı gör. İşte bunun gibi, insan da topraktan yaratıldı, bu kalıba girmeden ev-
vel büsbütün topraktı. Bundan dolayı, insanın eğilimi de, hayvan gibi, daima
aşağılardır. Cezbe olmadan yücelere yükselemez.

6605 Hayvan tabiatı yiyip yatmaktan ibarettir. O bunlarla yaşar. Hakk’ın emir ve
nehyi altına girmeksizin kendi tabiatını bırakmaz. Tabiatı yakmak olan nâra
ilahi emir geldi ki: “Ey nâr, İbrahim’e gül, gülzar ol, tabiatını bırak, onu yak-
ma, ey karanlık gece, ona gündüz gibi aydın ol. Dert isen derman, cisim isen
ona karşı can ol!”

6610 Ey nâr, sen benim elimde aletsin ben yak dersem yak, yakma dersem yak-

105 **İsra suresi 17/97** Allah, kimi doğru yola iletirse işte o, doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa, böyleleri için
O’nun dışında dostlar bulamazsın. Onları kıyamet günü körlük, dilsizlik ve sağırlık olarak yüzüstü haşrede-
ceğiz. Varacakları yer cehennemdir. Cehennemin ateşi dindikçe, onlara çılgin ateşi artırırız.

ma!" Ellerin ayakların senin aletlerin değil midir? Herkes için başka bir iş yapmıyor mu, düşmana karşı gürz gibi yumruk, dosta karşı gül gibi yumuşak olmuyor mu? Sebtilere su olan Nil nehri, Kibtilere kan olmamış mıydı? Cihanın bütün eczası aletlere benzer, durumun gereklerine göre her zaman başka türlü olurlar.

Kahra görevlendirilirse seni ateş gibi yakarlar, vücuduna diken gibi saplanırlar. Lütuf ile emrolunurlarsa, etrafında huri gibi sabah yeli ile beraber dolanırlar. Aşağı ve yukarı, ön ve arka, sağ ve sol yerde gökte ne varsa, bu ikisinin üstünde gayb âleminde -ki orada gam ve neşe yoktur- neler varsa hepsi de Hakk'ın elinde aletlerdir. Hak Teala her birine bir türlü emirler, vazifeler verir.

6615

O, ne isterse, o olurlar, kimine dost, kimine düşman gibi hareket ederler. Öyleyse aletten korkma, Allah'tan kork! Yüzünü alete değil, onu kullanana dönder.

6620

(SAYFA 254) Hak senden razı olursa, yer, gök senin için adı birer bende olur. Yılanı senin eline asa yapar, düşman için de asayı ejderha eder. Öyleyse Huda'ya sarıl, aletten korkma, aleti kullanan Allah'tan kork.

Hak'tan başkasını görmek, Hak'tan başkasından korkmak, şirk olur. Şirkin bir de manevi kısmı vardır. Eğer iyi kulak verirsen onu da söyleyeyim. Dinin zahiri şekli dil ile ikrardır ki bu, halk arasında kolay bir şeydir. Sen kelime-i tevhidi söyledin mi, herkes sana mümin der ve öyle bilir. Fakat manevi (hakiki) muvahhit o kimsedir ki o, Hak'tan başka şeye iltifat etmez.

6625

Her şeyin Hakk'ın emriyle hareket ettiğini ve birer alet olduğunu bilir. Onun emri olmadan ne ağaç, ne yaprak, bir şey kımıldanamaz. Hayat da, ölüm de onunla kaimdir. İyi kötü her şey, onun nuruyla aydınlanır, rızasıyla dikenler gülşen olur. Ev içindeki aydınlık güneşten geliyor, çünkü haddizatında evin kendinde aydınlatmak özelliği yoktur. Çünkü güneş batınca evin içi zindan gibi karanlık olur. Işıksız evde kim rahat edebilir?

6630

Bunun gibi, can nuru da tenden ayrılınca, ten hücrelerinde ışık kalmaz. O zaman vücut, sahte para gibi, rezil, kepaze olur. Ondan herkes iğrenmeye başlar. Şişip kokmadan evvel hemen mezara götürüp toprak altına defnederler. Cenab-ı Peygamber, "Ölülerinizi çabuk kaldırın." buyurdu, çünkü diriler ölüden huzursuz olurlar. Ölü ile diri birbirinin zıttıdır, halk bundan dolayı defnetmekte acele ederler.

6635

İşte bunun gibi bütün cihan parçalarının hayatı Hak'tandır. Gördüğümüz ve göremediğimiz bütün kainat, sana hoş görünen her ne varsa, onda hayat eseri olduğundandır, manevi güneşin o cisme akseden nurundandır. Bundan dolayı güzel görünür. Öyleyse o zevki, o güzelliği eşyanın kendinden bilme, onu bahşeden Huda'dan bil. Suda, havada, toprakta, ateşteki (bütün anasırda) sevimlilik, hep nur-ı Huda'dandır.

6640

Cihanın parçaları üzerindeki ışıltılar emanettir: Kanalin içinde akan su gibi. Su, kanalın içine akıyor ama kanaldan var olmuyor. Bu sırta dikkat et, üye-

6645

rinde yiğitçe durup düşün! İyi de kötü de her şeyde Hakk'ı gör, ta ki madde cinsinden olan cisminden kurtulasın. Tâ ki gayb âleminin güneşini seyredesin, her ayıp ve kusurdan temizlenesin. Fakat ışık olmazsa karanlıkta temizlik yapamazsın.

6650

Karanlıkta bulaşmak ve kirlenmekten başka bir şey yoktur. Ey ham adam, nur tarafına kaç! Tâ ki öfkeden, kirden temizlenesin. Artık saf ol, ne vakte kadar tortulu kalacaksın? Kendini iyi ara ki kendini bulasın, bu benlikten geç ki o benliğe eresin. Soğan gibi katlandıkça katlanmışsın, kendinden geç, bir an kendinle meşgul olma!

(SAYFA 255) Bu sözün yüzlerce manası var, düşün ki sana da açıkça görünsün.

MAKALE 92

Bu makale şunu beyan edecektir:

Sözün çeşitli ve birçok yüzleri (manaları) vardır. Peygamberimiz buyurmuştur ki: “inne li'l-kurâni zahran ve batnan ve libatnihî batnen ilâ sebati abtun” Meali şerifi: “Kur'an-ı Kerim'in zahiri ve batını var. Batının da batını var, yedinci batına kadar.” Zahir uleması ilk batını görebildiler. Biraz manevi olanlar, derecelerine göre ikinciye, nihayet üçüncüyü gördüler. Ondan ileri gidemediler. Yalnız halktan gizlenmiş olan erler (evliyaullah) dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci batının derinliklerine dalarak orada kıymetli mana incileri buldular.

Sözün böyle muhtelif manaları olunca, sözün aslı ve madeni olan insanların da birçok cepheleri (dereceleri) olduğu bu bakışla belli oldu. Gök nasıl, biri diğerinden yüksek tabaka tabaka ise, manevi gök olan insanların da böyle olması doğaldır.

Çünkü zahiri gökler, manevi göklerin numunesidir. Her kim ne kadarının manalarına daha çok nüfuz edebilmişse, onun manevi seması (derecesi) daha yücedir. İnsan, kendinden sefer ederek varlığından geçtiği zaman anlar ki evvelki varlık sonraki varlığın perdesi imiş. İkinci varlık Huda'ya vasil olmuştur. “men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu” “Nefsini bilen, Rabbinin bilir (bulur).”

Resul-ı Ekrem Efendimiz buyuruyorlar ki: “Kur'an-ı Mübin'in yedi batını (manası) vardır.” Birinci batın ehl-i zahire bildirildi. Bizim gayretimizle onlara ikinci batından da kapı açıldı. Üçüncü batna adım atan nadirdir. O kapıları Hak yardımıyla açanlar, yani dört, beş, altı ve yedinci tabakaya gidenler, o yolun sonuna erenler, dergah-ı Huda'da hasül-havas, iki cihanda şahenşah oldular.

6655

Ehl-i batın ve kutb-ı zaman odur. Müminlere yardım ve rehberlik eden odur. Eğer o şah bunların şerhini beyan etmediyse, o mana kendisine ayan olmadığından değildir. Bil ki o, merdan-ı Huda gibi yedinci tabakaya kadar yükselmiştir. Yedinci batna vasil olmuş ve o batındaki mana incilerini delmiştir (derinliklerine nüfuz etmiştir.). O şah, dördüncü batındaki esrarı beyan etmedi, ki o, söze ve açıklamaya sığmaz.

6660

Avamda onu dinleyecek kulak yok. Ruhlarında o kabiliyet kayıp. O beyan, onların kulağına sığmaz, anlayışları o sırrı anlamaktan noksandır. Onun şerhini ondan ancak dilsiz olarak dinleyebilir, o sırta bu suretle vakıf olursun. Çünkü ruhların konuşmasında harf ve ses gibi şeyler yoktur. Çünkü can badesi kap kacağa sığmaz. Çünkü o badenin başı sonu yoktur. Zarf ise sınırlıdır. Sınırı olmayan, sınırlıya sığar mı?

6665

Ehl-i dilin sözleri dilsizdir, sırları canlarında gizlidir. O canlar şarabı sakiden daima dudaksız vesairesiz çekerler (içerler). O sofradan baki nimet yerler ve o nimet yüzünden güneş gibi nur saçarlar.

6670

(SAYFA 256) O fırka, sayıları binleri bulduğu halde birdirler, çünkü yolları ve menzilleri birdir. Onların garip halleri şerh etmekle tükenmez. Biz yine o batın-

ları beyana geçelim.

6675 Bu yedi batın, yedi kat semaya benzer. Evliyanın yükselişleri bu batınlarda meydana gelir. Hak Teala'nın iki türlü göğü vardır: Biri manevi, öbürü surete bağlıdır. Manevi gök de yedi tabakadır, cismani gök de. Fakat cismaniler, manevilere nispetle çok alçak kalır. Cismani gökler, bu suretler (maddi vücutlar) için yaratılmıştır ki, onlardan faydalansınlar. Çünkü yer ile gök, tenleri (şahısları) dadı gibi beslerler.

6680 Manevi semalar ise, latif ruhlar içindir ki o ruhların, o semalarda yükselmekle şerefleri artar. Hak Teala ruhları başka türlü gıdayla gıdalandırır: İlim, şevk, fikir gibi. Merdan-ı Huda'nın yolculuğu daima bu semalardadır. Her birinin mevki ve mertebesi bu semaların birindedir. Bu mahsus göğün cismi suretdir. Buhar ve dumandan olmaları dolayısıyla yükselmişlerdir. Her ne kadar zeminin üstünde bir tavan gibi yükselmişlerse de onlar da zemin gibi ilimden, akıldan müstesnadırlar.

6685 Bundan dolayı ilahi emaneti kabul etmediler. Çünkü ilim nurundan nasiptar değillerdi. Adem evlatları akılları olduğu için kabul ettiler. Tâ ki onunla vuslata yol bulsunlar. Asman, Kuran'dır. Bu mahsus felekler değil. Çünkü meleklerin yolculuğu onda değildir. Kuran'ın şerefli ifadesi, manevi asmandır. Her kimin cisminde manevi can varsa, Kur'an ona göre baki göktür. Çünkü ruhun yükselme yolu bu feleklerdir.

6690 Ehl-i zahirin anladığı, bu manevi asmanın birinci tabakasıdır. Ehl-i batının anlayışı, ikinciden başlar. Her kim üçüncü batna gidebilmişse, o, tefsir ilminde umman olmuş sayılır. Bu yol üzere bağıştan bağışa çık git! Perdesiz armağana vasıl oluncaya kadar daima canıgönülden talep ve temennide bulun, gece gündüz yana yakıla, de ki: "Bana yüzünü perdesiz ne vakit göstereceksin? O gülşenin kokusuyla ne zamana kadar yetineceğim?"

6695 İyi, kötü her şey arada engel olursa, ben seni perdesiz olarak nasıl görebilirim? Gerçi nur gibi gözüme girmişsin, sen olmasan nursuz kalırım. Gözüm senin cemalinle dolmuştur, canım, gönlüm senin dikensiz gülzarındadır. Gözümde senin hüsnünden başka bir şey yoktur. Fakat gözümde kendim perde oluyorum. Seni daima açıkça perdesiz görmek isterim. Lütuf buyur, yolundan kaybolma.

6700 Ey güzellik deryası, muhakkak biliyorum ki bensiz değilsin. Böyle olduğu halde ben neden o güzelliği arayıp duruyorum? Ben hayran olunacak bir varlığım. Dünyada, bende neler gizli olduğunu bilecek bir hayran arıyorum. Hakk'ın hassı, ezeli nuruyum (burada vahdet vardır). İki gören şaşılıktan kurtulamamıştır. Hakikatte hep biriz, cümlemiz şüpheden kurtulup kesin ve açık olana vasıl olmuşuz. Ey yâr, bil ki, bunu anladığın zaman Ferkadan'ın tepesine ayak basarsın! (SAYFA 257)

6705 Ben Yezdan'ın hassıyım, bana iyi bak ki bir testi içinde deryayı göresin! Tes-tiyi bırak da suya bak! Genç, ihtiyar her şeyi nakış bil! Ey oğul! Nakış gölge gibidir. Gölgeden geç de mana tarafına git ki esası bulasın. Peygamberler

gövededir. Kurallar, dal yaprak. Dallar asıldan meydana geldi ki onları göreyerek asla intikal etsinler diye.

Gözün gördüğü rengarenk suretlerin hepsi, bize manadan haber verir. Suretten manayı görün ve daima suretten manaya geçin! Mananın yüzünü perdesiz, bizim nakış ve rengimizden seyredin! Akıl, manadır. Çünkü göze görünmez, ondan türlü suretler görürsün. 6710

Bunun gibi, cihanın nakışında, yerde, gökte, dağda, deryada, ayda, güneşte ve yıldızlarda Hakk'ın lütuf ve cemalini açıkça gör! Halkta ve halkın iyi, kötü huylarında 'hakiki birin' yüzünü perdesiz seyret! 6715

Cinde, şeytanda, insanda Hakk'ın kudret ve ilmîni açıkça seyret! O maharetlinin hünerlerini gör, onların görüşleri sana da sirayet etsin. Sen de onlar gibi haberdar olursun. Büyükleri candan sever, daima güzel sözleriyle meşgul olursun. Akıl ve idraki iyi olan kimseye cihanı yaratan gizli kalmaz. O, her zaman sebeplilikten sebepsizlik tarafına gider, daima taraftan tarafsız tarafına koşar. 6720

Nakışlarda nakkaşı görür, sergilenenlerin içerisinde sergiciyi seyreder. Daima Hak yolunda inşa olur, ilm-i esma (isimlerin bilgisi) ona ders olur. İyi, kötü gözüne görünen her şey ona: "Ehade bak!" der. Yanında her şey birer peygamber gibi olur, ona derler ki: "Gölgeden geç, asla git!" Hak Teala apaçık olduğundan dolayı nazarlardan gizlidir. İyi bak ki anlayasın. 6725

Her kim bu sırrı bildiyse zinde ve lütf-ı Hak civarında ebedi kaldı. Yine sıkıntının değerlendirmesine geçiyorum. Sıkıntıdan rahata eren (maksuduna ceht ile vasil olan), derece itibariyle çok yüksektir, gittiği yerlere hayat götürür. Âlem halkına rehber olur, yerde olduğu halde semaların üstündedir. Fakir görüntüsünde köhne hırka içinde bulunsa da halkın mürşit ve önderidir. 6730

Onun bu tür kıyafete girmesi geçim derdinden (fayda sağlamak için) değildir. Hırkasını bırak da kendisine bak! Gör ve bil ki o hırka perdesi altında gizlenmiş nasıl bir baş padişahdır. Defineyi şunun için viranelere gömerler ki, halkın elinden kurtarsınlar. 6735

(SAYFA 258) Tâ ki, virane hazineye kale olsun, onu fenadan (yağmadan) kurtarsın. Virane, hazinenin bekçisi demektir, gece gündüz onu bekler.

Onun sahip olduğu bu mertebenin daha üstünde padişahlık, gizli saltanat vardır. İstemedi bulunan onundur, aylar, yıllar onu ister. Onu ararlar. Zahmetsiz, külfetsiz hazineler elde eder; hicransız, ayrılıksız vuslata erer. O nardır, fakat bu, enderdir. O kadirdir, fakat bu daha kudretlidir. O, âşik mesabesindedir; bu maşuk. O, Hamza gibidir, bu Faruk. 6740

Gerçi o, İsa gibi göklere ermiştir; fakat bu, arşın, kürsün, boşun da üstündedir. Böyle padişahı kimse bilmez, anlayamaz. Canıgönülden talep etse bile. Ancak havas anlar. O havas ki insanlar ve cinler arasında haberdar ve gören, saf ruhlular kimselerdir. Onun esrarını onlar anlayabilir; onun söz ve davranışından ancak onlar koku sezebilir. Yoksa, bağı göremeyen göz, ağacın üze-

rindeki kuşu hiç göremez.

6750 Kumruyu göremeyen, gagasının üzerindeki tüyleri nerede sayabilecek? Onun nuruna bakmaya gündüz kuşlarının gözü tahammül edemez, gece kuşu (yarasa) nasıl dayanabilir? Süleyman'ın, rüyada bile göremediği o güneşi kör karınca nereden görecek? Gece gündüz durmaksızın talepte bulunsa bile, o huzura kimse yol bulamaz. Onun cinsinden değildir ki ısrarına dayanamayarak ona yüzünü göstere.

6755 Bu, lütuf ve ihsan yoluyla erişir, çalışmakla değil. Gayret işi değil, baht ve devlet işidir. O semte kanatsız olan uçamaz. Böyle yolu yürüyerek kim katedebilir? Ayaktan vazgeç ki, Huda sana kanat versin, başından geç ki karşılık olarak yüz baş alsın. Canından geç ki, Huda sana tükenmez vuslat ve kavuşmanın kaynağı bir can versin. Her kim Hakk'a bir verirse, karşılığında yüz alır. Sayısız veren de sayısız alır.

6760 Eğer tacir isen ver, al! (Alışveriş et.) Tacir değil de ücretli isen, hani ücretin? Karşılıksız kalışın ondandır ki sırran günahkarsın, zahiren uslu, edepli görürsen de. Her kimin ibadeti karşılıksız kalmışsa, bil ki onun taatinden isteği Hak değildir. Eğer ibadetten maksudu Hak olaydı, istediği neyse o olurdu. (Kendisi de Hak olurdu.) Mademki muradı hasıl olmuyor, dünyada mahrumiyet bu sebeptir.

6765 Ey oğul, onun ibadetle Hak'tan kastettiği Hak değildir, onun maksudu başkadır. Gerçi dili Hak diyor, fakat akli, fikri dünya tarafına kanatlanmıştır. Çünkü onun matlubu ancak bu cisimdir. Canının Hak'tan aldığı nasip de ancak Hakk'ın ismidir. Onun canında o nurdan eser yok, maddi kuvvetlerden başka bir şey onu memnun etmez. Nurdan tamamen uzak, baştan başa nârdır, hayatının bütün sefahatı matemdir, neşesi yoktur. (SAYFA 259)

6770 Çünkü onun ruhani gıdadan nasibi yoktur, bu âlemden başka sevgilisi de yoktur. Hayvan gibi yiyip yatmak esiridir.

Bu iki şeyden başka düşündüğü de yoktur. Dünyada hayvan gibi yaşar, hayvan gibi hor ve hakir olarak ölür. Toprakta çıkan kurt gibi, toprak olur gider, onda göklere çıkacak ruh nerede? Öyle ruhlar keremden doğar, kirminden (böcek kurdu) değil. O canları bu âlemden hariç bil!

6775 Onlar dumandan ve buhardan doğmuş değildir, duyuların ve maddenin ötesindedir. Suretten geç ki onun, her iki âlemin padişah ve önderi olduğunu göresin. Âlemin gıdası odur, âlem onun kabuğudur. Ondaki ötesi düşmandır, dost ancak odur. Ondaki ne zamana kadar köşe bucak kaçıp duracaksın? Canını, başını mertçesine onun yoluna koy! Bundan sonra sözlerim, bütün onun güzelliğinin anlatımına bağlı olacaktır.

6780 Gerek vasıldan, gerek salikten, hangisinden bahsedersen, söz konusu onun zatının vafıdır. İyi dinle! Hayır, şer, iyi, kötü her şey âdemde olduğu gibi, onda acayip bir şey daha vardır ki "dimağdır".

MAKALE 93

Bu makale şunu beyan edecektir:

Hakimler derler ki: "Yer, gök (kainat) âlem-i ekberdir (büyük âlemdir), insan âlem-i asgardır (küçük âlemdir)." Fakat evliya bunun aksini söyler. Derler ki: Her ne kadar dış görünüşte insan, bu âlemden doğdu ise de, hakikatte âlem, âdemden doğmuştur. Nitekim, meyve zahiren ağaçtan doğmuştur, fakat hakikatte ağaç meyveden doğmuştur. Çünkü bağcının gönlünde ağaçtan evvel meyve doğmuş, sonra ağacı dikmiştir. Bu nedenle meyve evvel, ağaç sonra var olmuştur. İşte bunun gibi, Hak Teala Hazretleri'nin de âlemden maksudu âdemdi. Âlemi, âdem için yarattı. Şu halde âdem evvel, âlem sonra mevcut olmuş olur. Bu tertip üzere âdem de o erlerin demi için vücuda gelmiştir. Nasıl ki âlemden maksut, âlem halkıdır, halktan maksut da o kuttubdur.

Nitekim denilmiştir. "Maksûd zi-avâlim-i âdem âmed vü maksûd ez-ân dem âmed" Meali: Âlemden maksut, âdemdir. Âdemden de maksut, o demdir.

(?) Bu makale şunu da takdir edecektir: Zina, şarap içmek, aldatma ve yalancılık gibi cürümler, mansıb-ı tahaşşîdir (korkulacak bir makamdır. Bedenin güç yetiremeyeceği işler.)

Çünkü nasip ve büyüklük Huda'ya mahsustur, kulların ona müdahalesi kesin şirktir. Acz ve tembelleğe dayanan cürümler ise kabil-i uzuv ve merhamettir. Hariçte bunun misali vardır. Padişahın bendelerinden biri bir suç işlese, padişahın onu affetmesi umulur.

Fakat tahtına göz dikerse baş kurtaramaz, lanetli İblis "Ben âdemden hayırlıyım." diyerek varlık ve benlik davasına kalktığı için kovuldu. Şu halde köle için rütbe ve makam talebinden zararlı bir şey yoktur. Nitekim hakim Senai buyurmuştur: "Âdemî râ zi-câh bihter-i Kel fuzûli şevad çi yâft külah." Meali: İnsan için zindana atılmak, makam talebinden daha iyidir. Çünkü kel, başına külah bulunca fodulluğa (kanaatsizliğe) başlar.

(SAYFA 260) Bazıları dediler ki: "Âlem en büyük kainattır. Çünkü kainatta sayısız, türlü mahluklar vardır." Şüphesiz, zemin ve sema da büyük âlemlerdir. Çünkü iyi kötü her cins mahluk oradadır. Âdemin de en küçük âlem olması akla kabul edilebilir gelir, çünkü kainatın parçalarından (anasırdan) doğmuştur.

Fakat evliyalar bunun aksini iddia ederler, derler ki; görüş sahibi olan, bu sözü söylemez. Çünkü büyük âlem insan vücududur, çünkü onda artık, eksik yüz çeşit harika vardır. Gerçi âdem, âlemden sonra vücuda geldi. Fakat hakikatte o âlemden evvel mevcut idi. Her ne kadar meyve, ağaçından meydana geliyorsa da, yüce yaratıcı, ağacı meyve için yaratmıştır. Bağcı, ağacı meyvelige meyve için dikmez mi?

6785

Şu halde meyve, manen ağaçtan evvel mevcut olmuş olur. Meyvenin çoğalmasa bu niyetin mahsuludur. Gerçi görünüşte meyveyi ağaç veriyor, fakat bütün meyve ağaçları meyveden doğdu. Öyle değil mi ki bağcının gönlüne meyve, ağaçtan evvel doğmuştur da ağaç yetiştirmeyi ondan sonra düşün-

6790

müştür. Zemine türlü türlü ağaçlar dikmiştir ki, onun ürettiği meyveleri yiyesin! Meyve bağbanın hatırına düşmeseydi ağaç nereden olacaktı? Şu halde meyve baba, ağaç da evladıdır.

6795 Âlem de gerçi görünüşte âdemden evveldir. Fakat âlemden kastedilen insan-ı kamil olduğuna göre âdem, âlemden evvel vücut bulmuştur. Çünkü, âlemden bizatihi maksut, odur. Hak Teala Hazretleri cihanı yiğitler için yarattı ki, onlardan birçok kerametler zuhur etsin. Eğer maksut bizzat bunlar olmasaydı, bu yer ve gök vücuda gelmezdi. İşte 'levlak' sırrı budur. İyi dinle de merd-i Huda'ya canıgönülden yönel!

6800 Çünkü onun kalp ile seyrettiği Huda'dır, o, iki cihanda da padişah-ı mutlaklıdır. Onun eteğini çabuk tut ki ilerleyebilesin, enginlerde kalmayasın! Onu rehber bil, bu yolda rehbersiz koşup durma, ki arayıp taramadan kurtulasın. Çünkü yolunda bir çok yol kesici vardır. Bu korku ve bu tehlikelerden kurtulan pek azdır. O eşkiyalar sende gizlenmişlerdir. Vakit vakit senden zuhur ederler.

6805 Ev, bark, mal ve makam arzusu insanı kuyunun dibine düşürür. Bu yol kesicilerin başı (reisi), liderlik sevgisidir. Hak yolunda ululuk talep etmek şirktir. Adaletin uygulaması amacıyla olanı ve yoklukla süslü olanı başka. Böyle olan kimse, zahirde reis gibi görünürse de batında kul gibidir (kendini hizmete vakfetmiştir). Sureten şah ve hakim görünür, fakat hakikatte bende ve mahkumdur.

6810 Onun reislikten amacı hizmettir. O, Rahmanın merhametle görevli bir kuldür. Gece gündüz ondan sudur eden hayır ve şer (bütün davranışlar), kendi için değil, Hak içindir. Barışı, kavgası daima Allah rızası için, lütuf ve kahrı da o padişah içindir. İşte yeryüzünde Allah'ın gölgesi olan padişahlar böyle reislerdir ki yere ve göğe gölge salmışlardır.

(SAYFA 261) Ama o kimse ki kendi hırsını tatmin için reislik talep eder, ta ki herkes onun iradesine göre hareket etsin.

6815 Böyle olan reis kendini beğenmiştir, maddi dünyanın tuzağına tutulup kalmıştır. Onun bu sözü ve hükmü birkaç günlüktür. Ondan sonra ne başlığı kalır, ne başı. Onun fani saltanatı şimşek gibidir. Birden parlar, birden söner, sapkınlığı çabuk meydana çıkar. Bunun makam ve mertebesi, o reis gibi nereden olacak? O, sofanın ortasında oturur, bu, kapısında. O, melekler gibi göklerde başı önde, bu, şeytan gibi yerde sürüngendir.

6820 Onunla bu, ciddi bir söz ile bu söze karşı söylenen saçma sapan karşılıklar (asman ve risman) gibidir. Aralarında hiç münasebet yoktur. Bilakis pek büyük mesafe vardır. Hakk'a karşı baş kaldırmak şirktir. Şeytan, onun için laneti hak etti. İblis bu yüzden kovuldu. Yoksa evvel melekler gibi makbul idi. Reislikten büyük cürüm yoktur. İblis'ten ibret al da ondan uzak dur! Hakikatte bela zindanı olan böyle makamdan sakın ki yolunda engel olmasın.

6825 Şirkten başkası küçük günahlardır. Hepsi de ayak değerindedir. Asıl baş odur (şirktir). Reisliğin, makamın mayası benliktir (kibirdir). Benlikteki kö-

tülüğün haddi ve payanı yoktur. Öyleyse benliğin başını kes ki, ondan kurtulasın, güneş gibi semalara ayak basasın! Biz Hak yolunda benlikten kurtulmadıkça, Hak Teala Hazretleri ders vermek üzere bize üstatlık etmez. Benliğimizden tamamen geçmedikçe, beka mülkü tarafına bizim için yol yoktur.

Biz varlığı yokluk kaynağında bulduk, ondan dolayı yokluk tarafına koşarız. Eğer sen Mevla'ya gerçekten talip isen, varlığın esasını yoklukta ara! Her kim kendinden yok olduysa baki kaldı, her kim kendinden geçtiyse, atını öne sürdü (herkesi geçti). Aşıkların yolu nişansızlıktır. Onu, meşhur olmak istememeyi (adem-i iştiharı), annen gibi gönlüne oturt! (sev!) Tarafsız tarafına gönül yolundan git! Çünkü o menzile senlik sığmaz.

6830

Şüphe etme ki, varlığın, yolunda haidir (engeldir). O, istenenin yüzünü görmene engeldir. Böyle kötü varlıktan gafil olma (aldanma), böyle reislikten vazgeç de boş otur! Bu işsizlikte sana bir iş verirler ki, akıllardan hariçtir. O kapıda küfürle din, mahbubun yüzündeki örtü gibi, perdedarlık hizmetinde bulunurlar. Her kim bu ikiden (küfürle dinden) geçmezse, yakinen bil ki maddiyat perdesine takılıp kalmıştır.

6835

Daima ayağı ikilikte bağlıdır, kah korku (havf), kah istek (reca) içindedir. Sen hayır ve şerden boşalmadıkça (kalbini gayrıdan temizlemedikçe) cemalullah ile nasıl dolabilirsin? Ey müşteri, dünya alışverişini bırakmadıkça, Hak'tan nasıl mükafat kumaşı alabilirsin? Nur-ı ilahi ile semirmedikçe, kendi kendine nasıl boşalabilirsin? Kendi kuvvetin buna kafi gelmez. Güneşin nurundan soyutlanma yoluyla faydalan ki sonunda lâl olabilesin.

6840

Buradaki lâlden maksat, bildiğiniz rengarenk lâl değildir, dinin aslıdır.

6845

(SAYFA 262) Can lâli, can gibi bakidir, Hak ona kadehsiz sakidir. Daima ondan al ve ona kendinden ver (durmadan alışveriş et) ta ki nur-ı Hak'la ağzına kadar dolasın! Nasıl ki bir cahil, ilim ehlinden azar azar ilim ve hilm öğrenir. Kazandığı ilim nispetinde cehaleti yok olur, bu yolla kolayca âlim olur.

Sen de aşama aşama gayret edersen Rahmana yetişirsin, yoksa gaflet kuyusunun dibine dalar, çöker kalırsın. Cenab-ı Hak beş vakit namazı bunun için emretmiştir ki, bu vesileyle Hak'tan ders alasın! Yavaş yavaş ahlâk-ı Huda ile ahlâklanasın, evliya güruhuyla yoldaş olasın! Kendinden geçerek Hakk'a yakın olasın, katre gibi onun deryasına karışasın! Bu yoldan başka bir yol daha vardır ki o yol, seni menzile zahmetsizce çarçabuk yetiştirir,

6850

meşakkat ve yol zahmeti olmaksızın. O yol, cezbe yoludur. Cezbe-i Hak, seni karar yerine eriştirir.

6855

MAKALE 94

Bu makalede “cezbetun min cezebatı'l-hak hayrun min ibâdeti's-sakaleyn” hadis-i şerifi izah olunacaktır. Meali: “Rahmani bir cezbe, bütün insan ile cinin ibadetinden hayırlıdır.” Çünkü cezbe, Hakk'ın fiilidir, ibadetler ise, kul-ların fiilleridir.

Bu makalede şu da beyan olunacaktır ki, iradeler, meyiller, muhabbetler aşkın parçalarıdır. Az olursa irade, çok olursa meyl, daha çok olursa muhabbet, aşırılığa kaçarsa (ifrat derecesini bulursa) aşk denir. Aşkın kemali de cezbedir. Nasıl ki suya da muhtelif isimler verilir:

Az olursa damla, çok olur da akarsa çay, daha çok olursa fırat, daha çok olursa ceyhun, hadsiz payansız olursa derya denir. Şu kadar var ki hepsi bir sudur.

Cenab-ı Peygamber buyurdular ki: Bir cezbe-i Huda, halkın riyasız yaptıkları ibadetlerden hayırlıdır. Cezbe, insan ile cinin gayretinden iyidir. Çünkü cezbe aşk cinsindedir. Muhabbet artınca ona aşk denir, aşkın kemali de cezbedir. Aşk, tam kemale varınca cezbe olur, çünkü o güzel yüz onda görünür.

6860 Ayine saf olursa, yüz onda hicapsız (berrak) olarak görünür. Eksik aşka cezbe deme! Çünkü eksik aşk cezbeden uzaktır. Az suya katre ismi verilir, akmaya başlayınca çay, ırmak derler, ırmağın büyüğüne, büyüklüğünden dolayı fırat derler. Daha büyük olursa ceyhun olur ki denize kadar,

6865 ceyhundan sonra derya olur. Çeşitli adlarla anıldığı halde hepsi sudur. Her mertebede bir isim verilir, derya olunca kemalini bulur. Kalbindeki irade ve meyiller de -az veya çokluğuna göre- böyledir.

(SAYFA 263) Aşkı da bu tertip üzere bil! Aşkın aşırısı da cezbe olur. O adetlerin (tekliklerin) hepsi bir mana ifade eder. Bundaki maksadımızı anla!

6870 Aşk, sonsuz dereceye varınca adı cezbe olur, nasıl en aşağı mertebesinde iken meyil deniyordu. Cezbeyi aşkın kemali bil! Çünkü o, aşığı Huda'ya erdştirir. Cezbe halinde muhabbet (aşk), Hak'tır. Onun nuru senin ruhuna sirayet eder de sen, aşkı kendinin zannedersin. Halbuki, bu aşk ve sıdk, Huda'dandır. Vücudunda parlayan bütün onun nurudur. Ruhlar, o fazl ve keremden tıka basa dolmuştur.

6875 Muhabbet, Hakk'ın vasfı olunca, kalpteki heyecanı ondan bil, kendinin zannetme! Kuran-ı Kerim'de bu manaya işareten “yuhıbbuhum ve yuhıbbühü”¹⁰⁶ buyrulmuştur. Ta ki sen seni kendinde ondan göresin. Talip, onu bil! Çünkü sendeki talep, onun nurlarının lütfundan parlamıştır. Senin ona talip oluşun, onun sana talip olduğundandır. O lütuf, senin hem derdin, hem dermanındır. Her şeyde Hakk'ı gör! Hak'tan başka bir şey bilme! Çünkü zahir, batın hep odur.

106 **Maida suresi 5/54** Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

“Evvel, ahir, zahir, batın benim.” buyurdu ki iyi bile ve iyi anlayasın! Hep 6880
 odur, padişahın başka kimse yoktur, hangi semte baksan onu görürsün.
 Gayrısı tamamen yaratılmıştır (fanidir). Ancak Hak Teala baki ve daimdir.
 Faniye bakma (ehemmiyet verme) ki, o, yok olucudur. Bakiye bak ki, baki
 kalasın. Cezbe, seni ayrılıktan ve ayrılık kusurundan kurtarır. Cezbe sebe-
 biyle ilmin, açık (ayn) olur.

Kulak yoluyla ne duydun, ne öğrendinse, gözün onları açıkça görür. Sana 6885
 ilme’l-yakin, ayne’l-yakin olur. Yedinci kat semanın üstüne ayak basarsın.
 Çünkü cezbe, ibadetlerin sultanıdır, belki sırrın sırrı ve dinin özüdür. Cez-
 bede sana ansızın bir halet gelir ki aletsiz sanatkar olursun. Hak’tan sana bir
 kudret erişir ki, onunla cehalet kuyusu, eğitilmeden ilmin ta kendisi olur.

Nasıl ki Nuh’un emriyle dünyada tufan kopmuştu. Nasıl ki Salih’in duasıy- 6890
 la dağdan (kayadan) deve doğmuştu, nasıl ki İbrahim, ateş içinde güller, gü-
 listanlar, yeşillikler görmüştü, nasıl ki Musa’nın elinde asa, Hakk’ın emriyle
 birdenbire ejderha olmuştu, deryaya vurmasıyla tozlu yollar açılmış o suret-
 le Firavun’u gark etmişti,

nasıl ki İsa Aleyhisselam, nefesiyle ölüyü diriltmiş, yokluktan varlığa iade et- 6895
 mişti, nasıl ki Cenab-ı Muhammet (s.a.v.), o sultan-ı güzün, felekteki ayı aşı-
 kar olarak Hakim-i Kibriya’nın emriyle o nur yüzlüyü iki parça etmişti, Ebu
 Cehil’in elindeki taşları, lehinde şehadet ettirerek söyletmişti, o avazı kulak-
 lar, şekten ve şüpheden uzak olarak işitmişlerdi, (SAYFA 264)

nasıl ki İbn Ethem, Uhud’da Hakk’ın didarını açıkça seyreylemişti. Bunun 6900
 gibi, evliya-yı kiram’dan Bayezit ki Hakk’a olan yakınlığı durmaksızın artar-
 dı. Maruf Gerhi, Cüneyd Bağdadi ve Ebu Said gibi evliyanın meşhurları ki
 her biri zamanının seçkini idi. Her birinin başka türlü kerametleri vardı, her
 biri arzulanın makama yol bulmuşlardı. Her biri o asla bağlanmış, hepsinin
 hali, kali kemal mertebesine ermişti.

Eğer o şahların hallerini açıklamakla meşgul olursam uzun ömür sarf etmek 6905
 mecburiyetinde kalırım. Bunların cümlesini vuslata cezbe çekmiştir, her biri
 o vuslat şarabını kadehsiz içmiş, her biri bu kâr ve kazancı (bu faziletleri)
 cezbeden bulmuş, o suretle kendilerine gaybın sırları tecelli etmiştir. Bu, cez-
 benin suretidir (neticesidir). İyi dinle de onun için canı ve gönlü feda et. Eğer
 cezbe-i Hak olmasaydı evlad-ı âdemden biri, Hazret-i Âdem gibi nasıl ola-
 bilirdi?

Adem evlatlarına o mülk, o saltanat nereden nasip olacaktı? Her biri âlemin 6910
 sığınağı olabilir miydi? Her biri ahlâk-ı ilahi ile nasıl ahlâklanır, bu kadar
 mucize ve kerametleri nasıl gösterebilirdi? Bunların hepsi de cezbe neticesi
 olarak husule geliyor. Hakk’a yâr olan cana ne mutlu! Yâr olmak nedir ki? O,
 Hak’tan fani olmuş, ikiliksiz olarak onun sarhoşluğunda ayılmıştır. Bu ayıl-
 ma, o bildiğin sarhoşların ayılması kabilinden değil ki! Onların ne söyledik-
 lerinden haberi olur, ne de söylenenden.

- 6915 Onu tatmak lazım, tarif ile bilinemez. Ona talip isen, bütün varlığını yoluna harca. Bunu vaktiyle arifler söylemişler: Bunu tatmadan nakil yoluyla anlayamazsın! "Men yezuk lem yarif"i iyi dinle. İştımayı bırak da görmeye bak! Bu türün ucu bucağı yok. Kalan kısmını da Huda'dan yalvararak iste. Ola ki ona birdenbire zafer bulur, bilenler zümresiyle ahbap olursun.
- 6920 Canıgönülden her neye talip olursan, nihayet onu çarçabuk ve kolaylıkla elde edersin. O ilahi armağanın sana muhakkak surette isabet edeceğine hüküm ve Hakk'ın takdiri olmasaydı o hale, o söze, o kâr ve kazanca candan talip olmazdın! Bunu iyi bil! (Emin ol.) Neye talip isen, istediğin senindir. Derman, derdi olanındır. Mallar, müşteri içindir. O sır, serseri bir adama nereden erişecek?
- 6925 Su, susuzlar içindir, ekmek de açlar içindir. Eğer açlar olmasa (açlık olmasa) ekmek olur muydu? Olsa da neye yarardı? Güzel yanaklı dilberler olmasa aşk, aşık olur muydu? Aşık da olmasaydı, dilberlerin kadri kıymeti kalmazdı. Her kimin talebi ziyadeyse, vuslatı da o nispette ziyadedir. Vuslat, talepte gizlidir.
- 6930 Sana hidayet nasıl ki Hak'tan erişiyor, o talebi de Hak'tan bil! Kendi cezbisiyle seni menziline götürüyor demektir. Senin canın gönlün onun elinde alettir.
- (SAYFA 265) Eğer kulunu iki parmağı arasında şekillendirmeseydi, şüpheden kurtulup apaçık gerçeğe erebilir miydin? Elsiz, avuçsuz seni kendi tarafına çekiyor ki sana yüzünü perdesiz göstermek istiyor. Yoksa bütün cihan halkının talip olması lazım gelir, bu bir özel yardım olmaktan çıkardı.
- 6935 Öyleyse bu talebi kendinden bilme, Hak'tan bil! Irmak gibi o deryaya ak! Öyleyse bil ki orada sen yoksun. Gizli, aşık hep Hak'tır. Ey seyr-i süluk sahibi, isteyenle istenileni bir gör ki, rızıklandırana kavuşasın. Her gördüğün istekli onun istediği her arzulu onun arzuladığıdır. Irmak suyu koşa koşa deryayı arar ki, deryaya karışarak aynı derya olsun.
- 6940 Denizle ırmak sureten iki görünür fakat manen birdir. Dikkat et! Şeyh ile Hakk'ı, şaşılıktan dolayı iki gören, mürit değil, merittir (inatçı). Ey maneviliğe eğimli olan, vahdetle ikilik yoktur. Katre deryaya karışınca bir olur. Bu ilim, sözle (tarif) öğrenilemez. Mahv (fena) lazım. Mahv, deryadır, söz gemi. Her kim onu görürse onda ayrılık, gayrılık kalmaz, yabancıyı üzerinden toz gibi silkelir.
- 6945 Böyle olan varlık cezbe iledir (cezbe mahsülüdür). Dünyada da, ebediyette de Huda'dan ayırlamaz. O toz Huda'ya bağlanmış, nur ile birleşmiştir. İrmağın derya ile bağı ve birliği gibi. Dünya adamı dünyadan, ebediyet adamı da ebediyetten hayat bulur. Dünya hayatından zinde olan ateştir (cehennemin nasibidir), o, tam bir ahmaktır. Toprakta alınan bir avuç toprak, neticede toprak olur. İster kuru, ister nemli olsun.
- 6950 O nemlilik de nihayet zail olur. Çünkü kuruluşu gaiptir (hava, toprak, nâr), talip de olsa talebi söner. Bu temsildeki rutubet, taleptir. Fakat nispeten pek

az olduğundan diğer unsurlara mağlup olur. Toprağın içindeki rutubet mağluptur. Çünkü karar yeri toprak olunca tıpkıyla yok olur. Fakat rutubete der-yadan yardım gelirse artarak deryasına karışır. Cisimlerin içindeki iman bu rutubete benzer (fakat o esmalardan yardım görerek katlanır).

MAKALE 95

Bu makale şunu beyan edecektir:

İman ve İslam lafızları mudğa (embiryo) veya şekillenmiş cenin gibidir. Eğer ona (imana) sıdk ve aşk yakın olursa canlanır, kutlanır. Nasıl ki cenin, annesinden ayrıldıktan sonra zevk ve eğlenceyi kendi cinsinden olan çocuktan alır ve beslenir, iman da itaat, ibadet ve zikir-i Huda'dan yardım alarak kuvvetlenir, kemal bulur. Hak Teala Hazretleri bundan dolayı "âmenûzkûrullâhe zikren kesîrâ"¹⁰⁷ buyurmuştur. Zira her zikir bir şahıs gibidir. Zikri çoğalttığında bir çok şahısları bir araya toplamış gibi olsun. Şüphesizdir ki, cemaatin bulunduğu yerde rahmet ve sevap da ziyade olur. "el-cemaatu rahmetun"ün hakiki manası budur. Her ne kadar ehl-i zahir mescit cemaatini ve halk kalabalığını kastederlerse de. O cemaat bunun mecazıdır. Çünkü çok halkta

(SAYFA 266) rahmetin bulunması onun içindir ki, cemaat çok olursa, zikir de çok olur, çok rahmet husule gelir. Bundan dolayı, asıl cemaat zikir çokluğudur.

- 6955 Demek ki, canının içindeki imanın zikrullah ile durmaksızın artar, kuvvetlenir. Dilin kabulü imanun lafzıdır. İmanın canı tasdikidir. Eğer bir kimse- nin imanı dürüst olmazsa, nur-ı ilahi onun canı olabilir mi? Cihanda yetmiş iki millet vardır. Her biri diğerinin imanından (itikadından) uzaktır. Bunların bir tanesi doğru, diğerleri eğridir. Nur-ı Hak eğri itikada nerede gidecek?
- 6960 Bu yetmiş iki millettten her biri Huda'ya kavuşmayı umarlarsa da, içlerinde kurtuluş ehli bir tanedir. Doğru fırka, o bir tek kurtulan fırkadır. Bu şahıslar Hak yanında makbuldur. Böyle olan kimse Huda'yı zikrederse, onun zikri zikredilenden ayrı değildir. Onun zikri, fikri ilahi armağandır, onun canı Hakk'a karışmıştır. Canın nuru Hakk'ı anmakla artar. İki şekerparenin birleşmesi gibi.
- 6965 Şekerin miktarı arttıkça kıymeti de artar. İnsan hemcinsiyle yola daha iyi gider. Nur-ı Hakk'ın canına yakın olmasını istersen, bir nefes bile Allah'ı anmaktan geri durma! Ta ki her zikrinden bir nur hasıl ola, o zikirler yüzünden envar-ı Huda'ya mazhar olasın! Candan "La ilahe illallah" dersin, her zikir sana yeni bir can bağışlar. Zikreden dil cenin gibidir. Onun canı, kalbin tasdikidir.
- 6970 Anne rahminde ceninin sureti geliştikçe can gelir, mudğa halinde kaldıkça canlanamaz. İmanın sözü (kelime-i şehadet), dinin esas olabilmek için suret bulması lazımdır ki Cenab-ı Hak ona can vererek diriltsin, yoksa fani ve leş gibidir. Huda'nın isimlerine bak! Her biri yaratılmış gibi, Huda'dan hayata kavuşmuştur. İlahi isimler balangıçtan kemal dedir (zihin ve zamana karışmamışlardır).
- 6975 Çünkü bir ism-i salim bir dimağa yerleşince diğer isimlerle birleşerek kuvvet kesbeder. Her zikirden imanun artar, saf ve aydınlık işleyen olursun. Bu sebeple canının nuru da fazlaşır, nedenlerden kurtularak nedensizliğe doğ-

107 **Ahzap suresi 33/41** Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.

ru gider. Öyleyse zikr-i Huda'yı daima ve candan artır ki canın müebbeden zinde kalsın. Daima zikirle meşgul olan, Hak'tan pek çok armağan ve ikrama nail olur.

Cenab-ı Hak bundan dolayı "ezkurullah zikren kesiran" buyurdu ki zikirler birbirinden kuvvet alsın. İçte zikir çoğalınca nurları harice akseder. Zikrin içte çoğalması, halk cemaatine benzer. Fakat halkın vasıflarından kurtulmuştur. Bu zikirler kendinde bulunan kimsenin fikri, şah ile askerleri gibidir: Fikir şahıstır, vücut da eşşeğidir. Onu her an şuraya buraya sevk eder durur. (SAYFA 267) 6980

Çünkü cisim fikirsiz yürüyemez. Ne mescit tarafına gidebilir ne de kiliseye. Cisimsiz fikir de, hayalden ibaret kalır. Mevcut olamaz. Cisim, fikrin elinde alet gibidir. Fikri, zikir ile meşgul olana ne mutlu! Cemaat ve birlikteliğin ortaya çıkması onun cismidir. Öz, onun zatıdır başkası hep kabuktur. Herkesin fikri zikriyle ölçülür: Zikri ziyade olanın fikri (canı) zindedir. 6985

Çünkü onun fikri, zikrinin neticesidir. Dostun dergahında ikisi birleşir. Öyle ki huriden huri doğmuş, yahut nurundan nurani bir ağaç vücuda gelmiş gibi olur. Temizlik ve güzellikte ikisi de eşittir. Çünkü her ikisi de muhabbet ve vefanın timsalidir. Onun fikri, zikri gibi makbulu Huda'dır. Böyle olan kimseden Huda, bir an ayrı değildir. Şu halde o sayısızdır, halk birdir. Çünkü o, zandan, şüpheden kurtulmuştur. 6990

Onun gayrıları zan ve tereddüt kuyusuna dalmışlardır. Sülukleri bir an şekten hali değildir. "vahidun keelfin"¹⁰⁸ sözü ancak onun hakkında sadıktır, çünkü onda iki cihan birleşmiştir. Her şey yok olucudur, mevcut yalnız odur. Öylesine kim eşit olabilir? Şu halde sen ona ister bir şahıs de, ister bin, istersen sonsuz de! Hep doğrudur. Ondan başka gördüğün yüz binlerce halk, bir değildir. Onları hesaba katma! 6995

Çünkü o, cihan halkını bir gördü, bunlar göremediler. Bu hakikat onlardan gizlendi. Bundan dolayı, bunlar ona nispetle yoktur. 7000

Çünkü hepsi kördür, gören yalnız odur. O, yüz binlere eşittir, sen onu bir görme! Dinin özü odur, diğerleri surettir. Onun aksine olarak bu gafil halk bir değildir. Birkaç gün hayvan gibi yaşarlar. Hayvan gibi, işin esasından bihaberdirler, ne gizliden haberleri var ne de açıktan. 7005

Hepsi de zeminin rutubetinden vücuda gelmiş, din deryasından mahrum mahluklardır. Toprağın altında yaşayan solucanlar gibi akıbetleri ölüp toprağa karışmaktır. Ama o kimse ki, Nur-ı Huda'dan canlıdır, onun canı fenasız bekaya erer. Nur-ı Hak gibi ebedi kalır. Bu yerler, gökler yok olduktan sonra da müebbet kalır. Sinesi zikirlerin hanesi olur, Cenab-ı Hak o sineyi kin ve husumetlerden temizler. 7010

Zikirler onun kalbinde cemaat, cismani görüntüsü ise cami gibidir. O yüzlerce toplanma ve topluluk bir ise de dış görünüşe bakanlar bunda tered-

düt ederler. “El-cemaatu rahmetun” un manası budur, Hazret-i Peygamberin maksudu da bundan başka değildir. Eğer biri çıkar da derse ki: Kasıt, peygambere tabi halk topluluğudur ki birbirlerini aydınlatır ve yol gösterirler. Cevaben derim ki: Bu, manevi cemaattir. O, suretten oluşan cemaate bakma! (Kıymeti yok.)

7015 Halk cemaatinden de maksut budur: Kalabalık arttıkça zikir de artar. Her biri bir çok zikirle dillerini süsler, bu suretle zikir çoğalarak manevi bir cemaat meydana gelir.

(SAYFA 268) Bu zikirlerin birleşmesi yüzünden Cenab-ı Hak tarafından hesapsız rahmet iner. Öyleyse, halkın çokluğundan maksat, zikirdir, yoksa zikri Hak'tan gafil cemaat değil. O cemiyetlerde zikir olmazsa o cemaate ilahi rahmet nereden erişecek?

7020 Hakikatte ise topluluktan maksat, din eridir. Diğer toplanmalar onun mecazıdır. Meyle dolu bir kadeh gibi, zikirle dolu olan ancak odur. Canı ve cismi Allah'ın zikri ile birdir. Asıl onu bil ki daimi zikreden, Yazdan'ın şeker gibi lütuflarına şükredicidir. Her sözün batını var, zahiri var. Sen, batını al ki sözün özü odur.

7025 Cahil olanlar sözün zahirine bakar, âlimlerse batına bakar, sırrını alır. Ağacın yaprakları hayvanlara gıda olur. İnsanların gıdası meyvesidir. Karpuzun kabuğu öküze ve eşeğe verilir. Leziz ve nefis içini de insanlar yer. Sözlerin esrarı da bu tertip üzeredir. Balıklara göre derya olurlar, halka nispetle gemi. Bil ki ehl-i suret, suretten hayat alır, ehl-i mana, manadan.

7030 Nâriiler, şüphesiz, sonunda nâra katılırlar. Çünkü parçaların kararlılığı bütünleriyle. Nurilerin varacakları yer de nur olur. Onların keyfi de nurdan biter. (Nurdan husule gelir.) Her parça, kendi bütünü tarafına gider, her parça, kendi asıyla birleşir. Bu, Hak deyince, Hak ona yüzünü gösterir. O, Hak dedikçe ondan uzaklaşır.

MAKALE 96

Bu makale şunu beyan edecektir:

Huda'nın ismi Huda'dan ayrı değildir. Fakat o kimse ki Huda'yı bilmez, isimden başka bir şey göremez. Bir okuyucu ki, ilmi yüzünden okur, onun mana ve sırrından habersizdir, okuduğu sözler ve ibarelerden hiç zevk duymaz. Sırtında şeker yüklü eşek gibi ki onun ne tadından haberi var, ne kıymetinden. İlmi, makam ve dünyayı elde etmek için öğrenen âlimlerle züht ve takvayı dünya malı için yapan abitlerin, her ne kadar görünüşleri pak ise de içerileri pistir. Çünkü ilim yükünü eşek gibi taşırlar, ilimden haberleri yok. "ke meselil himâri yahmilu esfârâ"¹⁰⁹ 'kitap yüklü eşek gibi' bunlar, ilmi satmak için öğrenmişlerdir.

Müşteri bulabilirlerse yüzleri güler ve yaşarlar. Bulamazlarsa donarlar, solarlar, mahvolup giderler. Fakat evliya-yı kiram böyle değildir: Onların ilimden amaçları ameldir, manadır. İlim onların canlarının gıdasıdır. Pak canları o gıdayla beslenir, kutlanır ve kemale erer. Ne mutlu ona ki bunu ayırt etmeye güç yetirir. Bu iki fırkayı bir tutma, ki demişlerdir:

(RUBAI)

Yârî ki be nezd-i û gol u hâr yekist
Der mezheb-i û mushaf u zunnar yekist
Merâ gam-ı an yâr çerâ bâyed hord
Ki û râ her-i lengân u esb-i rehvar yekist

(SAYFA 269) **Meali: Bir dost ki yanında gül ile diken eşittir, mezhebine göre mushafın zunnardan farkı yoktur. Öyle dostun gamını niçin çekelim ki total merkeple rahvan atı bir tutuyor.**

Bu, Hak dediği zaman, Hak ona ayan olur, o, Hak dediği vakit ondan gizlenir.

Bu, Hak deyince Hakk'a vasıl olur, o, Hak dedikçe Hak'tan uzaklaşır. Bir şahıs gibi ki seni candan sever ve talep eder ve seni daima övgüyle anar. Çağırıldığı zaman yanına gelir, semtinde dolaşır, evini arar, sorar. Yanına gelir, örtüsüz yüzünü gösterir, seninle tatlı tatlı konuşur. Böyle bir şahıs çağırıldığı zaman gelmez olur mu, yüzünü örterek şuraya buraya kaçarmı?

7035

Cenab-ı Peygamber: "Rabbi nale'l-Kurane ve'l-Kuran yelanehu" buyurmuştur. Bu işarete dikkat et ve candan kabul et. Hak Teala, sevmediği kuldan nefret eder, huzursuz gözden kendini saklar. Eğer sen makbul-ı Huda isen, emin ol ki adını çağırıldığı zaman ortaya çıkar. Deryada ve büyük ırmaklarda suyu gördüğün gibi, isimleneni de ismi de görürsün! Âlim insan, her sözün altında ilimler (manalar) görür, onlardan haz duyar.

7040

Fakat cahil için o sözlerden manaya geçmeye yol yoktur (geçemez). O güzel sözden habersizdir. Ahmaklığından dolayı hazineyi kırat görür. Müsemma bir defa sana zahir oldu mu, onu her zaman isimde seyredebilirsin. Çünkü

7045

109 **Cuma suresi 62/5** Tevrat'la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu, ciltlerle kitap taşıyan eşeğin durumu gibidir. Allah'ın âyetlerini inkâr eden topluluğun hâli ne kötüdür! Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.

zikir, zikrolunandan ayrı değildir. Öyleyse sen zikr-i Huda'da Huda'yı seyreyle! Nasıl ki âlim, ilmin lafzından manayı, mazlumun simasındaki hilm gibi açıkça görür.

7050 Mazlumun simasındaki hilmi akıllılar açıkça seyreder. Cahil onun farkına varamaz. Çünkü derununda onu anlayacak ilim yoktur. Bir kimsede temiz kabiliyeti olmazsa, o merd ile tozu toprağı (gerd) bir sayar. (?) Canının bir parçası canana eriştiği zaman, katresi derya olur. Ondan sonra onu katre sayma, derya bil! Çünkü can deryasına candan karışmıştır.

7055 İkilik kalmamış o katre, deryanın kendisi olmuştur her ne kadar evvel katre idiye de. Cihanda her veli "Ene'l Hak" der. Çünkü kendine ayan olan bir şeyi niçin saklasın? "Ene'l Hak"tan başka bir şey söylemez. Hiç bir bağ "Ben üzüm tanesiyim" der mi?

Hiçbir padişah ben köleyim der mi? Buluttan dem vuran güneş gördün mü? Hangi âlim kendi hakkında cahil der, hangi bilen kendine gaflet yakıştırır?

7060 Herkes kendinde olanı haber verir. Baharsa bahar, kış ise kış, onu söyler ve onu gösterir. İyi olsun kötü olsun gizli kalmaz. Herkes kendi makamından haber verir ki kimi gördü ve nazarına ne ilişti? (Dikkatini ne çekti?) Herkes, birbirinden farklıdır. Kesin nuru ile şüphe zulmeti bir olur mu?

(SAYFA 270) Sen, yolunda bu mertebelerin hangisinde isen, canının son kararı oradadır.

7065 Yüceyi tercih edersen, yücesin, aşağılara meyledersen, aşağılık, boşsun! Cins, cinsi tarafına meyleder. Devenin at sürüsüne karıştığını gördün mü? Ne mutlu ona ki yüceyi tercih eder ve devlet sütünü o memeden emer. Ondan ayrı olanların da Hak'tan iyi kötü nasipleri vardır. Fakat bu, bütündür, diğerleri parçadır, ilimde derya deniz olsalar da.

7070 Ölüm zamanında o ilimlerin biri kalmaz, onun bağı bu kıştan meyvesiz ve yapraksız kalır. Çünkü bağı ölümü kıştıdır. Bu yüz gösterince, o, fani olur. Fakat, küllüne bağlanan parçalar için ne ölüm var, ne de hastalık. Belki ölümle hastalık da dahil olduğu halde cihanın bütün olaylarının kaynağı odur. O, tendeki can üzerinde mutlak hakimdir. Onun zatından başka her şey yaratılmıştır, ancak o bakidir.¹¹⁰ Remiz söyledik, anlayacak varsa.

7075 Bu mertebeler bizim Mevlanamızın halidir, bu manalar onun sözlerinin manalarıdır. Ondan ne anladım, aynen onu söyledim. Bunda artık eksik bir şey yoktur. Onun sözü cana ve gönle kible oldu. Biz onun haberleriyle zinde ve tazeyiz. Onun sözü ve takdiri cennet sofrasıdır. O sofrada can için hepsiz nimetler vardır.

110 **Kasas Suresi 28/88** Sen Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.

MAKALE 97

Bu makalede “İnne lillâhi mâideten mâ lâ ayne raet velâ uzne semî’at velâ hatıra alâ kalbi beşer lâ yek’adu aleyhâ ille’s-sâimîne” hadisi şerifi şerh olacaktır. Meali: “Allah-ı Teala’nın bir sofrası vardır ki, onun mislini ne gözler gördü, ne kulaklar duydu ne de bir insanın hatır ve hayalinden geçti. O sofraya oruç tutanlardan başkası oturamaz.” Bil ki: Hak Teala’nın dünyada kurulmuş bir sofrası vardır. Fakat o sofraya, namahremlerin gözüne görünmez.

Bize Hak’tan, o sofraya, o fayda dolu rahmet sofraları erişiyor. O, can nimetleriyle dolu ebedi sofraya. Canlar cisimsiz olarak onunla beslenir. Kibirli o sofraya mahrem değildir, o sofradan nasip alanlar kendi varlığından geçenlerdir. Padişah (Hak Teala), bizi; gelin, bu sofradan yiyin diye çağırıyor! O yemekler oruç tutanlara mahsustur. O beka yemekleri avama nerede kısmet olacak?

Oruç, Hak’tan gayrısından geçmektir ki can ve gönül onunla gıda bulur. İşte Hak’la kaim, can-ı pak-ı Hak’la daim olan bu oruçlulardır. Bu bahsin haddi, kenarı yoktur. Onu bırak ki güzel sevgili, yanına gelmiştir. O nigar ki onu bir göz görmedi, vasıflarını bir kulak işitmedi. Ne melek, ne de kendi devirlerinde dokuz kat felek. Çünkü her sınıf için ona yakın olmak yoktur. (SAYFA 271)

O nigarın özellikleri bir kimsenin hatırından bile geçmedi. Geldi, dil ve canda bal ile kaymak gibi tatlandı. Nihayet amelden kurtulduk. Ondan hayat içinde hayata eriştik, bundan sonra zevk ve neşe zamanıdır. Ey dostlar! Bundan böyle elimizden kadehler için, hazinemizden altınlar alın! Yârânımız arasında hiçbir fakir kalmasın, hatta başkalarına yardım edecek hale gelsin.

Yokluktan sonra semiren eller (yokluğu görmüş olan zenginler) vermekten geri durabilir mi? Bizim zevk ve safamızın payanı yoktur, çünkü bize vahdet kısmet olmuştur. Bundan sonrasını dilsiz, ağızsız, damaksız olarak can yolundan dinle! Bunu benden can kulağıyla dinlediğinde varlıktan kurtularak mana âlemine gidersin. Ondan sonra yer ve gök olmayan mekansızlıkta mana gibi ebedi kalırsın!

Ben sizi her zaman elsiz ve ayaksız olarak o büyükler tarafına çekerim. Ta ki orada korkudan emin olarak başsız, ayaksız tarafsız tarafına gidesiniz. Başla ayak, daima bir semte doğru gider. Tarafsız tarafına ancak onun makbul olanlar gider. Bundan sonra, mekansız yanında yer tutar, varlık dağını kökünden kaldırır atarsınız. Nihayet önünüzde engel olacak perde kalmaz. Dininiz, mezhebiniz kuvvet bulur.

Bir cihandaki hayatın aslı odur, oraya giden kurtuluş bulur. Bunun sonu gelmez. Bu gece bu kadarla yetinelim, Hak’tan başkasını gönülden atalım. Yarın gene Mesnevi’den yeni bir mevzu bulmaya çalışırım. İlm-i ledünden yardım gördüğüm takdirde yarınki sözlerim daha manalı olur. Çünkü bu ırmağın suyu o deryadan geliyor, o arttıkça bu da artar.

Gönül ırmağı yardımı deryadan alır, maddi engeller ona nasıl engel olabilir? Belki bu toprak cismin o can Kabe’sini tavaf etmesi de o su ile temizlenmesindedir.

MAKALE 98

Bu makalede şunlar beyan olunacaktır:

1. Bir kimsede ilim, irfan, derd-i Huda, aşk-ı ilahi galip olursa, onun bütün vücuduyla hevasını değiştirir.
2. Hakk'a örtü olan perdeleri ilim ve irfan yakamaz. Meğer ki derd-i Hak (aşk-ı Huda) yâri ola. "inne ibrâhîme le evvâhun halîm"¹¹¹ bunun şahididir. Mesele hamile bir kadın doğurma işine ne kadar vakıf olursa olsun, sancısı tutmadıkça doğuramaz. Sancısı tutunca da -doğurma usulünü bilmesede- çocuk doğar. Menedemez. Bunun gibi, Hak yolunda esas, derttir, aşk-ı sadıktır, engelleri ancak bunlar kaldırabilir. Nitekim hakim Senai demiştir: mısra: "Derd bâyed perde-sûz u merd bâyed kâm-zed" Meali: "Perde yakıcı dert ile fedakar mert isterim."
3. Nerede dert var ise, derman oraya gider. Derdin, dermana talip olduğu gibi, derman da derde taliptir.

(SAYFA 272) Belki dertsiz dermanın kıymeti bile yoktur; susuz bulunmayan yerde suyun, aç bulunmayan yerde ekmeğin, aşık olmayan yerde maşukun kıymeti olmadığı gibi. Can, tene galip olunca, o toprak vücutta gönül rengi bağlar. (cana dönüşür.) Aşk-ı Huda'nın ziyadelenmesi neticesinde gönül bu perdelerden geçer (perdeleri bertaraf eder). Perdeleri aşk derdi (aşk ateşi) yakabilir, akıl değil. Ne mutlu ona ki, Hak derdini satın alır.

7115 Bütün varını yoğunu sevine sevine vererek aşk-ı Huda'yı satın alır. Çünkü Hak erlerinin varisi derttendir. Hepsi de bundan dolayı dertle ülfet peyda etmiş, tabiatlaşmışlardır ki Cenab-ı Meryem'in derdi (sancısı) tutmasaydı doğurabilir miydi?

Doğurmak zahmeti geldi de onun için hurma ağacının altına gitti. O ağacın altına onu, derdi götürdü de, o ikbal, o baht ona kısmet oldu. Akil kadının, çocuk doğurma hakkında ne kadar çok bilgisi olursa olsun, sancısı tutmadan doğuramaz.

7120 Sancısı tutunca da (doğum zamanı gelince de) içindeki neyse meydana çıkar: Gerek erkek, gerek dişi, gerek başka bir şey; gizli taşıdığı ne ise doğar, zahir olur. Ey Hak yolunun yolcusu, sen de dertsiz (aşksız) isen vasl-ı Huda'ya eremezsin. İlim ve hikmet, perdeleri nasıl yakıp aradan kaldırabilir? Belki perdeleri diker, süsler. Eğer dert, yoldaşın olursa, yol alabilirsin, menzile çabuk erer ve emeline nail olursun.

7125 Gerçi Ebu Cehil'in de bir hayli bilgisi vardı. Fakat gönlünde peygambere karşı muhabbet olmadığından burnundan akan sümükten farksızdı. Lanetli Firavun'la Nemrut da böyle idiler. Bunlar da birer büyük âlim idiler. Her ikisi de ilimleriyle âlemi sihirlemişler, azametleriyle halkın çoğunu kendilerine

111 **Tevbe suresi 9/114** İbrahim'in, babası için af dilemesi, sadece ona verdiği bir söz yüzündendi. Onun bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Şüphesiz İbrahim, çok içli, yumuşak huylu bir kişiydi.

itaat ettirmişlerdi. Fakat ruhlarında muhabbet derdi olmadığından cananları onlara yüzünü göstermedi. Bunların emsali dünyada pek çoktur. Her birinin hadsiz hesapsız ilimleri vardı.

Din derdi kendilerine rehber olmadığından, nihayet hayırları da şer oldu. Hepsi de kendi nefisleri perdesine takılıp kaldılar, asi, zalim ve Hak'tan mahcup oldular. Bilakis Hilal ve Bilal gibi kimseler de cehalet ve dalalet içinde buldukları halde, kalplerindeki derd-i Huda'nın yaverliğiyle o nadir yolda yol alabildiler. O dert sebebiyle cahillikleri ilme, şiddet ve düşmanlıkları lütuf ve hoşgörüyeye dönüştü. 7130

Dertsizlerin işi ise bunların aksinedir. Onların önde gitmeleri ters döndü ve noksanlaştı. Eğer derdin varsa, hani alameti? Eğer mert isen, hani cenk, nerede hamle? Miskin varsa hani kokusu? Gübre ve pislik madeni olan sen, nerede misk olabilirsin? Eğer iyi haldeyim dersen, eserini göster! Ben sana nasıl gül diyebilirim ki baştan ayağa dikensin. Fena ve reddedilmiş olduğunu körler hissederse, gözlüler yanında nasıl çirkin ve göze görünür olmazsın? 7135

(SAYFA 273)

Git, canıgönülden dert iste, ta ki sen de o tarafa uçabilesin! Her kimin derdi varsa ona derman erişir, tatlı su, susuzlardan tarafa akar. Derdin, dermana talip olduğu gibi, derman da derde taliptir. Nasıl ki, susuz olanlar su arar, su da daima susuzları arar. Aşıkla maşuku da böyle bil: Onlar da daima birbirini ararlar. 7140

Matlubu talepte gizli bil, her ikisi cisim ile can gibidir. Aşığın gönlü maşuk ile doludur. Maşukun yüzünü de aşığın yüzünde seyreyle! Aşık, maşukunun güzelliği sebebiyle yıkılmış harabedir. Maşuk, şahıssa aşık da o şahsın gölgesidir. Eğer dikkat ehliysen, aşığın benzindeki sarılık, maşukun güzelliğini haber verir ki zavallı aşık, öyle bir gül yüzlü yüzünden sararmış, zayıf düşmüştür. Öyle bir hurinin aşkıyla perişandır. 7145

O haraplıklar şahadet eder ki bu viranede bir hazine gömülüdür. Hazine onun güzelliği, virane de benim. O güzellik şaraptır, ben de kadehiyim. Maşuku daima aşıkta ara, ta ki onun güzel yüzünü hicapsız olarak seyredesin. Çünkü aşığın gözleri maşukla doludur, bu suretle kendini kaybetmiştir. Bunun gibi, Hakk'ın cemali de görebilene velinin yüzünde alenen görünür. 7150

Evliya ondan dolayı mazhar-ı Yazdan'dırlar ki, Cenab-ı Kibriya yüzünü onlardan gösterir. Taleple matlubu başka başka görme ki, matlup, talipten görünmüştür. O eşsiz padişah, o bütün esrardan haberdar olan Mevlana böyle buyurdular: 7155

TAZMİN:

Hak Teala Hazretleri ayanen gelmediği (müşahede olunamadığı) için bu peygamberler onun vekilleridir. Hayır! Yanlış söyledim: Vekille temsil edilen beraberdir. İki zannedersen çirkin olur.

Senin gibi görüntüye tapanlara ikidir. Fakat suretten kurtulanlara göre bir- 7160

dir. Sureten bakıldığında gözde ikidir, sen gözlerin nuruna bak ki bir olduğunu görürsün. Gözün nuruna dikkat ettiğinde iki nuru birbirinden ayırmazsın! Madem ki talip matluptan ayrılmıyor, nur-ı Huda'yı erlerin gönlünde ara. Burada bir merdin eteğini tut ki, o sayede mihnetlerden kurtulasın!

7165 Ona kul ol ki, sultan olası, Hazret-i İsa gibi Zuhâl'e kadar yükselsin! Eğer kendinden geçersen, aynen o olursun, ondan sonra kendine arpa tanesi kadar kıymet vermezsin! Kendini feda edersen, karşılığın bizzat Huda olur. Ebedi kalacak olan öz odur, sıfatlar geçicidir. Geçmez akçeyi bırak da altın nakdi al, boncuğun yerine inci hazinesini al! Sıkıntıyı ver, sıhhat rahatlığını al, cehli ver, tükenmez ilmi al!

7170 Bu kârı her tacir yapamaz (elde edemez). Bir günahkar cennet ehli olabilir mi? (SAYFA 274)

MAKALE 99

Bu makalede (İnnallâheşterâ minel mu'minîne enfusehum ve emvâlehum bi enne lehumul cenneh)¹¹² ayet-i kerimesi tefsir olunacaktır. Meal-i şerifi: Hak Teala Hazretleri kemal-i kereminden ve nihayet merhametinden dolayı müminlerle alışveriş muamelesi yapıyor. Buyuruyor ki: "Sizin bu fani ve sahte mallarınızı ve nefislerinizi ben satın aldım. Mukabilinde size müebbet cennet verdim."

Gene bu makalede "Allahumme lâ ahsâ senâen aleyke ente kemâ esneyte alâ nefsik" hadis-i şerifi şerh olunacaktır. Meal-i şerifi: Ya Rabbi, ben seni olduğun gibi (hakikatin vechiyle) nasıl vafedebilirim ki senin güzel şükrünü senden başka yapacak yoktur.

Cenab-ı Hak buyurdu ki: Ben, sizin, bence hiç değeri olmayan nefislerinizle, mallarınızı satın aldım. Çünkü her ikisi de fani ve reddedilmiş ve yaratılmış olduğundan akıl yanında hiç kıymeti yoktur. İkisi de daimi yol kesicidirler, ikisi de sahiplerinin helakine gayret eder. İkisi de böyle kusurlu oldukları halde ben onları bile bile satın aldım. Bedel olarak da

öyle bir cennet verdim ki nimetle, rahmetle doludur, katiyyen zahmet yoktur. Bu alışverişi yapan, Hak Teala Hazretleri'dir ki maksadı sizden sıkıntı ve elemi uzaklaştırmaktır. Ta ki, bu dünyanın ölümünden, mihnetinden kurtularak burada hor ve hakir kalmayasınız.

7175

Dünya ehli, reddedilenler, aşağılık ve perişan, hepsi de bu zindanda derde müpteladırlar. Bu sahte malı verirlerse, bedeline gerçek para (cennet) alırlar ki, maksud-ı ilahi de budur.

Madem ki, sahte para yerine gerçek para geliyor, hiç durmadan malını, cimini Hakk'a vermeye bak! Yoksa sonunda müminlerin bu alışveriş yüzünden pek çok şeyler kazandığını görerek: "Eyvah! Gaflet etmişim." diyerek pişmanlıkla ellerini ısırır, hayıflanarak ağlar, zırlarsın! Dünya tacirleri seni kendi menfaatleri için çağırır ki hileyle senden bir şey koparsın. Fakat Cenab-ı Hak bu alışverişi sırf sana aldanmak için yapıyor ki sana ihsan ve ikramda bulunsun.

7180

Seni cehennemden kurtarmak için, sana zahmetsizce sonsuz mülk vermeye üzere davet ediyor. O ihsanı bol padişahın lütuf ve merhametine bak ki fena ağaçları söküp yerine iyilerini dikeyor. Ta ki ağaçların tatlı meyve versin, fena dallardan kurtularak baştan başa göğşe baş versinler. Hak Teala'nın bu lütuf ve keremini saymaya ve açıklamaya imkan yoktur. Bu ilahi armağanın şerhi beyana sığmaz, şarih'in yüz dili olsa bunu yapmaktan gene aciz kalır.

7185

Git, bunu dilden bekleme ki onun yapacağı iş değildir, çünkü sözle ifade olunamaz. Dedikodudan geç, sessizce otur, akli, fikri bırak! O, kendi vasfını biz-

7190

112 **Tevbe suresi 9/111** Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşsınlar, öldürsünler ve ölsünler. Allah, bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır.

zat şerh etsin, ta ki derya testisiz olarak (bilavasita) görünsün. O, kendi şük-rünü kendi eder. Başkalarının şükürü denize nispetle ırmak gibi kalır.

(SAYFA 275) Öyle değil midir ki ırmak, deryadan ancak kendi kadar bir şey göste-rebilir, örnek, ne de olsa sınırlıdır.

- 7195 Fakat o açıklama ve detaylandırma ki derya bizzat kendi yapar, o şerh gönül-lerde şüphe bırakmaz, kökünü kazır. Dalgasıyla her şeyi leş eder, sonra da illa nuruyla diriltir. Halkı muhabbet ateşiyle eritir ki, korkudan, mihnet ve belalardan emin olsunlar. Çünkü korkuda olanların sığınağı odur. Her kork-muş, ümmetini onun yanında bulur. Hakk'ın civarında ebedi kalır, daima o nimetlerden nasip alır.
- 7200 Bir bahara erer ki sonunda kışı yok, o şarabın, o neşenin baş ağırısı da yok. Orada sonsuz bir cihan görür ki dünya gibi fani değil, bilakis sınırsız ve ebe-didir. Varlık açısından ne öncesi var ne sonrası. Evvel ne halde ise, daima o halde bulunur (la yetegayyerdır).¹¹³ Zaman itibariyle de başlangıcı ve sonu yoktur. *Gene zatını kimse akılla anlayamaz, bilgiyi canından aşkla ananlar başka.*
- 7205 Aşkla varlığından soyunduğu zaman, Hak aşkı ona rehberlik eder. Aşk ate-şiyle yanıp mahvolduktan sonra onda nur-ı Hak belirmeye başlar. Ondan sonra Hak Teala sözü ondan söyler, ledün ilmi ondan ortaya çıkar. O, arada bir vasıta, bir alet gibi kalır, vücudunda Hak hakim olur, vücudu onun ter-cümanı olur. Tercüman, gerek iyi, gerek kötü, her ne söylerse, akıllı olan onu şahın sözü bilir.
- 7210 O, ancak şah böyle buyurmuştur der. Şahın sözüne bir harf ilave edemez. Tercüman, alet gibi iradesizdir. Sözü, davranışı Huda'dandır. Sakın onu döğme ki şahı döğmüş olursun, eğer neyzen isen, onda şahtan başkasını gör-me. Eğer Hakk'a Mustafa'sız (peygamberi tasdiksiz) ibadet edersen, iba-detlerin heba olur. Çünkü Hak, ben ondayım diyor. Bu sırrı neden anlamı-yorsun?
- 7215 Ona secde ettiğinde Hak olur, çünkü Hakk'ın ona nispeti, canın tene nispeti gibidir. Can, bir nefes tenden ayrılmaz, her ikisini bir bil, düşünmeden vaz-geç!

MAKALE 100

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

İbadet ve müslümanlığın esas metodu evliyaya muhabbettir. Binlerce çeşit ibadetle bezensen, ilim ve ahlâk ile donansan, onları inkar ediyorsan Allah indinde kovulmuşsun. İşte delili: Ahd-i risaletinde Cenab-ı Mustafa'ya (s.a.v.) yönelmeyen, nübüvvetini inkar eden kimselerin ibadet ve taatleri günahattan ibaret oldu, belki kafir olup cehennemi boyladılar.

Mustafa'sız (s.a.v.) (peygambere inkiyatsız) yapılan ibadet, fısk ve günahattır, belki daha sevimsizdir. Çünkü asinin tevbe ile günahattan kurtulup sevaba kavuşması imkan dahilindedir.

(SAYFA 276) Fakat insan peygambere iman etmeden yapılan ibadetin nurundan kafir olur.

Kafirlerin rahmet-i ilahiyeden ümitleri yoktur. Çünkü küfrün cezası ebedi azaptır. Öyleyse bir nefes bile durmadan o merdin (peygamberin) eteğine sarıl ki, seni küfür zindanından kurtarsın. O, senin işlerini düzenler, sen git. Safana bak! Fena isen de onun yüzünden iyi olursun. Çocuk, işlerini babasına bıraksa, işleri daha iyi ve daha çabuk vücut bulur. O çalışmadan babası onu nefis nimetlerle besler.

7220

Babasının sayesinde zahmetsizce yaşar, ondan daima türlü iyilikler görür. Babasının gölgesi onun için bir gemi gibidir ki onu durmaksızın oraya buraya taşır durur. Bunun gibi, bir şeyh-i vasıl sayesinde de kendi gayret ve çabana gerek kalmadan isteğin gerçekleşir. O, sana oruçsuz, namazsız, mescitsiz bin türlü armağanlar bahşeder. Ondandır ağaçsız olarak yüzlerce meyve alır, gayretsiz önderliğe erersin!

7225

Yemek, uyumak külfeti olmadan, meşakkat çekmeden ebedi ömre nail olursun! Onu gördüğün (ona erdiğin) zaman, uzununu kısalt (yapabildiklerini önemsiz gör), gayretten vazgeç! Sana ne lazımsa belki lüzumundan fazla olarak ondan meydana gelir: Sana lazım olanları, senin kalbine doğmadan evvel bundan haberdar olan şeyh sana bahşeder. Sen dersin ki: Bu, benim hatırımdan bile geçmemiştir. Ey yaradan Rabbim, Bu ne keremdir?

7230

Ya Rabbi, ben bunun şükrünü nasıl ödeyebilir, sana layık hamdü senayı nasıl ifa edebilirim? Bu ihsanlar, bu güzellikler hep senindir. Sen cisimlerdeki can gibisin. İhsan da senden, şükür de. Her ikisinin de şeker gibi tatlı olması yine sendendir. Ey benzeri, eşi olmayan Rabbim! Canım ve gönlüm senin, senden nurlanır. Semadaki güneşle ay da senden nur alır, suret de, mana da senin armağanlarıyla beslenir.

7235

Bütün eşyada tecelli eden sensin, zahirde, batında senden gayrı kimse yoktur. Herkesin, her şeyin nuru senden muktebestir. Canın canlılığı, tenin tenliği de sendendir. Eğer o nuru gizlersen vay haline! Bu cihanı ruhsuz ceset edersin! Berraklığı tortuya dönüştürür, sıcağı soğuğa çevirir. Ne sema kalır, ne güneş, ne ay. Hepsi kapkara kesilir.

7240

Nur-ı ilahiden ayrı düşen, mahrum olan her şey pişman ve leş olur. Nasıl ki

7245

cansız cisim toprak içinde paramparça olarak dağılır, baş bir tarafa, ayak bir tarafa gider, vücudun zerrelere her biri bir tarafa düşer. O dağılan vücut parçalarından kimi bardak, kimi testi olur. Eğer bilersen bu sırdan koku duyarsın. O vaatlerin (farklı parçaların) cümlesini toplu bir halde bulunduran candı. Can gidince darmadağın oldular.

7250 Bütün ecza birbirinden ayrıldı, kaselere, bardaklara bak ki vücudun parçaları candan ayrılmakla ne hale gelmişlerdir?

(SAYFA 277) Cismin aslı toprak idi, sonunda gene büsbütün toprak oldu. Her parça, sonunda bütününe dahil olur. Eğer sen o bütünden isen bu parçadan, bu köprüden geç! Çünkü bu dünya bir köprüdür, biz o köprü üzerinde Hakk'a doğru giden yolcularız.

7255 Köprü üzerine ikametgah kuran, kendi kendine aşık olan ahmaktır. Çünkü bu köprü nihayet harap olacaktır. Ona gönül bağlamak doğru değildir. Dünyanın geçmez akçe gibi olduğunu bildiğimiz halde gene ona canı gönülden bağlarız. Ya Rabbi, bu ne tuzak, nasıl danedir? Can kuşunu bu beladan sen kurtar. Sen murat edersen can kuşu bu tuzaktan kurtularak sana doğru kanat çırpar.

7260 İstemezsen, cehennemi boylar, orada ebediyen solur durur. Ya Rabbi, sen ne istersen o olacaktır. Benim sözlerim kazaya mani olabilir mi?

MAKALE 101

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

Kul, kaderin sırrına vakıf olursa, kendine isabet eden her şeyi Allah'tan bilir. Fakat bu kanaatin açıklamasını edebe aykırı görür de fenalığı kendi nefesine, iyilikleri Hakk'a nispet eder. Nitekim Cenab-ı Hak kitab-ı hakiminde buyurur: "Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh (minallâhi), ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsik"¹¹⁴ (Sana isabet eden iyilik Allah'tan, kötülük kendindedir.)

Adem Aleyhisselam da bu yolda hareket etmişti: Cennetten çıkarıldıktan sonra tövbeleri kabul olunduğu zaman Cenab-ı Hak ona sordu ki: Biliyordun ki hayır, şer hep bendendir. Sen günahını kendine nasıl isnat eyledin, "zalemna enfüsenâ"¹¹⁵ dedin? Cevap olarak dedi ki: Ya Rabbi, bu günahın sebebini sen olarak göstermekten utandım. Şu misali buyurdu ki: Senin bu edepliliğine mükafaten senin sulbünden bir çok enbiya ve evliya getireceğim. Ta ki namın iki cihanda ebedi unutulmasın.

İçinde bundan başka derin bir bahis vardır ki söylersem mahzun olursun. Daha iyisi onu gizli tutayım ki belki canımdan ve tenimden olurum. Gerçi o bahiste Hak benim yardımcımdır, fakat onu lisanıma alamam.

Kendimi kırar, günahkar olurum, bile bile günahkarlar sırasına girerim. Her fenayı ben kendimden bilirim, şüphesizdir ki iyilikleri senden tanırım. Umdum ki, Hazreti Adem gibi bana da merhamet eder, içimdeki gamı kökünden sökersen. Hazret-i Adem cennetten çıktıktan sonra tövbeyi bir nefes dilinden bırakmadı. "Zalemna enfüsenâ" vird-i canı oldu, bu zulmü kendime ben yaptım dedi. 7265

Ondan sonra rahmet-i ilahiye erişti. Evvelki halinden yüz derece fazlasına nail oldu. Sonra Cenab-ı Hak sordu ki: İyi, kötü, gam, keder, her şey benden gelmiyor mu? 7270

(SAYFA 278) Benim emrim olmadan küçük bir yaprak kımlıdayabilir mi? Sen cürüm fiilini kendine nasıl isnat ediyorsun? Bunun kendinden olmadığını anlamadın mı? Hayır, şer hep benim emrimle vücut bulmuyor mu? Adem Aleyhisselam dedi ki: Ya Rabbi, biliyordum, fakat sana isnat etmek edebi bırakmak olurdu.

Bundan dolayı suçu kendime nispet ettim. Ta ki sana sığınabileyim. Cenab-ı Hak buyurdu ki mademki sen edebe riayet ettin, ben de mükafatını vereceğim. Senin sulbünden peygamberler getireceğim, her birinin kudretini dünyada yüksek kılacağım. Ta ki ey temiz can, senin namın asırlar, devirler var oldukça yaşasın. Ben de eğer ikbal sahibiysem, Hazret-i Adem'in sünneti üzere gideyim, o gruba dahil olmaya gayret edeyim. 7275

114 **Nisa suresi 4/79** Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindedir. (Ey Muhammed!) Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.

115 **A'raf suresi 7/23** Dediler ki: "Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."

- 7280 Maceradan, itirazdan geçeyim. Ta ki kuşatılmadan kurtulup serbestliğe eriyim. Onun yanında alet gibi yok (iradesiz) olayım. Ta ki bende kıl kadar benlikten eser kalmaya. Bu canla ten, o şahın aleti olunca, o zulümler benden görünür. Benden, gerek iyi, gerek kötü, sadır olan bütün davranışlar ve hareketler, ondan olur. Bunu kendinden geçtiğin zaman anlarsın. Kendinle oldukça bunu görmezsin, çünkü kendine kendin baştan başa engelsin.
- 7285 Eğer kendinden geçenler tarafına kendinden geçerek gelirsene, bizimle cansız ve tensiz yoldaş olursun. Yezdan'ın yüzünü örtüsüz görür, ondan sonra hatayı sevaptan ayırabilirsin! Güneşin yüzü olmadan eşyayı aydınlık görürsün, gümüşle kalayı eşit tutarsın. Kendi güneşinin aydınlığı cihanı aydınlatır, o zaman beyaz ve siyah suretler sana ayan olur. Elbette ki, göz sahipleri de gönül nuruyla iyi ve kötünün sırlarını görür.
- 7290 O hidayet nuruyla iyi kötü birbirinden seçilir, bakırla altın gibi. Fena ve kovulan rüsva, iyi ve makbul olanlar yüce olur. Manen güzel ve çirkin görünür, o zaman kimlerin mümin ve kimlerin kafir olduğu görülür (anlaşılır). Bu sıralara herkes vakıf olamaz. Padişahın sırlarına ayak takımı mahrem olabilir mi? Cismani güneş, suretleri gösterir, manevi güneş de sırları yayar.
- 7295 Gözünü nur-ı manevi tarafına dönder ki, Mesnevi'de yüzlerce cihan seyredesin! Mesnevi dünyasına ayak basarsan, muhakkak, ölüm tuzağından kurtulursun! Başsız, ayaksız; hayat tarafına gidersin, orada ne zahmet çekersin, ne ölüm görürsün. O saha, nur içinde nurdur. Gamsız, kedersiz, nihayetsiz izzet ve şeref dünyasıdır. Hakk'ın nur ve lütuflarından daima ilginç sohbetlere ve vuslata nail olursun.
- 7300 Ben, o olunca, artık söz de arada perde olur, perde ile karşılaşmak şahla mü-lakat etmek gibidir. Öyleyse sükut et ki ruhu göresin, fethedeni, fetholununu perdesiz seyredesin. Her aradığını içinde göresin, ondan sonra büyüklerin cömertliğine dahil olursun! Bil ki, her kese de altın para bulunmadığı gibi, her sedefte de inci bulunmaz.
- (SAYFA 279) Biz cevhere sahibiz, hani bir müşteri ki bizden en büyük, en kıymetli cevheri alsın?
- 7305 Her kimin iki kantar altını varsa, bu dünyada cevheri bizden o alabilir. Fakir kimse o maksada nasıl erebilecek ki bizden böyle bir cevheri alabilirsin? Sana Hakk'ın lütfu kısmet olmazsa o yüce amaca doğru uçamazsın. Sende ruhani halet olmazsa, uçanların canına nasıl alet olabilirsin? Onun aşkı yolunda canından geçmedikçe, o aşkı ilahi sen de nasıl zuhura gelebilir?
- 7310 Benim gibi, lamakan cihanında yok olmadan ebedi varlığa nasıl erebilirsin? Ben, aşk ile zindeyim, can ve tenle değil. İyiden, kötünden, kadından, erkekten her şeyden feragat ettim. Nişansız cihanda binişanım. Haydi, beni kendin gibi kör sanma! Benim gibi rehberle yoldaş olursan, başsız, ayaksız o menzile doğru gidersin. O menzile baş ve ayaksız da gidilmez, o menzil biz-zat nur içinde nurdur.

Ayak ve baş gibi şeyler surette (maddi varlıklarda) olur. O taraf, nakış değil, candır. Cisim ve candan ve gönlünden geçmedikçe dünyaya yol bulamazsın. Nişansız ol ki, nişansıza kavuşasın, o deryaya cisim ve cansız olarak gidesin. Rehber olmazsa o yolu nasıl kestirebilirsin? O devleti rehbersiz nasıl elde edebilirsin. Hazine evi odur (rehberdir, mürşittir), o kapıyı bırakma, herşeyin nuru odur. O güneşi ihmal etme! 7315

Kapısında dilenci gibi yalvar, ta ki o sultanın armağanlarından nasip sahibi olasın. Ona de ki: Ey şah, şahlarla semalarda seyrederken yoldaşını hatırlamaz mısın? Semada şahlarla meclis kurup meleklerle oturup kalkarken “Benim yerde yoldaşım vardı, nerelerde kaldı?” demez misin? Ey minnet ve ihسان sahibi, benim miskin gönlüme merhamet eyle, serabına (huzuruna) girmeme müsaade et. Her ne kadar kulluğuna layık değilsem de, beni lütfunla kabul eyle! 7320

Tâ ki huzurundan mahrum olmayayım, visal şarabından üzerime bir damla dök! Eğer bir güneş zerresi veya bir Cemşit’e kul edersen, benim gibi adi bir kimseye, herkese yaydığın nimetlerinle şeref bahşedersen, ben de heybetinin nuruyla aydınlanırsam, kemaline ne noksan gelir? Yerde, gökte bunun gibi yüz binlerini yapmaya kadirsin! 7325

Kudretinin nihyeti yok. Ey ulu Yezdan, zulümle karışmış olan bu kulu-nu lütfunla aydınlat! Gerçi senin renksiz, kokusuz (manevi) âleminde güzel yüzlü sayısız kulların vardır. Hepsi de mekansızlıkta nurunla vardırırlar, nurun gibi seninle daimdirler. Lütuf buyur da zemin ehlini de o tarafa götür, ta ki bu zindanda telef olmasınlar. Hepsini de bu aşağı yerde bırakma, yücele-re çık! Kör gözleri tedavi et de görsünler. 7330

Hepsinin görmez gözlerini nurunla görür eyle! Çirkin yüzlerini huri gibi güzelleştir! 7335

(SAYFA 280) Bakırlarımıza bir damla iksir dök de altın olsun. Ey kadir ve Kayyum, toprağa can vererek yer üzerinde şuraya buraya koşturmuyor musun? Dünyada insana ve hayvana akıl ve can verdin, bu lütuf, bu bağış sebebiyle yaşadılar, her biri bir çok işlerle meşgul oldular.

Bu lütfu takdir edenler sana şükür ile ibadet etiler. Bu yüzden lütfun onlara daha başka türlü mülk verdi. Öyle mülk ki orada zahmet ve ölüm yoktur. Dağları, bağları daimi (mevsim kaydından azade) meyvelerle doldular. Bunu bilmeyenler, bu lütfu takdir etmeyerek şükretmeyenler de vardır, ey Kerim, onlara da merhamet buyur, lütuf ve kereminle onlara da doğru yolu göster! Ehl-i cehennemi de cennetine getir, hepsini de gönül sırlarına vakıf eyle! 7340

Sınırlı ömürlerini sınırsız kıl, vahdete inansınlar. Damlalarını derya olan varlığına çek, iyi, kötü hepsi bir olsun. Sınırlı hayatın zevkini tattırdığın gibi, ebedi hayatın zevkinden de mahrum etme! Ey gerçek itaatı hak eden, bağış ve cömertlikte benzerin yoktur. Verdiğini geri almak kerem değildir. Bizim 7345

hidayet ve dalaletimiz senin elindedir. Varı, yoğu icat eden yalnız sensin!

7350 Ey Kerim! Açtığın kapıyı kapatma, verdiğinden daha ziyadesini ver! Gerçi bu kerem (cenneti iyiye kötüye teşmil etmek) adalete aykırı düşer. Fakat, ey adalet sultanı, sen, zulmü adaletten daha iyi bir hale getirmeye kadersin. Zalimleri adillerden iyi yapar, hicranı visalden hoş kılarırsın. Rahmetini esirgeme, dök! Lütfedip kahırdan, gazaptan geç!

7355 Gerçi her ne yaparsan, yerindedir, fakat öyle adaletten lütuf daha iyidir. İki cihanda en iyi davranışlar, senden kaynaklanır. Çünkü gizli sırları bilensin. Benden sudur eden bu sözler aczimden dolaydır. Çünkü ilm-i ledünde (esrar-ı gayb) bilgim yok. Sen her ne yaptınsa ve her ne yaparsan yerindedir. İyi, kötü herkesin sığınacağı yer sözüdür. Eğer dergahtan dünya halkına rahmet buyurmanı temenni ettimse,

7360 rahmetini, kudretini düşünerek yaptım. Lütfen dualarımı kabul buyur! Bu mevzunun biteceği yoktur. Ey şah-ı din (Mevlana) gene sana geliyorum: Bu ayrı düşmüş bendeni gör de, hasta gönlüne afiyet bahşeyle! İstemeyip geri dursan da eteğini bırakmam, beni zalim ayrılığınla öldürmekte ne vakte kadar devam edeceksin. Ne istersen yap, ki sensiz çarem yoktur. Gönlüm aşkınla pare pare olmuştur.

7365 Cüneyt'le, Bayezit'le sohbet edersin! Onlar gibi, köşede bucakta vuslatına yaklaşmak isteyen yüzlerce kulun var. Sofrandan bize de bir lokma ver ki, biz de ihsanına, yiyeceğine nail olalım. Divansız, sancaksız şahlarla yüce âlemlere bizsiz nasıl gidersin? (Bize acımaz mısınız?)

(SAYFA 281) Bizsiz, Hak'tan nasıl ders alırsın? Şakirdin değil miyiz? Bize de ders ver! Ey sevgili! Aşkınızın tuzağına düşmüş olan bu avınıza lütfen merhamet buyurun!

7370 Lütfedip o sırrı bilinmeyenin dergahına bizi de beraber götürün!

Bu arada: 7371'den 7392'ye kadar 22 beyit rumcadır. Buraya alınmamıştır.¹¹⁶

Yokluk, baki ve müebbet varlıktır. Dünyanın varlığı fanidir.

116 Bu beyitler ileride tercüme edilebilir ümidiyle kitabın sonunda ek olarak verilmiştir.

MAKALE 102

Bu makale şunu beyan edecektir:

Gözle görülen âlem gerçekte yoktur, yokluktur. Bakışlarla görülmeyen ve yok olan kudret ve mana âlemi ise vardır, mevcuttur. Nitekim demişlerdir:

RUBAİ:

İlmî ki tû râ girih goşâyed betaleb
Zân pîş ki ez tû can berâyed betaleb
Ân nist ki hast mînemâyed begozar
Ân hast ki nist mînemâyed betaleb

Meali: Canın tenden ayrılmadan evvel, ukde halledecek ilme talip ol! Bu var görünen yoğu bırak da yok görünen vara talip ol.

Hakikatte mevcut, o yokluktur. Alâka ve aşkı ona göstermelidir ki, baki-
dir. Ta ki, insan da onunla baki ola.

Bu makale şunu da ifade edecektir ki: Suret, (madde) kendi cinsi suretten kuvvet alır, artar. Mesela: Su, sudan, toprak, topraktan kuvvet alır ve miktarı fazlaşır. Fakat gayba dair olan suretler böyle değildir. Çünkü onlar mana-
dır, suret görünürlerse de hakikatte suret değildir. Mesela:

Su yüzeyinde görünen titreşimler, türlü türlü nakışlar ve suretler bağlar.
(Fakat su, bu suretlerden ne artar, ne kuvvet alır.) Çünkü bu nakışlar suyun
aynıdır.

Gaybla ilgili suretler algılanabilen suretlerin yanında yok olurlar. Mese-
la Azrail, ölüm zamanında can çekişenlerin gözüne layık oldukları duruma
göre değişik şekil ve suretlerde görünür. Can çekişen kişi yastığı (yüzünü)
başka tarafa çevirince o suret yok olur.

Şu halde anlaşılıyor ki: Azrail, suret görünürse de suret değildir. Suret ol-
saydı, mahvolmaz, belki kuvvet bulur ve ziyadelenirdi.

Bunun gibi, şeyh-i kamil de her ne kadar suret görünse de onu suret gör-
memelidir. Çünkü müridin sureti şeyhin suretinden harap (?) oluyor. Ondan
iyi, kötü, küfür, iman pak oluyor, varlığı değişiyor, ölmeden evvel ölüyor,
şeyhin ilmi, akli, marifet ve nazarıyla zinde oluyor.

Ama Azrail'in suretinin harap olmasıyla, şeyhin suretinin harap olması
arasında fark vardır: Azrail şahsın ruhunu olduğu hal ve şekil üzere teslim
alır; değişiklik ve değiştirme yapamaz. Fakat şeyh, müridin bakır varlığını
iksirli bakışıyla altına çevirir.

(SAYFA 282) Ey akıllı, yokluğu var bil, ta ki o bilgi seni ölümden satın alsın (kur-
tarsın).

Varlık, yokluktan vücuda gelmedi mi? Öyleyse bu varlıktan sevgiyi kesmek
lazımdır. Nazarın daima yokluğa yönelmiş olsun ki, yeni yeni suretler mü-
şahede edesin! Öyle suretler ki maddi suretlere benzemez, balıklar gibi gö-
nül deryasında varlık gösterir. Yokluktan vücuda gelen suret, vücut sureti-
ni kökünden söker. O, her ne kadar göze suret görünürse de, suret değildir,
manadır.

İyi bak!

- 7400 Öyle değil mi ki Azrail Aleyhisselam kendini çeşitli biçimlerde gösteriyor, ta ki, bu suretlerle halkın bedenlerinden canlarını alsın. Fakat, o, suret değildir. Suret olsaydı, diğer suretle fani olmazdı (silinemezdi). Her şeyin cinsi kendi cinsinden kemal bulur. Nimet, üzerine gelen diğer nimetle yok olur mu? Kesin olarak bilinmelidir ki buğday, buğdayla birleşince miktarı artar; ırmak, ırmakla birleşince ceyhun (büyük nehir) meydana gelir.
- 7405 Nakışlar, suretler onlardan kaybolur, evliyayı da böyle bil! Eğer sana cisim görünürse bu görüş egridir, sen onların cümlesini mana bil! Çünkü onlardan cisim yok oluyor, yanında, ne fazla ne eksik, birşey kalmıyor. Küfür ve din kayıtlarından kurtuluyor, cimrilikten, hırstan, kinden temizleniyorsun. Her veliyi de (misal olarak aldığımız) Azrail gibi bil, onun suretini başka suretlere kıyas etme!
- 7410 Onun didarından suret arıyor, can, renk ve koku cihanından (maddi cihandan) kurtuluyor. Suretin zıttı eğer sana suret görünürse, sana afet olmak içindir. Ta ki seni kılıcsız, topuzsuz öldürsün, suretin tamamen yok olsun. Ta ki o yüzden sureti verip mana alasın, sen de varlıktan kıl kadar eser kalmaya. Kendinden fani olup bekaya kanat açasın, bu irtifada yüzlerce beka bulasın.
- 7415 Ekmek olmak için değirmen taşının altında ezilip mahvolan (buğdaylıktan çıkan buğday) lazım. Ekmek olduktan sonra da midede erir fani olur. Böylelikle nebat olmaktan kurtularak canlı olur. Sen de tenden geçersen külliyan can olursun, candan da geçersen canan olursun! Böyle mamurluğu haraplıktan, böyle mutluluğu gam içinde gör (bil). Fakat o haraplık, bu haraplık (dünya haraplığı) gibi değildir, arada pek büyük fark vardır.
- 7420 O haraplık fenaları cehennemde, bu haraplık dostun yanına götürür. Bu haraplık ölüye hayat verir, bekadan da kendi gibi ebedi kılar. Kıymetsiz bakırı altın eder, adi taşı lâl ve cevhere dönüştürür. Seni fenalıktan kurtarır, Hak katında makbul ve istenen eder. Fakat o haraplık (dünya haraplığı) böyle değildir. Şahıs dünyada iyi ise iyi, kötü ise kötü. (SAYFA 283)
- 7425 Onu bulunduğu hal üzere öldürür, layık olduğu makama çeker götürür. Onu tebdil edemez, müşkülünü ilim ile halledemez.
- Fakat şeyh onu derhal diriltir, gam ve mihnetini tamamen izale eder. Bu haraplıkla onun arasında uzun mesafe var. Nâr ile nur gibi bunları birbirinden ayırt et! Şeyh-i kamil Hakk'ın tercümanıdır. Lisanından sadır olan sözler tek-mil Hak kelimidir.
- 7430 Sureten insan gibidir. Eğer sen onun sırrına mahrem isen, damlasında derya görürsün. O su, canlı beden samanının altındadır (görünmez). Onun cisimi kabuktur, özü dostun hüsnüdür. Onun gibi güneş yanında, iki cihan bir zerredir, o harmana nispetle akıl, bir saman çöpü gibidir. Akıl, aşk, marifet onun kapısında hizmetkardırlar, kendi gıda, bunlar onun kabuklarıdır. Onun methine Yezdan'dan başkası muktedir değildir. Güneşin nurunu gölge nasıl tavsif edebilir?

Güneş, Hakk'ın nurunu, gölge de cihanı temsil ediyor. Gölgeden güneş görülebilir mi? Can, her an ona der ki: Akl-ı kül senin güneşinin yanında Süha gibi sönük kalır. Senin hüsnünü neye benzetebilirim ki iki âlemde de benzerin yoktur. Hüsnünün yanında metihler hiç gibi kalır. Çünkü temiz şahsiyetin, her şeyin üstündedir. Ey gizli güzel, ey zulmetlerin nuru, kuşluk güneşinin nuru senden cila alır. 7435

Zatını idrakte arş-ı ala ve ruhu'l-emin hayrette kaldılar. Zanların, kesin bilgilerin haliki sensin. Seni anlamaya akıl için yol yoktur, saf ve berrak suların kaynağı ağzınızdadır. Seni kainatın yaratıcısından başkası göremez, halka cömertlik ve ihsan senin vücudundan sirayet eder. Sen, nurun nuru ve armağanların sırrısın. Bize, doğru yolu sen gösterirsin. Toprağınızın tozundan körler görür oldu, lütuf kaynağınızdan susuzlar, susuzluklarını giderdiler. 7440

Sana ikametgah olan kâlp ne hoştur, senden uzak olan kâlpilerin gündüzü de gece gibi karanlıktır. Sen, vasf bakımından Allah'ın ruhu, güzellik yönünden zatının nurusun. Seni bir an gören maksuduna erer, yakınlığı daha da yakınlığa dönüşür. Bu sözü dinleyecek kulak yok ki söyleyeyim. Bir akıllı yok ki. Gönlün kulağı akıldır, manevi bilgilerdir. Bu mesneviden haz alanlar öyle kulaklardır. 7445

Baş kulağı umumidir, hayvanda bile vardır. Sır kulağı sadece salıklarındır. Sır kulağına, ser kulağı perdedir. Bunu bırak da onu elde etmeye bak! Ten noksanlaştıkça canın nuru artar. Canın nuru arttıkça tenden uzaklaşır. Ten kuyusunda can suyu tattığı vakit kuyu dolar, harice akmaya başlar. Nihayet o tertemiz su arta arta ırmak olur, bağlar arasında cereyan eder. 7450

Sen, bu ten mahpusunda ayağı bağlı kalmışsın. Onun için melek gibi semada uçamıyorsun. Canın mekanı yoktur. Onun gibi mekansız ol, o meydana mertler gibi git! 7455

(SAYFA 284) Çünkü dünya donma dünyasıdır. İyi bil ki orada kalmak, ölümüdür. Aşk ile neşe ve niyaz hararetiyle bu donluğu eritmeye gayret et.

Tâ ki o buz erisin, bu toprak varlıktan ayrılarak can deryasına doğru aksın. Ta ki can parçası bütününe bağlansın, o gülzardan dikensiz güller toplasın. O katre tekrar deryaya karışarak evvelki haline geri dönsün. Deryanın suyu, şüphe yok ki, deryadandır. Nihayet derya tarafına koşacaktır. "innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn"¹¹⁷un manası budur. Bunu benden duy! 7460

Kulağın akla dönüşmedikçe o sesi baş kulağıyla dinlersin. Öyle bir kulağa merdan-ı Huda'nın inayetiyle malik olursun! Belki onlardan bunun yüz misline erişirsin. O kulağı (akıl kulağını) merd-i Hak lütfede de aradan perde kalka! 7465

Biz hep canız, her ne kadar tende isek de ten atkısını can çözgüsü üzerine do- 7470

117 **Bakara suresi 2/156** Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

kumuşuz. Bu Mesnevi onun aşkıyla söylendi ki, gaye, onun manevi sırrından bir hisse almaktır. Dünya ve ebediyetin padişahı bizzat odur. Fazl ve kerem ve karşılıksız ihsan onundur. Fakr ve takva onun açıklamasıyla dirildi. Can kameri onun güneşinden nur aldı. Hakk'ın sanatı onun zatından ortaya çıktı, hiç bir göz, öyle bir yüz görmedi.

7475 Güzel hurileriyle kulaklar doldu, göz önünden perdeler kalktı. Can ve dil onun nuruyla nurlandı, cisimler daima o neşeyle dans ederler. Dünya da, Hakk'ın şahsının görüldüğü yer olmuştur. Bütün gizli şeyler onun nuruyla gün gibi ayan olmuştur. Mesnevi ki Hak yolunun sırları ondadır, tepeden tırnağa içtir (özdür), hiç kabuğu yok. Bu öğütler dostlar için söylendi, tâ ki gönüllerdeki ukdeleri halletsin,

7480 ruhlara cila olsun, cisimlere nur bahşeyesin, onun iksiriyle vücut dönüşsün. Katre, o cömertlik deryasında inci olsun. Kendi isteğinden cana sakilik etsin de, fani olan can o ihsan yüzünden baki olsun.

7483'ten 7644'e kadar 162 beyit Türkçe olup aynen kopya edilmiştir.

Mevlanadur evliya kutbı bilün
Ne, kim ol buyurdısa, anı kılun
Tenriden rahmetdür anun sözleri,
Körler okırsa, açla gözleri.

7485 Kankı kişi, kim bu sözden yol vara,
Tenri anun müzdini bana vere.
Yok idi malum, tavarum, kim verem
Dostlığın mal ile bellü gösterem.
Malı, kim Tenri bana verdi, budur,
Kim bu malı isteye, ol usludur.
Uslu kişinin malı sözler olur,
Malını verür, bu sözleri alır.
Mal toprakdur, bu sözler can durur,
Uslular andan kaçır, bunda durur.

7490 Söz kalur baki, tavar fani olur,
Diriyi dut, koğıl anı, kim ölür.
Tanrıyı dut, kim kalasın sen ebed,
Gün ü geçe Tenriden iste medet.
Yalvarup, zari kılup degil ana:
Rahmet etgil gendi lütfundan bana.
Gözümü aç, kim seni bellü görem,
Tamlar gibi denize girem, duram.
Nete kim tamlar denize karılır,
İki kalmaz, tamlar, deniz bir olur.

7495 Ben dakı tamlar gibi deniz olam,
Ölmeyem, deniz gibi diri kalam.
Uslular hayran kalur bu sözlere,
Kim: halayık halıkı nete göre?
Ben bulara ayduram, kim: ol yüzi.

Kimse görmez, gerü görür gendüzi;
 Tenri gendü nurıın ana verür
 Ol nur ile tenriyi bellü görür.
 Nur eger ola gözinde, nur göre
 Güneşin nuru ana gele, dura.
 Nur birdür. İki görme sen anı.
 Can olursa kişide, göre canı. 7500
 Her nese, kim sinde andan yok durur,
 Ol nese gerçi cihanda çok durur.
 Us gerek, kim usları göre bile.
 Delünün, ki ussı yok nete göre?
 Bil bunı, kim usun anı bilmeye,
 Eyle kim cansuz kişi can görmeye.
 Harf içinde bu kadar mani sığar,
 Bu söz ile uslu yukaru ağar.
 Fehm eder, kim Tenri gördi Tenriyi,
 Tenri nurıdır, ki sordı Tenriyi 7505
 Mevlana gibi cihanda olmadı,
 Ançılâyın kimse haktan gelmedi.
 Ol güneşdür evliyalar yulduzı,
 Dükeline ol degürür uruzı.
 Tenriden her bir kişi bahşış bulur
 Haslarun bahşışı ayruksı olur.
 Bahşışı, kim verdi Hak Mevlanaya
 Anı ne yoksulla verdi ne baya.
 Sız anı binüm gözümle görünüz,
 Anun esrarını binden sorunuz. 7510
 Ben deyem sözler, ki kimse demedi,
 Ben virem ni'met, ki kimse yemedi.
 Ben verem hil'at ki kişi geymedi,
 Kimse binüm bahşışimi saymadı.
 Sordılar binden halayık bu sırrı:
 Ölüyü İsi nete kıldı diri?
 Mustafa gökte nete yardı ayı,
 Neçe ayırdı yavuzlardan geyi?
 Musi elinden nete oldı 'asa
 Düşmeninün gürligine ejderha? 7515
 Nete oldı gark Firavn-ı la'in,
 Eyle kim işitdün ol itün çavın?
 Kan olurdu arı su kafirlere,
 Canların olur idi andan kara.
 Tenriden her gün bunun gbi bela
 Dürlü dürlü gelür idi anlara.
 Od Halil için nete oldı gülef?
 Oda düşicek odı buldı gülef.
 Bir üyezle Nemruda kahr eyledi 7520

Ana dünya nimetin zehr eyledi.
Kayır un olur idi İbrahime,
Mucize bunun gibi bin daima!
Salih için doğdı tağdan bir deve,
Ümmeti iltürdi süd andan eve.
Hüd için yel kırdı ol münkirleri,
Tağa, taşa urdı ol kafirleri.
Anları, kim Hüd dilerdi, kırmadı,
Anların arasına yel girmedi.
7525 Nuh için tufan kamu kafirleri
Boğdı, sudan komadı kimse diri.
Kaynadı sular, cihan oldu deniz,
Ne ata kodu su, ne oğul, ne kız.
Su tendürdan kaynadı bınar gibi,
Buyruğın dutdı Nuh'un kullar gibi.
Gendüziçün bir gemi Nuh eyledi.
Ümmetini sudan anda bekledi.
Nuh Adem gibi ikinci atamız,
Adem anı bilürüz biz kamumuz.
7530 Bu öğütdür: Hak hasına sığınun,
Gemidür anun öğüdi, tiz binün.
Bin bunun gibi keramet haslara
Verdi Tenri, girdü anı ol bile.
Tenri etdi ne, kim anlardan gelür,
Tenriden bilen, kim anlardan kalur.
Sen veliden ayru görme Tenriyi,
Andan iste, halka sorma Tenriyi.
7535 Binden işit, Tenri hasın iste, bul,
Etegin dut, candan olgil ana kul.
Tenri hası Hak sırrıdur dünyada,
Sır dilersen, anı dutğıl e dede!
Ben nete aydam eren sırrın size,
Ol kulak kanı, ki bu sırlar sıga.
Sır dile sığmaz, kulaklar ne olur,
Bu ikiden kim çıkarsa, ol bulur.
Ol neseyi, kim kimsene bulmadı,
Ol, kim anı buldı, canı ölmedi.
7540 Ussunı koğıl, delü ol bu yola,
Bu yola bir can veren yüz can ala.
Tenridendür can, gerü vergil ana,
Kim ivaz vere öküş canlar sana.
Ol yere ek canı, kim bir yüz ola,
Ekmeyen anda hali yavuz ola.
Uykuda gör canunı, kanda gider,
Sinsüz anda can neçe işler eder.
Sen yaticak gevdeden canun uçar

Kuş gibi, kanda dilerse, yer, içer.
 Gendüziden yüz süret, bir can olur, 7545
 Şehr olur, bazar olur, dükkan olur.
 Gendüden hem yer olur, hem gök olur.
 Can oyanuktur, eger gevde yatur.
 Böyle bilgil, sen ölçek canunı,
 Can verürken gey sakın imanunı
 Kim bile, ilte anı can Tenriye,
 Uçmak içre hurilerle yoriya.
 Bahtlu ol can, ki canı ışkdur,
 Kulluğu bu yolda safi sıdkdur.
 Işksuz canı ölü bilmek gerek, 7550
 Ol, ki aşıkdur, anı bulmak gerek.
 Kim canını ışk ile diri ede,
 Hem nurından bu karanulık gide.
 Gendüzi gibi sini has eyleye,
 Rahmetinden yazukun başışlaya.
 Bu cihanda ol eri gey istegil,
 Anı dutgıl, ayrukın elden kogıl.
 Anı dutanlar cihan issi olur,
 Bil, ki anlardan cihan diri kalur.
 Bu cihan gevde gibi, anlar canı, 7555
 Gevdeye bakma, içi gör, can kanı?
 Gevde görünür, canı göz görmedi,
 Can neteligini uslu sormadı.
 Can görünmez, kim yüzün gözler göre,
 Gevde degül, kim gele karşı dura.
 İlm ile gör yüzün, ko bu gözi,
 Eyle kim ussun görür her bir sözi.
 Her nesenün gözleri ayruksıdur,
 Sizde yüz göz var, dükelerini görür.
 Sözlerün gözi bayık kulak olur, 7560
 Gey sözi, yavuz sözi kulak bilür.
 Tatmagun gözi ağızduz gevdede,
 Datluyı acıdan ol gey fark ede.
 Her nesneye anun göziyle bak,
 Kim göre sen, düşmeyesen sen irak.
 Can yüzine can ile bakmak gerek,
 Can dilersen, gevdeden çıkmak gerek.
 Nur dilersen, var nür olgıl nür için,
 Hür dilersen, var hür olgıl hür için.
 At ile, bilgil, deve cüft olmadı, 7565
 Eyle kim yavuz eden gey bulmadı.
 Her nese layık gerek, kim cüft ola,
 Kanı ol uslu, kim bu sözden tola.
 Her kim ister Tenriyi, ol usludur,

Halk arasında güneşden bellüdür.
Görklü yüzi kimseye hiç benzemez,
Tenri katında bini bire samaz.
Tenriyi gören kişi gözler açar,
Karanu canlar üzere nur saçar.
7570 Ay bigi âlemde aydınlık verür,
Yüzi nurından karanulık varur.
Diri eyler ölüyi İsi bigi
Yol açar denizde ol Musi bigi.
Bin bunun gibi eder bir demde ol,
Degme bir yoksula verür malı bol.
Ne ki peygamberlerün var, ol bilür,
Kam anı dutdı, kamusını bulur.
Nurı birdür mümarun, ger yüz ise,
İki göre her, kim ol ussuz ise.
7575 Susadunsa, bardaka bakma, su iç,
Sureta nefsün bakır başını hiç.
Gevdeden geç, katı dut bunda canı,
Kim bula sen canun içinde anı.
Canun içindedür ol, gey istegil,
Anı dutgıl berk, ayruğın kogıl,
Kim göre sen canun içre Tenriyi,
Göstere sen kamusına Tenriyi.
Türkçe bilseydüm, adaydum ben size
Sırları, kim Tenriden degdi bize.
7580 Bildireydüm söz ile bildüğümü,
Bulduraydum ben size bulduğümü.
Dilerem kim göreler kamu anı,
Cümle yoksullar ola binden gani.
Bildürem dükeline bildüğümü,
Bulalar ulu, giçi bulduğümü.
Yalvarurvan Tenriye ben dün u gün,
Kim: "Dükelin yarlığa binüm için."
Ata gibi dükeline severem,
Kamuya Tenriden eylik dilerem.
7585 Siz dakı bini sevün, eyle ki ben
Sizi severem, nete kim canı ten.
Ben sözünçün gey dilervem, siz bana
Gey dilemez siz, kaçır siz dört yana.
Gözünüzi Tenri acarsa, bini
Göre siz, eyle ki görürü siz günü.
Bini katı duta siz bu dünyada,
Ol, ki binden ayrıla, kanda gide.
Yol budur, ol can, ki bu yoldan çıka,
Degmeze gavur gibi ol can Haka.
7590 Tenriyi peygamberinden istegil,

Zinhar anı Hakdan ayru sanmagıl.
 Ol, ki buldı Tenriyi, gey dut anı,
 Anı bulıçak, deme: "Tenri kanı?"
 Tenri andan ayrı degül, aç gözün!
 Ol verür sana hemiye uruzun.
 Kim, ki biri iki görür, şaşıdur,
 Sözüni işitmegil, kulmaşidür.
 E karındaş bu sözi eyle ki var,
 Ol bile, kim Tenriyi candan sever.

Gök u yer anun katında bir ola,
 Tenriden içi, taşı bir sır ola.
 Yüz olursa harfler, bir söz olur,
 Sözler ile akıbet bir göz olur.
 Ne, ki varsa, ölür, ol bir can kalur,
 Ol cihanda kul ile sultan kalur.
 Kul u sultan bir durur, iki degül!
 Ol sera içre bir olur beg u kul.
 Tenri nurından toludur canları,
 İki görme, gözlü isen, anları.

7595

Suret içre anlar iki görünür,
 Ma'niye bak, kim göre sen bir durur.
 Evlere bakan nurı iki görür,
 Eve bakma, nura bak, kim bir durur.
 Uslu evle: içre nurı bir bile,
 Kanda, kim göre Haki, anda kala.
 Dutmadı söziyle, kim gerü kaya
 Birkişüpdür, eyle kim tagda kaya.
 Halk ana derlerse, bu yol Hak degül,
 Bu yolu ko, Hak yolın gey iste, bul.

7600

Kulakına koymaya bu sözleri,
 Hak nurın çün bellü gördi gözleri.
 Sözlerin göz, sözlerin söz sanmagıl,
 Dükelli yanlış durur, inanmagıl.
 Söz anundur, kim açukdur gözleri,
 Ol ne derse, Tenridendür sözleri.
 Ol kişi, kim eyle oldı, azdur,
 Ne, kim ol ayda, kamusı razdur.
 Tenri razın andan işit e eçi,
 Gey uludur, görmegil anı kiçi.

7605

Tenri dedi: "Sayru oldum" Musiye,
 "Gendü dostın kişi böyle isteye?"
 Ulu, giçi geldi bini görmege,
 Netedür, kim gelmedün sen sormaga?"
 Musi dedi: "Haşa sinden sayruluk!
 Sen halık sen, sana kandan sayruluk?"
 Yine dedi: "Sayrul oldum, gelmedün,

7610

- Dedügüm sözi hisaba almadun.”
Musi dedi: “Bu sıri anlamazam,
Maksudun nedür bu sözden, bilmezem.”
- 7615 Tenri dedi: “Sayru oldı bir velim.
Dünya içre sayruluk dardıdelim.
Bir gün anı nişe varup görmedün?
“Nete sen?” deyüp halinden sormadun?
Ben anun sayrılığından sayruvam,
Sanma, kim ben ol veliden ayruvam,
Kim anı göre, bini görmüşdür ol,
Kim anı sora, bini sormuşdur ol.
Bini anda, anı binde görünüz,
Bini andan, anı binden sorunuz.
- 7620 Gevededir ol, ben canı, bilün bunı,
Gök bigidür gögsü anun, ben günü.
İkimüz birüz, iki görmen bizi,
Tutun anı, yarlıgaya ol sizi.
Kim anı binden seçerse, ol bayık
Düşmenümdür, evini başına yık.
Ben anun için yaratdum âlemi,
Ol velim için getürdüm Ademi,
Kim doğa andan sağışsuz kişiler,
Cüft olalar erkek ile dişiler.
- 7625 Hem bulardan dogalar has kullarum,
Kim bular kanatlarumdur, kollarum.
Bini ol haslar bile, kim ben nevem.
Anları sevenleri ben gey sevem.
Has erüm binüm sırumdur, bilünüz,
Ne, kim ol aydursa, anı kılunuz,
Kim sevem kamunuzı anun için,
Kamunuz açun gözi anun için.
Ana bakun, bakmanuz ayruk yüze,
Kim nurından nur gire gözünüze.
- 7630 Rahmetüm oldur cihanda, gey bilün,
Etegin dutun, bini andan bulun,
Kim sizi uçmaka ol has givüre,
Nefsünüz, kim yol urur, boynum ura.
Kamunuzı ol tamudan geçüre,
Uçmak içre şerbetinden içüre.
Hurilerle anda içe siz süçi,
Göreye siz kimseden anda küçi.
Ol süçüden, kim tahur oldı adı,
Tenri Kur’anda adın eyle dedi.
- 7635 Uçmak içre adl olur, güç yok durur,
Ne kim anda siz diler siz, çok durur.
Yemek, içmek anda daimdür, bilün,

Cehd edün, kim uçmakı bunda bulun.
 Ger vere siz bu cihanı, uçmakı
 Ala siz bunda, göre siz hem Hakı.
 Gördiler bunda erenler ne, ki var,
 Nakdi bu gün, yarına bakmadılar.
 Sen dakı uçmakı bunda istegil,
 Uçmak için dünyayı elden kogil.
 Bunda buldılar erenler, bil bunı,
 Dün içinde gördiler bellü günü.
 Karada gördiler Hak nurını,
 Din içinde buldılar hem hurini.
 Küfr içinde din u iman buldılar,
 Gendülenen öldiler, Hak oldılar.
 Tamla bigi ol denize girdiler,
 Gendülerini denize verdiler.
 Tamla deme anla, deniz degil,
 Anları dutgıl, kalanını kogil. SAYFA 289

7640

Katreleri o deryaya düşünce bendelikleri gitti. (SAYFA 290) Parçaları bütün deryasına karışınca her biri birer mürşit oldular. Yerde gökte Hakk'ın vekilidirler. Hakk'ın vekilleri Hak'tan ayrı değillerdir. Kesin bilgiyle bil ki, onların fiilleri Hakk'ın filleri. Kör değilsen, gözünü aç da gör! Mansur'un hali böyle olduğu için "Ene'l Hak" dedi, bu uğurda seve seve canını, başını verdi.

7645

"Leyse fi cübbeti sivallah" diyen Bayezit'in payesi bu yüzden arttı. Evliya'nın sözleri böyle olur. Çünkü onların lisanından cereyan eden sözler ledün ilmidir. Yönsüzlük yönünden kaynayıp gelen ebedi hayat suyu, her tarafa onların testisinden akar. Tâ ki su kuşlarını (hakikat teşnelerini) derya tarafına çeksin de bu kara toprakta kalmasınlar. Cinsini, kendi cinsi tarafına davet etsin, iyi kim, kötü kim belli olsun.

7650

Onun nuruyla sahte ve gerçek para seçilsin; biri ulu, diğeri alçak olsun. Onun yüzünden kimi mutlu, cennete; kimi de üzgün, cehenneme gitsin. Ey oğul! Evliya, Hakk'ın beşer suretinde gelmiş esrarıdır. Sakın onların nakşına bakıp da yanılma! Çünkü onda âlemler gizlidir. Âlem nedir ki? Onlarda, âlemi yaratan gizlidir. Gözünü aç da bak!

7655

Hepsi bir candır. Her ne kadar ayrı ayrı vücutlarda bulunuyorlarsa da. Nakışları (suretleri) çokçadır. Fakat hepsinin nuru birdir. Bu durum itiraz götürmez. Canları Hak deryasında görünmeden herkese inci saçarlar, feyz neşrederler. Bu velayet onlara Hakk'ın lütfudur. Onlar aracısız Hak'tan ders alır. Mademki sende o rütbe ve o haller yoktur, o gibi büyük işlerden uzaksın,

7660

onlar gibi yol alacak ayaklara sahip değilsin, öyle güllerden koku sezecek yüzün yoktur, şu halde senin yapacağın iş Hakk'ı anmakla meşgul olmak, nimetlerini tefekkür etmektir. Zikreden, zikredilenden nur iktibas eder. Zikrinden ona yeni yeni nur erişir. Zakirin nuru gittikçe artar. O derecede zikreden isteğim oldu zanneder. Yârin yüzünü gördüm diyerek sevinir, fakat bu

7665

gördüğü ancak zikrin nurudur.

7670 Kur'an-ı Kerim'de "yekâdu zeytuhâ yudû" ¹¹⁸ buyurulması gönül nuru hakkında değil midir? Müminin kalbinin nuru kendisinden kaynaklanır. Ateş, fitil ve yağ gibi şeylere muhtaç değildir. O vasıf gönlün vasfı değil, gönüldeki nurun vasfıdır. Çünkü nursuz gönül su ve topraktan ibarettir. Bil ki, kalpteki o nur, zikrin nurudur. Müminsen zikre devam et. İçindeki Hak nuru zikirden gelir. Zikre devam et ki nurun artsın.

7675 Talep yanında canı gönülden zikreden ol! Tâ ki sen de zikredenler gibi Huda'nın vasfına erişesin. Çünkü zikreden zikredilenden her nefeste (her adını andıkça) bir zevk alarak faydalanır. Her şeyin zikri kalpte bir iz bırakır: İyilerin zikrinden iyilik, kötülerin zikrinden kötülük meydana gelir.

(SAYFA 291) Şehveti anmak (tezekkür) şehvet verir, rahmeti anmak rahmet devletini çağırır. Vahşeti anmak vahşet getirir. Mutlu da olsan o yüzden üzüntüye düşersin.

7680 Zihnini hayır ile meşgul olsun ki hayra kavuşasın, şerri düşünme ki ziyanı dokunmasın. Mademki her şeyin zikri yürekte bir tesir meydana getiriyor, daima Hakk'ı zikreyle! Gafil bulunma! Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de "Ezkurullah" ¹¹⁹ buyurdu ve bize gidilecek doğru yolu gösterdi. Çünkü huzuruna varan yol zikir yoludur. Beladan kaçan canlılara sığınılacak yer, Huda'yı zikretmektir. Dünyayı zikir (tefekür) seni Hak'tan uzaklaştırır, seni çirkin, uğursuz, kör ve gururlu eder.

7685 Git, öyleyse zikri tercih et! Din yolunda yürekte çalış. Gece gündüz ölümü yâd et, inle! Sıdk ve ihlas ile Huda-yı Kerim'e de ki: "Ey kerem ve merhamet ve hilm sahibi Rabbim! Ey günahları sebepsiz affeden Yezdan'ım! Beni bu ukbadan kolayca geçir ki imanımı bu dünyadan selametle götürebileyim." Ölümü zikretmek seni ölümden kurtarır. Yemek içmek gibi şeyleri düşünmek de bunlar hakkındaki hırsını artırır.

7690 Hazret-i Ömer bir şahsa bir elbise verdi. Vakit vakit kendisine ölümü hatırlatsın diye. Bu zat cemaat içindeyken bile sabah, akşam "Ölüm var ya Ömer!" diye seslenmeyi iş edinmişti. Ölümü hatırlamak, seni günahlardan temizler, dünya sevgisini hatırlıktan çıkarır. Bilirsin ki âlem, su kanalı içinde akan su gibi geçip gidiyor. Bu akan su, kanaldan doğmuyor (çıkıyor), ırmaktan geliyor, kanalda emanettir.

7695 Öyleyse emanete gönül verme! Gönlün mutlak adaletlinin lütfuna bağlansın. İğreti olmayan şeye talip ol! Git, emanet olanı istemekten utan! Fenadan kaç, bekaya sarıl, o kavuşulacak yüzde sen de beka bulasın. Bil ki Hak'tan başka

118 **Nur suresi 24/35** Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânûs içinde. Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

119 **Ahzap suresi 33/41** Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.

her şey yaratılmıştır. Her ne kadar birkaç gün yaşarlarsa da. Bizim hayatımız onun nurunun aksidir. O nur, özdür. Bütün mevcudat kabuktur.

Huda'dan başka hiçbir şey kalmaz. Gerek şah gerek kul, gerek büyük, gerek küçük, bundan dolayı bekaya talip isen Huda'yı tut ki durmaksızın ilerleyesin. Huda, canın olunca dinç olursun o seni daima tehlikelerden korur. Kuran'ı baştan başa dikkatle okudum, fikrimle nadir inciler deldim. Ben bunu her ayetin özeti buldum. Ey merd-i din, benden başkasına bakma!

Her ne istersen benden iste ki onu sana amaçsız olarak vereyim. Her nefeste benden alacağın bağış, sana hiç bir kimseden hasıl olmaz. Bana bağlan, sımsıkı sarıl, daima benden tarafa yürü. Kıldığın namazlar, tuttuğun oruçlar, verdiği zekatlar Hakk'a bağlılıktır. Bütün hayır ve taatler Hakk'a ulaşma, kötülük ve isyan da Hak'tan kopuşuna sebeptir.

(SAYFA 292) Bu türlü bağlılıktan zevk aldığın zaman birleştiren olur, ayrılıklardan kurtulursun! Maşukunun yanında oturduğun zaman nasıl zevk duyarsın? Başını dizinin üzerine koyduğun vakit, elbette ki, bu zevkin daha ziyade olur. Kuran-ı Mübin'i başından sonuna kadar oku! İyi bil ki ondan kastedilen budur. Ey benden koparak uzaklaşan, gel bana tez bağlan.

Çünkü canlı bir vücuttan kesilip ayrılan bir organ, bir müddet hareket ederse de ölüdür. Bir müddet hareketten sonra sükunet bulur. Çünkü bu hareketten ona bir fayda yok. Bir uzuv bedenden ayrıldı mı, artık onu yok bil! Ağaçtan koparılan yeşil dal da böyledir: Bir müddet meyve ve yaprağı solmaz. Sonra ne yaprak kalır, ne yeşillik. Akıllı, onun bu hale geleceğini önceden anlar.

Tıpkı bunun gibi Hakk'a bağı olmayan, canlı gibi hareket etse de ölüdür. Akıllı ve salim fikri olan, onun hareketini cansızların durgunluğundan farklı görmez. Çünkü diriden ayrılan her şey, canlı görünürse de leştir. Bütününden ayrılan parçanın varlığı yok demektir. Her kimin de Hakk'a bağı yoksa, sen ona ölü de! Rengi, kokusu olsa bile.

Çünkü onun kokusu kalmayacaktır, herkes sükun bulacaktır. Bunda şüphe yok. Çünkü hayat kaynağından yardım alamıyor, derhal ölecek ve buz gibi donacaktır.

MAKALE 103

Bu makale “Lâ yegurranneke tekallubelluzîne keferû fil bilâd”¹²⁰ ayet-i kerimesini tefsir edecektir. Hak Teala Hazretleri buyuruyor ki: “Ya Muhammet (s.a.v.), Hak’tan ümitleri kesilen kafirlerle münafıkların hareketleri (dünyevi hallerinin düzgünlüğü, geçimlerinin iyiliği) sakın seni aldatmasın. Onların hareketleri bir gösterişten ibarettir. Hakikatte, onlar ölü ve donmuş kabul edilirler. Pek yakında göreceksin ki o hareketler durgunluğa dönüşür. “kul metâud dunyâ kalîl”¹²¹ De ki: “Dünya metaı değersiz şeylerdir.”

Ruhun ızdırabı Hak’tan ayrı düşmesindedir. Bundan gafil olan insanlar dünya işlerine önem verirler. Huzur ve istirahat sebeplerini bu suretle temin etmek isterler. Fakat sıkıntıdan kurtulamazlar. Çünkü sebeplerin ortaya çıkması kederin gitmesi demek değildir. Ama, can hazret-i Hakk’a vasil oldu mu, bütün sıkıntılardan kurtulur. Hak Teala Hazretleri Kur’an-ı Kerim’de kafirlerin halini anlatırken buyurdu ki: “Onlar her ne kadar dış görünüşte zinde görünürlerse de, içte çürüyüp kokuşmuş leşlerdir. Sakın onların yaşayış ve eğlencelerine aldanma! (imrenme!) Çünkü onları Hak Teala kendinden uzaklaştırmıştır.” (SAYFA 293)

- 7730 Yakında görürsün ki onların hepsi yok olmuştur, düşkünlük toprağına karışmıştır. Nihayet, dünyada onlardan hiç eser kalmaz, baş aşağı cehenneme yuvarlanırlar. Bir şahıstan bir uzvun ayrılmasıyla o şahsa noksan arız olur, herkes onu nakıs sayar. Fakat Hak Teala’ya bu ayrılıktan nerede noksan gelecek? Kusurlu olan, Cenab-ı Kibriya’dan ayrılan parçadır, Zat-ı Kibriya değil.
- 7735 Bir damlanın denizden ayrılmasıyla veya ayrılmamasıyla deniz ne artar, ne de eksilir. Katre olsa da olmasa da deniz, dalgalanmasına devam eder. Ey dinleyen, bu, sana anlatmak için bir temsildir. Yoksa birebir böyle demek değildir. Cenab-ı Hak sınırlı bir bütün değildir ki bir parçasının veya bir çok parçasının ayrılmasıyla noksanlığa düşsün. O yok oluş bilmeyen, evvel nasıldıysa gene öyledir. Zülcelalin zatı ziyade ve noksandan münezzehtir.
- 7740 Zatı tertemiz olan Huda’yı yarattıklarına bakarak kıyas etme! Arada sonsuz fark vardır. Onun zatı noksan kabul etmez; yüce, alçak, her şeyin üstündedir. Noksanı kabul eden şey suret (cisim) olur ki onun renk ve koku gibi bir takım arazı olur. Hak Teala Hazretleri suretten münezzehe bir mevcuttur, dünya ve ahiret, onun yanında bir zerre bile olamaz. Zerreyi güneşle bir tutma ki dinin metin bir esasa bağlansın.
- 7745 Tâ ki o derin denizde yol alabilesin, o deryada sedefsiz inci olasın. İnci ve derya nedir ki! Nura mensup olarak orada cesetsiz ve ruhsuz olarak yürüyesin! Bu yönlerin arasında kanatsız uçup, Hakk’ın sanatından zatın kendisine

120 **A’li imran suresi 3/196** Kâfirlerin refah içinde diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın.

121 **Nisa suresi 4/77** Daha önce kendilerine, “(savaşmaktan) ellerinizi çekin, namazı kılın, zekâtı verin” denilenleri görmedin mi? Üzerlerine savaş yazılınca, hemen içlerinden bir kısmı; insanlardan, Allah’tan korkar gibi, hatta daha çok korkarlar ve “Rabbimiz! Niçin bize savaş yazdın? Bizi yakın bir zamana kadar erteleyeydin ya!” derler. De ki: “Dünya geçimliği azdır. Ahiret, Allah’a karşı gelmekten sakınan kimse için daha hayırlıdır. Size kıl kadar haksızlık edilmez.”

bağlanasın. Onun tuzlasında tamamen tuza dönüşesin. Denizden meydana geldiğin halde deryanın kendisi olasın. Hakk'a vasıl olunca canın sıkıntı ve elemelerden kurtulur, mutlu olursun!

Çünkü canın gamı, Huda'dan uzak düşmesinden, araya nefsin girmesiyle o huzurdan ayrı düşmesinden ileri geliyordu. Canın, keder içinde olmasının sebebi budur. Fakat sen bunu bilmezsin de onu tatmin için her zaman başka emel peşinde koşarsın. Bazen mal, bazen makam, bazen kadın ister böylelikle canını kederden kurtarıp huzura nail etmek dilersin. Fakat emin ol ki derdin, Hak'tan ayrılmaklığındır. Vücut merkebinin oraya buraya sürüp durma! Dert ve elemelerden kurtulmanın çaresi Hak tarafına yollanmak, vahdet nuruyla birleşmektir. 7750

O vakit ruhunda elem ve ıstırap kalmaz. O güzel yüzden dolayı daimi mutluluk içinde bulunursun. Bil ki "Ruhlar Hakk'ın nurudur." Cisim kalıplarındaki vaziyeti, evlere giren güneş ışığına benzer. O, tamamen yok olmadıkça güneş tamamen görülemez. Nur-ı ilahi de onun lütfuyla güneş nuru gibi her bedene girmiş, yerleşmiştir. Cisim engeli aradan kalkmadıkça, can ısırdırdan kurtulamaz. 7755

Beden aradan kalktığı zaman, can vuslat-ı ilahiyeye kavuşarak gamdan kurtulur, arzusuna ulaşır. 7760

(SAYFA 294) O vuslat kaynağında öyle ilginçlikler seyreder ki, bu ilginçlikler (dünyadakiler) onun gölgesidir. Şahit olma kaynağında öyle bir derya görür ki, bu deryalar onun yanında şebnem gibi kalır. Ondan sonra sıkıntılardan kurtulur, havas ile baş başa kalanlardan ve ahbaplık edenlerden olur. Hakk'ın yardımıyla can bu örtüden bir kerre kurtuldu mu, Hak Teala ona yüz türlü lütuf kapısı açar.

Matlubunu engelsiz seyreder, mahubunu candan kucaklar. Bütün kâr, zarar endişelerinden kurtulur, o vuslatta ilelebet yaşar. Can nuru diğer büyüyen cisimlere de vardır ki her türlü nebat o sayede büyür. Bitkilerden de bütün cansızlara yansımıştır. (Kabiliyetlerine göre) Onlar da bu nurdan faydalanırlar. Sıcaklık, soğukluk, hep o nurla yaşar, o bir tek ışıktan nurlanır, tazelenir. 7765

O ışık onlardan uzaklaştığında hep mahvolurlar. Ancak Huda diri ve ebedidir. Hak Teala Hazretleri o vakit "Bugün bu mülk kimindir?" diye nida eder, yine kendi "Mülkün daimi sahibi benim." diye cevap verir. Evvel ve ahir benim, başkası değil. Bu nidayı senin kulağın şimdi duydu. Şimdi her kim burada kendinden kurtulduysa sonsuz ömre nail oldu. Hiçbir perde olmadan cennete yollandı, orada ruhu gibi cismi de beka buldu. 7770

Hakk'ın visali cennetinde yerleşti, Huda ile söyleşti ve yakınlarından oldu. Burada iken o perdeden kurtulmayan kendini beğenmiş, cehennemde ebedi kalır. Cennet, cehennem, Huda'nın kavuşma ve ayrılığıdır. Sözün özü budur, başkası kabuktur. Bunun fehmini sözden isteme, Hak'tan iste, derya (mana deryası) gemilere (söze) sığar mı? Çünkü söz, gemidir, mana can der-

yasıdır. Bil ki “Deniz, gemiye sığdırılmaz.”

7780 Bunun (bu mevzunun) nihayeti yoktur. Dudaklarımı bağlayayım (sükut edeyim) da Hak Teala onu sana dilsiz anlatsın. Bu dünyada ecel gelmeden evvel öl ki, can cihanına emir olasın. Ey gafil, hayatı ölümden gör, tâ ki bu görüş seni yükseklere götürsün. Çünkü ölürsen beka bulursun, kanatsız olarak mekansız tarafına uçarsın. Çünkü dane toprakta çürüyüp mahvolmadıkça servi gibi büyüüp gelişemez,

7785 yaprak ve meyveleriyle meydana çıkamaz. Tecrübe için bu kadarı kâfi değil mi? Şimdi sen de Hak yolunda canını feda et ki, huzur-ı ilahide karşılık olarak canlar alասın. Karşılığın ne kıymeti var, fani olmakla katre canın beka deryası olur. Vücut perdesi aradan kalktığı zaman, külliye o olursun, vahdet sırrı sana açıkça görünür. Senin bu vücutta yaşaman, ölmek demektir. Dert ve mihnet ve donukluktur.

7790 Her kim aşk-ı Hak’la ecelinden evvel ölürse hayat bulur, ebediyette mülk sahibi olur.

(SAYFA 295) Emir nedir ki, sultanların seçkini olur. Mürit de olur murat da. Ruhlar âlemi parlak güneşe benzer, yerleri gök gibi nur saçar. O âlemin arzı semadan yüksektir, onların (ruhların) varış yerleri Allahu Teala’dır. İçtikleri Rablerinin güzellik şarabıdır, kahveleri de öyledir.

7795 Onun yanında yaşadıkları halde hayran ve ateşândırlar (nâr aşinalıkları sönmeyiz). Ruhları cennet bahçeleridir. Bunun sırrı sana gönül yoluyla söylenir. Kalpleri ilahi güzellik ile muhabbet deryası olmuştur, bu deryanın dalgaları yükseklere kalkar. Kalpleri o güzelliğın aynasıdır. Onlar da muhabbetullah-tan başkasını yansıtmaz. Cenab-ı Hak buyurdu ki: “Ben sizin daima sırrınıza bakarım, benim, sizin iyiliklerinizde kendimi gösterdiğim gibi,

7800 yüzümün güzelliğı de sizde göründü, kalbiniz benden başkasına yer vermedi.” Sevgili, sevdiğinin kalbine bakar, itaat eden ve icabet eden onun muhabbetinde daimdir. Sevgimiz, dostlarımız içindir. Kapımıza gelen, bize yaklaşır ve yaklaşır. Her ne dedimse Hak erlerinin vasıflarıdır. Bunu dinle ki canına safa versin. Erlerin aşkı benim canımda ve gönlümdedir. Ayaklarının tozu gözlerimin nurudur.

7805 Aşklarında sadığım. Çünkü rahmet-i ilahiye bana, onların yüzünden erişiyor. Ruhumun sığınağı ancak merdan-ı Huda’nın aşkıdır. Kimsenin böyle sağlam sığınağı yoktur. Bu kalede buldukça, cehenneme karşı emniyet içindeyim. Onun yanında mutlu ve mesut otururum. Daima o sultanların korumasının emniyetindeyim. Bana zahmetsiz, meşakkatsiz hazineler bahşederler. Bana can yoluyla beka sofrasından sürekli ve sualsiz kısmet ihsan ederler.

7810 Kaftan, yetki, huri, gılman, saraylar ve daha pek çok şeyler ki, âlem halkı onun kokusunu duysa, dünyadan külliye vazgeçer.

MAKALE 104

Bu makalede şu beyan olunacaktır:

İnsanın aşkı arttıkça isteği de o nispette artar. Aşk, manadır. İnsanda talep, aşkının kuvveti derecesinde olur.

Şu da ifade edilecektir ki: Kâbe 'nin şerefi ve büyüklüğü şu sebeptedir ki; onu İbrahim Aleyhisselam bina etmiştir. Vücut, candan dolayı aziz olduğu gibi, Kâbe de Hazret-i Halil'in binası olmak itibariyle azizdir. Kâbe'nin bütün yönleri kible olduğu gibi, can kabesinin de böyle olması kaçınılmazlığı açıkça ortadadır. Ve şunu da şerh edecektir ki, Hazret-i Allah Celle Şanühü kendi şerefli isimlerinden ayrı değildir. Her kim ayrı görürse kör demektir. Şöyle ki: Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin manaları onun ayet ve sözlerinden ayrı değildir. Manayı ayette görmeyen, cahildir. O cehl, bir âlimin eğitmesi ile yok olunca ondan sonra manayı (SAYFA 296) lafz-ı ayette görür. İşte bunun gibi, bir şahıs ki Huda'yı isimlerinden tanımaz, cahillik ve körlük sebebiyle evliyanın sohbetinden mahrum kalır ve Hakk'ı isimlerinde göremez. Cisimlerin ruha sahip olduğu gibi, sözler de manaya sahiptirler. Gönül saziyle demsaz olmak üzere, bu defa da başka bir şekle başlıyorum. Gönül sazi, can içinde gizli olan aşktır. Ne bemolu var, ne diyezi. Her ses o sazdan duyulduğu halde o, sessizdir. Gönül kilidi ona anahtarsız olarak açılır.

Kendi suretten arınmış olduğu halde bütün suretler ondandır. Rengi, kokusu olmakla beraber renklerin, kokuların kaynakları da odur. Suret, suretsizden haber verir. Eser der ki sanatkara, bak onu gör! Nasıl ki nakışlarda nakkaş, boyamalarda boyacıyı görürsün. Kesin olarak bilinir ki, eser sanatkarın görüldüğü yerdir. Sanatkarı daima eserde görmeye bak! Yön faktörü o yönlerden münezzeh olandan meydana geldi. İyilerin kabul edilip kötülerin reddedilmesi de ondandır.

7815

Bu cihan yokluktan varlığa gelmiştir. Bundan dolayı yokluk, her varlığın aslıdır. Âşık olacaksın, yokluğa (gaip olan Allah) âşık ol ki, ondan yüzlerce lütfail nail olasın. Yokluğa git, çünkü varlık yokluktan gelir, onun zevk ve neşesi şarapsızdır. Her kim yokluğa giderse ebediyet bulur, yokluk ona hem şarap, hem sakidir. Her kim ten günahlarından geçerek can deryasına giderse, balıklar gibi orada gezinirse,

7820

o, yokluk gibi varlığın aslı olur. Âlem halkına lütuf ve cömertlik ondan erişir. Haydi, isteğini yokluktan iste, o, fakirleri zengin eder. Ey Kabe arayan, git, yokluğa kible edin, ta ki sana Kabe perdesiz olarak görünsün. Hakikatte Kâbe, yokluktur. Kible o tarafadır. Böyle Kâbe'de olanın kible aramasına lüzum var mı? Değil mi ki Kâbe'de namaz kılmak kolay olur. Çünkü neresine yönelsen kibleye yönelmiş olursun.

7825

Orada ön ve arka, her taraf kiblelidir. Yüz gibi ki neresinden istersen öpebilirsin! Yanak, alın, dudak, çene her yeri öpücük yeridir. Kesinlikle bil ki Kâbe'nin canı Hak eridir. Can Kâbe'sini can gözüyle gör! Gerçi vücudun da kıymeti vardır. Fakat onda ruhtaki güzellik ve letafet nerede! Belki tendeki güzellik de candandır. Yoksa cansız vücut saksıdan farksızdır

7830

- 7835 belki ondan da aşağıdır. Çünkü saksıdan kimse tiksizmez, fakat cansız cetsen herkes ürker. Şu halde vücuttaki güzellik candan gelerek orada yerleşmiştir. Git, öyleyse cana talip ol ve onu sev! Çünkü can, o menzil köşkünün kapısıdır. Candan geçtiğin zaman, canan gönül derdine derman olur. Kâbe'nin canı merd-i Huda olunca, artık ondan eğri ortaya çıkmaz. Ancak doğru gelir. (SAYFA 297)
- 7840 Onun sözü, fiili Hak'tandır, ondan değil. O ancak Hakk'ın elinde bir alettir. Onun zâtı, boydan boya kible ve Kâbe'dir. Onu fena görme ki, Huda onu iyi yaratmıştır. Dünyada Kâbe, bir merd-i Huda eliyle yapılmış olmasından dolayı azizdir. Hazret-i İbrahim, onu Muhammet Mustafa'nın (s.a.v.) işleri için bina etmiştir. Tâ ki, müminlere kible olsun, namazlarını o tarafa kılsınlar, secdelerini o yöne yapsınlar.
- 7845 Kâbe o yüzden aziz oldu, ademoğullarına canın aziz olduğu gibi. Kâbe, kurucusu yüzünden bu kadar izzet ve şerefe mazhar olursa, acep bizzat kurucusunun ne kadar aziz ve şerefli olması lazım gelir? Çünkü o, can gibi bakidir. Halbuki Kâbe cisimdir (fanidir). Bu (Kâbe), isim, o (kurucusu), isimlendirilen gibidir. Onun hali dil ile şerh olunamaz, onu Hak'tan başka kimse bilemez. Onu (merd-i Huda'yı) herkes kible edinemez. Bu, derdi olanların nasibidir.
- 7850 Dertten maksadım, aşk-ı Huda derdidir. Ekmek, su derdi değil. O aşıkların Hak'tan başka maksudları yoktur. Hak yolundaki engelleri yok edecek şey, yalnız derttir. Bu yolda ancak dert iş görür. Her kimin derdi yoksa donmuştur (cemattır). Diri görüldüğüne bakma, ölüdür. Dertsizliği, Hakk'a karşı perdedir (dünyanın perde olduğu gibi). Perdenin Hakk'ın güzelliğinden ne haberi olur? Güzel yüze talip olan, o gönül çelenden başkasını istemez.
- 7855 Yanında Hak'tan başka her şey, "la" (yok) olur. Hak Teala, yüzünü perdesiz ondan gösterir. Onda gerek iyi, gerek kötü, gerek hakir, gerek aziz, Huda'dan başka bir şey bulunmaz. Allah'tan gayrısı aradan çıkınca yalnız Allah kalır, kul, varlığından fani olunca şah olur. Talibin makamı bu mertebeye erince, söz de söyleyeni görür. Yerde gökte ne kadar mevcut varsa. Adları alanlar, adlarından ayrıdır.
- 7860 Her isim, adlandırdığının aynı olamaz. Mesela, ekmek ismi, ekmeğin kendisi değildir. Bütün eşya böyledir. İsimleri ile isimlendirdikleri ayrı ayrı iki şeydir. Fakat ilahi isimler böyle değildir. İsimle isimlendirdiği birdir. Bunda şüphe yok. Zat-ı ilahi, esmasından ayrı değildir. Kendi isminin içinde görünür. Nasıl ki sözün manası sözün içine dolmuştur, gemiye yükletilen meta gibi.
- 7865 Tende can dolu olduğu gibi her ayetin manası lafzında doludur. Manayı tanıyanlar için, ayetten manasını anlamamak mümkün değildir. O, ayeti meal-siz okur. Çünkü manasını tam olarak bilir. Sözdten anlamı çıkaramayan kimse, zarfın içindekinden gafil kalır, zarf gibi o lafızdan, o kelimadan mahrum olur, mana ona kapalı kalır.

Bir kimse ona, o lafzın manasını söylediği vakit derhal gül gibi açılır. Ondan sonra o sözden fayda görür ve o faydadan yemeğe başlar. 7870

(SAYFA 298) Şiirler ve diğer lafızlar da böyledir. Okuyan kimse ne demek istediğini anlamazsa, şaşar kalır. O şiiri, o ibareyi papağanvari okuduğu gibi, kendi aklı yettiğinde birleştirme ve düzenleme hataları bulmaya yeltenir. Hata ve cehaletin kendinde olduğunu ve o delip geçen bakışlara sahip olmadığını fark edemez.

Sözdeki manayı görebilesin yahut fazla ve noksanını anlayabilesin. Eğer gözün varsa, isimle müsemma arasında hiçbir şekilde ayrılık görmezsin. Gözünü aç, kendine gel! İsimlerde isimlendirilenin güzelliğini seyret, ad verileni bizzat isimde gör! Eğer böyle görmezsen senin körlüğüne verilir. Gönlü diri olanı, ruhu ölü olan nasıl görebilecek? Bir şeyhin yanına git de sana öğretsin, tâ ki her isimde müsemmayı göresin. 7875

Tâ ki Hakk'ın, kendi isminde olduğu açıkça belli olsun da hiçbir ismine sitem etmeyesin. Hakk'ın isimleri isimlendirilensiz değildir. Şeyhin ihsanlarında da Hakk'ın eli vardır. Öyleyse, sen isimleneni isimlerde gör. Dinin yüzünü namazda, zikirde (ibadette) gördüğün gibi. Ayetin tefsirini âlimlerden öğren ki onun sırrından haberi olasın. Üstat, sana onu şerh ettiği zaman, manayı kelimelerde görürsün. 7880

Müşkülli üstatlar halleder. Cahil adam, o büyükler sebebiyle değişime uğrar. Cehaleti ilme dönüşür. Fakat ilahi isimleri evliyadan iste ki sana layıkıyla çareler sunsun. Sana bir nur bahşetsin ki onunla, Huda'yı açıkça isimlerinde göresin. Ondan sonra, artık Huda'nın, isimlerinden ayrı olmadığını, o cemalin isimde apaçık olduğunu görürsün! Halkın cisimleri ruhların elbisesidir. Ruh bir şahıs, vücut onun elbisesi gibidir. 7885

Nur-ı Hakk'ın kıyafeti de Hakk'ın isimleridir. Hakk'ı gören kimse, onu isimlerinde görür. Cisim, candan ayrılmadığı gibi, Huda da isimden ayrılmaz. Bu, bu kadar izah olunabilir. Eğer idrak sahibi isen, bu ilginç sır, sana açılır. Merdan-ı Huda'nın ilmine herkes nerede yetişebilecek? Bu mertebe, değme adamlara nasip olmaz. 7890

MAKALE 105

Bu makale şunu beyan edecektir:

Merdan-ı Huda'yı tanımak, Huda'yı tanımaktan daha zordur. Çünkü Hak Teala Hazretleri bütün mevcudatın sanatkarıdır. Onun sanatı ve kudretinden birliğini bilirler ve herkes ona kulluk eder. Sanatkardan (Sani-i teala) haberdar olmak kolaydır. Büyük küçük herkes, gök ve yer, feleklerin devrine bakarak Sani-i Teala'yı tanır. Fakat merd-i Huda ancak esrarından tanınabilir ki, bu rütbe herkese nasip olmaz. Her akıl bu sırları idrak edemez. Musa Aleyhisselam, kudretli ve büyük bir peygamber olduğu halde Hak Teala Hazretleri'nden niyaz ile (SAYFA 299) bir Merd-i Huda'yla arkadaşlık istedi. Hak Teala, Hızır'ın arkadaşlığını ona nasip eylediği halde Hızır'ın esrarını anlayamadı. Anlaşıldı ki, merd-i Huda'yı tanımak, Huda'yı tanımaktan daha zordur. Çünkü evliya, Hakk'ın esrarıdır. Şunu da ifade edecektir ki: "İnsan, kendi gözüne her şeyden ziyade yakın olduğu halde onu görmüyor. Halbuki o gözler yakın, uzak her şeyi görüyor. Bunda şaşkınlığa yer yok. Hak Teala Hazretleri insana her şeyden, hatta gözünden de yakın olduğu ve insan her şeyi onun nuruyla gördüğü halde onu görmüyor. Öyle değil mi ki, Hazret-i Musa risalet saltanatıyla hürmeti hak etmiş kelimullah olduğu halde Cenab-ı Hakk'a dua ederek

7895 seçkin evliyadan biriyle sohbet etmek ve yüzünü görüp dertlerden kurtulmak temennisinde bulundu. Cenab-ı Hak duasını kabul buyurarak Hızır'ın güzel yüzünü ona gösterdi. Hazret-i Muhammet Aleyhisselam ki, Sultan-ı Resul'dür ve güllerin ona hayran oluşuyla meşhurdur. Kalbindeki arzunun sevkiyle bir gün ashabıyla beraber kıra çıkmıştı. O esnada vakit şu sözleri söylediler: "Bana Yemen tarafından Hakk'ın kokusu geliyor."

7900 Çünkü sabah yeli, Üveys'in kokusunu -yöne bağlı olmaksızın- uzaklardan ona eriştirmiştir. Bundan dolayı canı gönülünden ah ederek o gizli kardeşin vuslatını arzuyla "vâ şevkân!" diye nida ederdi. Cüneyt, Şiblî ve Gerhî gibi evliya-yı kiramın içleri de bu şevk ateşiyle yanardı. Hepsisi de canı gönülünden bir merd-i ilahinin sohbetini isterlerdi. O merd-i ilahi ki, unsurlar dünyasında oldukları halde dünya ile alâkaları yoktu. Bu cihan içinde buldukları halde, Huda gibi, cihandan uzak, göz nuru gibi gözlerden saklıdılar.

7905 Belki göz nuru içinde saklı nurdurlar. Bu manayı anlamak için suretten geçmek lazım. Öyle değil mi ki insan, göz nuruyla eşyayı kırmızı, beyaz, sarı renkleriyle gördüğü halde ne gariptir ki o gözleriyle gözünün nurunu görmüyor. Kendine her şeyden yakın olan bu nur, ondan uzak bulunuyor, uzak şeyler de o nur sebebiyle yakın görünüyor. Cenab-ı Hak da sana her şeyden yakındır. Onun nuruyla insanları, çobanı, sürüyü gördüğün,

7910 her nefeste yüzlerce âlem seyrettiğin halde o nur senden gizli kalıyor. Bir küp gibi ki saf su ile dolu olduğu halde körlük güdüsüyle oraya buraya koşarak su arar. Bil ki, Hakk'ın gizliliği açıklığındandır, bedendeki can, gözdeki nur gibi ruhların yaratıcısı, nârdan ve nurdan daha açık olduğu halde ortada olduğundan dolayı görünmüyor. Hak Teala ezelde kafirlere ruh-ı nâri,

müminlere ruh-ı nuri verdi.

İyi, kötü hep oradan (ezelden) gelmektedir; her ne kadar burada ortaya çıkıyorsa da şüphe yok ki iyi, kötü başlangıçtan vardır. Bunu Cenab-ı Peygamber buyuruyor. Bununla beraber merd-i Hak fenalığı iyiliğe değiştirebilir. Bu zor işi başkaları halledemez. 7915

(SAYFA 300) Onun iksiri bakırı altın eder, altını, daha değerli bir cevhere dönüştürür. Cevheri de kıymetçe daha üstün bir maddeye çevirebilir. O celilî'l-kadr böyle yüzlerce yetkiye sahiptir.

Anadan doğma körlere göz bağışlar, cahil ve ahmaklara ilim ve zeka verir. Merdana olan aşk, Huda'ya olan aşktan daha yüksektir. Çünkü onlarda Huda'nın gizli sırları vardır. Kesin olarak bil ki Hak, kendi sırrına aşıktır. Merdanı seven, Hakk'ın dostudur. Kafirler de Hakk'a ibadet etmiyorlar mıydı? Hepsi de dinlerine göre, iyilik ve ibadetle uğraşmıyorlar mıydı? Fakat Muhammet Mustafa'yı (s.a.v.) tanımadıkları için bütün ibadetleri heba oldu. 7920

O serkeşlik yüzünden hepsi de Allah'ın düşmanı sayıldılar. Her ne kadar başlangıçta bir millet idiyseler de müminler onlardan seçildi. Hazret-i Muhammet (s.a.v.), mihenk gibi, gerçek parayı sahte paradan ayırt etti. Kuyumcu olmadan, gözlere gümüşlerin hepsi bir görünür. Fakat bir sarraf gözüyle bakılınca hepsinin bir olmadığı anlaşılır. Şüpheli ile kesin nasıl beraber olur? Sarraf, sahteleri birer birer çıkarır atar. 7925

Şu halde reddedilecek olanlar ona malum olur, onun incelemesiyle iyi kötü anlaşılır. Her peygamber böyle birer sarraf idiler. Onların gönderilmeleriyle istenen ve istenmeyen seçildi. Âdem (a.s.) zamanından tut da zamanımıza kadar gözden geçer. Yüksekğin alçaktan nasıl seçildiğini gör. İblis de semada meleklerle karışmış ve onlardan sayılmıştı. Âdemin (a.s.) mihenk nuruyla onlardan ayrıldı. Nezd-i Huda'da ezelden kovulmuş ve kafirlerden birisi idi. 7930

Kur'an-ı Kerim'de "ve kâne minel kâfirîn"¹²² "İblis kafirlerden idi." buyrulmuştur. Çünkü onun küfrü ezeliydi şimdi, yani sonradan kafir olmuş değildi. Fakat Âdem Aleyhisselam vücuda gelinceye kadar foyası meydana çıkmamıştı. Âlemde bütün yaratılmışların sevgilisi Allah'tır. Onun kulluğundan habersiz olan yoktur. Bunu herkes anlayabilir fakat merd-i Huda'yı anlamak güçtür. O, herkese nasip olmaz. Çünkü merd-i Hakk'ın işareti ilm-i ledün kaynağından fışkıran sözlerdir. 7935

Söz ise cisim değildir ki Allah'ın eserleri gibi açıkta olsun da herkes görsün ve anlasın. Velinin nişanı, Mesnevî'nin ifade ve benzetmeleri gibi, manevidir. Herkes onun hal ve sözüne nereden erişebilir ki? O ruhtan ve cisimden münezzehtir. Saf ve incelikleri görebilen ruh lazımdır ki, bu sağlam sırrı anlayabilsin. Merd-i Hak, enbiyaya bile gizli idi. Enbiyadan onlara ahbab olan, nadirdir. 7940

122 **Bakara suresi 2/34** Hani meleklerle, "Âdem için saygı ile eğilin" demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.

- 7945 Bu sözü candan kabul etmek için Hazret-i Musa ile Hızır macerasını hatırlamak yeterlidir. Fakat Allah'ın (c.c) eserleri ortada olduğundan büyük küçük herkes onlardan sanatkara ulaşabilir. Herkes yer ve göğe -ibretle- bakarak Huda-yı Zülcelali tanıyabilir. Eser olmasaydı sanatkara geçiş mümkün olmaz, herkes ondan gafil bulunurdu. (SAYFA 301) Bundan dolayı Huda'yı tanımak kolaydır, çünkü eser, bir sanatkar ister.
- 7950 Evliyayı tanımak gibi güç değildir. Onları gayret-i ilahiye, bakışlardan gizlemiştir. Cenab-ı Hak "Velilerim kubbelerim altında gizlidir. Onları benden başkası bilemez."¹²³ buyurmuştur. Onların halini benden gayrı kimse bilmez, sözlerini halkın kulağı duymaz, anlamaz. Akıl olmasaydı, aklın varlığı -yıllarca araştırılsa- bilinemezdi. Aklın, akıllılarla temas etmekle artar. Bundan dolayı akıllıdan başkasıyla görüşme!
- 7955 Şöyle ki, ilim arıyorsan, gece gündüz koşsan, çaba ve gayret etsen, bir âlimle birleşmedikçe, ondan ders almadıkça isteğine eremezsin. Bir velinin aracılığı olmaksızın Hakk'ı aramak (ona kavuşmak istemek) da böyledir. Öyleyse onun eteğini sıkı tut ki vasl-ı Huda'ya eresin. Çünkü onsuz (velisiz) vasl-ı Huda mümkün değildir. Akıl aramak fena bir hareket değildir, fakat akıllının sohbeti bu talep ve arayıştan daha iyi, daha amelidir.
- 7960 İlim istemek de iyidir, fakat bunun en doğru yolu, âlim aramaktır. Huda ile ve zikr-i Huda ile meşgul olmak da doğru bir harekettir, dine kuvvet verir. Fakat bir veli ile bulunmak daha iyidir ve kısa yoldur. Maksadın tamamen ondan hasıl olur. Enbiya, bu hikmetten dolayı gönderildiler. Yoksa halk evvelden de taatte idiler. Peygamberler gelmeseydi vasl-ı Huda kimseye nasip olmazdı.
- 7965 Muhammet Mustafa (s.a.v.) onun için, herkes ondan ilim ve safaya ersin diye, "rahmeten lilâlemin"¹²⁴ oldu. Ey akıllı, bu nokta üzerinde yeterince düşün ki bu fikir seni gafletten kurtarsın. Git, Hak erlerine kul ol, onlar gibi sen de diri ve sürekli ol. Sözün kısası, merd-i Huda'ya talip ol ki sırr-ı Huda sana açılsın. Tâ ki, sürekli Hakk'ın seyrettiği sen olasın, evliya-yı kiram ile bir arada ve yâr olasın.
- 7970 Ey genç, bildiklerimizi, bu kitapta çeşitli şekillerde ifade ettik. Şansı olanlar sözümüzü tutarlar, canıgönülünden Hak erlerine muhabbet ederler. Bundan böyle halk için ortaya konacak bir özür ve bahane kalmadı, hepsine sarayın yolunu gösterdim. Arştan, kürsten daha yüksekte olan o sarayı yere indirip kendilerine arzettim. Cenab-ı Hakk'ın Kur'an-ı Kerim'inde "İnnâ nahnu nezzelnez zikre" buyurduğu gibi,
- 7975 biz de kendi zikrimizi halkın anlayabileceği dereceye indirdik. Gerçi bu zikir, yüksek ve gizli bir mevzu idi. Fakat biz onu halk için sadeleştirerek anlatmaya çalıştık. Adet-i ilahiye bizim sırlarımızda harf, söz ve ses görüntü-

123 **Hadisi kutsi** (Evliyai tahte kubabi layarifuhüm gayri) "Benim velilerim kubbelerimin altında gizlidir. Onları başkası bilemez."

124 **Hicr suresi 15/9:** Şüphesiz o Zikr'i (Kur'an'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz.

süne bürünerek kendisini gösterdi. O esrar ki, evliya-yı kiram onları herkes-ten gizli tutarlardı. Her kulağa girmesin diye. Çünkü ayak takımı, ona layık değildir.

Ben onları iyiye, kötüye, herkese açıkladım ki herkes vakıf olsun.

7980

(SAYFA 302) Tâ ki, halktan gizli tutulan incelikleri son zamanımda herkese bildirmiş olayım. Bu beyanın son haddi budur. Bundan ileri geçilemez.

Artık taş yürek lazımdır ki, bu kadardan faydalanmasın. Artık böylesinden el yıkamak (ümidi kesmek) gerektir. Artık bu kadarla yetinerek bahse son veriyorum. Çünkü zamanımda böyle bir kapının kilidini açmış bulunuyorum ki

kıyamete kadar yadigar kalacak ve okuyanları rızık sahibine kavuşturacaktır. Bu şiirlerim veliler âleminde gezip dolaşanlara Hakk'a yol bulmak için rehberlik eder. Onları, görünenin mahkumluğundan kurtarıp ruh gibi tensiz ve cansız olarak mana deryasına götürür. Ondan sonra Hakk'ın çevresinde yaşar ve vasıtasız ona yâr ve yoldaş olurlar. Bu inciler gönül deryasının ürünüdür. Bütün ehl-i diller onunla zenginliğe ererler.

7985

Burada (bu mesnevîde) tam bir temizlikle Kur'an-ı Kerim ve Nebevi hadis incileri delindi. Akıllı olan bu Mesnevi'de öncenin ve sonranın ilimlerini bulur. Büyük peygamberler ve evliya-yı kiramın halleriyle sözleri ve işleri, tamamen ona malum olur, cehalet dikenleri ilim gülşenine dönüşür, ne mutlu ona ki bunu kible edindi, bu aynada kendi güzelliğini seyretti.

7990

Dünyada böyle cevher az bulunur. Bu dilin şifrelerini de herkes anlayamaz. Ey Veled! Artık sus, bu sırrı açıklama! Sırların veciz olması daha hoş olur. Bu kitap hediyelerin gerçek bahşedicisinin yardımıyla 700 senesinde tamam oldu. Zülhicce ayı içinde idi ki, mana güneşinin yüzünden şüphe ve tereddüt bulutları sıyrıldı. Başlattığı tarih de işaret edilen senenin Şaban ayının başlangıcıdır. Artık bırakıyorum. (Vallahu a'lamu bi's-savab. Allah doğrusunu daha iyi bilir.)

7995

Bu kitap o sene içinde beş ay zarfında son buldu. Başlanması da, neticesi de aynı sene içindedir. Deldiğim inciler o akıp duran deryadandır (Mesnevi-i Mevlana). Bu kitap (Rebabname) o merd-i Huda'nın (Hazret-i Mevlana'nın) övgüsü için yazılmıştır. Ruhum onun yardımıyla

8000

yüzlerce fethin ortaya çıktığı yer olmuştur. "Ve'l-hamdülillahi ale'l-etmam. Ve's-salatu ala seyyidina Muhammedin hayrül-en'am. Ve ala alihi ve evladihi ve ezvacihi ve eshabihî'l kiram ecmain."

8005

3 Şabanül Mu'zam 1364

13 Temmuz 1945

30 Haziran 1361 Cem'i

MÜTERCİMİN NOTU

Tuhfetü'l-Uşşak

Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde Cevri Dede'nin hall-i tahkikat, aynı füyuzat ve divan-ı havi kıymetli mecmua içerisinde şair ve katip "Mürtefi" namındaki kadr-i senası tarafından yazılmış Şeyh Neşati Dede Efendi'nin Tuhfetül Uşşak'ı nı gördüm.

Sultan Veled Efendimizin Rebabnamesi'nden 70 beyti alarak her birine 5 beyt-i Farisi söylemiş.

MÜTERCİM HAKKI EROĞLU

Ömer Fethi Gürer'in "Kapadokya'nın Başkenti Niğde" adlı eserinden ve Azmi Bilgin ile Mustafa Çiçekler'in hazırlamış olduğu "Gül Suyu-Gülistan Tercümesi" adlı eserlerden edindiğimiz bilgiler ışığında mütercim Hakkı Eroğlu'nun hayat öyküsü aşağıda özetlenmiştir.

1874 yılı Nisan ayında Niğde'nin Yenice Mahallesi'nde doğmuştur. Bakkal Hasan Ağa'nın oğludur. 1881'de ilk tahsiline başlayarak 1884 yılında sıbyan mektebinde hafız olmuştur. 1885 yılında girdiği rüştiyeden 1887 yılında mezun olmuş, sonra medrese tahsili için 1889'da İstanbul'a gitmiştir. Üç yıl öğrenim gördükten sonra Niğde'ye dönmüştür. Öğrenimini tamamlamak için 1892 yılında Kayseri'ye gitmiş ve orada sekiz yıl kalmıştır. Arapça ve Farsça'yı çok iyi öğrenmiş, divan edebiyatına nüfuz etmiştir. 1900 yılında Niğde'de Kalealtı İbtidaisi'ne öğretmen tayin edilerek, dokuz yıl bu ilkokulda görev yapmıştır. Bu yıllarda ek olarak Niğde İdadisi'nde (lise) Farsça öğretmenliği de yapmıştır. 1909'da idadi Türkçe grubu öğretmenliğine, 1916'da idadinin sultaniye çevrilmesi üzerine de okulun ilk kısmına başöğretmen tayin edilmiştir. Bir ara politikayla uğraştığı gerekçesiyle Milli Eğitim Müdürü tarafından görevden alınmış, özellikle Adana Öğretmen Okulu müdürü Mehmet Naci Ecer'in ve Niğde'de kendisini sevenlerin çabaları sonucunda 1920'de Darulhilafe Farsça ve edebiyat öğretmenliğine tayini gerçekleştirilmiştir. Darulhilafe'deki görevi sona erince üç yıl bir ticarethanede kâtiplik yaparak geçimini sağlamış, 1926'da tekrar öğretmenliğe dönmüştür. Niğde'nin Çamardı (o zamanki adı Maden) ilçesinde bir süre başöğretmenlik yaptıktan sonra Niğde'ye tayin olunmuş, Dumlupınar ve Sakarya ilkokullarında da görev yapmıştır. Şubat 1933'te emekli olmuştur. İl Genel Meclisi üyesi iken felce yakalanmış, 04.07.1955 Pazartesi günü vefat etmiştir.

Başlıca eserleri şunlardır; Gül Suyu: Sa'di'nin Gülistan'ının tercümesidir. Eserin ilk baskısı Niğde'de 1944 yılında yapılmıştır. Çiçek Bahçesi (Niğde 1945). Sa'di'nin Bostan'ının manzum bir tercümesidir. Sözü'n Özü (Niğde 1948). Feridüddin Attar'ın Pendname tercümesidir. Divan. Hakkı Eroğlu'nun yazma Divan'ında 181 kıta, 52 rubai, 33 mesnevi, 19 gazel, 13 sone, 12 nazm, 13 beyit, 9 murabba, 4 kaside, 3 müseddes, 3 mısra, 2 tahmis, 2 muhammes bulunmaktadır. İsmail Ozmel'in, M. Naci Ecer'in Akpınar Dergisi'ndeki bir yazısına dayanarak verdiği bilgiye göre Divan'da kıta sayısı 363, kaside sayısı 5 olarak belirtilmiştir. Diğer sayılar aynıdır. Mecmua. Bu eserde tevhid, na't, Hayyam rubailerinden mensur seçme tercüme, meşhur Fars şairlerinin gazel ve kıtalarından seçmeler, sözlük, Farsça küçük bir gramer ve sonunda çeşitli nasihat ve seçme hikayeler bulunmaktadır.

Bunlardan başka Hakkı Eroğlu'nun Levha-i Saadet ve Sefalet, Bir Ailenin Felaketi, Melek, Tünel Eğlenceleri ve Bir Çimdik Tuz adını verdiği çeşitli eserleri de bulunmaktadır. Ayrıca bazı mecmualarda çocuk şiirleri de yayınlamıştır.

RUMCA BEYITLER

ذین خورس اختن خراستیما تیا سو
 ثکنو غوستی شیر سو تو میتبو
 ناپاتیسی ستو کفالی تو انکلو
 ناغراسی ناپلیسی میستین
 یوندس آوس می تون ارتی ثانتس
 ناثری اوت ثرن تاماتیاسو
 ایلا پیتا که پیششماستندی
 تی یرفس آپیماس بوماس کالس
 ایشی آپانو میر یا پرتی
 46 a که پیششیماس میتس آیس نثری
 52 b آفن ارتن آپیکی پکر و ثکن
 56 b ناخاری پاندا یکی ستون بوتندو
 بالی اپی توفوس توثیو بیروثکن
 پالی اسپن ستابسلا پویلا ستکن
 بالی از مختن ایینن ثالسسا
 که آبکینو تو ثیلین غوموئکن
 تس نانی ستون کوزمون الون نان امن
 که آپکینوا تاما انا اوت لالو
 که اینی ذولی یون امن شیلی یکی
 ایلا کاغولیری ستون بوئندو
 تیس ایذو چاکوئن آوس نیکسن
 هستی این خاکدان فانی بود

فاینرائون ثیون ثورون تا ماتیا سو
 می تفس تو ثیوئورس تو پروسپو
 تس کفالن ایشکن اوئون ذولو
 اویس ایذو ناکلپسی میتسن
 5 یوندس آیس پانده نانی زندس
 اویس ایشی ستن پیششی آغاپسو
 ایپن ایس تو سکینما یون تندنی
 ایپس ایپا آپدو پوسالالس
 است بی تو سکینما کاتوتتی
 10 است بی تو سکینمامس ناخشی
 ایششی اختن خرافترو ثکن
 پالی تیپای پیششی ستون دو بندو
 فس اتن یکی ایذو مفروئکن
 کابساستاسینفا ایپاستکن
 15 ستالما بویتون اذوستی خورسیا
 بالی توی پینن یکی لتروئکن
 ایششتو لالی یکی سان امن
 ایفرایکینون تون ایریفا اغو
 فیلتون پاندا ذیخو شیلی یکی
 20 دین خورون ستین غلوسا تاکالاتوئو
 تیس اذوکن تین پیششند و ایزسن
 نیستی هستیست کان باقی بود